

Ὁρθοδοξία Orthodoxia

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ORTHODOXIA

Περίοδος Γ' – 5
3rd Period – 5

Ίανουάριος – Μάρτιος
January – March
2024

**ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ
ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ
ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ**

ΕΚΔΟΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Α' Έποπτεύουσα Συνοδική Έπιτροπή
Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πισιδίας κ. Ίώβ, Πρόεδρος
Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Προύσης κ. Ίωακείμ
Καθηγητής κ. Κωνσταντίνος Δεληκωσταντής, Διευθυντής του
Α' Πατριαρχικού Γραφείου
Νικόλαος-Γεώργιος Παπαχρήστου, Διευθυντής του Γραφείου
Έπικοινωνίας και Τύπου
Γραμματεύς: Διάκονος Έπιφάνιος Kamianovych

Β' Διευθυντής Συντάξεως
Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πισιδίας κ. Ίώβ

Συνεργάται
Έρομόναχος Μελέτιος Στεφανᾶτος
Γεώργιος Όρφανίδης
Νικόλαος-Γεώργιος Παπαχρήστου
Τατιάνα Savina

Γ' Υπεύθυνος εκδόσεως του Περιοδικού
Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Προύσης κ. Ίωακείμ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

Rum Patrikliği, Dr. Sadık Ahmet Cad. No. 19, 34083 Fatih-İstanbul, TÜRKİYE
Tel: +90 (212) 531.9670
<https://ec-patr.org>

Copyright © 2023 by Ecumenical Patriarchate

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ Α' – ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ ΤΗΣ Α. Θ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ

Λόγος Κατηχητήριος ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς	9
Patriarchal Homily at the Divine Liturgy (Chorostasia) Sunday of the Holy Fathers of the Seventh Ecumenical Council Iglesia Catedral de los Santos Andrés y Demetrio Madrid, Reino de España (October 15, 2023).....	12
Omelia Di Sua Santita' Bartolomeo Arcivescovo Di Costantinopoli – Nuova Roma E Patriarca Ecumenico Durante La Preghiera Ecumenica Della Cattedrale Romano-Cattolicadi Santa Maria La Real De Amudena A Madrid (15 Ottobre 2023).....	16
Address by His All-Holiness Ecumenical Patriarch Bartholomew on the Occasion of the Honorary Doctorate Bestowed by the Pontifical University of Salamanca (17 October 2023)	20
His All-Holiness Ecumenical Patriarch Bartholomew Statement following the meeting with the Catholic Bishops' Conference of Spain (18 October 2023).....	24
Discours de Sa Toute-Sainteté le Patriarche œcuménique Bartholomé La religion, espoir dans un monde en mutation World Policy Conference (Abu Dhabi, 5 novembre 2023)	26
Address by His All-Holiness Ecumenical Patriarch Bartholomew at the Conference “Confluence of Conscience: Uniting Faith Leaders for Planetary Resurgence”: The Compass of Conscience: Guiding Moral Action in a Warming World (Abu Dhabi, 6 November 2023)	32
Address by His All-Holiness Ecumenical Patriarch Bartholomew at the WCC Town-Hall Discussion on Interfaith Dialogue, Climate Change, and Refugee Displacement (December 12, 2023).....	34
Address by His All-Holiness Ecumenical Patriarch Bartholomew at the Global Refugee Forum (Geneva, 14 December 2023).....	37
Ἀντιφώνησις τῆς Α.Θ.Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου πρὸς τὰ μέλη τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ εἰς τόν νέον ἐνιαυτόν (Φανάριον, 31 Δεκεμβρίου 2023)	39
Χαιρετισμός τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου πρὸς τὴν Σεβασμίαν Ἱεραρχίαν καὶ τό πλήρωμα τοῦ	

Οικουμενικῶ Θρόνου ἐπὶ τῇ Πρώτῃ τοῦ ἔτους (1 Ἰανουαρίου 2024)	45
Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν πρωτοχρονιάτικὴ ἐκδήλωση στό Πολιτιστικὸ Κέντρο τῆς Ὁμογενείας (Γαλατᾶς, 4 Ἰανουαρίου 2024)	49
Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ διακόνου Ἀνδρέου Webster εἰς προσβύτερον καὶ τοῦ μοναχοῦ Ἐφραίμ Περικλέους εἰς διάκονον (Πάνσεπτος Πατριαρχικὸς Ναός, Θεοφάνεια 2024)	52
Χαιρετισμὸς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν τελετὴν κοπῆς τῆς Βασιλόπιτας τοῦ ΣΥΡΚΙ, τῶν Συνδέσμων Ἀποφοίτων Π. Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, Ζαππείου, Ζωγραφείου καὶ Ἰωακειμίου, Παιδοπόλεως καὶ Στέγης Νεανίδων καὶ τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ καὶ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου Ἴμβρου (Ἀστική Σχολὴ Γαλατᾶ, Σάββατο, 13 Ἰανουαρίου 2024)	56
Ἀντιφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὸ ἐπίσημον γεῦμα πρὸς τιμὴν τῶν ἱεροψαλτῶν τῆς Πόλεως (Σάββατον, 13 Ἰανουαρίου 2024).....	59
Χαιρετισμὸς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου πρὸς τὸ 22 ^{ον} Πανελλήνιον Συνέδριον Μεταμοσχεύσεων (Θεσσαλονίκη, 18–20 Ἰανουαρίου 2024)	62
Ὁμιλία τῆς Α.Θ.Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν Θεϊαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἁγίου Βασι- λείου Τριγλίας (Τρίγλια, 19 Ἰανουαρίου 2024).....	65
Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν δοχὴν ὁμίλου σπουδαστῶν Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ὑπὸ τὸν Μουσικολ. κ. Χρυσοβαλάντην Σαραφείδην (Σάββατον, 27 Ἰανουαρίου 2024)	69
Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν (30 Ἰανουαρίου 2024)	71
Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν χοροστασίαν εἰς τὸν Ἱερόν Ναόν Γενεθλίων τῆς Θεοτόκου Βελιγραδίου (1 Φεβρουαρίου 2024).....	77
Νουθετήριος Λόγος τῆς Α.Θ.Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, πρὸς τὸν Θεοφίλ. Ἐψηφισμένον Μητροπολίτην Μεξικοῦ κ. Ἰάκωβον (2 Φεβρουαρίου 2024)	80
Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ	

Ἁγίας Τριάδος Χάλκις (6 Φεβρουαρίου 2024).....	85
Προσφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν ἐκδήλωσιν μέ θέμα: «Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ‘εἰς τὴν Πόλιν’», ἐπ’ εὐκαιρίᾳ τῆς «Παγκόσμιᾳ Ἡμέρᾳ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας» (Σχολῆ Γαλατᾶ, 9 Φεβρουαρίου 2024)	91
Ὁμιλία τῆς Α.Θ.Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν εἰς τὸν Ἱερόν Ναόν Ἁγίου Χαραλάμπους Βεβεκίου (11 Φεβρουαρίου 2024)	94
Χαιρετισμός τῆς Α. Θ. Παναγιότητος κατὰ τὴν συνάντησιν ἐν Φαναρίῳ μετὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πριγκηποννήσων κ. Δημητρίου καὶ τῶν μελῶν τῶν τεσσάρων Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Ἐπαρχίας του (24 Φεβρουαρίου 2024).....	97
Προσφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος κ. κ. Βαρθολομαίου πρὸς ὁμάδας προσκυνητῶν (Πάνσεπτος Πατριαρχικός Ναός, 28 Φεβρουαρίου 2024).....	99
Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Γενεθλίων Του (Πάνσεπτος Πατριαρχικός Ναός, 29 Φεβρουαρίου 2024).....	102
Προσφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν συνεστίασιν μετὰ τὸ πέρας τῆς Ἱερατικῆς Συνάξεως τῆς Ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως (Ἱερός Ναός Ἁγίας Τριάδος, 3 Μαρτίου 2024)	106
Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου διὰ τὸ ντοκιμαντέρ ἐπὶ τῇ συμπληρώσει πενηκονταετίας ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως (7 Μαρτίου 2024).....	109
Προσφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν ὁμάδος Ἱατρῶν Παθολόγων εἰς Φανά- ριον (7 Μαρτίου 2024).....	112
Ὁμιλία τῆς Α.Θ.Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν Ἐξόδιον Ἀκολουθίαν τοῦ μακαριστοῦ Πατριάρ- χου Σόφιας καὶ πάσης Βουλγαρίας Νεοφύτου (Σόφια, 16 Μαρτίου 2024).....	115
Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν χειροθεσίαν τοῦ Παντελεήμονος Μπούμπουρα εἰς Ἄρχοντα Ὁρφανοτρόφον τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας (Φανάριον, 23 Μαρτίου 2024).....	120
Προσφώνησις Τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου	

κ. κ. Βαρθολομαίου κατά τόν Ἑσπερινόν τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς Προσκυνητάς ἐξ Ἑλλάδος (Πάνσεπτος Πατριαρχικός Ναός, 23 Μαρτίου 2024)..... 123

Προσφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατά τὴν εἰς διάκονον χειροτονίαν τοῦ κ. Βασιλείου Ροκχylets (Φανάριον, 24 Μαρτίου 2024)..... 126

Ὁμιλία τῆς Α.Θ.Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου κατά τὴν χοροστασίαν εἰς τόν Ἱερόν Ναόν Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Βαφειοχωρίου (25 Μαρτίου 2024) 129

Προσφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατά τὴν 9^{ην} Συνάντησιν – Συνεστίασιν τῶν Αποφοίτων τῆς Αστικῆς Σχολῆς Γαλατᾶ (Σχολή Γαλατᾶ – Πολιτιστικόν Κέντρον τῆς Ὁμογενείας, 26 Μαρτίου 2024)..... 133

Ὁμιλία τῆς Α.Θ.Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου κατά τὴν χοροστασίαν εἰς τόν Ἱερόν Ναόν Ἁγίων Θεοδώρων Βλάγκας (31 Μαρτίου 2024)..... 136

ΜΕΡΟΣ Β' — ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ, ΜΕΛΕΤΑΙ ΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ

Γράμμα τοῦ πρ. Προέδρου τῆς Οὐκρανίας πρὸς τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ.κ. Βαρθολομαῖον ἐπὶ τῇ πέμπτῃ ἐπετείῳ ἀπὸ τῆς ἀποδόσεως τοῦ Τόμου Αὐτοκεφαλίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Οὐκρανίας (6 Ἰανουαρίου 2024) 139

Γράμμα τῆς Πρωθυπουργοῦ τῆς Δημοκρατίας τῆς Λιθουανίας πρὸς Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ.κ. Βαρθολομαῖον (Βίλνιους, 26 Φεβρουαρίου 2024)..... 141

Ἐπιστολὴ τοῦ Προέδρου τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, Νίκου Χριστοδουλίδου, περὶ τῆς προσκυνηματικῆς ἐπισκέψεως αὐτοῦ εἰς Ἅγιον Ὅρος (Ἐν Λευκωσίᾳ, τῇ 12ῃ μηνὸς Μαρτίου 2024)..... 145

Εὐχαριστήριος ἐπιστολὴ τοῦ προεδρεύοντος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Βουλγαρίας, Μητροπολίτου Βάρνης Ἰωάννου, ἐπὶ τῇ αὐτοπροσώπῳ παρουσίᾳ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εἰς τὴν ἐξόδιον ἀκολουθίαν τοῦ μακαριστοῦ Πατριάρχου Βουλγαρίας Νεοφύτου..... 146

Ἐπιστολὴ τοῦ Ἀγιωτάτου Πάπα Ῥώμης Φραγκίσκου πρὸς τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ.κ. Βαρθολομαῖον 147

Τὸ θεολογικὸ ἔργο τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου Περγάμου κυροῦ Ἰωάννου (Ζηζιούλα) Ἐπίσκοπος Ποζάρεβατς καὶ Μπραντισέβου κ. Ἰγνάτιος..... 149

International dialogue between the Anglican Communion and the Orthodox Church; Historical overview	
Metropolitan Athenagoras of Belgium	185
Αντιφώνησις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σελευκείας Θεοδώρου κατὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ δεξιῶσιν (Φανάριον, Χριστούγεννα 2023).....	197
Κήρυγμα Σεβ. Μητροπολίτου Σελευκείας Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τῆς Πατριαρχικῆς Ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας Κρήτης, κατὰ τὴν Ἑορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν (Π. Πατριαρχικὸς Ναός, 30 Ἰανουαρίου 2024).....	204
Πανηγυρικός Λόγος Μητροπολίτου Κώου καὶ Νισύρου κ. Ναθαναήλ (Κυριακὴ τῆς Ορθοδοξίας, Φαναριον, 24 Μαρτίου 2024)	215
ΜΕΡΟΣ Γ' — ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ	
Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον	221
ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ	
Κανονικαὶ Πράξεις — Ἀνακοινωθέντα; Ἀνακοινωθὲν Ἰδρύσεως Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰρλανδίας	273
ΙΕΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΧΑΛΚΗΣ	
Ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Φωτίου τοῦ Μεγάλου στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης	279
ΜΕΡΟΣ Δ' — ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑΙ	
Ἐπίσκοπος Εὐκαρπίας Ἱερόθεος (1954–2024).....	285
Ἀρχιμανδριτὴς Πατρικίος Καλεώδης (1941–2024)	287
ΜΕΡΟΣ Ε' — ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ	
Ἱερά Μητρόπολις Πριγκηποννήσων, Ἐπετειακὸς Τόμος Ἐκατονταετηρίδος 1924–2024, (ἔκδ. Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα, 2024)	291
Μακαρίου Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας, <i>Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Ἐκκλησία ἄρχουσα καὶ πάσχουσα</i> , (ἔκδ. Λιβάνη, Ἀθήνα, 2023).....	294
Μελέτιος Στεφανᾶτος, <i>Μητροπολίτου Σάρδεων Μαξίμου — Τὰ Παραλειπόμενα</i> (Κωνσταντινούπολις, Ἱερά Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης, 2023).....	295

ΜΕΡΟΣ Α'**ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ ΤΗΣ
Α. Θ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ****ΛΟΓΟΣ ΚΑΤΗΧΗΤΗΡΙΟΣ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΝΑΡΞΕΙ
ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ****+ ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ
ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ — ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩι ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,
ΧΑΡΙΣ ΕΙΗ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,
ΠΑΡ' ΗΜΩΝ ΔΕ ΕΥΧΗ, ΕΥΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΩΡΗΣΙΣ**

Τιμιώτατοι ἀδελφοί Ἀρχιερεῖς καί τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης μᾶς ἠξίωσε καί πάλιν νά εἰσέλθωμεν εἰς τήν ψυχωφελῆ περίοδον τοῦ Κατανυκτικοῦ Τριωδίου καί νά φθάσωμεν εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Τεσσαρακοστήν, εἰς τό πλήρες ἄνωθεν δωρημάτων καί σταυροαναστασίμου εὐφροσύνης στάδιον τῶν ἀσκητικῶν ἀγώνων. Κατά τό εὐλογημένον αὐτό διάστημα ἀποκαλύπτεται εὐκρινῶς ὁ πνευματικός πλοῦτος καί ὁ δυναμισμός τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καί ἡ σωτηριολογική ἀναφορά ὄλων τῶν ἐκφάνσεών της.

Πολλά ἐδιδάχθημεν ἤδη ἐκ τῆς ἀδιεξόδου καί αὐτοδικαιωτικῆς ὑπερηφανίας τοῦ Φαρισαίου, ἐκ τοῦ ἀγόνου ἠθικισμοῦ καί τῆς σκληροκαρδίας τοῦ πρεσβυτέρου υἱοῦ τῆς παραβολῆς τοῦ ἀσώτου καί ἐκ τῆς ἀναληθσίας καί τῆς καταδίκης ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἠδιαφόρησαν διά τούς πεινῶντας, τούς διψῶντας, τούς ξένους, τούς γυμνοῦς, τούς ἀσθενεῖς καί τούς ἐν φυλακῇ «ἐλαχίστους ἀδελφούς» τοῦ Κριτοῦ. Ἐφανερώθη δέ εἰς ὅλους μας ἡ ἀξία καί ἡ ἰσχὺς τῆς ταπεινώσεως καί τῆς μετανοίας,

τῆς συγχωρητικότητος καί τῆς ἐλεημοσύνης, στάσεων, εἰς τήν καλλιέργειαν τῶν ὁποίων μᾶς καλεῖ μέ ἔμφασιν ἡ Ἐκκλησία κατά τήν ἀρχομένην περίοδον.

Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Τεσσαρακοστή εἶναι καιρός εὐπρόσδεκτος πνευματικῆς, ψυχικῆς καί σωματικῆς καθάρσεως καί γυμνασίας, διερχομένων, ὡς ἠκούσαμεν εἰς τήν πρό ὀλίγου ἀναγνωσθεῖσαν εὐαγγελικὴν περικοπὴν, διὰ μέσου τῆς νηστείας, ἡ ὁποία δέν ἐπιτρέπεται νά τηρηθῆται «πρὸς τό θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις», καθὼς καί διὰ τῆς συγχωρητικότητος πρὸς τοὺς ἀδελφούς: «Ἐάν ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καί ὑμῖν ὁ Πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος»¹. Αὐτό ἐξ ἄλλου ὁμολογοῦμεν καθ' ἡμέραν εἰς τήν Κυριακὴν προσευχήν μέ τό «ὡς καί ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν»².

Χθές, Σάββατον τῆς Τυροφάγου, ἡ Ἐκκλησία ἐτίμησε τήν μνήμην τῶν ἐν ἀσκήσει λαμπάντων Ἁγίων ἀνδρῶν καί γυναικῶν. Οἱ Ἅγιοι δέν εἶναι μόνον πρότυπα τῶν πιστῶν εἰς τόν καλόν ἀγῶνα τῆς ἐν Χριστῷ καί κατά Χριστόν ζωῆς, ἀλλά καί συνοδοιπόροι, φίλοι καί ἀρωγοί εἰς τόν ἀσκητικόν δόλιχον τῆς νηστείας, τῆς μετανοίας καί τῆς ταπεινώσεως. Δέν εἴμεθα μόνον εἰς τήν προσπάθειάν μας, ἀλλά ἔχομεν εὐδοκοῦντα καί εὐλογοῦντα τόν Θεόν καί συμπαραστάτας τοὺς Ἁγίους καί τοὺς Μάρτυρας, μεσίτριαν δέ ὑπὲρ πάντων ἡμῶν πρὸς Κύριον τήν Ἀγίωπρωτον Θεοτόκον. Ἡ ἀγιότης εἶναι τεκμήριον τῆς δυνάμεως τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ καί τῆς συνεργίας τοῦ ἀνθρώπου, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, διὰ τῆς μετοχῆς εἰς τὰ ἱερά μυστήρια καί διὰ τῆς τηρήσεως τῶν θείων προσταγμάτων. Δέν ὑπάρχει «ἀδάπανος εὐλάβεια» καί «εὐκολος Χριστιανισμός», οὔτε «πλατεῖα πύλη» καί «εὐχωρος ὁδός», ἀπάγουσαι πρὸς τήν οὐράνιον Βασιλείαν³.

Ἡ Ἐκκλησία συνεχῶς μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι ἡ σωτηρία δέν εἶναι ἀτομικόν, ἀλλά ἐκκλησιαστικόν γεγονός, κοινόν ἄθλημα. Κατά τήν θεοσκεπάστον Ἁγίαν καί Μεγάλην Τεσσαρακοστήν, ἀποκαλύπτεται ἡ καθοριστικὴ διὰ τήν πνευματικὴν ζωὴν τοῦ πιστοῦ σημασία τῆς μετοχῆς εἰς τήν ζωὴν τῆς κοινότητος, εἰς τήν χριστιανικὴν οἰκογένειαν καί τήν ἐνορίαν ἢ, ἀντιστοίχως, εἰς τό μοναστικόν κοινόβιον. Ἐπιθυμοῦμεν νά ἐξάρωμεν τήν λειτουργίαν τῆς χριστιανικῆς οἰκογενείας ὡς κοινότητος ζωῆς διὰ τήν βίωσιν τῆς πνευματικότητος τῆς Μεγάλῆς Τεσσαρακο-

¹ Ματθ. στ', 14.

² Ματθ. στ', 12.

³ Πρβλ. Ματθ. ζ', 13–14.

στῆς. Ὁ ἐν Ἁγίοις προκάτοχος τῆς ἡμῶν Μετριότητος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἀπεκάλεσε τὴν οἰκογένειαν «Ἐκκλησίαν μικράν»⁴. Ὄντως, εἰς τὴν οἰκογένειαν συντελεῖται ἐκκλησιοποίησις τῆς ὑπάρξεώς μας, ἀναπτύσσεται ἡ αἴσθησις τοῦ κοινωνικοῦ καὶ κοινοτικοῦ χαρακτήρος τοῦ ἀνθρωπίνου βίου καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, ἡ ἀγάπη, ὁ ἀλληλοσεβασμός καὶ ἡ ἀλληλεγγύη, βιοῦνται ἡ ζωὴ καὶ ἡ χαρὰ τῆς συμβιώσεως ὡς θεία δωρεά. Ἡ κοινὴ προσπάθεια ἐφαρμογῆς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κανόνος καὶ τοῦ ἥθους τῆς νηστείας ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς οἰκογενείας, ἀναδεικνύει τὸν χαρισματικὸν χαρακτήρα τῆς ἀσκητικῆς βιοτῆς καὶ, εὐρύτερον, τὴν βεβαιότητα ὅτι ὅλα τὰ ἀληθῆ, τὰ σεμνά καὶ τὰ δίκαια εἰς τὴν ζωὴν μας προέρχονται ἀνωθεν, ὅτι, παρὰ τὴν ἰδικὴν μας συνεργίαν καὶ συμβολήν, ὑπερβαίνουν, ἐν τέλει, τὸ ἀνθρωπίνως ἐφικτὸν καὶ τὰ ἀνθρώπινα μέτρα. Ἐξ ἄλλου, ἡ κοι-νότης τοῦ βίου, ἡ οὐ ζητοῦσα τὰ ἑαυτῆς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπη καὶ ἡ συγχωρητικότης δὲν ἀφήνουν χῶρον εἰς τὸν δικαιοματισμὸν καὶ τὴν αὐταρέσκεϊαν. Ἐκφρασιν αὐτοῦ τοῦ πνεύματος «κοινῆς ἐλευθερίας» καὶ εὐχαριστιακοῦ ἀσκητισμοῦ ἀποτελεῖ ἡ ἀδιάσπαστος σύνδεσις νηστείας, φιλανθρωπίας καὶ μετοχῆς εἰς τὴν ἐνοριακὴν καὶ λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ βίωσις τοῦ «σαρακοστιανοῦ κλίματος» εἰς τὴν χριστιανικὴν οἰκογένειαν ὀδηγεῖ εἰς τὸ βάθος τῆς ἀληθείας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐμπειρίας καὶ ἀποτελεῖ κοιτίδα καὶ ἀφετηρίαν χριστιανικῆς μαρτυρίας εἰς τὴν ἐκκοσμικευμένην σύγχρονον κοινωνίαν.

Εὐχεσθε, ἀδελφοί καὶ τέκνα, νὰ διατρέξωμεν ἅπαντες μέ ἐνθεον ζῆλον τὸ στάδιον τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ἐν νηστεία καὶ μετανοία, ἐν προσευχῇ καὶ κατανύξει, εἰρηνεύοντες ἐν ἑαυτοῖς καὶ μετ' ἀλλήλων, κοινωνοῦντες τὴν ζωὴν, ἀναδεικνυόμενοι «πλησίον» τῶν ἐν ἀνάγκαις ἐν ἔργοις φιλανθρώποις, συγχωροῦντες ἀλλήλοις καὶ δοξολογοῦντες ἐν παντί τὸ ὑπερουράνιον ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐλέους, δεόμενοι Αὐτοῦ ὅπως εὐδοκῆσῃ νὰ φθάσωμεν κεκαθαρμέναις διανοίαις τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Ἑβδομάδα καὶ νὰ προσκυνήσωμεν ἐν χαρᾷ καὶ ἀγαλλιάσει τὴν λαμπροφόρον Ἀνάστασίν Του.

Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστή ,βκδ'
 † Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος
 διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης πάντων ὑμῶν

⁴ Ἰ. Χρυσοστόμου, Ὑπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολήν, κ', PG 62, 143.

Patriarchal Homily at the Divine Liturgy (Chorostasia)
Sunday of the Holy Fathers of the Seventh Ecumenical Council
Iglesia Catedral de los Santos Andrés y Demetrio
Madrid, Reino de España
(October 15, 2023)

Your Eminence Metropolitan Vissarion of Spain and Portugal, dear Brother in Christ,

Beloved Children in the Lord,

Today is truly a glorious and historic day for the faithful children of the Ecumenical Patriarchate in Spain, and for the Mother Church of Constantinople; for this is the first-ever Apostolic Visit of an Ecumenical Patriarch to the Kingdom of Spain.

We are humbled and honored to be the first, for the Iberian Peninsula is of enormous importance in the history of our Christian Faith. It is said that the Holy Apostle Paul may have ventured this far, and the Camino de Santiago is still one of the great pilgrimages for Christian souls. Indeed, the soil of Spain has been the one Western European locale where Christianity, Islam, and Judaism have mingled, and we can learn much from this era.

But this day, which the Lord has made, is for you — the pious Λαός of the Mother Church's flock here in the Iberian Peninsula — and for your Metropolitan, our dear spiritual son, His Eminence Vissarion. The occasion for our first Patriarchal Visit to Spain is the Twentieth Anniversary of the canonical establishment of the Sacred Metropolis of Spain and Portugal, and the Fiftieth Anniversary of the founding of the Cathedral of Saints Andrew and Demetrius. We are also honored and are glad to have with us Protopresbyter Demetrios Tsamparlis, who took up the charge to bring this magnificent Cathedral into being, and gave to it the celestial patronage of two of our most beloved Saints: Andrew the First-Called Disciple, and Demetrios the Great-Martyr and Myrrh-Streamer.

On this Sunday of the Holy 350 Fathers of the Seventh Ecumenical Council in Nicaea, which confirmed for all time the theology, practice, and usage of the Holy Icons, let us reflect on the two Saintly Protectors of your Cathedral. For they shine as stars in the Heavenly Firmament, and their images adorn nearly every Orthodox Christian Church throughout the world!

But you, the Faithful of Spain and Portugal — you have them as your Patrons and Guardians of this Cathedral, and it seems to us that this is a most worthy designation; for they represent your special role, as the Eparchy of the Mother Church in Iberia.

First, Saint Andrew the First-Called. He is, of course, the first to sit upon the Sacred See that was founded upon the shores of the Bosphorus, and became New Rome —the City of Constantine. But let us remember, Saint Constantine was proclaimed in the West — and he first ruled in the West over Gaul, Iberia, England, Italy and the like. The legacy of Saint Andrew the Apostle extends throughout the οἰκουμένη, as it says in the Psalms:

Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτοῦ, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτοῦ.

The sound of his voice has gone out throughout all the world, and his words unto the ends of the world.

Thus, beloved children in the Lord, by naming this marvelous Temple after the First of the Twelve, you invoke the Mother Church of Constantinople in the midst of Madrid, the Capital City of Spain. This is a potent and visible reminder that what is known now as Byzantium, stretched from the Hellespont and beyond to the Pillars of Hercules. You honor the Great Church of Christ with your presence here, and the naming of your Cathedral for the Elder Brother of Simon Peter, the Chief of the Apostles.

But you have also included the Great-Martyr and Patron of Thessaloniki as well — Demetrios the Myrrh-Streamer. We are deeply moved and not a little pleased by this appellation, for it was our own Baptismal Name.

Saint Demetrios exemplifies the love and passion for our Saviour Jesus Christ that can lead to a Passion and Holy Week of one's own — as it did for the Great-Martyr. In the person of Saint Demetrios, we see the kind of faith that affirms that:

... οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε δυνάμεις οὔτε ἐνεστώτα οὔτε μέλλοντα οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρῖσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

... neither death nor life, nor Angels, nor Principalities nor Powers, nor things present, nor things future, nor height, nor depth, nor any other created thing will be able to separate us from the love of God that is in

Christ Jesus, our Lord!⁵

This is the message — the living λόγος — of Saint Demetrios. And by naming him as one of your Celestial Benefactors, you declare that this Cathedral is a place of love for God and love for humankind.

That you are a Holy House of compassion.

That you are a Sacred Temple of mercy.

That you are a Spiritual Hospital of forgiveness.

When you combine the Apostolic Teaching of Saint Andrew with the Martyric Love of Saint Demetrios, you attain to the summit of the life that is consecrated to the Triune God: Father, Son, and Holy Spirit.

Both are necessary for your spiritual lives. There must be the purity of the Orthodox Faith of Christ, which comes from the Mother Church of Constantinople, the Sacred See of Saint Andrew, the First-Called Disciple of the Lord.

But there must also be unconditional love for all humanity, and indeed for all creation, in the likeness of the sacrificial love of Saint Demetrios. He cast off the resplendent robes of his high office in the Roman Empire, to take on the humble tunic of faith in the Rabbi from Galilee, Who was none other than the Second Person of the All-Holy Trinity — God Incarnate. What a wondrous reversal! At the hands of the Roman Soldiers, the Lord was ridiculed by being clad in the red robe of their military — as it says in the Scripture:

Καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν περιέθηκαν αὐτῷ χλαμύδα κοκκίνην.⁶

And Saint Demetrios, in his own Passion, was stripped of the insignia of his military might, and died as a simple Disciple of the Lord.

Both of these Saints — Andrew and Demetrios — form a powerful mixture that will hold your community in the bonds of fellowship and peace, for they are a mighty synergy of Orthodoxy and Orthopraxis.

And this synergy will guide you into your next fifty years as the Cathedral of the Sacred Metropolis of Spain and Portugal.

As dear children of the Mother Church, you have the unalloyed Apostolic Faith of the Fathers — whom we honor today for their courage and wisdom at the Seventh Ecumenical Council. This is the gift of Saint

⁵ Romans 8:38,39.

⁶ Matthew 27:28.

Andrew, the gift of Orthodoxy.

And as Christians of sincere hearts, you have the love, compassion, and mercy of the Saints who were willing to die for their Lord and Saviour. This is the gift of Saint Demetrios, the gift of Orthopraxy.

Through their holy intercessions, may you always uphold in faith and love your presence here with honor.

And may the Infinite Grace of our Lord Jesus Christ, the Boundless Love of God the Father, and the Ever-Flowing Communion of the All-Holy Spirit be with you and all those you love; now and forever, and unto the ages of ages. Amen!

**Omelia Di Sua Santita' Bartolomeo
Arcivescovo Di Costantinopoli — Nuova Roma E Patriarca Ecumenico
Durante La Preghiera Ecumenica
Della Cattedrale Romano-Cattolicadi Santa Maria La Real De Amudena
A Madrid
(15 Ottobre 2023)**

Vostra Eminenza Signor Cardinale José Cobo Cano, Arcivescovo Metropolita di Madrid,

Eminenze, Eccellenze, Reverendissimi Padri,

Illustri Autorità Civili e Militari,

Fratelli e Sorelle nel Signore,

È con un inno di lode pieno di amore che eleviamo al Signore per rendere grazie di aver condotto i nostri passi verso questo splendido Paese, e ringraziamo innanzitutto Vostra Eminenza per le calorose parole di accoglienza, che ha voluto indirizzarci. Ci congratuliamo, amato Fratello in Cristo, per la Vostra recente nomina alla guida di questa importante Diocesi della Capitale e anche per la ancor più recente nomina a Cardinale della Sorella Chiesa Romano Cattolica.

Come sapete, siamo giunti dalla Città di Costantino, dalla sede del nostro Santo, Apostolico e Patriarcale Trono Ecumenico, il Fanar, Primo Trono della Chiesa Ortodossa, su invito del nostro Fratello, Metropolita di Spagna e Portogallo Vissarion, per festeggiare il felice anniversario dei cinquant'anni dalla inaugurazione della prima Chiesa Ortodossa Greca nella Capitale di Spagna, nell'anno 1973, la Cattedrale dedicata ai Santi Andrea e Demetrio e per l'anniversario dei vent'anni dalla istituzione della nostra Metropoliti di Spagna e Portogallo.

Secondo i Santi Canoni della Chiesa, infatti, è compito del Patriarcato Ecumenico provvedere ai bisogni spirituali di tutti i fedeli Ortodossi, indipendentemente dalla loro provenienza e che vivono al di fuori dei territori canonici delle Chiese Ortodosse locali e per questo il nostro Patriarcato Ecumenico ha le proprie Diocesi sparse in tutto il mondo, ove non ci sono Chiese Ortodosse Autocefale.

Visitando questo nobile Paese, non potevamo non visitare anche la nostra Sorella Chiesa Cattolica in Spagna e Vi ringraziamo nuovamente per questo importante momento di preghiera. La preghiera, infatti, è la

più grande “arma” dei Cristiani, un’arma che non fa vittime, ma apre le porte verso il Signore che per il suo grande amore per gli esseri umani ha voluto incarnarsi, divenendo uno di noi, patire per noi, assumendo su di sé il peccato del mondo, e risorgere per portare ognuno di noi nel Suo Regno. E se da una parte la nostra preghiera si eleva per ringraziare di poter essere assieme, allo stesso tempo, in questi giorni difficili, vuole essere una preghiera di supplica corale per il dono della pace a questo nostro mondo ferito dai troppi conflitti, dalla martoriata Ucraina, all’Armenia, al Medio Oriente e ai tanti altri conflitti, spesse volte dimenticati. La pace che Cristo ci offre non è la pace che dà il mondo: vediamo infatti che nonostante i buoni propositi di pace in tante parti del mondo, questa, troppe volte, viene abbandonata e la soluzione di incomprensioni passa spesso attraverso conflitti inimmaginabili. Lo stiamo vedendo purtroppo in questi giorni. La pace può realizzarsi solamente attraverso una vera “*metanoia*”, una conversione dei cuori che obbligatoriamente passa attraverso la giustizia. Non ci può essere pace senza rispetto e riconoscimento reciproco, non ci può essere pace senza una collaborazione proficua tra tutti i popoli del mondo. “Giustizia è una rinnovata economia mondiale, attenta ai bisogni dei più poveri. In ogni luogo si devono salvaguardare le tradizioni culturali, religiose, artistiche, di ogni popolo della terra. Dobbiamo riscoprire la capacità di una solidarietà che non sia una semplice assistenza, ma è sentire il bisogno, il dolore e la gioia dell’altro, come nostro proprio. Giustizia è essere coerenti con quanto professiamo e crediamo, ma capaci di dialogo con l’altro, capaci di vedere le ricchezze dell’altro, capaci di non sopraffare l’altro, capaci di non sentirci superiori o inferiori del nostro prossimo. Giustizia è far sì che ognuno continui a vivere nella terra dei propri avi, in pace e amore, che possa tornare al suo focolare domestico per la crescita della società umana”, come avevamo affermato nell’ultimo incontro per la Pace ad Assisi nel 2016. Non possiamo, non è permesso a nessuna Religione adoperare il nome di Dio per giustificare la ingiustizia. Dobbiamo allontanare ogni fanatismo, che nel nome di Dio imponga una visione unica e non rispetti la peculiarità di ogni essere umano.

Preghiamo ancora insieme perché il Signore ha benedetto i nostri Padri che negli ultimi tempi hanno avuto il coraggio e la sapienza di interpretare l’assioma di Cristo: “ἵνα πάντες ἐν ᾧσι” – “Ut unum sint” (Gv. 17,21) e hanno camminato gli uni verso gli altri. Come non ricordare l’anelito per l’unità che ha mosso il Papa Giovanni XXIII, grande conoscitore del nostro Oriente Ortodosso, a convocare il Concilio Vaticano Secondo, che ha

portato la Chiesa Cattolica verso il movimento ecumenico, e il nostro Beato Predecessore il Patriarca Athenagoras, sognatore di un Grande Concilio Pan-cristiano, che è stato il Patriarca dell'incontro a Gerusalemme con Papa Paolo VI, figure che hanno veramente "osato" contro tutto e contro tutti. Se oggi siamo qui, lo dobbiamo al loro essere visionari di un nuovo incontro tra i Cristiani, Cristiani che si riabbracciavano dopo tanti secoli bui, di polemiche e di allontanamento ma che oggi sanno collaborare assieme e camminare sulla via dell'unità.

Preghiamo ancora insieme, perché le nostre Chiese hanno avuto il coraggio di affrontare tutti i problemi che ci uniscono o che ci dividono, accostandosi al dialogo teologico ufficiale, con la ferma volontà di studiare assieme e di procedere ad una comprensione comune della nostra storia del Primo Millennio e alla analisi della storia di divisione del secondo Millennio, per cercare di arrivare a una riconciliazione piena e ad una comprensione completa gli uni degli altri. Sappiamo che il cammino verso il Calice comune è ancora irto di imprevisti, di cadute, alle volte anche di raffreddamento o di stanchezza, ma questa è una via senza ritorno, per poter essere credibili annunciatori della Verità del Vangelo. La nostra speranza è fondata in Cristo e pertanto è una "speranza che non delude".

Preghiamo ancora insieme, perché nell'attesa della piena ritrovata comunione, possiamo lavorare assieme per offrire al mondo di oggi una testimonianza comune ai tanti problemi che attanagliano la vita dell'uomo. Lavoriamo insieme per la dignità dell'essere umano in tutte le fasi della sua vita. Ci impegniamo con forza, in modo particolare con il nostro amato Fratello di Roma, Papa Francesco, per la salvaguardia dell'ambiente naturale e per tutto ciò che la creazione di Dio contiene in essa. Fin dagli anni Ottanta del secolo scorso, il nostro Patriarcato Ecumenico ha sviluppato una teologia per l'ambiente di tipo ascetico e liturgico. La nostra casa comune ci è stata data da Dio perché potessimo essere buoni economisti in essa e non sfruttatori e distruttori di tutto ciò che essa contiene. Se non comprendiamo il peccato spirituale verso l'ambiente naturale, come credenti non avremo la possibilità di una vera "metanoia", una conversione intrinseca a noi stessi, che porti alla vera relazione con Dio, con l'Uomo, con ogni essere animato ed inanimato della Creazione di Dio. Non si tratta di panteismo universale, ma di una corretta relazione dell'Uomo, Custode ed Economo del Creato, con il Creato stesso e con il suo Creatore. Per questo il Santo e Grande Concilio della Chiesa Ortodossa, celebrato a Creta nel 2016, ha ancora affermato che "è imperativo il dovere della Chiesa di contribuire,

attraverso i mezzi spirituali a sua disposizione, a proteggere la creazione di Dio dalle conseguenze della avidità umana". (cap. F-10, La Missione della Chiesa Ortodossa nel mondo contemporaneo).

Preghiamo ancora insieme, perché comprendiamo che il dialogo è assolutamente necessario per la nostra conoscenza reciproca, perché il dialogo non toglie nulla alla identità di ciascuno, ma anzi la arricchisce dell'esperienza dell'altro. Così le nostre Chiese possono entrare in dialogo anche con le altre Grandi Famiglie Religiose del mondo e collaborare assieme per il bene dell'uomo. Non dobbiamo temere per nulla, perché con noi c'è Cristo.

Preghiamo ancora insieme, perché abbiamo grandi intercessori nel cielo, "corridori del cielo", i Santi e in primo luogo la Tutta Santa e Sempre Vergine Maria, che in modo particolare viene venerata in questa Cattedrale. La Theotokos, la Madre di Dio è un esempio per tutti noi Cristiani di completa fiducia e adesione al disegno di Dio. Con il suo "sì" all'Arcangelo, alla Annunciazione, ha testimoniato la possibilità per ogni essere umano di camminare incontro al Signore. Porta del Paradiso, grazie a Lei, Dio si è fatto uomo, uno come noi, Dio e Uomo, per attirare l'uomo a Dio e farci uno con Lui. Questa terra poi è un a terra di grandi Santi, venerati dalla Chiesa universale, che hanno saputo accogliere il messaggio salvifico e portarlo al proprio popolo. Siate sempre capaci di accogliere il loro esempio e diventate voi stessi Santi in Cristo.

Eminenza, Fratelli e Sorelle amati in Cristo,

Tutte le nostre Chiese si preparano a vivere un grande anniversario tra non molto, i 1700 del Primo Concilio Ecumenico, celebrato a Nicea nell'anno 325. Il riconoscimento – contro ogni errore che era entrato allora nella Chiesa – che Gesù Cristo è il Figlio di Dio e Dio è alla base della nostra fede e unisce tutte le Chiese Cristiane. Testimoniamo con forza questa verità in un mondo cristiano assonnato e distratto davanti alla forza della Santa Trinità.

Con questi brevi pensieri, in preghiera ci immergiamo nella Vostra terra per gustare della Vostra conosciuta ospitalità e vi ringraziamo. Da parte nostra desideriamo stare ancora con voi ed invitarvi nella nostra Sede al Fanar, a Costantinopoli, il Centro Martire dell'Ortodossia, il Patriarcato Ecumenico. Così i nostri legami resteranno sempre saldi, uniti nella preghiera e nell'amore vivificante che ci proviene da Dio, Padre, Figlio e Spirito Santo, a Lui sia la gloria e l'onore nei secoli.

**Address by His All-Holiness Ecumenical Patriarch Bartholomew
on the Occasion of the Honorary Doctorate
Bestowed by the Pontifical University of Salamanca
(17 October 2023)**

Your Eminences,
Your Excellencies,
Distinguished administration and faculty,
Dear students and guests,

It is with a sense of deep honor and sincere gratitude that we stand before you in this historic and eminent academic institution in order to receive the award of an honorary doctorate for our inter-Christian ministry and contribution to ecumenical dialogue.

While we are of course humbled by this moving recognition of our modest service to advance connections and conversations among Christian churches and interfaith communities, we would nevertheless like to draw your attention not so much to our own particular interests and personal accomplishments, but rather to the essential vision and exceptional mission of the Church of Constantinople, which we have been blessed to serve for more than thirty years as its spiritual pastor. This is because, for over seventeen centuries, our Church has selflessly facilitated the cause of canonical unity among the family of Orthodox sister Patriarchates and autocephalous Churches. Moreover, over the last century, our Church has prophetically promoted the cause of ecumenical unity among estranged Christian confessions and other religious communities both through the vibrant ecumenical movement from the early to the mid-twentieth century but also through the vital interfaith dialogue during the latter part of the twentieth century.

During this period, the Ecumenical Patriarchate assumed a prominent initiative and leadership role in creating and shaping, as well as contributing to and sustaining various fellowships including the World Council of Churches and the Conference of European Churches. At the same time, the Ecumenical Patriarchate also instituted and maintained a number of crucial, albeit challenging bilateral dialogues with the Roman Catholic Church, as well as the Anglican and Reformed Communion, for the sake of promoting the unity that we mutually seek. However, beyond these efforts, the Ecumenical Patriarchate established broader ecumenical encounters

and discussions with our Jewish and Muslim brothers and sisters for the sake of promoting greater understanding and mutual tolerance. All of these endeavors continue to be near and dear to our heart and our ministry.

Dear friends,

What the world realized during that critical period of the last century was that it is a scandal for the followers of Christ not to follow the mandate of our Lord “that [his disciples] may be one” (John 17.21), but also that it was impossible for peace to prevail in the world if religions did not follow the shared precept of the “golden rule” that we should “do unto others as we would have others do unto us” (Luke 6.31).

In this regard, then, we welcome the gracious honor of this honorary doctorate on behalf of the institution of the Ecumenical Patriarchate. Because ecumenical service is nothing less than the very DNA of the Ecumenical Patriarchate. Despite persistent and misguided criticism, the Church of Constantinople has never perceived its ministry or mission as a worldly form or secular model of expansionism. Instead, it understands its purpose and aspiration as the universal acceptance and advancement of human dignity and social justice in every person created in God’s image and every corner of God’s world. Our ecumenical vision is purely spiritual, based entirely on the foundational words of St. Paul, that “there is neither Jew nor Greek, neither slave nor free, neither male nor female; for all of you are one in Christ Jesus. (Galatians 3.28) These few, simple words radically overturned all kinds of division and discrimination that previously or subsequently appeared on this planet.

Such, we believe, has been the genuine basis and focus of Christian ecumenical service through the centuries. We realize of course that there have been times and places when Christians did not practice what they claimed or believed. However, those examples were deviations from the right path; and they constituted a failure on the part of those who behaved with an exclusivist or isolationist attitude, rather than in an ecumenical and inclusive manner. Indeed, we would suggest to you that, what is more tragic than this failure or hypocrisy, is when Christians seek to justify or legitimize practices of discrimination and division, when people become comfortable with how they live—separated and broken by religious and racial barriers. To quote the Psalms: “I look for excuses for the sins that I commit.” (Ps. 143) We should constantly ask ourselves: How can we Christians ever stand with genuine integrity and good intention to proclaim

the opening words of the Lord's Prayer: "Our Father" when we excuse our indifference, segregation, rejection of others?

In a world shattered by contrasts and conflicts, the exchange of peaceful and constructive dialogue constitutes the only way of achieving reconciliation and unity. And in response to those who are resistant to or fearful of dialogue, we would say that the doctrinal reconciliation of existing differences among inter-Christian relations—much like the peaceful resolution of cultural differences among interfaith communities—does not imply infidelity or estrangement from truth.

Because truth does not fear dialogue; on the contrary, truth always invites and pursues dialogue. By contrast, conservatism and fanaticism provoke the defensive persistence of each side in its own positions and opinions, thereby consolidating differences and obliterating any hope of compromise or conciliation. Our objective should always be to pursue and promote "*whatever is true, whatever is noble, whatever is right, whatever is pure, whatever is beautiful, whatever is praiseworthy*" in other people. (Philippians 4.8). And our emphasis should always be to "speak the truth in love" (Ephesians 4.15).

All of us have seen the tragic consequences of a world that rejects dialogue and reinforces division. Indeed, we have seen the catastrophic repercussions of antipathy and antagonism on human lives as well as on the planet's resources. It was in the wake of the two world wars that the ecumenical movement gained momentum one century ago. People were desperate to discover new ways of relating positively and constructively with one another in order to transcend the violence and hostility, as well as nationalism and sectarianism that plagued churches and religions for centuries.

In recent months, we have observed the destruction of human life and devastation of the natural environment in the unjustified and unprovoked invasion by Russia on the sovereign territory of Ukraine. It has been personally and globally painful, both tragic and reprehensible, to witness the Russian Federation—with the shameless support and endorsement of the Russian Church—eliminating human lives and obliterating natural resources that will be lost forever to our world and to our children. And now, before our very eyes, see the devastating loss of countless innocent lives, along with the destructive loss of structures and infrastructures in the Middle East, where a perpetual conflict has flared up again, because

as human beings we are unwilling to collaborate and concede for the sake of our brothers and sisters as well as for the protection of God's sacred gift creation. In the past, together with our dear brother Pope Francis, we endeavored to bring together and bring to dialogue the leaders of both Israel and Palestine. And only days ago, we issued a strong statement against the use of violence allegedly to establish peace.

Beloved sisters and brothers,

It is this spirit of sincere and loving dialogue that the Church of Constantinople has implemented in its relations among divided Christians, while at the same time proclaiming it to all believers and persons of good will, wherever they happen to be. We know from bitter experience that religion can easily be misused as a banner of fanaticism and conflict. Yet, we are also convinced that the "peace that surpasses all understanding" (Philippians 4.7), as well as the "love that bears all things, believes all things, hopes all things, and endures all things" (1 Corinthians 13.7) will ultimately prevail if our faith in God fills us with faith also in one another.

This is the peace and love that we pray will be showered upon all of you. Thank you.

His All-Holiness Ecumenical Patriarch Bartholomew
Statement following the meeting with the Catholic Bishops' Conference
of Spain

(18 October 2023)

Your Eminences and Excellencies,

Esteemed members of the Catholic Bishops' Conference of Spain,

Dear Brothers in Christ,

It is an honor and a privilege to stand before you today, following our meaningful and enriching dialogue. This encounter has served as a testament to the strength and purpose that unites our respective Churches, to answer the Lord's commandment "that they may all be one. As you, Father, are in me and I am in you, may they also be in us, so that the world may believe that you have sent me." (John 17:21)

The bilateral dialogue between our two Sister Churches is a beacon of hope and a demonstration of our commitment to Christian unity, understanding, and reconciliation. Through dialogue for over fifty years, we have made extraordinary progress, building bridges of rapprochement, instead of erecting walls of separation, and overcoming centuries-old ecclesial differences and theological controversies. The vital steps we have taken together, from the 1964 opening of a "dialogue of love," which in 1979 became a "dialogue of truth," are an irreversible commitment that inspires us in our common journey towards full ecclesial communion.

In this process, the Ecumenical Patriarchate has always played a crucial role, advocating for dialogue, fostering understanding, and upholding the fundamental principles of love and unity that are at the core of our shared ecumenical quest. Upholding the hope and the courage demonstrated by Pope Paul VI and Ecumenical Patriarch Athenagoras of blessed memory during their initial encounter in Jerusalem in 1964, we need to open our hearts and minds to the language of dialogue. This is the ultimate condition for the restoration of unity among Christians.

As we reflect on the steps we have taken thus far, on the theological level as well as in terms of spiritual advocacy, especially with our brother His Holiness Pope Francis, for the protection of the natural environment, it is evident that we still have much to accomplish in order to bear witness to the Kingdom of God. We must continue to nurture the seeds of dialogue

and compassion that we have sown. Our restored unity can be seen not only in our theological conversations and but also in our collective efforts to bring about peace, solidarity and reconciliation in the world.

In this regard, we take the opportunity to renew our recent heartfelt and fervent call for peace in the Middle East. This region, which is not only for us Christians a Holy Land, but also sacred to the three Abrahamic religious traditions, is marred by horrific tragedies and suffering. Let us recommit ourselves to fostering peace and justice in the Middle East, but also in Ukraine and across the globe. May our efforts be guided by the light of faith, the wisdom of God, and the boundless love that unites us as brothers and sisters in Christ.

Discours de Sa Toute-Sainteté le Patriarche œcuménique Bartholomée
La religion, espoir dans un monde en mutation
World Policy Conference
(Abu Dhabi, 5 novembre 2023)

Éminences,
Excellences,
Honorables participants,
Cher Thierry de Montbrial,
Mesdames et Messieurs,
Chers amis,

La fin de la guerre froide a créé un grand élan d'espoir partout dans le monde. Les deux décennies qui l'ont suivie ont semblé confirmer ces attentes. Un vent de liberté a soufflé sur le monde entier. Les marchandises, les capitaux, les informations et les personnes, désormais débarrassés des obstacles à leur circulation, ont commencé à se déplacer librement à travers le globe.

Cette liberté, résultat de l'abaissement des frontières, s'est combinée avec des progrès fulgurants dans les transports et surtout dans les moyens de communication. L'activité économique a pu bénéficier de la fluidité généralisée. La croissance économique, le recul de la pauvreté et la diminution des inégalités sur le plan mondial n'ont pas seulement confirmé les espoirs mais sont allés bien au-delà de ce qu'on a pu imaginer au moment de la chute du mur.

Quinze ans nous séparent de la première grande déception: « la crise des subprimes ». Depuis, les crises se succèdent : crise environnementale et climatique, crise du covid, crises géopolitiques avec l'invasion de l'Ukraine et la guerre entre le Hamas et Israël, crise énergétique, crises migratoires, crise de la démocratie. L'avenir s'assombrit de plus en plus.

Si l'économie et la politique ne peuvent plus inspirer l'espoir, est-ce que nous pouvons nous tourner vers la religion ?

Pour les personnes, les familles et les communautés, la religion a toujours constitué une source d'espoir et de réconfort. Mais cet aspect, certes fondamental pour la mission des institutions religieuses, n'est pas l'objet de notre réunion. La question posée se rapporte à une échelle

plus large : celle du devenir global. Elle concerne l'influence politique et géopolitique de la religion.

Dans le nouveau contexte mondial, celui d'un interrègne entre un monde que nous laissons derrière nous et une nouvelle organisation qui n'a pas encore pris forme, la religion représente en effet un enjeu majeur. Elle peut inspirer d'importants espoirs; mais elle peut aussi être utilisée comme une arme. L'extrême diversité du fait religieux, combinée à l'ambiguïté de la distinction entre ce qui est "religieux" et ce qui ne l'est pas, entraîne des amalgames et des confusions, rendant toute généralisation complexe. Malgré ces précautions, nous tenterons d'avancer quelques idées et de proposer des pistes de réflexion.

La religion, facteur de renouveau démocratique

Les énormes progrès technologiques depuis le XIXe siècle ont créé un sentiment d'arrogance, qui est à l'origine de l'exploitation irréfléchie des ressources naturelles et du mépris pour les équilibres des systèmes naturels. Cette hybris s'est étendue au domaine des relations humaines. Les critères économiques, définis dans une logique inspirée des méthodes des sciences physiques, sont devenus prédominants dans l'organisation des rapports humains, à toutes les échelles : à l'intérieur des États, entre États, et, de plus en plus, dans l'émergence de réseaux transnationaux. Le même réductionnisme qui a conduit aux crises environnementales et sanitaires explique également, en grande partie, les dérives dans les relations humaines. Décennie après décennie, les préoccupations spirituelles et éthiques ont régressé, malgré les leçons de la Seconde Guerre mondiale et de l'Holocauste.

Les conséquences de cette évolution sont évidentes. Crise des institutions, crise de la démocratie, hausse de la criminalité, xénophobie, et affaiblissement du sens de la citoyenneté sont les résultats directs de cette régression spirituelle et éthique.

Les religions et leurs institutions ont résisté à cette tendance. Elles ont souvent été marginalisées, en partie à cause de leur non-adaptation. Pourtant, aujourd'hui, leur résistance devient un atout. Dans leurs enseignements, leurs rituels, et l'organisation des liens sociaux, les religions mobilisent une sagesse accumulée sur des millénaires. Elles opposent la profondeur et la résilience de la temporalité longue à la superficialité et la fragilité de l'éphémère. De plus en plus de personnes se tournent vers la

religion à la recherche de spiritualité et d'espoir.

Les religions ont, dans leurs traditions, les éléments nécessaires pour combler le vide qui s'est installé dans les âmes. Elles peuvent contribuer à redonner du souffle aux sociétés démocratiques.

La religion comme lien entre les peuples

La globalisation a unifié le monde de manière superficielle. Aujourd'hui, on constate de fortes tendances vers la fragmentation. Cette réorganisation de l'espace va au-delà de la dimension économique. Les fractures qui émergent ou resurgissent sont également politiques, géopolitiques et identitaires.

Un des principaux aspects de cette tendance concerne les relations entre l'Occident et le reste du monde. Les crises ont touché de manière bien plus prononcée les pays pauvres, beaucoup d'entre eux accusant les pays développés de faire preuve d'égoïsme et de manquer de solidarité. Les souvenirs de l'époque coloniale resurgissent. L'invasion russe en Ukraine et maintenant la terrible guerre entre le Hamas et Israël ont révélé un fossé spirituel grandissant entre ces deux blocs, et ce, malgré l'extrême diversité qui caractérise ce que l'on appelle le Sud global.

Où se situent les religions face à ce défi ?

La répartition géographique des religions est, certes, complexe. Toutefois, la plupart des réseaux religieux s'étendent à travers les continents et franchissent les frontières. Ils forment donc une structure spirituelle qui peut aider à atténuer les forces de dissociation et de division. L'unité prônée par les religions ne se limite pas à la seule dimension économique, comme celle de la globalisation. Elle se fonde sur d'anciennes traditions ancrées dans la «longue durée» : les siècles durant lesquels différentes religions ont cohabité sur un même territoire et des territoires variés ont été le berceau d'une religion commune.

Dans un monde actuellement menacé par la fragmentation, les religions peuvent offrir un espoir d'unité. Leur rôle de médiation pourrait faciliter le dialogue entre des mondes économiquement, politiquement, et culturellement distincts.

Le Patriarcat œcuménique de Constantinople, présent dans le monde entier, est un exemple notable. Sa présence et son acceptation pourraient s'avérer particulièrement bénéfiques. Sa longue histoire de coexistence, de

dialogue et d'échanges, non seulement avec le judaïsme, mais aussi avec l'islam, est un véritable atout pour le monde chrétien.

La religion dans la protection de l'environnement

Bien que le lien avec la religion ait connu un recul considérable en Occident, la religiosité demeure présente dans le reste du monde. Les régions enregistrant une forte croissance démographique, notamment l'Inde et, encore plus, l'Afrique, continuent d'accueillir des communautés religieuses grandissantes. Ainsi, les institutions religieuses ont le potentiel d'atteindre, par leurs enseignements, davantage d'individus que les organisations internationales, les think tanks ou les ONG.

Dans le domaine de la protection de l'environnement, le nombre d'individus sensibilisés est crucial. Ce sont d'innombrables gestes individuels qui entraînent la dégradation des paysages, les atteintes à la flore et à la faune, la pollution des océans et toutes les autres formes de destruction induites par l'activité humaine. La capacité d'influencer ces actes individuels peut donc avoir un impact considérable. Mobiliser les institutions religieuses pour enseigner le respect de l'environnement est par conséquent essentiel.

Le Patriarcat œcuménique a pris conscience de ce besoin très tôt. Nous restons activement engagés dans le dialogue inter-religieux pour la protection de l'environnement.

La religion instrumentalisée

L'idéal d'unification de l'humanité sur la base de la rationalité économique, loin de rassurer, a engendré des angoisses identitaires et des ressentiments. Après avoir poursuivi l'idéal de la liberté et de la prospérité pour tous, c'est désormais la quête de la sécurité et du prestige qui prédomine. La fragmentation que nous observons découle de cette évolution.

Dans ce contexte, la religion devient une ressource politique majeure, car elle peut fonctionner comme élément de différenciation des populations. Ceci a été observable lors de la crise ukrainienne, où elle a été fréquemment instrumentalisée dans des antagonismes politiques et géopolitiques.

On a souvent tendance à considérer son rôle géopolitique à travers le prisme des confrontations entre populations de religions différentes. Ainsi,

la thèse célèbre de Samuel Huntington sur le «Choc des Civilisations» envisageait le monde divisé en grands blocs religieux. Pourtant, la réalité est tout autre. La valorisation de la religion comme marqueur identitaire et instrument de pouvoir génère des conflits aussi intenses au sein même des grands ensembles religieux. D'où un paysage complexe de tensions entre religions et à l'intérieur des religions.

Cette géopolitisation de la religion confère d'énormes responsabilités aux institutions religieuses. Elles ne peuvent ignorer les aspirations des populations à l'indépendance et à la liberté. En parallèle, il est primordial d'accentuer le rôle apaisant et pacificateur de la religion. La riche expérience des institutions religieuses est cruciale.

Il est indéniable que la religion est parfois présente dans des situations de conflit et de guerre. Le fanatisme religieux a mené à d'atroces crimes, et, malheureusement, diverses formes d'oppression et de discrimination continuent d'être justifiées par des discours religieux. Cependant, doit-on blâmer la religion en tant que telle, ou plutôt ceux qui la déforment à des fins politiques?

Si l'on parvenait à éliminer la religion, comme le souhaitaient certaines idéologies, aurions-nous aussi éradiqué les causes de haine, de conflits et de crimes? Le domaine religieux est un champ de bataille où le meilleur côtoie le pire. Mais ce qui rend la religion fondamentalement positive, c'est son ancrage historique. Les institutions religieuses séculaires détiennent un patrimoine de sagesse qui leur permet de contrer les plus grands dangers. Cette perspective devient évidente lorsqu'on considère les ravages causés par les idéologies de la modernité, dépourvues d'une telle profondeur historique.

Ainsi, le diagnostic concernant le rôle des religions dans les conflits est nuancé. Si la religion est souvent instrumentalisée à des fins étrangères à son essence, l'engagement des institutions religieuses dans les situations de conflit peut aussi modérer leur virulence.

Conclusion

Dans un monde en constante évolution, confronté à des crises et exposé à des menaces à court et long terme inédites il y a quelques décennies, le rôle de la religion est indubitablement positif. Elle représente ainsi un vecteur d'espoir. Cependant, les réflexions précédentes démontrent que cette question est complexe. En effet, dans certaines circonstances,

la religion peut aussi être associée à des comportements négatifs. De ce fait, une immense responsabilité repose sur les épaules des institutions religieuses et de leurs dirigeants. Sans renier leurs doctrines et convictions, les responsables des différentes religions se doivent de coordonner leurs efforts afin de magnifier les effets bénéfiques de leurs traditions ancestrales. C'est pour cette raison que le dialogue inter-religieux est primordial.

Le renforcement croissant du rôle des religions peut donc susciter de l'espoir. Cet espoir doit être consolidé par une attention accrue des milieux académiques et de la recherche. Nous attendons de ces milieux une contribution originale, innovante et positive à une meilleure connaissance de la géopolitique des religions, dans un souci d'action. Comme nous le soulignons lors de notre précédente réunion :

“Les théologiens et autres spécialistes des questions ayant à faire avec le fonctionnement des églises doivent sans doute s'ouvrir aux autres perspectives et développer le dialogue avec les autres disciplines. Il est aussi important que les spécialistes des sciences sociales, des sciences politiques et des relations internationales dépassent une certaine hésitation à approfondir les questions religieuses. La compréhension du nouveau monde qui se constitue sous nos yeux ne peut pas faire abstraction du fait religieux”. Merci pour votre attention !

**Address by His All-Holiness Ecumenical Patriarch Bartholomew
at the Conference**

**“Confluence of Conscience: Uniting Faith Leaders for Planetary
Resurgence”:**

**The Compass of Conscience: Guiding Moral Action in a Warming
World**

(Abu Dhabi, 6 November 2023)

Your Eminences,

Your Excellencies,

Esteemed audience,

Ladies and Gentlemen,

We gather here in Abu Dhabi amidst a moment of collective awakening, in order to discuss solutions to interlinked global crises under the banner of “Confluence of Conscience.” All of us present recognize that our planet is imperilled as never before by environmentally hazardous human activities. Our faith traditions share core teachings on the spiritual responsibility to care for God’s creation. Our sacred texts command us to protect our common home. There is no higher calling than preserving the sanctity of life on our planet and the conditions that make human development possible. We must bring the full weight of our moral authority to bear on igniting society’s environmental consciousness.

In this spirit, guided by our shared spiritual values, we endorse the following principles and goals:

All life is interconnected. Humanity depends on nature. We must restore Earth’s equilibrium.

Those least responsible for ecological breakdowns have to be supported. Historical injustices must be rectified.

Science and faith both offer wisdom to address this crisis. Dialogue and collaboration is necessary between them.

We have a common duty to empower grassroots networks to take action. Change must involve all of society.

Policymakers have an obligation to adopt bold programs for climate action and biodiversity protection, ensuring a just transition.

Religious and indigenous communities offer ancient wisdom on living

sustainably. Their voices can help guide society's transformation.

Distinguished guests,

On the 50th anniversary of the historic Stockholm Conference on the Human Environment, the world still remains in crisis. But transformation is possible through ceaseless cooperation. Partnership is the new normal! As never before, diverse groups align to safeguard civilization and planetary health. By walking hand in hand, with hope as our compass, we embark on an unprecedented yet essential journey where faith, conscience and action converge.

To sustain collaboration between diverse faiths and partners in science and society, we have to establish an ongoing mechanism for joint reflection, advocacy and action on the linked challenges of justice, sustainability and human development, translating powerful intentions into meaningful impacts. Together we are greater than the sum of our parts. Guided by timeless wisdom yet open to new solutions, we will restore nature's balance, in order to build a society that flourishes in harmony with the Earth that sustains us all.

Thank you for your kind attention and may God bless you and your noble endeavors!

**Address by His All-Holiness Ecumenical Patriarch Bartholomew
at the WCC Town-Hall Discussion
on Interfaith Dialogue, Climate Change, and Refugee Displacement
(December 12, 2023)**

Distinguished colleagues and congregants,
Beloved organizers and participants,

Celebrating the 75th anniversary of the United Nations Universal Declaration of Human Rights, it is a special privilege to attend and address this unique assembly of religious leaders, devout citizens, and people of good will, in our shared concern and prayerful objective to consider ways of responding to urgent challenges in a world where uncertainty seems to be the only sure reality faced by so many of our brothers and sisters across the planet.

Climate change and the refugee crisis are no longer an external or remote possibility, far removed from our daily attention and responsibility. They are immediately and profoundly affecting our lives, our careers, and our lifestyles. We no longer have the false luxury of ignorance or indifference. We are now either directly contributing to the problem or else decidedly committed to a solution.

One of the lessons that we learned during the recent pandemic — albeit in a very painful and certainly involuntary manner — is that no one is saved alone; no one is saved unless everyone is saved. The threats that our world is currently facing can only be addressed and overcome in collaboration. And this is where the dialogue and partnership of religious communities proves to be essential and vital. Because whether we are speaking of Covid-19, climate change, or the refugee predicament, we are certainly dealing with unprecedented challenges. This is why we even refer to them as crises, which is a Greek term that signifies a pronouncement of “judgment” — precisely because we are measured by the way we respond to these circumstances inasmuch as they are turning points or phenomena that definitively shape our lives. In fact, while the coronavirus may involve medicine, and pollution may involve science, and immigration may involve policy, the way we respond to and choose to resolve these challenges is exactly where faith and religion should be involved.

As you will be aware, throughout our ministry over the last decades,

we have repeatedly underlined that — as the distinctive and defining issue of our time — global warming has become the greatest threat to our planet and its population. The growing but neglected toll from rising global temperatures will undoubtedly and undeniably eclipse the current number of deaths from all the infectious diseases combined if climate change is not constrained. Environmental sustainability will only be achieved through drastic lifestyle changes that we must make. That is why we have persistently and consistently underlined that climate change primarily constitutes a spiritual and ethical issue — not only a governmental or technological problem, as if it was merely one in a long list of dilemmas confronting politicians in particular and people in general.

What religious leaders must always remember and consequently remind civic leaders is that there is no way of endlessly manipulating our environment and its resources that comes without cost or consequence — material and human. We are — as we know very well today, and as mystics have taught very clearly through the ages — intimately and inseparably bound up with the history, present, and destiny of our world.

However, in order to appreciate such a worldview — which is ultimately a worldview of frugality and simplicity, of gratitude and generosity — we must acknowledge the world as larger than ourselves and our interests; in other words, we must adopt a spirit of honesty and humility. We must be prepared to look at options and solutions that affect us personally and not just other people. Unfortunately, so often, we are convinced that solving the ecological crisis is a matter of acting differently or living more sustainably. But we should never forget that it is our very options and actions that led us to this mess in the first place.

Paradoxically, then, the answer may lie not so much in doing something as in doing nothing; which brings us to the importance of silence and meditation. First, we must stop what we are doing and reflect. First, we must learn to listen and understand how we have reached this crisis. First, we must accept our sinfulness toward the planet and other people so that we can acknowledge the need for repentance — which involves a literal and radical change of mind, heart, and behavior. This is the way of the prophets; this is the way of the mystics; and this is the way of those who realize that “the earth is the Lord’s and all the fullness thereof” (Psalm 24.1).

And this is why our moment of silence is the most appropriate action in this chapel today. Let us, therefore, beseech God to be merciful and

compassionate on us and His people, especially those in need and displaced. Let us imagine a world where peace and justice prevail, where violence and discrimination are dispelled, where human rights and human dignity are effectively protected. And let us open our hearts to solidarity with refugees as well as to respect and protection of the unique gift of God's creation that we are called to transmit to our children.

**Address by His All-Holiness Ecumenical Patriarch Bartholomew
at the Global Refugee Forum**

(Geneva, 14 December 2023)

“A new command I give to you: Love one another. As I have loved you,
so you must love one another. By this everyone will know that you are
my disciples...”

(John 13:34–35)

Your Excellency, The U.N. High Commissioner for Refugees,
Esteemed participants of the “Global Refugee Forum,”

As a Christian, to love our neighbor is not a preference, recommendation,
nor even an option, but it is a command. We make this humble address
today to draw attention to the continuous needless loss of our brothers and
sisters, our fellow human beings, the other, the refugee.

We must call to attention not the symptom, that is the displacement
of peoples, but the root causes, and they are many. War, disease, lack of
clean water and food, climate change, and economic disparity, all of them
continue to make nations and whole continents into wastelands of death
and forced migrations.

A refugee is a person who has come to our door in seek of refuge, but
do we ask: “Why my brothers and sisters have you left your homes? The
places you were born in, grew in, played and learned in? Why do you leave
behind all that you first loved and all that first loved you?” And should a
refugee succeed to escape from their personal hell, what is our response?
What are our promises and guarantees?

For we all know that, in a large or a small way, all the same, we have
caused these crises, we have benefited at the expense of others suffering.
We have seen the reflection of a society that only consumes and leaves
behind her not only physical rubble, but the ruins of the human soul.
Unfortunately, we continue to debase life, to blind ourselves from the
truth. Unless we drastically change, unless we end the illegal transfer of
weapons, the trafficking of peoples, the promotion of biological warfare,
crimes against humanity, and all forms of abuse of the incarnate image of
God, the human being.

We have been on Lesbos in 2016, along with our brothers His Holiness
Pope Francis and His Beatitude Archbishop Hieronimos of Athens, and

touched the hands of and shared a common meal with those who fled war and risked their lives at sea. We have been to the borders of Ukraine and Poland, in 2022, and looked into the eyes of those who have seen war and destruction. We have seen our own families and friends, our compatriots from our home-island of Imvros, scattered in 1964 to all the corners of the earth after forced displacement. And yet we come to this beautiful city of Geneva, surrounded by her white snowcaps, her quiet forests and her picturesque lake Léman, forcing each of us to reflect on the peace that nature offers. We have traveled from the Ecumenical Patriarchate, the Martyric Church of Constantinople, to call on all of you: let not the voice of our brother go unheard, let not our answer to God in the face of injustice be, that we were not our “brother’s keeper.”

Therefore, let us look beyond the terminology, refugees-migrants-asylum seekers-internally displaced peoples; let us look beyond the colour of their skin, the creed or faith they adhere to; and let us see the eyes of God’s human creation, transforming these crises to an opportunity for building bridges, for practicing solidarity, for changing hearts.

Thank you for your kind attention!

**Αντιφώνησις τῆς Α.Θ.Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
πρὸς τὰ μέλη τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ εἰς τὸν νέον
ἐνιαυτὸν
(Φανάριον, 31 Δεκεμβρίου 2023)**

Προσφιλέστατα τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Φθάσαντες μέ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ εἰς τό τέλος καὶ τοῦ παρόντος ἔτους, συναντώμεθα καὶ πάλι, κατὰ τὰ κρατήσαντα, ἐνταῦθα, διὰ νά ἀνταλλάξουμε εὐχάς καὶ προσρησεις διὰ τό νέον ἔτος, ἡμεῖς οἱ ἀπό διαφόρων θέσεων διακονοῦντες τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν ὑπὸ τὴν ἱεράν αὐτὴν στέγην.

Τό παριπεῦον ἔτος ἦτο διὰ τὴν Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν περίοδος πλήρης ζωῆς καὶ δράσεως. Καὶ καθὼς ἡ ζωὴ ἔχει τίς εὐχάριστες καὶ δυσάρεστες στιγμῆς καὶ καταστάσεις, οἱ ὁποῖες ἐναλλάσσονται, καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀντιστοίχως ἐδοκίμασεν ἐφέτος καὶ χαρῆς καὶ λύπης, πάντοτε, ὡς ἀμετακινήτως πιστεύει, ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ, τοῦ χορηγοῦντος τὰ εὐχάριστα καὶ παραχωροῦντος τὰ δυσάρεστα κατὰ τὰς ἀνεξιχνίαστους βουλὰς Αὐτοῦ: «Αὐτὸς ἀλλοιοῖ καιροὺς καὶ χρόνους, καθιστᾷ βασιλεῖς καὶ μεθιστᾷ, διδοὺς σοφίαν τοῖς σοφοῖς καὶ φρόνησιν τοῖς εἰδόσι σύνεσιν», λέγει ὁ Προφήτης Δανιήλ (β', 21).

Εἶχαμε τὴν χαρὰ νά ὑποδεχθοῦμε ἐνταῦθα τὸν Μακαριώτατον νέον Ἀρχιεπίσκοπον Νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου κ. Γεώργιον, ὁ ὁποῖος ἐπραγματοποίησε κατὰ τὴν τάξιν τὴν πρώτην εἰρηνικὴν ἐπίσκεψίν του εἰς τό σεπτὸν Κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας, διαρκείας μιᾶς ἑβδομάδος, μέ κορυφαίαν στιγμὴν τό συλλεῖτουργον Προκαθημένων κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας. Τὴν Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν ἐτίμησαν ἐπίσης διὰ τῆς ὑψηλῆς παρουσίας των διάφοροι ἐκπρόσωποι ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως ἡ Α.Χάρις ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας καὶ Πριμᾶτος τῆς Ἀγγλικανικῆς Κοινωνίας κ. Justin Welby, ἀλλὰ καὶ ἐκπρόσωποι διεθνῶν καὶ περιφερειακῶν διαχριστιανικῶν ὀργανισμῶν, ὅπως ὁ νέος Γενικός Γραμματεὺς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, Αἰδεσιμολ. Δρ. Jerry Pillay, ὁ ὁποῖος ἤρχισεν ἐκ Φαναρίου τὴν πρώτην περιοδείαν του ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως τῶν καθηκόντων του, καὶ ὁ ἡμέτερος Ἱερώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων

καί Μεγάλης Βρεταννίας κ. Νικήτας, ό όποίος άξίως έξελέγη νέος Πρόεδρος του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Εκκλησιών κατά την Γενικήν Συνέλευσιν αυτού τον περασμένον Ιούνιον. Τέλος, θά ήτο παράλειψις από μέρος μας νά μή αναφέρουμε μεταξύ των επισήμων πολιτικῶν προσωπικοτήτων, εκπροσώπων κρατῶν καί κυβερνήσεων (πρέσβειων, ύπουργῶν καί λοιπῶν άξιωματούχων) πού έπεσεκέφθησαν τό Οικουμενικόν Πατριαρχεῖον κατά τό 2023, τούς Προέδρους τῆς Βορείου Μακεδονίας καί τῆς πολύπαθης Ουκρανίας, οί όποιοι καί έξέφρασαν, εκ μέρος των χωρῶν τους, ευγνωμοσύνη διά τήν πολύπλευρον στήριξιν τῆς Μητρῶς Εκκλησίας πρὸς τήν Αρχιεπισκοπήν Αχρίδος καί τήν Αυτόκέφαλον Εκκλησίαν τῆς Ουκρανίας άντιστοιχῶς.

Τό λήγον έτος έσημαδεύθη επίσης από τās πολυαριθμους, άνω των είκοσι, Πατριαρχικάς επίσκεψεις πού έπραγατοποιήσαμεν εντός καί εκτός Τουρκίας. Ανεξίτηλες παραμένουν στή μνήμη μας οί μοναδικές στιγμές καί συγκινήσεις πού έβιώσαμεν εις τήν γενέτειράν μας κατά τήν Μεγάλην Έβδομάδα καί τό Άγιον Πάσχα, τό όποιον ήξιώθημεν νά έορτάσωμεν εις τήν γενέθλιον γήν διά δευτέραν φοράν από τῆς αναλήψεως των Πατριαρχικῶν καθηκόντων μας. Ξεχωριστές έμπειρίες ήταν δι' ήμās καί τό έτήσιον προσκύνημά μας εις τήν Παναγίαν Σουμελά Πόντου, τον Δεκαπενταύγουστον, αλλά καί ή πρόσφατος Πατριαρχική Θεία Λειτουργία εις τον Ιερόν Ναόν Αγίου Νικολάου εις τά Μύρα τῆς Λυκίας, δέκα έτη μετά τήν τελευταίαν εκει επίσκεψίν μας.

Εξ ίσου πλούσιος ήτο ό άμητός διά τό Πατριαρχεῖον μας καί εκ των ιεραποδημιῶν μας εις τό έξωτερικόν. Τί νά πρωτοθυμηθοῦμε! Τίς ποιμαντικές επισκέψεις μας εις Φιλλανδίαν καί Έσθονίαν διά τον έορτασμόν τῆς εκατονταετηρίδος από τῆς αποδόσεως αυτονόμου καθεστῶτος εις τās τοπικάς Εκκλησίας των υπό του Οικουμενικοῦ Πατριαρχείου; Τήν πρώτην μετάβασίν μας εις Λιθουανίαν, κατόπιν επισήμου προσκλήσεως τῆς εκεισε εντίμου Κυβερνήσεως, μετά τῆς όποιας καί υπεγράψαμεν Σύμφωνον Συνεργασίας εις διαφόρους τομείς κοινου ενδιαφέροντος, όπως ή ίδρυσις Πατριαρχικῆς Έξαρχίας μέ έδραν τήν πρωτεύουσαν τῆς χώρας, Βίλιους; Τās δύο επισκέψεις μας εις Αθήνας, κατά μήνα Μάιον, ότε καί παρελάβομεν τον Ιερόν Ναόν Αγίου Νικολάου Πτωχοκομείου, ό όποίος παρεχωρήθη γενναιοδῶρως τῇ Μητρί Εκκλησίᾳ υπό του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνῶν καί πάσης Ελλάδος Ιερωνύμου, καί εν συνεχεία, κατά μήνα Οκτώβριον, διά νά κηρύξωμεν τήν έναρξιν του διεθνους συνεδριου διά τήν συμπλήρωσιν εκατόν έτων από τῆς εκδόσεως του περιοδικου «Θεολογία» τῆς

Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος; Τό πρῶτο ταξίδι μας εἰς Ἰσπανίαν ἀπό τῆς ἀναρρήσεώς μας εἰς τόν πάνσεπτον Οἰκουμενικόν Θρόνον διά τόν ἑορτασμόν τῆς εἰκοσαετηρίδος ἀπό τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἰσπανίας καί Πορτογαλίας καί πρὸς ἐπιστηριγμόν τοῦ νέου ποιμενάρχου ἀδελφοῦ κ. Βησσαρίωνος; Τὴν μετάβασίν μας εἰς Ρώμην καί Βατικανόν, κατόπιν ἐπισήμου προσκλήσεως τῆς Α. Ἀγιότητος τοῦ Πάπα Ρώμης Φραγκίσκου, προκειμένου νά συμμετάσχωμεν εἰς τὴν οἰκουμενικὴν προσευχὴν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς Συνόδου περὶ Συνοδικότητος, οἱ ἐργασίες τῆς ὁποίας διήρκεσαν περίπου ἕνα ὀλόκληρον μῆνα καί ἡ σύγκλησις τῆς ἀπετέλεσεν ἐν πολλοῖς καρπὸν τοῦ ἐποικοδομητικοῦ διμεροῦς θεολογικοῦ διαλόγου μεταξὺ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς καί τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας; Ἡ τὰς προσκλήσεις πού ἐλάβαμεν διά νά ὀμιλήσωμεν ὡς κεντρικός ὀμιλητής εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ Συμβουλίου Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν, κατὰ μῆνα Ἰουνίον ἐν Ταλλίνῃ τῆς Ἑσθονίας, εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν τόν ἴδιον μῆνα εἰς Γενεύην, ἀλλὰ καί πάλιν μόλις πρὸ ὀλίγων ἑβδομάδων, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ὑπὸ τοῦ Ὄργανισμοῦ Ἠνωμένων Ἐθνῶν διοργανωθείσης Παγκοσμίου Διασκέψεως διά τούς Μετανάστας;

Εἴμεθα εὐγνώμονες καί δοξολογοῦμεν τόν ἀγαθοδότην Θεόν διά τὰ πλουσίας αὐτὰς δωρεάς Του, «ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἠκούσαμεν καί εἶδομεν» (Λουκ. β', 20) καί εἶπομεν καί ἐβίωσαμεν, τὰ ὁποῖα οὔτε ὀλίγα οὔτε εὐκαταφρόνητα ἦσαν, δεόμενοι Αὐτοῦ ὅπως μὴ στέρηση τῆς εὐλογίας καί τῆς κραταιᾶς προστασίας Του τόν ἱερόν τοῦτον θεσμόν καί κατὰ τό νέον ἔτος. Εὐχαριστοῦμεν δέ καί ὅλους ἐσᾶς διά τὴν συμβολὴν σας εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἱερᾶς αὐτῆς πορείας μας ἀνά τὰς Ὀρθοδόξους καί μὴ Ἐκκλησίας καί τούς διαχριστιανικούς ὀργανισμούς, καί εἰς τὴν προβολὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὡς θεσμοῦ σοβαροῦ καί ὑπευθύνου καί ὡς παράγοντος εἰρήνης, καταλλαγῆς καί ἀγάπης εἰς τόν κλυδωνιζόμενον σύγχρονον κόσμον.

Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, ὅμως, εἶχε καί ἀφορμές στενοχωριῶν καί θλίψεων κατὰ τό ἔτος 2023. Ἐνίοτε τὰ νέφη ὑπῆρξαν βαρέα ὡσάν νά ἔλεγον μετὰ τοῦ Προφήτου Ἀμώς πρὸς ἡμᾶς: «Στραφήσονται αἱ ἑορταὶ ὑμῶν εἰς πένθος καί πᾶσαι αἱ εὐφροσύναι ὑμῶν εἰς θρῆνον» (ἡ', 10). Ἡσθάνθη ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία ἀπογοήτευσιν ὡς πρὸς ὀρισμένας ἐλπίδας αὐτῆς, ἀποδειχθεῖσας φρούδας, ἐπλήγη δέ αὕτη ἀπὸ ἀλλεπαλλήλους ἀπωλείας ἐκλεκτῶν Ἱεραρχῶν αὐτῆς, ἐνταῦθα, ὅπως ὁ πνευματικός ἀδελφός καί ἀλησμόνητος φίλος τῆς ἡμῶν Μετροίτητος μακαριστός Μητροπολίτης Νικομηδείας Ἰωακείμ,

ὁ ὁποῖος ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ ἀνήμερα Μεγάλη Παρασκευή, ὕστερα ἀπό εἰκοσαετῆ καί πλέον προσωπικόν Γολγοθᾶν νοσηλείας, καί ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, ὡς ὁ πολύς Μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης, ὁ μεγαλύτερος θεολόγος τῆς Χριστιανοσύνης εἰς τήν ἐποχὴν μας, κατὰ δήλωσιν τοῦ ἀδελφοῦ Πάπα Φραγκίσκου, ὁ Μητροπολίτης πρῶην Βελγίου Παντελεήμων, προσφάτως ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Μετρῶν καί Ἀθύρων Δημήτριος, καθὼς καί ὁ Ἐπίσκοπος Ἀρίστης Βασίλειος, ἅπαντες ἐκλεκτοὶ Ἱεράρχαι τοῦ Θρόνου μέ σημαντικόν ἔργον διακονίας καί προσφορᾶς. Αἰωνία αὐτῶν ἡ μνήμη καί ἄληστος!

Ἄλλ' ὅμως δέν ἀπέλιπεν ἡμᾶς ἡ πίστις εἰς τόν Θεόν, οὔτε ἡ ἐλπίς καί ἡ αἰσιοδοξία – χαρακτηριστικά πάντα ταῦτα τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἀκούει τήν φωνήν τοῦ Κυρίου του: «μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία» (Ἰωάν. ιδ', 1). Δι' αὐτό καί ἐμεῖς ἐμπιστευόμεθα καί τό ἐπί θύραις νέον ἔτος εἰς τόν θέμενον ἐν τῇ ἰδίᾳ Αὐτοῦ ἐξουσία χρόνους καί καιροῦς, δεόμενοι Αὐτοῦ νά τό καταστήσῃ ἄλυπον διά τόν κόσμον ὅλον, διά τό Οἰκουμενικόν μας Πατριαρχεῖον καί διά τά ἀπανταχοῦ τῆς γῆς τέκνα αὐτοῦ. Ἀλλά καί ἂν ἤθελεν ἐπιτρέψῃ ὁ Κύριος νά πειρασθούμε καί νά δοκιμασθούμε καί κατ' αὐτό τό ἔτος, Ἐκεῖνος ὡς «πιστός», «ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καί τήν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ἡμᾶς ὑπενεγκεῖν» (Α' Κορ. ι', 13).

Ὁ Θεός εἶπε κάποτε ἐν Ἀποκαλύψει εἰς τόν ἄγγελον τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ Ἐκκλησίας: «ἐγὼ ἠγάπησά σε, ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, καὶ γὰρ ἔτι σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ... Κράτει ὁ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου» (Ἀποκ. γ', 9–11). Τούτους λόγους αὐτοῦς ἐνεθυμήθημεν προσφάτως, κατὰ τήν πεντηκοστήν ἐπέτειον ἀπό τῆς ἐκλογῆς μας εἰς Μητροπολίτην Φιλαδελφείας. Τό σημαντικόν αὐτό προσωπικόν ὀρόσημον τῆς Ἀρχιερατικῆς μας πορείας καί ταπεινῆς διακονίας ἀπεφασίσσαμεν, ὅπως πλέον γνωρίζετε, νά τό ἐορτάσωμεν καί διά τῆς ἐπαξίας προαγωγῆς τοῦ μέχρι πρό τινος ἡμετέρου Πρωτοσυγκέλλου κ. Θεοδώρου εἰς τόν ἐπισκοπικόν βαθμόν. Ἡ ἐκλογή του εἰς Μητροπολίτην Σελευκείας ὠδήγησεν εἰς σειρᾶν ἀνακατατάξεων εἰς τήν Μεγάλην Πρωτοσυγκελλίαν, τήν Ἀρχιερατειαίαν τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου καί τήν Μεγάλην Ἀρχidiaκονίαν, μέ συνεπακολουθούτους προαγωγᾶς τῆς πλειονότητος τῶν μελῶν τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς. Αἱ γενόμεναι προαγωγαὶ ὑπῆρξαν ἀφορμὴ χαρᾶς καί ἱκανοποιήσεως, διό καί συγχαίρομεν καί πάλιν ὅλους τούς προαχθέντας, μέ ἐπί κεφαλῆς αὐτῶν τόν Ὀσιολογιώτατον νέον Πρωτοσυγκελλεῦντα ἡμῶν κ. Γρηγόριον, εὐχαριστοῦντες ἐν τῷ

προσώπῳ αὐτοῦ ὅλους ἐσᾶς ἀπό καρδίας διά τήν διά στόματός του υἱικήν προσφώνησίν σας ἐπί τῇ εὐσήμῳ ταύτῃ εὐκαιρίᾳ καί εὐχόμενοι νά ἀκολουθήσουν καί ἄλλαι προαγωγαί αὐλικῶν κληρικῶν, ὅταν ἔλθῃ ἡ κατάλληλος ὥρα.

Αἱ συντελεσθεῖσαι προαγωγαί δέν θά πρέπει νά θεωρηθοῦν ἀπλῶς ἐπιβράβευσις τῶν προαχθέντων δι' ὅσας ὑπηρεσίας προσέφερον, ἀλλά μᾶλλον προσκλητήριον νά ἐργασθοῦν διά μεγαλυτέρου ζήλου, ὑπευθυνότητος καί θυσιαστικοῦ πνεύματος. Ὅσον ὑψηλοτέρα ἡ θέσις, τόσον μεγαλύτεραι αἱ ἀπαιτήσεις καί αἱ εὐθύναι πού ἀπορρέουν ἐξ αὐτῆς.

Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ, σᾶς καλοῦμεν ὅλους τούς ἐργαζομένους ἐνταῦθα, κληρικούς καί λαϊκούς, νά συνειδητοποιήσετε τήν μεγάλην πανορθόδοξον, παγχριστιανικήν καί παγκόσμιον ἀποστολήν τοῦ Θρόνου τούτου ἀφ' ἑνός, καί τήν ὑψίστην τιμὴν νά τόν διακονῆτε ἀφ' ἑτέρου. Διό καί ἀπαιτοῦμεν συνεργασίαν ὅλων ἀνεξαιρέτως, διότι τό ἔργον καί ἡ ἀποστολή μας εἶναι ἱερά: εἶναι τό «ἐργάζεσθαι καί φυλάττειν», διά νά ἐνθυμηθῶμε τούς λόγους τῆς Γενέσεως ὡς πρὸς τήν ἀποστολήν τῶν πρωτοπλάστων ἐν τῷ Παραδείσῳ.

Πρῶτον, «ἐργάζεσθαι», διότι χωρίς ἐργασίαν οὐδέν τό ὑψηλόν καί ἅγιον καί ὠραῖον εἶναι δυνατόν νά ἐπιτευχθῇ εἰς τήν ζωὴν καί διότι χωρίς ἐργασίαν οἱ θεσμοὶ διαλύονται καί οἱ εὐθύνες προδίδονται καί τότε ὁ μὴ ἐργαζόμενος ἀποδεικνύεται ἀνάξιος καί «πονηρὸς δούλος».

Καί, δεύτερον, «φυλάττειν», διότι αὐτό τό ὁποῖον παρελάβομεν, αὐτό τό ὁποῖον μᾶς ἐνεπιστεύθησαν οἱ πρό ἡμῶν, ἡ κληρονομία καί ἡ παρακαταθήκη τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ Γένους, εἶναι κάτι τό ὁποῖον ἐπ' οὐδενί λόγῳ ἐπιτρέπεται εἰς ἡμᾶς νά ἀπεμπολήσουμε, νά προδώσουμε, νά ἐγκαταλείψουμε, νά ὀλιγορήσουμε περὶ αὐτό, νά ἀδιαφορήσουμε, νά νομίσουμε ὅτι δυνάμεθα νά τό ἀντικαταστήσουμε μέ κάτι ἄλλο. Ἐχομε ὅλοι βαρῦτατο ἱστορικό καί ἠθικό χρέος νά ἐργαζώμεθα διά νά τό φυλάττωμεν ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ, ὡς τόν πολῦτιμον μαργαρίτην τοῦ Εὐαγγελίου, ὡς τό «ἔν», οὐτινός ἐστι χρεία. Ἐργάζεσθαι, λοιπόν, καί φυλάττειν κατὰ τό ἀρχόμενον ἐντός ὀλίγων ὥρῶν νέον ἔτος, τό ὁποῖον, εἰδικῶς ἐμεῖς οἱ ἐργαζόμενοι εἰς τόν ἱερόν τοῦτον χῶρον, πρέπει νά ἀφιερῶσουμε εἰς τήν Μεγάλην καί Πρωτόθρονον Ἐκκλησίαν Του.

Ἐμεῖς, ἴσως περισσότερο παντός ἄλλου, δικαιοῦμεθα νά πιστεύομε ὅτι διά τῆς καθημερινῆς μας ἐργασίας, ὅσον ἐξωτερική, μηχανική καί τεχνική καί ἂν εἶναι ἡ φαίνεται αὕτη, ὅπως, λόγου χάριν, τό νά

γράφη κανείς κώδικα, συμβάλλομεν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ αἰωνίου σχεδίου τοῦ Θεοῦ καὶ γινόμεθα συνεργάται Αὐτοῦ. Δι' αὐτό πρέπει νὰ ἐργαζώμεθα μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης. Ἡ ἐργασία, ὡς μία ἐκδήλωσις τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀνθρώπου, φέρει βαθεῖαν τὴν σφραγίδα τῶν πεποιθήσεων τοῦ ἐργαζομένου. Ἡ ἐργασία εἶναι ἰερά, διό καὶ ἡ μαλθακότης, ἡ ἀδιαφορία, ἡ τεμπελιά, ἡ παραμέλησις τοῦ καθήκοντος θὰ τιμωροῦνται αὐστηρῶς καὶ παραδειγματικῶς.

Οὕτω σκεπτόμενοι, εὐχόμεθα εἰς ὅλους σας καὶ εἰς ὅλα τὰ προσφιλή σας πρόσωπα πᾶσαν δόσιν ἀγαθὴν καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον κατὰ τὸ ὑποφῶσκον ἔτος, τὸ ὅποιον εἶθε νὰ εἶναι ἔτος Κυρίου διὰ πάντας ἡμᾶς, ἔτος εἰρήνης διὰ τὸν πολύπαθον κόσμον, ἔτος εὐσταθείας καὶ εὐκλείας διὰ τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, ἡ ὅποια, ἀγωνιζομένη καὶ νικῶσα, ἄρχουσα καὶ πάσχουσα, κλυδωνιζομένη ἀλλ' οὐ καταποντιζομένη, τηροῦσα τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς καὶ κατὰ τὸ 2024, θὰ κρατήσῃ μετὰ ζήλου ὃ ἔχει, ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανον αὐτῆς.

Χρόνια πολλά! Καλή χρονιά σέ ὅλους!

**Χαιρετισμός τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
πρὸς τὴν Σεβασμίαν Ἱεραρχίαν καὶ τὸ πλήρωμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Θρόνου ἐπὶ τῇ Πρώτῃ τοῦ ἔτους
(1 Ἰανουαρίου 2024)**

Τιμιώτατοι ἀδελφοί Ἀρχιερεῖς,
Ἐξοχώτατε κύριε Πρέσβυ,
Εὐλαβέστατοι κληρικοί,
Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες Ὀφφικιάλιοι,
Ἐντιμότατοι καὶ ἀγαπητοὶ προσκυνηταὶ καὶ ἐπισκέπται,
Τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

Μετὰ πολλῆς χαρᾶς ἠκούσαμεν ὅσα ἀνέφερε σοφῶς καὶ καρδιακῶς ὁ Ἱερώτατος ἀδελφός Μητροπολίτης Χαλκηδόνος ἐκ προσώπου τῆς σεβασμίας Ἱεραρχίας τοῦ Θρόνου καὶ ὁ Ἐντιμολογιώτατος Ἄρχων Πριμικήριος κ. Δάμων Κομβόπουλος ἐκ μέρους τῶν Ἀρχόντων Ὀφφικιαλίων τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐν τῇ Πόλει Ὁμογενείας. Ἐπαινοῦμεν καὶ εὐχαριστοῦμεν!

Ἀπευθύνοντες πρὸς πάντας ὑμᾶς ἐγκάρδιον καὶ χαρμόσυνον χαιρετισμόν ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει, εἰς τὸ ὅποιον εἰσήλθομεν ἐν λειτουργικῇ συνάξει εἰς τὸν πάνσεπτον καὶ πάμφωτον Πατριαρχικόν Ναόν, ὑπενθυμιζομεν καὶ πάλιν ὅτι δι' ἡμᾶς τούς Ὀρθοδόξους πιστούς ἡ κοσμικὴ Πρωτοχρονιά, ἡ ὁποία συμπίπτει μὲ τὴν ἑορτὴν τῆς κατὰ σάρκα Περιτομῆς τοῦ συγκαταβάλλοντος τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ μὲ τὴν ἱεράν μνήμην τοῦ Ἁγίου Βασιλείου Ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας, Οὐρανοφάντορος τοῦ Μεγάλου, ἀντλεῖ τὴν ὠραιότητα καὶ τὸν ἰδιαίτερον χαρακτήρα αὐτῆς ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ κατασκευαστικοῦ καὶ δοξολογικοῦ Δωδεκαημέρου. Εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἑορτὰς μας, ὁ χρόνος λαμβάνει τὸ νόημά του ἀπὸ τὴν αἰωνιότητα. Ἡ ἑορτὴ εἶναι «πλήρωμα τοῦ χρόνου», βίωσις τῆς ἀφάτου φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ.

Μεγάλως τιμᾷ σήμερον ἡ Ἐκκλησία τὸν Βασίλειον τὸν Μέγαν, τὸν ἀκραιφνέστατον θεολόγον καὶ ἀγωνιστὴν τῆς πίστεως, τὸν θυσιαστικὸν ἐπίσκοπον, τὸν φιλόθεον ἀσκητὴν, τὸν φιλόφωτον καὶ προστάτην τῶν ἐν ἀνάγκαις, τὸν πτωχοτρόφον καὶ «δεύτερον Ἰωσήφ», τὸν κοι-

νωνικόν ἀναμορφωτήν, τόν κατακοσμήσαντα τά ἤθη τῶν ἀνθρώπων, καί καλεῖ ἡμᾶς νά μιμηθῶμεν «τὴν πίστιν, τὴν ζέσιν καί τὴν ταπεινῶσιν» αὐτοῦ.

Δοξολογοῦμεν τόν πάνδωρον Κύριον, δι' ὅσα ἐπεδαψίλευσεν εἰς ἡμᾶς, ἀναπληρῶν τά ἐλλείποντα καί κρατύνων ἡμᾶς εἰς τό «ἔργον διακονίας» τοῦ λαοῦ Αὐτοῦ κατά τό παριπεύσαν ἔτος, τό ὁποῖον ὑπῆρξε πλούσιον εἰς πρωτοβουλίας καί δράσεις διὰ τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν.

Ἡγωνίσθημεν διὰ τὴν χριστιανικὴν μαρτυρίαν εἰς τόν σύγχρονον κόσμον, ἐνώπιον τῶν τάσεων, αἱ ὁποῖαι φαλκιδεύουν τό ἀνθρώπινον πρόσωπον. Ἡ ἀνθρωπότης εὐρίσκεται μὲν καί σήμερον ἀντιμέτωπος μὲ τά σταθερά καί ἐπαναλαμβανόμενα προβλήματα, ὑπάρχουν ὁμως καί πολλαὶ πρωτόγνωροι ἐξελίξεις, ἀποτέλεσμα τῆς ἰλλιγίδους προόδου τῶν ἐπιστημῶν καί τῆς τεχνολογίας. Ὑπάρχει ἡ μαζικὴ μετακίνησις πληθυσμῶν λόγω τῆς κλιματικῆς ἀλλαγῆς, περιστασιακαὶ πολιτισμικαὶ συγκρούσεις, ἡ μεταξίωσις καί ἡ ἀπαξίωσις τῶν ἀξιῶν καί πολλαῖ ἄλλα πλανητικὰ προβλήματα, ἀπέναντι εἰς τά ὁποῖα ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι δυνατόν νά μείνῃ ἀδρανῆς. Ἡ συνάντησις τῆς Ἐκκλησίας μὲ τόν σύγχρονον κόσμον ἀποτελεῖ δι' αὐτὴν εὐκαιρίαν νά διατυπώσῃ ἐπικαίρως τὴν πίστιν τῆς καί νά ἀναδείξῃ ἐν τῇ πράξει τόν διακονικόν τῆς χαρακτήρα.

Καί κατά τό παρελθόν ἔτος, εἰς τό κέντρον τῆς μερίμνης ἡμῶν εὐρίσκετο ἡ ὑπόθεσις τῆς εἰρήνης καί ἡ συμβολὴ εἰς τὴν καταλλαγὴν. Ἐνῶ ὁ καταστροφικὸς πόλεμος εἰς τὴν Οὐκρανίαν συνεχίζεται, προσετέθη εἰς αὐτόν τό τελευταῖον τρίμηνον ἡ βιαία σύγκρουσις εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν καί αἱ ἐπώδυνοι προεκτάσεις των. Ἀγωνιζόμεθα καί προσευχόμεθα διὰ τὴν εἰρήνην καί τὴν δικαιοσύνην, ἐκφράζοντες τὴν ἀδιάσειστον πεποίθησίν μας ὅτι εἶναι ἐφικτός εἰς κόσμος ἄνευ πολέμων καί βίας καί ὅτι τό ἀποτελεσματικώτερον μέσον διὰ τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων εἶναι ὁ εἰλικρινῆς διάλογος.

Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ, εἰργάσθημεν διὰ τὴν προώθησιν τῶν διαχριστιανικῶν διαλόγων καί τῆς ὀρθοδόξου παρουσίας εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν. Εἶχομεν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον συναντήσεις μετὰ τοῦ Πάπα Ρώμης Φραγκίσκου, συμμετέσχομεν ὡς ὁμιλητῆς εἰς οἰκουμενικά συνέδρια καί εἰς διαθρησκευτικὰς συναντήσεις. Ὡμιλήσαμεν εἰς τὰς ἐκδηλώσεις ἐν Γενεύῃ ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἑβδομήκοντα πέντε ἐτῶν ἀπὸ τῆς Οἰκουμενικῆς Διακηρύξεως τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου ὑπὸ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καί ἀπὸ τῆς

ιδρύσεως του Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν.

Ἐσυνεχίσαμεν τὰς δράσεις εἰς τό πεδῖον τῆς προστασίας τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος καί εἶχομεν τήν εὐκαιρίαν νά διαπιστώσωμεν ἐκ νέου ὅτι αἱ σχετικαί πρωτοβουλῖαι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἔχουν διάδοσιν, ἀκτινοβολίαν καί ἀναγνώρισιν.

Ἀξιομνημόνευτον γεγονός ἐκ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀποτελεῖ διά τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον καί ἡ ἔναρξις τῆς Γ' περιόδου κυκλοφορίας τοῦ περιοδικοῦ «Ὁρθοδοξία» εἰς ψηφιακὴν καί ἔντυπον μορφήν, μέ εὐθύνην τῆς σχετικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς ὁποίας προεδρεύει ὁ Ἱερώτατος Μητροπολίτης Πισιδίας κ. Ἰώβ. Ἦδη ἔχουν κυκλοφορηθῆ διαδίκτυακῶς τὰ τρία πρῶτα τεύχη τοῦ περιοδικοῦ καί ἐτοιμάζεται τό τεύχος Ὀκτωβρίου-Δεκεμβρίου 2023. Τύποις ἐκυκλοφορήθη μόνον τό Α' τεύχος, λόγω γραφειοκρατικῶν δυσκολιῶν, ἐπίκειται ὅμως ἡ ἐκτύπωσις καί τῶν δύο ἄλλων τευχῶν. Ἐκφράζομεν τὰς εὐχαριστίας μας πρὸς τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς.

Τό 2023 ἦτο ἔτος ἐπετειακόν διά τὰς Ἐκκλησίας Τσεχίας καί Σλοβακίας, Φιλανδίας καί Ἑσθονίας, ἦτοι συμπληρώσεως αἰῶνος ἀπό τῆς ἀπονομῆς εἰς αὐτάς Ἀυτονόμου καθεστῶτος ὑπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Καί τό 2024 εἶναι ἐπετειακόν διά τήν Ἀυτοκέφαλον Ἐκκλησίαν τῆς Πολωνίας, εἰς τήν ὁποίαν ἔχορηγήθη τό 1924 Ἀυτοκεφάλια ὑπό τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, καθὼς καί διά τήν Ἱεράν Μητρόπολιν Πριγκηποννήσων καί τήν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπὴν Αὐστραλίας ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἑκατονταετίας ἀπό τῆς ιδρύσεως των.

Τό 2024 θά πραγματοποιηθοῦν δύο διεθνή συνέδρια ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου: τό πρῶτον μεταξύ 26ης καί 29ης Μαΐου ἐν Ἀθήναις μέ θέμα τήν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν καί με πρωτοβουλίαν τοῦ Τάγματος τοῦ Αγίου Ἀνδρέου τῶν ἐν Ἠνωμέναις Πολιτείαις Ἀμερικῆς Ἀρχόντων καί τῆς Ἀδελφότητος Ὁφικιαλίων Παναγία ἢ Παμμακάριστος, καί τό δεύτερον, ἐνταῦθα, ἀρχὰς Νοεμβρίου, ἀφιερωμένον εἰς τήν προσφορὰν τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Περγάμου πρὸς τήν Ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν.

Τό 2024 εἶναι ἐπίσης ἔτος προετοιμασίας διά τὰς ἐκδηλώσεις ἐπὶ τῇ 1700ῃ ἐπετειῷ τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἐθέσαμεν ἐπίσης ὑπό τήν αἰγίδα μας τό καθοριστικόν διά τήν πορείαν τῶν καθ' ἡμᾶς ἐν τῇ γενετείρᾳ ἡμῶν Πανιμβριακόν Συνέδριον κατὰ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου.

Καί κατὰ τό ἀρξάμενον ἔτος προγραμματίζομεν ποιμαντικὰς

ἐπισκέψεις καί ἱεραποδημίας, μέ κυριωτέραν τήν ἐπίσκεψιν εἰς τήν Ἀρχιεπισκοπήν Αὐστραλίας. Ἐλπίζομεν, νά χορηγηθοῦν ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων Ἀρχῶν τῆς Χώρας αἱ σχετικαί ἀδειαι, διά νά συνεχισθῇ ἡ τέλεσις ἀκολουθιῶν εἰς τά σεβάσματα τοῦ Γένους εἰς τήν Μικράν Ἀσίαν καί τήν Ἀνατολικήν Θράκην.

Τιμιώτατοι ἀδελφοί καί προσφιλέστατα τέκνα,

Ὅταν ὁ Ἀριστοτέλης ὀρίζη τόν ἄνθρωπον ὡς «ζῶον λόγον ἔχον», κατονομάζει τήν ἔντασιν ἢ ὅποια ὑπάρχει εἰς τήν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν μεταξύ τῆς βιολογικῆς ὑποστάσεως καί τῆς διαστάσεως τοῦ «λόγου», τῆς νοήσεως, τῆς γλώσσης τῆς ἐπικοινωνίας. Ὑπάρχει ὅμως καί μία ἄλλη διάστασις: ὁ λόγος ὑπάρξεως, ὁ σκοπός καί τό νόημα τῆς ζωῆς. Ὁ ἄνθρωπος δέν δύναται νά ζήσῃ χωρίς κατεύθυνσιν καί προοπτικήν, δέν ἀντέχει τό «ὑπαρξιακόν κενόν». Ἡ ἄποψις ὅτι ἡ πρόοδος τῆς ἐπιστήμης καί ἡ ἀνοδος τοῦ βιοτικῆς ἐπιπέδου θά ἐξαφανίσουν τόν πόθον τοῦ ἀνθρώπου διά νόημα καί αἰωνίαν ζωήν, ὑποτιμᾷ τό βάθος τῆς πνευματικότητος τοῦ ἀνθρώπου, τό ὅποῖον ἐκφράζει μέ μοναδικόν τρόπον καί ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ: «Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος» (Ματθ δ', 4). Ἡ πίστις εἰς Χριστόν εἶναι ἡ λυτρωτική ἀπάντησις εἰς τά ἔσχατα ἐρωτήματά μας.

Μέ αὐτάς τάς σκέψεις καί τά αἰσθήματα καί μέ ἀμετακίνητον πίστιν ὅτι τήν ζωήν ἐκάστου ἐξ ἡμῶν καί τήν πορείαν τῆς ἀνθρωπότητος κατευθύνει ὁ Θεός τῆς ἀγάπης, ἀποχαιρετοῦμεν τό 2023, εὐχαριστοῦντες τόν χρόνον καί καιρούς ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ θέμενον Κύριον, καί προσβλέποντες εἰς ἕν εὐλογημένον 2024.

Δεόμενοι τοῦ συγκαταβάλλοντος τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων Θεοῦ Λόγου, ὅπως ἀναπαύη τās ψυχάς τῶν ἀοιδίμων Προκατόχων ἡμῶν, πάντων τῶν διακονησάντων τήν Μεγάλην Ἐκκλησίαν καί τῶν ἐνταῦθα καί ἐν ἀπάσῃ τῇ δεσποτείᾳ Κυρίου ἀναπαυομένων τέκνων αὐτῆς, ἐπικαλούμεθα ἐπί πάντα ὑμᾶς, πρεσβείαις τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρός ἡμῶν Βασιλείου Ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας τοῦ Μεγάλου, ὑγιηρόν καί ἀγλαόκαρπον νέον ἐνιαυτόν, τήν εἰς ἀλλήλους ἀγάπην καί τήν εἰρήνην του Κυρίου, «τήν ὑπερέχουσαν πάντα νοῦν» (Φιλίπ. δ', 7).

Ἐρρωσθε καί ἀγάλλεσθε, καί ἐν παντί εὐχαριστήτε, Τιμιώτατοι ἀδελφοί, Ἐντιμολογιώτατοι Ἀρχοντες Ὀφφικιάλιοι καί πεφιλημένα τέκνα ἐν Χριστῷ!

Χρόνια πολλά καί καλά!

**Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατὰ τὴν πρωτοχρονιάτικη ἐκδήλωση στό Πολιτιστικό Κέντρο
τῆς Ὁμογενείας
(Γαλατᾶς, 4 Ἰανουαρίου 2024)**

Τιμώτατοι ἀδελφοί Ἀρχιερεῖς,

Ἰερώτατε Μητροπολίτα Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως κύριε Βαρνάβα,

Ἐντιμολογώτατοι Ἀρχοντες Ὁφφικιάλιοι,

Μουσικολογιώτατε κύριε Μητσιᾶ,

Ἐλλογιμωτάτη κυρία Χαραλαμπίδου,

Εὐγενεστάτη κυρία Κομοροσόانو, Πρόεδρε τῆς Ἐφορείας τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς Γαλατᾶς,

Τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

Κυρίες καί Κύριοι,

Μέ πολλή χαρά συμμετέχουμε στήν πρωτοχρονιάτικη ἐκδήλωση στό Πολιτιστικό Κέντρο τῆς Ὁμογενείας, στήν τόσο ἔντεχνα ἀνακαινισμένη Ἀστική Σχολή Γαλατᾶς. Ἐκφράζουμε πρὸς ἐσᾶς, ἀδελφέ ἅγιε Νεαπόλεως, θερμές εὐχαριστίες γιὰ τὴν πρωτοβουλία τῆς ἀποψινῆς ἐόρτιας συνάντησης, γιὰ τὴν ὀργάνωση τῆς συναυλίας καί τῆς τελετῆς κοπῆς τῆς βασιλόπιτας γιὰ τό Νέον Ἔτος. Ἐνα μεγάλο «Εὐχαριστῶ» ἀπευθύνουμε πρὸς τόν Ἐντιμότατο καί Μουσικολογιώτατο κύριο Μανώλη Μητσιᾶ, τόν ἔξοχο καλλιτέχνη, ὁ ὁποῖος βρίσκεται καί πάλι ἀνάμεσά μας, ἀφοῦ ἐκόσμησε μέ τὴν παρουσία του καί τό ταλέντο του τὴν περυσινή ὑπαίθρια συγκέντρωση καί συναυλία στήν Ἰμβρο μας. Ἡ χορωδία «Ἁγία Κασσιανή», ὑπὸ τῆ διεύθυνση τῆς Ἐλλογιμωτάτης κυρίας Μαρίας Χαραλαμπίδου, μᾶς δίδει καί πάλι τὴν εὐκαιρία νά χαροῦμε τὰ πολλά ὠραῖα τραγούδια. Ἐχει καταστῆ πλέον ἀναπόσπαστο κομμάτι στίς πολιτισμικές μας ἐκδηλώσεις ἐδῶ καί στή μικρὴ γενέτειρά μας, τὴν «παιπαλλόεσσα» νῆσο. Εὐχαριστοῦμε ἐπίσης τὴν εὐγενεστάτη Πρόεδρο τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς Γαλατᾶς κυρία Μαίρη Κομοροσόانو γιὰ τὴ φροντίδα καί τὴν προσφορὰ της, μαζί μέ τούς πρόθυμους συνεργάτες της.

Ὁ νέος χρόνος ξεκινᾶ, ἐκλεκτοί παρόντες, μέ χρηστὲς ἐλπίδες γιὰ ἕνα εἰρηνικό κόσμο, χωρὶς τούς πολέμους πού ταλανίζουν ὄχι μόνον

πρόσωπα και λαούς, αλλά ολόκληρη τήν ανθρωπότητα, ενώ επικρέμαται ή απειλή ευρύτερης ανάφλεξης ή και πυρηνικού ολέθρου. Τό Οικουμενικό Πατριαρχείο και έμεις προσωπικά αγωνιζόμαστε και προσευχόμαστε για τήν ειρήνη και τήν καταλλαγή, βέβαιοι ότι ή «άνωθεν ειρήνη», ή πνευματική και έσωτερική ειρήνη πού μάς χαρίζει ό Χριστός, είναι προϋπόθεση και τής έξωτερικής ειρήνης, τής ειρήνης του σύμπαντος κόσμου. Οί προσπάθειές μας θά συνεχισθούν και τό 2024, μέσα και από τόν διάλογο τών θρησκευιών, ό όποιος συμβάλλει σημαντικά στην υπέρβαση προκαταλήψεων και στην έμπέδωση άμοιβαίας έμπιστοσύνης. Όπου οί θρησκευείς εκφράζουν τήν βαθύτερη ουσία τους, δρουν ως δυνάμεις ειρήνης και άλληλεγγύης.

Έμεις οί Χριστιανοί γνωρίζουμε καλά ότι, όσο άπρόβλεπτη κατ' ανθρωπον και αν είναι ή πορεία του κόσμου, τελικά τά πάντα βρίσκονται στην έξουσία και στή φιλανθρωπία του Θεού τής αγάπης, ό όποιος οδηγεί τήν ιστορία στον όριστικό της προορισμό, όπου Έκείνος, θά είναι «τά πάντα εν πάσι». Για τόν λόγο, αυτό δέν συνάδει μέ τή χριστιανική μας ταυτότητα ή άπαισιοδοξία και ή υπερβολική άγωνία για τό μέλλον. Οί Χριστιανοί είναι οί πιστεύοντες, οί αγαπώντες και οί έλπίζοντες, όλα αυτά δώρα τής άφειδωλεύτου Χάριτος του Θεού. Ο Κύριος ήμών Ιησούς Χριστός, στην Έπί του Όρους Όμιλία, μάς καλεί νά μή μεριμνώμεν για τά έφήμερα, «τί φάγωμεν ή τί πίνωμεν ή τί περιβαλώμεθα», και άποκαλεί «όλιγοπίστους» αυτούς πού άγνοούν τή θεία πρόνοια και αγάπη για όλα τά πλάσματά Του (βλ. Ματθ. στ', 25-34).

Αυτό ουδόλως μειώνει τήν αξία του ύγιους ρεαλισμού, του άγώνα για τή δικαιοσύνη, για τήν προστασία τής ιερότητος του ανθρωπίνου προσώπου, για ένα καλύτερο κόσμο. Η πίστη στην πρόνοια του Θεού δέν οδηγεί σε ουτοπισμούς, σε άδιαφορία και έφησυχασμό. Ο άγώνας όμως έχει πάντοτε και πνευματική αναφορά, επικαλείται τή θεία άρωγή, τρέφεται από τή βεβαιότητα ότι «δέν υπάρχει πληρότης ζωής άνευ τής Άληθείας ή εκτός τής Άληθείας», στηρίζεται όμως και στην έμπιστοσύνη στή δύναμη τής ανθρωπίνης βούλησης και έλευθερίας. Ο Κύριος «οικοδομεί τόν «οίκον», άπαιτείται όμως και ή συνεργία και ό μόχθος τών «οικοδομούντων».

Οί πιστοί δέν έπιζητούν τή φυγή από τόν χρόνο. Γιατί μέσα στον χρόνο και τήν ιστορία εισήλθεν ό σαρκωθείς Λόγος του Θεού. Η Έκκλησία, ή όποία είναι ό τόπος και ό τρόπος τής λυτρωτικής παρουσίας του Χριστού στον κόσμο, μέ τή δογματική διδασκαλία της, τή λειτουργική

ζωή, τήν πνευματικότητα καί τό ἀσκητικό ἦθος, τήν ἀγάπη καί τήν διακονία, ἀγιάζει τή ζωή μας καί τήν ἀναφέρει στήν ἐρχομένη Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Εὐδοκία, δυνάμει, προστασία καί σκέπη τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ, τῆς Παναγίας Θεοτόκου τῆς Ἁγιοπρώτου καί πάντων τῶν Ἁγίων, ἡ Μητῆρ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως δίδει τήν καλήν μαρτυρίαν πάση τῇ κτίσει, ἐξαγγέλλει καί ἀποσαφηνίζει ἐπικαίρως τό χριστιανικόν Εὐαγγέλιον, ἀγωνίζεται, πιστή εἰς τά οὐράνια προστάγματα τοῦ Χριστοῦ, γιά τήν ἐνθεη μεταμόρφωση τοῦ κόσμου, ἐν εὐγνώμονι ἐπιγνώσει ὅτι ἐν Χριστῷ χαρίζεται στόν ἄνθρωπο ὑπέρτατη ἀξία καί τιμή, «ἀληθεστάτη ἐλευθερία», ἀνυπέρβλητη ἱερότητα καί αἰώνιος προορισμός.

Στό πνεῦμα αὐτό, συγχαίρουμε ἐκ μέσης καρδίας τούς συντελεστές τῆς ἀποψινης ὥραίας ἐκδηλώσεως. Εἶναι καί αὐτή, ἡ σεμνή καί πανηγυρική συνάντηση, ἀπόδειξη ὅτι ἡ ἐορτή καί ἡ ἀληθινή χαρά δέν προϋποθέτουν πάντοτε, ὅπως δυστυχῶς διακηρύσσεται σήμερα κατά κόρον, συμβαίνει δέ καί στήν πράξη, ἐκδιονυσιασμό τοῦ ἐορτάζειν. Ὑπάρχει οὐσιαστική διαφορά μεταξύ ἐορτῆς καί «ἐλεύθερου χρόνου», ὁ ὁποῖος κλείνει τόν ἄνθρωπο στά ὅρια τῆς ἐνθαδικότητος, τοῦ ἀτομοκεντρισμοῦ καί τῆς λογικῆς τῶν ἀναγκῶν. Ὅπως ἔχει γραφή, «αὐτοί πού γιορτάζουν χωρίς ἀναφορά στόν Θεό, τελικά γιορτάζουν μόνον τόν ἑαυτό τους. Δέν μπορούμε νά γιορτάζουμε, ὅταν θέλουμε καί ὅπως θέλουμε».

Στίς ἐκκλησιαστικές μας ἐορτές ἀνοίγουν οἱ οὐρανοί, ἀποκαλύπτεται τό βάθος τῶν πραγμάτων, ἡ ζωή γεμίζει φῶς, ἀναδίδει τό ἄρωμα τοῦ παραδείσου καί τῆς αἰωνιότητος. Βιώνουμε τόν χρόνο ὡς πορεία πρὸς τήν ἀληθινή ζωή, τήν «μέλλουσαν πόλιν», ἡ ὁποία εἶναι ἡ πλήρης ἀποκάλυψη καί πραγμάτωση αὐτῶν πού προσδοκοῦμε καί προγευόμαστε μέσα στήν Ἐκκλησία. Ἡ ἐορτή εἶναι «καιρός εὐπρόσδεκτος», ἡμέρα πεπληρωμένης χαρᾶς, «πλήρωμα χρόνου», ὄχι «ἀργία» ἢ «ἐλεύθερος χρόνος». Ἡ ἀλήθεια αὐτή ἀνήκει στόν πυρήνα τῆς πατρῴας παρακαταθήκης, πού ὀφείλουμε νά διαφυλάξουμε ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ.

Μέ αὐτά τά αἰσθήματα, εὐχαριστοῦμε ἀκόμη μιά φορά τόν Ἱερώτατο ἀδελφό Μητροπολίτη Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως κύριο Βαρνάβα, τόν ἀγαπητό κύριο Μητσιᾶ, τήν κυρία Χαραλαμπίδου καί τά μέλη τῆς χορωδίας «Ἁγία Κασσιανή» γιά τήν παρουσία τους, καί ὅλους ἐσᾶς, ἀγαπητοί παρόντες, γιά τήν προσεύλευσή σας στήν πρωτοχρονιάτικη αὐτή συνάντηση, εὐχόμενοι καλή καί εὐλογημένη χρονιά, γεμάτη ὑγεία, πλούσια καρποφορία σέ ἔργα ἀγαθὰ καί ὅλα τά καλά τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Χριστός ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν!

**Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατά τὴν χειροτονίαν τοῦ διακόνου Ἀνδρέου Webster εἰς πρεσβύτε-
ρον καὶ τοῦ μοναχοῦ Ἐφραίμ Περικλέους εἰς διάκονον
(Πάνσεπτος Πατριαρχικός Ναός, Θεοφάνεια 2024)**

Τιμιώτατοι ἀδελφοί Ἀρχιερεῖς,

Ἐξοχώτατοι,

Ἐντιμολογιώτατοι Ἀρχοντες Ὀφικιάλιοι,

Τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

Ἐν ἐορτίῳ εὐφροσύνῃ καὶ βαθεῖα κατανύξει, τελοῦμεν σήμερον, κατά τὴν μεγάλην ἐορτὴν τῶν Θεοφανείων, ἐν πληθούσῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν πανηγυρικῇ ἀτμοσφαιρᾷ, εἰς τὸν Πάνσεπτον Πατριαρχικὸν Ναόν, τὴν χειροτονίαν δύο ἀξίων τέκνων τῆς Μητρός Κωνσταντινουπολίτιδος Ἐκκλησίας, μελῶν τῆς Ἀδελφότητος τῆς Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου Essex.

Ὁ Ἱερολογιώτατος διάκονος Ἀνδρέας Webster χειροτονεῖται εἰς πρεσβύτερον, ὁ δὲ μοναχὸς Ἐφραίμ Περικλέους εἰς διάκονον. Ὁ πρῶτος ἔλαβεν ἐνταῦθα, πρὸ τετραετίας τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων, τὴν χάριν τοῦ πρώτου βαθμοῦ τῆς ἱερωσύνης. Μὲ καταγωγὴν ἐκ Σκωτίας, ἐσπούδασε τὴν Θεολογίαν εἰς τὰ Πανεπιστήμια τοῦ Aberdeen, τῆς Γλασκώβης καὶ τοῦ Cambridge. Ἐν Ἁγίῳ Ὁρει ἔγινε δεκτὸς εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἀπὸ τό 2010 ἀνήκει εἰς τὴν Μοναστικὴν Ἀδελφότητα τοῦ Essex.

Ὁ Ὀσιώτατος μοναχὸς Ἐφραίμ, Κυπριακῆς καταγωγῆς, ἐγεννήθη εἰς τὴν Μεγάλῃν Βρεταννίαν. Εἶναι τριτοετῆς φοιτητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Τὸν Αὐγούστον τοῦ 2022 ἐκάρη ρασοφόρος μοναχὸς εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Essex, σήμερον δὲ εἰσέρχεται εἰς τὸν Ἱερόν Κλήρον τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἐκκλησία ἀποκτᾷ ἐν τῷ προσώπῳ τῶν χειροτονουμένων δύο νέους δυναμικοὺς ἐργάτας τοῦ ἀμπελώνος τοῦ Κυρίου. Ὅσοι ἐκλήθημεν νά διακονήσωμεν τὸν Χριστόν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἐκ τῶν ἐπάλλξεων τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, γνωρίζομεν ὅτι αὐτό τό «ἔργον διακονίας» ἀποτελεῖ ἁγίαν ἀποστολὴν καὶ ὑπερβαίνει ἐν τῇ οὐσίᾳ του τὰ ἀνθρώπινα μέτρα. Ἡ ἱερωσύνη εἶναι «προσφορά τοῦ ἔχειν καὶ τοῦ εἶναι μας στὸν Χριστό

καί τήν Ἐκκλησία Του, πάντοτε θυσία, ποτέ ἄνεσις».

Ὡς μοναχοί, οἱ δύο χειροτονούμενοι εἶναι ἤδη φορεῖς καί ἐκφρασταί τῆς ἐσχατολογικῆς ὁρμῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Ὁ μοναχισμός εἶναι «μαρτυρία τοῦ μέλλοντος αἰῶνος», σχετικοποιεῖ τὰ ἐγκόσμια ἀπόλυτα καί διατηρεῖ ζῶσαν ἐντός τῆς Ἐκκλησίας τήν «αἰσθησιν κατευθύνσεως». Αὐτήν τήν αἰσθησιν τρέφει ἐξόχως ὁ ἐσχατολογικός προσανατολισμός τῆς λατρευτικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἡ «καρδιά» τῆς ὁποίας εἶναι ἡ Θεία Εὐχαριστία. Μέ αὐτήν συνδέονται καί εἰς αὐτήν ἀναφέρονται ὅλαι αἱ δράσεις τῆς Ἐκκλησίας, ἡ κατήχησις, ἡ διδασκαλία καί τό κήρυγμα, ἡ ποιμαντική διακονία καί ἡ φιλανθρωπία, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν διαστάσεις τῆς «εὐχαριστιακῆς πραγματώσεως» τῆς. Ὁ Καθηγητής Μαντζαρίδης γράφει: «Ἡ θεία Λειτουργία δέν τελειώνει μέσα στήν Ἐκκλησία, ἀλλά συνεχίζεται καί ἔξω ἀπό αὐτήν. Καί τότε μόνο ὀλοκληρώνεται ὁ σκοπός τῆς γιά τόν κάθε πιστό, ὅταν διαποτίζει τή ζωή του ὄχι μόνο μέσα στόν ναό ἀλλά καί ἔξω ἀπό αὐτόν» (Γ. Μαντζαρίδης, Ὀδοιπορικό Θεολογικῆς Ἀνθρωπολογίας, Ἅγιον Ὅρος, 2005, σ. 151). Ὅντως, μέ τήν Θεϊαν Λειτουργίαν ἡ Ἐκκλησία «λειτουργεῖ», ζῆ, κινεῖται καί ἐνεργεῖ ἐντός τοῦ κόσμου.

Αὐτήν τήν ἀλήθειαν ὀφείλετε νά ἀναδεικνύετε καί ὑμεῖς, προφιλέστατα τέκνα Ἀνδρέα καί Ἐφραίμ, διά τῆς παρουσίας καί τῆς ἐκκλησιαστικῆς μαρτυρίας σας. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι κοινότης προσώπων, «κοινωνία σχέσεων», καί δέν εἶναι δυνατόν νά λειτουργήσῃ ὡς ἀπρόσωπον σύνολον ἀτόμων. Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ, ὁ μακαριστός πνευματικός ἡμῶν πατήρ Μητροπολίτης Χαλκηδόνος Μελίτων νουθετεῖ νεοσεισερχόμενον εἰς τάς τάξεις τοῦ κλήρου διάκονον νά προσεγγίξῃ μέ ἀγάπην καί κατανόησιν τούς πιστούς, πρόσωπον πρὸς πρόσωπον καί συγκεκριμένως. Ὁ κληρικός, λέγει, «θά συγκινήσῃ καί θά κινήσῃ πρὸς δράσιν τούς Χριστιανούς του, ἐάν τόν ἀγαπήσουν, καί θά τόν ἀγαπήσουν ἐάν τούς ἀγαπήσῃ. Πρέπει νά ὑπάρξῃ ἀμοιβαία κατανόησις καί στενή συνεργασία, ἡ ὁποία μόνον μέ ἀγάπην κατορθοῦται» (Ἀνέσπερον Φῶς ἐκ Φαναρίου, Ἀθήναι 2022, σ. 381). Εἰς δέ νεοχειροτονούμενον πρεσβύτερον ὁ Γέροντας ἀπευθύνει τὰ ἐξῆς σοφά: «Γνώριζε καλά, ὅτι ὁ Χριστός διά σένα θά εἶναι ὁ πλησίον, ὁ συνάνθρωπος. ... Ἄς εἶναι τό πρῶτο μέλημά σου ὁ ἄνθρωπος. Γενόμενος βοηθός καί συναντιλήπτωρ τοῦ πάσχοντος συνανθρώπου, γίνεσαι συνεργός Θεοῦ εἰς τό ἔργον τῆς σωτηρίας» (ὁ.π., σ. 391).

Τό εἶναι τοῦ κληρικοῦ εἶναι δῶρον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, τό ὅποιον

ὀφείλομεν νά ζῶμεν ὡς σχέσιν μέ τόν συνάνθρωπον καί ὡς δωρεάν πρὸς τοὺς ἄλλους, ὡς ἀγάπην. Αὐτό εἶναι τό πλήρωμα τῆς ζωῆς, «τό ὑπέρτατο γεγονός, πού στεφανώνει τήν ἐλευθερία μας». Ὅπως τονίζει ὁ ἐν Ἁγίοις Προκάτοχος τῆς ἡμῶν Μετριότητος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὁ «προφήτης τῆς φιλανθρωπίας», «οὐ γάρ ἔστιν οὕτως ἱερεῖ πρέπουσα εὐχή ἑτέρα, ὡς τῶν ὑπὲρ τῶν τοῦ λαοῦ καλῶν, πρὸ τῶν αὐτοῦ, προσιέναι καί ἐντυγχάνειν Θεῷ» (PG 62, 491). Ἡ Ὁρθόδοξος εὐσέβεια αὐτόν τόν ἱερέα τιμᾷ, τόν ἱερέα μέ εὐλάβειαν καί ἀγάπην μέ ἐσωτερικὴν σχέσιν μέ τό ὑψηλόν λειτουργημά του.

Ἰερολογιώτατε διάκονε κύριε Ἀνδρέα,

Ὅσιώτατε μοναχέ κύριε Ἐφραίμ,

Αγάλλεται ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία, ἐντάσσουσα σήμερον ὑμᾶς εἰς τοὺς κόλπους της, δύο νέους κληρικούς προερχομένους ἐκ μιᾶς Μονῆς, ἡ ὁποία ἀκτινοβολεῖ τό πνεῦμα τοῦ Ὁσίου Πατρός ἡμῶν Σωφρονίου τοῦ Ἁγιορείτου, μιᾶς «κορυφαίας ἐκκλησιαστικῆς φυσιογνωμίας», πού «ἔζησε καί παρουσίασε στήν πράξη τήν ὀρθόδοξη χριστιανική ζωὴ μέ τήν θεολογικὴ τῆς πληρότητα». Ὡς ἐκφρασταί τοῦ πνεύματος τοῦ Ἁγίου Σωφρονίου, τοῦ «θεολόγου τῆς παγκοσμιότητος», καί ὡς μέλη τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καλεῖσθε νά ἀναδεικνύεσθε κήρυκες τῆς εἰρήνης, τῆς «εἰρήνης τοῦ Θεοῦ», τῆς «πάντα νοῦν ὑπερεχούσης» (Φιλίπ. δ', 7), καί, ἀντλοῦντες ἔμπνευσιν καί δύναμιν ἐξ αὐτῆς, πρόμαχοι τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου.

Ἄπαντες γνωρίζομεν ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ ἡ εἰρήνη ποτέ δέν ὑπῆρξεν αὐτονόητος κατάστασις. Ἐνῶ οἱ πόλεμοι συνεχίζονται, αἱ προσπάθειαι εἰρηνεύσεως ἐκτυλίσσονται σήμερον ἄνευ ἀναφορᾶς εἰς τοὺς βαθυτέρους δεσμούς, οἱ ὁποῖοι προκύπτουν ἐκ τῆς πίστεως εἰς τὴν κοινὴν θεῖαν προέλευσιν καί τόν αἰώνιον προορισμόν τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἀνθρωπότης ἔχει ἀνάγκην αὐτῆς τῆς ὑπερβατικῆς ἀναφορᾶς καί ἑνός πνευματικοῦ θεμελίου καί εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς εἰρήνης. Αὐτὰ ὀφείλει νά προσφέρει ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία, ὡς ἀπεφάνθη ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Κρήτης (Ιούνιος, 2016), «θεωρεῖ καθῆκον αὐτῆς νά ἐπικροτῇ πᾶν ὅ,τι ἐξυπηρετεῖ πράγματι τὴν εἰρήνην (Ρωμ. ιδ', 19) καί ἀνοίγει τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἀδελφοσύνην, τὴν ἀληθῆ ἐλευθερίαν καί τὴν ἀμοιβαίαν ἀγάπην μεταξύ ὄλων τῶν τέκνων τοῦ ἑνός οὐρανοῦ Πατρός, ὡς καί μεταξύ ὄλων τῶν λαῶν τῶν ἀποτελούντων τὴν ἐνιαίαν ἀνθρωπίνην οικογένειαν. Συμπάσχει δέ μεθ' ὄλων τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι εἰς διάφορα μέρη τοῦ κόσμου

στεροῦνται τῶν ἀγαθῶν τῆς εἰρήνης καί τῆς δικαιοσύνης» (Ἡ ἀποστολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τόν σύγχρονον κόσμον, Γ', § 5). Καί εἰς τόν ἀγῶνα διά τήν εἰρήνην ἰσχύει ἡ θέσις τῆς Συνόδου ὅτι ἀπάντησις εἰς τά σοβαρά προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου «δέν εἶναι δυνατόν νά δοθῇ χωρίς μίαν πνευματικήν προσέγγισιν» (Ἐγκύκλιος, § 11).

Καί νῦν, διάκονε Ἀνδρέα, σέ προσκαλοῦμεν νά εἰσέλθῃς εἰς τά Ἅγια τῶν Ἁγίων, διά νά λάβῃς τήν πάντοτε τά ἀσθενῆ θεραπεύουσαν καί τά ἐλλείποντα ἀναπληροῦσαν Θεῖαν Χάριν καί νά καταστής πρεσβύτερος τῆς Ἐκκλησίας καί οἰκονόμος τῶν Μυστηρίων τοῦ Θεοῦ.

Σέ συνοδεύουν αἱ προσευχαί πάντων ἡμῶν. Πρόσελθε ἐν εἰρήνῃ, μετά φόβου Θεοῦ καί πίστεως κραταιᾶς, μετά συντριβῆς καί ταπεινώσεως. Δῶσε ἐν τῇ ὑπάρξει σου χῶρον εἰς τό λαοῦν, ἐνεργοῦν καί διαιροῦν τά χαρίσματα Παράκλητον Πνεῦμα!

**Χαιρετισμός τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου**
**κατά τὴν τελετὴν κοπῆς τῆς Βασιλόπιτας τοῦ ΣΥΡΚΙ, τῶν Συνδέ-
σμων Ἀποφοίτων Π. Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, Ζαπτείου, Ζωγραφείου**
**καὶ Ἰωακειμίου, Παιδοπόλεως καὶ Στέγης Νεανίδων καὶ τοῦ Ἐκ-
παιδευτικοῦ καὶ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου Ἰμβρου**
(Ἀστική Σχολή Γαλατᾶ, Σάββατο, 13 Ἰανουαρίου 2024)

Τιμώτατοι ἀδελφοί Ἀρχιερεῖς,

Ἐσοχώτατε κύριε Πρόεσβυ, Γενικέ Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Πόλει,

Ἐντιμολογιώτατοι Ἀρχοντες,

Ἐντιμότατε κύριε Πρόεδρε τοῦ Συνδέσμου Ὑποστηρίξεως Ρωμαϊ-
κων Κοινοτικῶν Ἰδρυμάτων,

Ἐντιμότατοι ἐκπρόσωποι τῶν Συνδέσμων Ἀποφοίτων Πατριαρχικῆς
Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, Ζαπτείου, Ζωγραφείου καὶ Ἰωακειμί-
ου, Παιδοπόλεως καὶ Στέγης Νεανίδων καὶ τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ καὶ
Πολιτιστικοῦ Συλλόγου Ἰμβρου,

Ἐλλογιμώτατοι ἐκπαιδευτικοί,

Προσφιλέστατοι γονεῖς καὶ κηδεμόνες,

Ἀγαπητοὶ ἀπόφοιτοι, μαθητές καὶ μαθήτριες,

Κυρίες καὶ Κύριοι,

Σέ ἐορταστική ἀτμόσφαιρα καὶ μέ χαρούμενη διάθεση, συγκεντρω-
θήκαμε σήμερα στοὺς φιλόξενους χώρους τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου
τῆς Ὁμογενείας, τὴν ἱστορική Ἀστική Σχολή Γαλατᾶ, γιὰ τὴν τελετὴ
κοπῆς τῆς Βασιλόπιτας τῶν Συνδέσμων μας καὶ γιὰ νά εὐλογηθῇ καὶ
μέ αὐτὴ τὴν ὠραία παράδοση ἢ εἰσοδός μας στο νέο ἔτος.

Χαιρόμαστε γιὰ τὴν ἐνότητα καὶ τὴ σύμπνοια τῶν ἐκπροσώπων τῶν
Ἰδρυμάτων μας, γιὰ τὴν παρουσία ἐκπαιδευτικῶν, γονέων καὶ κηδεμό-
νων, ἀποφοίτων, μαθητῶν καὶ μαθητριῶν, καθὼς καὶ τῶν ἐκπροσώπων
τῆς Παιδοπόλεως Πρώτης καὶ τῆς Στέγης Νεανίδων καὶ τοῦ Ἐκπαιδευ-
τικοῦ καὶ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου Ἰμβρου. Στόν Πατριάρχη σας δίνει
πάντοτε πολλή χαρὰ ἢ συνάντηση πρόσωπον πρὸς πρόσωπον καὶ ἡ
ζωντανὴ ἐπικοινωνία. Συγχαίρουμε ὅλους τοὺς ὀργανωτὲς τῆς ἀποψι-
νῆς ὠραίας ἐκδήλωσης ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Προέδρου τοῦ Συνδέσμου

Υποστηρίξεως Ρωμαϊκῶν Κοινοτικῶν Ἰδρυμάτων κυρίου Γεωργίου Παπαλιάρη.

Ὅλοι μαζί, μέ πίστη καί ἐλπίδα, πρέπει νά πορευτοῦμε πρὸς τό μέλλον, βέβαιοι ὅτι ἀξίζει νά ἀγωνιστοῦμε σθεναρά γιά νά διασώσουμε μία ὑπέροχη παρακαταθήκη ζωῆς καί ἐλευθερίας, μέ τό ἄρωμα, τήν ὁμορφιά καί τήν ἀλήθεια πού ἐκπροσωπεῖ ἡ σύζευξη τῶν καλύτερων παραδόσεων τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος καί τοῦ Χριστιανισμοῦ στήν ταυτότητά μας. Ὅλα αὐτά τά βιώνει καί τά ἐκπροσωπεῖ ἡ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ πνευματική τροφός τοῦ Γένους, ἡ ἀρχουσα καί πάσχουσα καί αἰεὶ ζῶσα, ἡ ὁποία ἐπὶ μακροῦς αἰῶνες μαρτυρεῖ, λόγῳ καί ἔργῳ, περὶ τοῦ Εὐαγγελίου τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς ἀνακαινίσεως τῶν πάντων, μέ ἀνεκτίμητη προσφορὰ στόν πνευματικό πολιτισμό τῆς ἀνθρωπότητος.

Σιδηροῦς βραχίων τῆς Ἐκκλησίας μας σέ ὅλη τήν πορεία τοῦ Γένους ἦταν ἡ παιδεία καί τό σχολεῖο. Τά σχολεῖα μας εἶναι σύμβολα καί φορεῖς μιᾶς μεγάλης πνευματικῆς παράδοσης, ὀλοκλήρου τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ρωμοσύνης, ἡ ὁποία ἤκμασε, δοκιμάστηκε, ἀνασυγκροτήθηκε καί συνεχίζει τήν πορεία της πρὸς ἓνα μέλλον, ὅπου τήν ἀναμένουν, μαζί μέ τά δικά της ιδιαίτερα προβλήματα, καί ὅλες οἱ συγκλονιστικές ἀλλαγές, τίς ὁποῖες προαιωνίζονται οἱ σύγχρονες τεχνολογικές ἐξελίξεις, μέ ἐπὶ κεφαλῆς τήν τεχνητή νοημοσύνη, πού ἀλλάζει ριζικά τό ἤδη ἀλλαγμένο πολιτισμικό καί ἐκπαιδευτικό τοπίο. Τό σχολεῖο πρέπει νά διασωθῆ ὡς χῶρος μορφώσεως καί ἐξανθρωπισμοῦ, βιώσεως καί καλλιιεργείας ζωτικῶν ἀξιών. Πρέπει στό σχολεῖο τοῦ μέλλοντος νά ὑπάρχει χῶρος γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς παιδικῆς ψυχῆς, ἐκτός κι ἂν θεωρήσουμε ὅτι ἐπαληθεύεται ὀριστικῶς ἡ πρόβλεψη τοῦ Νήλ Πόστμαν, πού διατυπώθηκε τό 1982, γιά τήν «ἐξαφάνιση τῆς παιδικῆς ἡλικίας», λόγῳ τῆς λεγομένης «ὀπτικῆς ἐπανάστασης» καί τῆς «ψηφιακῆς νέας τάξης πραγμάτων» πού κυριάρχησαν στόν κόσμον τίς τελευταῖες δεκαετίες.

Ἐκλεκτοὶ παρόντες,

Τά νέα πολιτισμικά δεδομένα, οἱ οικονομικές καί οἱ ἱλιγγώδεις τεχνολογικές ἐξελίξεις ἐπηρεάζουν ἄμεσα καί ἀλλάζουν ταχύτατα καί ριζικά τή ζωὴ μας, ἀπαιτοῦν συνεχεῖς προσαρμογές, ἀναπροσαρμογές, ἀλλά καί ἀντιστάσεις. Ὅπως λέγεται, κάθε βῆμα πρὸς τά ἐμπρὸς δέν εἶναι αὐτομάτως καί πρόοδος. Σαφέστατα ὑπάρχει πραγματική πρόοδος σέ πάρα πολλοὺς τομεῖς τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία βεβαίως ἔχει τό τίμημά της. Ἡ τεχνολογία, ἡ «νέα αὐτὴ καί παντοδύναμη θεά», ὅπως ἔχει χαρα-

κτηρισθῆ ἀπό τόν μακαριστό Μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη, ἡ ὁποία «κρατάει σήμερα τό κλειδί σέ ὄλους τούς τομεῖς τῆς ζωῆς», δείχνει μαζί μέ τό φωτεινό καί τό σκοτεινό πρόσωπό της. Τά καταστροφικά πυρηνικά ὄπλα, οἱ φοβερές πολεμικές μηχανές, τό χάος τῶν πληροφοριῶν, ἡ ἀπόλυτη κυριαρχία τῆς λογικῆς τῶν ἀριθμῶν, εἶναι ἕνα μέρος ἀπό τή σκοτεινή πλευρά τῆς τεχνολογικῆς προόδου. Ἐμεῖς εὐλογοῦμε τήν ἀληθινή πρόοδο τῆς γνώσης καί τῆς τεχνικῆς, πού ὑπηρετεῖ τή ζωή καί τήν εὐημερία καί ὄχι τόν ὀλεθρο, τόν θάνατο καί τήν συρρίκνωση τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης.

Ἰσχύουν στό σημεῖο αὐτό τά λόγια ἑνός σύγχρονου στοχαστή: «Τά προβλήματα μας δέν εἶναι τεχνικά καί δέν προέρχονται ἀπό ἔλλειψη πληροφοριῶν. Τό γεγονός ὅτι διαλύονται οἰκογένειες, αὐξάνεται ἡ ἐγκληματικότητα, πεθαίνουν παιδιά ἀπό τήν πείνα, ὅτι ἡ ἐκπαίδευση ὑποτάσσεται στήν οἰκονομία ἢ ὅτι ἐπαπειλεῖται μία 'σύγκρουση πολιτισμῶν', δέν ὀφείλεται σέ ἔλλειψη πληροφοριῶν καί δέν ἀντιμετωπίζεται μέ τήν πληροφορική». Καί στό μέλλον, παρά τά θαύματα τῆς ἐπιστήμης καί τῆς τεχνολογίας, ἡ ἀνθρωπιά δέν θά εἶναι αὐτονόητη καί θά ἀπαιτῆ πάντοτε προσωπικό ἀγῶνα καί δέσμευση. Ὁ ἄνθρωπος θά συνεχίση νά ἀναζητῆ νόημα ζωῆς, νά νοιώθῃ ὑπαρξιακό συγκλονισμό ἀπέναντι στό μυστήριο τοῦ Θεοῦ, νά ἀφουγκράζεται τή φωνή τοῦ οὐρανοῦ, νά θέλγεται ἀπό τήν ὁμορφιά, νά στοχάζεται τήν ἀλήθεια καί τό βάθος τῶν πραγμάτων, νά ἐπιθυμῆ νά διακονήσῃ πνευματικές ἀξίες.

Μέ αὐτές τίς σκέψεις, τά αἰσθήματα καί τίς ἐλπίδες, μέ βαθιά ριζωμένη καί ἀκλόνητη τήν πεποίθηση ὅτι ἡ ζωή μας βρίσκεται στά χέρια τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης, εὐχόμεσθε σέ ὄλους σας τό 2024 νά ἀναδειχθῆ ἔτος αἴσιο, εἰρηνικό, πλήρες τῶν ἄνωθεν δωρημάτων, καί ἐπικαλούμαστε γιά ὄλους σας, πρεσβείαις τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, Ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας, Οὐρανοφάντορος τοῦ Μεγάλου, τήν χάρη καί τό ἔλεος τοῦ Κυρίου τῶν ὅλων, πού εἶναι «ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος».

Χρόνια πολλά καί εὐλογημένα!

**Ἀντιφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριαρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατὰ το ἐπίσημον γεῦμα πρὸς τιμὴν τῶν ἱεροψαλτῶν τῆς Πόλεως
(Σάββατον, 13 Ἰανουαρίου 2024)**

Εὐλαβέστατοι κληρικοί,

Ἐντιμολογιώτατε κ. Γεώργιε Σαρρῆ, Ἄρχων Ὑμνωδῆ τῆς Μ.τ.Χ.Ε. καὶ Ἀντιπρόεδρε τοῦ Συνδέσμου Μουσικοφίλων Πέραν,

Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες,

Ἐκλεκτοὶ Μουσικολογιώτατοι Ἱεροψάλται, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά·

Δι' ἓνα ἀκόμη ἔτος ἔχομε τὴν εὐλογίαν νὰ συναθροίζομεθα ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς Πατριαρχικῷ Οἴκῳ, ὅπου ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία καὶ ὁ Πατριαρχὸς σας στοργικῶς σᾶς ἐπισυνάγει ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, προκειμένου νὰ τιμήσῃ τὴν ἀνεκτίμητον προσφορὰν σας καὶ τὴν αὐτοθυσιαστικὴν διακονίαν σας εἰς τὰ ἱερὰ ἀναλόγια τῆς τε Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν πέριξ αὐτῆς Ἱερῶν Μητροπόλεων.

Ἔθος πλέον ἐγένοντο καὶ καθιερώθησαν τὰ ἐπίσημα αὐτὰ ἐτήσια γεύματα, κατὰ τὰ ὁποῖα σᾶς διαμοιράζεται καὶ ἡ περιφημος «Ἐπετηρίς», τὸ ἀκριβόν, πολύτιμον καὶ χρήσιμον αὐτὸ ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας, ἐντὸς τοῦ ὁποίου, πέραν τοῦ πλήθους ἀξιολόγων πληροφοριῶν, εὐρίσκει κανεὶς καὶ τὸ καθ' ἡμέραν λειτουργικὸν Τυπικὸν διὰ τὰς ἐνδιατάκτους λατρευτικὰς ἀκολουθίας, συμφώνως μάλιστα τῇ ἀρχαίᾳ Πατριαρχικῇ Τάξει. Ἡ τακτικὴ αὕτη ἐτήσια ἐπικοινωνία ἀνανεώνει τὸν ἀρραγὴ δεσμὸν ἐκάστου ἐξ ἡμῶν μετὰ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας. Ἐνδυναμώνει τὸ λεγόμενον αἶσθημα τοῦ «ἀνήκειν» καὶ τοῦ «σὺν - ἀνήκειν». Ἐνισχύει τὸ αἶσθημα εὐθύνης, τὸ ὁποῖον κάθε λειτουργὸς τοῦ ἱεροῦ ἀναλογίου δέον ὅπως διαθέτῃ, καλλιεργῆ καὶ ἀναπτύσσει. Ἐμπεδώνει καὶ τὸ αἶσθημα τῆς ὑπερηφανείας, ἐκ τῆς ἐντονωτέρας συνειδητοποιήσεως ὅτι ὁ ἐνταῦθα ἱεροψάλτης διακονεῖ εἰς τὰ πλέον σεβαστὰ καὶ περιπυστα προσκυνήματα τοῦ Γένους, καθιστάμενος ὁ ἴδιος περιβλεπτός ὑπὸ τῶν ἀνὰ τὴν οἰκουμένην συναδέλφων του.

Τὸ ὄργανον ἐκφράσεως καὶ συντονισμοῦ τῶν ἱεροψαλτῶν μας εἶναι τὰ τελευταῖα ἑβδομήκοντα περίπου ἔτη ὁ Σύνδεσμος Μουσικοφίλων Πέραν - ἠκούσαμε, πρὸ ὀλίγου μόλις, τὴν ὡραίαν προσφώνησιν τοῦ

νέου Αντιπροέδρου του και Ἀρχοντος Ὑμνωδοῦ, τοῦ Ἐντιμολογιωτάτου και ἀγαπητοῦ εἰς ὅλους κ. Γεωργίου Σαρρῆ. Ἐκεῖ — εἰς τὸ Ἐντευκτήριον τοῦ Συνδέσμου — συγκεντρῶνται ἢ πρέπει νὰ συγκεντρῶνται οἱ ἱεροψάλται μας, νὰ βελτιῶνουν τὸ θεόσταλτον τάλαντόν των, νὰ συσφίγγουν τὰς κοινωνικάς των σχέσεις, νὰ προωθοῦν τὴν μουσικὴν τῶν πατέρων μας και τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας. Ἡ χορωδία τοῦ Συνδέσμου ἀποτελεῖ μέσον διαδόσεως τῆς μουσικῆς και τοῦ πολιτισμοῦ μας και μοχλὸν ἐμπλουτισμοῦ τῶν γνώσεων τῶν μουσικῶς πεπαιδευμένων στελεχῶν μας. Ὅσοι στελεχῶνουν σήμερα τὴν χορωδίαν, ἐφοίτησαν και οἱ ἴδιοι κάποτε εἰς τὰ μαθήματα ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ποὺ παραδίδονται εἰς τὸν Σύνδεσμον Μουσικοφίλων και τὰ ὅποια ἔχομε χρέος νὰ συνεχισθοῦν.

Γνωρίζομεν ὅτι τὸ διακόνημα τοῦ ἱεροψάλτου εἶναι και δύσκολον και μοναχικὸν σήμερον. Πολλάκις, εὐρισκόμενοι μόνοι, ἐργαζόμενοι μέχρι βαθείας νυκτὸς ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ἡμῶν Γραφείῳ και διακονοῦντες τὰς ἱερὰς ὑποθέσεις τῆς τροφοῦ πάντων ἡμῶν Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἐφέραμεν εἰς τὸν νοῦν τῆς ἡμῶν Μετριότητος τὴν εἰκόνα τοῦ ταπεινοῦ ἱεροψάλτου ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Πόλεως, ψάλλοντος ἀκαταπονήτως και φιλοτίμως εἰς τὰ ἱερὰ σεβάσματα τοῦ Γένους, ἄνευ βοηθοῦ τινός, ἄνευ συμπαραστάτου, μὲ μόνον τὸν Κύριον, ἐνδυναμοῦντα αὐτόν, ὡς και ἡμᾶς, εἰς τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ ἱεροῦ καθήκοντος πρὸς τὰ ἱερὰ και τὰ ὅσια τοῦ Γένους, ὅσα μᾶς κληροδότησαν οἱ τίμιοι πατέρες μας. Τὸ δίδαγμα εἶναι ὅτι δὲν ἐγκαταλείπομε τὸν ἀγῶνα. Δὲν ὑποστέλλομε τὴν σημαίαν. Εἴμεθα «ὀλίγοι και ἀμέρτητοι» και ἀποφασισμένοι, ὄχι μόνον «ἀπὸ τὸ χρέος μὴ κινῶντες», ἀλλὰ διότι αὐτὴ εἶναι ἡ ζωὴ μας, αὐτὴ εἶναι ἡ εὐλογημένη ἰδιοπροσωπία μας. Τίποτε ἄλλο δὲν θὰ μᾶς καθίστα εὐτυχεῖς, παρὰ ἡ ὑπερήφανος και ἡ μὲ αἰσιοδοξίαν Θεοῦ διακονία τῶν ὄσων θεωροῦμε και πιστεύομεν ὅτι εἶναι ἱερὰ και ὅσια. Ὅσων ἀξίζουσι νὰ θυσιάσωμε τὴν «ἡρεμίαν» και τὴν «ἡσυχίαν» μας, διότι αὐτὰ εἶναι τὰ ἀληθῶς σημαντικά.

Ἡ δυσκολία εἰς τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ ἐκάστοτε καθήκοντος δὲν ἐπιτρέπεται ποτὲ νὰ χρησιμοποιοῦται ὡς δικαιολογία ὑπὸ οὐδενὸς διὰ τὴν καταβολὴν ἡσσοнос προσπαθείας. Οἱ ἱεροψάλται, και μόνοι των ἐὰν ψάλλουν, ἔχουν ἱεράν ὑποχρέωσιν νὰ τηροῦν αὐστηρῶς τὴν τάξιν και τὰ παλαιόθεν παραδεδομένα. Ἄξιος ἱεροψάλτης δὲν εἶναι ὁ ὑμῶν τὸν Θεὸν ἔμπροσθεν πολυπληθοῦς θαυμάζοντος «ἀκροατηρίου». Ἄξιος λειτουργὸς τοῦ ἱεροῦ ἀναλογίου εἶναι ὁ μετὰ δέους και ἱεροπρεπείας ἐκτελῶν τὴν ἱεράν ὑμνωδίαν και ἐν κενῇ ἀκόμῃ ἐκκλησίᾳ, ὡσὰν νὰ

ἔψαλλεν εἰς γέμουσαν.

Ἐξ ἄλλου, ἰδίως ὑμεῖς, οἱ λειτουργοὶ τοῦ ἀναλογίου, γνωρίζετε κάλλιον παντὸς ἄλλου ὅτι ἡ πάτριος μουσικὴ δὲν εἶναι μόνον πολιτιστικὸν ἀγαθόν. Εἶναι ἐργαλεῖον θεώσεως. Μᾶς αἶρει ἐκ τῶν ἐπιγείων εἰς τὰ ἐπουράνια. Εἶναι ἐπίσης, ἡ μουσικὴ μας, συστατικόν, ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ, τοῦ Πατριαρχικοῦ θεσμοῦ. Συμβάλλει διαχρονικῶς εἰς τὴν λάμψιν καὶ οἰκουμενικὴν ἀναγνώρισιν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας. Ἄλλωστε, ἐδῶ, εἰς τὴν Βασιλεύουσαν, θὰ εὐρίσκεται πάντοτε τὸ κέντρον τῆς μουσικῆς τοῦ Γένους μας.

Μὲ αὐτὰς τὰς σκέψεις συχαίρομεν τὸ νέον Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συνδέσμου Μουσικοφίλων Πέραν, τὸ ὁποῖον πατρικῶς προτρεπόμεθα νὰ συνεργάζεται στενῶς μετὰ τῆς Μεγάλης Ἀρχidiaκονίας καὶ τοῦ νέου προϊσταμένου αὐτῆς, τοῦ ἡμετέρου Ἀρχidiaκόνου κ. Ἀλεξάνδρου. Ἐπευλογοῦμε τὸ πολύτιμον ἔργον τοῦ σωματείου σας. Ἀπονέμομεν τὴν Πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐαρέσκειαν εἰς πάντας τοὺς φιλοτίμως ὑπηρετοῦντας εἰς τὰ ἱερὰ τῆς Πόλεως ἡμῶν ἀναλόγια καὶ εὐχόμεθα εἰς ἅπαντας ὑμᾶς, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, καὶ τοὺς οἰκογενεῖς σας, εὐτυχές, εὐλογημένον καὶ ὑγιεινὸν τὸ νέον ἔτος 2024.

**Χαιρετισμός τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
πρὸς τὸ 22^{ον} Πανελλήνιον Συνέδριον Μεταμοσχεύσεων
(Θεσσαλονίκη, 18–20 Ἰανουαρίου 2024)**

Ἐλλογιμώτατε Καθηγητά κύριε Γεώργιε Τσουλφᾶ,
Πρόεδρε τοῦ 22^{οῦ} Πανελληνίου Συνεδρίου Μεταμοσχεύσεων,
Ἐκλεκτοί Σύεδροι,

Χαιρετίζουμε ἐκ Φαναρίου τὴν πραγματοποίηση στὴ Θεσσαλονίκη τοῦ 22^{οῦ} Πανελληνίου Συνεδρίου Μεταμοσχεύσεων, συνδιοργανουμένου ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Ἑταιρεία Μεταμοσχεύσεων καὶ τὴ Χειρουργικὴ Κλινικὴ Μεταμοσχεύσεων τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ εὐχόμεστε ἐπιτυχῆ κατὰ πάντα διεξαγωγή του. Κάθε πρωτοβουλία, ἡ ὁποία συμβάλλει στὴν πρόοδο στὸν ζωτικὸ τομέα τῆς υγείας, εἶναι ἀξιόλογη καὶ ἀξιέπαινη.

Ἡ χριστιανικὴ παράδοση ἐμπεριέχει καὶ διασώζει κεντρικὲς ἀλήθειες καὶ ἀξίες γιὰ τὴν υγεία καὶ τὴ νόσο. Πάντοτε δὲ θεωροῦσε τὸ ἔργο τῶν ἰατρῶν ἱερό καὶ πολῦτιμο. Στὴ μακρὰ ἱστορικὴ τῆς πορείας, ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἔγραψε χρυσὲς σελίδες διακονίας τοῦ πάσχοντος ἀνθρώπου. Ἰδρυσε καὶ λειτούργησε νοσοκομεῖα, γηροκομεῖα καὶ πτωχοκομεῖα, ποικίλα κοινωφελῆ ἰδρύματα, ἔδινε ἐλπίδα στοὺς ἐν ἀσθενείαις κατακειμένους, ἐνέπνεε ἀγάπη πρὸς τὸ πρόσωπο τῶν πασχόντων. «Ὁ ἄνθρωπος, ὡς πρόσωπο, ἔχει ἀπόλυτη ἀξία καὶ τοῦ ἀνήκει ἄνευ ὅρων σεβασμός», αὐτὴ ἦταν καὶ εἶναι ἡ θέση τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ θεώρηση τῆς υγείας καὶ τῆς νόσου στὸν Χριστιανισμό παραπέμπει σὲ σύγχρονες ὀλιστικές προσεγγίσεις στὸ πλαίσιο τῆς ἰατρικῆς, ὅπου υγεία καὶ νόσος δὲν εἶναι ἀπλῶς ἡ καλὴ ἢ ἡ κακὴ λειτουργία τῆς «ψυχοσωματικῆς μηχανῆς» ἀνθρώπου. Ἡ νόσος ἀποκαλύπτει πάντοτε τὴν εὐθραυστὴ πλευρὰ τῆς ἀνθρώπινης φύσης καὶ ἔχει ὑπαρξιακὴ διάσταση, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ πῶς ἐξωτερικεύεται αὐτὸ ἀπὸ τὸν κάθε ἄνθρωπο. Ἡ ὀλιστικὴ ὀπτικὴ ἀποκλείει τὴν προσέγγιση τοῦ ἀσθενοῦς ὡς ἀπρόσωπης μονάδας καὶ ὡς «περίπτωσης». Εἶναι βέβαιο, ὅτι οἱ ὀλιστικὲς θεωρήσεις ἀποτελοῦν πρόοδο καὶ ἀνοίγουν νέες δυνατότητες γιὰ τὴ διάδοση τοῦ προσωποκεντρικοῦ ἠθους στὸν χώρο τῆς υγείας.

Ἡ ἐπισημὴ εἶναι ἡ «μεγάλῃ δύναμη», τὰ καταπληκτικὰ ἐπιτεύγματα

της οποίας έχουν αλλάξει εις βάθος τή ζωή μας. Αναμφισβήτητα, ή σύγχρονη επιστήμη και ή τεχνολογία συγκροτοῦν καθοριστική τομή στην ιστορία της ανθρωπότητας. Αποτελεῖ βασική χριστιανική αρχή ότι ή επιστημονική γνώση είναι ἔξοχη δωρεά τοῦ Θεοῦ πρὸς τό ἀνθρώπινο γένος, ὅπως σοφῶς ὑπεγράμμισε ή Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (Κρήτη, 2016): «Διά τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ή ικανότης πρὸς επιστημονικήν ἔρευναν τοῦ κόσμου ἀποτελεῖ θεόδοτον δῶρον εις τόν ἀνθρώπον» (Η ἀποστολή της Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εις τόν σύγχρονον κόσμον, ΣΤ', § 11).

Θρησκευτική πίστη και επιστημονική γνώση είναι δύο ἐξέχουσες διαστάσεις τοῦ πνεύματος, συνεργοί στη διακονία τοῦ ἀνθρώπου. Η ἀπόρριψη της επιστήμης ἐν ὀνόματι της πίστεως ὄχι μόνον δέν ἀποτελεῖ συνέπεια τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλά είναι λανθασμένη ἐρμηνεία του και ἔκφραση ἀγνωμοσύνης πρὸς τόν Κτίστην τῶν ἀπάντων και Δοτήρα παντός ἀγαθοῦ.

Πιστεύουμε ὅτι οἱ πνευματικές, ἠθικές και θρησκευτικές ἀξίες, μαζί μέ τήν επιστημονική γνώση και τίς σύγχρονες ἐφαρμογές της, ὅπως τό διαδίκτυο, ή τεχνητή νοημοσύνη, ή βιοτεχνολογία και τά συναφή, ἀποτελοῦν πολύτιμη παρακαταθήκη για τό μέλλον τοῦ ἀνθρώπινου γένους και κλειδί για τήν ἀληθινή πρόοδο. Ὁ συνδυασμός αὐτός είναι ἐμφανέστατος και λυσιτελής στόν χώρο της ἰατρικῆς. Στόν ἰδιαίτερος ἀπαιτητικό τομέα τῶν μεταμοσχεύσεων, τόν ὁποῖο ἐσεῖς διακονεῖτε, συμπλέκονται ἠθικά, βιοηθικά και θεολογικά θέματα μέ τεχνικά και επιστημονικά διλήμματα, ἐφ' ὅσον οἱ ἐμπλεκόμενοι βρίσκονται ἀντιμέτωποι μέ ὀριακές καταστάσεις της ἀνθρωπίνης ζωῆς, ὅπου ἀποκαλύπτεται τό βάθος, οἱ προοπτικές και τά ὅρια της ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου και της εὐθύνης του.

Ἐκφράζοντας τό πνεῦμα ἰδιαίτερης ἐκτίμησης πρὸς τό λειτούργημα τῶν ἰατρῶν, τό Οἰκουμενικό μας Πατριαρχεῖο καθιέρωσε, μέ ἀπόφαση της περί ἡμᾶς Αγίας και Ἱερᾶς Συνόδου, τήν πλησιέστερη πρὸς τήν Σύναξη τῶν Αγίων Αναργύρων και τοῦ Αγίου Ἀποστόλου και Εὐαγγελιστοῦ Λουκά τοῦ Ἱατροῦ (17^η και 18^η Ὀκτωβρίου) Κυριακή ἐκάστου ἔτους, ὡς ἡμέρα Συνάξεως πάντων τῶν Αγίων Ἱατρῶν, μέ στόχο νά συμβάλει στην ἀνάδειξη, και μέ τόν τρόπο αὐτό, της ἀνεκτίμητης προσφορᾶς της ἰατρικῆς επιστήμης και τῶν θεραπόντων της πρὸς τόν ἀνθρώπο, ὁ ὁποῖος, ὅπως τονίζει ὁ Θεσσαλονικεὺς Ἅγιος και μέγας θεολόγος Νικόλαος ὁ Καβάσιλας, είναι τό ἱερώτερο ἀπό

ὅλα τὰ ὄντα, ἀφοῦ ὁ ἴδιος ὁ Θεός προσέλαβε τή φύση του. «Οὐδέν γάρ ὅσον ἄνθρωπος ἱερόν, ᾧ καί φύσεως ἐκοινώνησεν ὁ Θεός» (Περί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, PG 150, 649).

Μέ αὐτές τίς σκέψεις καί τά αἰσθήματα, εὐλογοῦμε τίς ἐργασίες τοῦ 22^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Μεταμοσχεύσεων, καί συγχαίρουμε τοὺς ὀργανωτές, βέβαιοι δέ γιά τήν ὑψηλή ποιότητα καί ἐπικαιρότητα τῶν εἰσηγήσεων καί τῶν συζητήσεων, καταστήφουμε ἐσᾶς καί τοὺς ἀγαπημένους σας διά τῆς Πατριαρχικῆς μας εὐχῆς καί ἐπικαλούμαστε γιά ὅλους σας τή χάρη καί τό ἔλεος τοῦ «ἱατροῦ τῶν ψυχῶν καί τῶν σωμάτων», τοῦ δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καί διά τήν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθέντος Θεοῦ Λόγου, τῆς Πηγῆς τῶν Ἱαμάτων.

Καλή καί εὐλογημένη χρονιά γιά ὅλους σας!

**Ὁμιλία τῆς Α.Θ.Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ.κ. Βαρθολομαίου
κατά τὴν Θεϊαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἁγίου Βασιλείου
Τριγλίας
(Τριγλία, 19 Ἰανουαρίου 2024)**

Τιμιώτατοι ἀδελφοί Ἱεράρχαι,

Ἱερώτατε Μητροπολίτα Προύσης κύριε Ἰωακείμ, Ποιμενάρχα τῆς
θεοτηρήτου ταύτης Ἐπαρχίας,

Ἐξοχώτατε κύριε πρέσβυ, Γενικέ Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Πόλει,

Ἐντιμότατοι Πρόξενοι,

Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες Ὀφφικιάλιοι,

Ἐντιμότατε κύριε Δήμαρχε Νέας Προποντίδος,

Ἐντιμότατε Πρόεδρε τοῦ Συλλόγου τῶν Ἀπανταχοῦ Τριγλιανῶν,

Προσφιλέστατοι προσκυνητές ἀπό τῆ Νέα Τριγλία, τὰ Νέα Μουδα-
νια καί τῆ Ραφήνα Ἀττικῆς,

Ἀγαπητοί Τριγλιανοί,

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Ἦμνοῦμεν καί δοξάζομεν τόν φιλόθεο Θεό, ὁ ὁποῖος μᾶς ἀξι-
ώνει σήμερα νά τελέσουμε τῆ Θεΐα Λειτουργίαν τῶν Θεοφανείων, τήν
κατάδυση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καί τόν ἁγιασμό τῶν ὑδάτων στήν ἱστο-
ρική Τριγλία, κατά τό Ἰουλιανό ἡμερολόγιο. Τά Θεοφάνεια εἶναι ἡ ἀπο-
κάλυψη τοῦ ὑψίστου μυστηρίου τῆς πίστεώς μας, τῆς Ἁγίας Τριάδος, μέ
τῆ Βάπτισι τῶν Χριστῶν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, ὑπό Ἰωάννου τοῦ Προδρομοῦ
καί Βαπτιστοῦ.

Συλλειτουργεῖ μαζί μας στό ἱστορικό ἐνδιαίτημά του ὁ Μέγας Βασι-
λειος, ὁ οὐρανοφάντωρ Ἀρχιεπίσκοπος Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας,
ὁ ὑψιπέτης ἀετός τῆς θεολογίας, ὁ στῦλος καί τό ἐδραῖωμα τῆς ἀλη-
θείας, ὁ ὑπέροχος τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὁ πρωτοπόρος καί πρωτεργά-
της τῆς φιλοφιλίας καί τῆς κοινωνικῆς προνοίας, τό σύμβολο τῆς
θυσιαστικῆς ἀγάπης πρὸς τόν ἄνθρωπο. Ἀγάλονται καί οἱ ψυχές τῶν
προγόνων μας, οἱ ὅποιοι ἀναπαύονται σέ αὐτά τὰ χρώματα προσδοκῶ-
ντες Ἀνάστασιν νεκρῶν. Ὅλοι εἶναι μαζί μας στήν ἐόρτια αὐτή σύναξη.

Εὐχαριστοῦμε τοὺς Τριγλιανούς, οἱ ὅποιοι βρίσκονται σήμερα στήν

γενέτετρα τῶν προγόνων τους, καί ὄλους τοὺς ἄλλους εὐσεβεῖς προσκυνητές. Ἡ ἐπίσκεψη στά εὐλογημένα χῶματα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶναι πάντοτε πηγὴ ἔντονων συγκινήσεων, ὑπαρξιακοῦ συγκλονισμοῦ καί ἀνακαινισμοῦ. Αὐτά τὰ αἰσθήματα δέν μποροῦμε νά τὰ νοιώσουμε καί νά τὰ κατανοήσουμε, ἂν δέν βρεθοῦμε οἱ ἴδιοι στήν ἀγιασμένη αὐτή γῆ.

Ὅπως διηγοῦνται οἱ παλαιότεροι γιά τὰ Θεοφάνεια, ἐδῶ στήν Τρίγλια, μετά τόν Ἀγιασμό τῶν ὑδάτων, οἱ Ἱερεῖς, συνοδευόμενοι ἀπό τοὺς νέους πού ἔπесαν στή θάλασσα γιά νά ἀνασύρουν τόν Σταυρό, ἐπισκέπτονταν ὅλα τὰ σπίτια γιά νά τὰ ἀγιάσουν. Ἐδῶ, ἡ πίστη καί ἡ εὐσέβεια ἦταν ὀργανικά δεμένες μέ τή ζωή. Ὅλα ἄρχιζαν μέ τήν ἐπίκληση τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἑορτές καθόριζαν καί ὁμορφαιναν τόν χρόνο τῆς ζωῆς καί τοὺς ρυθμούς τῆς καθημερινότητος. Θαυμαστά γεγονότα συνδέονταν μέ τὰ χωριά καί τίς πόλεις, μέ τὰ ἐξωκλήσια καί τὰ μοναστήρια, μέ τὰ ἀγιάσματα καί τίς πηγές, μέ τίς μεγάλας ἑορτές καί πανηγύρεις, μέ τοὺς ἀγίους καί τοὺς μάρτυρες πού ἦταν τὰ πρότυπα, οἱ προστάτες καί τό στήριγμα τῶν πιστῶν.

Εἶναι γεγονός ὅτι δέν συναντοῦμε σήμερα στή Μικρασιατικὴ γῆ τίς ἀκμάζουσες κοινότητες τῶν Ρωμιῶν, τὰ σχολεῖα καί τὰ εὐαγῆ ἰδρύματα, τοὺς ναοὺς, τίς ἐνορίες καί τὰ μοναστήρια μας. Βρίσκουμε ὅμως παντοῦ τό ἀποτύπωμα τῶν προγόνων μας. Ἀνακαλύπτουμε τὴ σφραγίδα τῆς Ὁρθοδοξίας, τὴ φιλοθεΐα καί τὴ φιλανθρωπία, τὴν ἀγάπη καί τὴ φροντίδα γιά τὴ φύση, τὴν εἰρηνικὴ συνύπαρξη καί συνεργασία μέ τοὺς συντοπιῖτες τους, ἀλλὰ καί τὴ φιλόξενη διάθεσή τους πρὸς τοὺς ἐπισκέπτες, πού ἐντυπωσίαζε τοὺς ξένους περιηγητές. Ἀπὸ τὴν ἀστεῖρευτη πηγὴ τῆς Ὁρθοδόξου εὐσεβείας ἀντλοῦσαν οἱ πρόγονοί μας ἔμπνευση καί δύναμη, πάντοτε δοξολογῶντας τόν Θεό γιά τίς εὐεργεσίες καί τίς εὐλογίες Του.

Ὁφείλουμε πάμπολλα στοὺς Μικρασιάτες Ρωμιούς, οἱ ὅποιοι, καί ὡς πρόσφυγες, ὅπου κι ἂν βρέθηκαν στήν οἰκουμένη, διέσωσαν καί καλλιέργησαν τὴν Ὁρθόδοξη ταυτότητα καί τίς ὑψηλές ἀξίες της. Αὐτοὶ πού ἔφυγαν ἀπὸ τίς προγονικές ἐστίες τους, πτωχοὶ καί γυμνητεῦντες, πῆραν μαζί τους, γραμμένα ἀνεξίτηλα στόν νοῦ καί βαθιά στήν καρδιά τους, ὄλον τόν πνευματικὸ πλοῦτο καί τὴν ἀνεκτίμητη πείρα αἰῶνων, τὴν πολιτιστικὴ παρακαταθήκη τοῦ Γένους, πού ἦταν ἄρρηκτα δεμένη μέ τὴν πίστη στόν Χριστό καί τό ὀρθόδοξο ἦθος.

Σήμερα, πού οἱ πνευματικές ἀξίες ὑποτιμῶνται, ἀποκαλύπτεται ἡ μεγάλη σημασία καί ἐπικαιρότητα αὐτῆς τῆς πνευματικῆς κληρονο-

μιᾶς. Γι' αὐτό καί ἐπαναλαμβάνουμε ἐνώπιόν σας, ἀγαπητοί προσκυνητές, αὐτό πού τονίζουμε πάντοτε σέ παρόμοιες περιστάσεις: Νά μή λησμονήσετε τίς ρίζες σας! Νά διδάσκετε στά παιδιά σας τίς παραδόσεις τοῦ Γένους. Νά πείσετε τή νέα γενιά νά αισθάνεται ὑπερήφανη γιά τή μικρασιατική της καταγωγή. Νά παρακινεῖτε τούς νέους καί τίς νέες νά ἐπισκέπτονται τίς ἀλησμόνητες πατρίδες, νά γνωρίσουν ἀπό κοντά τήν πατρώα γῆ. Καί νά εἴσθε βέβαιοι ὅτι, ὅταν βρίσκονται ἐδῶ δέν θά αισθάνονται ἀπλῶς ἐπισκέπτες, ἀλλά θά νοιώθουν βαθιά στήν καρδιά τους ὅτι ἐδῶ ἀνήκουν, θά ἀνακαλύψουν ἄγνωστους πνευματικούς θησαυρούς, κρυμμένα θαύματα, θά ἀκούουν ἄρρητα ῥήματα. Ἡ ψυχή τους θά γεμίσει ἀπό εὐγνωμοσύνη γιά τούς προγόνους τους, πού ἀγάπησαν καί ὁμόρφαιναν αὐτόν τόν τόπο.

Παρόμοια αἰσθήματα, ἀγαπητοί χριστιανοί, κατακλύζουν τούς προσκυνητές, ὅταν βρίσκονται στό Φανάρι, στό Πάνσεπτο Κέντρο τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅπου διασώζονται ἐπί μακρούς αἰῶνες καί φυλάσσονται ἀνυστάκτως τά ὅσια καί τά ἱερά τοῦ Γένους. Ἀπό ἐκεῖ θά ξεκινᾷ ὁ Πατριάρχης σας καί στό μέλλον, ὅσο μᾶς ἐπιτρέψει ὁ φιλόανθρωπος Θεός, γιά νά ἐπισκέπτεται τά ἱερά προσκυνήματα τοῦ Γένους καί νά λειτουργεῖ στούς ναούς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καί τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης. Σᾶς καλοῦμε καί ἐσᾶς νά συμμετέχετε ὅσο συχνότερα μπορεῖτε. Καί σᾶς παρακαλοῦμε νά προσεύχεσθε γιά τήν Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, γιά νά σκέπει ὁ Χριστός τήν ἀποστολή της καί νά κρατῦνει τή μαρτυρία της στόν σύγχρονο κόσμο. Νά φωτίζει καί νά προστατεύει ἐμᾶς πού ἔχουμε τό προνόμιο νά τή διακονοῦμε.

Εὐχαριστοῦμε τόν κύριο Δήμαρχο Μουδανιῶν καί τίς τοπικές ἀρχές γιά τήν ἄδεια νά τελέσουμε σήμερα ἐδῶ τή Θεία Λειτουργία καί γιά ὅλες τίς διευκολύνσεις, καθώς καί ὅσους συνέβαλαν στήν ὀργάνωση τῆς σημερινῆς πανηγύρεως. Σέ ὅλους σας, ἀγαπητοί προσκυνητές ἀπό τήν Ἑλλάδα καί τήν Πόλη, ἐκφράζουμε τίς εὐχαριστίες μας γιά τήν παρουσία σας σήμερα στήν Τρίγλια καί σᾶς ἀπονέμουμε τήν Πατριαρχική μας εὐλογία.

Εὐχεσθε, τιμιώτατοι ἀδελφοί καί προσφιλέστατα τέκνα ἐν Κυρίῳ, ὁ ἐπιφανής Θεός καί Κύριος τῆς δόξης, ὁ ὑπό Ἰωάννου ἐν Ἰορδάνῃ βαπτισθῆναι καταδεξάμενος διά τήν ἡμῶν σωτηρίαν, πρεσβείαις τῆς Ἁγιοπρώτου Παναγίας τῆς Παντοβασίλισσας, ἱκεσίαις τοῦ οὐρανοφάντορος Βασιλείου τοῦ Μεγάλου καί πάντων τῶν Ἁγίων καί Μαρτύρων τῆς εὐλογημένης Μικρασιατικῆς γῆς, νά προστατεύει ὅλα τά τέκνα τῆς

Μητρός Ἐκκλησίας, τὰ ἐγγύς καί τὰ μακράν, καί νά τά ὀδηγεῖ εἰς ὁδόν
εἰρήνης, ἣ ὁποία ὑπερέχει πάντα νοῦν.

Χρόνια πολλά καί εὐλογημένα!

**Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατὰ τὴν δοχὴν ὁμίλου σπουδαστῶν Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς
ὑπὸ τὸν Μουσικολ. κ. Χρυσοβαλάντην Σαραφεΐδην
(Σάββατον, 27 Ἰανουαρίου 2024)**

Ὁσιολογιώτατε Ἀρχιμανδριτα κ. Συμεὼν Αὐγουστάκη,
Μουσικολογιώτατε κ. Χρυσοβαλάντη Σαραφεΐδη, χοράρχα τοῦ χο-
ροῦ «Βυζαντινοὶ Ψαλμῳδοί»,
Προσφιλέστατοι σπουδασταὶ τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῆς μουσι-
κῆς - προσκυνηταὶ τῶν ἱερῶν τοῦ Γένους σεβασμάτων,
Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά·

Μετὰ μεγάλης πατρικῆς χαρᾶς καὶ συγκινήσεως σᾶς δεχόμεθα εἰς τὰς Αὐλὰς τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ὅπου ἤλθετε πρὸς πραγματοποίη-
σιν ἱεροῦ προσκυνήματος. Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία καὶ ἡ Μετριότης ἡμῶν
προσβλέπομεν πάντοτε εἰς τὰς εὐλογημένας αὐτὰς ἐπισκέψεις τῶν ἐξ
Ἑλλάδος ἠγαπημένων τέκνων μας, διότι διὰ τῶν ἐπισκέψεων αὐτῶν
ἐπέρχεται ἡ ἐπιθυμητὴ ὁσμωσις μεταξὺ δύο μερῶν τοῦ αὐτοῦ καὶ ἀδι-
αιρέτου εἰς τοὺς αἰῶνας Γένους ἡμῶν. Ἡμεῖς μὲν, οἱ ἐνταῦθα, ἀναπαυ-
όμεθα καὶ ἐνισχυόμεθα εἰς τὸν προκειμένον ἡμῖν ἐκκλησιαστικὸν καὶ
βιωτικὸν μας ἀγῶνα· σεῖς δέ, οἱ ἐπισκέπται, ἔχετε τὴν εὐκαιρίαν ἐπὶ
ὀλίγας ἡμέρας νὰ βιώσετε τὴν ζωὴν τῶν «ὀλίγων καὶ ἀμετροτήτων» Ρω-
μηῶν, οἱ ὅποιοι διαβιοῦν εἰς τὸ ἱστορικὸν τοῦτο Κέντρον τοῦ Γένους,
τὸ ἐστεμμένον μὲ καημοὺς ἀμαρτυρήτους καὶ στεναγμοὺς ἀλαλήτους,
κεκοσμημένον δὲ δι' αἵματος ἀθῶου καὶ τιμίου καὶ δακρῶν πλουσιῶν
καὶ θερμῶν.

Χαιρόμεθα ἰδιαιτέρως διότι, κατὰ τὴν ἐνταῦθα παραμονὴν σας, θὰ
ἔχετε τὴν εὐλογίαν νὰ κοσμήσετε ἱεροψαλτικῶς τὰ ἱστορικὰ ἀναλόγια
τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ μίας ἐκ τῶν ἱστορικωτέρων καὶ σπουδαιότερων κοινο-
τήτων μας, τῆς Κοινότητος Ἁγίου Δημητρίου εἰς τὰ Ταταῦλα, κατὰ τὴν
τελεσθησομένην ἐκεῖ αὐριον, Κυριακὴν, Θεῖαν Λειτουργίαν, μὲ χειρο-
τονίαν Διακόνου, ὑπὸ τοῦ ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ ἀγίου Κρήνης κ. Κυρίλ-
λου, ὅστις καὶ θὰ ἐχοροστάτη κατὰ τὸν ἀποψινὸν μέγαν ἔσπερινόν.

Ὁμοίως, ἐνεργείαις τῆς Μ. Ἀρχidiaκονίας, κατόπιν εὐλαβοῦς ὑμε-
τέρου αἰτήματος, θὰ ἔχετε, ἀκολούθως ἀπόψε, τὴν σπανίαν εὐκαιρίαν
συναντήσεως μετὰ τοῦ ἡμετέρου Ἀρχοντος Πρωτοψάλτου, κατὰ τὴν

ὅποιαν θὰ ἀκούσετε πολυτίμους συμβουλὰς, λόγους διδακτικούς καὶ ὀδηγίας περὶ τοῦ ὀρθῶς ψάλλειν.

Ἐκ καρδίας σᾶς ἐπαινοῦμεν διὰ τὴν ὄλως εὐλαβῆ καὶ ὠραίαν πρωτοβουλίαν σας αὐτὴν, ὅχι μόνον νὰ πραγματοποιήσετε ἐπίσκεψιν εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ νὰ συνεισφέρετε διὰ τοῦ θεοσδότου ἱεροψαλτικοῦ ταλάντου σας καὶ νὰ ἀντλήσετε, διὰ τῶν συνεργατῶν τῆς ἡμῶν Μετριότητος, ἐκ τῶν ζειδώρων ναμάτων τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς πατρῴας παραδόσεως, ὡς ἀμφότεροι μοναδικῶς φυλάσσονται, καλλιεργοῦνται καὶ μεταλαμπαδεύονται ὑπὸ μόνης τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τῆς στοργικῆς τροφῆς τοῦ Γένους τῶν πανορθοδόξων.

Κατακλείοντες εὐχομέθα καλὴν διαμονὴν παρ' ἡμῖν καὶ πᾶν ἀγαθὸν παρὰ τοῦ Θεοῦ Πατρός, ἀπονέμοντες ὑμῖν, ἐν χρηστὰς ἐλπίδας, τὴν ἡμετέραν Πατρικὴν εὐχὴν καὶ Πατριαρχικὴν εὐλογίαν, διὰ πᾶσαν ἐπιτυχῆ ἔκβασιν κατὰ τὴν ἐνασχόλησίν σας μὲ τὴν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν.

**Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατά τὴν ἐορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν
(30 Ἰανουαρίου 2024)**

Τιμιώτατοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί Ἱεράρχαι,
Ἐσοχωτάτη κ. Ὑφυπουργέ Παιδείας τῆς Ἑλλάδος,
Ἐσοχώτατε κύριε Πρόεσβυ, Γενικέ Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Πόλει,
Your Excellency, dear Ambassador of Japan to Greece Mr. Yasunori Na-
kayama,
Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες Ὀφφικιάλιοι,
Ἐλλογιμωτάτη κ. Συντονίστρια ἐκπαιδεύσεως,
Προσφιλέστατοι ἐκπαιδευτικοί, μαθηταί καί μαθήτριά,
Τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

Μέ πολλή χαρά καί κατάνυξη ἐορτάζουμε σήμερα τὴν «κοινήν πανήγυριν» τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καί οἰκουμενικῶν διδασκάλων, Βασιλείου Ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας τοῦ Μεγάλου καί τῶν δύο σεπτῶν προκατόχων τῆς ἡμῶν Μετρούπολης εἰς τόν Ἀποστολικόν Θρόνον τῆς Κωνσταντινουπολίτιδος Ἐκκλησίας, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καί Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου. Στό πρόσωπό τους τιμοῦμε τὴν Ἡμέραν τῶν Γραμμάτων, κατά τὴν ὁποία παραδοσιακῶς ἐορτάζουν οἱ διδάσκαλοι καί οἱ μαθητές.

Ἡ ζωὴ καί τό θεολογικό, ἐκκλησιαστικό καί κοινωνικό ἔργο τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν εἶναι ἀξιοθαύμαστα καί ὑπερβαίνουν τό ἀνθρώπινο μέτρο. Τούς θαυμάζουμε γιὰ τὴν ὀλική ἀφιέρωσή τους στόν Χριστό καί στή διακονία τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας Του, γιὰ τὴ θύραθεν καί τὴ θεολογικὴ παιδεία τους, γιὰ τόν ἀνένδοτο ἀγῶνα τους κατά τῶν αἰρέσεων, γιὰ τὴν προσφορά τους στά γράμματα καί τόν πολιτισμό, γιὰ τὴ συμβολή τους στήν καθοριστικὴ γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ πνεύματος σύζευξη Ἑλληνισμοῦ καί Χριστιανισμοῦ, γιὰ τὴ φιλανθρωπία καί τὴν κοινωνικὴ δράση τους, γιὰ τό ζωηρὸ ἐνδιαφέρον τους γιὰ τὴ νεότητα, τὴν ἀληθινὴ πρόοδο καί τὴν προκοπὴ της.

Ὅλα αὐτὰ δὲν ἀποτελοῦν παρελθόν, ἀφοῦ εἶναι ἐνταγμένα στήν ταυτότητα καί τὴν πορεία τοῦ Γένους μας, μόνιμο σημεῖο ἀναφορᾶς καί ὁδοδείκτης γιὰ τό μέλλον. Ἡ μεγαλύτερη τιμὴ πρὸς τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες

είναι ή ανάδειξη τής πνευματικής και πολιτισμικής παρακαταθήκης τους μέσα στον σύγχρονο κόσμο. Η σημερινή πανήγυρις είναι εύκαιρία για να εξάρουμε τήν επικαιρότητά τους, τή προσφορά τους στα γράμματα, σε μία εποχή, όπου ή παιδεία έχει καταστή πεδίο συνεχών μεταρρυθμίσεων και ατελείωτων πειραματισμών, λόγω τών κοινωνικών εξελίξεων, επ' εσχάτων δέ εξ αιτίας και τών έπιτευγμάτων τής τεχνολογίας που επηρεάζουν άμεσα και τον χώρο τής εκπαίδευσης. Όπως έχει γραφή ήδη πρό εικοσαετίας, τά σχολεία «επανασχεδιάζονται μέ τον ίδιο τρόπο όπως οι βιομηχανικές εταιρείες», αποτελούν μαζί μέ τά νοικοκυριά, «τούς κύριους στόχους τών μεγάλων βιομηχανιών τών μέσων μαζικής επικοινωνίας» (Α. Giddens, Κοινωνιολογία, Αθήνα 2002, σ. 564). Δέν είναι τυχαίο ότι τά παιδιά αντιμετωπίζονται ως «καταναλωτές», ως «άγορές», και ή «ιδέα τής παιδικής ήλικίας» γίνεται ένας «οικονομικός όρος» (βλ. Ν. Πόστμαν, Η πυξίδα του μέλλοντος, Αθήνα 2002, σ. 150).

Αναμφίβολα, ή διαπαιδαγώγηση τής νέας γενιάς αποτελεί δυσεπίλυτο πρόβλημα. Ισχύουν τά λόγια του φιλοσόφου, ότι «ή άγωγή είναι τό μεγαλύτερο και δυσκολώτερο πρόβλημα που καλείται να λύσει ό άνθρωπος (I. Kant, *Pädagogik*, Werke, Akademie Ausgabe, 1900 έξ., IX, σ. 446). Πάντοτε ή παιδεία έθετε ύψηλές απαιτήσεις στους παιδαγωγούς και τούς παιδαγωγούμενους, αφού δέν εξηντλείτο στή μετάδοση και τήν απόκτηση γνώσεων, αλλά ήταν και άγωγή αξιών, ανθρωποποιητικό έργο που είχε και έχει ύπαρξιακή διάσταση. Η παιδεία είναι «περιαγωγή τής ψυχής» προς τό άγαθόν (Πλάτωνος, Πολιτεία, 518d), προς τό πνεύμα, τήν έλευθερία και τήν ευθύνη, προς τό ζην «κατά λόγον» και «κατ' άρετήν».

Στίς έγγενεις δυσκολίες του παιδαγωγικού έργου, οι όποιες απορρέουν από τήν «ανθρώπινη κατάσταση», από τά ανθρωπολογικά δεδομένα του «δυσαγώγου προς άρετήν» ανθρώπου, έρχονται σήμερα να προστεθούν νέες ιστορικές και περιστασιακές δυσκολίες. Ό ιλιγγιώδης ρυθμός τών αλλαγών, τό όλο και βαθύτερο χάσμα τών γενεών, ή μεταξίωση τών αξιών, ή έντυπωσιακή πρόοδος τής έπιστήμης και ή τεχνολογική επανάσταση, ή «κοινωνία τής πληροφορίας» και ή τεχνητή νοημοσύνη, όλα αυτά θέτουν τήν εκπαίδευση άπέναντι σε πρωτόγνωρα προβλήματα. Ριζικές αλλαγές επιβάλλονται μέ τον χαρακτήρα του αναπόφευκτου. Όποιος άρνείται να προσαρμοσθεί στις εξελίξεις καταδικάζει τον έαυτό του σε περιθωριοποίηση, αν όχι σε άφάνεια.

Σήμερα είναι αδύνατον νά όμιλοϋμε γιά τίς προοπτικές τής παιδείας καί νά μή αναφερόμαστε στόν ρόλο τών νέων τεχνολογιών καί στήν καθοριστική τομή πού έκπροσωποϋν γιά τό παρόν καί τό μέλλον μας. Η τεχνολογία έπηρεάζει καταλυτικά τίς κοινωνικές σχέσεις, τήν έργασία, τήν ιδιωτική ζωή καί τήν καθημερινότητά μας, τόν ψυχισμό καί τό ήθικό αισθητήριό μας, όλόκληρο τόν πολιτισμό μας. Παραδόσεις άποδυναμώνονται, σύμβολα διαβρώνονται, ή πρόοδος ταυτίζεται μονομερώς μέ τεχνολογική πρόοδο, ένώ οί ειδικοί τοϋ «τεχνοπαλιού» άποκτοϋν ύπέρομετρο κύρος, «περιβάλλονται», «μέ τό χάρισμα τής ίερωσύνης». Γίνεται μάλιστα λόγος γιά τήν έναρξη μιās «νέας άξονικής έποχής» στήν ιστορία τής ανθρωπότητας καί στήν εξέλιξη τοϋ πολιτισμοϋ τής. Έχει γραφή, ότι ή έμπειρία μας μέ τό πώς ή τεχνολογία αλλάζει καί διαμορφώνει τόν κόσμο μας σέ άδιανόητο μέχρι σήμερα βαθμό, δικαιολογεί τήν προειδοποίηση, ότι «γιά τά έπόμενα χρόνια τό μήνυμα είναι ξεκάθαρο: 'Δέν έχετε δεί τίποτα άκόμη'».

Έκλεκτοί παρόντες καί συνεορτάζοντες,

Ειπώθηκε γιά τούς έπιστήμονες ότι «έχουν τό μέλλον στίς φλέβες τους», καί ότι ή πρόοδος τής έπιστήμης απέδειξε περίτρανα ότι «ύπάρχουν πολλά στή μοίρα μας πού δέν ανήκουν στήν κατηγορία τοϋ μοιραίου» (Charles P. Snow, Οί δύο κουλτοϋρες, Αθήνα 1995, σ. 93 καί 89). Είναι γεγονός ότι ή ραγδαία ανάπτυξη τής τεχνολογίας άνοίγει νέους δρόμους, νέες πϋλες προόδου. Τήν ίδια στιγμή όμως κλείνει διεξόδους καί πϋλες, περιθωριοποιεί δοκιμασμένα μοντέλα ύπαρξης καί συνύπαρξης. Υποστηρίζεται από ειδικούς μελετητές, ότι τό ήθικό αισθητήριο τοϋ ανθρώπου όχι μόνον δέν αναπτύχθηκε παράλληλα μέ τήν πρόοδο τής έπιστήμης, αλλά μάλλον ύποχώρησε. Υπάρχει σήμερα μία αναντιστοιχία μεταξύ τής ήθικής δύναμης καί τών τεχνικών ικανοτήτων τοϋ ανθρώπου, πού άποτελεί σοβαρό κίνδυνο γιά τό μέλλον τής ανθρωπότητας.

Ο παγκοσμίως γνωστός γερμανός νευροεπιστήμων, ψυχίατρος καί μελετητής τοϋ ανθρωπίνου έγκεφάλου Manfred Spitzer, στό πολύ ένδιαφέρον βιβλίο του Ψηφιακή άνοια (άγγλιστί: *Digital Dementia*), ύπογραμμίζει ότι τά σύγχρονα ψηφιακά πολυμέσα όδηγοϋν σέ όλο καί μικρότερη χρήση τοϋ έγκεφάλου μας, οί ικανότητες τοϋ όποιοϋ συνεχώς μειώνονται. Στούς νέους δέ ανθρώπους παρεμποδίζεται ή ζωτικής σημασίας ανάπτυξη τοϋ έγκεφάλου, ώστε αναπόφευκτα ή διανοητική καί πνευματική έμβέλειά του νά παραμένει σέ χαμηλό επίπεδο.

Αυτό, προσθέτει, δέν ἀφορᾶ μόνον στόν νοῦ, ἀλλά καί στή βούληση καί τά συναισθήματα, πρό πάντων δέ στήν κοινωνική συμπεριφορᾶ. (M. Spitzer, *Digitale Demenz. Wie wir uns und unsere Kinder um den Verstand bringen*, München 2012, σ. 322). Τά ἀποτελέσματα ἀξιόπιστων ἐρευνῶν ἀποδεικνύουν ὅτι τά κοινωνικά δύκτυα ὀδηγοῦν τά παιδιά καί τούς νέους σέ νέες μορφές ἀπομόνωσης καί ἐσωστρέφειας καί σέ εἰκονικές σχέσεις. Παρά τά περὶ τοῦ ἀντιθέτου λεγόμενα, ἡ ἐξάρτηση ἀπό τό διαδίκτυο «δέν προωθεῖ τή μόρφωση τῶν νέων ἀνθρώπων, ἀλλά μᾶλλον τήν παρεμποδίζει» (ὁ. π., σ. 23).

Εἶναι αὐτονόητο, ὅτι στόν χῶρο τῆς ἐκπαίδευσης τροφοδοτοῦνται μεγάλες προσδοκίες ἀπό τή χρήση τῶν νέων τεχνολογιῶν, ἡ ὅποια ἐπηρεάζει ριζικά τόν πολιτισμό τοῦ σχολείου, τή διδακτική καί τή μαθησιακή διαδικασία, τήν ταυτότητα τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ καί τοῦ μαθητῆ καί τόν χαρακτήρα τῆς σχέσης τους. Γενικώτερα, ἡ εἴσοδος καί χρήση τῶν ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν καί τοῦ διαδικτύου στήν ἐκπαίδευση εἶναι μία σύνθετη καί πολυδιάστατη διαδικασία, ἡ ὅποια θέτει πολλές ἀπαιτήσεις στόν διδάσκοντα καί στόν μαθητή. Κακός σύμβουλος, πάντως, καί γιά τούς δύο εἶναι ἡ φетиχοποίηση τῆς τεχνολογίας καί ἡ ἄνευ ὄρων ὑποταγή στή γοητεία τῆς. Οἱ νέες τεχνολογίες στήν ἐκπαίδευση πρέπει νά ἀξιολογοῦνται μέ βάση τό ἔάν καί κατά πόσον προάγουν τούς κεντρικούς σκοπούς τῆς παιδείας. Σήμερα φαίνεται ὅτι ἡ γοητεία τῶν μέσων ὀδηγεῖ στή λήθη αὐτῶν τῶν σκοπῶν.

Δέν νοεῖται, φυσικά, ἐκπαίδευση, ἡ ὅποια νά ἀγνοεῖ τά ἐκάστοτε πολιτισμικά δεδομένα. Αὐτά ὅμως εἶναι εὐκαιρία καί πρόκληση γιά τή λυσιτελέστερη λειτουργία τῆς παιδείας καί ὄχι ἡ κανονιστική τῆς ἀρχή. Καί στόν χῶρο τῆς παιδείας, τό δέον δέν κρίνεται ἀναγκαστικῶς ἀπό αὐτό πού εἶναι ἢ ἰσχύει ὡς πραγματικό. Μέ τήν ἔννοια αὐτή, οἱ σύγχρονες κατακλυσμιαῖες ἐξελίξεις δέν ἀκυρώνουν ὅσα γνωρίζουμε γιά τόν ἄνθρωπο καί γιά τήν *conditio humana*, τήν «ἀνθρώπινη κατάσταση». Ὅπως ἔχει λεχθῆ «ὁ ἄνθρωπος εἶναι μέν εὐπλαστος καί μορφώσιμος, προφανῶς ὅμως ἡ πλαστικότητά του εἶναι μόνον 'μερική', κι αὐτό σημαίνει ὅτι κανένας πολιτισμός δέν μπορεῖ νά τόν ἀλλοτριώσει ὀλοκληρωτικά. Ὁ ἄνθρωπος θά ἀντιδράσει, θά διαμαρτυρηθεῖ, θά ἐπαναστατήσῃ. Καί οἱ ἀλλοτριωτικές τάσεις τοῦ σύγχρονου τεχνολογικοῦ πολιτισμοῦ βρίσκουν ἀπέναντί τους τό πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου. Καί σήμερα τό χάσμα μεταξύ οὐρανοῦ καί γῆς μέσα μας δέν γεφυρώνεται μέ τήν πρόοδο τῆς ἐπιστήμης».

Μέ δεδομένο ότι τό μέλλον τῆς ἀγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου θά εἶναι μέλλον συνεχοῦς ἀγώνα γιά τήν ταυτότητά της, ἡ Ὁρθόδοξη παράδοσή μας καλεῖται νά συνεισφέρει, ὅπως συνέβη στό παρελθόν μέχρι καί σήμερα. Βεβαίως, στό πνευματικό θησαυροφυλάκειο τῆς Ὁρθοδοξίας δέν ὑπάρχουν ἔτοιμες ἀπαντήσεις καί λύσεις στά σύγχρονα προβλήματα τῆς παιδείας. Ὑπάρχουν ὅμως οἱ βασικές ἀρχές, οἱ θεμελιώδεις ἀξίες καί τά θεολογικά κριτήρια, ἐπί τῆ βάσει τῶν ὁποίων μποροῦν νά οἰκοδομηθοῦν λύσεις στίς σύγχρονες παιδαγωγικές προκλήσεις. Ἐχουμε ἐδῶ μία ἀνεξάντλητη πηγῆ, ἀπό τήν ὁποία μποροῦμε νά ἀντλοῦμε ἔμπνευση καί κατεύθυνση γιά τίς προσπάθειές μας.

Σαφῶς, πιστότητα στήν Παράδοση δέν σημαίνει «μουσειακή ἀπολίθωση». Οἱ μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας διελέγοντο μέ τήν ἐποχή τους καί κατάφεραν νά ἐπηρεάσουν καί νά διαμορφώσουν τόν πολιτισμό. Εὐστοχα, ὁ μακαριστός Μητροπολίτης Περγάμου ἰωάννης σημειώνει γιά τή σύγχρονη Ὁρθοδοξία τά ἑξῆς: «Ὅ,τι ἦταν γιά τόν κόσμο τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἡ ὕστερη ἑλληνική φιλοσοφία, ἕνας κόσμος δηλαδή μέ τόν ὁποῖο ἔπρεπε νά διαλεχθοῦν καί νά τόν μεταμορφώσουν, εἶναι γιά τή σημερινή Ὁρθοδοξία ὁ καλπάζων τεχνικός πολιτισμός τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ σημερινή οἰκουμένη κυριαρχεῖται ἀπό τά ἐπιτεύγματα τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ, τά ὁποία ἐκτείνονται ἀπό τίς κατακτήσεις τῆς τεχνολογίας μέχρι τά ἄγχη τῆς μοναξιᾶς καί τῆς ἀποπροσωποποιήσεως τῶν ἀνθρώπων, πού ἐκφράζει τόσο τραγικά ἡ σύγχρονη τέχνη σέ ὅλες τίς μορφές της». («Ἡ Ὁρθοδοξία σήμερα», στό ἔργο τοῦ ἰδίου, Κόσμου Λύτρον, Μέγαρο 2014, σ. 239). Σέ αὐτόν τόν κόσμο πρέπει νά ἀπευθυνθῇ ἡ Ὁρθοδοξία «μέ ρωμαλεότητα στοχασμοῦ καί εὐαισθησία» καί νά δώση τήν καλήν μαρτυρίαν της ὑπέρ τῆς ἱερότητος τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου καί τῆς ἐλευθερίας του, ἀντλώντας ἀπό τή δογματική καί τή λειτουργική κληρονομιά της καί ἀπό τό εὐχαριστιακό καί ἀσκητικό ἦθος της.

Καί τώρα, ἀπευθυνόμεθα μέ πατρικήν στοργήν πρὸς τά ἀγαπητά μας παιδιά καί τούς λέμε:

Ἡ μεγάλη ἑορτή τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν μᾶς δίνει τήν εὐκαιρία ἐπιστροφῆς στίς πνευματικές μας ρίζες. Μᾶς θυμίζει τήν προσφορά τῆς Ἐκκλησίας στά γράμματα καί τόν πολιτισμό, τήν ἀδιάσπαστη σύνδεση Ἐκκλησίας καί παιδείας. Στούς τιμώμενους σήμερα Πατέρες, ἡ παιδεία ἀναφέρεται στό «ἐν Χριστῶ» καί «κατά Χριστόν» ζῆν, πού εἶναι ἡ πλήρωση καί ἡ πληρότης τοῦ «κατά λόγον ζῆν», εὐλογημένη ζωῆ «ἐν

Ἐκκλησία» καί «ὡς Ἐκκλησία», ὡς «φιλοκαλική ὕπαρξη». Φιλοκαλία σημαίνει συνειδητή προσωπική παρουσία, ἀέναη εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεὸ καί δοξολογία γιὰ τὸ δῶρο τῆς ζωῆς, γιὰ τὸ θαῦμα τῆς ὕπαρξης καί τὰ θαυμάσια τῆς δημιουργίας. Ἡ φιλοκαλική ὕπαρξη τρέφεται ἀπὸ τὴν «ὁμορφία τῆς Ἀλήθειας», πού εἶναι ὁ Χριστός, «ἡ ὁμορφία πού σώζει τὸν κόσμο», ἡ ὁποία βιώνεται μυστηριακά στὴ θεία λατρεία. Πρόκειται γιὰ ζωντανὸ παρόν, γιὰ ὑπαρξιακὴ μετοχή καί ἐμπειρία.

Ἐνώπιον τῆς κυριαρχίας τοῦ οἰκονομισμού καί τῶν μηχανῶν, ὁ Πατριάρχης σας σᾶς προτρέπει: Ἀντισταθεῖτε στὴν ἀντικειμενοποιημένη ζωὴ καί στὴν ἐργαλειοποίηση τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου. Ὁ προσανατολισμὸς στὸν ἑαυτό μας καί στὴν ἱκανοποίηση τῶν ἀτομικῶν ἀναγκῶν σημαίνει συρρίκνωση τῆς ὕπαρξής μας. Τότε ὁ ἄνθρωπος, ὅπως ὁ βασιλιάς Μίδα, ὅ,τι ἐγγίζει τὸ μετατρέπει σὲ ἄψυχο καί παγερό ἀντικείμενο. Νὰ μοιράζεσθε τὴ ζωὴ, νὰ ἔχετε ἀγάπη, χωρὶς τὴν ὁποία ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ἄνθρωπος αὐτοεκμηδενίζεται. Ἐάν δὲν ἔχω ἀγάπη, «οὐδὲν εἰμι», λέγει ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν (Α΄ Κορ. ιγ', 2). Καί ὁ Ἱερός Χρυσόστομος προσθέτει, στιγματίζοντας τὸν «μῆ-πολιτισμὸ» τοῦ ἔχειν: «Ὅπου γάρ τὸ ἐμόν καί τὸ σόν, ἐκεῖ πᾶσα μάχης ἰδέα καί φιλονεικίας ὑπόθεσις» (PG 53, 309). Μόνον ἀκολουθώντας τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀναπτύξει τίς δημιουργικὲς δυνάμεις του στὴν ἐγκόσμια ζωὴ του. Ποτέ καί πουθενά δὲν ὑπάρχει ἀληθινὴ πρόοδος χωρὶς σεβασμὸ τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν.

Αὐτές οἱ ἀλήθειες ἐνσαρκώνουν καί ἐκφράζουν τὸ πνεῦμα τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, τοὺς ὁποίους εὐγνωμονοῦμε γιὰ ὅσα ἀληθῆ καί εὐφημα μᾶς ἐδίδαξαν. Δοξάζουμε τὸν φιλόανθρωπο Δοτῆρα παντός ἀγαθοῦ, ὁ ὁποῖος χάρισε στὴν Ἐκκλησία καί τὸ Γένος τοὺς τρεῖς αὐτοὺς «ἀριστεῖς τῆς εὐσεβείας», τὰ «πυξία τοῦ πνεύματος», «τούς θεράποντας τῆς Τριάδος», τοὺς κήρυκας τοῦ Θεοῦ, πού «εἶναι ἕνας», ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνος», ἡ «ἄρνηση τῆς μοναξιάς», ὁ «Θεὸς τῆς ἀγάπης», ὁ ὁποῖος καλεῖ κάθε ἄνθρωπο στὴν κοινωνία τῆς ἀγιότητός Του.

Χρόνια πολλά καί εὐλογημένα!

**Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατὰ τὴν χοροστασίαν εἰς τὸν Ἱερόν Ναόν Γενεθλίων τῆς Θεοτό-
κου Βελιγραδίου
(1 Φεβρουαρίου 2024)**

Ἰερώτατε Μητροπολίτα Σηλυβρίας κύριε Μάξιμε, Ἀρχιερατικῶς
Προϊστάμενε τῆς Περιφέρειᾶς Ὑψωμαθειῶν,
Σεβαστοὶ Πατέρες,
Ἐντιμολογιώτατοι Ἀρχοντες,
Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Μέ τὴν καρδιά μας πλήρη συμπαθείας γιὰ τό πρόσφατο τραγικὸ
συμβάν στὸν Ρωμαιοκαθολικὸ Ναὸ τῆς Παναγίας Βαθυρρούακος, ἐπι-
σκεπτόμαστε σήμερα, ὅπως κάθε ἔτος τέτοια ἡμέρα, τὴν Κοινότητα Βε-
λιγραδίου τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπό-
λεως, γιὰ νὰ τιμήσουμε, ἐν λειτουργικῇ συνάξει, τὴν πανίερρον μνήμην
τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Μάρτυρος Τρύφωνος. Ἐπαναλαμβάνουμε τὴν κατα-
δίκη καὶ τὸν αὐστηρὸ ἔλεγχο τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησί-
ας διὰ τὴν ἀποτρόπαια δολοφονία ἑνὸς συμπολίτου μας, καὶ δὴ ἐντὸς
χώρου θρησκευτικῆς λατρείας, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Θείας Λειτουργί-
ας. Ἐκφράζουμε, καὶ ἀπὸ αὐτῆς τῆς θέσεως, τὰ εἰλικρινῆ συλλυπητήρια
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς ἡμετέρας Μετρούπολεως προσω-
πικῶς πρὸς τὴν οἰκογένεια τοῦ θύματος, συγχαίρουμε δὲ τίς τοπικῆς ἀρ-
χῆς γιὰ τὴν ταχεῖα διελεύκανσι τῆς θλιβερᾶς αὐτῆς ὑποθέσεως. Ἦταν
καὶ αὐτὸ ἕνας σταυρὸς, τὸν ὁποῖον ἐκλήθησαν νὰ ἄρουν οἱ ἐνταῦθα
διαβιοῦντες Ρωμαιοκαθολικοὶ ἀδελφοὶ μας, ὑπὸ τὸν Θεοφίλ. Ἐπίσκο-
πο κ. Massimiliano Palino, ὀλίγες μόνον ἑβδομάδες μετὰ τὴν τέλεσι
μιᾶς ἄλλης βδελυρᾶς πράξεως: τῆς δολοφονικῆς ἐπιθέσεως κατὰ τοῦ
Σοφολογιώτατου Ἰμάμη τοῦ Τζαμιοῦ τοῦ Fatih, καὶ πάλιν ἐντὸς χώρου
λατρείας, μετὰ τό πέρας τῆς βραδινῆς προσευχῆς.

Οἱ τραγωδίαι αὐτές πού ἐπληξαν μέσα σέ σύντομο χρονικὸ διάστη-
μα τὴ Χριστιανικὴ καὶ τὴ Μουσουλμανικὴ Κοινότητα τῆς Πόλεως μας
ἐρχονται ὡς θλιβερά ὑπόμνησις τῆς ὑποχρεώσεως πού ἔχουμε ὅλοι μας
ὄχι μόνον νὰ καταδικάζουμε ἀπεριφράστως κάθε μορφή καὶ ἐκδήλωσι
θρησκευτικοῦ φονταμενταλισμοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ κάνουμε τό πᾶν διὰ νὰ
τὴν ἀποτρέψουμε. Πρὸς τοῦτο, ἀρκεῖ νὰ συνειδητοποιήσουμε ὅτι δέν

έχουμε να χωρίσουμε τίποτε από τούς αδελφούς μας άλλων δογμάτων ή θρησκειών. Αντιθέτως, υπάρχουν πολλά πού μᾶς ένώνουν, μέ κυριώτερη τή διαπίστωση ότι ή ζωή του κάθε ανθρώπου, άνεξαρτήτως θρησκευτικών πεποιθήσεων, είναι μία έναλλαγή σταυρωσίμων και άναστασίμων στιγμών και ήμερών. Αυτή ακριβώς ή έναλλαγή θά πρέπει να μᾶς φέρνει πιό κοντά, προκειμένου να λαμβάνη ό ένας από τόν άλλον ένθάρρυνσι, αισιοδοξία, σθένος και έλπίδα, προς καρτερική αντιμετώπισι τών δυσάρεστων καταστάσεων, έφ' όσον θά ακολουθήσουν οι άλλες, οι άναστάσιμες.

Όμως, και άν ακόμη άργήση να έλθη ή άνάστασις, ιδιαίτερος έμείς οι Χριστιανοί, οι όποιοι πιστεύουμε ένσυνειδήτως εις Χριστόν Έσταυρωμένον, ουδόλως πρέπει να κλονιζώμεθα και να απογοητευώμεθα. Αντιθέτως, πρέπει να επαναλαμβάνουμε τούς Παύλειους λόγους: «έμοι δέ μη γένοιτο καυχᾶσθαι ει μη έν τῷ σταυρῷ του Κυρίου ήμών Ιησού Χριστου, δι' ου έμοι κόσμος έσταύρωται καγῶ τῷ κόσμῳ» (Γαλ. στ', 14). Και «ό λόγος ό του Σταυρου, τοις μεν απολλυμένοις μωρία έστι, τοις δέ σωζομένοις ήμιν δύναμις Θεου έστι» (Α' Κορ. α', 18). Και επαναλαμβάνοντας τούς θεοπνεύστους αυτούς λόγους, να ενισχυώμεθα εις τήν καρτεριαν και τήν υπομονήν.

Μέ αυτές τις σκέψεις και πατρικές παραινήσεις επισκεπτόμεθα σήμερα τήν άκραία αυτήν Κοινότητα τής Περιφέρειας Υψωμαθειών, για να αποδείξουμε ότι ή Μητηρ Έκκλησία ουδένα πιστόν και ουδεμίαν Κοινότητα υποτιμᾷ ή περιφρονεί ή λησμονεί, ακόμα και τήν πλέον απομακρυσμένη και απογυμνωμένη από ένοριτες Κοινότητα. Άλλωστε, ό Κύριος για τούς μικρούς και τούς ελαχίστους δέν ήλθεν επί τής γῆς; Πῶς, λοιπόν, ή Έκκλησία Του, ή όποία είναι ή εις τούς αιῶνας προέκτασι Του, θά φανή κατωτέρα του Κυριου της; Πῶς δύναται να άγνοήση εκείνους τούς όποιους ό ίδιος ώνόμασε αδελφούς Του ή εκείνα τά μικρά και άσήμαντα διά τούς πολλούς πράγματα, τά όποια, όμως, συνθέτουν όλην τήν ανθρώπινην ζωήν;

Η Έκκλησία υπάρχει όχι για να καταδικάζη, αλλά για να ελευθερώνη, όχι για να τιμωρή, αλλά για να σώζη. Περιμένει κάθε πονεμένη και βασανισμένη ψυχή για να τής προσφέρει παρηγορία και παραμυθία. Αγκαλιάζει τούς πάντες άνευ διακρίσεων, διότι βλέπει εις τόν κάθε άνθρωπο τήν μοναδική και άνεπανάληπτη εικόνα του Θεου. Αυτό είναι τό μήνυμα τής σημερινής έορτής του Αγίου Τρύφωνος, του προστάτου τών φαινομενικώς άσήμων γεωργών, κηπουρών και άμπελουργών. Κα-

νείς δέν λησμονεῖται! Κανείς δέν ἐξαιρεῖται τοῦ σχεδίου τῆς σωτηρίας τοῦ συγκαταβάντος τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων Λυτρωτοῦ μας!

Ἐάν ὁ Κύριος, ὁ ἀναμάρτητος καί ἀνενδεής, ἔδειξε ἄκρα συγκατάβασι πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, πόση συγκατάβασι καί κατανόησι πρέπει νά δείχνουμε ἐμεῖς πρὸς τοὺς συνανθρώπους μας κατὰ τὴν ἀναστροφή μας μετ' αὐτῶν, μάλιστα δέ στό πλαίσιο τῆς σχέσεως συνευθύνης πού συνδέει τόν Ἀρχιερατικῶς Προϊστάμενο μιᾶς Περιφέρειας μέ τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιστροπῆς; Ὅχι, λοιπόν, σκαιά συμπεριφορά, ὄχι ἐκδικητικότης, οὔτε ἐκμετάλλευσις, οὔτε ἀδιαφορία καί κωλυσιεργία πρὸς τὰ κελεύσματα τοῦ καθ' ὅλα ἀξίου Ἐπόπτου σας ἁγίου Σηλυβρίας, ὁ ὁποῖος ὑποδειγματικῶς ἀσκεῖ τὴν ἐν φόβῳ Θεοῦ τιμία διακονία του, κρατῶν ἀναμμένη τὴν κανδήλα τῆς πίστεως τόσο ἐν τῆς καρδίας καί τῆς ψυχῆς τῶν ἐνοριτῶν, ὅσον καί ἐπάνω ἀπὸ τό θυσιαστήριον τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς τῶν Πατέρων των, ἀλλά καί κάθε ἄλλου Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς ἱστορικῆς καί εὐλογημένης αὐτῆς Περιφέρειας.

Καί τοῦ χρόνου, τέκνα προσφιλέστατα, νά εἴμαστε καλά γιὰ νά ἐπανέλθουμε ἐδῶ καί νά ἀγιασθοῦμε μέ τὰνάματα τοῦ Ἱεροῦ Ἀγιάσματος καί τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Τρυφῶνος. Ὁ Θεός νά εἶναι μαζί σας! Χρόνια πολλά!

**Νουθετήριος Λόγος τῆς Α.Θ.Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου
κ.κ. Βαρθολομαίου,
πρὸς τὸν Θεοφιλ. Ἐψηφισμένον Μητροπολίτην Μεξικοῦ κ.
Ἰάκωβον
(2 Φεβρουαρίου 2024)**

Θεοφιλέστατε Ἐψηφισμένε Μητροπολίτα Μεξικοῦ κ. Ἰάκωβε,

Δοξάζομεν καὶ ἡμεῖς μετὰ σοῦ τὸν Ἅγιον Θεόν διὰ τὴν χαρὰν τὴν ὁποῖαν ἔδωκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Του διὰ τῆς ἀναδείξεώς σου, ἄνωθεν ἀρωγῆ, εἰς Ἐπίσκοπον καὶ Μητροπολίτην αὐτῆς. Τό γεγονός αὐτό, ὅπως καὶ κάθε ἄλλη ἐπισκοπικὴ χειροτονία, εἶναι μία ἐγγύησις ὅτι θὰ συνεχισθῆ ἐπὶ τῆς γῆς τό σωτηριῶδες ἔργον τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας Του.

Τὰ τελευταῖα ἔτη, ὁ Κύριός μας ἐκάλεσεν εἰς τό ἀρχιερατικόν ἀξίωμα ἱκανούς εἰς τὴν ἀξίαν κληρικούς, τροφοδοτῶν τὴν Ἱεραρχίαν τοῦ Πανσέπτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου μέ νέα στελέχη, τὰ ὁποῖα καλοῦνται καὶ αὐτά, ἀπὸ τοῦ ὕψους καὶ τῆς εὐθύνης τοῦ Ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, νά μεταφέρουν παντοῦ τό εὐάγγελον μήνυμα καὶ νά δώσουν τὴν μαρτυρίαν τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, μήνυμα καὶ μαρτυρίαν ἀγάπης, καταλλαγῆς, εἰρήνης καὶ εὐδοκίας ἐν ἀνθρώποις.

Δοξολογοῦμεν τό ὄνομα τοῦ Σωτῆρος καὶ Λυτρωτοῦ μας διὰ τὴν εὐλογίαν ταύτην καὶ διὰ τούς ὀρίζοντας πού ἀνοίγει διὰ τό ἔργον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τούς διαφόρους χώρους, ὅπου, κατὰ τὴν κανονικὴν τάξιν καὶ τὴν μακροαῖωνα προᾶξιν τῆς καθ' ὅλου Ἁγίας ἡμῶν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐκτείνεται ἡ δικαιοδοσία αὐτοῦ, ὅπως εἰς τό μακρινόν Μεξικόν καὶ τὰς λοιπὰς χώρας τῆς Κεντρῶας Ἀμερικῆς καὶ τῶν Νήσων τῆς Καραϊβικῆς, Ἐπαρχίαν τὴν ὁποῖαν, χάριτι θείᾳ, ἐκλήθη νά διαποιμάνῃς. Σέ ἐκάλεσε τό Ἅγιον Πνεῦμα, τό ὁποῖον διανέμει τὰ χαρίσματα καὶ πνεῖ ὅπου καὶ ὅπως θέλει.

Διὰ τῆς λιπαρᾶς θεολογικῆς καὶ θύραθεν καταρτίσεώς σου, τῆς γλωσσομαθείας, τῆς ἐργατικότητος, τῶν ὀργανωτικῶν καὶ διοικητικῶν σου ἱκανοτήτων, τοῦ δυναμισμοῦ, τοῦ ζήλου περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἱερῶν σου καθηκόντων καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν σου καταστάς ἄξιος προαγωγῆς εἰς τό ὑψηλόν ἀρχιερατικόν ἀξίωμα, λαμβάνεις ἐντός ὀλίγου τό πλήρωμα τῆς ἱερατικῆς χάριτος διὰ τῶν χειρῶν τῆς ἡμῶν Μετριότητος καὶ τῶν συλλειτουργούντων ἡμῖν Ἱερωτάτων ἀδελφῶν

Αρχιερέων. Συγχαίρομεν τῇ ὑμετέρα Θεοφιλία ἐπί τῇ μεγάλη ταύτῃ πρὸς αὐτὴν τιμῇ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ εὐχόμεθα ὅπως ὁ Κύριος ἐνισχύῃ πάντοτε αὐτήν, ὥστε καὶ ὡς Ἐπίσκοπος νά μὴ διαψεύσῃ αὐτὴ ποτέ τὴν ἀγαθὴν φήμην περὶ τοῦ προσώπου αὐτῆς ὡς σεμνοῦ καὶ καλοῦ κληρικοῦ, οὔτε δέ καὶ τὰς χρηστάς ἐλπίδας μέ τὰς ὁποίας ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία ἀποστέλλει τὸν νέον Ἱεράρχην αὐτῆς εἰς τὸ γεώργιον τοῦ Κυρίου εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν ἡπειρον.

Κατὰ τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ, ὁ θερισμὸς εἶναι πολὺς, ἀλλὰ οἱ ἔργαται ὀλίγοι. Καὶ ἐπειδὴ εἶναι ὀλίγοι, τὸ ἔργον των εἶναι πολὺ! Πολύ, ὑπεύθυνον καὶ κοπιώδες. «Διὰ τοῦτο οὖν, ὦ Ἐπίσκοπε, σπούδαζε καθαρὸς εἶναι τοῖς ἔργοις, γνωρίζων τὸν τόπον σου καὶ τὴν ἀξίαν, ὡς Θεοῦ τύπον ἔχων ἐν ἀνθρώποις... Καὶ οὕτως ἐν ἐκκλησίᾳ καθέζου τὸν λόγον ποιούμενος». «Εάν γάρ μὴ διαγγείλητε καὶ διαμαρτύρησθε τῷ λαῷ, εἰς ὑμᾶς ἡ ἁμαρτία τῶν ἀγνοούντων εὐρεθήσεται».

Εἰς τοὺς εὐσεβεῖς Χριστιανούς, τὰ πνευματικὰ ἡμῶν τέκνα εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν, πρὸς τὰ ὁποῖα πορεύεσαι ἀπὸ τῆς σήμερον, ὀμίλησον εἰς τὴν γλῶσσαν των καὶ διὰ τὸ τί εἶναι καὶ τί ἀντιπροσωπεύει ὁ πανίερος Οἰκουμενικὸς Θρόνος, «τό μέγα τοῦτο πρᾶγμα καὶ ὄνομα»· διὰ τὴν οἰκουμενικότητά του, διὰ τὴν εὐρύτητα τῶν ὀριζόντων του, διὰ τὴν ἀκτινοβολίαν του ἀπανταχοῦ, διὰ τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν τιμὴν, τῶν ὁποίων ἀπολαύει. Περὶ τούτων πάντων γνωρίζεις πολλὰ ὄχι μόνον ἐκ τῆς τροφοῦ σου Ἱεράς Θεολογικῆς Σχολῆς Τιμίου Σταυροῦ Βοστώνης, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ μακαριστοῦ ποιμενάρχου σου Μητροπολίτου Πιττσβούργου Μαξίμου, ὁ ὁποῖος σέ ἀνέθρεψε πνευματικῶς, καθὼς καὶ ἐκ τῶν ἀειμνήστων Μητροπολιτῶν Περγάμου Ἰωάννου καὶ Σασίμων Γενναδίου, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ συνεδέθης προσωπικῶς ἀπὸ ἱκανοῦ χρόνου. Διακήρυσσον, λοιπόν, τὰ ιδεώδη τῶν ὁποίων φορεὺς καὶ ἐκφραστής καὶ διαγγελεύς εἶναι ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, ὥστε οἱ πιστοὶ μας νά αισθάνωνται ὑπερήφανοι ὅτι ἀνήκουν εἰς τοιαύτην Ἐκκλησίαν, εἰς τηλικούτον θεσμόν, ὁ ὁποῖος ἐπὶ αἰῶνας τώρα, ἀπὸ τῆς εὐλογημένης καὶ καθηγιασμένης ταύτης ἕδρας του, ἐξακολουθεῖ νά τρέφῃ τοὺς ἀπανταχοῦ Ὀρθοδόξους μέ τὸ θεῖον μάννα, «τὸ γλυκαῖνον τὰ τῶν εὐσεβῶν αισθητήρια». Νά τοὺς τρέφῃ καὶ νά μὴ ἐξαντλήται αὐτὸ τὸ μάννα, «τὸ πάντοτε ἐσθιόμενον καὶ μηδέποτε δαπανώμενον, ἀλλὰ τοὺς μετέχοντας» στηρίζον καὶ ἐδραιούν εἰς τὴν Ὀρθόδοξον πίστιν, εἰς τὴν ὑπομονήν, εἰς τὴν ἐλπίδα, εἰς τὴν ἀγάπην. Naί, εἰς τὴν ἀγάπην, Θεοφιλέστατε ἅγιε ἀδελφέ, τὴν ὁποίαν μᾶς ἐδίδαξεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς νά τρέφωμεν καὶ νά δεικνύωμεν καὶ πρὸς τοὺς

ἐχθρούς μας καί πρὸς τοὺς διώκοντας ἡμᾶς: «Εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς, εὐλογεῖτε καί μὴ καταραῖσθε»!

Εἰς τὸν δόλιχον τῆς ἀρχιερατικῆς διακονίας σου φρόντιζε νὰ εὐρίσκῃς πολλοὺς καί νὰ τοὺς φέρῃς πλησίον τοῦ Ἰησοῦ. Καί ὅταν ἐκεῖνοι ἀμφιβάλλουν ἕαν ἐκ Ναζαρέτ δύναται τι καλὸν εἶναι, ἐσύ νὰ τοὺς προσκαλῆς μὲ τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου: «ἔρχου καί ἴδε»! Ἐάν ἔλθουν καί ἴδουν ὁποῖος θησαυρὸς, ὁποῖα εὐτυχία, ὁποῖα μακαριότης ὑπάρχει κοντὰ εἰς τὸν Χριστόν, νὰ εἶσαι βέβαιος ὅτι θὰ Τὸν ἀκολουθήσουν, ὅτι τοὺς ἐκέρδισες, ὅτι ἔκανες τὸ χρέος σου ὡς Ἐπίσκοπος καί ὅτι χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῷ.

Ὁ ἱεραποστολικὸς χαρακτήρ τῆς Μητροπόλεως Μεξικοῦ μᾶς ὠδήγησε, κατὰ τὸ 84ον ἔτος τοῦ βίου μας, νὰ πορευθῶμεν μὲ ποιμαντικὴν φαντασίαν καί νὰ σχεδιάσωμεν μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου τὸ μέλλον τῆς Ἐπαρχίας ταύτης, ἐπιλέγοντες σέ, ἕνα νέον εἰς τὴν ἡλικίαν κληρικόν, ὡς Ποιμενάρχην αὐτῆς, προκειμένου μὲ ὄρεξιν, ζωντανίαν, ἐνθουσιασμόν καί ἐνθεὸν ζῆλον νὰ τρέξῃς εἰς ὅλα τὰ μήκη καί πλάτη αὐτῆς καί νὰ τὴν ἀνανεώσῃς ριζικῶς. Διὰ τοῦτο, κατὰ τὴν ἁγίαν καί μεγάλην ταύτην ἡμέραν τῆς ζωῆς σου, ὑπομιμνήσκομέν σοι τὴν προτροπὴν τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν πρὸς τὸν μαθητὴν τοῦ Τιμόθεον: «μηδεὶς σου τῆς νεότητος καταφρονεῖται» (Α΄ Τιμ. δ΄, 12). Ὅπως διὰ τὸν Τιμόθεον, ἔτσι καί διὰ σέ, ἡ νεότης καθίσταται τὸ χρυσοῦν ἄρμα, τὸ ὁποῖον θὰ σύρῃ μὲ ἀσφάλειαν καί σταθερότητα τὸ βαρὺ ἀξίωμα τοῦ ἐπισκόπου, τὴν σωφροσύνην τοῦ ποιμένου. Πορεύου, λοιπόν, μὲ ἀταλάντευτον ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Θεόν καί μὴ φοβοῦ! Ἄλλωστε, ὅπως ἐπισημαίνει ἡ Ἁγία Γραφή, «γῆρας γὰρ τίμιον, οὐ τὸ πολυχρόνιον, οὐδὲ ἀριθμῷ ἐτῶν μεμέτρηται. Πολιὰ δὲ ἐστὶ φρόνησις ἀνθρώποις· καὶ ἡλικία γῆρας, βίος ἀκηλίδωτος» (Σοφ. Σολ. δ΄, 8-9).

Καί συνεχίζομεν μὲ μίαν δευτέραν Παύλειον παραγγελίαν πάλιν πρὸς Τιμόθεον: «σὺ οὖν κακοπάθησον ὡς καλὸς στρατιώτης Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Β΄ Τιμ. β΄, 3). «Κακοπάθησον», διότι ἡ ἀρχιερωσύνη, τὴν ὁποίαν ἐντὸς ὀλίγου θὰ περιβληθῆς, δέν εἶναι «πορφύρα καί βύσσος», ἐνδεδυμένος μὲ τὰ ὁποῖα δικαιοῦται ὁ Ἐπίσκοπος νὰ εὐφραίνεται καθ' ἡμέραν λαμπρῶς, ὡς ὁ πλούσιος τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλὰ εἶναι τὸ ἔνδυμα ὑπὸ τὸ ὁποῖον κρύπτονται ἀγῶνες καί ἀγωνίαι καί ἡ ἀνύστακτος καί βασιανιστικὴ μέριμνα διὰ τὴν συνέπειαν τῆς ζωῆς του καί διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀρχιερωσύνη εἶναι πορεία μαρτυρικὴ, ὅπως ὁδὸς μαρτυρίου εἶναι ὀλόκληρος ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἐνθυ-

μοῦ τί ἔγραφεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος πρὸς τοὺς Κορινθίους: «οὐδεμίαν ἔσχηκεν ἄνεσιν ἢ σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντὶ θλιβόμενοι· ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβος» (Β' Κορ. ζ', 5). Καὶ παραδειγματίζου ἀπὸ τοῦ παραδείγματος τῆς Ἐσταυρωμένης Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, εἰς τὴν Ἱεραρχίαν τῆς ὁποίας ἔχεις τὸ προνόμιον νὰ συγκαταλέγῃσαι ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης.

Εὐλογοῦμεν πατρικῶς καὶ συγχαίρομεν ἰδιαίτερος τοὺς εὐτυχεῖς γονεῖς σου, οἱ ὅποιοι προθύμως προσέφερον τὸ τέκνον των εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ νὰ γίνῃ διάκονος αὐτῆς καὶ τοῦ πιστοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Καὶ εὐχόμεθα ὀλοκαρδίως καὶ ἄλλοι γονεῖς νὰ ἀφιερῶνουν τὰ τέκνα των εἰς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν διὰ νὰ συνεχίζωμεν τὸ ἱερόν καὶ ἅγιον ἔργον τῆς, διαψεύδοντες ἀνευθύνους προβλέψεις καὶ προχείρους ὑπολογισμούς. Οὐ τετέλεσται!

Καὶ μετὰ τοὺς βιολογικούς σου γονεῖς, ὁ λόγος περὶ τοῦ πνευματικοῦ σου πατρός, Μακαριωτάτου καὶ προσφιλεστάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, ὁ ὁποῖος, παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν του, δέν κατέστη δυνατόν νὰ εὐρίσκεται σήμερον μαζί μας, ἐκπροσωπεῖται, ὅμως, ἐπισήμως καὶ ἐπαξίως, ὑπὸ τριμελοῦς ἀντιπροσωπείας, μέ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ἱερώτατον καὶ φίλτατον Μητροπολίτην Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιον. Καλωσορίζομεν, ἅπαξ ἔτι, ἐγκαρδίως τὸν ἅγιον Δημητριάδος εἰς τὰς αὐλὰς τῆς Μητρός Ἐκκλησίας καὶ τὸν εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν συμμετοχὴν του εἰς τὸ σημερινόν συλλειτουργόν, ὁμοῦ μετὰ τοῦ Ὁσιολογιωτάτου νέου Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἰωάννου Καρραμούζη, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπονέμομεν ὀλόθερμον τὴν Πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐλογίαν διὰ κατὰ πάντα εὐδόκιμον καὶ καλλίκαρπον διακονίαν εἰς τὰ Συνοδικὰ σέκρετα.

Πρὸς δὲ τὸν Μακαριώτατον ἀδελφόν κ. Ἱερώνυμον, τὸν ὁποῖον αἰσθανόμεθα κατὰ τὴν ἱεράν ταύτην στιγμὴν συμπροσευχόμενον ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν, ἐπιθυμοῦμεν, καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης, νὰ ἐκφράσωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Μητρός Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ τὴν καθοριστικὴν προσωπικὴν στήριξιν του εἰς κρίσιμους στιγμὰς διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δεκαεξαετοῦς Πρωθυεραρχίας του εἰς τὸν Θρόνον τῶν Ἀθηνῶν. Καὶ δέν ἀναφερόμεθα μόνον εἰς τὴν ἐποικοδομητικὴν σύμπραξιν του διὰ τὴν διενέργειαν καὶ διεξαγωγὴν τῆς ἐν Κρήτῃ Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (Ἰούνιος 2016), ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν καθοριστικὴν καὶ ἀπρὸς-

πόθητον συμπόρευσίν του μετά τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ὑπ' αὐτῆς χορηγήσεως αὐτοκεφάλου καθεστῶτος εἰς τὴν Ὀρθό-δοξον Ἐκκλησίαν τῆς Οὐκρανίας, καθὼς καὶ εἰς τὴν ὅλως πρόσφατον γενναιόδωρον παραχώρησιν θυσιαστηρίου εἰς τὸ κέντρον τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Νικολάου Πτωχοκομείου, διὰ τὰς ἐκεῖσε λειτουργικὰς ἀνάγκας τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Θεωροῦμεν, ὥστόσο, ὅτι συναισθηματικῶς δυσκολωτέρα ὑπῆρξε διὰ τὸν πολυφίλητον ἀδελφόν ἢ συγκατάθεσις του εἰς τὴν πρότασιν τῆς ἡμετέρας Μετριότητος περὶ τῆς ὑποψηφιότητός σου διὰ τὴν Μητροπόλιν Μεξικοῦ. Καὶ τοῦτο διότι ἡ ἀποδοχὴ τῆς ἀπὸ μέρους τοῦ Μακαριωτάτου θὰ ἐσήμαινε τὸν ἀποχωρισμὸν του ἐξ ἑνὸς ἐκ τῶν πλέον στενῶν καὶ ἀφωσιωμένων συνεργατῶν του καὶ δὴ κατὰ τὴν ὕστερον περιόδον τοῦ βίου του. Εἶναι ἀληθές ὅτι ὑπῆρξες, Θεοφιλέστατε, βακτηρία καὶ ἐπιστηριγμὸς διὰ τὸν ἀδελφόν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ σέ συχαίρομεν καὶ δι' αὐτό. Καὶ τὸ γεγονός τοῦτο καθιστᾷ ἔτι σπουδαιότεραν τὴν θετικὴν ἀνταπόκρισίν του εἰς τὴν ἡμετέραν πρότασιν, ἀποδεικνύον περιτράνωσ τὸν μεγάλον του σεβασμὸν καὶ τὴν ἀφοσίωσίν του πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καθὼς οὗτος προετίμησε νὰ στερηθῆ τῶν πολυτίμων ὑπηρεσιῶν ἑνὸς καθ' ὅλα ἀξίου συνεργάτου του χάριν τῶν ἐπιτακτικῶν ἀναγκῶν τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας. Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ τοῦ χαρίζη πᾶσαν ἄνωθεν εὐλογίαν εἰς τὴν εὐθυνέμορτον διακονίαν του καὶ ἔτη ὡς μήκιστα διὰ νὰ χαίρεται μὲ τὴν πνευματικὴν πρόοδον καὶ προκοπὴν τῆς Μητροπόλεως τοῦ πνευματικοῦ του τέκνου! Καὶ ἡμπορεῖ ὁ Μακαριώτατος καὶ ἡ ἡμετέρα Μετριότης νὰ μὴ προλάβωμεν νὰ ἴδωμεν τὴν κατάληξιν τῆς ποιμαντορίας σου, ἡ ὁποία ἄρχεται σήμερον μετὰ χρηστῶν ἐλπίδων, νὰ εἶσαι βέβαιος, πάντως, ὅτι ἀπὸ τὸ ὑπερέραν θὰ σέ εὐλογοῦμεν δυσίταις χερσί καὶ ἐν πλήρει ψυχικῇ ἀγαλλιᾷσει δι' ὅσα ἀξιάγαστα θὰ ἔχῃς ἐπιτύχει.

Καὶ νῦν, Θεοφιλέστατε καὶ λιαν ἀγαπητῆ Ἐψηφισμένη ἄγιε Μεξικοῦ, ἀναβιβάζεσαι ἐκκλησιαστικῶς «ἐπὶ τὸν μέγαν τῆς ἀρχιερωσύνης θρόνον, ὃς ἐστὶ φοβερός καὶ Θεοῦ μεσιτείαν ἐπέχων». Μείνον ἄξιος ἐπ' αὐτοῦ καὶ πιστός εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, κηδόμενος τῶν συμφερόντων ταῖς ψυχαῖς τῶν Χριστιανῶν ἡμῶν εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν καὶ ἐν φόβῳ Κυρίου διακονῶν αὐτοῖς, ἵνα καὶ ἐν σοὶ καὶ διὰ σοῦ δοξάζεται ὁ Θεὸς καὶ κλεῖζεται ἡ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ. Ἀμήν!

Πρόσελθε!

**Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ
Ἁγίας Τριάδος Χάλκης
(6 Φεβρουαρίου 2024)**

Ἱερώτατε Πρόεδρε τῆς Ἐφορείας μετὰ τῶν Τιμιωτάτων μελῶν αὐτῆς
καί τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἱγουμενοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μονῆς
Ἁγίας Τριάδος Χάλκης,

Λοιποὶ ἀδελφοὶ ἄγιοι Ἀρχιερεῖς,

Dear Consul general of the United States of America,

Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες,

Sehr geehrte Herren Professoren,

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Εὐλογία τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
ἐορτάζομεν καὶ ἐφέτος τὴν πανίερρον μνήμην τοῦ ἀνιδρουτοῦ τῆς ἱστορικῆς
Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος Χάλκης Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
Φωτίου τοῦ Μεγάλου, εἰς τόν Λόφον τῆς Ἐλπίδος, ὅπου ἀπὸ τοῦ 9ου
αἰῶνος ὑμνεῖται καὶ δοξάζεται ὑπὸ τῶν μοναζόντων τό ὑπερουράνιον
ὄνομα τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης, ἐν ᾧδαῖς πνευματικαῖς, ἐν ταπεινώσει,
ἀσκήσει καὶ προσευχῇ, ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου. Ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ
19ου αἰῶνος προσετέθησαν εἰς τὴν μοναστικὴν ἀδελφότητα, ἄνωθεν
ἐμπνεύσει καὶ ἀγαστῇ πρωτοβουλία τοῦ μακαριστοῦ προκατόχου
τῆς ἡμῶν Μετριοτήτος Γερμανοῦ Δ', οἱ ἱεροσπουδασταὶ τῆς Ἱερᾶς
Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ οἱ διδάσκαλοι αὐτῶν. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1844 μέχρι
τό τραγικόν 1971, ἡ Σχολὴ ἐλειτούργησεν ἀγλαοκάρπως, χαρισαμένη
εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, εἰς τὴν παγκόσμιον Ὁρθοδοξίαν καὶ εἰς
τὴν χριστιανικὴν οἰκουμένην ὑπερεννεακοσίους ἀποφοίτους, οἱ ὅποιοι
διηκόνησαν εὐόρκως τόν λαόν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν Ἱεράν ἐπιστήμην
ὡς Ἐπίσκοποι, ὡς μέλη τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ ὡς καθηγηταί, δόντες
τὴν καλὴν μαρτυρίαν πίστεως, ἀγάπης καὶ ἐλπίδος, μέ ἀκλόνητον
πιστότητα εἰς τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ μέ εὐαισθησίαν διὰ
τόν ἄνθρωπον, διὰ τόν ἐπίγειον καὶ οὐράνιον προορισμόν του.

Ἡ Χαλκίτις Σχολὴ ὑπῆρξε τό «θεολογικόν ἐργαστήριον», ὁ σιδηροῦς
θεολογικός βραχίον καὶ τό «think tank» τοῦ Φαναρίου, ὁ τροφοδότης
αὐτοῦ μέ ἰκανώτατα στελέχη. Ὁ καθηγητικὸς σύλλογός τῆς ἐκαλεῖτο

νά εκφέρη γνώμην ἐπί ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων, νά εκπονήσῃ σχέδια κειμένων καί εισηγήσεις τοῦ Θρόνου διά κανονικά καί λειτουργικά θέματα, διά τάς διορθοδόξους καί διαχριστιανικάς σχέσεις. Ἄπαντες οἱ Χαλκίται, διδάσκοντες καί διδασκόμενοι, ἐγνώριζον ὅτι ἡ ἁγία ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας δέν προάγεται ὑπό μιᾶς ἐσωστρεφοῦς εὐσεβείας καί θεολογίας, ἡ ὁποία ἀδιαφορεῖ διά τόν κόσμον ἢ τόν ἀπορρίπτει, διά νά διαφυλάξῃ ἀλώβητον τήν δῆθεν ἀπειλουμένην ὑπό τῶν ἐξελιξέων καθαρότητα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Ἡ κλειστή πνευματικότης εἶναι ἡ μονοφυσιτιζούσα ἄρνησις τῆς οἰκουμενικότητος τοῦ χριστιανικοῦ Εὐαγγελίου, ἡ ὁποία παράγει πάντοτε τόν φονταμενταλισμόν.

Αὐτό τό πνεῦμα ἀνοικτοσύνης διεσώθη καί ἐκαλλιεργήθη καί κατά τάς τελευταίας πέντε δεκαετίας ἐν Χάλκῃ. Ἡ κλειστή Σχολή ἐλειτούργησεν ὡς κέντρον μελέτης, ὡς τόπος ἡμερίδων καί διεθνῶν συνεδρίων, ποικίλων πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων καί ἄλλων πρωτοβουλιῶν, ὡς μία σύγχρονος «Ἀκαδημία». Γενικώτερον, ἰσχύει ὅτι ἄνευ αὐτοῦ τοῦ πνεύματος διαλόγου, τό ὁποῖον ἐνσαρκώνει καί ἐκφράζει ἐμπράκτως καί οἰκουμενικῶς ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, ἡ παρουσία καί ἡ πορεία τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τόν σύγχρονον κόσμον θά ἦτο ὅλως διαφορετική.

Ποτέ ἡ χριστιανική μαρτυρία δέν ἦτο ἔργον ἄκοπον καί εὐχερές. Ἐδίδετο ἐκάστοτε ἐντός ἱστορικῶς καί πολιτισμικῶς διαφορετικοῦ περιβάλλοντος, ποτέ εἰδυλλιακοῦ, μέ ἀμετακίνητον ὅμως τήν πεποίθησιν, ὅτι τό κακόν εἰς ὅλας τάς μορφάς του, δέν ἔχει τόν τελευταῖον λόγον ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Ἡ γέννησις καί ἡ διάδοσις τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀποτελεῖ μίαν ἀξιολογικήν καί πνευματικήν ἐπανάστασιν. Τό εὐάγγελον μήνυμα τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας ἀπευθύνεται πρὸς πάντα ἄνθρωπον, ἄνευ διακρίσεων. Διαχωρισμοί μεταξύ λαῶν, δούλων καί ἐλευθέρων, πεπαιδευμένων καί ἀπαιδευτῶν, ἀνδρῶν καί γυναικῶν, ἀπορρίπτονται καί βαθμιαίως ἐξαφανίζονται. Προωθείται ἡ ἰδέα τῆς ἐνιαίας ἀνθρωπότητος, ἐνῶ εἰς τάς χριστιανικάς κοινότητας ἀναπτύσσεται ὁ πολιτισμός τῆς ἀλληλεγγύης καί τῆς βοηθείας πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς, ἡ ἀδελφοσύνη καί ἡ ἀγάπη. Κατανοεῖται ὀριστικῶς ὅτι δέν εἶναι δυνατόν νά ὑπάρξῃ ἀληθής πρόοδος ἄνευ σεβασμοῦ τῶν πνευματικῶν ἀξιών. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ «ἡγαπημένος τοῦ Θεοῦ», ὃν μέ θείαν προέλευσιν καί δεδομένον ἄνωθεν τόν σκοπόν τῆς ζωῆς του. Ἡ «ἀληθεστάτη ἐλευθερία» τοῦ πιστοῦ εἶναι ἡ ἐπίγνωσις τῆς ἀρχῆς καί τοῦ σκοποῦ του καί ὁ ἄγών διά τήν ἐπίτευξιν, θεία συνεργία, τοῦ ἐπιγείου καί αἰωνίου προορισμοῦ του.

Ἐκφραστής αὐτοῦ τοῦ ιδεώδους εἶναι καί ὁ ἑορταζόμενος καί τιμώμενος σήμερον Μέγας Φῶτιος, ὁ ὁποῖος συνεδύαζεν εἰς τό πρόσωπόν του τήν ἑλληνικήν παιδείαν μέ τήν Ὁρθοδοξίαν τῆς πίστεως. Μέ τήν πολυδιάστατον παρουσίαν καί δρᾶσιν του εἰς τό πεδῖον τῆς πολιτικῆς καί τοῦ πολιτισμοῦ, εἰς τά γράμματα καί εἰς τόν ἐκκλησιαστικόν καί πνευματικόν χῶρον, ἐπέδρασε καθοριστικῶς εἰς τήν ἱστορικήν πορείαν τοῦ Βυζαντίου, εἰς τήν ἀναγέννησιν καί ἄνθησιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καί εἰς τήν δόμησιν τῆς ἰδιοπροσωπίας τῆς Ὁρθοδοξίας.

Εἰς τὰς καρδίας τῶν ὁμογαλάκτων Χαλκιτῶν εἶναι ἐγκεχαραγμένη ἡ εἰκὼν τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου εἰς τό τέμπλον τοῦ Ναοῦ τῆς Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὁμοῦ μετά τῆς πλησίον αὐτῆς εἰκόνης τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Αἱ δύο εἰκόνες ἐκπροσωποῦν καί συμβολίζουν τό θαῦμα τῆς Πατερικῆς Θεολογίας, τό ὁποῖον ἐπετεύχθη χάρις εἰς τήν σύζευξιν τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας καί τῆς χριστιανικῆς σκέψεως καί ἐμπειρίας. Ὁ Ἱερός Φῶτιος ἐμελέτα καί ἀνέλυε τά ἀρχαιοελληνικά καί τά χριστιανικά κείμενα, μέ τήν βεβαιότητα ὅτι ἡ ἑνασχόλησις μέ τά πρῶτα ἀπετέλει προπαρασκευήν διὰ τήν προσέγγισιν καί βαθυτέραν κατανόησιν τῶν δευτέρων καί τήν προβολήν τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας. Ἐθεώρει πολύ σημαντικόν νά ἔχη ὁ θεολόγος φιλολογικήν κατάρτισιν, ἡ ὁποία βοηθεῖ εἰς τήν ἀνακάλυψιν τοῦ γνησίου περιεχομένου τῶν θεολογικῶν διατυπώσεων. Εἰς τήν περίπτωσιν τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου ἰσχύει ὁ λόγος ἑνὸς νεωτέρου φιλοσόφου, ὅτι «φιλόλογος εἶναι αὐτός πού διαβάζει πάντοτε ἀργά».

Τό ἐνδιαφέρον τοῦ Φωτίου διὰ τούς κλασικούς τῆς φιλοσοφίας οὐδόλως ἐσήμαινε καί ταῦτισιν μέ τὰς ιδέας των. Ὄντως, εἰς τήν σχέσιν του μέ τήν φιλοσοφίαν ὁ φωτῶνυμος Πατριάρχης ἦτο «χριστιανός καί μόνον χριστιανός» (Β Λαούρδα, Φωτίου Ὁμιλία, Θεσσαλονίκη 1959, σ. 14). Ἀναφερόμενος εἰς τὰς Ἐπιστολάς τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων καί τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Φῶτιος τονίζει ὅτι τὰ κείμενα τῶν Πατέρων ὑπερέχουν ὄχι μόνον ὡς πρὸς τό ὕφος, ἀλλά καί ὡς πρὸς τό περιεχόμενον καί τόν πνευματικόν των πλοῦτον, λόγω τῆς ἀσκητικῆς καί λειτουργικῆς πείρας τῶν συγγραφέων των.

Ὅπως, αἰῶνας πρό τοῦ Φωτίου, ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐστράφη κατὰ τοῦ Ἀυτοκράτορος Ἰουλιανοῦ, ὁ ὁποῖος διὰ διατάγματός του ἐστέρησεν ἀπό τούς χριστιανούς διδασκάλους τό δικαίωμα νά διδάσκουν τὰ ἑλληνικά γράμματα, τοιοῦτοτρόπως καί ὁ Ἱερός Φῶτιος ἠγωνίσθη διὰ

νά αποδείξει εις τούς συγχρόνους του ὅτι ἡ παιδεία δέν εἶναι ξένον τι διά τούς Χριστιανούς, ὡς ἐφρόνουν οἱ Ζηλωτικοὶ κύκλοι τῆς ἐποχῆς του. Εἶχε κατανοήσει ὅτι ἦτο ἀναγκαῖον τό ἀνοιγμα πρὸς τούς κύκλους τῶν πεπαιδευμένων, τούς ὁποίους ἐξένιξεν ἡ ἀπαξίωσις τῆς θύραθεν ἀνθρωπιστικῆς σοφίας ἐκ μέρους τῶν χριστιανῶν Ζηλωτῶν. Διά τῶν προσπαθειῶν του ὁ Φώτιος, ὡς ἐγράφη, «ἠδυνήθη νά μεταβάλη τήν πνευματικὴν ἀτμόσφαιραν τοῦ Βυζαντίου καί νά ἀναδείξει γενεάν ὄλην μεμορφωμένων κληρικῶν καί λαϊκῶν, περὶ τήν θύραθεν καί τήν ἱεράν παιδείαν ἀσχολουμένων. Σπανίως εἰς καί μόνον ἀνθρωπος τηλικαύτην ἤσκησεν ἐπιρροήν ἐπὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς ἔθνους ὀλοκλήρου» (βλ. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Δραῖσις Φωτίου, σ. 23).

Τό συμπέρασμα ἐκ τῶν λεχθέντων εἶναι ὅτι ὁ Ἱερός Φώτιος ὑπῆρξε πρωτίστως βαθυστόχαστος θεολόγος, εἰς τόν ὅποιον ἡ φιλολογικὴ καί φιλοσοφικὴ κατάρτισις καί ἡ ἀρχαιοελληνικὴ κληρονομία ἐλειτούργησαν ὡς πολύτιμον ἐργαλεῖον διά τήν ἀνάδειξιν τῆς θεολογίας ὡς τῆς «ὑψίστης παιδείας». Ἡ προσφορά του εἰς τὰ γράμματα εἶναι τεθεμελιωμένη εἰς ὅλα ὅσα προηγήθησαν ὡς συνάντησις Ἑλληνισμοῦ καί Χριστιανισμοῦ καί ἐγέννησαν τόν «ἐκχριστιανισμένον Ἑλληνισμόν», πού ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστον τμημα τῆς ἱστορίας τοῦ παγκοσμίου πολιτισμικοῦ γίγνεσθαι. Ὑπενθυμίζομεν εἰς ὑμᾶς τήν θέσιν τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Περγάμου καί τοῦ διδασκάλου του π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ περὶ «ὀλοκληρώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ μέσα στήν Ἐκκλησίαν» καί περὶ θεολογίας τῶν Μεγάλων Πατέρων ὡς σημαντικῆς συμβολῆς καί εἰς τήν ἱστορικὴν πορείαν τῆς φιλοσοφίας. Ὁ Φώτιος ἐγνώριζεν, ὅτι διά τῆς ἐμβαθύνσεώς του εἰς τὰ ἀρχαῖα κείμενα ἐνισχύεται ἡ διακονία του πρὸς τήν θεολογίαν, ἡ ὁποία ἦτο ὁ τελικὸς στόχος του.

Ὁ μέγας Πατριάρχης ὑπῆρξε χαρισματικὸς ἐκκλησιαστικὸς ἀνὴρ καί θεολόγος. Ἀκραφνῆς καί ἀνυποχώρητος πρόμαχος τῆς Ὁρθοδοξίας, ἠκύρωσε θεολογικῶς τό «filioque», ἔδωκεν ἔμφασιν εἰς τήν ἱεραποστολήν, ἐνίσχυσε τόν θεσμόν τῆς Πενταρχίας, ἠγωνίσθη διά τήν κατοχύρωσιν τῶν δικαίων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, συνέβαλεν οὐσιωδῶς εἰς τήν διαμόρφωσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησιολογίας, ἡ δομὴ τῆς ὁποίας παραμένει ὄντως «Φωτιανή». Ὁ Φώτιος ἀποκαλεῖ τὰς ἀγίας καί οἰκουμενικάς ἑπτὰ συνόδους «διδασκάλους καί προμάχους τῆς εὐσεβείας». «Δι' αὐτῶν γάρ πᾶσα καινοτομία καί αἵρεσις ἀπελαύνεται, τό δέ τῆς Ὁρθοδοξίας ἀκήρατον καί ἀρχαιοπαράδοτον φρόνημα ταῖς εὐσεβούντων ψυχαῖς εἰς ἀδίστακτον σεβασμιότητα καθιερῶνται»

(Φωτίου, Ἐπιστολαί, Η', «Τί ἐστὶν ἔργον ἄρχοντος», PG 102, 632A). Ὁ Θεὸς εὐλόγησε τοὺς ἀγῶνας του καὶ τὰ ἔργα του, κορυφώσιν καὶ στέφανον τῶν ὁποίων ἀπετελεῖ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλη Σύνοδος τοῦ 879/80, πρότυπον ἐκκλησιολογικῆς πληρότητος καὶ συνοδικῆς ἐργασίας. Ἐν ὧσει τοῦ παγχριστιανικοῦ ἑορτασμοῦ, κατὰ τὸ 2025, τῆς συμπληρώσεως 1700 ἐτῶν ἀπὸ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὁ Φῶτιος διεκδικεῖ ἰδιαιτέραν θέσιν ὡς αὐθεντικὸς ἐκπρόσωπος καὶ ἐκφραστὴς τῆς ἐκκλησιολογικῆς ταυτότητος καὶ συνοδικῆς λειτουργίας τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐκλεκτοὶ παρόντες,

Ἡ πανήγυρις τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου ἦτο ἀνέκαθεν καὶ παραμένει δι' ἡμᾶς τοὺς ὀμογαλάκτους Χαλκίτας ἀδελφούς ἡμέρα ἐνθυμήσεως. Ἔρχονται εἰς τὴν μνήμην μας καὶ ἀναδύονται ἀπὸ τὴν καρδίαν μας τὰ λατρευτικὰ βιώματα, ἡ χαρμολύπη τῆς λιτῆς καὶ ἀσκητικῆς καθημερινότητος, ἡ εὐλογία τῆς μαθητείας καὶ τῆς μελέτης, οἱ σοφοὶ καθηγηταὶ μας, τὰ κοινὰ ὀράματα διὰ τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν μαρτυρίαν τῆς εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον. Ὁ δὲ Μέγας Φῶτιος προβάλλει εἰς τὰ ὄμματά μας ὡς πρότυπον δυναμικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀνδρός, ὀξύνουος θεολόγου καὶ ἀγωνιστοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας, ὁ ὁποῖος δέεται πρὸς τὸν Κύριον τῆς δόξης μετὰ πάντων ἡμῶν διὰ τὴν αἰσίαν ἔκβασιν τῶν προσπαθειῶν διὰ τὴν ἐπαναλειτουργίαν τῆς Τροφοῦ Σχολῆς, διὰ νὰ ἀποκτήσῃ πάλιν ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία αὐτὸ πού στερεῖται ἤδη ἐπὶ 53 σχεδόν ἔτη, τὸν θεολογικὸν λειμῶνα τῆς.

Χαιρόμεθα διὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἀνοικοδομήσεως καὶ ἀναβαθμίσεως τοῦ κτηριακοῦ συγκροτήματος τῆς Σχολῆς μας. Ὑμνοῦμεν καὶ δοξάζομεν τὸν Θεὸν τῆς ἀγάπης, τὸν δωρησάμενον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Γένος τὸν Ἐντιμολογιώτατον Ἄρχοντα Ἰεραρχον τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας κύριον Ἀθανάσιον Μαρτίνον, τὸν καὶ Πρόεδρον τῆς Ἀδελφότητος Ὁφφικιαλίων «Παναγία ἢ Παμμακάριστος», ὁ ὁποῖος προθύμως καὶ εὐγενῶς ἀνέλαβε τὴν μεγάλην δαπάνην διὰ τὸ μεγαλόπνοον τοῦτο ἔργον. Ἐκφράζομεν πρὸς τὸν κ. Μαρτίνον καὶ τὴν ἐρίτιμον σύζυγόν του καὶ πάλιν τὸν ἔπαινον τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ τὴν Πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐαρέσκεϊαν. Ὁ Θεὸς τοῦ ἐλέους νὰ χαρίζηται εἰς αὐτοὺς πᾶσαν εὐλογίαν.

Ἐπὶ δὲ τούτοις, εὐχαριστοῦντες τὸν Ἱερώτατον Πρόεδρον καὶ τὰ μέλη τῆς Ἐφορείας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίας Τριάδος Χάλκης καὶ τὸν Θεοφιλέστατον Ἡγούμενον αὐτῆς διὰ τὴν ἀδιάπτωτον μέριμναν καὶ

τήν πολύτιμον προσφορὰν των πρὸς τὸ πανίερον τοῦτο καθίδρυμα τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, εὐλογοῦντες τὴν ἐν αὐτῷ μοναστικὴν ἀδελφότητα καὶ εὐχαριστοῦντες πάντας ὑμᾶς διὰ τὴν παρουσίαν καὶ τὴν συμμετοχὴν σας εἰς τὴν πανήγυριν ταύτην, ἐπικαλούμεθα ἐφ' ὑμᾶς, πρεσβείαις τοῦ διδασκάλου τῆς Οἰκουμένης, Ἰσαποστόλου καὶ Ὁμολογητοῦ Φωτίου τοῦ Μεγάλου, τὴν χάριν καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ τῶν θαυμασίων.

Χρόνια πολλά καὶ καλὰ!

**Προσφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατά τὴν ἐκδήλωσιν με θέμα: «Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔις τὴν
Πόλιν'»,
ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς «Παγκόσμιας Ἡμέρας τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας»
(Σχολὴ Γαλατᾶ, 9 Φεβρουαρίου 2024)**

Τιμιώτατοι ἀδελφοὶ Ἀρχιερεῖς,
Ἐσχωτάτε κύριε Πρέσβυ, Γενικὴ Πρόξενη τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Πόλει,
Ἐντιμολογιώτατοι Ἀρχοντες Ὀφφικιάλιοι,
Ἐκλεκτοὶ παρόντες,
Τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

Μέ πολλή χαρὰ συμμετέχουμε στὴν ὠραία αὐτὴ ἐκδήλωση στὸ Πολιτιστικὸ Κέντρο τῆς Ὁμογενείας μας, με ἀφορμὴ τὴν «Παγκόσμια Ἡμέρα τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας» καὶ με θέμα «Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔις τὴν Πόλιν'».

Ὁ Πατριάρχης σας εἶναι βέβαιος ὅτι στὰ βάθη τῆς ψυχῆς ὅλων σας ὑπάρχει ἓνα αἶσθημα ὑπερηφάνειας γιὰ τὴ γλῶσσα μας, τὴ γλῶσσα τῶν προγόνων μας καὶ τὴ δική μας, πού ἔχει χαρακτηρησθῆ ὡς «ἡ μητρικὴ γλῶσσα τοῦ πνεύματος», καὶ στὴν ὁποία γράφτηκαν ἀπαράμιλλα ἔργα πού ἄλλαξαν τὴν πορεία τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τὸν ροῦν τῆς ἱστορίας. Μεταξὺ αὐτῶν ξεχωρίζει ἡ Καινὴ Διαθήκη, «σάν νά διάλεξε ὁ Θεός τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα γιὰ νά ἀναγγεῖλει τὸ Εὐαγγέλιό Του», ὅπως ἔχει λεχθῆ.

Ἡ Ἑλληνικὴ εἶναι ἡ γλῶσσα πού ὑπενθυμίζει ἀενάως ὅτι ὑπάρχει ἀλήθεια καὶ βάθος τῶν πραγμάτων καὶ ὄχι μόνον ἡ τετράγωνη λογικὴ τῆς χρησιμοθηρίας. Μία γλῶσσα ποιητικὴ καὶ στοχαστικὴ πού ἀντιπαθεῖ τὴν πεζότητα, πού ὅταν τὴ γνωρίζης δέν μορεῖς παρὰ νά φιλοσοφῆς καὶ νά θεολογῆς, νά νοιώθης ποιητής. Εἶναι ἡ γλῶσσα πού βαθαίνει τό μυστήριό τοῦ κόσμου, ἀποκαλύπτει τὴν ἁρμονία, ἡ ὁποία «κρύπτεσθαι φιλεῖ», πού ξέρει ὅτι ἡ σοφία καὶ ἡ ἀλήθεια βρῖσκονται «ἐν βυθῶ». Μία γλῶσσα πού δέν προσαρμόζεται στὴν προκρούστεια λογικὴ καὶ στίς σολομώντειες λύσεις, πού δέν συμφιλώνεται με ἀντικειμενοποιήσεις καὶ με τὴν προτεραιότητα τῶν μέσων.

Ἡ γλῶσσα μας εἶναι τό κλειδί γιά νά εἰσέλθουμε στόν μεγαλύτερο πνευματικό παράδεισο τῆς οἰκουμένης. Ἡ Ἑλληνική, ὅπως γράφει ὁ Καθηγητής κ. Γεώργιος Μπαμπινιώτης, «σμιλεύτηκε ἐπί 30 καί πλέον αἰῶνες στήν ἔκφραση λεπτῶν ἐννοιῶν τῆς φιλοσοφίας καί τῆς ἐπιστήμης, ἀδρῶν ἐννοιῶν τοῦ πολιτικοῦ λόγου καί τῶν πολιτειακῶν θεσμῶν, σύνθετων ἐννοιῶν τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου καί τῆς πατερικῆς θεολογίας, καθῶς καί βαθιῶν στοχαστικῶν ἐννοιῶν τοῦ ἀρχαίου δράματος, τῆς πεζογραφίας καί τῆς ποίησης» (Λεξικό τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Γλώσσας, Ἀθήνα 2012, Εἰσαγωγή: Ἡ ἰδιαιτερότητα τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας, σ. 13). Πόσο τυχαῖο εἶναι ἄραγε ὅτι ἡ γλῶσσα μας ἔχει «προνομιακή θέση» ἀνάμεσα στίς γλῶσσες τοῦ κόσμου, ὅτι «ἡ ἔννοια τῆς συνέχειας, προκειμένου γιά τήν ἑλληνική γλῶσσα, δέν εἶναι ἰδεολόγημα, ἀλλά ἀπτή γλωσσική πραγματικότητα»;

Αὐτή ἡ γλῶσσα εἶναι ἐπί μακροῦς αἰῶνες ἡ λαλιά τῶν γηγενῶν κατοίκων αὐτῆς τῆς Πόλης, τῆς Πόλης τῶν Ἀρχιεπισκόπων Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, τοῦ ποιητοῦ τῆς θεολογίας, καί τοῦ «χρυσοῦ τήν γλῶτταν» Ἰωάννου, τοῦ «Δημοσθένους τῆς Ἐκκλησίας», τῆς Πόλης τοῦ πολυῖστορος Φωτίου τοῦ Μεγάλου, τῶν ὑμνογράφων, τῶν ποιητῶν καί φιλοσόφων. Ἐδῶ ἔδρασαν οἱ Λογάδες τοῦ Γένους, ἡ Κεντρική Ἐκπαιδευτική Ἐπιτροπή καί ὁ Ἑλληνικός Φιλολογικός Σύλλογος, ἀναδείχθηκαν πρωτοπόροι ἄνδρες καί γυναῖκες στά γράμματα καί τή λογοτεχνία, ἐδῶ, ἀρχές τοῦ 20^{ου} αἰῶνα, ἐκτυλισσόταν ζωηρή συζήτηση γιά τή δημοτική καί τήν καθαρεύουσα.

Ὅλοι γνωρίζουμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία συνέβαλε καθοριστικά στή διάσωση καί τῆς γλωσσικῆς ταυτότητάς μας. Ἰδρυσε σχολεῖα, μέ τή βεβαιότητα ὅτι γνώση καί χριστιανική πίστη συγκροτοῦν τόν πυρῆνα τῆς ἰδιοπροσωπίας μας. Ἀτενίζουμε καθημερινά στό Φανάρι τή Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή, πού συμβολίζει αὐτή τήν τιτάνια προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας σέ δύσκολους καιρούς, καί τήν πεποίθηση ὅτι ἡ γνώση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας ἀπό μόνη της εἶναι εἰσαγωγή σέ μία ὑψηλή κουλτούρα, σέ ἕνα ἦθος ἐλευθερίας, σέ ἕνα μοναδικό τρόπο ὑπαρξῆς καί συνύπαρξῆς, σκέψης καί πράξης. Καί σήμερα, τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο συνεχίζει αὐτήν τήν παράδοση ὡς ὑπερασπιστής τῆς γλωσσικῆς μας ταυτότητας.

Ποτέ ἡ ἐκμάθηση τῆς γλώσσας μας δέν ὑπῆρξε εὐκόλο ἐγχείρημα. Ἀπαιτοῦσε καί ἀπαιτεῖ εὐφυΐα, προσπάθεια καί κόπο. Ὅμως, ἡ προσπάθεια αὐτή ἀπέδιδε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα, συνέβαλλε

στήν ανάπτυξη τῆς προσωπικότητας, μᾶς ἔδινε τὴν ἱκανοποίηση νὰ χαιρόμαστε τὸν πολιτισμικὸ καὶ τὸν πνευματικὸ μας πλοῦτο, τὴν ποίηση καὶ τὰ ἄλλα λογοτεχνήματα, τὴν ἐκκλησιαστικὴ ὕμνολογία, νὰ ξεφεύγουμε ἀπὸ τίς παγίδες τοῦ στείρου ὠφελιμισμοῦ. Ὁ «ἐγκλωβισμὸς στοῦ χρήσιμο» στήν ἐποχὴ μας, κατὰ τὴν ὁποία, ὅπως λέγει ὁ Ὀδυσσεύς Ἐλύτης, «ἐάν δέν ἔχεις τίποτε νὰ κερδίσεις ἀπ' αὐτό πού κάνεις, σέ κοιτάζουν ὅλοι μέ ἀνοιχτό στόμα» (Ἡ Ἑλλάδα τοῦ Ἐλύτη, Ἀθήνα 2021, σ. 120), ἐπιτείνεται ἀπὸ τὴν κυριαρχία τῆς τετραγώνης λογικῆς τῶν ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν καὶ τοῦ τεχνοπωλίου, πού κυριαρχεῖ στὸν χῶρο τῆς ἐκπαίδευσης. Θὰ λέγαμε, παραλλάσσοντας μιὰ ἀντίστοιχη φράση, ὅτι «ἡ ἐκμάθηση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας δέν εὐδοκιμεῖ ὡς ἀξεσουάρ μιᾶς τεχνοκρατούμενης ἐκπαίδευσης». Στὸ σημεῖο αὐτὸ εἶναι δύσκολο νὰ βρεθῇ ἡ ζωτικῆς σημασίας λύση.

Ἐκλεκτοὶ παρόντες,

Ποιὸ εἶναι τὸ χρέος αὐτῶν πού ἐκπροσωποῦν τὴν παρουσία τῆς Ἑλληνικῆς ὡς μητρικῆς γλώσσας στήν Πόλη μας, ὅπου, μαζί μέ ὅλα ὅσα εἶπαμε, μᾶς ταλανίζει καὶ τὸ πρόβλημα τῆς πληθυσμιακῆς συρρίκνωσης, μέ τίς πολυδιάστατες ἐπιπτώσεις του. Καμμία προσπάθεια δέν εἶναι πολυτέλεια, ὅταν ἀσχολούμαστε μέ τὸ θέμα τῆς διατήρησης τῆς ἑλληνομάθειας καὶ ἑλληνογλωσσίας στήν κοιτίδα τοῦ Γένους. Ἐνα εἶναι ἀπολύτως βέβαιο: Δέν ἔχουμε ἄλλη ἐπιλογή ἀπὸ τὸ νὰ διαφυλάξουμε καὶ νὰ καλλιεργήσουμε τὴ γλωσσικὴ μας κληρονομιά, ἢ παραμέληση τῆς ὁποίας θὰ σημάνη πολλαπλές συρρικνώσεις, στένεμα τοῦ πνευματικοῦ μας ὀρίζοντος. Πολλοὶ πολιτισμικοὶ ἀγῶνες κερδήθηκαν ἐδῶ, στοῦ κέντρου τῆς Ρωμιοσύνης, κάτω ἀπὸ ἀκραῖα δύσκολες συνθήκες. Καὶ ὁ προκείμενος ἀγὼν πρέπει νὰ εἶναι νικηφόρος, γιὰ νὰ συνεχίσουμε, ὅπως θὰ μᾶς ἔλεγε πάλι ὁ Ἐλύτης, νὰ λέμε τὴ θάλασσα θάλασσα, τὸν οὐρανὸ οὐρανὸ, τὸν ἥλιο ἥλιο καὶ τὴν ἐλευθερία ἐλευθερία. Καλούμαστε ὅλοι σέ κοινὴ προσπάθεια, μέ αὐτοπεποίθηση, μέ πίστη στήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, καὶ μέ τὴν βεβαιότητα ὅτι ἀπὸ ἐκείνον, στὸν ὁποῖο δόθηκαν πολλά, θὰ ἀπαιτηθοῦν πολλά, κατὰ τὸ βιβλικόν «παντὶ ᾧ ἐδόθη πολὺ, πολὺ ζητηθῆσεται παρ' αὐτοῦ» (Λουκ. ιβ', 48).

Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὴν προσοχὴ σας!

**Ὁμιλία τῆς Α.Θ.Παναγιότῃτος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατά τὴν Θεϊαν Λειτουργίαν εἰς τὸν Ἱερόν Ναόν Ἁγίου
Χαράλαμπος Βεβεκίου
(11 Φεβρουαρίου 2024)**

Ἱερώτατε Μητροπολίτα Κυδωνίων κύριε Ἀθηναγόρα, Ἀρχιερατικῶς
Προϊστάμενε τῆς Περιφερείας Βοσπόρου,

Εὐλαβέστατοι Πατέρες,

Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες,

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Οἱ πραγματικοὶ νικητές τῆς ζωῆς, οἱ νικητές τῶν πνευματικῶν ἀγώνων, φαινομενικῶς μόνον εἶναι νεκροί. Στὴν πραγματικότητα μένουν πάντοτε ζωντανοὶ εἰς τὴν μνήμην μας, ἀθάνατοι εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ δικαιωμένοι εἰς τὴν αἰωνιότητα. Ὅλοι αὐτοὶ θεώρησαν τὴν παροῦσα ζωὴ ὡς «καιρὸν εὐπρόσδεκτον καὶ ὡς ἡμέραν σωτηρίας», ἔγιναν συνεργοὶ τοῦ Θεοῦ καὶ διάκονοί Του καὶ ἠγωνίσθησαν «διὰ τῶν ὄπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας», ὑπὸ ὅλας τὰς συνθήκας.

Αὐτοὶ ἀκριβῶς ἦσαν οἱ Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἰδίως οἱ μαρτυρικῶς τελειωθέντες, ὅπως ὁ Ἱερομάρτυς Χαράλαμπος, τὸν ὁποῖον ἐρωτάσαμεν ἐχθές. Ἡ μνήμη τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Ἁγίου τῆς πίστεώς μας μέ τις σπουδαῖες ἀρετές τῆς ζωῆς του καὶ τὴν χάριν πού εὔρε παρὰ τῷ Θεῷ, μᾶς ὑπενθυμίζει τὸν λόγον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Ζηλοῦτε δέ τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα». Ὅχι τὰ χαρίσματα καὶ τὰ ἀξιώματα τὰ μείζονα, ἀλλὰ τὰ κρείττονα. Ὅχι ἐκεῖνα πού εἶναι ἐντυπωσιακά καὶ περιβεβλημένα ἐξωτερικῶς μέ κύρος καὶ αὐθεντία μεγάλη, ἀλλὰ τὰ οὐσιαστικῶς μείζονα καὶ πολύτιμα.

Ὅλοι ἔχουμε ὠρισμένα χαρίσματα πού εἶναι δῶρον Θεοῦ. Εἶναι τὰ τάλαντα τῆς σημερινῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς, τὰ ὅποια δέν πρέπει νὰ ἀφήνουμε ἀκαλλιέργητα καὶ ἀναξιοποίητα, ἀλλὰ νὰ ἐπιδεικνύουμε ζῆλον διὰ τὴν αὐξησίν των καὶ διὰ τὴν βελτιώσιν μας. Αὐτὰ τὰ Θεόδοτα χαρίσματά μας ὀφείλουμε νὰ κάνουμε τό πᾶν διὰ νὰ τὰ ἀξιοποιούμε χάριν τοῦ κοινῦ καλοῦ, νὰ τὰ θέτουμε εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀδελφῶν μας. Ἀκόμη καὶ μέ τὰ θεωρούμενα ὡς μικρότερα χαρίσματα, καὶ μέ τὰ πλέον ἐλάχιστα μέσα, εἶναι δυνατόν νὰ παράσχουμε σπουδαία διακο-

νία στους συνανθρώπους μας, εάν συνειδητοποιήσουμε ότι εκείνο τό όποϊον έλάβομεν άνωθεν είναι θεία κλήσις και ιερά αποστολή.

Μέ αυτές τίς σκέψεις προσήλθαμε σήμερα εις τόν ιστορικόν αυτόν Ναόν της εύσεβείας μας για να προσευχηθοϋμε υπέρ του ανθρώπου. Του κάθε ανθρώπου. Του μοναδικού ένώπιον του Θεού ανθρώπου. Διότι ό κάθε άνθρωπος είναι στά μάτια του Θεού πρόσωπον μέ ιδιαίτερη και άνεπανάληπτη αξία. Είναι τό τελειότερον δημιούργημα του Πλάστου μας, προικισθείς υπ' Αυτού διά του λογικού και του αυτεξουσίου, «έλευθερία τετιμημένος», κατά τόν Ιερόν Χρυσόστομον. Εις έκαστον έξ ήμών έναπόκειται τό πώς θά χρησιμοποιήση τά δωρήματα αυτά του Δημιουργού μας.

Άλλωστε, όλοι μας είμαστε ξένοι και πάροικοι σέ έτούτη τή γή, διότι «οϋκ έχομεν ωδε μένουσαν πόλιν, αλλά τήν μέλλουσαν επιζητοϋμεν». Όταν πιστεύσουμε σέ αυτήν τήν αλήθειαν, τότε γινόμεθα, ήδη από της παρούσης ζωής, μέτοχοι της αγιότητος Εκείνου. Φθάνει να όμολογήσουμε μέ θέρημη: «Πιστεύω, Κύριε, ότι σύ είσαι ό Υιός του Θεού και τά πάντα είναι δικά σου, και αυτή άκόμη ή ζωή μας». Αυτό αποδεικνύει και ή ύπαρξις των ιερών ναών, αγιασμάτων και προσκυνημάτων των πατέρων μας. Αυτά μάς δείχνουν τήν έμφυτον τάσιν και όρμήν του ανθρώπου προς τό Θεϊον, από τόν όποϊον λαμβάνει πάντοτε τήν δύναμι και τό θάρρος, ώστε να νικᾷ τούς παντοίους άπειλητικούς όρατούς και άοράτους έχθρούς.

Δι' ήμᾶς έσταυρώθη ό σαρκωθείς Θεός Λόγος. Διά τόν ένανθρωπήσαντα Θεόν σταυρούμεθα και ήμεις. Συσταυρούμεθα για να συζήσουμε μέ τόν Χριστόν διά της όλικης άφοσιώσεώς μας εις Αυτόν, διά της προσηλωσεώς μας εις τά όσια και ιερά της πίστεώς μας, τήν τιμίαν παρακαταθήκην της Μητρος Έκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως.

Λοιπόν, προς έσας, έκλεκτά και αγαπητά μέλη αυτής της Έκκλησίας, άπευθυνόμεθα αυτήν τήν στιγμήν και σας εύχαριστοϋμε θερμώς διά τήν υϊκήν ύποδοχήν που μάς έπεφυλάξατε. Συγχαίρομε δέ πατρικώς διά τήν άγιαν αποστολήν που έπιτελοϋν εδώ στό Μπεμπέκι, υπό τήν έμπνευσμένην καθοδήγησιν και τήν στιβαράν ήγεσίαν του προσφιλοϋς ήμϊν τε και πάσιν Ιερωτάτου Άδελφού άγίου Κυδωνιών, τόν Ιερατικώς Προϊστάμενον της Κοινότητος π. Κυριακόν Κεσίσογλου, και τήν έντιμον Έκκλησιαστικήν Επιτροπήν, μέ όλους τούς πολυτίμους συνεργάτες της. Και προσθέτοϋμε τήν εύχή να βλέπομε πάντοτε τήν αγαπητή μας αυτήν Κοινότητα έν εύσταθεία διά τό καλόν των ένορι-

τῶν τῆς καί τήν καύχησιν τοῦ πανιέρου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Τό ὠραῖο προάσιό σας ἔχει ξεχωριστή θέσι στήν καρδιά μας. Δι' αὐτό καί παρεκαλέσαμεν ὅπως ἰδιαίτερος τόν Ἅγιον Χαράλαμπην, κατά τήν διαγενομένην ἐορτήν τῆς μηνῆς του, νά σκέπη τό Μπεμπέκι καί νά τό φυλάττη ἀπό κάθε ἐπιβουλή. Καί μαζί μέ αὐτήν τήν Βοσπορινήν γωνιά τῆς Πόλεώς μας, νά μεσιτεύη καί ὑπέρ ὅλης τῆς ὁμογενείας μας, ἀλλά καί ὑπέρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, ἰδίως εἰς τήν σκληρῶς δοκιμαζομένην Οὐκρανίαν καί τήν χειμαζομένην Μέσην Ανατολήν, καί ὑπέρ τῆς εὐσταθείας τῶν Αγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καί τῆς διαφυλάξεως τῆς ἐνότητος αὐτῶν. Γένοιτο!

Χρόνια πολλά, ἀδελφοί καί τέκνα, καί ἰδίως εἰς τούς ἐορτάζοντας! Βοήθειά μας ὁ Ἅγιος Χαράλαμπος!

**Χαιρετισμός τῆς Α. Θ. Παναγιότητος
κατά τὴν συνάντησιν ἐν Φαναρίῳ
μετὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πριγκηποννήσων κ. Δημητρίου
καὶ τῶν μελῶν τῶν τεσσάρων Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτροπῶν τῆς
Ἐπαρχίας του
(24 Φεβρουαρίου 2024)**

Ἐρώτατε Μητροπολίτα Πριγκηποννήσων κύριε Δημήτριε,

Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες,

Ἐντιμότατα καὶ ἀγαπητά μέλη τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτροπῶν
τῶν Νήσων Πριγκήπου, Χάλκης, Αντιγόνης καὶ Πρώτης,

Τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

Μέ πολλή χαρά σᾶς ὑποδεχόμαστε σήμερα εἰς τὰς αὐλὰς τῆς Μη-
τρος Ἐκκλησίας. Πάντοτε ἡ προσωπική ἐπικοινωνία εἶναι πηγὴ ἐσω-
τερικοῦ πλουτισμοῦ καὶ πηγαίας εὐφροσύνης. Ἐχει ὀρθῶς παρατηρη-
θῆ, ὅτι στῆ Ρωμιοσύνη οἱ ἀπρόσωπες διαδικασίες δέν δένουν μέ τὴν
ψυχὴ μας. Ὅτι χαιρόμαστε τὴν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον συνάντησι,
ἡ ὅποια διευκολύνει τὴ συνεργασία, ὅτι τότε «βγάζουμε τὸν καλύτερό
μας ἑαυτό». Σᾶς καλωσορίζουμε λοιπόν, ἐγκαρδίως ἐδῶ εἰς τό Φανάρι.

Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Πριγκηποννήσων ἐφορτάζει ἐφέτος τὴ συμπλή-
ρωση ἑνὸς αἰῶνος ἀπὸ τὴν ἰδρυσή της. Χαίρει καὶ συγχαίρει ἡ Μεγάλῃ
Ἐκκλησίᾳ, προσεύχεται καὶ εὐχεται ἡ Μετριότης μας, ὁ Κύριος τῆς δό-
ξης καὶ Δοτῆρ παντός ἀγαθοῦ νά σκέπη τὴν πορεία, τό ἔργο καὶ τὴν
καλὴ μαρτυρία της καὶ εἰς τὸν ἀρχόμενον νέο αἰῶνα τῆς ζωῆς της, νά
χαρίζῃ εἰς ἐσᾶς, Ἐρώτατε Ἀδελφέ, τὸν ἄξιο Ποιμενάρχῃ της, εἰς τὸν
εὐλαβέστατο ἱερό κλῆρο καὶ εἰς τὸν χριστώνυμο λαὸ τῶν Πριγκηπον-
νήσων, ὑγεία, πνευματικὴ εὐφροσύνη, εἰρήνη καὶ ὅλα τὰ οὐράνια δω-
ρήματά Του.

Ὁ Πατριάρχης σας ἐκφράζει τὴν εὐαρέσκειά του πρὸς ἐσᾶς, Ἐρώ-
τατε καὶ ἀγαπητέ Μητροπολίτα Πριγκηποννήσων κύριε Δημήτριε, γιὰ
τό ἀξιόλογο ποιμαντικὸ σας ἔργο καὶ τὴν εὐρύτερη παρουσία καὶ προ-
σφορὰ σας, πού συνεχίζουν τίς τιμαλφεῖς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας
καὶ τῆς Ὁμογενείας. Συγχαίρουμε, ἐπίσης, τοὺς Προέδρους τῶν τεσσά-
ρων Ἐφοροεπιτροπῶν καὶ κάθε μέλος των προσωπικῶς. Εἴσθε ζωντανά
καὶ ζωτικά κύτταρα τῆς ἐνταῦθα Ὁμογενείας, ἡ ὅποια ἐσμικρύνθη μὲν
ἀριθμητικῶς, ἀλλὰ παραμένει ποιοτικῶς ἄξιος φορέας καὶ ἄγρυπνος

φύλακας τῆς ἀξιακῆς παρακαταθήκης τῶν Πατέρων μας, μέ βαθειά ἐμπιστοσύνη εἰς τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ καί μέ ἀταλάντευτη ἀφοσίωση εἰς τό καθῆκον.

Κατά τὴν τελετὴ ἐνθρονίσεώς σας, τὴν 28η Ἀπριλίου 2018, ἄγιε Ἀδελφέ, σὰς ἀπευθύναμε τὴν ἐξῆς παραίνεση: «Νά δεθῆς μέ τὴν Ἐπαρχίαν σου, ἡ ὁποία ἔχει μεγάλην ἱστορίαν, φέρει ἀνεξίτηλον τὴν ρωμαϊκὴν σφραγίδα, ἔχει πολλὰ μνημεῖα καί προσκυνήματα καί ἄλλα ἱστορικά κτήρια τοῦ Γένους. Σέ ἀναμένει ὁ εὐλαβῆς λαός τῶν Πριγκηποννήσων. Νά τοὺς ἀγκαλιάσῃς ὅλους, νά ἀναγνωρίσουν εἰς τό πρόσωπόν σου τόν στοργικόν καί πατρικόν ποιμένα. Τό μικρόν ποίμνιον εἶναι εὐκαιρία προσωπικῆς γνωριμίας μέ τόν καθένα. Κάθε ψυχὴ ἀξίζει ὅσον ὁ κόσμος ὅλος». Ἐσεῖς, Ἱερώτατε Ἀδελφέ, ἀνταπεκρίθητε δημιουργικῶς εἰς τὴν προτροπὴ μας. Ἐχετε κερδίσει τόν σεβασμό καί τὴν ἀγάπη τοῦ ποιμνίου σας, μέ τό ὁποῖο εἰσέρχεσθε αἰσίως εἰς τόν δεῦτερο αἰῶνα ζωῆς τῆς Μητροπόλεώς σας, ὡς ὁ ἔνατος εἰς τὴν σειρὰν Ποιμενάρχης εἰς τὴν ἱστορία τῆς. Σὰς συγχαίρουμε καί πάλιν, μέ ἀκλόνητη βεβαιότητα γιὰ τὴν εὐκαρπη ἀνάπτυξη τοῦ θεοσώστου τούτου γεωργίου τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Μέ αὐτές τίς σκέψεις καί τὰ αἰσθήματα, καλοῦμε ὅλους ἐσᾶς τοὺς Ὑπευθύνους τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Κοινοτήτων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πριγκηποννήσων, νά συνεχίσετε μέ ἔνθεο ζῆλο καί ὑπευθυνότητα τὴν διακονία καί τὴν πολύτιμη προσφορὰ σας εἰς τὴν Ἐκκλησία καί τό Γένος, ἐν συμπνοίᾳ καί συνεργασίᾳ μέ τόν Ἱερώτατο Ποιμενάρχην σας. Ὁ Θεός τῆς ἀγάπης, ὁ «αἰεὶ ὑπὲρ ἡμῶν», νά χαρίζῃ εἰς ὅλους ἐσᾶς καί τοὺς ἀγαπημένους σας κάθε ἄνωθεν εὐλογία.

Καλό Τριῶδιο!

**Προσφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος
κ. κ. Βαρθολομαίου
πρὸς ὀμάδας προσκυνητῶν**

(Πάνσептос Πατριαρχικὸς Ναός, 28 Φεβρουαρίου 2024)

Ἐρώτατοι ἀδελφοί Ἀρχιερεῖς,

Εὐλαβέστατοι Πατέρες,

Ἀγαπητά ἐν Κυρίῳ τέκνα ἐκ Γερμανίας, Αἰτωλοακαρνανίας, Ἰωαννίνων καὶ ἀλλαχόθεν,

Ἐλλογιμώτατοι καθηγηταί, προσφιλεῖς φοιτηταί καὶ φοιτήτριάι τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων,

Εὐσεβεῖς λοιποὶ προσκυνηταί,

Σᾶς ὑποδεχόμεθα μέ πολλή χαρά στό Φανάρι, τό ἱστορικό Κέντρο τῆς παγκοσμίου Ὁρθοδοξίας, μέ τή βεβαιότητα ὅτι καί ὅλοι ἐσεῖς νοιώθετε βαθιά μέσα στήν ψυχή σας, μαζί μέ πάρα πολλούς ἀπό τοὺς κατά καιρούς ἐπισκέπτες μας, ὅτι ἐπιστρέφετε εἰς τόν «οἶκον τοῦ πατρὸς», στό «σπίτι σας». Ὅπως μᾶς ἔχουν ἐξομολογηθῆ πολλοὶ φίλοι ἀπό τό ἐξωτερικό, ὅταν βρίσκονται στήν Πόλη μας γρήγορα γίνονται «προσκυνητές», αἰσθάνονται νά ζοῦν σέ γνώριμο τόπο καί ὅτι ἔχουν ἀποφασίσει νά ἔρχονται ἐδῶ ὅσο συχνότερα μποροῦν. Μέσα τοὺς ἀναδύεται ὀλόκληρη ἡ ἱστορία τῆς Ρωμιοσύνης, μνήμες τοῦ προγονικοῦ μεγαλείου, ἡ δόξα τοῦ Βυζαντίου, ἡ αἴγλη τῆς Θεοτοκοφρουρητῆς Πόλης, ὁ θεσπέσιος δοξολογικός ἦχος ἀπό τά καμπαναριά τῶν ναῶν, οἱ θαυματουργές εἰκόνες καί τά ἀμέτρητα ἀγιάσματα, οἱ ἀσκητές καί οἱ μάρτυρες, οἱ πατρῶες παραδόσεις, ἡ πεποιθήση ὅτι στό Βυζάντιο τό ἀρχαῖο ἑλληνικό πνεῦμα δέν ἔσβησε ποτέ, ὅτι «ὁ Ἕλλητισμός βυζαντινίζει».

Αὐτές τίς ὠραίες καί πολύτιμες παραδόσεις ἀγωνιζόμεθα νά φυλάξουμε ἐμεῖς οἱ ἐν τῇ Πόλει καί οἱ ἐν Φαναρίῳ σήμερα, κάτω ἀπό νέες συνθήκες, ὅπως ἔκαναν οἱ κοινοὶ πρόγονοὶ μας στή μακρὰ ἱστορία τοῦ Γένους, φορεῖς καί ἐμεῖς καί συνεχιστές τῆς παλαιφάτου Ὁρθοδόξου Παραδόσεως, πού εἶναι ἄρρηκτα συνδεδεμένη μέ τή ζωή καί τήν ταυτότητα ὅλων μας. Οἱ ἀξίες τῆς Ὁρθοδοξίας ἀγγίζουν καί ἀναζωογονοῦν τόν νοῦ καί τήν καρδιά τῶν πιστῶν, τοὺς στηρίζουν, ἀνοίγουν δρόμους καί δίνουν λύσεις στά μεγάλα ἀνθρωπολογικά ζητήματα καί τίς σύγχρονες προκλήσεις, ἀποκαλύπτουν τό βάθος τῶν

πραγμάτων.

Ἡ πίστις, τό ἦθος καί ὁ πολιτισμός τῆς Ὀρθοδοξίας συγκροτοῦν μιά πραγματική ἐπανάσταση στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος, σήμερα δέ εἶναι ἀπάντηση σέ ἐκεῖνα τά κεντρικά ἐρωτήματα, στά ὅποια δέν μπορεῖ νά προσφέρει λύσεις ἡ «μεγάλη δύναμη» τῆς ἐποχῆς, ἡ ἐπιστήμη. Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας (Κρήτη, 2016) χαρακτήρισε τήν ἐπιστήμη ὡς «θεόδοτον δῶρον» πρὸς τόν ἄνθρωπο, ἀφ' ἑτέρου ὁμως σημείωσε ὅτι «ἡ ἐπιστημονική γνῶσις δέν κινητοποιεῖ τήν ἠθικήν βούλησιν τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὅποιος, καίτοι γνωρίζει τούς κινδύνους, συνεχίζει νά δοῶ ὡς ἐάν δέν ἐγνώριζεν» (Εγκύκλιος, § 11). Ἡ ἐπιστήμη δέν μπορεῖ νά ἀπαντήσῃ στίς ζωτικές ἀναζητήσεις τοῦ ἀνθρώπου, οὔτε ὁμως τίς ἐξαφανίζει. Εἶναι βέβαιο ὅτι, χωρίς τή συμβολή τῶν μεγάλων πνευματικῶν δυνάμεων, πού παραπέμπουν στή διάσταση τοῦ Ὑπερβατικοῦ, εἶναι ἀδύνατον νά ἀντιμετωπισθοῦν ὄχι μόνον τά βαθεῖα ὑπαρξιακά προβλήματα, ἀλλά καί οἱ μεγάλες παγκόσμιες κρίσεις.

Ἡ Ἐκκλησία ζῆ ἐν τῷ κόσμῳ καί δέν εἶναι δυνατόν νά ἀδιαφορεῖ γιά τίς ἐμπειρίες τῶν ἀνθρώπων κάθε ἐποχῆς, νά ἀγνοεῖ τόν πολιτισμό τους, τίς ἀντιφάσεις καί τά ἀδιέξοδα ἀλλά καί τίς θετικές προοπτικές του. Ὁ ἄνθρωπος ζῆ σέ ἐκάστοτε δεδομένο περιβάλλον, καί ἡ Ἐκκλησία ἀπευθύνεται πάντοτε σέ συγκεκριμένους ἀνθρώπους. Αὐτούς θέλει νά διακονήσῃ, σέ αὐτούς μεταδίδει τό λυτρωτικό μήνυμα τῆς ἐν Χριστῷ ἀπολυτρώσεως τῶν πάντων καί ἀποκαλύπτει τό νόημα τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας. Γιά νά τό ἐπιτύχει αὐτό, ἡ Ἐκκλησία πρέπει νά γνωρίζει καλῶς τό συγκεκριμένο πολιτισμικό πλαίσιο πού διαμορφώνει τούς ἀνθρώπους. Δέν ὑπάρχει ἀφηρημένη καί ἀπρόσωπη πνευματική καί ποιμαντική διακονία.

Εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι ἡ γνῶσις καί ἡ ἐνασχόλησις μέ τόν πολιτισμό τῆς κάθε ἐποχῆς ἀποτελεῖ ἔνδειξη δυναμισμοῦ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Ἡ Ἐκκλησία δέν δύναται νά ἐκπληρώσῃ τήν ἀποστολή της μέσα στόν κόσμο, ὅταν ἔχει μιά γενικῶς «ἀμυντική» στάση ἀπέναντι στίς ἐξελίξεις, οὔτε βεβαίως ὅταν ταυτίζεται μέ τόν κόσμο, ὅταν ἐκκοσμικεῦται. Ὁ Χριστιανισμός δέν κήρυσσε ἕνα Θεό πού βρίσκεται μακριά ἀπό τόν κόσμο καί τόν ἄνθρωπο, ἀλλά Θεόν «σαρκωθέντα δι' ἡμᾶς τούς ἀνθρώπους καί διά τήν ἡμετέραν σωτηρίαν», ὁ ὅποιος, ὅπως γράφει ὁ Ἅγιος Νικόλαος ὁ Καβάσιλας, εἶναι «καί ἡμῶν αὐτῶν συγγενέστερος». Τό ζητούμενο ἀπό ἐμᾶς τούς πιστούς εἶναι ἡ καλή μαρτυρία περὶ τῆς «ἐλθούσης χάριτος»

ἐν Χριστῷ, τό «ποιεῖν τε καί πράττειν» τά ζωπάροχα προστάγματά Του, πρόσληψις καί μεταμόρφωσις τοῦ κόσμου ὄχι ἀπόρριψις, μετοχή ὄχι ἀποχή, πρᾶξις ὄχι μόνον θεωρία, διάλογος καί ὄχι μόνον ἄγονος ἀντίλογος. Μέσα ἀπ' ὅλα αὐτά ἐκφράζεται ἡ βασική χριστιανική πεποίθησις, ὅτι τό καλό εἶναι πιό ἰσχυρό ἀπό τό κακό, ἡ ἀγάπη πιό δυνατή ἀπό τό μῖσος, ὅτι τόν τελευταῖο λόγο στήν ἱστορία δέν ἔχει τό κακό ἀλλά τό καλό, ὄχι τό ψεῦδος ἀλλά ἡ ἀλήθεια. Ἡ ἐξασθένησις ἢ ἡ ἀπουσία αὐτῆς τῆς πεποίθησις ἐξουθενώνει τόν ἄνθρωπο, παραδίδει τή ζωή καί τά ἔργα μας στή ματαιότητα.

Κατακλείοντας ἐπιθυμοῦμε νά ἀπευθυνθοῦμε πρὸς τοὺς νέους μας, τοὺς φοιτητές καί τίς φοιτήτριες. Ἡ πατρική παραίνεσις τοῦ Πατριάρχου σας, ἀγαπητά μας παιδιά, εἶναι νά ἀνακαλύψετε τή ζωή ὡς πραγμάτωση ἀξιῶν, ὡς εὐκαιρία προσφορᾶς στόν συνάνθρωπο καί ὡς διακονία τοῦ κοινοῦ καλοῦ. Ἡ θύρα τῆς εὐτυχίας μας ἀνοίγει «μόνον πρὸς τά ἔξω. Τό νά θέλουμε «νά εἴμεθα ὁ ἑαυτός μας», ὁ λεγόμενος «ἐαυτοκεντρισμός» καί ὁ «δικαιωματισμός», ὁδηγοῦν σέ ποικίλες συρρικνώσεις, σέ κλειστότητα καί μαρασμό τῆς δημιουργικότητας. Σοβαροί σύγχρονοι ἀνθρωπολόγοι καί κοινωνικοί φιλόσοφοι ὁμιλοῦν γιά τήν «παγίδα τῆς αὐτοπραγμάτωσης».

Ὁ ἰλιγγιάδης ρυθμός τῶν ἀλλαγῶν σήμερα, πού βαθαίνει τό χάσμα μεταξύ τῶν γενεῶν σέ θέματα ἀξιολογικοῦ προσανατολισμοῦ καί προσδοκιῶν ἀπό τή ζωή, δέν ἀκυρώνει τίς δοκιμασμένες ἀλήθειες, τήν πανανθρώπινη πνευματική παρακαταθήκη, ἡ ὁποία δέν ἔχει ἡμερομηνία λήξεως. Οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας πίστευαν ὅτι ἡ ἀληθινή παιδεία, ὡς ἡ «περιαγωγή τῆς ψυχῆς» πρὸς τό ἀγαθόν, δέν μᾶς διδάσκει νά ἀποκτοῦμε ὅ,τι ἐπιθυμοῦμε, ἀλλά νά ἐπιθυμοῦμε αὐτό πού πρέπει, τό «δέον» καί τό «ἀληθές». Αὐτό ἰσχύει καί γιά ἐμᾶς σήμερα.

Μέ αὐτές τίς σκέψεις καί τά αἰσθήματα, ἐκφράζοντας ἀκόμη μία φορά τή χαρά μας γιά τήν παρουσία σας ἀνάμεσά μας, σᾶς ἀπευθύνουμε, Τιμώτατοι ἀδελφοί Ἱεράρχαι καί προσφιλέστατα τέκνα, τό «Ὡς εὖ παρέστητε» στήν Πόλη τῶν Πόλεων. Καλό Τριῶδιο, εὐλογημένη Ἀγία καί Μεγάλη Τεσσαρακοστή. Ὅλα τά καλά τοῦ Θεοῦ σέ ἐσᾶς καί τοὺς ἀγαπημένους σας!

**Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατά τὴν ἡμέραν τῶν Γενεθλίων Του
(Πάνσεπτος Πατριαρχικός Ναός, 29 Φεβρουαρίου 2024)**

Τιμιώτατοι ἀδελφοὶ Ἀρχιερεῖς,

Ἐσοχώτατε κύριε Πρέσβυ, Γενικέ Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Πόλει,

Εὐλαβέστατοι κληρικοί καὶ Ὁσιώτατοι μοναχοί,

Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες,

Προσφιλέστατοι φίλοι καὶ προσκυνηταί,

Τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

Ἐμπλεοὶ αἰσθημάτων χαρᾶς καὶ συγκινήσεως, ἀπευθύνομεν πρὸς πάντας ὑμᾶς ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν ἀγάπης, τιμῆς καὶ εἰλικρινοῦς εὐχαριστίας διὰ τὴν πρόφρονα καὶ εὐγενῆ παρουσίαν σας ἐν Φαναρίῳ ἐπὶ τοῖς γενεθλίοις τῆς ἡμῶν Μετριότητος, καθὼς καὶ διὰ τὴν εὐκαιρίαν καὶ τὴν εὐφροσύνην τῆς πρόσωπον πρὸς πρόσωπον συναντήσεως, βέβαιοι διὰ τὰς προσευχὰς σας πρὸς τὸν Κύριον τοῦ ἐλέους διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ταπεινοῦ ἱκέτου Αὐτοῦ εἰς τὴν ἀσκήσιν τῆς διακονίας τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας Του.

Ἵμνοῦμεν καὶ δοξάζομεν τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν δι' ὅσα ἀνεκτίμητα ἐπεδαψίλευσεν εἰς ἡμᾶς ἡ ἀνερμήνευτος πρόνοια, ἡ ἀνεξιχνίαστος ἀγαθότης καὶ ἡ ἀκατάληπτος Αὐτοῦ κηδεμονία. Πρῶτον, διὰ τὴν ἐρατεινὴν γενέτειραν, τὴν «παιπαλόεσσαν» νῆσον τοῦ Αἰγαίου Πελάγους Ἰμβρον, ὅπου ἠγαπήσαμεν παιδιόθεν τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν φύσιν, τοὺς ἀνθρώπους, τὰ γράμματα, ὅπου ἐγεννήθη εἰς τὴν καρδίαν μας ὁ πόθος τῆς ἰερωσύνης. Ἐπειτα, διὰ τὴν μαθητείαν εἰς τὴν Χαλκίτιδα Θεολογικὴν Σχολὴν καὶ τὴν συνέχυσιν τῶν σπουδῶν μας ἐπὶ πενταετίαν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ. Ἄνωθεν εὐδοκία, ἠξιώθημεν νὰ διακονήσωμεν ἐν Φαναρίῳ ἐπὶ πέντε καὶ πλέον δεκαετίας, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1991 δέ ὡς Οἰκουμενικός Πατριάρχης, φυλάσσομεν τὰ ὅσια καὶ τὰ ἱερά τοῦ Γένους, τὰ προσκυνήματα καὶ τὰ πανίερα μνημεῖα μας, τὸν Ὁρθόδοξον τρόπον τοῦ βίου, ἀγωνιζόμενοι διὰ τὴν εὐστάθειαν τῆς Ὁρθοδοξίας, διὰ τὴν ἐνότητα τῶν Χριστιανῶν καὶ τὴν διαθρησκευτικὴν συνεργασίαν, διὰ τὴν καλὴν χριστιανικὴν μαρτυρίαν εἰς τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον, ἐνώπιον τῶν σημείων τῶν καιρῶν, ἐν προσευχῇ καὶ καρτερίᾳ, ἐν ἐπιγνώσει τῆς ἀδιαπτώτου συνοχῆς καὶ τῆς συνεχείας τοῦ

καθ' ἡμᾶς πνευματικοῦ πολιτισμοῦ καί τῆς παγκοσμίου ἐμβελείας του.

Ἡ παροῦσα σύναξις εἶναι δι' ἡμᾶς, ἐκτός ἀπό καιρός δοξολογίας τοῦ πανδώρου Θεοῦ, καί καιρός ἐνθυμήσεως. Ἐνθυμούμεθα ὄλους ἐκείνους, εἰς τούς ὁποίους χρεωστοῦμεν, μετὰ Θεόν, τό ζῆν καί τό εὖ ζῆν. Εὐγνωμόνως μνημονεύομεν τοῦ ὀνόματος τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος καί εὐεργέτου ἡμῶν Μητροπολίτου Χαλκηδόνος Μελίτωνος, αὐτῆς τῆς ἐμβληματικῆς φυσιογνωμίας τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καί τῆς χριστιανικῆς οἰκουμένης. Δέν λησμονοῦμεν τούς γενναίους συγκυρηναίους ἀδελφούς, τούς πολυτίμους φίλους, τούς συναγωνιστάς εἰς τήν ἐκκλησιαστικήν διακονίαν μας, τά προσφιλέστατα μέλη τῆς Ὁμογενείας εἰς τήν Πόλιν τοῦ Κωνσταντίνου, ὅπου τά κατορθώματα τῶν Ἁγίων καί τῶν Μαρτύρων «σάλπιγγος λαμπροτέραν ἀφίενται φωνήν».

Ἡ μακρά πορεία μας εἰς τήν ζωὴν μᾶς ἐδίδαξε νά σκεπτόμεθα ὑψηλά καί μέ αἰσιοδοξίαν διά τόν ἄνθρωπον, τόν «ἡγαπημένον τοῦ Θεοῦ», τόν πεπροικισμένον μέ τό δῶρον τῆς ἐλευθερίας, τόν «κεκελευσμένον Θεόν», κατά τόν Θεολόγον Γρηγόριον, τόν ἐν Ἁγίοις Προκάτοχον τῆς ἡμῶν Μετριότητος. Ὅπου ὑπάρχει εἰς τόν κόσμον ἀγάπη, φῶς, συγγνώμη καί καταλλαγή, πνεῦμα διαλόγου καί ἀλληλεγγύη, ὅπου ἀγωνίζονται οἱ ἄνθρωποι διά τήν εἰρήνην καί τό δίκαιον, εἶναι παρῶν ὁ Θεός, ὁ αἰεὶ «ποιῶν μέγала καί θαυμάσια, ἔνδοξά τε καί ἐξαισία», ἐκεῖ ἡ θεία χάρις ἐμπνέει τήν ἐλευθερίαν καί προάγει τήν συνεργίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Εἶναι γεγονός, ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ, ὅτι ἡ εἰκὼν τήν ὁποίαν ἔχομεν διά τόν ἑαυτὸν μας καί τό νόημα τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως ἐπηρεάζει συνολικῶς τήν ζωὴν καί τὰς ἀποφάσεις μας. Προφανέστατα, ἐάν βλέπωμεν τήν ζωὴν μας ὡς ἀδιέξοδον σισύφειον ἔργον, ἐάν πιστεύομεν εἰς τήν τυχειότητα τῆς ὑπάρξεώς μας καί εἰς τόν θάνατον ὡς ὀριστικόν τέλος, ὀδηγοῦμεθα εἰς συρρικνωτικὰς θεωρήσεις τῆς ζωῆς, εἰς ποικίλους διχασμούς, καί σχετικοποιήσεις, εἰς ἐγκλωβισμόν εἰς τήν μίαν δηθεν ἀνυπέρβλητον ἀρνητικότητα καί ἀπαισιοδοξίαν. Ἀντιθέτως, ἡ πίστις εἰς τόν ἐν Χριστῷ αἰώνιον προορισμόν μας, εἰς τήν προοπτικήν τῆς κατὰ χάριν θεώσεως, δίδει εἰς τόν ἄνθρωπον ἀπόλυτον ἀξίαν, τόν ἀπελευθερῶν ἀπό τὰ δεσμά τῆς ματαιότητος, ἐνισχύει καί ἐμπλουτίζει τήν δημιουργικότητά του. Ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ, τό «λάθε βιώσας», δηλαδή ἡ ἀρχὴ «ζῆσε χωρὶς νά φαίνεσαι», δέν εἶναι ὀρθή ἀπάντησις εἰς τήν κλήσιν τοῦ Θεοῦ. Ὁ Χριστιανός ὅπως

ἐλέχθη, «δέν κλείνεται στόν ἑαυτό του, ἀλλά ἐξέρχεται δυναμικά πρὸς τὴν κοινωνία καὶ τόν κόσμον, εἶναι ἴφλεγόμενος ἄνθρωπος». Δέν μπορούμε νά πορευόμαστε πρὸς τόν Θεό καί νά γυρνᾶμε τὴν πλάτη στόν συνάνθρωπο».

Εἰς τόν σύγχρονον κόσμον τῶν ραγδαίων ἀλλαγῶν, τῶν ἀξιολογικῶν ἀνατροπῶν καὶ τῶν ἰλλιγιδῶν τεχνολογικῶν ἐξελίξεων, τοῦ νέου Ὑπερανθρώπου καὶ τοῦ Μετανθρώπου, τῆς τεχνητῆς νοημοσύνης καὶ τῆς ἐπερχομένης ρομποτοκρατίας, ἡ Ἐκκλησία κηρύττει Ἰησοῦν Χριστόν, τόν σαρκωθέντα, σταυρωθέντα καὶ ἀναστάντα Σωτῆρα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου, ἐν τῷ ὁποίῳ «κατοικεῖ πᾶν τό πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς» (Κολ. β', 9), κηρύττει τὴν ἀλήθειαν ὡς «κοινωνίαν» καὶ ἀγάπην, τὴν ζωὴν ἐν Ἐκκλησίᾳ ὡς βίον «κοινῆς ἐλευθερίας», τὴν προτεραιότητα τοῦ προσώπου ἀπέναντι εἰς τὰς δομάς, τὴν προστασίαν τῆς δημιουργίας καὶ τὴν ἀναγκαιότητα μιᾶς παιδείας, ἡ ὁποία καλλιιεργεῖ καὶ στηρίζει τὴν πνευματικὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ μεταμορφώνει τόν κόσμον «μέ αὐτό πού εἶναι καὶ μέ ὅ,τι πράττει». Εἶναι ἡ ἀπτή παρουσία τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ. Ὁ ἐνανθρωπήσας Θεός Λόγος, «δι' οὗ τόν Πατέρα ἐγνώκαμεν καὶ τό Πνεῦμα τό Ἅγιον ἐπεδήμησεν ἐν κόσμῳ», ἔδειξε «πρῶτος καὶ μόνος», ὡς γράφει ὁ Ἅγιος Νικόλαος ὁ Καβάσιλας, «τόν ἀληθινόν ἄνθρωπον καὶ τέλειον, καὶ τρόπων καὶ ζωῆς καὶ τῶν ἄλλων ἔνεκα πάντων» (Περί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, ΣΤ', 36). Ὁ Χριστός εἶναι ἡ τελεία ἀποκάλυψις τῆς ἀληθείας διὰ τόν Θεόν καὶ τόν ἄνθρωπον. Αὐτὴν τὴν Ἀλήθειαν ἐκπροσωπεῖ ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, ἀπό αὐτὴν τρέφεται, αὐτὴν τὴν Ἀλήθειαν διακονεῖ, δρῶσα αἰεὶ θυσιαστικῶς, μακράν στόχων ἐφημέρων, ἐγκοσμίων κριτηρίων καὶ χρησιμοθηρικῶν θεωρήσεων, εὐαγγελιζομένη τόν λόγον τῆς πίστεως τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλπίδος, προσβλέπουσα πρὸς τὴν «ἀνέσπερον καὶ ἀδιάδοχον καὶ ἀτελεῦτητον ἡμέραν» (Μ. Βασιλείου, Εἰς τὴν Ἑξαήμερον Β', PG 29, 52), ἔνθα «ἐξαλείψει ὁ Θεός πᾶν δάκρυον ... καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι, οὔτε πένθος οὔτε κραυγή οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι» (Ἀποκ. κα', 4).

Τιμιώτατοι ἀδελφοί καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Αὐτὴ ἡ πίστις εἰς τόν αἰώνιον προορισμόν μας εἶναι ἡ βιωματικὴ ἀναστάσιμος ἀπάντησις εἰς τόν ἐλεγειακόν στίχον τοῦ Ψαλμοῦ: «ἄνθρωπος ὡσεὶ χόρτος αἱ ἡμέραι αὐτοῦ, ὡσεὶ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ οὕτως ἐξανθήσει» (Ψαλμ. ρβ', 15). Αὐτὴ ἡ πίστις, ὅτι τό «πολίτευμα ἡμῶν ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει» (Φιλιπ. γ', 20), ἐνδυναμώνει ἐν τέλει τὴν

χριστιανικήν παρουσίαν καί τήν μαρτυρίαν ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐνώπιον Θεοῦ καί ἀνθρώπων. Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ, δοξολογοῦμεν ἅπαντες, ἐν ἐνί στόματι καί μιᾷ καρδίᾳ, τόν παντελεῆμονα Θεόν διά τό δῶρον τῆς ἐπιγείου καί τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἀναβοῶντες: «Τί ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ περί πάντων ὧν ἀνταπέδωκέν ἡμῖν;» (Ψαλμ. ριε', 3). Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν!

Εὐχαριστοῦμεν καί πάλιν διά τήν πολλήν ἀγάπην σας.

**Προσφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατά τὴν συνεστίασιν μετὰ τὸ πέρας τῆς Ἱερατικῆς Συνάξεως τῆς
Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως
(Ἱερός Ναός Ἁγίας Τριάδος, 3 Μαρτίου 2024)**

Τιμιώτατοι ἀδελφοί Ἀρχιερεῖς,
Αἰδεσιμολογιώτατε πάτερ Θωμᾶ,
Εὐλαβέστατοι πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι,
Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Μέ ιδιαίτερη συγκίνηση συμμετέχουμε σήμερα στή συνεστίαση, στό πλαίσιο τῆς Ἱερατῆς Συνάξεως τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως. Πάντοτε ἡ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον συνάντησις καὶ ἐπικοινωνία εἶναι πηγὴ εὐφροσύνης. Μέ πολλήν χαρὰν ὑποδεχόμεθα τὸν Αἰδεσιμολογιώτατον π. Θωμᾶν Χρυσικόν, τὸν ὁποῖο γνωρίζουμε ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, ἐκτιμοῦμε δέ καὶ τιμοῦμε ἐξόχως. Εἴμεθα βέβαιοι, ἀγαπητέ π. Θωμᾶ, ὅτι ὁ λόγος σας ἄγγιξε τίς καρδιές τῶν κληρικῶν μας καὶ ὄλων τῶν παρόντων.

Ὅλα τὰ μέλη τοῦ ἱεροῦ κληροῦ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἀπὸ τὸν Πατριάρχη μέχρι τὸν νεοχειροτονηθέντα διάκονο, ἔχουμε κοινὴ θεώρηση τῆς ταυτότητος καὶ τῆς ἱερῆς ἀποστολῆς μας. Γνωρίζουμε τὸ ὕψος καὶ τὴν εὐθύνη τοῦ λειτουργήματος τοῦ διακόνου τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας του, πού εἶναι συνδεδεμένα οὐσιαστικῶς μέ θυσιαστικό ἦθος, ἐτοιμότητα γιὰ προσφορά, ἀφιέρωση ψυχῆ τε καὶ σώματι στό χρέος. Πρέπει δέ νά ἔχουμε πάντοτε στόν νοῦ μας τὸ γεγονός ὅτι εἴμεθα κληρικοί τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τῆς Πρωτοθρόνου Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας διακονεῖ ἀπὸ τὴν Πόλιν τοῦ Κωνσταντίνου τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ, ἔχει προσφέρει στό Γένος καὶ στόν παγκόσμιον πολιτισμὸ ἀνεκτίμητες ὑπηρεσίες, συνεχίζει δέ καὶ σήμερα νά παράγει πολιτισμὸ, νά διαποιμαίνει ἀνθρώπους πού ζοῦν σέ ὀλόκληρη τὴν οἰκουμένη, πορευομένη μέ ἀπόλυτη πιστότητα στήν παράδοση τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Πατέρων, στό δόγμα καὶ στήν κανονικὴ τάξη, μέ εὐήκοον οὖς γιὰ τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν καὶ μέ ἐνσυναίσθηση γιὰ τίς περιπέτειες τῆς ἀνθρώπινης ἐλευθερίας. Εἶναι δέ καὶ ὁ στυλοβάτης τῆς Ὁμογενείας μας ἐδῶ στήν Τουρκία, ἡ ἐγγύηση γιὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τῆς. Ὄρθῶς ὁ μακαριστὸς Μητροπολίτης

Περγάμου Ἰωάννης, πού ἐπί δεκαετίες ὑπῆρξε ὁ στιβαρός θεολογικός βραχίων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἔγραψε ὅτι τό Πατριαρχεῖο μας «ἂν δέν ὑπῆρχε, θά ἔπρεπε νά ἐφευρεθεῖ».

Τό Πατριαρχεῖο ὑπάρχει καί θά ὑπάρχει ἀμετακίνητο. Θά συνεχίσει νά μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ, περὶ τῆς πίστεως, τῆς ἀγάπης καί τῆς ἐλπίδος, μέσα σέ ἓνα κόσμο ὁ ὁποῖος συχνά φαίνεται νά λησμονεῖ, ὅτι χωρίς ἀναφορά στόν Θεό καί στίς πνευματικές ἀξίες εἶναι ἀδύνατον ὄχι μόνον νά διασώσει τόν πολιτισμό καί τόν ἀνθρωπιστικό του προσανατολισμό, ἀλλά νά ἐξασφαλίσει καί αὐτήν ἀκόμη τήν ἐπιβίωσή του.

Αὐτήν τήν ἀλήθεια ἐκπροσωπεῖ, συμβολίζει καί ἐκφράζει κάθε κληρικός, σέ αὐτήν παραπέμπει ἡ παρουσία του, ἡ μαρτυρία του, τό λειτούργημά του. Δέν ἀνήκουμε στόν ἑαυτό μας, ἀλλά στόν Χριστό. Εἴμαστε κήρυκες τοῦ Σταυροῦ καί τῆς Ἀναστάσεως Του, πού εἶναι ἡ ἀπτή ἐκφραση τῆς ἀγάπης Του γιά τόν ἄνθρωπο, τῆς θυσίας Του γιά τή σωτηρία Του καί τῆς ὑψίστης δωρεᾶς Του πρός αὐτόν, τῆς διάνοιξης δηλαδή τῆς ὁδοῦ γιά τήν κατά χάριν θέωση καί τήν αἰώνια ζωή στήν οὐράνια Βασιλεία Του.

Ποτέ καί πουθενά, σέ καμία θρησκεία, σέ κανένα ἀνθρωπιστικό κίνημα, δέν δόθηκε στήν ἀνθρώπινη ὑπαρξη τόσο ὑψηλή ἀξία, τέτοια προοπτική ἐλευθερίας καί ζωῆς. Μέ ὑπέροχο τρόπο ὁ μέγας Θεσσαλονικεὺς θεολόγος καί Ἅγιος Νικόλαος ὁ Καβάσιλας ἐξέφρασε αὐτή τήν ἀλήθεια γιά τόν ἐν Χριστῷ ἀνακαινισθέντα ἄνθρωπο: «Οὐδέν ὡς ἄνθρωπος ἱερόν, ᾧ καί φύσεως ἐκοινώνησεν ὁ Θεός», «Τίποτε δέν εἶναι τόσο ἱερό ὅσο ὁ ἄνθρωπος, τῆ φύση τοῦ ὁποῖου προσέλαβε ὁ Θεός».

Αὐτόν τόν Θεό τῆς ἀγάπης καί αὐτόν τόν ἄνθρωπο καί τόν αἰώνιο προορισμό του διακονοῦμε, Ἱερώτατοι ἀδελφοί καί εὐλαβέστατοι πρεσβύτεροι καί διάκονοι. Καί ὀφείλουμε νά εἴμεθα ἀπαιτητικοί ἀπέναντι στόν ἑαυτό μας. Νά μὴ λησμονοῦμε ὅμως, παράλληλα, ὅτι αὐτό πού πράττουμε ἐνεργεῖται ἀπό τόν ἴδιο τόν Θεό διὰ μέσου ἡμῶν. Τά πάντα στή ζωή μας εἶναι χάρις καί δωρεά τοῦ παντελεῖμονος Θεοῦ.

Γνωρίζουμε ὅλοι τά σύγχρονα δεδομένα τῆς Ὁμογενείας. Καί καλοῦμεθα, μέ ἐμπιστοσύνη στήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, νά ἀντιμετωπίσουμε τίς προκλήσεις καί τά προβλήματα, νά εἴμεθα κοντά στό μικρό ποίμνιο, τό ὁποῖο ὅμως ἐκπροσωπεῖ καί κρατᾶ στούς ὤμους του μιά μεγάλη ἱστορία. Τά μεγέθη στήν Πόλη μας διευκολύνουν τήν προσωπική ἐπικοινωνία. Ἐξ ἄλλου, αὐτό εἶναι ἡ οὐσία τῆς χριστιανικῆς ποιμαντικῆς:

Στοχευμένη μέριμνα για συγκεκριμένους ανθρώπους, πάντοτε προσωπικά και μέ πολλή αγάπη.

Μέ αυτά τὰ αἰσθήματα, μέ αὐτές τίς σκέψεις καί τίς παραινέσεις, ἐκφράζουμε ἀκόμη μία φορά τή χαρά μας γιά τή σύναξη αὐτή, συγχαίρουμε τοὺς ὀργανωτάς, τόν ὁμιλητή π. Θωμᾶ καί ὅλους ἐσᾶς γιά τή συμμετοχή σας. Πρός ἐσᾶς, Τιμιώτατοι ἀδελφοί Ἐπόπται τῶν Περιφερειῶν τῆς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀπευθύνουμε συγχαρητηρίου εὐχάς καί εὐχαριστίας γιά τήν προσφορά σας.

Καλή Ἀποκριά, Καλή Ἄγία καί Μεγάλη Τεσσαρακοστή. Ὁ Χριστός ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν!

**Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
διὰ τό ντοκιμαντέρ ἐπί τῆ συμπληρώσει πεντηκονταετίας ἀπό τῆς
ιδρύσεως
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως
(7 Μαρτίου 2024)**

Ἱερώτατε Μητροπολίτα Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως κύριε Βαρνάβα,

Εὐλαβέστατοι κληρικοί καί Ὁσιώτατοι μονασταί,

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Μέ πολλή συγκίνηση χαιρετίζουμε τήν ἔναρξη τῶν δράσεων διὰ τούς ἑορτασμούς ἐπί τῆ συμπληρώσει πεντηκονταετίας ἀπό τῆς ιδρύσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως, εὐχόμενοι ἐπιτυχῆ κατά πάντα τήν ὀργάνωση καί πραγματοποίησή τους.

Στήν σκέψη μας εὐρίσκεται αὐτή τήν στιγμή ὁ πρῶτος Μητροπολίτης καί Ποιμενάρχης τῆς, ὁ μακαριστός ἀδελφός Διονύσιος, ὁ ὁμογάλακτος συσπουδαστής, φορεὺς τοῦ πνεύματος τῆς Χάλκης καί ὄλων τῶν χαρισμάτων, τά ὅποια ἐδώρησεν ὁ φιλόανθρωπος Κύριος καί Δοτήρ παντός ἀγαθοῦ εἰς τούς φοιτήσαντας εἰς τήν Χαλκίτιδα Θεολογική Σχολή, τῆς ὁποίας οἱ πύλες, δυστυχῶς, παραμένουν κλειστές ἀπό τοῦ ἔτους 1971.

Ὁ μακαριστός ἀδελφός διεποίμανε τήν Ἱεράν Μητρόπολίν σας ἐπί μία τριακονταετία. Καί ἀνεδείχθη φιλόστοργος ποιμήν, σεβαστός ἀπό ὄλους τούς κατοίκους τῆς Ἐπαρχίας του, μέ εὐήκοον οὐς διὰ τά προβλήματα τούς, διακονικός, προσηγής, κοινωνικός. Πράγματι, ὁ Μητροπολίτης Διονύσιος ὑπῆρξε δῶρον τοῦ Θεοῦ διὰ τό ποιμνιό του καί διὰ τήν Ἐκκλησία, «ποιήσας καί διδάξας», πρότυπο διακονικῆς ἱερωσύνης, μιᾶς ἱερωσύνης, ἣ ὅποια ἤθελε ὄχι νά «φαίνεται», ἀλλά νά «εἶναι». Τό ὄνομά του θά παραμένει γραμμένο μέ χρυσᾶ γράμματα εἰς τās καρδίας τῶν πιστῶν, ἀλλά καί εἰς τήν ἱστορία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως. Εἴη ἡ μνήμη αὐτοῦ αἰωνία!

Εὐγνωμονοῦμε τόν μακαριστό Διονύσιο, διότι ἐχάρισεν εἰς τόν λαόν τοῦ Θεοῦ τήν Ἱερότητά σας, ἀγαπητέ ἀδελφέ Βαρνάβα, πνευματικό ἀνάστημά του, διάδοχο καί συνεχιστή τοῦ ἔργου του, φορέα τοῦ ἰδίου πνεύματος φιλανθρώπου διακονίας καί τῆς ἀνοικτῆς στήν κοινωνία

καί στόν συνάνθρωπο Ἐκκλησίας.

Ὦντως, Ἰερώτατε, ἀγωνίζεσθε μέ σύνεση καί αὐτοθυσία, μέ εὐαισθησία καί ἐνσυναίσθηση διά τήν σύγχρονη μαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας, ἀναδεικνύοντας καθ' ἡμέραν τόν πνευματικό πλοῦτο καί τό φιλάδελφον ἦθος τῆς Ὁρθοδοξίας, τήν πολιτισμική ἰσχύ καί τήν κοινωνική προσφορά τῆς Παραδόσεώς μας. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ ἀπάντησις τοῦ Θεοῦ εἰς τήν προσδοκία τοῦ κόσμου, εἶναι πίστις καί βίος, τόπος καί τρόπος τῆς σωτηρίας μας.

Συμπληρώνετε ἐφέτος εἰκοσαετῆ ἀρχιερατική διακονία. Βιώνετε τόν ἀμέριστον σεβασμό καί τήν ἀγάπη τοῦ ποιμνίου σας, τῆς τοπικῆς κοινωνίας καί τῶν ἀρχόντων τῆς, τῆς νεολαίας. Τά ἐκκλησιαστικά πράγματα, ἡ λατρευτική ζωή, ἡ πνευματική καί ἡ ποιμαντική διακονία λειτουργοῦν στήν Ἐπαρχία Σας ὑποδειγματικά. Ἐντυπωσιακή εἶναι ἡ κοινωνική προσφορά τῆς Μητροπόλεως Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως, μέ τήν ἀρωγή τῶν ἐνοριῶν καί τῶν ἐθελοντῶν, ἀνθρώπων ἀγάπης καί φιλαδελφίας, μέ τά συσσίτια, τίς τράπεζες τροφίμων καί ρουχισμοῦ, τό κοινωνικό ἰατρεῖο, τήν φροντίδα γιά τούς πρόσφυγας, μέ τούς ξενῶνες, τούς παιδικούς σταθμούς καί τίς κατασκηνώσεις καί τούς ἄλλους θεσμούς κοινωνικῆς στηρίξεως τῶν δοκιμαζομένων ἀδελφῶν. Ὦντως ἀσκεῖτε θεάρεστη διακονία, ἡ ὁποία καρποφορεῖ καί αὐξάνεται.

Ἐκφράζουμε τόν δίκαιον ἔπαιδόν μας διά τό ἀξιοθαύμαστο ἔργο πού ἐπιτελεῖτε γιά τή νεότητα. Αἰφουγκράζεσθε τόν παλμό τῶν νέων. Κρατᾶτε τούς νέους καί τίς νέες μας κοντά στήν Ἐκκλησία, τούς ἔχετε πείσει ὅτι ἡ πίστη εἰς τόν Χριστό εἶναι πηγῆ ἐλευθερίας, χαρᾶς, δημιουργίας. Τά κηρύγματά σας ἔχουν ἀρωμα Ἀναστάσεως, εἶναι πάντοτε εὐαγγέλιο ἐλπίδος, ὕμνος εἰς τήν Ζωήν, ἡ ὁποία ἔχει νικήσει ὀριστικά τήν φθορά καί τόν θάνατο.

Σᾶς εὐχαριστοῦμε καί διά τήν στήριξιν τῆς νέας γενεᾶς ἐδῶ εἰς τήν Πόλη καί τήν Ἴμβρο, διά τήν προσφοράν σας εἰς τήν Παιδόπολιν νήσου Πρώτης, καθώς καί διά τό ἐνδιαφέρον σας γιά τήν πρόοδο καί ἰδιαιτέρως γιά τήν ἑλληνομάθεια τῶν παιδιῶν καί γιά τήν φιλοξενία, τήν ὁποία προσφέρετε εἰς τούς μαθητάς καί τάς μαθητρίας μας εἰς τάς κατασκηνώσεις τῆς Μητροπόλεώς σας. Χαιρόμεθα καί σᾶς ἐπαινοῦμε διά τόν ἀδιάπτωτο καί εἰλικρινῆ σεβασμό σας πρὸς τήν Μητέρα Ἐκκλησίαν, διά τήν ἀγάπη σας πρὸς τήν Βασιλεύουσαν καί διά τήν συχνή παρουσία σας ἐνταῦθα, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς πάντοτε πηγῆν εὐφροσύνης. Προσευχόμεθα, ὁ ἀρχηγός καί τελειωτής τῆς πίστεως ἡμῶν

νά σᾶς σκέπη καί νά εὐλογῆ τά ἔργα καί τήν μαρτυρία σας, πού εἶναι κατάθεσις ψυχῆς.

Σᾶς συγχαίρουμε διά τήν ἰδέα καί τήν προσπάθεια δημιουργίας τῆς ταινίας ντοκιμαντέρ, μέ τήν ὁποία ἐπιθυμεῖτε νά ἀναδειχθεῖ τό προσφυγικό παρελθόν τῆς Ἐπαρχίας σας, οἱ περιπέτειες καί οἱ ἀρετές τῶν προσφύγων μας ἀπό τίς ἀλησμόνητες πατρίδες, ὁ ἀγώνας τους γιά ἐπιβίωση καί γιά διάσωση τῆς ἑλληνικῆς καί χριστιανικῆς ταυτότητάς τους στήν ἀρρηκτη ἀλληλουχία καί ἐνότητα τῶν δύο αὐτῶν πτυχῶν τῆς, νά ἀναδειχθεῖ ἡ κοινωνική καί οἰκονομική πρόοδος καί ἡ ἀνάπτυξη τῆς περιοχῆς, μέ τήν ἐργατικότητα, τήν τιμιότητα καί τήν ἀλληλεγγύη τους, τό δέσιμό τους μέ τήν Ἐκκλησία καί τοὺς λειτουργοὺς τῆς, ὅλα χαρίσματα τῆς πίστεως στόν Θεό τῆς ἀγάπης, ὁ ὁποῖος πάντοτε ἐπιδαψιλεύει εἰς τό Γένος μας τά σωτηριώδη ἀγαθά του.

Τά σημερινά πνευματικά σας τέκνα, ἕνα αἰῶνα μετά τόν Ξεριζωμό, εἶναι ἄξιοι ἀπόγονοι καί συνεχιστές τῶν προγόνων τους, οἱ ὁποῖοι ἔφυγαν ἄκοντες ἀπό τίς πατρογονικές ἐστίες τους, μέ πολύτιμο φυλαχτό στήν ἀγκάλη τους τίς ἱερές εἰκόνες καί ἱερά σκεύη ἀπό τό εἰκονοστάσι τοῦ σπιτοῦ τους, τοὺς ναοὺς καί τά ζωκκλήσια τους, πρότυπα ψυχικοῦ μεγαλείου. Διασώζουν καί καλλιεργοῦν τίς παραδόσεις μας, τό πνεῦμα καί τήν παρακαταθήκη τῆς Ὁρθοδοξίας, τά ἦθη καί τά ἔθιμα πού μετέφεραν ἀπό τήν Ἀνατολική Θράκη, τήν Μικρασία καί τόν ἱστορικό Πόντο στή Θεσσαλονίκη, οἱ ἡρώϊκοὶ πρόγονοί τους. Ὅπου ἔζησε καί ὅπου ζῆ ἡ Ρωμιούνη, πάντα ἀφήνει τό ἀποτύπωμά τῆς, δεῖγμα ὑψηλοῦ πολιτισμοῦ, κοινωνικῆς εὐαισθησίας καί πνευματικῆς ἰσχύος.

Μέ αὐτά τά αἰσθήματα, ἐκφράζοντας ἄλλη μία φορά τή χαρά μας γιά τήν ὠραία καί σημαδιακή ἐπέτειο, τίς ἑορταστικές ἐκδηλώσεις καί τίς σχετικές πρωτοβουλίες, εὐχόμεθα σέ ἐσᾶς, Ἰερώτατε καί φίλτατε ἅγιε Νεαπόλεως, στόν ἱερό κληρο καί τόν φιλόχριστο λαό τῆς Ἐπαρχίας σας, ὑγεία, δύναμη, πνευματική εὐφροσύνη, ὅλα τά καλά τοῦ Θεοῦ, καί μία εὐλογημένη εἴσοδο καί πορεία στή νέα πεντηκονταετία, πλήρη τῆς χάριτος τοῦ πανσθενοῦς, παντεπόπτου καί πανδώρου Κυρίου τῶν ὄλων, «ὅς ἀγάπη ἐστὶ τε καί λέγεται».

Καλή Ἄγία καί Μεγάλη Τεσσαρακοστή καί καλό Πάσχα!

**Προσφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατά τὴν ἐπίσκεψιν ὁμάδος Ἰατρῶν Παθολόγων εἰς Φανάριον
(7 Μαρτίου 2024)**

Ἐλλογιμώτατοι καὶ ἀγαπητοὶ Ἴατροί, τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,
Ἐκλεκτὴ Ὁμήγυρις,

Μέ πολλή χαρά σᾶς ὑποδεχόμαστε στό Φανάρι, στό ἱστορικό Κέντρο τῆς Ὁρθοδοξίας. Τιμοῦμε τὴν προσφορά σας στόν ἄνθρωπο, τὴν ὑψηλή καὶ εἰαίσθητη διακονία σας, τὴν ἱερὴ ἀποστολή σας. Δέν εἶναι διόλου τυχαῖο ὅτι τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, ἐκφράζοντας τὴν ἰδιαίτερη ἐκτίμησή του πρὸς τό λειτούργημα τῶν ἱατρῶν, καθιέρωσε μέ ἀπόφαση τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, μία Κυριακὴ τοῦ Ὀκτωβρίου ὡς ἡμέρα Συνάξεως πάντων τῶν Ἁγίων Ἰατρῶν, μέ στόχο νά συμβάλει στήν ἀνάδειξη, καὶ μέ τόν τρόπο αὐτό, τῆς ἀνεκτίμητης προσφορᾶς τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν θεραπόντων τῆς πρὸς τόν ἄνθρωπο, τό ἱερώτερο δημιούργημα τοῦ Θεοῦ, τοῦ ὁποῖου τὴ φύση προσέλαβε ὁ σαρκωθείς Λόγος τοῦ Θεοῦ. Στὴν Πατριαρχικὴ Ἐγκύκλιο γιὰ τὴν ἑορτὴ τῶν Ἁγίων Ἰατρῶν (28 Σεπτεμβρίου 2021) γράφονται καὶ τὰ ἑξῆς: «Συγχαίροντες ὑμῖν διὰ τὴν πολύτιμον συμβολὴν σας, ἀγαπητοὶ ἱατροὶ καὶ θεραπευταί, πατρικῶς σᾶς εὐχαριστοῦμεν καὶ δεόμεθα, ὅπως Κύριος ὁ Θεός στηρίξη καὶ ἐνδυναμώνη ὑμᾶς εἰς τό εὐλογημένον ἔργον σας. Σᾶς ἐνθαρρύνομεν νά ἔχετε ἀγάπην ἀνυπόκριτον, νά εἰσθε φιλόστοργοι, νά τιμᾶ ὁ εἰς τόν ἄλλον, νά καλλιεργῆτε φλογερὰν πίστιν, ... ὥστε νά δοξάζεται δι' ὑμῶν ὁ ἐν Τριάδι Θεός, ὁ Δοτὴρ παντός ἀγαθοῦ».

Ἐχει προσφυῶς λεχθῆ, ὅτι σήμερα τό ζητούμενον στόν χῶρο τῆς ὑγείας εἶναι «ὁ ἱατρός», ἡ ἀνθρώπινη παρουσία του καὶ τό φιλόανθρωπο ἦθος του, ὁ ἱατρός πού ἔχει συναίσθηση τοῦ λειτουργηματικοῦ χαρακτήρα τοῦ ἔργου του καὶ τῆς ἱερότητος τοῦ προσώπου τοῦ ἀσθενοῦς. Ἰσχύουν καὶ γιὰ ἐσᾶς, ἀγαπητοὶ ἱατροί, ὅσα θά ἀκούσουμε τὴν ἐπόμενη Κυριακὴ, τὴν Κυριακὴ τῆς Απόκρεω, στήν διήγηση περὶ τῆς τελικῆς κρίσεως (Ματθ. κε', 31-46), ἀπό τόν Κύριον τῆς δόξης, ὅτι δηλαδή σώζεται ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐπέδειξε ἀγάπη καὶ συμπαράσταση πρὸς τοὺς «ἀδελφούς Του τοὺς ἐλαχίστους», στοὺς ὁποῖους ἀνήκουν καὶ οἱ «ἀσθενεῖς». Χαρακτηριστικό εἶναι τό ἔξοχο σχόλιο τοῦ Ἰωάννου

του Χρυσοστόμου, του Αγίου Προκατόχου μας: Ἄν καί ὁ Κριτής ἠδύνατο νά πει: Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, ἐπειδή ἐσωφρονήσατε, ἐπειδή ἐπελέξατε τήν ἀγγελικὴ πολιτεία, ὅμως τὰ ἀποσιωπᾶ, ὄχι διότι δέν εἶναι σημαντικά, ἀλλά ἐπειδή εἶναι κατώτερα ἀπό τή φιλανθρωπία, «δεύτερα φιλανθρωπίας» (PG 49, 334-335).

Αναμφισβήτητα, ἡ ἐπιστήμη καί ἡ τεχνολογία εἶναι ἡ «μεγάλη δύναμη» τῆς ἐποχῆς μας, τὰ ἐκπληκτικά ἐπιτεύγματα τῆς ὁποίας ἔχουν ἀλλάξει ριζικά τόν κόσμον καί τή ζωή μας. Αποτελεῖ δέ βασική χριστιανική ἀρχή καί διδασκαλία, ὅτι ἡ ἐπιστημονική γνώση εἶναι πολύτιμη δωρεά τοῦ Θεοῦ πρὸς τό ἀνθρώπινο γένος, ὅπως ὑπεγράμμισε καί ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (Κρήτη, 2016): «Διὰ τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἡ ἰκανότης πρὸς ἐπιστημονικὴν ἔρευναν τοῦ κόσμου ἀποτελεῖ θεόδοτον δῶρον εἰς τόν ἄνθρωπον». (Ἡ ἀποστολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τόν σύγχρονον κόσμον ΣΤ', § 11).

Κατὰ ταῦτα, ἡ ἀπόρριψη τῆς ἐπιστήμης ἐν ὀνόματι τῆς πίστεως δέν ἀποτελεῖ συνέπεια τοῦ Εὐαγγελίου. Ὅσοι τό πράττουν αὐτό σφάλλουν, γιατί ἀπορρίπτουν μία θεία εὐεργεσία. Ἡ ἀπόρριψη τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσης δέν εἶναι ἐνδειξη ζωῆς πίστεως εἰς τόν Χριστόν, ἀλλά μᾶλλον ἄγνοια καί ἀγνωμοσύνη πρὸς τόν πάνδωρον Κύριο, διὰ τό ἀγαθὸ τῆς υἰείας, τό ὅποιο ὀφείλουμε νά προστατεύουμε, καί νά σεβόμαστε.

Υπάρχουν βέβαια καί ἐπιστήμονες, οἱ ὅποιοι ὑποτιμοῦν τήν πίστη στό ὄνομα τῆς γνώσης. Καί αὐτοί πλανῶνται, διότι καί ἡ πίστη εἶναι «μεγάλη δύναμη», μεγάλη δωρεά τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη σώζει ζωές, παρατείνει τόν βίον μας καί ἐξασφαλίζει ποιότητα ζωῆς. Ἡ πίστη δίνει νόημα στή ζωὴ καί μάλιστα ἀποκαλύπτει τή διάσταση τῆς αἰωνιότητος, προσφέρει μία ζωὴ πού δέν κυριαρχεῖται ἀπό τό κράτος τοῦ θανάτου.

Εἶναι βέβαιον, ὅτι χριστιανικὴ πίστη καί ἐπιστημονικὴ γνώση εἶναι δύο κεντρικὲς διαστάσεις τοῦ πνεύματος, συνεργοί στή διακονία τοῦ ἀνθρώπου. Σήμερα μάλιστα ἀποκαλύπτονται πολλά κοινὰ σημεῖα τους. Ἡ θεώρηση τῆς υἰείας καί τῆς νόσου στή χριστιανικὴ παράδοση, ἡ ὁποία δέν εἶναι παρελθόν ἀλλά ζῶσα πραγματικότης στή ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὁμοιάζει μέ σύγχρονες ὀλιστικὲς προσεγγίσεις καί στό πλαίσιο τῆς ἰατρικῆς, ὅπου υἰεία καί νόσος δέν εἶναι ἀπλῶς ἡ καλὴ ἢ ἡ κακὴ λειτουργία τῆς «ψυχοσωματικῆς μηχανῆς ἄνθρωπος», καί ἀπορρίπτεται ἡ θεώρηση τοῦ ἀσθενοῦς ὡς ἀπρόσωπης μονάδας

ἢ ὡς «περίπτωσης» (case). Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι οἱ ὀλιστικές προσεγγίσεις ἀποτελοῦν πρόοδο καί ἀνοίγουν εὐόιωνο μέλλον στόν χῶρο τῆς ὑγείας.

Στή χριστιανική παράδοση ὑγεία καί νόσος προσεγγίζονται ὡς διάστασις ἑνός πλέγματος σωστικῶν ἢ ἀντίστοιχα ἀλλοτριωτικῶν σχέσεων, ἀφοροῦν δέ στήν ὑπαρξιακή πληρότητα ἢ στήν «κακή ἀλλοτρίωση» τῆς ζωῆς μας. Ὁ Χριστός, ὁ «ιατρός τῶν ψυχῶν καί τῶν σωμάτων», θεραπεύει καί καλεῖ τόν ἰαθέντα σέ ἕνα νέο τρόπο ζωῆς. Ὑγεία σημαίνει ἐδῶ ὑπέρβαση τοῦ κατακερματισμοῦ τοῦ ἀνθρώπινου εἶναι, ἀποκατάσταση τῆς κοινωνίας μέ τόν Θεό, μέ τόν συνάνθρωπο καί τήν κτίση. Σημειώνουμε ὅτι στή Βίβλο χρησιμοποιεῖται ἰατρική ὀρολογία γιά τήν περιγραφή τῆς ἀμαρτίας καί τῆς ἀνακαίνισης τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ παράδοση τῆς πίστεως καί τοῦ πολιτισμοῦ μας εἶναι μία ἀνεξάντλητη πηγὴ ἀνθρωπογνωσίας, ζωτικῶν ἀληθειῶν γιά τήν ἐλευθερία μας. Ἀποτελεῖ βασική πεποίθησή μας ὅτι χωρίς πνευματικό προσανατολισμό, ὁ ἄνθρωπος ἀδυνατεῖ νά ἀντιμετωπίσῃ τίς ὀριακές καταστάσεις τῆς ζωῆς. Μέ αὐτή τήν ἔννοια, γιά ἐμᾶς τοὺς Χριστιανούς ἡ θεραπεία δέν εἶναι ἀπλῶς μιά προσωρινή ἐπικράτηση ἐπὶ τῆς ἀσθενείας, ἀλλὰ πρόγευση τῆς ὀριστικῆς νίκης τῆς ζωῆς πάνω στή φθορά καί τῆς τελικῆς κατάργησης τοῦ θανάτου, τοῦ «ἐσχάτου ἐχθροῦ». Ἡ πεῖρα τῶν αἰῶνων ἀποδεικνύει ὅτι τὰ ἀνθρώπινα πράγματα ἔχουν ἀνάγκη ὑπερβατικῆς θεμελίωσης καί στήριξης, πέρα ἀπὸ τό ἀπλῶς «ἀνθρώπινο». Στό χριστιανικό πλαίσιο, αὐτή ἡ ἀρχὴ ἐκφράζεται μέ τήν πίστη στή δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου κατ' εἰκόνα Θεοῦ καί καθ' ὀμοιώσιν Του, καθὼς καί μέ τήν Ἐνανθρώπιση τοῦ Θεοῦ Λόγου καί τή διάνοιξη στόν ἄνθρωπο τῆς ὁδοῦ τῆς κατὰ χάριν θεώσεως.

Μέ τίς σκέψεις αὐτές καί μέ τήν βεβαιότητα ὅτι οἱ πνευματικές καί ἠθικές ἀξίες, μαζί μέ τήν ἐπιστημονική γνῶση καί τίς τεχνολογικές ἐφαρμογές τῆς, εἶναι τό κλειδί γιά τό μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος, ἀφοῦ ἔχει ἀποδειχθεῖ ὅτι ἡ πρόοδος τῆς ἐπιστήμης δέν ἔλυσε τὰ βαθειὰ ὑπαρξιακά προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου, οὔτε ὁμως τὰ ἐξαφάνισε, σᾶς καλωσορίζουμε στήν Πόλη καί στό Πατριαρχεῖο μας, σᾶς ἀπονέμουμε τήν εὐλογία τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί ἐπικαλούμαστε γιά ἐσᾶς καί τοὺς ἀγαπημένους σας τήν ζεῖδωρο χάρη καί τό ἀμέτρητο ἔλεος τοῦ παντελεῆμονος Θεοῦ τῆς ἀγάπης.

Καλὴ Ἀποκριὰ καί Καλὴ Ἀγία καί Μεγάλη Τεσσαρακοστή!

**Ὁμιλία τῆς Α.Θ.Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ.κ. Βαρθολομαίου
κατὰ τὴν Ἐξόδιον Ἀκολουθίαν τοῦ μακαριστοῦ Πατριάρχου
Σόφιας καὶ πάσης Βουλγαρίας Νεοφύτου
(Σόφια, 16 Μαρτίου 2024)**

Μακαριώτατοι καὶ Ἱερώτατοι ἐκπρόσωποι τῶν κατὰ τόπους ἁγίων
τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν,

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Βάρνης καὶ Μεγάλης Πρεσλάβας κ.
Ἰωάννη, Ἀντιπρόεδρε τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς ἐν Βουλγαρίᾳ Ἐκκλησί-
ας καὶ λοιποὶ Τιμιώτατοι Ἀδελφοὶ Ἱεράρχαι,

Ἐξοχώτατε Πρόεδρε τῆς Δημοκρατίας κ. Ροῦμεν Ράντεφ,

Ἐξοχώτατε Πρωθυπουργὲ κ. Νικολαΐ Ντένκοφ καὶ λοιποὶ Ἐκλα-
μπρότατοι Ἀρχοντες τῆς Χώρας,

Τιμιώτατοι Ἐκπρόσωποι λοιπῶν Χριστιανικῶν Δογμάτων καὶ τῶν
Θρησκειῶν,

Ἐξοχώτατοι Ἐκπρόσωποι τῶν ἐνταῦθα Διπλωματικῶν Ἀποστολῶν,
Εὐλαβέστατοι Κληρικοὶ παντὸς βαθμοῦ καὶ Ὅσιώτατοι Μοναχοὶ καὶ
Μοναχαί,

Προσφιλέστατα τέκνα τῆς ἐν Σόφια καὶ πάσῃ τῇ Θεοσώστῳ Χώρα
τῆς Βουλγαρίας ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας!

«Κατέπαυσεν Ἰακώβ ἐπιτάσων τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ καὶ ἐξάρας τοὺς
πόδας αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κλίνην ἐξέλιπεν καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν
αὐτοῦ» (Γεν. 49, 33).

Τὸ αὐτὸ συνέβη ἤδη καὶ μὲ τὸν νέον Ἰακώβ τοῦ εὐσεβοῦς
Βουλγαρικοῦ λαοῦ, τὸν σεπτὸν Πατριάρχην τῆς Χάριτος κυρὸν
Νεόφυτον, τὸν σεβάσμιον καὶ πεφιλημένον ἡμῖν Ἀδελφὸν ἐν Κυρίῳ
καὶ Συλλειτουργὸν, μετὰ ἀπὸ τετράμηνόν που ἐν τῇ νοσοκομειακῇ
κλίνῃ ἐν ἀσθενείᾳ σώματος κατάκλισιν! Ὁ ἀπὸ Φεβρουαρίου τοῦ 2013
σωτηρίου ἔτους τρίτος Πατριάρχης πάσης Βουλγαρίας μετὰ τὴν ὑψωσιν
τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Χώρας εἰς Πατριαρχικὴν περιωπὴν καὶ
ἀξίαν, μετὰ Κύριλλον καὶ Μάξιμον τοὺς ἀοιδίμους Πρωθιεράρχας, ὁ ἀπὸ
Ἐπίσκοπος Λεύκης τὸ πρῶτον καὶ Δοροστόλου καὶ Τσερνόβου κατόπιν,
καὶ Ροῦσε τῆς Παραδουναβίας Μητροπολίτης τέως, συμπληρώσας
εὐόρκως ἡμῖς περίπου αἰῶνος τιμίας ἐκκλησιαστικῆς διακονίας, ἐπὶ

εἴκοσι καὶ ὀκτῶ ἔτη θεοφιλῶς ἀρχιερατεύσας καὶ ἐπὶ ἑνδεκαετίαν σεμνῶς πατριαρχεύσας, ἐξεμέτρησεν εἰρηνικῶς τὸ ἐπὶ γῆς ζῆν, εὐλογῶν μέχρι τέλους καὶ νουθετῶν καὶ ἐπιστηρίζων ὡς φιλόστοργος πατὴρ τὰ τέκνα του, καὶ προσετέθη εἰς τοὺς ἀοιδίμους προκατόχους του καὶ τὸν ἐν οὐρανίαις μοναῖς ἐν χειρὶ Θεοῦ ἀξιονόμαστον λαόν του! Πένθους ὦρα, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον! Ἐκκλησια-στικὸν καὶ ἔθνικὸν πένθος διὰ τὴν Βουλγαρίαν! Ὀδυνηρὸς ὁ σωματικὸς χωρισμὸς, σκληρὰ ἡ ὄρφανία, μεγάλη ἡ συγκίνησις! «Ἐπὶ νεκρῶ κλαῦσον καὶ κατάγαγε δάκρυα... καὶ ποιήσον τὸ πένθος κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ», προτρέπει ἡ Σοφία Σειράχ (22, 11 & 16-17). Πενθεῖτε οἱ ἀπορφανισθέντες Βούλγαροι Ὀρθόδοξοι ἀδελφοί, ἡ σεπτὴ Ἱεραρχία, ὁ εὐαγγῆς Κληρὸς, οἱ εὐσεβεῖς Ἄρχοντες, οἱ ὀσιότροποι Μοναχοὶ καὶ αἰσεμνότατοι Μοναχαί, ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Σόφιας, τῆς ὁποῖος πρῶτος Κοσμήτωρ διετέλεσε μετὰ τὴν ἀνασύστασίν της, καὶ οἱ ἀκαδημαϊκοὶ θεράποντες τῆς Θεολογίας, οἱ μύσται τῆς ἱερᾶς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, τῆς ὁποῖας ὁ ἀοιδίμος ἦτο σπουδαῖος γνώστης καὶ διδάσκαλος καὶ ἡδύμολπος ἐκτελεστής, οἱ ἰατροὶ καὶ νοσηλευταὶ τῆς Στρατιωτικῆς Ἰατρικῆς Ἀκαδημίας τῆς Σόφιας, οἱ ὅποιοι τὸν διηκόνησαν μετ' ἐπιστήμης καὶ εὐλαβείας κατὰ τὴν ἀσθενειάν του καὶ ἐγένοντο μάρτυρες τῆς ταλαιπωρίας, ἀλλὰ καὶ τῆς καρτερίας του, ὁ πιστὸς καὶ χριστῶνυμος λαός, οἱ πάντες! Ἀλλὰ, ὄχι μόνοι σας! Τὸ πένθος καὶ τὴν λύπην σας συμμεριζόμεθα ἅπαντες οἱ Ὀρθόδοξοι, ὅσοι «τὴν εὐσέβειαν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὡς μητέρα κοινήν ἔχομεν» (Ἄγ. Φιλόθεος Πατρ. Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Κόκκινος), καὶ μάλιστα ἡ καθ' ἡμᾶς Ἁγία τοῦ Χριστοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃ Ἐκκλησία, ἡ κοινὴ ἡμῶν καὶ ὑμῶν πνευματικὴ Μήτηρ καὶ Τροφός! Καὶ τοῦτο ἀκριβῶς ὑπογραμμίζει ἡ ἐν μέσῳ ὑμῶν παρουσία καὶ συμπροσευχὴ ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ τοῦ ὀμιλοῦντος καὶ τῆς Συνοδείας ἡμῶν. Ἦλθεν ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καὶ πάλιν εἰς τὴν Σόφίαν, ὅπως καὶ κατὰ Νοέμβριον τοῦ 2012, ὅτε ἐκηδέυσσαμεν τὸν ἐν εὐλογίαις μακαριστὸν Πατριάρχην Μάξιμον, διὰ νὰ πενθήσῃ καὶ αὐθις μαζί σας, νὰ προσευχηθῇ μαζί σας καὶ διὰ νὰ τιμήσῃ πρεπόντως τὸν ἀποιχόμενον ἀξιόθεον πνευματικὸν Πατέρα σας, «κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ!» Ἦλθε διὰ νὰ ἀποθέσῃ ἐπὶ τοῦ σεπτοῦ σκηνώματος τοῦ ἀγίου Ἀδελφοῦ τὰ ἄνθη τῆς ἀγάπης καὶ τῆς τιμῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ νὰ τοῦ ἀποδώσῃ τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν, ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ καὶ νὰ στηρίξῃ φιλαδέλφως πάντας ὑμᾶς!

Ἀλλὰ, πρὸς Θεοῦ!, ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, τὸ πένθος ἡμῶν δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἀνήκεστον καὶ πανόδυρτον, ὅπως τῶν λοιπῶν, τῶν μὴ

ἐχόντων ἐλπίδα! Ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ προπέμπομεν, ἐν συνεπείᾳ πίστεως ἀφιερῶσαντα ὅλον τὸν βίον του εἰς τὸν Νικητὴν τοῦ Θανάτου Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας Του! Ἐπίσκοπον ἀγάπης κηδεύομεν, τῶν Ἀποστόλων διάδοχον, μάρτυρα καὶ κήρυκα τῆς Αναστάσεως, ὡς ἐκεῖνοι! Ὑπνος καὶ κοίμησις ἐν Χριστῷ, τῷ αἰωνίως ζῶντι Θεῷ, εἶναι ἡ ἔξοδός του καὶ φωτεινὴ μετάβασις ἐκ τῶν λυπηρῶν ἐπὶ τὰ θυμηδέστερα καὶ ἐκ τῶν προσκαιρῶν πρὸς τὰ αἰώνια, ἐκ τῶν κόπων καὶ ἀγώνων ἐπὶ τὰ ἄλλα καὶ τοὺς στεφάνους τοὺς ἀμαραντίνους! Θαρσεῖτε καὶ δοξάσατε ἐπὶ πᾶσι τὸν Θεόν, τὸν Κύριον τῆς Ζωῆς!

Ἐγνωρίσαμεν τὸν μακάριον ἄνδρα προσωπικῶς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ ἐξετιμήσαμεν τὴν σεμνότητα, τὴν πραότητα καὶ μελιχιότητα, τὴν εὐγένειαν καὶ γλυκύτητα τοῦ χαρακτήρος καὶ τῆς μορφῆς του, τὴν πιστότητά του εἰς τὴν ἀγίαν Ὁρθόδοξον Πίστιν καὶ πατρῶαν ἡμῶν Παράδοσιν, τὴν ἀγάπην του διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, τὸν σεβασμὸν του πρὸς τὰ ἱερά καὶ ὅσια τῆς θεοτεύκτου Ὀλκάδος, τὴν ἀγάπην του διὰ τὴν γενέθλιον γῆν τῆς Βουλγαρίας, τὴν εὐλάβειάν του πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως! Ἐχαίρε παρ' ἡμῖν πολλῆς ἀγάπης! Ἐρχόμενος ὡς Μητροπολίτης Ρουσε εἰς τὸ Φανάριον μᾶς ἔδωκε τὴν χαρὰν τῆς λειτουργικῆς συμμετοχῆς του εἰς τὸν Ἐσπερινὸν τῆς Ἀγάπης ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ. Συνειργάσθη ἀγαστῶς, ὡς Μητροπολίτης ἀκόμη, κατὰ τὴν ἐν Σαμπεζύ τῆς Γενεύης Δ' Προσυνοδικὴν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν κατ' Ἰούνιον τοῦ 2009. Ὡς Πατριάρχης πλέον Βουλγαρίας μετέσχε τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῶν Ἀγιωτάτων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν τὸ πρῶτον ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸν Μάρτιον τοῦ 2014 καὶ τοῦ ἐπιστέψαντος τὰς ἐργασίας αὐτῆς λαμπροῦ Πρωθιεραρχικοῦ Συλλειτουργοῦ εἰς τὸν πάνσεπτον Πατριαρχικὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας, 9ην Μαρτίου. Ἀλλὰ καὶ τῆς μετὰ διετίαν συγκληθείσης ὁμοίας ἱερᾶς Συνάξεως τῶν Προκαθημένων εἰς τὸ ἡμέτερον Πατριαρχικὸν Κέντρον τοῦ Σαμπεζύ, συνυπέγραψε δὲ καὶ ἐκθύμως τὰς σχετικὰς κοινὰς ἀποφάσεις. Δὲν μᾶς ἔδωκεν ὁμως, δυστυχῶς, τὴν εὐλογίαν τῆς παρουσίας καὶ ἐνεργοῦ συμμετοχῆς αὐτοῦ καὶ τῆς προσφιλεστάτης Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας, παρὰ τὰ κοινῶς τότε ἀποφασισθέντα, εἰς τὴν ἐν Κρήτη, μετὰ πεντάμηνον, συνελθοῦσαν Ἀγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 2018 ἐχάρημεν μεγάλως, ὑποδεξάμενοι αὐτὸν καὶ τὴν τιμίαν Συνοδείαν του εἰς τὴν Βασιλεύουσαν διὰ νὰ τελέσωμεν τὰ θυρανοίξια

του ἑκ βάθρων ἀναστηλωθέντος, ἀνακαινισθέντος καὶ ἐξωραϊσθέντος ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Πρωτομάρτυρος καὶ Ἀρχιδιακόνου Στεφάνου ἐν Φαναρίῳ, παρουσίᾳ τοῦ Ἐξοχωτάτου Προέδρου τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας κ. Ἐρντογὰν καὶ τῶν τότε Πρωθυπουργῶν τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Βουλγαρίας. Ἡ ἐπακολουθήσασα ὑποδοχὴ του εἰς τὸ Σεπτὸν Κέντρον καὶ ἡ ἀδελφικὴ μας συνάντησις καὶ συνεργασία ἀφήκεν εἰς ὅλους αὐτρᾶν ἀγιοπνευματικῆς χαρᾶς, εἰρήνης καὶ ἀγαλλιᾶσεως.

Τὸ φιλειρηνικὸν χριστιανικὸν ἦθος τοῦ προπεμπομένου μακαρίου Πατριάρχου ὑπεγραμμίσθη ζωηρῶς καὶ διὰ τοῦ ἐπὶ τῇ τελευταίᾳ ἑορτῇ τῶν Θεοφανείων ἐκ κλίνης ἀσθενείας Μηνύματός του διὰ τὸν ἀγιασμόν τῶν Σημαιοῦν τοῦ Στρατοῦ τῆς Χώρας σας. Δι' αὐτοῦ, εὐλογῶν τὸν προστάτην τῆς Βουλγαρίας ἀμυντικὸν Στρατόν, κατεδίκασε τὴν ἐπιθετικότητα κατὰ ἄλλων λαῶν καὶ τὸν συνεχιζόμενον πόλεμον εἰς βάρος τῆς Οὐκρανίας, γινόμενος οὕτως ἄξιος τοῦ μακαρισμοῦ τοῦ Χριστοῦ: «Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται». (Ματθ. 5, 9). Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔσπευε τὴν πολιὰν κεφαλὴν του ὡς ἄλλος στέφανος ἀγιασμοῦ ἦτο ἡ πολλὴ καὶ μεγάλη ὑπομονὴ του ἐν δοξολογίᾳ Θεοῦ κατὰ τὰς σκληρὰς ὥρας τῆς πολυμήνου ἀσθενείας του. Ἦκουε τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου φθεγγομένου: «Εἰ σῶμα εἶ Χριστοῦ, φέρε τὸν σταυρόν» (Ὁμιλία εἰς Πρὸς Ἐφεσίους Γ'). Καὶ τὸν ἔφερε γενναίως μέχρι τέλους! Κατὰ τὸν αὐτὸν Χρυσορρήμονα, ἡ ὑπομονὴ εἶναι «ἡ βασιλις τῶν ἀρετῶν, θεμέλιος τῶν κατορθωμάτων, λιμὴν ὁ ἀκύμαντος» (Πρὸς Ὀλυμπιάδα, Ἐπιστ. ΙΓ'). Ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἀκύμαντον λιμένα τῆς ὑπομονῆς ἀποπλέει ἤδη μὲ καθαρὸν τὸν ποδῆρη χιτῶνα τῆς Ἱερωσύνης, εὐλογεῖ τὸ προσφιλὲς ποιμνιὸν του καὶ τὴν ἡγαπημένην ἐπίγειον πατρίδα του, κατασπάζεται τοὺς ἀγίους Ἀδελφούς του Ἀρχιερεῖς, προχωρεῖ γαληνῶς ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως καὶ ζωῆς αἰωνίου καὶ ἐλλειμενίζεται ἀπὸ τοῦδε ἀσφαλῶς εἰς τὸν εὐορμον καὶ εἰρηνικὸν οὐράνιον λιμένα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ! Τὸν πλοῦν του συνοδεύουν ὁ Ἅγιος Κλήμης τῆς Ἀχρίδος, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Ρίλας, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Κουκουζέλης, τοῦ ὁποῖου τὰ μουσουργικὰ ἴχνη ἐπιτυχῶς ἐκ νεότητος ἠκολούθει, καὶ ὅλοι οἱ Ἅγιοι οἱ ὁποῖοι ἠγίασαν τὴν γῆν τῆς Βουλγαρίας, παλαιότεροι καὶ νεώτεροι, μαζὶ μὲ τὸν προστάτην τοῦ Ἁγίου Νεόφυτον. Τὸν προστατεύει ἡ μητρικὴ στοργὴ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ τὸν ἀναμένει Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος εἶπεν: «Ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντα τοὺς λόγους μου» (Ἠσ. 66, 2).

«Μακάριος ὡς ἀληθῶς», Κύριε, «ὄν ἐξελέξω καὶ προσελάβου» Ἀδελφὸν καὶ Συλλειτουργὸν ἡμῶν Πατριάρχην Νεόφυτον! Δεόμεθά

Σου έκτενω: «Αὐτὸς ἐπὶ γῆς τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἐδόξασας, αὐτὸς καὶ τὴν ἔξοδον τοῦ βίου αὐτοῦ ἐν τῇ εἰσόδῳ τῶν Ἁγίων, τῶν ἀπ' αἰῶνος εὐαρεστησάντων Σοι ἀξιώσον! Ἀπόδος αὐτῷ τοῦ ποιμενικοῦ κόπου μισθὸν εὐσεβῆ! Εἰσάγαγε αὐτὸν λαμπαδηφόρον εἰς τὸν οὐράνιον Σου νυμφῶνα! Παράσχου αὐτῷ ἀγγελικὴν παρρησίαν, ἵνα ἀνεπαισχύντως παραστῇ τῷ ἀπροσίτῳ Σου Θρόνῳ!»! Naί, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, καὶ «γενοῦ παραμυθία τῶν προβάτων Σου»! Ἀμήν!

**Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατά τὴν χειροθεσίαν τοῦ Παντελεήμονος Μπούμπουρα εἰς
Ἄρχοντα Ὁρφανοτρόφου τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης
Ἐκκλησίας
(Φανάριον, 23 Μαρτίου 2024)**

Ἐντιμολογιώτατε Ἄρχων,

Ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία γνωρίζει παλαιόθεν νά τιμᾷ τά τέκνα της, τά ὅποια διακρίνονται διὰ τό ὀρθόδοξον φρόνημά των, τόν σεβασμόν καί τὴν ἀφοσιώσιν των πρὸς αὐτήν καί διὰ τὴν προσφορὰν των πρὸς τό Γένος καί τὴν κοινωνίαν. Τοιαῦται ἀρεταί κοσμοῦν καί τό ὑμέτερον πρόσωπον, Ἐντιμολογιώτατε, διό καί ἡ ἡμῶν Μετριότης, κατ' ἰδίαν φιλοτιμίαν, συμφώνως δέ καί πρὸς τὴν ἐνθερμον πρότασιν τοῦ Ἱερωτάτου καί ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ Μητροπολίτου Αὐστρίας κυρίου Ἀρσενίου, σᾶς ἀπονέμει σήμερον, κατά τό ἐσπερινόν τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, τό ὑψηλόν ὀφθίκιον τοῦ Ἀρχοντος Ὁρφανοτρόφου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Ἱεροῦ.

Μέ τόν τίτλον τοῦ Ἀρχοντος Ὁρφανοτρόφου ἐτιμῶντο εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμαϊκὴν Αὐτοκρατορίαν καί εἰς τὴν Ὁρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν οἱ ὑπεύθυνοι διὰ τὴν ὀργάνωσιν, διαχείρισιν καί καλὴν λειτουργίαν τῶν Ὁρφανοτροφείων κληρικοί, ἀλλὰ καί λαϊκοί μέ διοικητικὴν ἐμπειρίαν, διαθέσιν προσφορᾶς καί φιλόανθρωπαισθήματα, οἱ ὅποιοι ἐστήριζον τό ἔργον ὄχι μόνον τῶν ὀρφανοτροφείων, ἀλλὰ καί εὐρύτερον, ὄλων τῶν κοινωφελῶν καθιδρυμάτων τῆς Αὐτοκρατορίας καί τῆς Ἐκκλησίας, ἐργαζόμενοι θυσιαστικῶς διὰ τὴν ἀνακούφισιν τῶν πασχόντων καί τῶν ἐνδεῶν. Πολλοί μάλιστα ἐξ αὐτῶν ἀνεδείχθησαν Ἱεράρχαι, τινές δέ καί Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι.

Ἐν τῷ προσώπῳ σας, Ἐντιμολογιώτατε καί ἀγαπητέ Ἄρχων, ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία, ὁ ὕπατος θεσμός τοῦ Γένους καί τῆς Ὁρθοδοξίας, ὁ ὅποιος φυλάσσει ἀνυστάκτως εἰς τὴν Πόλιν τῶν Πόλεων καί εἰς τὴν οἰκουμένην τὰς πατρῶας παραδόσεις καί τὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεως εἰς Χριστόν, τῆς οὐ ζητούσης τὰ ἑαυτῆς ἀγάπης καί τῆς οὐ καταισχυνοῦσης ἐλπίδος, ἀποκτᾷ ἓνα νέον Ὁρφανοτρόφον, συνεργάτην καί ἀρωγόν πολῦτιμον εἰς τὴν καλὴν μαρτυρίαν ἐν τῷ κόσμῳ καί εἰς τό κοινωνικόν ἔργον της. Εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχει ἀδιάσπαστος καί

έσωτάτη σύνδεσις τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον, τὸν ἀδελφόν, ἢ ὅποια ἀνήκει εἰς τὸν πυρῆνα τοῦ χριστιανικοῦ ἤθους. «Ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης, τῆς ἀγάπης εἰς τὸν πλησίον οὐδὲν ἀνώτερον τίθησι», τονίζει ὁ ἐν Ἁγίοις Προκάτοχος τῆς ἡμῶν Μετρίοτητος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος (Εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ τὰ μύρια τάλαντα-ὀφείλοντος, PG 51, 28-29).

Γνωρίζομεν, ἀγαπητέ Ἄρχων, τὴν φιλόανθρωπον διάθεσιν, τὴν κοινωνικὴν σας εὐαισθησίαν καὶ τὰς πολλὰς καὶ σπουδαίας κοινωφελεῖς δραστηριότητάς σας. Μεριμνᾶτε διὰ τοὺς ἐν περιστάσεσιν ἀδελφούς, κατ' ἐξοχὴν δέ, κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη, διὰ τὸν σκληρῶς δοκιμαζόμενον γενναῖον καὶ εὐσεβῆ Οὐκρανικὸν λαόν. Ἡ ἔμπρακτος αὐτῆ συμπαράστασις καὶ ἀγάπη ἀποκαλύπτει μεγαλεῖον ψυχῆς, πού πάντοτε ὑπερβαίνει τὸ ἀνθρώπινον μέτρον. Ἔχετε ἐπίσης πηγαίαν καὶ ἀνεξίτηλον ἀγάπην διὰ τὴν γενέτειράν σας, τὴν αἰγαιοπελαγίτικὴν καὶ μυροβόλον νῆσον Λήμνον, τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὁποίας προθύμως στηρίζετε. Δέν ἐλησημονήσατε τὴν καταγωγὴν σας καὶ τὰς ρίζας σας, τὸν πατρῶον πολιτισμὸν καὶ τὰς ἀξίας του, ἐν πλήρει ἐπιγνώσει ὅτι, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀποκοπῆ ἀπὸ τὰς ρίζας του συρρικνώνεται ἢ ὑπαρξίς του, στενεύει ὁ ὀρίζων τῆς ζωῆς του. Ἔχετε δυναμισμόν, ἀποφασιστικότητά, ἰσχυρόν αἶσθημα εὐθύνης, ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν βούλησιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ.

Χαιρόμεθα, διότι εἰς τὸ πρόσωπόν σας συνεχίζεται ἡ παράδοσις τῶν φιλογενῶν λαϊκῶν, οἱ ὅποιοι, μετ' ἐνθέου ζήλου καὶ γενναιοδωρίας, εἰργάσαντο πάμπολλα καὶ τιμαλφῆ διὰ τὸ Γένος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν. Συμβάλλετε εἰς τὴν ἀνέργειαν, ἀνακαίνισιν καὶ ἀποκατάστασιν ἱερῶν ναῶν, στηρίζετε εὐσεβοφρόνως τὸ ἔργον ἱερῶν Μητροπόλεων καὶ ἐνοριῶν. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἀνάγκην ἀνθρώπων ὡς ἡ Ἐντιμολογίότης σας. Δέν εἶναι διόλου τυχαῖον ὅτι πρὸ πενταετίας περίπου καὶ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κύριος Ἰερώνυμος σᾶς ἐτίμησε διὰ τὴν προαγωγὴν τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν, τὴν φιλόανθρωπιαν, τὴν ἀφοσίωσίν σας εἰς τὰ ἰδανικά τῆς καλοσύνης καὶ διὰ τὴν στήριξιν τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐντιμολογιώτατε Ἄρχων Ὁρφανοτρόφε κύριε Παντελεῆμον Μπούμπουρα,

Σᾶς συχαίρομεν ἐγκαρδίως διὰ τὴν προαγωγὴν σας καὶ διὰ τὸ Ἀρχοντίκιον καὶ εὐλογοῦμεν τοὺς συναγαλλομένους οἰκογενεῖς σας, τὴν ἐφορτάζουσιν σήμερον ἐρίτιμον σύζυγόν σας Θεοδώραν καὶ τὰ

τέκνα σας Βασίλειον, Σπυρίδωνα καί Ὀλγαν μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των. Ὁ πάνδωρος Κύριος νά χαρίζῃ εἰς ὅλους σας υἰγιάν καί πᾶσαν ἄνωθεν εὐλογίαν.

Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θά φανῆτε ἀντάξιος τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ Πατριάρχου σας, ἐνισχυόμενος ἐκ τῆς χάριτος τήν ὁποίαν ἐλάβετε κατὰ τήν χειροθεσίαν σας ἐνώπιον Θεοῦ καί ἀνθρώπων ὡς δωρεάν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καλεῖσθε νά συνεχίσετε τό θεάρεστον ἔργον σας ὡς μέλος πλέον τῆς Ἀδελφότητος Ὁφφικιαλίων «Παναγία ἡ Παμμακάριστος», εἰς τήν ὁποίαν ἐντάσσεσθε ἀπό τῆς σήμερον. Ἀπέναντί σας βλέπετε τήν περίπυστον καί πανίερρον εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Παμμακαρίστου, τῆς Προστάτιδος τῆς Ἀδελφότητος, ἡ ὁποία θά εἶναι καί ἡ ἰδική σας προστάτις καί τῶν οἰκογενῶν σας.

Μέ αὐτά τά αἰσθήματα, σᾶς καλωσορίζομεν εἰς τήν Βασιλεύουσαν καί τό πάνσεπτον Κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας καί ἐπικαλούμεθα ἐφ' ὑμᾶς καί ἐπί τούς περὶ ὑμᾶς τήν χάριν καί τό ἔλεος τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ «ἀεὶ ὑπέρ ἡμῶν» Θεοῦ τῆς ἀγάπης.

Ἄξιος!

Προσφώνησις Τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατά τόν Ἑσπερινόν τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς
Προσκυνητάς ἐξ Ἑλλάδος
(Πάνσεπτος Πατριαρχικός Ναός, 23 Μαρτίου 2024)

Τιμώτατοι ἀδελφοί Ἀρχιερεῖς,
Ἐξοχώτατε κύριε Πρέσβυ,
Ἐξοχώτατε κύριε Βουλευτά,
Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες,
Εὐλαβέστατοι κληρικοί,
Εὐλογημένοι προσκυνητές,
Ἐλλογιμώτατοι ἐκπαιδευτικοί, ἀγαπητοὶ μαθητές, ἀγαπητές μαθή-
τριες, ἐκπρόσωποι τῆς Α.Ε.Κ. Καβάλας,
Προσφιλέστατα τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Ἐορτάζουμε αὔριο τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἦδη 1181 ἔτη τι-
μᾶται πανηγυρικῶς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίᾳ ἡ ἡμέρα τῆς ἀναστηλώσεως τῶν
ιερῶν εἰκόνων ὡς νίκη τῆς ὀρθῆς πίστεως κατὰ τῶν αἰρετικῶν δογμα-
των. Εἶναι ἡ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποία διατρανώνουμε ὅλοι οἱ πιστοὶ τῆ
δέσμευσή μας νὰ διαφυλάξουμε ἀλώβητη καὶ ἀκέραια «τὴν πίστιν τῶν
Ἀποστόλων, τὴν πίστιν τῶν Πατέρων, τὴν πίστιν τῶν Ὁρθοδόξων», πού
στήριξε καὶ στηρίζει τὴν οἰκουμένη. Ἡ κεντρικὴ θέση τῶν σεπτῶν εἰκό-
νων στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας δέν εἶναι μιά ἀπλὴ διάσταση τῆς ὀρθό-
δοξης εὐσέβειας, ἀλλὰ ἀνήκει στὸν πυρῆνα τῆς ταυτότητάς μας. Κάθε
εἰκόνα ἐκπροσωπεῖ καὶ ἐκφράζει τὴν πανσωστικὴ Σάρκωση τοῦ Λόγου
τοῦ Θεοῦ, καὶ εἶναι ταυτοχρόνως «ἓνα παράθυρο μὲ θεὰ τα Ἑσχατά»,
δηλαδή μὲ ὀρίζοντα τὴν πληρότητα ζωῆς, τὴν ἀνεκκλήλητη χαρὰ καὶ
τὴν ὀλόλαμπρη φωτοχυσία τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἱερές εἰκόνες
μᾶς ὑπενθυμίζουν ὅτι ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ πτώση δέν εἶναι ἡ ἀληθινὴ φύση
τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ ὅτι ἔχουμε αἰώνιο προορισμὸ ἐν Χριστῷ, τὸν ὁποῖο
ἡ θεολογία τῶν Πατέρων χαρακτηρίζει μὲ τὸν ὄρο «θέωσις».

Ἡ ὀρθόδοξη εἰκόνα εἶναι μιά ἐναλλακτικὴ πρόταση ζωῆς, παιδεί-
ας καὶ ἐλευθερίας ἀπέναντι σέ ὅσα διακηρύσσονται γιὰ τὸν ἄνθρωπο
σήμερα, ἀπέναντι στὸν ἑαυτοκεντρισμὸ, στὴν ἀσύδοτη ἐλευθερία καὶ

τόν δικαιωματισμό, στην έγκλωβισμένη στά γεώδη ζωή, χωρίς έλπίδα αιωνιότητος. Μᾶς διδάσκει τόν αὐθεντικό τρόπο σχέσης μέ τόν Θεό, μέ τόν συνάνθρωπο καί μέ όλόκληρη τή δημιουργία. Ἡ Ἐκκλησία προσφέρει στόν ἄνθρωπο αὐτόν τόν τρόπο τοῦ βίου καί τόν ὑψηλό προορισμό καί ὑπενθυμίζει τούς κινδύνους γιά τήν ἀνθρώπινη ὕπαρξη, οἱ ὅποιοι συνδέονται μέ τίς συρρικνωτικές θεωρήσεις της. Τό νά βλέπουμε τή ζωή μας ὡς βιολογικό μόνον γεγονός καί τόν θάνατο ὡς τό ὀριστικό τέλος, μᾶς ἀποδυναμώνει, μᾶς ἐξουθενώνει. Μικραίνει ὁ ἄνθρωπος, καί δέν μπορεῖ τελικά νά ἀνταποκριθεῖ στίς ὀριακές καταστάσεις καί τίς πολλές ἀπαιτήσεις τῆς ὕπαρξής του. Ἐάν ὁ ἄνθρωπος λησμονήσει τόν θεῖο προορισμό του, ἀδυνατεῖ νά ζήσει δημιουργικά.

Δυστυχῶς, ἡ σύγχρονη παιδεία παραμελεῖ τήν πνευματική φύση τοῦ ἀνθρώπου, ἐνῶ διογκώνει τό ἐγώ του καί τίς ιδιωτικές ἐπιθυμίες του. Μέ τήν ἔννοια αὐτή, τό λεγόμενο «σχολεῖο τῶν εὐτυχισμένων παιδιῶν» μᾶλλον δέν προετοιμάζει τή νέα γενιά γιά τήν εὐτυχία, ἀλλά γιά μία ἀδιέξοδη δουλεία στίς ἐξ ὀρισμοῦ ἀκόρεστες ἀνάγκες τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ποιότητα τῶν ὁραμάτων μιᾶς κοινωνίας κρίνεται ἀπό τό πῶς αὐτή ἀξιολογεῖ καί ὀργανώνει τήν ἐκπαίδευση τῆς νέας γενιᾶς, ἀπό τό πῶς ἱεραρχεῖ τούς σκοπούς τῆς παιδείας. Προφανέστατα, ἡ διαπαιδαγώγηση τῆς νεότητος εἶναι ἔργο δύσκολο καί πολύ ἀπαιτητικό. Σήμερα, προστέθηκαν στίς ἐγγενεῖς δυσκολίες τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἔργου καί νέα, πρωτόγνωρα προβλήματα, πού συνδέονται μέ τήν τεχνολογική ἐπανάσταση καί τίς ἐπιπτώσεις της, ἀλλά καί μέ ἄλλες καταλυτικές πολιτισμικές ἀλλαγές. Ὁ ταχύτατος ρυθμός τῶν ἐξελιξέων βαθαίνει τό χάσμα μεταξύ τῶν γενεῶν σέ θέματα προσανατολισμοῦ τῆς ζωῆς, ἀξιῶν καί προσδοκιῶν. Ἡ ἐκπαίδευση δέν στρέφει τόν νέο ἄνθρωπο στήν προαγωγή τοῦ κοινῶ καλοῦ, γεγονός πού ἀποτελεῖ παιδαγωγική, ἀνθρωπολογική καί κοινωνική ἀστοχία. Γιατί ὁ ἄνθρωπος ἐνδόμυχα ἐπιθυμεῖ νά προσφέρει, νά ἀφιερωθεῖ σέ ἕνα ἀγαθό σκοπό, νά ἔχει κοινωνική παρουσία, νά μοιράζεται τή ζωή.

Τό μέλλον ἀνήκει σέ μία παιδεία, ἡ ὁποία καλλιιεργεῖ αὐτή τή διάσταση τῆς ἀνθρώπινης ὕπαρξης, πού βγάξει τόν ἄνθρωπο ἀπό τούς λαβυρίνθους τῆς κλειστής αὐτοπραγμάτωσης καί τῆς ἀδιαφορίας γιά τόν συνάνθρωπο. Στόν πυρῆνα αὐτῆς τῆς ιδέας τῆς παιδείας βρίσκεται τό χριστιανικό ἦθος, ὄχι μόνον ἐπειδή σέ αὐτό εἶναι ριζωμένα ὑψηλά ἀνθρωπιστικά ιδεώδη, -ἀκόμη καί στήν ἐκκοσμικευμένη τους ἐκδοχή-, ἀλλά ἐπειδή προωθεῖ τήν ἐλευθερία, τήν κοινωνικότητα καί τήν ὑπευ-

θυνότητα του ανθρώπου. Όσοι συνδέουν τη χριστιανική ζωή με κλειστότητα και αδιαφορία για τον πολιτισμό πλανώνται πλάνην οίκτράν.

Απευθυνόμαστε προς όλους σας και υπενθυμίζουμε ότι στην παράδοσή μας δέν υπάρχουν έτοιμες συνταγές για την αντιμετώπιση των υπαρξιακών έρωτημάτων. Υπάρχουν οι βασικές αρχές και τά θεμελιώδη θεολογικά κριτήρια, ένταγμένα στη ζωή της Έκκλησίας, στη ζωτανή παράδοση βιωμένης αλήθειας, έλευθερίας και αδελφσύνης, ή όποια είναι πρόταση αυθεντικής ζωής, πολιτισμού του προσώπου και της αλληλεγγύης, όπου πίστη και αγάπη είναι οι «μεγάλες δυνάμεις» στη ζωή μας, δώρο του ούρανού, θεία εύλογία.

Ευρίσκεσθε, αγαπητοί προσκυνητές, στίς Αύλές της Μεγάλης Έκκλησίας, στό Κέντρο της παγκόσμιας Ορθοδοξίας. Τό Φανάρι είναι τόπος διακονίας, διαλόγου και καλής μαρτυρίας, πνευματικού πολιτισμού, διαφυλάξεως και καλλιέργειας των πατρών παραδόσεων. Είναι ζωτικής σημασίας νά γνωρίζουν οι νέοι και οι νέες μας τήν καταλυτική προσφορά του Οίκουμενικού Πατριαρχείου στό Γένος και τον κεντρικό ρόλο του στη διάσωση της ταυτότητός μας, τή σημασία του για τήν πορεία μας προς τό μέλλον, καθώς και τήν πανορθόδοξη, παγχριστιανική και πανανθρώπινη αποστολή του. Δέν έπαρκοϋν ή τεχνολογική έγγραμματοσύνη, ή επιστημονική γνώση, ή οικονομική πρόοδος και οι σύγχρονες ιδέες για τή συγκρότηση και διάσωση της ιδιοπροσωπίας μας, στό κέντρο της όποιας βρίσκεται ό πνευματικός πολιτισμός μας, μέ σύμβολο τήν Αγία του Χριστού Μεγάλη Έκκλησία.

Μέ αυτές τίς σκέψεις και μέ πολλή χαρά και τιμή σās καλωσορίζουμε στην Πόλη των Πόλεων και στο Φανάρι και επικαλούμαστε για όλους σας και τούς αγαπημένους σας τή χάρη και τό έλεος του Θεού της αγάπης.

Καλή Σαρακοστή, εύλογημένη πορεία προς τήν Μεγάλη Έβδομάδα και τό Άγιον Πάσχα!

**Προσφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατά τὴν εἰς διάκονον χειροτονίαν τοῦ κ. Βασιλείου Pokhylets
(Φανάριον, 24 Μαρτίου 2024)**

Ἐρολογιώτατε διάκονε κ. Βασίλειε,

Ἐν ἑορτίῳ χαρᾷ καὶ κατανυκτικῇ ἀτμοσφαίρᾳ, ἐτελέσαμεν εἰς τόν ὀλόφωτον πάνσεπτον Πατριαρχικόν Ναόν τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου τὴν χειροτονίαν σου. Εἶναι μεγάλη εὐλογία διὰ σέ νά ἀνήκης εἰς τόν ἱερόν κληρὸν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ μάλιστα νά διακονήσης εἰς τὴν Ἐξαρχίαν τῆς Ἰαπωνίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορέας, ὅπου θά κληθῆς νά ἐκπροσωπήσης, λόγω καὶ ἔργῳ, τό πνεῦμα, τό ἦθος καὶ τὰς παραδόσεις τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Εἶσαι ἀπόφοιτος τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῆς Ὀδησοῦ καὶ κάτοχος τίτλου Master τοῦ Τμήματος Θεολογίας τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, συνεχίζεις δέ τὰς θεολογικάς σου σπουδάς ὡς ὑποψήφιος διδάκτωρ, μέ ἐπιβλέποντα καθηγητὴν τόν Ἱερώτατον Μητροπολίτην Ἀρκαλοχωρίου κύριον Ἀνδρέαν. Σέ συγχαίρομεν διὰ τὴν ἀγάπην σου πρὸς τὴν θεολογίαν. Ἡ καλὴ θεολογικὴ κατάρτισις εἶναι ἀπαραίτητον στήριγμα εἰς τὴν ζωὴν τοῦ κληρικοῦ, ἐμπνέει, διευρύνει καὶ διευκολύνει τὴν ἀγίαν ἀποστολήν καὶ τό διακονικόν του ἔργον. Ἡ διακονία εἶναι λέξις ἱερά, ἡ ὁποία παραπέμπει εἰς τόν πρῶτον Διάκονον τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου, τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τόν ἐλευθερώσαντα ἡμᾶς «ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἀλλοτρίου», τόν εἰπόντα εἰς τοὺς δώδεκα Αὐτοῦ μαθητάς: «εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων ἔσχατος καὶ πάντων διάκονος» (Μάρκ. θ', 35).

Κατάγεσαι ἀπὸ τὴν μαρτυρικὴν Οὐκρανίαν, ἡ ὁποία ὑφίσταται ἀπὸ τὸν Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 2022 τὴν σκαιάν καὶ ἄδικον ἐπίθεσιν καὶ εἰσβολὴν τῆς Ρωσίας, μέ τὰς καταστροφικὰς συνέπειας των. Ἡ Μετριοτήτης ἡμῶν κατεδίκασε καὶ ἐστιγματίσεν ἐπανειλημμένως τὴν ὠμὴν αὐτὴν παραβίασιν τῆς ἀνεξαρτησίας ἐνός κυριάρχου κράτους καὶ τὴν ἀσύλληπτον βίαν, προσεῦχεται δέ καὶ ἀγωνίζεται διὰ τὴν ἐπικράτησιν δικαίας εἰρήνης εἰς τὴν περιοχὴν. Ἐσύ, μέ ἐμπειρίαν τῆς βίας καὶ τῆς ἀδικίας κατὰ τοῦ λαοῦ σου, ὀφείλεις νά ἀναδεικνύεσαι καθ' ἡμέραν ἀνθρῶπος τῆς εἰρήνης, κήρυξ τῆς πάντα νοῦν ὑπερεχούσης ἀνωθεν εἰρη-

νης καὶ ἀσυμβίβαστος ὑπερασπιστὴς τῶν προεκτάσεων καὶ συνεπειῶν τῆς διὰ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου.

Ὁ λειτουργὸς τοῦ ὑψίστου δὲν ἀνήκει εἰς τὸν ἑαυτόν του, ἀλλὰ εἰς τὸν Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ καλὸς κληρικὸς εἶναι πάντοτε διακονικὸς, εὐαίσθητος διὰ τὸν ἀνθρώπινον πόνον, οὐδέποτε νωθρὸς ἢ ἀπαισιόδοξος. Νὰ εἶσαι ἀπαιτητικὸς πρὸς τὸν ἑαυτόν σου. Νὰ κηρύττης τὴν Ἀλήθειαν καὶ νὰ δίδῃς τὴν ἔμπρακτον μαρτυρίαν περὶ τῆς Ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ, ὅτι «οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἢ σωτηρία» οὐδὲ γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τό δεδομένον ἐν ἀνθρώποις ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς» (Πράξ. δ', 12). Ἡ μόρφωσίς σου, ἡ σεμνότης καὶ ὁ ἐν-θεὸς ζήλος σου, ἡ καταγωγή σου ἀπὸ λευιτικὴν οἰκογένειαν, ἐγγυῶνται εὐκαρπὸν καὶ θεάρεστον ἐκκλησιαστικὴν διακονίαν.

Εἰς τὴν Ἰαπωνίαν θὰ διακονήσης τὰς πνευματικὰς, ποιμαντικὰς καὶ λειτουργικὰς ἀνάγκας ἑνὸς πολυεθνικοῦ ποιμνίου σλαβοφώνων, ἀγγλοφώνων, ἑλληνοφώνων καὶ ἄλλων Ὀρθοδόξων πιστῶν, συμφώνως πρὸς τὴν οἰκουμενικὴν καὶ ὑπερεθνικὴν ἀποστολὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὁποίου ἀνήκει ἡ Ἄπω Ἀνατολή. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ σου ἀποστολὴ θὰ ἐκτυλίσσει ἐντὸς ἑνὸς πολιτισμικοῦ περιβάλλοντος μὲ ἰδιαιτερότητας καὶ ἀπαιτήσεις, ἀλλὰ καὶ μὲ πολλὰς εὐκαιρίας διὰ μαρτυρίαν καὶ προσφορὰν. Θὰ βιώνῃς καθ' ἡμέραν ἔντονον τὴν παρουσίαν τοῦ διαφορετικοῦ καὶ θὰ ἀσκῆσαι, τοῦ Θεοῦ συνεργῶντος, εἰς τὴν δημιουργικὴν συνάντησιν μὲ αὐτό. Ἡ μαρτυρία τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλπίδος θὰ δίδεται ἐνώπιον τοῦ ἰαπωνικοῦ λαοῦ. Πρέπει νὰ πράττης τοῦτο μὲ διάκρισιν, λεπτότητα, ἐνσυναίσθησιν καὶ ἀνοικτοσύνην, μὲ σεβασμὸν τῶν προσωπικῶν χαρακτηριστικῶν. Δὲν ὑπάρχει ἀφηρημένη καὶ ἀπρόσωπος Ποιμαντικὴ. Θὰ συνυπάρχῃς μὲ ἀνθρώπους μὲ διαφορετικὴν θρησκευτικὴν καὶ πολιτισμικὴν ταυτότητα. Μὲ τὴν στάσιν σου καὶ τὴν συμπεριφορὰν σου πρέπει νὰ ἀναδεικνύῃς τὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεώς μας, τὴν παγκοσμιότητα τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας καὶ τὴν δύναμιν τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, ἢ ὅποια ἀφ' ἑνὸς μὲν δὲν γνωρίζει ὄρους καὶ ὅρια, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἶναι πάντοτε συγκεκριμένη καὶ προσωποκεντρικὴ μέριμνα καὶ στοργή.

Πνευματικὸς καθοδηγητὴς καὶ πρότυπὸν σου θὰ εἶναι ὁ κυριάρχης Ἐπίσκοπος καὶ Μητροπολίτης σου, ὁ Ἱερώτατος ἀδελφὸς ἅγιος Κορέας, ὁ ὁποῖος θὰ σέ χειροτονήσῃ, ὡς κρίνει, εἰς πρεσβύτερον. Ἀπὸ ἐκεῖνον θὰ διδαχθῇς ὅτι ἡ διακονία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ γνωρίζεται πάντοτε «ὡς

θυσία, καί οὐδέποτε ὡς ἄνεσις». Ἐπίσης θά μάθης ὅτι τίποτε δέν εἶναι ἰδικόν μας ἐπίτευγμα, ἀλλά τά ἔργα μας εἶναι δωρεά τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ὅτι κατορθοῦμεν τά πάντα «διά τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς» (Ρωμ. η', 37).

Τερολογιώτατε καί ἀγαπητέ διάκονε κ. Βασίλειε,

Ἀπό τήν πανέορτον Κυριακήν τῆς Ὁρθοδοξίας καί τό πάνσεπτον Κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας ξεκινᾷ ἡ πορεία σου μέσα εἰς τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὡς διακόνου τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἁγίας καί τῶν τραπεζῶν, χάριτι τοῦ Μεγάλου Θεοῦ, τῇ θεραπευοῦση πάντα τά ἀσθενῆ καί ἀναπληροῦση τά ἐλλείποντα. Σέ συνοδεύουν αἱ εὐχαί τοῦ Πατριάρχου σου, τοῦ Ἱερωτάτου Μητροπολίτου σου καί Ἐξάρχου Ἰαπωνίας κ. Ἀμβροσίου, τοῦ ἁγίου Πισιδίας, ὁ ὁποῖος σέ συνέστησεν εἰς τόν Ἅγιον Κορέας, τῶν Συνοδικῶν Παρέδρων καί τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Θρόνου, πάντων τῶν μελῶν τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς, τῆς εὐλαβεστάτης συζύγου σου Αἰρίνα, ἡ ὁποία πρό δύο ἐβδομάδων σοῦ ἐχάρισε τό πρῶτον σας τέκνον, καθώς καί ὄλων τῶν συμπροσευχηθέντων εἰς τήν Θείαν Λειτουργίαν καί τῶν παρόντων εἰς τήν σύναξιν ταύτην.

Ὁ Θεός τῆς ἀγάπης νά εὐλογῇ τήν διακονίαν σου!

Ἄξιος!

**Ὁμιλία τῆς Α.Θ.Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ.κ. Βαρθολομαίου
κατὰ τὴν χοροστασίαν εἰς τὸν Ἱερόν Ναόν Εὐαγγελισμοῦ τῆς
Θεοτόκου Βαφειοχωρίου
(25 Μαρτίου 2024)**

Ἱερώτατε Μητροπολίτα Κυδωνιῶν κύριε Ἀθηναγόρα, Ἀρχιερατικῶς
Προϊστάμενε τῆς Περιφερείας Βοσπόρου,
Εὐλαβέστατοι Κληρικοί,
Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες,
Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Τίς ἡμέρες αὐτές ἔχουμε πολλές εὐλογίες καὶ πολλά δῶρα τοῦ Θεοῦ,
διὰ τὰ ὅποια Τοῦ εἴμεθα εὐνώμονες: Τὸν Εὐαγγελισμό τῆς Ὑπεραγί-
ας Θεοτόκου, ὁ ὁποῖος μᾶς συνεκέντρωσε καὶ πάλιν ὑπὸ τὴν σκέπην
τῆς Μεγαλόχαρης εἰς τὸν Οἶκον Αὐτῆς ἐδῶ εἰς τὸ μαγευτικὸν Βαφειο-
χώριον, προμηνύων τὸ μυστήριον τῆς Θείας Οἰκονομίας, τὴν σωτηρία
τοῦ κόσμου. Ἐπειτα, τὴν ἑναρξιν τῶν Χαιρετισμῶν πρὸς τὴν Παναγία
μας πού τόσο εὐφραίνουσι τὴν ψυχὴν μας κάθε Παρασκευὴ αὐτὴν τὴν
ἀγίαν περίοδον τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, μὲ τὸ περίφημον «τῆ Ὑπερμά-
χῳ Στρατηγῶ», τὸ ὅποῖον ἐγράφη καὶ ἐψάλη τὸ πρῶτον διὰ τὴν Πόλιν
αὐτὴν. Καί, μόλις ἐχθές, πανηγυρίσαμε τὴν μεγάλη ἑορτὴ τῆς Ὁρθοδο-
ξίας καὶ εὐχαριστήσαμε τὸν Θεὸ διὰ τὸν πολῦτιμον θησαυρὸν τῆς Ὁρ-
θοδόξου πίστεώς μας, τιμαλφέστερον τοῦ ὁποῖου δέν θά μπορούσαμε
νά διανοηθοῦμε ἢ νά ἐπιδιώξουμε. Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν!

Δέν μπορούμε, λοιπόν, παρὰ νά αισθανώμεθα εὐγνωμοσύνη, ἀλλὰ
καὶ χαρὰ! Διότι χαρὰ εἶναι τὸ κεντρικὸ μήνυμα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.
«Χαίρε Κεχαριτωμένη», δέν εἶπε ὁ Ἀρχάγγελος ἀπευθυνόμενος πρὸς
τὴν Παναγία; «Χαίρε, νύμφη ἀνύμφευτε», δέν ψάλλουμε καὶ ἐμεῖς κατὰ
τὴν περίοδον αὐτὴ τῶν Χαιρετισμῶν; Χαρὰ δέν ἔφερε ἡ Θεοτόκος εἰς τὸν
κόσμον, γεννήσασα τὸν Σωτῆρα αὐτοῦ; Δι' ὅλα αὐτὰ καὶ Ἰωσήφ ὁ ὕμνο-
γράφος, εἰς τὴν ἀκροστοιχίδα τοῦ κανόνος τὸν ὅποῖον ψάλλουμε κατὰ
τούς Χαιρετισμούς λέγει πρὸς τὴν Θεομήτορα: «Χαρᾶς δοχεῖον σοι πρέ-
πει χαίρειν μόνη».

Τὸ μήνυμα τοῦτο τῆς μεγάλης ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ μεταδί-
δοντες πρὸς ὅλους ἐσᾶς, ἀγαπητοὶ Χριστιανοί, ἐπαναλαμβάνουμε τὸ
Παύλειον: «Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε»! Πάντοτε! Καὶ ὅταν ὅλα εἶναι

ρόδινα και όταν όλα είναι ή φαίνονται σκοτεινά. Και όταν όλα είναι ανοιξιάτικα, όπως τώρα έξω εις την φύσιν, και όταν είναι χειμωνιάτικα και κρύα και απογοητευτικά. Όταν έχουμε την άγκυρα της ζωής μας εις τον Κύριον, τότε δικαιούμεθα να είμεθα πάντοτε χαίροντες εν Αὐτῷ! «Ὁ ἐν Θεῷ ὢν, αἰεὶ χαίρειν», λέγει ὁ Ἱερός Χρυσόστομος.

Εὐαγγελισμός: Οἱ Προφῆτες τὸν προετοίμασαν. Ἡ χαραυγὴ τοῦ λυτρωμοῦ λαμπυρίζει. Ὁ Ἀρχάγγελος φέρει εὐλαβικά «βουλήν προαιώνιον» εις τὴν Παρθένον Μαρίαν. Καί ἡ προσδοκία γίνεται πραγματικότητα. Κατέρχεται εις τὴν γῆν μας ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ μᾶς φέρει τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν ἀπολύτρωσιν.

Ὅμως, αὐτὴν τὴν ἀπειρον συγκατάβασιν τοῦ Θεοῦ οἱ ἄνθρωποι τὴν ἀρνοῦνται καὶ τὴν ἐμπαίζουν. Ἐπινοοῦν μηνύματα ἀπιστίας καὶ χάους. Καὶ ἐνῶ ἦλθε τό φῶς εις τὸν κόσμον αὐτοὶ ἐπιμένουν νὰ ἀγαποῦν τό σκοτός. Ἐνῶ ἦλθεν ἡ ἀλήθεια σαρκωμένη καὶ χειροπιαστή, αὐτοὶ προτιμοῦν ἀκόμη τό ψεῦδος.

Δυστυχῶς, οἱ ἄνθρωποι κατασκευάζουν δικούς τους «εὐαγγελισμούς» καὶ ἐξαγγέλλουν σχέδια ἀπατηλά καὶ ὀλέθρια. Προβάλλουν τὰ δῶρα καὶ τὰ ἀγαθὰ τοῦ Θεοῦ ὡσάν δικά τους κατορθώματα καὶ ἀρνοῦνται Αὐτόν πού τὰ δημιούργησε. Ἀλλά ἡ ἀπάρνησις τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ διάφοροι ψευδεῖς εὐαγγελισμοί, οἱ ὁποῖοι διακηρύσσουν τὸν δῆθεν «θάνατο» τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὰ ὑψηλά ἰδανικά καὶ ἀπὸ τίς ἱερές παραδόσεις τῆς πίστεώς μας, μόνον ἀπογοήτευσι, πόνο, δυστυχία καὶ καταστροφὴ μποροῦν νὰ φέρουν καὶ τίποτε περισσότερο.

Ἀψευδῆς μάρτυς τῆς ἀληθείας αὐτῆς εἶναι ὁ συνεχιζόμενος πόλεμος στὴν χειμαζομένη Μέση Ἀνατολή καὶ στὴν πολυπαθη Οὐκρανία, τῆς ὁποίας ὁ πιστὸς λαὸς ἐξακολουθεῖ νὰ βιώνη φρικαλεότητες ἐξαιτίας τῆς ἀνιέρου εἰσβολῆς τῆς Ρωσικῆς Ὀμοσπονδίας εις τό κυρίαρχον ἔδαφος τῆς χώρας του. Ἀσφαλῶς, δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ παραλείψουμε καὶ τὴν ὄλως πρόσφατη τρομοκρατικὴ ἐπίθεση στὴ Μόσχα πού ἔσπειρε τὸν θάνατο σὲ ἑκατὸν σαράντα περίπου ἀθώους ἀνθρώπους καὶ τὴν ὁποία κατεδικάσαμε ἀπεριφράστως καὶ μέ ἀποτροπιασμόν κατὰ τὴν προχθεσινὴ συνεδρία τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου. Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως συμπάσχει μέ τὰ προσφιλῆ πνευματικά της τέκνα ἐν Ρωσίᾳ καὶ συμμετέχει εις τό πένθος τους, ἡ δὲ ἡμετέρα Μετριοτής προσεύχεται ἐνθέρμως ἀπὸ ἐδῶ, ἀπὸ τό Βαφεοχώριον, ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τῶν θυμάτων τῆς πολυνέκρου αὐτῆς ἐπιθέσεως, ὑπὲρ τῆς ταχείας ἀναρρώσεως τῶν δεκάδων τραυματιῶν καὶ ὑπὲρ

τῆς ἄνωθεν παρηγορίας καὶ ἐνισχύσεως, ταῖς πρεσβείαις τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τῶν οἰκογενειῶν τῶν θυμάτων εἰς τὴν τραγικὴν ἀπώλειαν καὶ θλιβεράν δοκιμασίαν πού βιώνουν.

Ἀλλὰ ἐμεῖς πιστεύουμε ἀκραδάντως εἰς τό ἔλεος καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Καί εἰς τὴν διαρκὴ πρόνοιάν Του δι' ἡμᾶς. Ὀλόκληρη ἡ ἀνθρώπινη ἱστορία εἶναι μία ἐγκατάλειψις εἰς τὰ στοργικά χέρια τοῦ Δημιουργοῦ καὶ Προνοητοῦ μας. Δι' αὐτό καὶ οὐδέποτε ἀπογοητευόμεθα ὅτι καὶ ἂν συμβαίῃ γύρω μας. Γνωρίζουμε ὅτι ὁ Κύριος δέν θά μάς ἀφήσῃ ποτέ νά πειρασθοῦμε πάνω ἀπό τίς δυνάμεις μας.

Ἄλλωστε, δέν εἴμαστε μόνοι ἔναντι τοῦ Θεοῦ. Ἔχουμε μαζί μας, μεσίτριαν ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς τὸν Υἱόν της, τὴν Παναγία, τὴν Μητέρα ὄλων μας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐναποθέτουμε καὶ ἐμπιστευόμεθα τοὺς πόνους, τίς ἀγωνίες, τίς θλίψεις, ἀλλὰ καὶ τίς ἐλπίδες καὶ τὰ ὄνειρά μας. Καὶ ἐκείνη μέ τὴν παρηγορία καὶ τὴν ἀγάπη πού ἔχει, σπεύδει ἐκάστοτε εἰς τὴν βοήθειάν μας.

Μέ αὐτές τί ἐπίκαιρες σκέψεις διὰ τὴν Κυρίαν Θεοτόκον, ἐκφράζουμε πρὸς ὅλους σας τὴν πατρικὴ μας ἱκανοποίησι καὶ εὐαρέσκειαν διὰ τὴ σημερινὴ προσέλευσίν σας εἰς προσκύνησιν τῆς Εὐαγγελιστρίας καὶ ἐπικαλούμεθα ἐπὶ πάντας τοὺς παρόντες καὶ τοὺς οἰκογενεῖς σας τὴν ἀδιάλειπτον προστασίαν καὶ τὴν πρὸς Κύριον μεσιτείαν τῆς Μεγαλόχαρης.

Ἰδιαιτερον χαιρετισμόν καὶ εὐχαριστίαν ἀπευθύνομεν πρὸς τὸν φίλτατον ἀδελφόν ἅγιον Κυδωνιῶν, Ἐπόπτην τῆς Περιφερείας Βοσπόρου, δι' ὅσα μοχθεῖ ὑπὲρ τῶν ἐμπεπιστευμένων εἰς αὐτόν Κοινοτήτων, μέ πιστότητα, ἀφοσίωσι καὶ ἀποτελεσματικότητά. Ἐπίσης, συγχαίρουμε πατρικῶς διὰ τό εὐκαρπον ἔργο τους τὸν Ἱερατικῶς Προϊστάμενον τῆς Εὐαγγελιστρίας Ὁσιολογιώτατον Ἀρχιμανδρίτην κύριον Τιμόθεον Ραϊλάκη-Βρανᾶν καὶ τὴν Ἐντιμον Ἐκκλησιαστικὴν Ἐπιτροπὴν, ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ Ἐντιμοτάτου κ. Χρυσοβαλάντου Τζαβίδου, μέ τοὺς ἀξιόσους συνεργάτας του πού ἐργάζονται ἀόκνως διὰ τὴν προάσπισιν τῶν ἐν γένει συμφερόντων τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς Κοινότητος τοῦ Βαφειχωρίου, τό ὁποῖον ἠξιώθη καὶ Οἰκουμενικόν Πατριάρχην νά ἀναδείξῃ ἐκ τῶν τέκνων του!

Περαίνοντες τὸν λόγον, ἰδιαιτέρως ὑποδεχόμεθα μέ πολλὴ ἀγάπη καὶ ἐξαίρετη τιμὴ τὰ μέλη τοῦ Τμήματος «Ἀριστοτέλης τῆς Ἀττικῆς» τῶν ΑΗΕΡΑ, ὑπὸ τὴν ἡγεσία τοῦ Προέδρου αὐτοῦ Ἐντιμοτάτου κ. Παντελεήμονος Μαραβέλια. Ἐν τῷ προσώπῳ σας χαιρετίζουμε πατρικῶς

ολόκληρη τήν Ὀργάνωσί σας καί ἐκφράζουμε τήν πρὸς αὐτήν ἐκτίμησι καί εὐαρέσκειά μας γιά τό σημαντικό ἔργο πού ἐπιτελεῖ. Χαρακτηρίζουμε τό ἔργο σας ὡς διακονία, διότι κάθε τι πού προσφέρεται πρὸς τήν Ἐκκλησία καί πρὸς τόν πιστό λαό τοῦ Θεοῦ εἶναι διακονία ἱερά. Ὅλοι εἴμαστε διάκονοι τοῦ Χριστοῦ καί τῶν ἀδελφῶν Του, τῶν ἀνθρώπων, καί ἀσκοῦμε τήν διακονία μας ἀπό τῆς σκοπιᾶς καί τῆς ἐπάλλεως, στήν ὁποία ἐτάχθη ἕκαστος ἀπό τήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Εὐχόμεθα πλήρη εὐόδωσι τῶν φιλογενῶν σκοπῶν σας καί σᾶς προτρέπουμε νά συνεχίσετε, μέ ἀμείωτη ἀφοσίωσι πρὸς τήν Μητέρα Ἐκκλησία, τίς πολύτιμες ὑπηρεσίες σας πρὸς αὐτήν καί τό εὐσεβές Γένος μας. Καλῶς ἤλθετε!

Ἡ Παναγία ἡ Εὐαγγελίστρια ἅς εἶναι πάντοτε μαζί μέ ὅλους μας, ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ! Καλή Σαρακοστή! Καλόν ἀγῶνα!

**Προσφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατά τὴν 9^η Συνάντησιν — Συνεστίασιν τῶν Ἀποφοίτων τῆς
Ἀστικῆς Σχολῆς Γαλατᾶ
(Σχολή Γαλατᾶ - Πολιτιστικόν Κέντρον τῆς Ὁμογενείας,
26 Μαρτίου 2024)**

Τιμιώτατοι ἀδελφοί Ἀρχιερεῖς,
Ἐσοχώτατε κύριε Πρέσβυ, Γενικέ Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος ἐνταῦθα,
Ἐντιμολογιώτατοι Ἀρχοντες,
Εὐγενεστάτη κυρία Μαρία Κομοροσάνο, Πρόεδρε τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ
Ἰδρύματος «Ἀστική Σχολή Γαλατᾶ»,
Ἀγαπητοί καί ἀγαπητές ἀπόφοιτοι καί φίλοι τῆς Σχολῆς,
Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Μέ πολλή χαρά συμμετέχουμε στήν 9^η ἐτήσια συνάντησι τῶν ἀποφοίτων τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς Γαλατᾶ, σέ αὐτή τήν καθιερωμένη βραδιά ἐπικοινωνίας πρόσωπον πρὸς πρόσωπον τῶν μελῶν τῆς Ὁμογενείας τῆς Πόλης, πού πέρασαν μαζί ἓνα μέρος ἀπὸ τὰ παιδικά τους χρόνια ὡς μαθητές καί μαθήτριες τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ σχολείου τῆς Ρωμισούνης, τό ὁποῖον ἄνοιξε τίς πύλες του τό 1910 καί λειτούργησε μέχρι τό 1988. Στά θρανία τοῦ σχολείου αὐτοῦ κάθισε καί ὁ πνευματικός μας Πατέρας καί προστάτης, ὁ μακαριστός Μητροπολίτης Χαλκηδόνος Μελίτων, μία ἀπὸ τίς ἐμβληματικές φυσιογνωμίες τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας κατά τόν εἰκοστό αἰῶνα. Εἴη ἡ μνήμη του αἰωνία!

Νιώθουμε ὅλοι μας συγκίνηση ἀλλά καί χαρά, γιατί τό ὑπέροχο αὐτό κτίριο πού δέν λειτουργεῖ πλέον ὡς Σχολεῖο, εἶναι τό Πολιτιστικό Κέντρο τῆς Ὁμογενείας, ὑπέροχα ἀνακαινισμένο εὐγενεῖ χορηγία τῆς οἰκογενείας Αθανασίου καί Μαρίας Μαρτίνου, πρὸς τοὺς ὁποίους ἐκφράζουμε τήν εὐγνωμοσύνη μας ἀκόμη μία φορᾶ.

Εἶναι βέβαιον, ὅτι τό πνεῦμα τό ὁποῖο ἐνσάρκωνε καί ἐκπροσωποῦσε ἡ Ἀστική Σχολή Γαλατᾶ, ἡ ἰδέα τῆς παιδείας ὡς ἀνθρωποποιΐας, ὡς προσφορᾶς ὄχι μόνον γνώσεων ἀλλά καί ἀξιών, τό σχολεῖον ὅπως ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας, ὡς χῶρος, «σχολῆς», δηλαδή καλλιεργείας ἐκείνων τῶν στάσεων, οἱ ὁποῖες ὑπερβαίνουν τό ἀπλῶς χρήσιμο καί

αναφέρονται στὸν ἄνθρωπο ὡς ὄν ἐλευθερίας, ὡς ὄν «λόγον ἔχον», πέραν ἀπὸ τὴν κάλυψη καὶ τὴν ἱκανοποίηση τῶν ἀναγκῶν του, ὅλα αὐτὰ μποροῦν νὰ προσφερθοῦν μέσα ἀπὸ τίς πρωτοβουλίες καὶ τίς πολιτιστικές δράσεις τοῦ νέου τούτου Κέντρου τῆς Ὁμογενείας.

Εἶναι γνωστή ἡ περίφημη φράση τοῦ φιλοσόφου Ἀριστοτέλους: «Τό ζητεῖν πανταχοῦ τό χρησιμον ἤκιστα ἀρμόττει τοῖς μεγαλοψύχοις καὶ ἐλευθερίοις», δηλαδή «διόλου δέν ταιριάζει στοὺς σοβαροὺς καὶ ἐλευθέρους ἀνθρώπους νὰ ἀναζητοῦν παντοῦ τό χρησιμον». Τὰ λόγια τοῦ φιλοσόφου θυμίζουν τό Βιβλικόν: «Οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνω ζήσεται ἄνθρωπος». Ἡ καλλιέργεια αὐτῆς τῆς πνευματικῆς διάστασης τῆς ζωῆς ἦταν ἀνέκαθεν σημαντική, ἔχει δέ καίρια σημασία στήν ἐποχή μας, ὅπου κυριαρχεῖ ἡ τετράγωνη λογική τῆς τεχνοκρατίας, τὰ ποσοτικά κριτήρια τοῦ οἰκονομισμοῦ καὶ ἡ προτεραιότητα τοῦ ἐγῶ, τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων καὶ τοῦ εὐτυχισμοῦ, πού καθελώνουν τόν ἄνθρωπο στὰ γήινα καὶ τὰ μάταια, ὀδηγοῦν σέ συρρίκνωση τοῦ κοινωνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ νεκρώνουν τόν πόθο τῆς αἰωνιότητος. Ἦδη στό πρῶτο ἔτος τῆς λειτουργίας του, τό Πολιτιστικό Κέντρο τῆς Ὁμογενείας ὀργάνωσε πολλές πνευματικές καὶ αὐθεντικά πολιτιστικές ἐκδηλώσεις, μέ μεγάλη συμμετοχή καὶ ἐπιτυχία. Συγχαίρουμε ὅλους τοὺς συντελεστές, τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου Αποφοίτων, καὶ στό πρόσωπο δέ τῆς Προέδρου κυρίας Μαρίας Κομοροσάνο, τὴν Ἐπιτροπή τοῦ Ἰδρύματος.

Ἐκλεκτὴ ὀμήγυρις,

Ἔχει γραφεῖ ὅτι «μόνο ὅταν χάσεις τὴν πατρίδα σου, καταλαβαίνεις τί σημαίνει νὰ ἔχεις πατρίδα». Δέν ἀντέχει ὁ ἄνθρωπος τὴν ἀνεσιτότητα, πάντοτε θυμᾶται τίς ρίζες του, τόν τόπο ὅπου μεγάλωσε, ὁ ὁποῖος ἔχει τόν πολιτισμικὸ ἀποτύπωμα τῶν προγόνων του. Τό ὄνειρο τῶν ξενιτεμένων εἶναι ἡ ἐπιστροφή, τό «νόστιμον ἡμᾶρ». Ὁ Πατριάρχης σας εἶναι βέβαιος ὅτι ἡ Πόλη ἐκπροσωπεῖ γιὰ ἐσᾶς αὐτὴ τὴν ἀλήθεια, καὶ ὅτι τό σχολεῖο σας, ἡ Ἀστική Σχολὴ Γαλατᾶ, συμπυκνώνει καὶ συμβολίζει τὴν πολιτισμική, πνευματική, βιωματική, ἀξιακὴ κληρονομιά πού πήρατε, χαραγμένη στήν ψυχὴ σας, ὅταν φύγατε, ὅσοι φύγατε, ἀπὸ τὴ Βασιλεύουσα. Μιά κληρονομιά πού δέν λησμονεῖται, ἀφοῦ ἡ λήθη θά σήμαινε ἄρνηση τοῦ ἑαυτοῦ σας καὶ τῆς ταυτότητός σας. Γιὰ ὅσους ἀπὸ ἐμᾶς ἔμειναν ἐδῶ, ἡ στάσις σας αὐτὴ εἶναι ἐπιβεβαίωση ὅτι καλῶς ἐπράξαμε φυλάσσοντας Θερμοπύλες, καὶ παρότρυνση νὰ συνεχισθοῦν στήν Πόλη τῶν Πόλεων εὐλογημένα κατορθώματα, ὅπως ἡ μετατροπὴ τῆς σιωπηλῆς Ἀστικῆς Σχολῆς Γαλατᾶ σέ ζωντανό Πολιτιστικό Κέντρο,

για νά συνεχίσουν τά ιδρύματά μας τή λειτουργία καί τήν προσφορά τους, «ἐν ἐτέρα μορφῇ» μέν, ἀλλά πάντοτε ἐνσαρκώνοντας τίς ἴδιες ἀλήθειες, τίς ἴδιες ὑψηλές ἀξίες, τήν εὐγένεια καί τήν ἀρχοντία τῆς Ρωμιοσύνης.

Εὐχαριστοῦμε ὅλους σας γιά τήν παρουσία σας στήν ἀποψινή ὥραία ἐκδήλωση, καί γιά τήν πρόσκληση τῆς Μετριότητός μας στήν κοινή τραπέζα καί σέ συμμετοχή στήν εὐφροσύνη τῆς συνάντησης καί στή χαρμόλυπη τῶν πολλῶν ἀναμνήσεων. Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο εἶναι καί θά παραμείνει εἰς τόν αἰῶνα, ἡ πνευματική κοιτίδα καί τροφός τοῦ Γένους, θά φυλάσσει ἀνυστάκτως τίς πατρῶες παραδόσεις, θά εἶναι τόπος ἀγιασμοῦ, προσευχῆς, μαρτυρίας γιά τή δύναμη τῆς πίστες στόν Χριστό, τῆς ἀγάπης καί τῆς ἐλπίδος. Καί θά ὑπενθυμίζει σέ ὀλόκληρη τήν οἰκουμένη τόν ἀπαράμιλλο πνευματικό πολιτισμό πού δημιουργήθηκε, ἀνθίσε πάνω ἀπό μία χιλιετία, διασώθηκε δέ καί καλλιιεργήθηκε, κάτω ἀπό διαφορετικές καί δύσκολες συνθήκες, μέχρι σήμερα, χωρίς νά χάσει τίποτε ἀπό τήν οὐσία του, χωρίς νά παρεκκλίνει «ἰῶτα ἕν ἢ μία κεραία» ἀπό τά ὄσια καί τά ἱερά, τά ὅποια παρελάβομεν εἰς κληρονομίαν. Πρέπει ὅλοι νά εἴμαστε ὑπερήφανοι γι' αὐτό καί νά μεταδίδουμε στή νέα γενιά τοῦ Γένους αὐτή τήν αἴσθηση, ἡ ὅποια βεβαίως δεσμεύει καί δημιουργεῖ εὐθύνες, κατά τό ρητό «noblesse oblige».

Μεταφέρουμε πρὸς ὅλους σας τήν εὐλογία τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Καλή πορεία, μέσα ἀπό μία θεοσκεπάστη Ἁγία καί Μεγάλη Τεσσαρακοστή πρὸς τήν Μεγάλη Ἑβδομάδα καί τό Πάσχα, τό Πάσχα τοῦ Κυρίου. Ὅλα τά καλά τοῦ Θεοῦ σέ ἐσᾶς καί τούς ἀγαπημένους σας! Ὁ Κύριος τῆς δόξης νά ἀναπαύει τίς ψυχές τῶν μακαρία τῆ λήξει γενομένων ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς Γαλατᾶ.

**Ὁμιλία τῆς Α.Θ.Παναγιότῃτος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ.κ. Βαρθολομαίου
κατά τὴν χοροστασίαν εἰς τὸν Ἱερόν Ναόν Ἁγίων Θεοδώρων
Βλάχκας
(31 Μαρτίου 2024)**

Ἱερώτατε Μητροπολίτα Σηλυβρίας κύριε Μάξιμε, Ἀρχιερατικῶς
Προϊστάμενε τῆς Περιφερείας Ὑψωμαθειῶν,

Εὐλαβέστατοι κληρικοί,

Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες,

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Μέ εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν Θεόν, ὁ Ὅποιος μᾶς ἀξίωσε καὶ ἐφέτος
νά εἰσέλθουμε στὴν εὐλογημένη αὐτὴ περίοδο τῶν πνευματικῶν ἀγώ-
νων καὶ τῆς μετανοίας, καὶ ἐνῶ ὀδεύουμε σταθερῶς πρὸς τὴν Ἀνάστα-
σιν, ἤλθαμε σήμερα ἐν μέσῳ ὑμῶν, γιὰ νά τιμήσουμε μεθεορτίως, ἐν
λειτουργικῇ συνάξει, τὴν μνήμην τῶν Ἁγίων Θεοδώρων. Ἡ Βλάχκας ἔχει
προστάτες τῆς τούς Ἁγίους Θεοδώρους, τὸ Κοντοσκάλι τὴν Ἁγία Κυ-
ριακὴν του, τὰ Ὑψωμαθειὰ τούς δικούς τους Ἁγίους, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.
Ἀλλὰ σήμερα, δευτέραν Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν, ἔχουμε ὅλοι μας ὀλο-
ζώντανο παράδειγμα καὶ πρεσβευτὴν πρὸς τὸν Κύριον τὸν Ἅγιο Γρη-
γόριο τὸν Παλαμᾶ, Ἀρχιεπίσκοπο Θεσσαλονίκης, ἀλλὰ καὶ δικό μας
συμπατριώτη, Κωνσταντινουπολίτη!

Ἡ σημερινὴ ἡμέρα εἶναι σάν μία δευτέρα Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξί-
ας, συνέχεια τῆς περασμένης Κυριακῆς, διότι ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ἦταν
ὑπέρμαχος καὶ ἀγωνιστὴς τῆς Ὁρθοδοξίας, χάριν τῆς ὁποίας ἀκόμη καὶ
ἐφυλακίσθη, δίδοντας τὴν καλὴν μαρτυρίαν καὶ παραμένοντας φωτει-
νός φάρος ἀκλονήτου πίστεως διὰ τὰς ἐπερχομένας γενεάς. Ὅντως, οἱ
Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας εἶναι διδάσκαλοι καὶ ὁδηγοὶ διὰ τούς ἀνθρώπους
ὄχι μόνον τῆς ἐποχῆς τους, ἀλλὰ ὅλων τῶν ἐποχῶν καὶ ὅλων τῶν τό-
πων. Εὐχαριστοῦμε τὸν Ἅγιο Θεό, ὁ Ὅποιος μᾶς ἔδωσε τέτοια ἀξιωμαίμη-
τα πρότυπα καὶ τέτοιους ποδηγέτες καὶ μεσίτες πρὸς Αὐτόν.

Ἡ σημερινὴ ἡμέρα, ὅμως, ὅπως καὶ κάθε Κυριακὴ, μᾶς μεταδίδει καὶ
ἓνα μήνυμα ἐλπίδος, αἰσιοδοξίας καὶ χαρᾶς: Εἶναι τὸ μήνυμα πού μᾶς
φέρνει ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου μας, εἶναι τὸ μήνυμα καὶ τὸ σάλπισμα
πού μᾶς δίδει ὁ Χριστός μέ τούς ἐνισχυτικούς καὶ ἐλπιδοφόρους λόγους
Του: «ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔξετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κό-

σμον» (Ιωάν. ις', 33). Είναι ακόμη τό μήνυμα πού δίδει εις ἡμᾶς, τά πιστά τέκνα τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἡ βεβαιότης ὅτι «καί πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς», κλυδωνιζομένης μὲν κατά καιροῦς, κατά τὴν διαδρομὴ τῆς ἱστορίας, καί μάλιστα δεινῶς πολλές φορές, ἀλλὰ οὐδέποτε καταποντιζομένης.

Κατά τὴν ἡμέρα αὐτή, τό κοσμοχαρμόσυνο μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως ἀποκτᾷ πρόσθετη ἐπικαιρότητα, καθὼς οἱ μὴ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ ἀδελφοί μας ἐορτάζουν σήμερα τὴν ἐκ νεκρῶν ἔγερσι τοῦ Κυρίου μας, τό Ἅγιον Πάσχα. Ἔχουμε ἤδη ἀποστείλει ἐκπροσώπους μας σέ ὅλες τίς Χριστιανικὲς Κοινότητες τῶν ἄλλων Ὁμολογιῶν ἐνταῦθα, γιὰ νά διαβιβᾶ-σουν σ' αὐτές τίς ἐόρτιες εὐχές τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καί τά Πατριαρχικά μας συγχαρητήρια. Ἀλλὰ καί ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς ἀπευθύνουμε ἐγκάρδιο χαιρετισμὸ ἀγάπης πρὸς ὅλους τοὺς ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Χριστιανούς πού ἐορτάζουν τό Ἅγιον Πάσχα σήμερα. Δεόμεθα δέ τοῦ Κυρίου τῆς δόξης, νά μᾶς ἀξιῶση, ὁ κοινὸς ἐορτασμὸς τοῦ Πάσχα πού θά ἔχουμε κατά τὴν ἐπόμενη χρονιά, νά μὴ ἀποτελέση μίαν εὐτυχή ἀπλῶς σύμπτωσιν, ἕνα τυχαῖο συγκυριακὸ γεγονός, ἀλλὰ τὴν ἀπαρχὴ τῆς καθιερώσεως κοινῆς ἡμερομηνίας γιὰ τὸν ἐορτασμὸ του κατ' ἔτος ὑπὸ τῆς Ἀνατολικῆς καί Δυτικῆς Χριστιανοσύνης, ἐν ᾧφει καί τῆς ἐπετείου συμπληρώσεως 1700 χρόνων, τό 2025, ἀπὸ τῆς συγκλήσεως τῆς ἐν Νικαίᾳ Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ ὁποία, μεταξὺ ἄλλων, ἀσχολήθηκε καί μέ τό ζήτημα τῆς ρυθμίσεως τοῦ χρόνου ἐορτασμοῦ τοῦ Πάσχα. Εἴμαστε αἰσιόδοξοι, καθὼς ἐκατέρωθεν ὑπάρχει ἡ πρὸς τοῦτο καλὴ θέλησις καί προθυμία. Διότι, πράγματι, ἀποτελεῖ σκάνδαλον ὁ χωριστὸς ἐορτασμὸς τοῦ μοναδικοῦ γεγονότος τῆς μιᾶς Ἀναστάσεως τοῦ Ἐνός Κυρίου!

Ἰερώτατε ἀδελφέ ἅγιε Σηλυβρίας, ἀγαπητοὶ παρόντες,

Κάθε χρόνο ἐρχόμεθα καί ἐδῶ στή Βλάγκα, ὅπως σέ ὅλες τίς πανηγυρίζουσες Κοινότητές μας, μέ χαρὰ καί εὐχαρίστησι, γιὰ νά τίς εὐλογήσουμε καί νά τίς συγχαροῦμε γιὰ τό ἔργο πού προσφέρουν.

Ὅμως, ἐφέτος, ἤλθαμε ἐδῶ μέ σφιγμένη τὴν καρδιά, μέ θλίψι, καί ἀπογοήτευσι. Καί ὁμιλοῦμε ἐκ τῆς θέσεως εὐθύνης μας ὡς Ἀρχιεπισκόπου καί ποιμενάρχου τῆς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, διερχομένης, ὡς πνευματικὸς πατὴρ ὄλων, τά αἰσθήματα τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καί ὀλοκλήρου τῆς Ὁμογενείας. Διότι ἔγιναν ἐδῶ καί στὸ Κοντοσκάλι πράγματα πού πλήγωσαν καί ἐξέθεσαν δημόσια τὴν Ὁμογένεια, ἀλλὰ καί δέσμευσαν ἕνα μέρος τῆς πατρογονικῆς

κληρονομίας μας μέσω μακροχρονίων μισθώ-σεων, οι οποίες δέν συνάδουν μέ τούς όρους τής αγοράς καί άπειλοῦν τό ιδιοκτησιακό μας καθεστώς. Τήν περιουσία τής Όμογενείας, ή όποία μέ τήν ψηφο της άναδεικνύει τούς Έπιτρόπους γιά νά διοικήσουν καί νά διαχειρισθοῦν τήν κληρονομιά τών πατέρων μας μέ εὐσυνειδησία, έντιμότητα καί άποτελεσματικότητα. Δέν λέμε ότι άπαραιτήτως λείπουν αὐτές οί άρετές άπό τήν διοίκησι τών Κοινοτήτων μας. Ὑπάρχει, όμως, ή άγνοια, ή άπειρία καί ή βιασύνη. Καί γίνονται οί άδικαιολό-γητες αὐτές μισθώσεις γιά όλόκληρες δεκαετίες.

Στηρίζουμε τίς πρωτοβουλίες, γιά τά έδῶ συμβάντα, τοῦ άγίου Σηλυβρίας, τοῦ ΣΥΡΚΙ, καί, βεβαίως, τής Έκκλησίας, διά τής Μεγάλης Πρωτοσυγκελλίας, αλλά χρειάζεται καί πρακτικό άποτέλεσμα αὐτῶν τών προσπαθειῶν. Γιά νά ὑπάρχη τέτοιο άποτέλεσμα, χρειάζονται γενναίες αποφάσεις, γιά τίς όποίες φαίνεται ότι δέν εἶναι έτοιμα τά διοικητικά σώματα τών έμπλεκομένων Κοινοτήτων.

Εἴθε νά ὑπάρξη άμεσος έξυγίανσις καί νά επανέλθη καί πάλιν ή τάξις καί ή ψυχική άνακούφισις στίς Κοινότητές μας, οί όποίες, μετά άπό δεκαετίες, μπόρεσαν νά ανανεώσουν τό στελεχιακό δυναμικό τῶν διοικητικῶν τους συμβουλίων, μέ τίς εκλογές πού έπετροράπη νά διεξαχθοῦν. Εὐχόμεθα όλοκαρδίως στίς έπόμενες επισκέψεις καί χοροστασίες μας νά έχουμε μόνον επαίνους καί συγχαρητήρια νά σᾶς άπευθύνουμε.

Μέ αὐτές τίς σκέψεις καί τίς έξαγγελίες, επικαλούμεθα επί πάντας ὑμᾶς τούς προσελθόντας εὐλαβεῖς προσκυνητάς τήν χάριν τῶν Αγίων Θεοδώρων καί τοῦ σήμερα έορταζομένου Αγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, εὐχόμενοι νά διέλθετε έν κατανύξει καί πνευματικῇ ώφελείᾳ τό ὑπόλοιπον τής Αγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καί νά ὑποδεχθῆτε μέ τούς οικείους καί τούς φίλους σας έν ὑγείᾳ καί αγαλλιάσει τό Άγιον Πάσχα, τήν έορτή τής νίκης τής ζωῆς επί τοῦ θανάτου.

Χρόνια σας πολλά!

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ, ΜΕΛΕΤΑΙ ΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ

Γράμμα τοῦ πρ. Προέδρου τῆς Οὐκρανίας πρὸς τὸν Παναγιώτατον
 Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ.κ. Βαρθολομαῖον ἐπὶ τῇ πέμπτῃ
 ἐπετείῳ ἀπὸ τῆς ἀποδόσεως τοῦ
 Τόμου Αὐτοκεφαλίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Οὐκρανίας
 (6 Ἰανουαρίου 2024)

Παναγιώτατε,

Αἱ παροῦσαι ἡμέραι τυγχάνουσιν ἱστορικαί διὰ τὴν Οὐκρανίαν. Παρ' ὄλην τὴν σκληρότητα καὶ βαρβαρότητα τῆς ῥωσικῆς ἐπιθετικότητος, ἡ πλειονότης τῶν Οὐκρανῶν χαίρει διὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Ἐπιφανειῶν- ὅσο καὶ διὰ τὴν πέμπτῃν ἐπέτειον τῆς ὑπογραφῆς καὶ παραδόσεως τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου Αὐτοκεφαλίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Οὐκρανίας.

Αἱ μεταξύ 5ης καὶ 6ης Ἰανουαρίου 2019 ἐκδηλώσεις ἐσήμαναν τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς προσφιλοῦς μας Οὐκρανίας. Αἱ εἰκόνες τῆς Παναγιότητός Σας, ὑπογραφούσης τὸν Τόμον καὶ ἐπιδιδούσης αὐτὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Οὐκρανίας, ὠδήγησαν ἑκατομμύρια Οὐκρανῶν εἰς τὴν διαπίστωσιν: «Ἐγένετο!».

Διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν χιλιόχρονον ἱστορίαν αὐτοῦ, ὁ Οὐκρανικὸς λαὸς ἔσχεν τὴν δυνατότητα ἐνότητος ὑπὸ τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν τῆς Οὐκρανίας.

Αἱ ἀναμνήσεις τῆς ἡμέρας ταύτης μέ γέμουν ὑπερηφανείας καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν Παναγιότητά Σας, διὰ τὴν ἀπόφασιν, ἡ ὁποία ἥλλαξεν τὸ ὅλον ἔθνος καὶ πιθανότατα, τὸν Ὁρθόδοξον κόσμον.

Μέγας ἦτο ὁ ἐνθουσιασμός μου διὰ τὸ Γράμμα τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος μετ' εὐγενῶν εὐχῶν δια τὰ Χριστοῦγεννα καὶ τὸ Νέον Ἔτος καὶ διὰ τὴν συνεχῆ στήριξιν Ὑμῶν, τὴν ὁποίαν αἰσθάνομαι. Τοῦτο εἶναι πολὺ ἀναγκαῖον κατὰ τοὺς δυσκόλους καὶ προκλητικούς καιροὺς τοὺς ὁποίους διερχόμεθα. Σὰς εὐχαριστῶ διὰ αὐτὴν τὴν χαρὰν.

Τό Γράμμα Ὑμῶν ἐλήφθη εἰς μίαν λίαν σημαντικήν στιγμήν. Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία ἔπραξε τά βέλτιστα διά τήν Οὐκρανίαν καί συνεχίζει νά στηρίξη μέ ἀγάπην καί φροντίδα τόν Οὐκρανικόν λαόν. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Οὐκρανίας εὐρίσκεται εἰς ἓν κρίσιμον στάδιον ἐγκαθιδρύσεως, κατά τό ὅποιον καθίσταται ὁ βασικός πνευματικός πυλῶν τοῦ ἔθνους, διά τῆς συνοδοιπορίας μεθ' ὄλων, ὅσοι ἐπιθυμοῦν τήν ἐνότητα καί ἀναζητοῦν τήν ἐλευθερίαν ἀπό τήν σκλαβίαν τοῦ «ῥωσικοῦ κόσμου».

Ἐκτιμῶ ἰδιαιτέρως τάς σχέσεις ἡμῶν καί νοσταλγῶ τάς ἐμπνευσμένας συζητήσεις μας. Ἐλπίζω νά δυνηθῶμεν νά τάς συνεχίσωμεν- καθῶς τόσα πολλά δέον ὅπως ὑλοποιηθοῦν τώρα, καί ἡ σοφία καί διορακότης τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος ἀποτελοῦν τό συστατικόν τῆς ἐπιτυχίας. Χαίρω διά τήν συνέχισιν τῶν σχέσεών μας καί προσβλέπω εἰς περαιτέρω κοινάς προσπαθείας.

Ἐπιθυμῶ ἵνα εὐχηθῶ εἰς τήν Ὑμετέραν Παναγιότητα τήν χάριν τοῦ Θεοῦ, δύναμιν, ὑγιείαν καί ἐπιτυχίαν εἰς τήν ἐπίτευξιν τῶν εὐγενῶν καί φιλανθρωπῶν Ὑμετέρων στόχων.

Εἶθε τό Νέον Ἔτος νά φέρη τήν ἐκπλήρωσιν τῶν στόχων καί εὐχῶν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος.

Μετά διαρκοῦς εὐγνωμοσύνης,
Petro POROSHENKO

**Γράμμα τῆς Πρωθυπουργοῦ τῆς Δημοκρατίας τῆς
Λιθουανίας πρὸς Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην
κ.κ. Βαρθολομαῖον
(Βίλνιους, 26 Φεβρουαρίου 2024)**

Τῷ Παναγιωτάτῳ,
 Αρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως — Νέας Ρώμης,
 Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ κ.κ. Βαρθολομαίῳ,
 Εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Παναγιωτάτε Οἰκουμενικέ Πατριάρχα κ. κ. Βαρθολομαῖε,

Εἰς τὰς ἀρχὰς Ἰανουαρίου ἐ.ἔ., κατὰ τὴν ἐν Λιθουανία τελευταίαν ἐπίσκεψιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνος κ. Ἐμμανουήλ, μοι παρεδόθη γράμμα τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος, δι' οὗ ἐνημερώνετε περὶ τῆς ὑπὸ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Σύνοδου- ἐγκρίσεως τοῦ Καταστατικοῦ τῆς ἐν Λιθουανία Ἐξαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀπονέμοντες ἐν ταυτῷ τὴν πατρικὴν Σας εὐλογίαν εἰς τὴν Λιθουανίαν καὶ τὸν λαὸν αὐτῆς.

Δέν δύναμαι νὰ περιγράψω λεκτικῶς τὰ συναισθήματα τὰ ὁποῖα ξεχειλίζουν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Ὑμετέρου γράμματος καὶ παραλλήλως νὰ κατανοήσω πλήρως τὸ μέγεθος τοῦ μηνύματος πού μεταφέρουν τὰ λόγια Ὑμῶν καὶ τὸν ἀντίκτυπον τῶν ἐξελίξεων εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, τὰς ὁποίας ἔχομεν τὴν εὐλογίαν νὰ βιώνωμεν εἰς τὴν χώραν μας.

Ἔχουν περάσει ὀλιγότερα τῶν δύο ἐτῶν ἀπὸ τὴν ἄδικον καὶ ἀβάσιμον τιμωρίαν, τὴν ὁποίαν ἀντιμετώπισαν πέντε ὀρθόδοξοι ἱερεῖς τῆς Λιθουανίας, ὑπερασπιζόμενοι τὰς πεποιθήσεις καὶ τὰς χριστιανικὰς τῶν ἀξίας. Ακολουθοῦντες τὴν συνείδησίν των, αὐτοὶ οἱ ἀξιοπρεπεῖς ἄνθρωποι ἐπεχείρησαν ἄλμα εἰς τὸ κενόν, ὑποτασσόμενοι εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, μὴ ἔχοντες οὐδεμίαν διαβεβαίωσιν περὶ τοῦ ἂν οἱ ἐπιλεγέντες πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ θά ἔτειναν χεῖρα βοήθειας καὶ θά τοὺς ἐναγκάλιζον -διὰ νὰ μὴ προχωρήσωμεν εἰς τὸ εἶναι θά ἐγίνοντο δεκτοὶ μετ' ἀγάπης καὶ φροντίδος τόσο βαθείας καὶ ἀληθοῦς, ὅσον τὰ αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα ἐπέδειξαν ἢ Ὑμετέρα Παναγιότης, ἢ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος, καὶ ὅλοι ὅσοι διεδραμάτισαν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ διαδραματίζουν ρόλον εἰς τὴν ἐπιστροφὴν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας

εις τήν Λιθουανίαν πρὸς αὐτούς καί τούς Ὁρθόδοξους ἀδελφούς καί ἀδελφάς των ἐν Λιθουανίᾳ.

Ὀλιγότερον τοῦ ἑνός καί ἡμίσεος ἔτους ἔχει παρέλθει ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως πρωτοβουλίας διὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν σχέσεων μεταξύ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί τῆς Κυβερνήσεως τῆς Λιθουανίας. Ἠσχίσαμεν τὴν πορείαν αὐτήν, αὐτό τό ταξίδι, ἄνευ ἐμπειρίας, μέ περιορισμένην γνῶσιν, ἀλλὰ μέ τὴν βασικὴν πεποίθησιν ὅτι τό καλόν ὄχι μόνον πρέπει ἀλλὰ καί δύναται νά ὑπερισχύσῃ τοῦ κακοῦ, καί ὅτι πρέπει νά καταβληθῇ κάθε προσπάθεια πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς δικαιοσύνης, τόσον τῆς προσωπικῆς ὅσον καί τῆς ἱστορικῆς, ὄχι μόνον εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ καί ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐξ ἀρχῆς, ἠσθάνθημεν ταυτισμένοι μετὰ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, τοῦ Μητροπολίτου Ἐμμανουήλ καί τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀλλὰ, παρὰ τὰ ἐνθαρρυντικά μηνύματα τῶν ἀρχικῶν συναντήσεών μας, δέν ἠδυνάμεθα νά διανοηθῶμεν ὅτι θά ἐσημειώναμεν τοιαύτην πρόοδον εἰς τόσον σύντομον χρονικόν διάστημα.

Πλέον τοῦ ἑνός ἔτους, οἱ ἐκ τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας ἀδίκως ἐκδιωχθέντες Ὁρθόδοξοι Λιθουανοὶ ἱερεῖς δύνανται πλέον νά ἀσκοῦν τὴν πίστιν των καί νά ἐκπληρώνουν τὰ ποιμαντικά των καθήκοντα χάρις εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς δικαιοσύνης παρὰ τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Σύνοδου καί τὴν ἀποδοχὴν των εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἡ Μήτηρ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Λιθουανίαν μετὰ ἀπὸ τὴν πλέον τῶν τριῶν αἰῶνων ἄδικον ἀποβολὴν αὐτῆς. Ἡ κοινότης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τὴν Λιθουανίαν συνεχίζει νά αὐξάνεται, ἀποτελουμένη ἀπὸ δέκα κληρικούς καί δέκα ἐνορίες. Εἰς ὁλόκληρον τὴν Λιθουανίαν, αἱ κοινότητες καλωσορίζουν ἕνα διαρκῶς αὐξανόμενον ἀριθμὸν Λιθουανῶν, Ἑλλήνων, Οὐκρανῶν, Λευκορώσων, Ρώσων πιστῶν, καθὼς καί Ὁρθόδοξων ἀδελφῶν τους ἄλλων ἐθνικοτήτων, οἱ ὅποιοι δύνανται πλέον νά προσεύχωνται ἐλευθέρως καί νά λαμβάνουν δύναμιν καί πνευματικὴν καθοδήγησιν ἐντὸς τῆς κοινότητος, ἠνωμένοι μέ τὰς ἀρχάς τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς καί ἀγάπης, ὅπως ἀκριβῶς μία Ἐκκλησία πρέπει νά εἶναι. Ἡ Ἐξαρχία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν Λιθουανίᾳ ἔχει ἤδη ἐγκαθιδρυθῆ, μέ ἐπικεφαλῆς τὸν Πανοσιολογιώτατον ἱερομόναχον κ. Ἰουστίνον ἐδῶ εἰς τὴν Λιθουανίαν, διὰ νά καθοδηγῇ τοὺς πιστοὺς μέ τὴν ἐμπειρίαν, τὴν φροντίδα καί τὴν σοφίαν του.

Αὐτό τό Σαββατοκύριακον ἐτιμήσαμεν τὴν συμπλήρωσιν δέκα ἐτῶν

ἀπό τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου τῆς Ρωσσίας ἐναντίον τῆς Οὐκρανίας καί τὴν δευτέραν ὀδυνηραν ἐπέτειον ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς πλέον αἱματηροῦ καὶ βαναύσου φάσεως του — τῆς εὐρείας κλίμακος εἰσβολῆς τῆς Ρωσσίας εἰς τὴν Οὐκρανίαν. Διὰ πρώτην φοράν, οἱ Ὁρθόδοξοι Οὐκρανοὶ ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαί μας εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ συμμετέχουν εἰς τὴν Θεϊάν Λειτουργίαν καὶ νὰ προσευχηθοῦν ἐλευθέρως ὑπὲρ τῆς νίκης τῆς Οὐκρανίας ἐναντία εἰς τὴν ἐπιθετικότητα τῆς Ρωσσίας καὶ ὑπὲρ τῆς δικαίας εἰρήνης δι' ὅλους τοὺς ὑπερασπιστάς τῆς Οὐκρανίας, οἱ ὅποιοι ἐθυσίασαν τὴν ζωὴν των καὶ δι' ὅσους συνεχίζουν νὰ ἀγωνίζονται ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Οὐκρανίας καὶ τῆς δικῆς μας. Εἰς αὐτοὺς προστετέθησαν ὀρθόδοξοι ἄλλων ἐθνικοτήτων καὶ Χριστιανοὶ ἄλλων ὁμολογιῶν — ἀκριβῶς ὅπως οἱ κληρικοὶ τῆς Ἐξαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τὴν Λιθουανίαν ἦσαν ἐκεῖ, ἐντὸς τοῦ πλήθους, ὁμοῦ μεθ' ὄλων τῶν ἄλλων πολιτῶν τῆς Λιθουανίας, εἰς τὰς συγκεντρώσεις ὑπὲρ τῆς Οὐκρανίας καὶ κατὰ τοὺς ἑορτασμοὺς ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Λιθουανίας.

Δέν θά δυναθῶ ποτέ νὰ ἐκφράσω πλήρως τὴν εὐγνωμοσύνην μου, τόσον προσωπικῶς ὅσον καὶ ὡς Πρωθυπουργὸς τῆς Λιθουανίας, διὰ τὴν ἀφοσίωσιν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ὄλων εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, οἱ ὅποιοι κατεστήσατε ὅλα αὐτὰ δυνατὰ ἐντὸς τόσοῦ συντόμου χρονικοῦ διαστήματος.

Καθυστέρησα τὴν ἀπάντησίν μου, προκειμένου νὰ μοιρασθῶ μετὰ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος τὸ γεγονός ὅτι τὴν 7^{ην} Φεβρουαρίου 2024 ἡ Ἐξαρχία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τὴν Λιθουανίαν ἀνεγνωρίσθη ἐπισημῶς ὡς παραδοσιακὸς θρησκευτικὸς ὀργανισμὸς καὶ κατεχωρήθη εἰς τὸν κατάλογον Νομικῶν Προσώπων τῆς Λιθουανίας. Καθὼς ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης γνωρίζει, ἅπασαι αἱ παραδοσιακαὶ θρησκευτικαὶ κοινότητες εἰς τὴν Λιθουανίαν λαμβάνουν οικονομικὴν ὑποστήριξιν, ἔστω καὶ περιορισμένην, ἐκ τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ. Τὸ ὑπουργικὸν διάταγμα, τὸ ὅποιον κατανέμει τὴν χρηματοδότησιν κατὰ τὸ τρέχον ἔτος εἰς ὅλους τοὺς παραδοσιακοὺς θρησκευτικοὺς ὀργανισμοὺς καὶ τὰς κοινότητας τῆς Λιθουανίας, συμπεριλαμβανομένης τῆς Ἐξαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τὴν χώραν μας, ὑπεγράφη καὶ ἐτέθη εἰς ἰσχύν τὴν 19^{ην} Φεβρουαρίου 2024. Ἡ νομικὴ καταχώρησις τῆς ἐν Λιθουανίᾳ Ἐξαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μᾶς δίδει τὴν δυνατότητα τῆς ἐκπληρώσεως καὶ ἄλλων δεσμεύσεων, τὰς ὁποίας ἀνέλαβεν ἡ κυβέρνησίς μας ἐντὸς

του πλαισίου του Συμφώνου Συνεργασίας που υπεγράφη μεταξύ του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της Κυβερνήσεως της Λιθουανίας κατά την διάρκεια της Ύμετέρας επίσκεψης τον περασμένο Μάρτιο. Επιτρέψατέ μοι να επαναλάβω, Παναγιώτατε, την εγκάρδιον προσωπική μου δέσμευσιν, καθώς και της κυβερνήσεώς μου, να σεβασθῶμεν και να τιμήσωμεν τὰς διατάξεις του Συμφώνου αὐτοῦ και να τό ἐφαρμόσωμεν εἰς τό μέγιστον τῶν δυνατοτήτων μας.

Παναγιώτατε, ἐπιτρέψατέ μοι δι' ἔτι μίαν φοράν να ἐκφράσω τήν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην μου πρὸς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον και τήν Ύμετέραν Παναγιότητα προσωπικῶς διὰ τὰς παρεχομένας προσευχὰς και εὐλογίας πρὸς τήν χώραν μου και τόν λαό της, καθώς και διὰ τήν πατρικήν σας μέριμναν, ἰδιαίτερος πρὸς τούς Ὁρθοδόξους ἡμῶν ἀδελφούς και ἀδελφάς. Δράττομαι ἐπίσης της εὐκαιρίας να εὐχηθῶ εἰς τήν Παναγιότητά σας καλήν ὑγείαν και ἀνεξάντλητον ἐνέργειαν εἰς τήν ἐκτέλεσιν της ἀποστολής της μέ ἀγάπην, φροντίδα και ἀπαράμιλλον διαύγειαν σκέψεως και λόγων που εἶναι τόσο σημαντικά ὄχι μόνον διὰ τούς Ὁρθοδόξους εἰς ὅλον τόν κόσμον ἀλλά και διὰ ὅλους ἡμᾶς που ἀναζητοῦμεν πνευματικήν καθοδήγησιν και ἐπιστηριγμόν εἰς αὐτούς τούς ἀπαιτητικούς καιρούς.

Ἐλπίζω εὐλικρινῶς ὅτι ἡ Ύμετέρα Παναγιότης θά ἐπευλογήσῃ τήν Λιθουανίαν διὰ μιᾶς νέας ἐπισκέψεως και ὅτι θά ἡγηθῇ της κοινῆς μας προσευχῆς διὰ δικαίαν εἰρήνην εἰς τήν Οὐκρανίαν και εἰς ὅλον τόν κόσμον.

Μετά βαθυτάτου σεβασμοῦ και ἐκτιμήσεως,
Ingrida Šimonyté

Ἐπιστολή τοῦ Προέδρου τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, Νίκου Χριστοδουλίδου, περὶ τῆς προσκνηματικῆς ἐπισκέψεως αὐτοῦ εἰς Ἅγιον Ὅρος
(Ἐν Λευκωσίᾳ, τῇ 12ῃ μηνὸς Μαρτίου 2024)

Τῇ Αὐτοῦ Θειοτάτῃ Παναγιότητι,
τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Νέας Ῥώμης,
τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ κυρίῳ κυρίῳ Βαρθολομαίῳ
Εἰς Κωνσταντινούπολιν
Παναγιώτατε,

Ὅλοθύμως εὐχομαι ὅπως ὁ Θεὸς χαρίζηται Ὑμῖν ἔτη πολλά, εὐδόκιμον καὶ λαμπρὰν συνέχισιν τῆς ὑψηλῆς διακονίας παγκοσμίου εὐθύνης, ἀναλόγου πρὸς τοὺς συγχρόνους παγκοσμίους κινδύνους, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ πανάχραντοι δεσμοὶ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, τοῦ σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, διασταυρῶνται καὶ ταυτίζονται μετὰ τῶν δεσμῶν τῆς Κύπριδος Ἐκκλησίας τοῦ Ἀποστόλου καὶ γενναιομάρτυρος Βαρνάβα.

Συμφώνως τῶν κρατούντων θεσμίων, ἐνημερώνω τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα διὰ τὴν πρόθεσιν προσκνηματικῆς ἐπισκέψεως εἰς Ἅγιον Ὅρος, τόπον τελειώσεως καὶ ἀγιασμοῦ, μετὰ μικρᾶς συνοδείας, ἀπὸ 14^{ης} ἕως 15^{ης} Μαρτίου 2024.

Μεταβαίνω ὡς ταπεινὸς προσκνητῆς διὰ νὰ καταθέσω ἐν προσευχῇ, ἐνώπιον τῆς σεπτῆς εἰκόνας τῆς Παναγίας Μητρὸς τοῦ Κυρίου, τὰ στίγματα τῆς ταπεινώσεως καὶ τοῦ ὄνειδισμοῦ τοῦ ἐσταυρωμένου λαοῦ τῆς Κύπρου.

Ἐκζητῶν Πατριαρχικὴν εὐχὴν καὶ εὐλογίαν, διατελῶ,
Μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ,

Νίκος Χριστοδουλίδης
Πρόεδρος Κυπριακῆς Δημοκρατίας

**Εὐχαριστήριος ἐπιστολή τοῦ προεδρεύοντος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
τῆς Ἐκκλησίας Βουλγαρίας, Μητροπολίτου Βάρνης Ἰωάννου, ἐπὶ
τῇ αὐτοπροσώπῳ παρουσίᾳ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εἰς τὴν ἐξόδι-
ον ἀκολουθίαν τοῦ μακαριστοῦ Πατριάρχου Βουλγαρίας
Νεοφύτου**

Παναγιώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα,

Ἐκ προσώπου τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων, τῶν συγκροτούντων τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας, τῶν Θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων, τῶν Ἦγουμενων τῶν Ἱερῶν Μονῶν, τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ τοῦ πιστοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ, θέλουμε νὰ ἐκφράσουμε τὰς εὐγνωμόνους εὐχαριστίας ἡμῶν διὰ τὴν συμμετοχὴν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ τῆς τιμίας Αὐτῆς Συνοδείας εἰς τὸ βαρὺ πένθος τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἐπὶ τῇ ἐκδημίᾳ τοῦ μακαριστοῦ Πατρὸς καὶ Πατριάρχου ἡμῶν κυροῦ Νεοφύτου.

Ἡ αὐτοπρόσωπος παρουσία Ὑμῶν καὶ ἡ τέλεσις ἐκ μέρους Αὐτῆς τῆς Ἐξοδίου Ἱερᾶς Ἀκολουθίας ἀπέδειξεν εἰς ὅλους ἡμᾶς τὴν εἰλικρινῆ ἀγάπην, τὴν ὁποίαν τρέφει ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης πρὸς τὴν θυγατέρα κατὰ Βουλγαρίαν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἀνύστακτον ἐνδιαφέρον Αὐτῆς διὰ τὰς κατὰ τόπους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας.

Παρακαλοῦμεν τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα μὴ παύση δεομένη ὑπὲρ τῆς μακαρίας ψυχῆς τοῦ Πατρὸς καὶ Πατριάρχου ἡμῶν κυροῦ Νεοφύτου καὶ διὰ τὴν κατὰ Βουλγαρίαν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ὅπως καὶ ἡμεῖς δεόμεθα συνεχῶς ὑπὲρ ὑγείας καὶ μακροημερεύσεως τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος.

Εὐχόμενοι ὅπως διανύσετε ἐν ὑγείᾳ καὶ δυνάμει τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν διατελοῦμεν μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ, κατασπαζόμενοι τὴν τιμίαν ὑμῶν Δεξιάν.

Ὁ Ἀναπληρωτῆς Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς
Βουλγαρίας

Ἰωάννης,

Μητροπολίτης Βάρνης καὶ Μεγάλης Πρεσλάβας.

Ἐπιστολή τοῦ Ἀγιωτάτου Πάπα Ῥώμης Φραγκίσκου πρὸς τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ.κ. Βαρθολομαῖον

Πρὸς τὴν Αὐτοῦ Παναγιότητα Βαρθολομαῖον,
 Ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως
 Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην

Συνεκινήθην βαθύτατα, ἀγαπητὲ ἀδελφέ, ἐκ τῆς προσφωνήσεώς Σας κατὰ τὴν Ἑσπερινὴν Λειτουργίαν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς 11ης ἐπετείου ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς μου εἰς τὸν Θρόνον τοῦ Πέτρου, καὶ ἐπιθυμῶ νὰ ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὰ αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα Σᾶς ὤθησαν νὰ μοιρασθῆτε τὰς σκέψεις Σας μετ' ἐμοῦ.

Ἐκάστη ἐπέτειος ἀποτελεῖ εὐκαιρίαν διὰ προσφορὰν εὐχαριστίας τῷ οὐρανίῳ Πατρὶ ἡμῶν, διὰ τὰς ἀναριθμήτους χάριτας, τὰς ὁποίας ἐπεδαψίλευσεν ἐφ' ἡμᾶς. Μεταξὺ τούτων τῶν εὐλογιῶν, προσωπικῶς ἐκτιμῶ ὅλως ἰδιαιτέρως τὴν ἐν Κυρίῳ φιλίᾳ ἡμῶν. Τῷ ὄντι, ἀπὸ τῆς συναντήσεως ἡμῶν, ὀλίγον μετὰ τὴν ἐκλογὴν μου εἰς Ἐπίσκοπον Ῥώμης, εἶμαι πεπεισμένος ὅτι αἱ προσπάθειαι μου νὰ μεταδώσω τὸ μήνυμα τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου τῆς Ἀσίζης, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἐπέλεξα ὡς σύνθημα διὰ τὴν Παποσύνην μου, θὰ ἦσαν πτωχότεραι ἄνευ τῆς ἰδικῆς Σας ἀδελφικῆς ἐπιστηρίξεως καὶ τοῦ παραδείγματός Σας.

Παραλλήλως, μιὰ ἐπέτειος ἀποτελεῖ καιρὸν καταπαύσεως, στοχασμοῦ καὶ ἐκζητήσεως τοῦ Θεοῦ ἐλέους διὰ τὰς ἀνθρωπίνους ἀστοχίας μας. Παρ' ὅλα αὐτὰ, δυνάμεθα νὰ εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι ὁ Κύριος θὰ παρέμβῃ οὐχὶ μόνον λόγῳ τούτων ἀλλὰ καὶ συχνάκις ἀκριβῶς διὰ μέσον τοιαύτης ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας, ὡς σημειώνει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὅτι ἐν ταῖς ἀσθενείαις ἐνδυναμούμεθα (πρβλ. Β' Κορ. ιβ', 10).

Γνωρίζετε (παρακαλῶ) ὅτι ἀκόμη διατηρῶ εἰς τὸ Γραφεῖον μου μίαν φωτογραφίαν τῶν δύο μας, ἡ ὁποία ὑπενθυμίζει εἰς ἐμὲ καθημερινῶς τὴν ἀδελφικὴν μας ἐγγύτητα καὶ ὅτι ἡ εὐρύτερα ζωὴ τοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ περικλείει τόσον τὴν Ἀνατολὴν ὅσον καὶ τὴν Δύσιν. Τὸ πολύτιμον τοῦτο ἐνθύμιον ὑπενθυμίζει τὴν σπουδαιότητα τῆς κοινῆς προσευχῆς καὶ ἐργασίας, ὥστε ὁ Κύριος νὰ χαρίσῃ εἰς ἡμᾶς τὸ ἐπιθυμητὸν δῶρον τῆς ἐνότητος.

Ἐν τῷ μεταξύ, ἕως τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν θὰ δυνάμεθα νὰ μοιρασθῶμεν τὴν πλήρη ὁρατὴν κοινωνίαν ἐν τῇ ἀγίᾳ τραπέζῃ, ἃς συνεχίζομεν νὰ εἴμεθα πνευματικῶς ἠνωμένοι, προκειμένου, χάριν τοῦ σύμπαντος

κόσμου, αἱ Ἐκκλησίαι ἡμῶν νὰ μὴ παύσουν νὰ δίδουν τὴν μαρτυρίαν τῆς καλοσύνης, τοῦ ἐλέους καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Ἰησοῦ, τοῦ ἐσταυρωμένου καὶ ἀναστάντος Σωτῆρος ἡμῶν.

Ἀγαπητὲ ἀδελφὲ ἐν Κυρίῳ, δεόμενος τοῦ Ἁγίου Πέτρου καὶ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου ὅπως μεσιτεύουν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐμπεπιστευμένων τῇ ἡμετέρᾳ ποιμαντικῇ φροντίδι, ἀνταλλάσω μεθ' Ὑμῶν ὀλοκάρδιον ἀσπασμόν ἐν Χριστῷ τῷ Λυτρωτῇ.

Ἐν Ρώμῃ, Ἁγίῳ Ἰωάννῃ Λατερανῶ, τῇ 18ῃ Μαρτίου 2024.

Φραγκῖσκος

Τὸ θεολογικὸ ἔργο τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου Περγάμου κυροῦ
Ἰωάννου (Ζηζιούλα)

Ἐπίσκοπος Ποζάρεβατς καὶ Μπρατισέβου κ. Ἰγνάτιος

Εἰσαγωγή

Τὸ ἔργο τῆς συμβολῆς στὴ θεολογία τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸν μακαρία τῇ λήξει Μητροπολίτη Περγάμου κυρὸ Ἰωάννη Ζηζιούλα εἶναι πλούσιο, πολυσύνθετο καὶ βαθυστόχαστο. Οἱ μελέτες Του ἐπεξεργάζονται πολλαπλὰ θεολογικὰ ζητήματα, καὶ ὅλες συνδέονται τόσο μὲ τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ὅσο καὶ μὲ τὴ ζωὴ τοῦ κάθε ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ τοῦ κόσμου συνολικά. Ἀποτελοῦν δέ, ἔργα μνημιώδη καὶ θεόπνευστα, τὰ ὁποῖα ὁμως, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκθέσουμε ἐδῶ – ἔστω καὶ ἐπιγραμματικά, σὲ αὐτὴν τὴ σύντομη ἀναφορὰ μας, ὡς φόρου τιμῆς, εὐγνωμοσύνης καὶ αἰωνίου μνήμης πρὸς τὸ σεπτὸ πρόσωπο καὶ τὴ θεολογικὴ προσφορὰ τοῦ ἀναντικατάστατου ἱεράρχου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ Θρόνου, σύγχρονου Πατέρα, διδασκάλου, καὶ κορυφαίου θεολόγου τῆς ἐποχῆς μας. Ἐκεῖνο πού χαρακτηρίζει ἰδιαίτερα τὴ θεολογία τοῦ ἀειμνήστου ἀγίου Περγάμου, καὶ τὴν κάνει νὰ εἶναι κάτι καινούριο σὲ σχέση μὲ ἐκείνη τῶν πρώτων Πατέρων, ὅπως καὶ τῶν συγχρόνων τοῦ θεολόγων, εἶναι ἡ ἔντονη καὶ ἐκδηλῆ ἀγωνία Του γιὰ τὴν ὑπέρβαση τῶν ὄντολογικῶν προβλημάτων, τόσο σὲ σχέση μὲ τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου, ὅσο καὶ τὴν ὕπαρξη τοῦ σύμπαντος κόσμου συνολικά. Καὶ αὐτό, διότι ὁ μακαριστὸς δεσπότης Ἰωάννης ἀγωνίζεται νὰ καταδείξει, ὅτι τὰ ὄντολογικὰ ἐρωτήματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς κτίσεως μποροῦν νὰ ὑπερκεραστοῦν καὶ νὰ ἀπαντηθοῦν μόνον ἐν Χριστῷ - ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Αὐτοῦ, καὶ γιὰ τὴν ἀκρίβεια, ἐν τῷ Χριστῷ ὡς Ἐκκλησία. Μάλιστα, αὐτὸ τὸ πράττει μὲ θεμέλιο σπὸ ἔργο Του τὰ ἐπιστημολογικὰ κριτήρια τῆς Νεοπατερικῆς σύνθεσης - μιᾶς ἐκ τῶν κατ' ἐξοχὴν καιρίων, διερευνητικῶν καὶ ἀποκαλυπτικῶν μεθόδων γιὰ τὸν τρόπο τοῦ θεολογεῖν τῶν μεγάλων ἀποστολικῶν Πατέρων καὶ οἰκουμενικῶν Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας. Ἄς δοῦμε, ὁμως, τί ἀκριβῶς εἶναι ἡ Νεοπατερικὴ σύνθεση στὴ θεολογία;

Περὶ τὰ μέσα τοῦ 20ου αἰῶνα, ἐμφανίστηκε στοὺς ὀρθοδόξους θεολογικοὺς κύκλους, καὶ κατὰ βάση στοὺς ῥωσικῆς καταγωγῆς καὶ παιδείας θεολόγους, πού ζοῦσαν καὶ δραστηριοποιούνταν στὴ Δύση σχετικὰ μὲ τὴν ὀρθόδοξη θεολογία, τὸ σύνθημα: «ἐπιστροφή στοὺς

ἀγίους Πατέρες!». Ἡ ἰδέα γιὰ ἕναν τέτοιου εἴδους προσανατολισμὸ στὴ θεολογία πρωτοεμφανίστηκε μὲ βάση τὴν ἔρευνα καὶ μελέτη τῶν κειμένων καὶ τῆς διδασκαλίας τῶν ἁγίων Πατέρων ἀπὸ πλευρᾶς Δυτικῶν θεολόγων, ἀφοῦ αὐτοὶ πρῶτοι ἄρχισαν νὰ ἐντρυφθοῦν στοὺς ἀποστολικοὺς καὶ ἀρχαίους Πατέρες τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, στρεφόμενοι πρὸς Αὐτοὺς μὲ ἐπιστημονικὲς ἐργασίες τους, ἀπὸ τὸν 19ο ἀκόμη, αἰῶνα. Ἀργότερα, ἄρχισαν νὰ ἐμφανίζονται καὶ μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων θεολόγων μελέτες, σχετικὲς μὲ τὴ διδασκαλία τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς περιόδου ποὺ ἡ Ἐκκλησία ἦταν ἀκόμη ἀδιαίρετη, οἱ ὁποῖες, βέβαια, εἶχαν ὅλες ὡς κύριο σκοπὸ τους, τὸ νὰ ἀπελευθερώσουν τὴν ὀρθόδοξη θεολογία ἀπὸ τὴν συνεχῆ ἐπιρροή τῆς σχολαστικῆς ρωμαιοκαθολικῆς καὶ προτεσταντικῆς θεολογίας. Ἡ ἐπίδραση τότε τῶν ἐγκυκλοπαιδικῶν καὶ σχολαστικῶν θεολόγων πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους ἦταν τόσο μεγάλη, ὥστε στὴν Ἀνατολή αὐτὸ ἔμεινε γνωστὸ καὶ ὡς ἡ «Βαβυλώνιος αἰχμαλωσία τῆς ὀρθοδόξου».¹

Οἱ θεολογικὲς, λοιπόν, αὐτὲς διατριβές, ὑπὸ τὴν ἐπίδραση τοῦ δυτικοῦ σχολαστικισμοῦ, ἀσχολοῦνταν μὲν, μὲ τοὺς πρῶτους ἁγίους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ τοὺς προσέγγιζαν ἀποκλειστικὰ καὶ μόνον ἀπὸ ἱστορικῆς πλευρᾶς, καὶ στὴ συντριπτικὴ τους πλειονότητα ἐπαναλάμβαναν ἀπλὰ τὶς διδαχὲς τῶν πρώτων αὐτῶν Πατέρων, μεταφράζοντας καὶ μεταφέροντας χρησιμοθηρικὰ καὶ σχολαστικὰ ἕναν τεράστιο ὄγκο χωριῶν ἀπὸ τὰ ἔργα Τούς. Ἡ ἐντρύφηση στὴ θεολογία τῶν ἁγίων Πατέρων μὲ ἕναν τέτοιο τρόπο - ἀκόμη καὶ ἀπὸ πλευρᾶς κάποιων ὀρθοδόξων θεολόγων, δημιούργησε τὴν ἐντύπωση, ὅτι τὰ μνημιώδη αὐτὰ ἔργα τῶν Πατέρων τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας ἀποτελοῦν μουσιακὰ ἐκθέματα, τὰ ὁποῖα πρέπει κανεὶς νὰ τὰ διαφυλάττει μὲ δέος καὶ φόβο, καὶ νὰ τὰ ἐπαναλαμβάνει σχολαστικὰ (μὲ σκοπὸ νὰ τὰ ἐμπεδώσει μηχανικὰ καὶ νὰ τὰ ἀποστηθίσει), κάτι ποὺ στὴν πράξη, κατὰ τὴ μεταβυζαντινὴ ἐποχὴ, στὴ διάρκεια τῆς τουρκοκρατίας, συνηθίζονταν ἀπὸ τὶς ἀδελφότητες τῶν μοναχῶν στὰ περισσότερα μεγάλα δυτικοχριστιανικὰ ἀλλὰ καὶ ὀρθόδοξα μοναστήρια.

Μιὰ τέτοιου εἴδους προσέγγιση τῆς ἀρχαίας ἀγιοπατερικῆς θεολογίας προκάλεσε σὲ κάποιους ὀρθοδόξους θεολόγους - κυρίως καὶ πάνω ἀπ'

¹ βλ. Γ. Φλοροφσκι, *Путеви руской догословья* (βλ. ελλ.: π. Γ. Φλορόφσκυ, *Σταθμοὶ τῆς ῥωσικῆς θεολογίας, /Ἡ ἀναμέτρηση μὲ τὴ Δύση, οἱ Ἅγιοι Πατέρες καὶ ἡ ἐσωτερικὴ ἐνθύμιση τῆς Ἐκκλησίας/*, τίτλ. πρωτ.: *Ways of Russian theology*, Πουρναράς, μετάφρ. Γιούλτση Β. Εὐτυχία, Θεσσαλονίκη Δεκ. 1986).

όλους, στο μεγάλο ρώσο θεολόγο π. Γεώργιο Φλορόφσκυ, αντίδραση και την πεποίθηση ότι η σύγχρονη θεολογία πρέπει να έχει μέν την αναφορά της στη θεολογία των αγίων Πατέρων, και να εμπνέεται από αυτήν, όμως μέσα στα πλαίσια των σύγχρονων θεολογικών προβλημάτων και άδιεξόδων. Άλλωστε, ακριβώς ο π. Γεώργιος Φλορόφσκυ ήταν εκείνος που επέμενε στην επιστροφή, έντρυφήση και ένδελεχη μελέτη από πλευράς σύγχρονων θεολόγων, της διδασκαλίας των αγίων Πατέρων της πρώτης Έκκλησίας, κάτι που και ο ίδιος εφάρμοζε,² αλλά και προειδοποιούσε, ότι αυτό, σε καμία περίπτωση δεν θα έπρεπε να λοξοδρομεί σε κενόδοξη και στείρα αποδομητική επανάληψη αυτών των διδαχών, και για το λόγο αυτό, τόνιζε, ότι μάς είναι απαραίτητη μια «Νεοπατερική σύνθεση» στη σύγχρονη θεολογία. Ο όρος, όμως, αυτός δύναται να έχει πολυσήμαντη έννοιολογική σημασιολογία. Σύμφωνα, εν τούτοις, με τον ουσιώδη νοηματικό προσδιορισμό του - τον οποίο υπογράμμιζε με χαρακτηριστική έπιμονή ο Φλορόφσκυ, «Νεοπατερική σύνθεση» σημαίνει, ότι επιβάλλεται να έρευνάται, να αναλύεται και να έρμηνεύεται (από τους σύγχρονους θεολόγους και νέους-Πατέρες) ή θεολογία των αγ. Πατέρων της αρχαίας Έκκλησίας ως πηγή και πρότυπο, και (υπό το πρίσμα αυτής της θεολογίας - σε έκ νέου σύνθεση με αυτήν - με τη θεολογία των πρώτων-παλαιότερων Πατέρων) ή σύγχρονη θεολογία να έχει σκοπό της τη λύση σύγχρονων ζωτικών (όντολογικών) θεολογικών προβλημάτων, τόσο ένεκεν της ένότητας της Έκκλησίας του Ιησού Χριστού (όπως και της εκκλησιαστικής ένότητας μεταξύ Ανατολής και Δύσεως), όσο και του έκχριστιανισμού του υπόλοιπου κόσμου που μάς περιβάλλει. Όπως ακριβώς είχε συμβεί τότε, με τη θεολογία των Πατέρων της πρώτης Έκκλησίας, ή όποια - όπως τόνιζε ο π. Γεώργιος - πρώτα και κύρια διαμορφώθηκε για να εξαλείψει τις αίρέσεις, δηλαδή, τις λανθασμένες διδασκαλίες που κατακερμάτιζαν την Έκκλησία - και ως έκ τούτου, σκοπό της είχε την ένότητα της Έκκλησίας, και ή όποια, στο διάλογο με τον σύγχρονο σε αυτήν τότε κόσμο (πρωτίστως με τον έλληνικό, την έλληνιστική όντολογία - την έλληνιστική θεώριση της φύσεως και της ύάρξεως) απέκάλυπτε μια χριστιανική (νέα) αντίληψη και θεώριση του κόσμου

² βλ. Γ. Φλοροφски, Источни оци 4 века, В. Бања, 1997, Византијски оци 5-8 века, Бгд 2008. (βλ. έλλ.: π. Γ. Φλορόφσκυ, Οι Ανατολικοί Πατέρες του τετάρτου αιώνα, Πουρναράς, Θεσσαλονίκη, 1991. Οι Βυζαντινοί Πατέρες του 5^{ου}-8^{ου} αιώνα, Πουρναράς, μετ.: Πάλλης Κ. Παναγιώτης, Θεσσαλονίκη, Δεκ. 2011).

καὶ τῆς ζωῆς, πού φανέρωνε καὶ ἀντιπροσώπευε, πάνω ἀπ' ὅλα, ἡ Ἐκκλησία (πρωτίστως ὡς εὐχαριστιακὴ Κοινότητα), καὶ κατόπιν, καὶ ὁ βυζαντινὸς πολιτισμός.³

Παράλληλα μὲ αὐτὲς τὶς διαπιστώσεις, θὰ πρέπει ἐδῶ νὰ προσθέσουμε, ὅτι ἡ θεολογία τῶν πρώτων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας πάντοτε πραγματεύονταν ὄντολογικῆς φύσεως θέματα καὶ ζητήματά περὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου, ἐπειδὴ ἀκριβῶς, οἱ ἅγιοι Πατέρες ἐδίδασκαν μὲ σκοπὸ νὰ σώσουν τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸν κόσμο, καὶ ὄχι γιὰ νὰ διατυπώσουν ἀπλὰ τὶς σκέψεις καὶ τὶς ἀπόψεις τους, τὰ ἰδανικὰ ἢ τὶς ἀρχές τους. Ὡς ἐκ τούτου, λοιπόν, καὶ μὲ βάση πάντοτε τὴ θέση τοῦ ἐπίσης ἀειμνήστου μεγάλου διδασκάλου τοῦ Ζηζιούλα - τοῦ Φλορόφσκυ, καὶ ἡ σύγχρονη θεολογία θὰ πρέπει νὰ ἀπευθύνεται στὸ σημερινὸ ἄνθρωπο καὶ κόσμο, καὶ μάλιστα, μὲ σκοπὸ νὰ προσφέρει λύσεις στὰ προαναφερθέντα ὑπαρξιακὰ προβλήματα, ἔχοντας συνεχῶς ὡς θεμέλιο τὴ σωτηριολογία τῶν προγενεστέρων θεολόγων, μεγάλων ἱεραρχῶν καὶ οἰκουμενικῶν Διδασκάλων - Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας τῆς πρώτης χιλιετίας. Σὲ ποιά, λοιπόν, συνάρτηση βρίσκεται ἡ θεολογία τοῦ μακαριστοῦ μητροπολίτου καὶ καθηγητοῦ πρώην Περγάμου κυροῦ Ἰωάννου μὲ τὴν προηγουμένως κατονομασμένη καὶ καθορισμένη «Νεοπατερικὴ σύνθεση» τῆς σύγχρονης θεολογίας;

Ἡ ἔρμηνεία τῆς διδασκαλίας τῶν ἁγ. Πατέρων τῆς Πρώτης Ἐκκλησίας στὴ θεολογία τοῦ μητροπολίτου Περγάμου καὶ ἡ ἀναγωγή της στὰ ὄντολογικὰ προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου

Ὁ Περγάμου Ἰωάννης — τοῦ ὁποίου ὁ π. Γεώργιος Φλορόφσκυ ὑπῆρξε διδάσκαλος, καὶ τοῦτο ὁ ἴδιος ὁ μητροπολίτης τὸ ὑπογράμμισε καὶ αἰσθάνονταν ὑπερήφανος γιὰ τὸ γεγονὸς αὐτὸ — εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς σπάνιους νεώτερους οἰκουμενικοὺς θεολόγους, ὁ ὁποῖος υἰοθέτησε τὴν Πατερικὴ γραμμὴ τοῦ π. Γ. Φλορόφσκυ, καὶ διαμόρφωσε τὴ θεολογία Του ὡς «Νεοπατερικὴ σύνθεση». Ἐπίσης, ὁ ἅγιος Περγάμου ἐπέμενε στὴν ἐκ νέου ἀνάγκη προσφυγῆς στὴ θεολογία τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας τῶν πρώτων αἰώνων, ὡς τὴν πηγὴ καὶ βάση πού διασφαλίζει τὸ μέτρο, τὸ κριτήριό καὶ τὸν τρόπο λύσης τῶν σύγχρονων θεολογικῶν

³ βλ. Μητρ. Γ. Ζηζιούλας, π. Γεώργιος Φλορόφσκυ, Ὁ οἰκουμενικὸς διδάσκαλος, ΣΥΝΑΞΗ, τ. 64. 1997.

προβλημάτων πού προκύπτουν, τόσο στην ὀρθόδοξο Ἐκκλησία ὅσο και στὸν κόσμο γενικώτερα. Παράλληλα, ἐκεῖνο πού συνιστᾷ τὴν εἰδοποιὸ διαφορὰ στὴ θεολογία τοῦ μακαριστοῦ ἱεράρχου, σὲ σχέση μὲ τις πρω-τεραιότητες ἄλλων συγχρόνων τοῦ θεολόγων, δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὴν ἐντατικὴ τοῦ ἐμβάθυνση, τριβὴ καὶ ἀνάδειξη τῶν ὄντολογικῶν ζητημάτων περὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου, καὶ ἡ ἀντιμετώπισή τους. Γί-αυτό, καὶ στὶς μελέτες του τόνιζε διαρκῶς, μὲ ἐπιμονὴ καὶ ὑπαρξιακὴ ἀγωνία, τὴν ἀδήριτη ἀνάγκη — μὲ βάση τὴν Πατερικὴ θεολογία — νὰ δομηθεῖ μιὰ θεολογία, πού θὰ διεισδύει, πρωτίστως, στὰ ὄντολογικῆς φύσεως ἐρωτήματα καὶ τις προκλήσεις πρὸς τὸ σύγχρονο ἄνθρωπο καὶ τὸν κόσμο, καὶ θὰ προσφέρει ἀπαντήσεις σὲ αὐτά. Ἔτσι ἀκριβῶς, ὅπως ἔκαναν καὶ οἱ πρῶτοι Πατέρες, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τοὺς ἐνδόξους Ἀποστόλους, σὲ σχέση μὲ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς Τούς. Διότι, ἡ ἴδια ἡ οὐσία τῆς θεολογίας — ὅπως καὶ ὁ ρόλος τῆς μέσα στὴν ἱστορία, κατὰ τὸν μήτρ. Ἰωάννη — συνίσταται πρωταρχικὰ στὸ νὰ ἐντοπίζει καὶ ἀντιμετωπίζει τὰ ὄντολογικὰ ζητήματα καὶ προβλήματα γιὰ τὸν ἄν-θρώπο καὶ τὸν κόσμο, ριζικά, ὀλόπλευρα καὶ συνολικά. Κάτι πού δια-φαίνεται στὸ ἔργο τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, καὶ κατὰ συνέπεια αὐτοῦ, καὶ ἡ θεολογία τῶν ἡμερῶν μας, θὰ ἔπρεπε νὰ συμβαδίζει μὲ μιὰ τέτοια προσέγγιση.

Ποιά εἶναι, ὁμως, αὐτὰ τὰ ὄντολογικὰ ἐρωτήματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου, στὰ ὅποια ὁ μακαριστὸς ἀπέδιδε ιδιαίτερη σημασία, καὶ κυρίως, ἀπαντήσεις σὲ αὐτά; Εἶναι, πρῶτα καὶ πάνω ἀπ' ὅλα, τὸ πρόβλημα τοῦ θανάτου. Κατόπιν, τὸ ζήτημα τῆς ἐλευθερίας, ὅπως καὶ τὸ περιεχόμενο τοῦ προσώπου, καὶ μὲ βάση αὐτά, καὶ ἄλλα ζητήματα. Σὲ αὐτὰ τὰ ὄντολογικῆς φύσεως προβλήματα ἀνήκει καὶ τὸ ζήτημα τῆς ἐνότητας τῆς Ἐκκλησίας, τόσο σὲ τοπικὸ ὅσο καὶ σὲ οἰκουμενικὸ ἐπίπεδο (ἡ ἐνότητα ἀνάμεσα στὶς ἀπομακρισμένες Ἐκκλησίες Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως). Καθότι καὶ διότι, ἡ ἴδια ἡ διάσπαση τῆς Ἐκκλησίας παραπέμπει στὸ θάνατο, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά, διακοπὴ κοινωνίας, διάσπαση, διαίρεση, κατακερματισμὸς, διάλυση ἐνὸς συμπαγοῦς ὀργανισμοῦ.

Πρὶν περάσουμε, ὁμως, στὰ συγκεκριμένα ὄντολογικὰ ἐρωτήματα μὲ τὰ ὅποια ἐνδελεχῶς ἀσχολήθηκε ὁ μητροπολίτης Περγάμου, θὰ θέλαμε νὰ τονίσουμε μιὰ ἀκόμη ιδιαιτερότητα τῆς θεολογίας του. Μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς τοῦ ἔρευνας καὶ ἐπιλύσεως τῶν ὄντολογικῶν ζητημάτων, ὑπὸ τὸ πρίσμα τῆς Πατερικῆς θεολογίας, ὁ Περγάμου Ἰωάννης ἐνδιαφέρονταν μὲ ἕναν ἐξέχοντα τρόπο καὶ γιὰ

τή λειτουργική εμπειρία, δηλαδή, για την ευχαριστιακή θεώρηση τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου. Ἀκολουθώντας τις θέσεις τοῦ ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητῆ, σύμφωνα μὲ τις ὁποῖες «ἡ ἀληθινὴ ὑπαρξὴ ἀνθρώπου καὶ κόσμου δὲν εἶναι ἡ παρελθοντικὴ οὔτε ἡ τωρινή τους κατάσταση, παρὰ, ἡ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος κατάστασή τους»,⁴ καὶ μὲ τὸ ὅτι - κατὰ τὴ διδασκαλία συγκεκριμένων ἁγίων Πατέρων τοὺς ὁποίους ἀκολουθεῖ κατὰ πόδας ὁ Ζηζιούλας - ἡ Θεία Λειτουργία ἀποτελεῖ ἀποκάλυψη καὶ εἰκόνα αὐτῆς τῆς μέλλουσας καταστάσεως τῆς δημιουργίας, «ἡ τῶν μελλόντων κατάστασις», (δηλ. τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ),⁵ αὐτὴ κατ' ἐπέκταση ἡ Θ. Λειτουργία συνιστᾶ — γιὰ τὸν μητροπολίτη - καὶ τὸ μοναδικὸ μέτρο καὶ κριτήριον τοῦ ἀληθινοῦ τρόπου ζωῆς καὶ ὑπάρξεως, τόσο τοῦ ἀνθρώπου ὅσο καὶ τοῦ κόσμου, στὸ ἐδῶ καὶ τώρα τῆς ἱστορίας. Μὲ ἄλλα λόγια, καὶ ὁ ἴδιος, ἀκολουθώντας πιστὰ τοὺς ἁγίους Πατέρες — ὅπως γιὰ παράδειγμα τὸν ἅγιο καὶ θεοφόρο Ἰγνάτιο Ἀντιοχείας — στὴ Θ. Λειτουργία, ὡς σὲ ἓνα πραγματικὸ γεγονός (σὲ ἓνα γεγονός πού συμβαίνει), βλέπει «τὸ φάρμακον τῆς ἀθανασίας»,⁶ δηλαδή, βλέπει τὸ πρωτότυπο τῆς ζωῆς γιὰ τὸν ἀνθρώπο τῆς κάθε ἐποχῆς, καὶ ὡς ἐκ τούτου, καὶ τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου, μὲ τὸ ὁποῖο ὁ ἀνθρώπος «ὀμοιώνεται μὲ τὸ Θεὸ» καὶ ὑπερβαίνει τὸ θάνατο.

Ἐπίσης, θεωρῶ ὅτι ἐδῶ θὰ πρέπει νὰ τονίσουμε καὶ τὸ ὅτι, ὁ Μητροπολίτης Ἰωάννης στὴ θεολογία του, ὅσο ἐλάχιστοι ἀπὸ τοὺς σύγχρονους του θεολόγους, δημιούργησε καὶ μία σύνθεση μεταξὺ τῆς θεολογίας καὶ τῆς ζωῆς. Ἐξαυτοῦ πηγάζει, καὶ τὸ ὅτι ὁ ἴδιος ὑπῆρξε μεγάλος ἐπικριτὴς τῆς σχολαστικῆς θεολογίας στὸν ἀντίποδα τῆς ὁποίας ἀντιπαρέτασε τὴν ἀγιοπατερικὴ, καὶ μάλιστα, ἐκείνην πὺ προέρχονταν ἀπὸ τὴν περίοδο τῆς ἀδιαίρετης Ἐκκλησίας, τονίζοντας διαρκῶς, ὅτι ἡ σχολαστικὴ θεολογία δὲν διατηρεῖ καμία σχέση μὲ τὴν ἴδια τὴ ζωὴ καὶ μὲ τὰ ζωτικῆς σημασίας προβλήματα, τόσο τῆς Ἐκκλησίας ὅσο καὶ τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου.⁷ Κάτι πὺ δὲν συμβαίνει καὶ μὲ τὴ

⁴ βλ. Св. Максим исповедник, PG, 4, 137, (Ἀγ. Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, PG, 4, 137).

⁵ βλ. Μητρ. Ι. Ζηζιούλα, *Εὐχαριστία καὶ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ*, ΣΥΝΑΞΗ, 49, 51, καὶ 52. Ἀθήνα.

⁶ βλ. Св. Игнатіе антиохиски, Ефесцима, 20. (Ἀγ. Ἰγνατίου Ἀντιοχείας, Πρὸς Ἐφεσίους, 20).

⁷ Ἐπίσης, σὲ σχέση μὲ τὴ σχολαστικὴ θεολογία, ἦταν κατηγορηματικὰ ἐναντίον κάθε κατάτμησης τῆς θεολογίας σὲ ξεχωριστοὺς τομεῖς (Κοσμολογία, Τριαδολογία, Χριστολογία, Πνευματολογία κτλ), τὴν ὁποία διαίρεση

θεολογία τῶν ἁγίων Πατέρων. Σὲ ἀντιδιαστολή μὲ τὴ δυτικοευρωπαϊκὴ αὐτὴ θεολογία, ἡ ὁποία αὐτοὺς τοὺς δύο τομεῖς (θεολογίας καὶ ζωῆς) τοὺς διαχώρησε ἐντελῶς, καὶ ὁδήγησε τὴ θεολογία στὸν λογικὸ, δηλαδὴ στὸν ὀρθολογιστικὸ τρόπο σκέψεως, ὁ ἅγιος ὁ Περγάμου ἐπέμενε μὲ πείσμα καὶ μὲ ζῆλο στὴ θεολογία ποὺ θεμελιώνεται στὴν κοινωνία μὲ τὸ Θεό, δηλαδή, στὴ διαπροσωπικὴ συνάντηση μὲ τὸν Κύριο. Αὐτὴ ἡ προσωπικὴ συνάντηση δὲν βασίζεται στὸ νοῦ, στὴ λογικὴ, παρὰ πρωτίστως, στὴν ἐλευθερία, στὴν ἀγάπη. Ἀπὸ αὐτὸ προέρχεται καὶ τὸ ὅτι, πηγὴ τῆς θεολογίας τοῦ δὲν εἶναι μόνον οἱ διδασκαλίαι τῶν πρώτων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ Θεία Εὐχαριστία, ἀλλὰ καὶ ἡ ἄσκηση - οἱ ἀσκητικοὶ καὶ νηπτικοὶ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, κάτι ποὺ σπάνια συναντᾶ κανεὶς σὲ ἄλλους θεολόγους. Μὲ τὸν τρόπο αὐτό, ὁ ἀοίδιμος καὶ μακάριος μητροπολίτης Περγάμου κυρὸς Ἰωάννης κατέστη νέος Διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας (ἅγιος Πατέρας), τοῦ ὁποίου ἡ θεολογία ἀποτελεῖ συνέχεια τῆς θεολογίας τῶν ἀρχαίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἐνῶ ταυτόχρονα, εἶναι καὶ ἐκ νέου δημιουργικὴ, σύγχρονη ἀλλὰ καὶ διαχρονικὴ, διότι ἀναφέρεται σὰ πρωταρχικά, ὄντολογικὰ προβλήματα τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου καὶ κόσμου, τὰ ὁποία προσεγγίζει ἀπὸ τὴν ἐσχατολογικὴ τους πλευρὰ καὶ διάσταση.

ἐφήρμοσε ὁ σχολαστικισμὸς, ιδιαίτερα ἐπειδὴ αὐτοὶ οἱ τομεῖς δὲν ἔχουν στὸ σχολαστικισμὸ κανενὸς εἶδους κοινὰ σημεῖα μεταξύ τους, καὶ συνεχῶς τόνιζε ὅτι ἡ ἀλληλεξάρτηση καὶ ἐνοποίηση αὐτῶν τῶν ἐπιμέρους θεολογικῶν πτυχῶν ἀποτελεῖ προϋπόθεση γιὰ τὴν κατανόηση τῆς θεολογίας τῶν ἀρχαίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως καὶ γιὰ τὴν ἐναρμόνιση Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς θεολογίας, καὶ ὅλα αὐτὰ μὲ σκοπὸ καὶ πάλι τὴν ἐπίτευξη τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἔτσι ὅπως αὐτὴ ἦταν κατὰ τὴν πρώτη χιλιετία καὶ μέχρι τὴ μεγάλη διακοπὴ τῆς εὐχαριστιακῆς κοινωνίας μεταξὺ Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ὡς ἐκ τούτου, δὲν παρέλειπε νὰ ὑπογραμμίζει, ὅτι ἡ Θεία Οἰκονομία εἶναι ἀδιάσπαστη καὶ ἀδιαίρετη, καὶ ὅτι καμία θεολογικὴ συζήτηση δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κατανοηθεῖ, ἔτι δὲ περισσότερο, νὰ ἐπιλυθεῖ, χωρὶς νὰ συμπεριληφθοῦν καὶ ὅλες οἱ ὑπόλοιπες θεολογούμενες διενέξεις καὶ ἀντιπαραθέσεις. Ἐξ αὐτοῦ προέρχεται καὶ τὸ γεγονός, ὅτι οἱ μελέτες του καὶ οἱ ἔρευνές του ἐπάνω σὲ διαφορετικὰ θεολογικὰ θεματικὰ ἐνότητες συνιστοῦσαν, μεταξύ τῶν ἄλλων, διορθώσεις καὶ συμπληρώσεις, τόσο τῶν ὀρθοδόξων, ὅσο καὶ τῶν ἑτεροδόξων θεολογικῶν θέσεων, ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς γραμμῆς τοῦ πνεύματος τῆς ἀτρέπτου καὶ ἀδιαίρετου ἐνότητος τῆς Θείας Οἰκονομίας τῆς σωτηρίας. Ἐπὶ παραδείγματι, πολὺ συχνὰ τόνιζε τὸ πόσο ἀλληλένδετες εἶναι ἡ Χριστολογία καὶ ἡ Πνευματολογία, καταδεικνύοντας τὶς συνέπειες αὐτῆς τῆς ἐνότητος ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς Ἐκκλησιολογίας.

Παράλληλα, ὁ Περγάμου Ἰωάννης ἀντιπαρατίθεται, μὲ βάση τὴν διδασκαλία τῶν ἁγίων Πατέρων, καὶ σὲ διάφορες ἄλλες, διαφοροτικές θεωρήσεις καὶ ἐρμηνεῖες τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ μάλιστα, ὄχι μόνο θεολογικές, ἀλλὰ καὶ φιλοσοφικές, ἰδιαίτερα δέ, σὲ ὅτι ἀφορᾷ τις κατηγορίες τῆς ὄντολογίας. Εἰδικότερα, ἀναμετρᾶται μὲ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ φιλοσοφία, καὶ μὲσφ αὐτῆς, καὶ μὲ τὴν νεότερη, δεδομένου τοῦ ὅτι, ὅπως ὁ ἴδιος φρονοῦσε, ἡ σύγχρονη φιλοσοφία, στὴ συντριπτικὴ τῆς πλειοψηφία, εἶναι ταυτόσημη μὲ τὴν ὑπαρξιακὴ ὀπτική καὶ μεταφυσικὴ πού τῆς ἐνέπνευσε ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ σκέψη, σὲ ἀναφορὰ μὲ τὴν ὄντολογία τῶν πραγμάτων, τὴν ὑπαρξῆ.⁸ Μὲ τὸν τρόπο αὐτό, ὁ Ζηζιούλας ἔφερε τὴ θεολογία σὲ διάλογο μὲ τὴν ἐπιστήμη.

Ἡ «Νεοπατερικὴ σύνθεση», λοιπόν, ἡ ὁποία πρυτανεῦει στὰ οἰκουμενικὰ βεληνεκοῦς ἔργα τοῦ συλλειτουργοῦ ἡμῖν γενομένου μητροπολίτου Περγάμου, ὅπως θὰ ἀποδείξουμε παρακάτω, καὶ ἡ ὁποία, δυστυχῶς, δὲν ἀναδεικνύεται στὴ θεολογία τῶν νεότερων θεολόγων, συνιστᾷ πρῶτα ἀπ' ὅλα ἐμβάθυνση στὴν Πατερικὴ σκέψη καὶ θεοπτία περὶ τῶν ἀπτῶν καὶ συγκεκριμένων προβλημάτων τῆς ἀνθρωπολογικῆς καὶ κοσμολογικῆς ὄντολογίας, καὶ σὲ αὐτὰ προσφέρει ἀπαντήσεις. Ἄς δοῦμε, ὅμως, πῶς βλέπει ὁ μακαριστὸς μητροπολίτης αὐτὰ τα ζητούμενα, ἀπὸ ποῦ προέρχονται καὶ μὲ ποιὸν τρόπο μποροῦν νὰ ἐπιλυθοῦν; Εὐλόγο εἶναι νὰ ἀρχίσουμε πρωτίστως ἀπὸ τὸ πρόβλημα τοῦ θανάτου. Τί εἶναι ὁ θάνατος καὶ πῶς προέκυψε μέσα στὸν κόσμος;

Ἡ διδασκαλία τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου Ἰωάννου περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου

Ἐκεῖνο πὸν ἀποτελεῖ θεμέλιο λίθο τῆς Πατερικῆς θεολογίας, παράλληλα μὲ τὴν διδασκαλία περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ περὶ τοῦ Ἐνὸς Θεοῦ ὁ Ὅποιος εἶναι Ἁγία Τριάδα — δόγματα στὰ ὁποῖα ἐπέμεναν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, οἱ ἀποστολικοὶ Πατέρες καὶ οἱ οἰκουμενικοὶ Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας στὴ συνάντησή τους μὲ τοὺς πολυθεϊστὲς καὶ ἰδιαίτερα μὲ τὴν ἀρχαιοελληνικὴ θεώρηση τοῦ κόσμου — εἶναι ἡ διδασκαλία περὶ τῆς Δημιουργίας καὶ τοῦ τρόπου ὑπάρξεως αὐτῆς. Μὲ βάση τις μαρτυρίες πὸν ἔχουμε ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή, τις ὁποῖες συχνὰ ἐπικαλεῖται ὁ μητροπ. Ἰωάννης, οἱ ἅγιοι Πατέρες δίδασκαν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐπλασε ὅλα τὰ κτίσματα ἀπὸ τὸ οὐκ εἶναι. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ κόσμος δὲν εἶναι αἰώνιος. Ὁ κόσμος ἔχει ἀπόλυτη ἀρχὴ στὴν ὑπαρξή του. Μόνον ὁ Θεὸς

⁸ βλ. Γ. Ζηζιούλα, Ἐλευθερία καὶ ὑπαρξῆ, Ἀθήνα 2018.

είναι αιώνιος, διότι είναι ἄκτιστος, ἀναρχος. Πρὶν δημιουργήσει ὁ Θεὸς τὸν κόσμον δὲν ὑπῆρχε τίποτε. Ὑπῆρχε μόνον ὁ Θεός. Σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν ἀρχαιοελληνικὴ ἀντίληψη περὶ τῆς Δημιουργίας — ἡ ὁποία θεωρεῖ ὅτι ὁ κόσμος εἶναι αἰώνιος, καὶ ὡς ἐκ τούτου, ὑπάρχει κατ' ἀνάγκην καὶ χωρὶς ἀλλαγές, ἀναλλιώτως — ἡ Βιβλικὴ θεώριση τῆς ὑπάρξεως τοῦ κόσμου — στὴν ὁποία ἐπιμένει σθεναρὰ καὶ ὁ Ζηζιούλας, παραπέμπει στὸ ὅτι ὁ κόσμος εἶναι καρπὸς τῆς ἐλεύθερης βούλησης τοῦ Θεοῦ. Διότι ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου ἐκ τοῦ μηδενός, προϋποθέτει τὸ ὅτι ὁ Θεὸς ὑπάρχει ἄσχετα καὶ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸν κόσμον, δηλαδή, ὑπάρχει ἀπολύτως ἐλεύθερα (σὲ σχέση καὶ μὲ τὸν κόσμον), καὶ τὸ ὅτι σὲ μιὰ στιγμή, ὅταν ὁ ἴδιος τὸ θέλησε, δημιούργησε τὸν κόσμον.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτό, δηλαδή, μὲ βάση τὴν Ἀγιογραφικὴ ἀποκάλυψη καὶ ἀντίληψη γιὰ τὴ δημιουργία καὶ ὑπαρξὴ τοῦ κόσμου, οἱ χριστιανοὶ Διδάσκαλοι, πρωτίστως, διαχώρισαν τὴν ὑπαρξὴ τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ κόσμου. Θεὸς καὶ κόσμος εἶναι δύο διαφορετικὲς πραγματικότητες. Ὁ Θεὸς εἶναι ἄκτιστος, αἰώνιος, ἐνῶ ὁ κόσμος εἶναι κτιστός, πού σημαίνει, ὅτι πρὶν νὰ τὸν δημιουργήσει ὁ Θεός, ὁ κόσμος δὲν ὑπῆρχε. Σὲ ἀντιδιαστολὴ μὲ τὴν ἀντίληψη τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων οἱ ὁποῖοι ἐπέμεναν στὸ ὅτι Θεὸς καὶ κόσμος συνιστοῦν μιὰ, ἴδια, πραγματικότητα, καὶ γι' αὐτὸ ὁ κόσμος εἶναι αἰώνιος — ἐφόσον ὁ Θεὸς εἶναι αἰώνιος. Οἱ ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ὅμως, διαχώρισαν τὸ Θεὸ ἀπὸ τὸν κόσμον. Αὐτὸς ὁ διαχωρισμὸς — Θεοῦ καὶ κόσμου — εἶναι δυνατός, μόνον ἐὰν καὶ ἐφόσον ὁ Θεὸς εἶναι ἀπόλυτα ἐλεύθερο ὄν, σὲ σχέση μὲ τὴν ἴδια Τοῦ τὴν ὑπαρξὴ. Σὲ ἀντίθετη περίπτωσι, ἐὰν ὁ Θεὸς ὑπάρχει κατ' ἀνάγκην — σύμφωνα, δηλαδή, μὲ ἀνάγκη τῆς φύσεώς Του (καθ' ὑπαγόρευση τῆς ἴδιας Τοῦ τῆς οὐσίας), τότε, ἀκόμη καὶ ὅταν οἱ χριστιανοὶ ἅγιοι Πατέρες μιλοῦσαν περὶ αὐτοῦ καὶ ἔλεγαν, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι δημιουργὸς τοῦ κόσμου (ὅπως συνέβαινε στὴν περίπτωσι τοῦ Ὠριγένη), ὁ κόσμος ὑπῆρχε (γι' αὐτούς — γιὰ τοὺς ἑλληνιστὲς Χριστιανούς) αἰώνια καὶ ἀναγκαῖα (κατ' ἐπέκτασι τοῦ ὅτι ὁ Θεός — ὁ ὁποῖος εἶναι αἰώνιος — εἶναι καὶ δημιουργὸς τοῦ ἀναπόσπαστου ἀπὸ Αὐτὸν κόσμου, καὶ γι' αὐτὸ ὁ κόσμος ἦταν κατ' αὐτοὺς αἰώνιος). Ὁ κόσμος, ὅμως τότε, θὰ ἦταν συν-αἰώνιος τοῦ Θεοῦ, δηλαδή, Θεὸς καὶ κόσμος θὰ ἦταν ἓνα πρᾶγμα. Διότι, ἐὰν ὁ Θεὸς εἶναι δημιουργὸς κατὰ φύσιν — φύσει δημιουργὸς (δηλ., κατ' ἀνάγκην, ὑποχρεωτικά, ὑπαγορευτικά ἀπὸ τὴν ἴδια Τοῦ τὴ φύσιν, δημιουργός), καὶ δὲν εἶναι ἐλεύθερος σὲ αὐτὴ Του τὴ δραστηριότητα (στὸ νὰ δημιουργεῖ), τότε ὁ Θεὸς εἶναι «αἰώνιος δημιουργός», καὶ ὡς ἐκ τούτου, καὶ ἡ δημιουργία Του (θὰ «πρέπει» νὰ) εἶναι

αίωνια (ἀφου χωρίς «αἰώνια» Δημιουργία, δὲν θὰ μπορούσε ὁ Θεὸς νὰ εἶναι «αἰώνιος» Δημιουργός). Ἔτσι, ὁ Θεὸς καὶ ὁ κόσμος θὰ ἦταν ἀδιαχώριστοι, δηλαδή, θὰ ἦταν ἓνα καὶ τὸ αὐτό. Ἀπὸ τὴ Βιβλικὴ διδασκαλία περὶ τῆς κτίσεως τοῦ κόσμου, ὅμως, τὸ πρῶτο καὶ θεμελιῶδες συμπέρασμα πὸν ἀπορρέει εἶναι, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι κάτι ἀπόλυτα «ἄλλο» (κατ' οὐσίαν ἀσύμβατο), σὲ σχέση μὲ τὸν κόσμον, καὶ ὅτι ὑπάρχει ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸν κόσμον. Ὁ Θεὸς καὶ ὁ κόσμος δὲν εἶναι τῆς ἴδιας φύσεως.

Δεύτερον, ὁ κόσμος εἶναι δημιουργία τοῦ Θεοῦ καὶ καρπὸς τῆς ἐλευθερίας τοῦ Θεοῦ. Ἡ ὑπαρξη τοῦ κόσμου ἐξαρτᾶται ἀπόλυτα ἀπὸ τὴ βούλιση, ἀπὸ τὴν ἐλευθερία τοῦ Θεοῦ. Ἡ Δημιουργία δὲν ὑπάρχει ἀπὸ μόνη τῆς. Βάση, αἰτία καὶ θεμέλιο τῆς ὑπάρξεώς τῆς εἶναι ἡ ἐλευθερία τοῦ δημιουργοῦ τῆς. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πάλι, ἐὰν ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου ἐκ τοῦ μηδενὸς εἶναι καρπὸς τῆς ἐλευθερίας τοῦ Θεοῦ, τότε αὐτὸ προϋποθέτει, καὶ τὸ ὅτι ἡ ὑπαρξη τοῦ κόσμου ἀποτελεῖ δῶρο τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι οὔτε ὁ κόσμος δὲν ὑπάρχει κατ' ἀνάγκη (ὑποχρεωτικά), παρὰ μόνον χάρι στὴν ἐλευθερὴ βούλιση τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ αὐτὸ ἀπορρέει, τὸ ὅτι ὁ κόσμος εἶναι μεταβλητὸς ὡς πρὸς τὴν ὑπαρξή του, εἶναι δυνατὸν νὰ ἀλλάξει, μπορεῖ νὰ ὑπάρχει ἀλλὰ καὶ νὰ μὴν ὑπάρχει, βρῖσκεται πάντοτε σὲ ἐξάρτηση ἀπὸ τὴ θέληση, τὴν ἐλευθερία καὶ τὴ βούλιση τοῦ Θεοῦ. Βεβαίως, ἡ ὑπαρξη τοῦ κόσμου ὕστερα ἀπὸ τὴ δημιουργία του ἐξαρτᾶται καὶ ἀπὸ τὴν ἐλευθερία τοῦ κόσμου, δηλαδή τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ θὰ μιλήσουμε παρακάτω. Ὅλα αὐτὰ προκύπτουν ὡς ἐρμηνεία καὶ συμπεράσματα τῆς Βιβλικῆς ἀποκαλύψεως καὶ τῆς Ἀγιοπατερικῆς θεωρήσεως τοῦ κόσμου, τὸν ὁποῖο ὁ Θεὸς δημιούργησε ἀπολύτως ἐλεύθερα καὶ ἐκ τοῦ μηδενός.

Ἀκολουθῶντας αὐτὴν τὴ διδασκαλία ὁ μητροπολίτης Ἰωάννης, πρωταρχικὰ κατέδειξε τὴς ὑπαρκτικῆς συνέπειες τῆς κτιστότητας τοῦ κόσμου σύμφωνα μὲ τὴν ὄντολογία του, δηλαδή, τὸν τρόπο τῆς ὑπάρξεώς του, καὶ κατόπιν, δεδομένων αὐτῶν, ἔδιδε καὶ τὴς ἀπαντήσεις στὰ ἐρωτήματα πὸν ἀναδύονταν, δημιουργῶντας ἔτσι τὸ δικό του θεολογικὸ προφίλ. Ποιῆς εἶναι, ὅμως, οἱ ὄντολογικῆς συνέπειες τοῦ ὅτι ὁ κόσμος εἶναι κτιστός, καὶ μάλιστα ἐκ τοῦ μηδενός, γιὰ τὸν ἴδιο τὸν κόσμον; Τί μᾶς λέει γι' αὐτὸ ὁ ἀείμνηστος μητροπολίτης καὶ καθηγητὴς Ζηζιούλας; Στὴ συνέχεια, θὰ δοῦμε, μὲ ποιὸν τρόπο ὁ κόσμος μπορεῖ νὰ ὑπάρχει αἰώνια, ὅπως καὶ τὸ κατὰ πόσον ἐξαρτᾶται ἡ ὑπαρξη τοῦ κόσμου, ὄχι μόνον ἀπὸ τὸ Θεό, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον.

Ὁ κόσμος εἶναι θνητὸς κατὰ φύσει διότι εἶναι κτιστὸς ἐκ τοῦ μηδενός

Ὅλα τὰ κτιστὰ ὄντα εἶναι δημιουργημένα ἐκ τοῦ μηδενός. Ὁ Θεὸς δὲν ἐκτίσεν τὰ ὄντα ἀπὸ τῆ δικῆ Του φύσει, οὔτε ἀπὸ οποιαδήποτε ἄλλη προϋπάρχουσα αἰώνια οὐσία. Τὰ ἐπλασε ἀπὸ τὸ μηδέν. Αὐτὸ, ἔχει ὡς συνέπεια, νὰ εἶναι ὁ κτιστὸς κόσμος θνητὸς ὡς πρὸς τὴ φύσει του. Σύμφωνα μὲ τοῦ λόγους τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου, «ἡ φύσις τῶν κτιστῶν ὄντων ἐστὶ τὸ οὐκ εἶναι πάλαι ποτέ».⁹ Ὁ θάνατος μέσα στὴ φύσει, λοιπόν, εἶναι γιὰ τοὺς ἁγίους Πατέρες, ὅπως καὶ γιὰ τὸν μακαριστὸ μητροπολίτη¹⁰, πρῶτα καὶ πάνω ἀπ’ ὅλα συνέπεια τῆς κτιστότητας τῶν ὄντων ἐκ τοῦ μηδενός. Μὲ βάση τὴ θέση αὐτή, εἶναι κατανοητὸ τὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ κτιστὰ πλάσματα εἶναι φθαρτὰ καὶ θνητὰ, πρωτίστως ἐπειδὴ εἶναι δημιουργημένα ἀπὸ τὸ μηδέν (ἀπὸ καμία οὐσία). Μὲ ἄλλα λόγια, ὁ κτιστὸς κόσμος ὑπάρχει, τὰ δημιουργημένα πλάσματα ὑπάρχουν, ἀλλὰ μὲ τέτοιο τρόπο, οὕτως ὥστε ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς ὑπάρξεώς τους, ταυτόχρονα καὶ παράλληλα, νὰ τὰ ὀδηγεῖ πρὸς τὸ θάνατο, πρὸς τὸ μηδέν (πρὸς τὸ οὐκ εἶναι). Ζωὴ καὶ θάνατος εἶναι δύο ὄψεις τοῦ ἑνός καὶ αὐτοῦ νομίσματος γιὰ τὴν κτιστὴ φύσει.

Μὲ βάση τὰ παραπάνω, συνεπάγεται ὡς συμπέρασμα, τὸ ὅτι ὁ θάνατος ἀποτελεῖ δυνητικὸ κίνδυνο ἐπιστροφῆς τῶν κτιστῶν ὄντων «εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθησαν», δηλαδή, στὸ μηδέν ἀπὸ τὸ ὁποῖο καὶ προήλθαν.¹¹ Σὲ διαφορὰ μὲ τὴν ἀρχαιοελληνικὴ φιλοσοφία — τὴν ὁποία σὲ μεγάλο βαθμὸ ἀκολουθεῖ καὶ ἡ σύγχρονη φιλοσοφία καὶ ἐπιστήμη, καὶ ἡ ὁποία βλέπει τὸν κόσμο σὰν αἰώνιο κατὰ φύσει, καὶ ἐξαυτοῦ καὶ τὸ θάνατο τῶν συγκεκριμένων ὄντων τὸν ἀντιμετωπίζει μόνον σὰν ἀλλαγὴ τῆς μορφῆς τῆς φύσεως — οἱ ἅγιοι Πατέρες, καὶ μαζί Τοὺς καὶ ὁ Περγάμου Ἰωάννης, βλέπουν τὸ θάνατο ὡς κίνδυνο ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξία, τόσο τῶν συγκεκριμένων ὄντων, ὅσο καὶ τοῦ κόσμου στὸ σύνολό του. Αὐτὸ ἀκριβῶς, ἐπιβεβαιώνει μὲ τὸν πῶ ἀντιπροσωπευτικὸ (ἀλλὰ καὶ τραγικὸ) τρόπο ἡ ἐμπειρία τοῦ θανάτου ἑνός ἀγαπημένου μας προσώπου. Ὅταν συμβεῖ νὰ πεθάνει κάποιος δικό μας, ἀγαπημένο πρόσωπο, τότε ἔχουμε τὴν αἴσθησι, ὅτι αὐτὸ τὸ πρόσωπο μὲ ἕναν ἀπόλυτο τρόπο δὲν ὑπάρχει πιά. Μόνον στὴ βάση μιᾶς τέτοιας ἐμπειρίας μᾶς ἀποκαλύπτεται σὲ

⁹ βλ. Св. Атанасије Велики, О оваплоћењу Сина Божијег, (Μεγάλου Ἀθανασίου, Περὶ ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ).

¹⁰ βλ. Ἰωάννου Ζηζιούλα, τὸ ἴδιο παραπάνω ἔργο.

¹¹ βλ. Св. Максим Исповедник, О различитим апријама, 9. πρβλ. J. Ζιζιουλας, (βλ. Ἀγ. Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, περὶ διαφορῶν ἀποριῶν, πρβλ. I. Ζηζιούλα).

ὅλη της τὴν καταστροφικὴ διάσταση ἢ τραγικότητα τοῦ θανάτου ὡς ἀφανισμός, ὡς ἐπιστροφή στὸ μηδέν. Γιὰ νὰ τὸ ποῦμε διαφοροετικά, ὅλα τὰ κτιστὰ ὄντα, ὅπως καὶ ὁ κόσμος στὸ σύνολό του, σύμφωνα μὲ τὴ διδασκαλία τοῦ μητροπολίτου Ἰωάννου, εἶναι φύσει θνητὰ – ἀπὸ τὴ φύση τους (πεπερασμένα), ἐπειδὴ ἀκριβῶς, εἶναι δημιουργημένα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος – ἐκ τοῦ μηδενός. Ἔτσι, καὶ ὁ θάνατος (ἢ θνητότητα), ἀποτελεῖ ἐπικινδυνότητα ἐπιστροφῆς τῶν κτιστῶν ὄντων στὸ μηδέν. Ὁ Θεός, ὅμως, δὲν δημιούργησε τὰ ὄντα γιὰ νὰ ἐπιστρέψουν στὸ οὐκ εἶναι, γιὰ νὰ πεθάνουν. Ὁ Θεός ἔκτισε τὸν κόσμο ἀπολύτως ἐλεύθερα, ἀπὸ ἀγάπη, κάτι πού σημαίνει, ὅτι τὸν ἔπλασε γιὰ νὰ ζεῖ, ὄχι γιὰ νὰ πεθαίνει. Μὲ ποιόν, λοιπόν, τρόπο ὁ κόσμος δύναται νὰ ὑπερβεῖ τὸ θάνατο, μολοντί εἶναι ἀπὸ τὴ φύση του θνητός; Τί ὑποστήριξε σὲ σχέση μὲ αὐτὸ τὸ κεφαλεῶδες ζήτημα ὁ ἐν Κυρίῳ ἀναπαυθῆς, μακαριστός, ἀδελφός καὶ συλλειτουργός ἡμῶν γενόμενος, πρώην μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης (Ζηζιούλας);

Σύμφωνα μὲ τὴν περιγραφή τῆς ἐξαήμερου δημιουργίας τοῦ κόσμου τὴν ὁποία μᾶς ἀποκαλύπτει ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, ὁ Θεός στὸ τέλος τῆς διαδικασίας τῆς κτίσεως ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν Αὐτοῦ (Γέν 26). Τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο οἱ ἅγιοι Πατέρες τὴν ταύτισαν μὲ τὴν ἐλευθερία. «Ὁ Θεός εἶναι ἐλεύθερο ὄν, καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὡς εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἐλεύθερο ὄν» λέει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης. Σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου, ὁ μητροπ. Ἰωάννης ἐξηγεῖ ὅτι στὸν ἄνθρωπο δόθηκε ἡ ἐλευθερία, γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ συνάψει κατ' ἐλευθερίαν κοινωνία μὲ τὸ Θεό, καὶ μὲ τὸν τρόπο αὐτό, καὶ ὁ ἴδιος καὶ ὀλόκληρη ἡ κτίση, νὰ μποροῦν νὰ ζοῦν αἰώνια. Διότι, ὁ Θεός πλάθοντας τὸν ἄνθρωπο, ἔθεσε ὀλόκληρη τὴ δημιουργία ὑπὸ τὴν ἐξουσία τοῦ ἀνθρώπου (βλ. Γέν, 26-28). Ὁ Θεός, δηλαδή, ἔκανε τὸν ἄνθρωπο ἐλεύθερο, μὲ σκοπὸ νὰ ἐνωθεῖ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ Θεό, καὶ μέσω αὐτοῦ (τοῦ ἀνθρώπου), καὶ ὀλόκληρη ἡ πλάση νὰ ἐνωθεῖ μὲ τὸ Θεό. Μὲ τὸν τρόπο αὐτό, μέσα στὴν ἐν ἐλευθερίᾳ κοινωνία μὲ τὸ Θεό, ὁ ἄνθρωπος θὰ ὁμοιώνονταν μὲ τὸ Θεό, δηλαδή, θὰ ἀρχιζε νὰ ὑπάρχει μὲ τὸν ἴδιο τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ὑπάρχει ὁ Θεός, ὑποστηρίζει ὁ ἅγιος Περγάμου. Θὰ γίνονταν μέρος τῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων τῶν Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ θὰ γίνονταν ἀθάνατος, ὅπως δι' αὐτοῦ, καὶ ὅλη ἡ ὑπόλοιπη δημιουργία θὰ ὑπερέβαινε τὸ θάνατο. Ὁ κτιστός κόσμος, μέσω τοῦ ἀνθρώπου, θὰ εἶχε ὑπερβεῖ τὴ φθορὰ καὶ τὸ θάνατο καὶ θὰ ζοῦσε αἰώνια, μολοντί εἶναι, ὡς πρὸς τὴ φύση του, θνητός. Μὲ ἄλλα λόγια, στὴν κατ' ἐλευθερίαν κοινωνία μὲ τὸ

Θεὸ ὁ ἄνθρωπος καὶ ὀλόκληρη ἡ πλάση θὰ ὑπερέβαιναν τὸ θάνατο καὶ ὁ κόσμος θὰ ὑπῆρχε ὡς διαφορετικό, ἀνεπανάληπτο καὶ ἀθάνατο πρόσωπο. Ὅμοια μὲ τὸν τρόπο πού ὑπάρχει ἡ Ἁγία Τριάδα. Ἐν τούτοις, γιὰ νὰ τὸ καταλάβουμε αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητο νὰ δοῦμε τί μᾶς λένε οἱ ἄγ. Πατέρες καὶ ὁ μητροπολίτης Περγάμου περὶ (τοῦ τρόπου) τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ. Καθότι, ἡ διδασκαλία τῶν ἁγίων Πατέρων περὶ τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποία ἀκολουθεῖ πιστὰ καὶ ὁ Περγάμου Ἰωάννης, εἶναι ἀποφασιστικῆς σημασίας γιὰ τὸν ἴδιο, ἀφοῦ, ἀπὸ αὐτὴν τῆ διδασκαλία ὁ Ζηζιούλας ἀντλεῖ τίς ἀπαντήσεις καὶ γιὰ τὰ ὄντολογικὰ ζητήματα τοῦ ἀνθρώπου, ἐφόσον ὁ ἄνθρωπος εἶναι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Πῶς, λοιπόν, ἐξηγεῖ ὁ ἀείμνηστος ἐν Κυρίῳ μητροπολίτης καὶ καθηγητῆς Ζηζιούλας τὴ διδασκαλία τῶν Πατέρων γιὰ τὸν τρόπο ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ, καὶ σὲ ποιά ἀκριβῶς σχέση βρίσκεται αὐτὴ ἡ διδασκαλία μὲ τὸ ζητούμενο τῆς ὑπέρβασης τοῦ προβλήματος τοῦ θανάτου γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴ Δημιουργία στὸ σύνολό της;

Ἡ διδασκαλία τοῦ μητροπολ. Περγάμου Ἰωάννου περὶ τοῦ Θεοῦ ὁ Ὅποιος εἶναι Ἁγία Τριάδα (Ἡ ὄντολογία τοῦ κοινωνεῖν)

Ὁ Θεὸς στὸν Ὅποιον πιστεύουμε μὲ βάση τίς μαρτυρίες τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἶναι Ἕνας, καὶ ταυτόχρονα, Ἁγία Τριάδα: Πατὴρ, Υἱὸς καὶ Ἅγιο Πνεῦμα. Αὐτὸ ἀποτελεῖ πίστη στὸ Θεὸ σύμφωνα μὲ τὰ ἱερά Κείμενα τῆς Καινῆς Διαθήκης τὴν ὁποία πίστη μᾶς ἀποκάλυψε ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός. Στὶς Βιβλικές ἀναφορὲς πού συναντοῦμε στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, δηλαδή, πρὶν τὸν Ἐρχομὸ τοῦ Χριστοῦ, μολονότι δὲν γίνεται λόγος γιὰ τὸ Θεὸ ὡς Ἁγία Τριάδα, πάρα πολὺ συχνὰ ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ στὸν ἐνικὸ καὶ στὸν πληθυντικὸ ἀριθμὸ. Ἡ πίστη στὸ Θεὸ ὁ Ὅποιος εἶναι Ἕνας ἀλλὰ εἶναι καὶ Τριάδα Ἁγία μνημονεύεται, λοιπόν, ἂν καὶ ὄχι ἀκόμη ἐντελῶς μὲ σαφήνεια, ἀπὸ τὴν Παλαιὰ ἀκόμη Διαθήκη. Μολονότι, ἀποκλειστικὰ μονοθεϊστικὴ ἢ Βιβλικὴ πίστη στὸν Γιαχβέ, σὲ καμία περίπτωση καὶ στιγμή δὲν ἀποκλείει οὔτε θέτει ἐν ἀμφιβόλῳ τὴν ὑπαρξὴ καὶ τὴν ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ ὡς πολλῶν, ὡς Ἁγία Τριάδα.

Παρ' ὅλο, λοιπόν, πού γιὰ τοὺς πρώτους Χριστιανοὺς ἐβραϊκῆς καταγωγῆς καὶ παραδόσεως ἦταν παντελῶς φυσιολογικό, τὸ ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι Ἕνας καὶ ταυτόχρονα Τριάδα Ἱερὴ καὶ Ἁγία, γιὰ τοὺς λαοὺς πρὸς τοὺς ὁποίους κηρύχθηκε τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ, μιὰ τέτοια διδασκαλία περὶ τοῦ Θεοῦ ἦταν σχεδὸν ἀδιανόητη καὶ ἀπαραδέκτη.

Γιὰ τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας, ὅπως ἐπίσης καὶ γιὰ ἄλλους λαοὺς, ὅπως οἱ Λατῖνοι κ.ά., ὁ ἕνας καὶ οἱ πολλοὶ δὲν μποροῦν νὰ εἶναι ἴδιες κατηγορίες. Ἦ, εἶναι «ἕνας», ἢ εἶναι «πολλοί». Ὡς ἐκ τούτου, οἱ λαοὶ αὐτοὶ λάτρευαν, εἴτε πολλοὺς θεοὺς, εἴτε ἀποκλειστικὰ ἕναν – ἀλλὰ ὡς μονάδα. Ἡ μεγαλειώδης καὶ κοσμογονικὴ ἱεραποστολὴ πού εἶχαν, λοιπόν, οἱ μεταγενέστεροι τῶν χρόνων τοῦ Ἰησοῦ ἅγιοι Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι ἦταν ἀκριβῶς αὐτό, τὸ νὰ ἐξηγήσουν στοὺς ἀγνοοῦντας τὸν ἀληθινὸ Θεὸ τῆ Βιβλικῆ ἀκριβῶς πίστη στὸ Θεό, δηλαδή, τὸ πῶς ὁ Θεὸς εἶναι ἕνας, ἐνῶ ταυτόχρονα εἶναι Ἁγία Τριάδα. Ἐπρεπε νὰ ἐρμηνεύσουν καὶ νὰ γίνουν πειστικοὶ στὴν ἀποκάλυψη, ὅτι καὶ ὁ Θεὸς Πατέρας εἶναι Θεός, καὶ ὁ Υἱὸς εἶναι Θεός, καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι Θεός, ἀλλὰ πάλι, δὲν εἶναι τρεῖς θεοί, παρὰ Ἐνᾶς Θεός. Ὁ μητροπολίτης Ἰωάννης αὐτὴν τὴν ἐξήγηση τῆ θεωροῦσε κλειδί καὶ κρίσιμη, ἀποφασιστικῆς σημασίας ὄχι μόνον γιὰ τὴν κατανόηση τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖο ὑπάρχει ὁ Θεός, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ θεολογία συνολικά, δηλαδή, γιὰ τὴν κατανόηση τῆς χριστιανικῆς ὄντολογίας καὶ ζωῆς, ὅπως καὶ τῆς ἔννοιας τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου καὶ τῶν ὑπαρξιακῶν καὶ ὄντολογικῶν προβλημάτων τοῦ ἀνθρώπου ἐν γένει καὶ τοῦ κόσμου πού τὸν περιβάλλει. Τῆς ὑπάρξεως (αὐτῆς καθ' αὐτῆς) ἢ τῆς μὴ ὑπάρξεώς του. Ἄς δοῦμε ἐν συντομίᾳ, λοιπόν, μὲ ποιὸν τρόπο, σύμφωνα μὲ τὸν Περγάμου, οἱ μετέπειτα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων ἅγιοι Πατέρες ἐρμήνευσαν καὶ ἔλυσαν αὐτὸ τὸ πρόβλημα, καὶ πῶς ἔκαναν προσιτὴ τὴ Βιβλικὴ πίστη στὸν Ἐνα Θεὸ πού εἶναι Τριάδα, στοὺς λαοὺς πού δὲν εἶχαν σχέση μὲ τίς Ἁγίες Γραφές; Τί μᾶς λέει γι' αὐτὸ ὁ ἀείμνητος ἱεράρχης τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου;

Ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰωάννου Ζηζιούλα περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ πηγάζει καὶ θεμελιώνεται, πρῶτα ἀπ' ὅλα, στὶς μαρτυρίες πού ἔχουμε ἀπὸ τὰ Κείμενα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, καὶ ιδιαίτερα, στὴ μετέπειτα ἐρμηνεία αὐτῶν τὴν ὁποία κάνουν στὴ διδασκαλία τους οἱ μεγάλοι Καππαδόκες Πατέρες. Βασίζεται καὶ συνεχίζει ἐπάνω στὴ θεολογία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Νύσσης, περὶ τοῦ Θεοῦ ὡς Κοινωνία συγκεκριμένων Ὑποστάσεων. Γιὰ νὰ ἐξηγήσουν το πῶς ὁ Θεὸς εἶναι Ἁγία Τριάδα ἐνῶ ταυτόχρονα εἶναι ἕνας, αὐτοὶ οἱ μεγάλοι ἱεράρχες καὶ οἰκουμενικοὶ Διδάσκαλοι ὡς θεμέλιο λίθο τῆς διδασκαλίας τοὺς περὶ τοῦ Θεοῦ, ὅπως τονίζει ὁ Περγάμου Ἰωάννης, ἔθεσαν τὴ διάκριση μεταξὺ ὑποστάσεως καὶ φύσεως στὸ Θεό, καὶ ταύτισαν τὸν Πατέρα, τὸν Υἱὸ καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα μὲ τίς Ὑποστάσεις, σὲ ἀντιδιαστολὴ μὲ τὴ φύση.

Οί Καππαδόκες θεολόγοι αντιλαμβάνονταν τὸ Θεὸ ὡς Ἁγία Τριάδα, δηλαδή, ὡς Τρεῖς συγκεκριμένες Ὑποστάσεις, ὡς Τρία συγκεκριμένα ὄντα τὰ ὁποῖα ἔχουν μία καὶ τὴν αὐτὴ θεϊκὴ φύση. Ὁ Θεὸς Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι τρεῖς Ὑποστάσεις τῆς ἴδια καὶ μίας θεϊκῆς φύσεως. Σὲ διαφορὰ μὲ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας φιλοσόφους οἱ ὁποῖοι ταύτιζαν τὴν ὑπαρξὴ μὲ τὴν ἀπρόσωπη φύση, οἱ Καππαδόκες ὑποστήριζαν ὅτι «ἡ φύση ποτὲ δὲν ὑπάρχει γυμνή, ἀλλὰ μόνον ὡς συγκεκριμένο ὄν, ὡς συγκεκριμένη ὑπόσταση» (Μέγας Βασίλειος). Γιὰ παράδειγμα, ἡ ἀνθρώπινη φύση ὑπάρχει ἀποκλειστικὰ καὶ μόνον ὡς συγκεκριμένοι ἄνθρωποι: π.χ. Μάρκος, Ἰωάννης, Μαρία, Ἐλένη κτλ, δηλαδή, ὡς συγκεκριμένες ἀνθρώπινες ὑποστάσεις. Ὡς ἐκ τούτου, οἱ ἐν λόγῳ Πατέρες, ἀκολουθώντας τις μαρτυρίες τῆς Βίβλου περὶ τοῦ Θεοῦ, τὸν Ἐνα Θεὸ τὸν ταύτιζαν μὲ συγκεκριμένες ὑποστάσεις – μὲ τὸν Πατέρα, τὸν Υἱὸ καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, οἱ Ὅποιοις ἔχουν τὴν ἴδια καὶ ἀδιαίρετη φύση. Ἐν τούτοις, τὸ ἐρώτημα τὸ ὁποῖο ἐτίθετο ἀπὸ ἐκείνους στοὺς ὁποίους κηρύσσονταν ὁ Θεὸς ὡς Ἁγία Τριάδα, ἦταν: μὲ ποιὸν τρόπο εἶναι ὁ Θεὸς Ἐνας, ἐὰν εἶναι καὶ ὁ Πατέρας καὶ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο, Θεός;

Ἀπαντώντας στὸ παραπάνω ἐρώτημα οἱ Καππαδόκες πραγματοποίησαν ἓνα βῆμα ἀκόμη παραπέρα - σὲ σχέση μὲ τοὺς προγενέστερους αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἐπίσης ἀσχοληθεῖ μὲ τὸ ζήτημα τοῦ πῶς ὑπάρχει ὁ Θεός, θέμα γιὰ τὸ ὁποῖο ἐπιμένει ιδιαίτερα ὁ μητροπολίτης Περγάμου - μὲ τὸ νὰ ταυτίσουν τὴν ὑπόσταση μὲ τὸ πρόσωπο. Περὶ προσώπου μιλοῦσαν καὶ πρὶν, τόσο οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνας φιλόσοφοι ὅσο καὶ οἱ Λατῖνοι, ἀλλὰ πρόσωπο κατ' αὐτοὺς σήμαινε, εἴτε προσωπεῖο εἴτε μάσκα εἴτε, ἀκόμη, ρόλο (ὑποκριτικὸ) ὁ ὁποῖος διαδραματιζόταν. Τὸ πρόσωπο, δηλαδή, ταυτίζονταν μὲ τὸ ρόλο πού ὁ ἄνθρωπος παίζει σὲ σχέση μὲ κάποιον ἄλλον, ἢ ἀκόμη σὲ σχέση μὲ κάτι (π.χ. τὸ κράτος), εἴτε σήμαινε τὴ μάσκα (τὸ προσωπεῖο) πού φοροῦσαν οἱ ἠθοποιοὶ στὸ θέατρο καλύπτοντας τὸ πρόσωπό τους, ὥστε νὰ μὴν ἀναγνωρίζονται ἀπὸ τοὺς θεοὺς καὶ νὰ μὴν τιμωροῦν ἀπὸ αὐτούς, ὅταν οἱ ἠθοποιοὶ τοὺς περιγελοῦσαν κατὰ τὴ διάρκειά τῆς θεατρικῆς παράστασης. Σὰν ἔννοια, τὸ πρόσωπο ὑπῆρχε, δηλαδή, καὶ στὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ φιλοσοφία καὶ τέχνη, ἀλλὰ δὲν εἶχε ποτὲ ὄντολογικὸ περιεχόμενο. Τὸ σηματοδοτοῦσε, δηλαδή, ἡ μάσκα ἢ ὁ ρόλος πού ὑποδύονταν ἓνας θνητὸς μιμούμενος κάποιον, ἀλλὰ αὐτὸς ὁ ὑποκριτικὸς ρόλος ἢ ἡ μάσκα δὲν ἀφοροῦσε τὴν ἴδια τοῦ τὴν (ὄντολογικὴ) ὑπαρξὴ (τὴν ὑποστατικὴ του ταυτότητα). Οἱ ἅγιοι Πατέρες τῆς Καππαδοκίας, ὁμως,

στό πρόσωπο, δηλαδή, στην ταυτότητα που βασίζεται στη σχέση με τον άλλον, προσέδωσαν όντολογικό περιεχόμενο, με το να εξισώσουν και να ταυτίσουν, δηλαδή, το πρόσωπο (τη σχέση), με την υπόσταση (την ύπαρξη). Έτσι, το πρόσωπο είναι συγκεκριμένο όν – συγκεκριμένη ύπαρξη, υπόσταση – το οποίο όμως, την ύπαρξή του (το είναι του, [τη διάρκεια] του είναι του) τη θεμελιώνει στη σχέση του με το «άλλο» (με το έτερο). Ο άγ. Γρηγόριος ο Θεολόγος το επιβεβαιώνει αυτό, όταν θέτει το ερώτημα: τί σηματοδοτεί το όνομα «Πατέρας», ουσία ή ενέργεια; Και απαντά ο ίδιος: ούτε ουσία ούτε ενέργεια, παρά, είναι σχέσις, και το σε ποιά (σε τί είδους) σχέση βρίσκεται ο Πατήρ με τον Υιό. Εάν και εφόσον, λοιπόν, ο Θεός Πατέρας είναι συγκεκριμένη υπόσταση, τότε η ύπαρξή Του προϋποθέτει και την ύπαρξη - το λιγότερο, και του Υιού, και τη σχέση μαζί Του. Διότι, εάν δεν έχει Υιό, ποιανού είναι Πατέρας; Τότε, δεν μπορεί να υπάρχει ούτε ο Πατήρ. Το ίδιο συμβαίνει και με τον Υιό και με το Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Ἡ σχέσις μεταξύ τῶν Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος δὲν εἶναι δευτερεύουσας σημασίας συγκριτικά με τὴν ἴδια Τὸν τὴν ύπαρξη. Δὲν ὑπάρχει πρῶτα ὁ Πατήρ, καὶ ἀκολουθῶς - ἐκ τῶν ὑστέρων, γεννᾷ τὸν Υἱό, δηλαδή, βαίνει πρὸς σχέση με τὸν Υἱό. Ἀντιθέτως. Ὁ Θεὸς Πατήρ ὑπάρχει ἀποκλειστικὰ ἐν σχέσῃ με τὸν Υἱό τὸν Ὅποιο γεννᾷ, καὶ με τὸ Πνεῦμα τὸ Ὅποιο ἐκπορεύει. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὸν Υἱό καὶ γιὰ τὸ Πνεῦμα, οἱ Ὅποιοι αἰωνίως ὑπάρχουν καὶ ταυτόχρονα, εἶναι αὐτὸ πὸ εἶναι, χάρις στὴν κατ' ἐλευθερίαν σχέση (Τὸς) με τὸν Πατέρα. Μὲ τὸν τρόπο αὐτό, οἱ ἅγιοι Πατέρες – καὶ με βάση τὴν ἐρμηνεία τους ἀπὸ πλευρᾶς Ἰωάννου Ζηζιούλα – τὸ Ὄν τοῦ Θεοῦ τὸ ταύτησαν με τὴν σχέση, με τὴν Κοινωνία.

Ὡς ἐκ τούτου λοιπόν, καὶ ἐπὶ τῆς βάσεως τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ ὁ Ὅποιος εἶναι Ἁγία Τριάδα, τὸ πρόσωπο εἶναι ὑπαρκτό, συγκεκριμένο, αἰώνιο καὶ ἀνεπανάληπτο ὄν, σύμφωνα με τοὺς λόγους του μητροπ. Ζηζιούλα, ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο στὴν σχέση, στὴν κοινωνία με τὸ ἄλλο πρόσωπο. Κάθε Πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος δὲν ὑπάρχει, δὲν ἴσεται ἀπὸ μόνο Του, χωρὶς τὴν ὑπαρξη ἄλλου Προσώπου καὶ χωρὶς τὴν σχέση, δηλ., τὴν κοινωνία με Αὐτό. Ἐνα πρόσωπο, μόνο του, ἰσοδυναμεῖ με κανένα πρόσωπο, λέει ὁ μακαριστὸς μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης. Ταυτόχρονα, ἀπὸ τὴν σχέση, ἀπὸ τὴν κοινωνία, τὸ πρόσωπο ἀντλεῖ καὶ τὴ δική του διαφορετικὴ καὶ ἀνεπανάληπτη ταυτότητα. Ὁ Θεὸς Πατήρ εἶναι αἰώνια ὑπαρκτό καὶ συγκεκριμένο πρόσωπο – ὁ Πατήρ, μόνον σὲ σχέση, σὲ κοινωνία με τὸν Υἱό καὶ τὸ Πνεῦμα, οἱ Ὅποιοι εἶναι ἐπίσης, αἰώνια καὶ ἀνεπανάληπτα πρόσωπα μόνον σὲ σχέση, σὲ ἐλεύθερη

κοινωνία με τὸν Πατέρα.¹²

Παράλληλα, οἱ ἅγιοι Πατέρες ἐπέμεναν στοῦ ὅτι ὁ Θεὸς Πατὴρ εἶναι ἀρχὴ τῆς θεότητος καὶ ἐγγυητὴς τῆς ἐνότητος τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ὁ Θεὸς Πατέρας κάνει τὴν Ἁγία Τριάδα ἕνα Θεό. Ὁ ἕνας Θεός, μὲ βάση τις μαρτυρίες τῆς Ἁγίας Γραφῆς, καὶ κατόπιν, καὶ γιὰ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι πρωτίστως ὁ Πατέρας, ἀλλὰ Αὐτός, ταυτόχρονα εἶναι καὶ Τριάδα, διότι ἔχει καὶ τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα. Γιὰ νὰ τὸ ἐξηγήσουν αὐτὸ οἱ Πατέρες, εἰσήγαγαν τὴν αἰτία («τὸ αἴτιον») στὴν ὑπαρξὴ τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸ (τὸ αἴτιον) εἶναι ὁ Πατέρας. Σὲ αὐτὸ τὸ σημεῖο ἐπέμενε πολὺ καὶ ὁ ἀείμνηστος. Ὁ ἕνας Θεὸς γιὰ ἐκεῖνον, καὶ μὲ βάση τις Βιβλικὲς μαρτυρίες, εἶναι ὁ Θεὸς Πατέρας. Διότι, ἡ φύση δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχη χωρὶς ὑπόσταση, δηλ. «γυμνή». Βεβαίως, οὔτε ἡ ὑπόσταση δὲν ὑπάρχει χωρὶς τὴ φύση, ἀλλὰ ἡ ὑπόσταση, τὸ πρόσωπο, εἶναι ἐκεῖνο ποὺ κάνει τὴ φύση νὰ ὑπάρχει. Γιατί, ὁμως, αὐτὸ ἦταν τόσο πολὺ σημαντικὸ γιὰ τὸν μητροπολίτη Ἰωάννη;

Ἡ διδασκαλία τῶν Πατέρων, τὴν ὁποία ἀκολουθεῖ πιστὰ καὶ ὁ ἀγαπημένος μας μητροπολίτης, βάσει τῆς ὁποίας, αἰτία τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ Πρόσωπο τοῦ Πατρός, καὶ ὄχι ἡ φύση (ἢ οὐσία) τοῦ Θεοῦ, ὁδηγεῖ πάνω ἀπ' ὅλα στοῦ ὅτι, ὅπως ἐξηγεῖ ὁ δεσπότης Ἰωάννης, ἕνας τέτοιος τρόπος ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ εἶναι ὑπαρξὴ ἐν ἐλευθερίᾳ ἢ, κατ' ἐλευθερίᾳ. Πῶς φαίνεται αὐτό; Ὁ Πατὴρ εἶναι Ἐκεῖνος ποὺ γεννᾷ τὸν Υἱὸ καὶ ἐκπορεύει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο. Ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα δὲν εἶναι ἀπόρροια τῆς θεϊκῆς οὐσίας καὶ τῶν νόμων τῆς, παρὰ εἶναι Ὑποστάσεις, Πρόσωπα τοῦ Πατρός. Ὁ Θεὸς Πατέρας ἐλεύθερα γεννᾷ τὸν Υἱὸ καὶ ἐκπορεύει τὸ Ἅγ. Πνεῦμα. Δεδομένου τοῦ ὅτι, ὁ Πατέρας ποτὲ δὲν ὑπάρχει χωρὶς τὸν Υἱὸ καὶ τὸ Πνεῦμα, τότε αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ὁ Θεὸς Πατέρας μὲ τὸ νὰ γεννᾷ ἐλεύθερα τὸν Υἱὸ καὶ μὲ τὸ νὰ ἐκπορεύει τὸ Πνεῦμα, καὶ ὁ ἴδιος ὑπάρχει ἐλεύθερα. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ὁ Θεὸς Πατέρας θέλει καὶ ὑπάρχει, καὶ αὐτὴν Του τὴν ἐλευθερίᾳ ὑπάρξεως τὴν ἐκφράζει μὲ τὸ νὰ γεννᾷ τὸν Υἱὸ καὶ μὲ τὸ νὰ ἐκπορεύει τὸ Πνεῦμα, δηλαδή, τὴν ἐκφράζει ὡς κοινωνία μὲ τὸν Υἱὸ καὶ τὸ Πνεῦμα, ἢ ἀλλιῶς, ὡς ἀγάπη πρὸς τὸν Υἱὸ καὶ τὸ Πνεῦμα. Συνεπῶς, ἐὰν ὁ Πατέρας ἐλεύθερα γεννᾷ τὸν Υἱὸ καὶ ἐκπορεύει τὸ Πνεῦμα, καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο ὑπάρχει αἰώνια — κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο εἶναι Πατέρας, τότε ἡ ὑπαρξὴ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἔκφραση καὶ προῖον ἐλευθερίας. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ γιὰ τὸν Υἱὸ καὶ γιὰ τὸ Πνεῦμα οἱ Ὅποιοι ἐπιθυμοῦν κοινωνία μὲ

¹² βλ. J. Зизиулас, *Од маске до личности*, (I. Ζηζιούλα, Ἀπὸ τὸ προσωπεῖο στοῦ πρόσωπο, Ἐποπτεία, 1982).

τὸν Πατέρα, καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο αἰωνίως ὑπάρχουν, καὶ εἶναι αὐτὸ πού εἶναι: Υἱὸς καὶ Πνεῦμα. Σὲ ἀντίθετη περίπτωσι, ἐὰν ἡ Ἁγία Τριάδα ὑπάρχει ὡς καρπὸς τῆς θεϊκῆς φύσεως, τότε τὰ Θεῖα Πρόσωπα θὰ ὑπῆρχαν κατ' ἀνάγκη τῆς φύσεως καὶ θὰ ἦταν ἀνελεύθερα ὡς πρὸς τὴν ὑπαρξὴ Τούς. Κάτι πού δὲν ἀρμόζει στὸ Θεό. Διότι, ὁ Θεὸς εἶναι Θεός, ἐὰν καὶ ἐφόσον ὑπάρχει αἰώνια καὶ ἐὰν εἶναι ἀπόλυτα ἐλεύθερος σὲ σχέση μὲ τὸ εἶναι Του, δηλαδή, ἐὰν καὶ ἐφόσον ἡ ὑπαρξὴ Του δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα κανενὸς εἶδους ἀνάγκης, παρὰ μόνον τῆς ἀπόλυτα ἐλευθερῆς θελήσεώς Του.¹³ Ὁ Ἕνας Θεὸς ὡς Ἁγία Τριάδα, λοιπόν, εἶναι ἀπόλυτα ἐλεύθερος καὶ ἡ ἐλευθερία Του, ἡ ὁποία ἐκφράζεται ὡς κοινωνία Προσώπων, ταυτίζεται μὲ τὸ ὄν, μὲ τὴν ὑπαρξή.

Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, ὁ μητροπολίτης Ἰωάννης ἐξηγεῖ καὶ τὸ πῶς ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι προῖον τῆς φύσεως, οὔτε εἶναι ψυχολογικὴ κατηγορία, οὔτε συναίσθημα, ἀλλὰ τὸ ἴδιο τὸ ὄν τοῦ Θεοῦ, ὁ δικὸς Του τρόπος ὑπάρξεως, χωρὶς τὸν ὁποῖο δὲν ὑπάρχει οὔτε κἄν ὑπαρξή. Ὁ Θεὸς Πατέρας ἀπὸ ἀγάπης γεννᾷ τὸν Υἱὸ καὶ ἐκπορεύει τὸ Πνεῦμα, δηλ. τὴν ἐλευθερία του ὁ Θεὸς τὴ φανερῶναι μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο – μὲ τὸ νὰ γεννᾷ τὸν Υἱὸ καὶ νὰ ἐκπορεύει τὸ Πνεῦμα, ὡς ἀγάπη ἀπέναντι στὸν Υἱὸ καὶ στὸ Πνεῦμα, καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο ὑπάρχει αἰώνια. Ἐπίσης, καὶ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα, τὴν ἐλευθερία Τούς τὴν ἐκφράζουν ὡς ἀγάπη πρὸς τὸν Πατέρα, καὶ ἔτσι, μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, ὑπάρχουν αἰωνίως. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη, καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ ἀποδίδει τὸ ἴδιο τὸ ὄν τοῦ Θεοῦ, δηλαδή, τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ὑπάρχει, τρόπος ὁ ὁποῖος εἶναι κοινωνία ἐν ἐλευθερία.

Ὁ τρόπος αὐτὸς ὑπάρξεως τῶν Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος ὁ ὁποῖος θεμελιώνεται στὴν κατ' ἐλευθερία μεταξὺ Τούς σχέση, καταδεικνύει καὶ τὸ ὅτι τὰ Πρόσωπα εἶναι μεταξὺ Τούς ἀδιαχώριστα, ἄρρηκτα συνδεδεμένα, ἀλλὰ καὶ ἀσυγχύτως ἐνωμένα, κάτι πού ἀπὸ μόνο τοῦ σημαίνει, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι Ἕνας καὶ ταυτόχρονα Τριάδα. Ἐν τούτοις, ὁ Θεὸς Πατέρας εἶναι Ἐκεῖνος πού κάνει τὴν Ἁγία Τριάδα Ἕνα Θεό. Ἐπειδὴ, ἐὰν δὲν ὑπάρχει Πατέρας, τότε δὲν ὑπάρχει οὔτε Υἱὸς οὔτε Πνεῦμα. Παράλληλα, τὰ Πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος εἶναι συγκεκριμένα καὶ διαφορετικά. Ἡ διαφορετικότητα τῶν Προσώπων,

¹³ Σὲ σχέση μὲ τὸ πόσο σημαντικὴ εἶναι ἡ ἐλευθερία γιὰ τὴν ἴδια τὴν ὑπαρξή, ὁ ἀείμνηστος Μητρ. Περγάμου μὲ γλαφυρότητα σκιαγραφοῦσε τὸ παράδειγμα τῆς παραστατικῆς εἰκόνας ἑνὸς νεαροῦ ἐφήβου πού μὲ ἀγωνία σὲ κάποια στιγμή ῥωτᾷ τοὺς γονεῖς του: «γιατί με γεννήσατε, ἀφοῦ προηγουμένως δὲ μὲ ῥωτήσατε»;

ὅπως καὶ ἡ συγκεκριμένη (μοναδικὴ καὶ ἀνεπανάληπτη) ὕπαρξις τους ἐδράζεται στὴ σχέση, στὴν κοινωνία μὲ τὸ ἕτερο Πρόσωπο. Κάθε Πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος ὑφίσταται, ὑπάρχει, καὶ εἶναι διαφορετικὸ, εἶναι αὐτὸ πού εἶναι, ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο στὰ πλαίσια τῆς κοινωνίας μὲ τὸ ἄλλο Πρόσωπο. Ὁ Πατέρας, εἶναι αἰώνιος Πατέρας σὲ σχέση μὲ τὸν Υἱὸ τὸν Ὅποιο γεννᾷ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ὅποιο ἐκπορεύει. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὸν Υἱὸ καὶ μὲ τὸ Πνεῦμα. Καὶ ὁ Υἱός, καὶ τὸ Πνεῦμα, εἶναι αὐτὸ πού εἶναι, διαφορετικὰ Πρόσωπα, σὲ σχέση μὲ τὸν Πατέρα. Ὁ Υἱός, εἶναι Υἱός ἐπειδὴ ἀκριβῶς γεννᾶται ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἐνῶ τὸ Πνεῦμα εἶναι ξεχωριστὸ Πρόσωπο, ἐπειδὴ βρίσκεται σὲ σχέση ἐκπόρευσης ἀπὸ τὸν Πατέρα (μὲ βάση τὴ σχέση τῆς ἐκπόρευσης Του ἀπὸ τὸν Πατέρα). Μὲ τὸν τρόπο αὐτό, ἡ Ἁγία Τριάδα εἶναι Ἕνας Θεός, μὴ παύοντα νὰ εἶναι Τριάδα Ἁγία.

Μὲ βάση τὴν παραπάνω παρατιθέμενη ἀγιοπατερικὴ διδασκαλία περὶ τοῦ Θεοῦ πού εἶναι Ἁγία Τριάδα, τὴν ὁποία ἀκολουθεῖ καὶ ἐπεξηγεῖ καὶ ὁ μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης, συμπεραίνουμε ὅτι ἡ ὕπαρξις τοῦ Θεοῦ δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ φύση ἢ ὁποία εἶναι αἰώνια (θέση τὴν ὁποία ἀσπάζονται πολλοὶ σύγχρονοι, ἰδιαίτερως, Δυτικοὶ θεολόγοι), παρὰ, ἀπὸ τὸ Πρόσωπο. Σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ, πάλι, τὴν ὄντολογία τοῦ προσώπου, σὲ διαφορὰ μὲ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας φιλοσόφους, ἀλλὰ καὶ μὲ πολλοὺς σύγχρονους, οἱ ὁποῖοι βλέπουν μόνον τὴ φύση ὡς ὑπαρκτή, ἐνῶ τὰ πρόσωπα εἶναι πρόσκαιρα, δηλαδή, δίχως ὄντολογικὸ περιεχόμενο, ὁ μητροπολίτης Περγάμου, ἐπιμένει ὅτι κανενὸς εἶδους ὕπαρξις δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθεῖ χωρὶς τὸ πρόσωπο. Δὲν ὑπάρχει ἀπρόσωπη φύση. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, καὶ σὲ ἀντιδιαστολὴ μὲ τὴ σύγχρονη φιλοσοφικὴ κατανόηση τοῦ προσώπου, ἀλλὰ σὲ μεγάλο βαθμὸ καὶ μὲ τὴ θεολογικὴ ἀντίληψη, οἱ ὁποῖες τὸ πρόσωπο τὸ βλέπουν σὰν ἄτομο, καὶ σὰν ἀνεξάρτητη μονάδα ἀπέναντι στὴν ὕπαρξις τοῦ ἄλλου, ὁ μῆτρο. Ἰωάννης Ζηζιούλας τὸ πρόσωπο τὸ ταυτίζει μὲ τὴ σχέση μὲ τὸ ἄλλο πρόσωπο. Ἕνα πρόσωπο, γιὰ τὸ Ζηζιούλα, ἰσοδυναμεῖ μὲ κανένα πρόσωπο. Γιὰ νὰ ὑπάρχει τὸ πρόσωπο, πρέπει νὰ βρίσκεται σὲ σχέση μὲ ἄλλο πρόσωπο, καὶ αὕτη ἡ σχέση πρέπει νὰ εἶναι σχέση ἐλευθερίας, δηλαδή, νὰ συνιστᾷ καρπὸ κοινωνίας ἐν ἐλευθερίᾳ ἐνὸς ὄντος μὲ ἄλλο ὄν. Μιὰ τέτοια κοινωνία ταυτόχρονα ἐξασφαλίζει τὴν ὕπαρξις τοῦ προσώπου, ἀλλὰ καὶ τὴ διαφορετικότητα τοῦ κάθε προσώπου. Ὁ Πατέρας, ὑπάρχει αἰώνια καὶ εἶναι Πατέρας σὲ σχέση, σὲ κοινωνία μὲ τὸν Υἱὸ καὶ τὸ Πνεῦμα, καὶ ὁ Υἱός καὶ τὸ Πνεῦμα εἶναι αἰώνια ὑπαρκτοί, καὶ εἶναι αὐτὸ πού εἶναι, διαφορετικὰ

καὶ ἀνεπανάληπτα Πρόσωπα, σὲ κοινωνία ἐλευθερίας μὲ τὸν Θεὸ Πατέρα, καὶ μετὰ τὸν Τόν. Ἡ ὑπαρξη, λοιπόν, εἶναι συνυφασμένη μὲ τὴν κοινωνία ἢ ὁποῖα ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ πρόσωπο, καὶ αὐτὴ ἢ κοινωνία, κάνει τὴ φύση νὰ ὑπάρχει.¹⁴ Σὲ ποιῶν εἶδους, ὅμως, σχέση βρῖσκεται αὐτὴ ἢ διδασκαλία περὶ τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν ὑπαρξη τόσο τοῦ ἀνθρώπου, ὅσο καὶ τῶν ὑπολοίπων κτιστῶν ὄντων;

Ἡ κτίσις ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ ὑπάρχει μόνον σὲ κοινωνία ἐλευθερίας μὲ τὸ Θεό

Ἦδη τονίσαμε, ἀλλὰ θὰ ἔπρεπε ἐδῶ καὶ πάλι νὰ ἐπισημάνουμε τὸ γεγονός, ὅτι ἢ ὑπαρξη, τὸ ὄν, τόσο γιὰ τοὺς Καππαδόκες ἀγίους ὅσο καὶ γιὰ τὸν μητροπολίτη Περγάμου, δὲν ἀποτελεῖ καρπὸ, προϊόν, τῆς φύσεως καὶ τῶν νόμων αὐτῆς, ἀλλὰ τῆς ἐλευθερίας τοῦ προσώπου ἢ ὁποῖα φανερῶνεται καὶ ἐκδηλώνεται, ὡς σχέσις μὲ τὸν ἄλλον. Στὸν ἀντίποδα μιᾶς τέτοιας θεώρησης τῆς ὑπαρξεως, ἢ ὄντολογία ἄλλων θεολόγων (κυρίως Δυτικῶν) οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν καὶ τὴν πλειοψηφία, θέλει τὴν ὑπαρξη νὰ πηγάζει, νὰ θεμελιώνεται καὶ νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ φύση. Ἐξ αὐτοῦ, ὑποστηρίζουν, ὅτι ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο φύσει ἀθάνατο, δηλ., ὡς πρὸς τὴ φύση του, κατὰ φύση ἀθάνατο, ἐννοῶντας ἐδῶ, πρῶτα ἀπ' ὅλα, τὴν (ἀφ' ἑαυτῆς) ἀθάνατη ψυχὴ, καὶ τὸ ὅτι σὲ αὐτὴν ἐδράζεται ἢ αἰώνια ὑπαρξη τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀπὸ αὐτὴν ἐξαρτᾶται, καὶ ὄχι στὸ πρόσωπο, δηλαδή, ὄχι στὴν ἐν ἐλευθερίᾳ κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ Θεό. Ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, σύμφωνα μὲ αὐτοὺς τοὺς θεολόγους, δὲν πραγματοποιεῖται στὴν κοινωνία καὶ ἔνωση μὲ τὸ Θεό, δηλαδή, ἢ σωτηρία δὲν ἀφορᾷ καὶ δὲν ἐπηρεάζει τὴν ἴδια τὴν ὑπαρξη τοῦ ἀνθρώπου, διότι, σύμφωνα με αὐτοὺς, ὁ ἄνθρωπος, ἀπὸ τὴ δημιουργία του, δηθεν, καὶ μόνο, ἔχει αἰώνια ὑπαρξη — θέλει, δὲ θέλει. Ἡ σωτηρία, γι' αὐτοὺς, ἀποτελεῖ κατηγορία φύσεως ἠθικῆς, καὶ ἀντιμετωπίζεται σὰν ἀνταμοιβή, ἢ ἀντίθετα, σὰν τιμωρία ἀπὸ τὸ Θεό, σὲ συνάρτηση μὲ τὴν ἐκπλήρωση, εἴτε ὄχι, τῶν κανόνων τοῦ Θεοῦ ἢ τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν, μὲ τὴν τήρηση ἢ τὴν μὴ τήρηση αὐτῶν. Ὁ μακαρία τὴ λήξει μητροπολίτης ἀντιμάχονταν μὲ ἐπιχειρήματα τὴν ὄντολογία αὐτοῦ τοῦ εἶδους, ἢ ὁποῖα βασιλεῖται στὴν κατὰ φύση ἀθανασία τῆς ψυχῆς, σημειώνοντας χαρακτηριστικὰ, ὅτι κάτι τέτοιο θὰ σήμαινε, ὅτι ὁ Θεὸς δημιουργῶντας τὸν ἄνθρωπο σὰν φύσει ἀθάνατη ψυχὴ ἔπλασε

¹⁴ βλ. J. Zizioulas, Being and communion, St.Vladimir s Seminary Press, Crestwood, 1997.

έναν άλλο θεό δίπλα Του;! Ο Θεός είναι αθάνατος από τη φύση Του ακριβώς επειδή είναι άκτιστος, και ο άνθρωπος ...είναι αθάνατος, αν και είναι κτιστός;! Κάτι που αποτελεί, θα συμφωνούσαμε όλοι, έντελώς μιὰ παραδοξότητα και κάτι παράλογο. Σέ ό,τι αφορά, πάλι, την επίτευξη τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου βάση τῆς ἐκπληρώσεως ἠθικῶν και θεϊκῶν ἀρχῶν, ἀνεξάρτητα και χωρίς τὴν κοινωνία με τὸ Θεό, ὁ ἀείμνηστος ἅγιος Περγάμου μνημόνευε τὸ παράδειγμα τῶν Δικαίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀναφέροντας ὅτι δὲν θὰ μπορούσαν αὐτοὶ νὰ σωθοῦν, δηλαδή, δὲν θὰ μπορούσαν νὰ ὑπερβοῦν τὸ θάνατο, πρὶν ἔλθει ὁ Μεσσίας, ὁ Χριστός, πού σημαίνει, πρὶν νὰ κατέβει ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμο και ἑνώσει με τὸν Ἐαυτὸ Του τὴν κτιστὴ φύση, ἄσχετα και ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ ὅτι τηροῦσαν τὶς ἐντολές τοῦ Θεοῦ και τοὺς ἠθικοὺς κανόνες, και ἦταν ὄντως Δίκαιοι. Οἱ προφῆτες και ὅλοι οἱ Δίκαιοι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀνέμεναν και αὐτοὶ τὸ Χριστὸ (ὡς Μεσσία, ὡς Σωτῆρα) και ἦταν συνειδητοποιημένοι, ὅτι χωρίς τὸ Χριστὸ, δηλαδή, χωρίς τὴν κάθοδο τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμο και τὴν ἑνωση τοῦ κόσμου μαζί Του, δὲν ὑπάρχει αἰώνια ζωὴ. Κάτι πού συνεπάγεται, ὅτι ἡ ἀθανασία τῆς ὑπάρξεως, ἡ ἀθανασία τῆς ζωῆς, εἶναι καρπὸς και ἀποτέλεσμα τῆς κοινωνίας πού συνάπτει ὁ Θεὸς με τὴν κτιστὴ φύση, και ὄχι συνέπεια τῆς ἀπλῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, δηλαδή, ὅτι ἡ ἀθανασία δὲν εἶναι κατόρθωμα ἠθικῆς φύσεως. Τὸ ζήτημα, λοιπόν, τῆς ὑπερβάσεως τοῦ προβλήματος τοῦ θανάτου και τὸ νὰ κατορθώσει ἡ κτιστὴ φύση νὰ ὑπάρχει αἰώνια, εἶναι δυνατὸ νὰ ἐπιτευχθεῖ, νὰ πραγματοποιηθεῖ μόνον ἂν ὁ ἄνθρωπος, ὡς ἐλεύθερο ὄν, φανερώσει και ἐκφράσει τὴν ἐλευθερία του ὡς κοινωνία με τὸ Θεό, ὡς ἀγάπη πρὸς τὸ Θεό.

Ταυτόχρονα, μέσα σὲ αὐτὴν τὴν κοινωνία μετὰ τοῦ Θεοῦ, μέσω τοῦ ἀνθρώπου, και ὀλόκληρη ἡ ὑπόλοιπη δημιουργημένη φύση θὰ μπορούσε νὰ ὑπερβεῖ τὴ φθορὰ και τὸ θάνατο και νὰ ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ ζεῖ αἰώνια, παραμένοντας παράλληλα και διαφοροετικὴ (ἀσύγχυτη) σὲ σχέση με τὸ Θεό. Ἡ κτιστὴ φύση δὲ θὰ γίνονταν ἀκτιστη, παρὰ θὰ παρέμενε κτιστὴ, ἀλλὰ χάρι στὴν ἑνώσή της με τὸ Θεὸ θὰ ζοῦσε αἰώνια. Διότι, ἂν ἔχουμε κατὰ νοῦ ὅτι ἡ Ἁγία Γραφή, μέσα ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη, μᾶς διαβεβαιώνει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος βρίσκεται σὲ φυσικὴ σχέση με ὀλόκληρη τὴ δημιουργημένη φύση, επειδὴ εἶναι πλασμένος ἀπὸ χῶμα (βλ. Γέν 1, 25), ἀπὸ τὸ ὁποῖο εἶναι πλασμένα και ὅλα τὰ ἄλλα κτιστὰ ὄντα, τότε ἡ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου μᾶς ὀδηγεῖ στὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ ἴδιος δὲν εἶναι πλασμένος μόνο για τὸν

ἑαυτό του, παρὰ δημιουργήθηκε ἕνεκεν τῆς αἰώνιας ὑπάρξεως καὶ ζωῆς ὀλόκληρης τῆς κτίσεως. Ἐὰν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ὁ Ἀδάμ, εἶχει ἐκπληρώσει τὶς ὁδηγίες (τὶς ὑποδείξεις) ποῦ τοῦ εἶχε δώσει ὁ Θεός, δηλαδή, ἐὰν εἶχε ἐκφράσει τὴν ἐλευθερία του ὡς κοινωνία μὲ τὸ Θεό, ὁ κτιστὸς κόσμος μέσῳ τοῦ ἀνθρώπου θὰ ἐνώνονταν μὲ τὸ Θεὸ καὶ ἔτσι θὰ ὑπερέβαινε τὸ θάνατο. Μολονότι, δηλαδή, ἄνθρωπος καὶ κόσμος εἶναι πλασμένοι ἐκ τοῦ μηδενός — καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι θνητοὶ ἀπὸ τὴ φύση τους, θὰ μπορούσαν νὰ ὑπερβοῦν τὴ θνητότητά τους καὶ νὰ ζοῦν αἰώνια, ἀρκούντος του νὰ τὸ εἶχε θελήσει αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος, καὶ μὲ τὸ νὰ πραγματοποιήσει ἐν ἐλευθερία κοινωνία μαζί μὲ τὸ Θεό. Ἐπειδὴ ἀκριβῶς, ὅπως ἤδη τονίσαμε, τὸ ζεῖν, τὸ εἶναι, ἡ ὑπαρξη, δὲν ἀποτελεῖ καρπὸ τῆς φύσεως καὶ τῶν νόμων ποῦ τὴ διέπουν, παρὰ τοῦ προσώπου, δηλαδή, τῆς ἐλευθερίας ποῦ ἐκφράζεται ὡς κοινωνία μὲ τὸ ἄλλο πρόσωπο, ὡς ἀγάπη, καὶ μάλιστα, πάνω ἀπ' ὅλα πρὸς τὸ Θεό, ὅταν πρόκειται γιὰ τὴν κτιστὴ ἐκ τοῦ μηδενός φύση.

Αὐτὸ ἐπιβεβαιώνει καὶ ὁ ἅγ. Μάξιμος ὁ Ὁμολογητῆς, τὸν ὁποῖο ἀκολουθεῖ πιστὰ καὶ ὁ μητροπολίτης Ζηζιούλας, ὅταν τονίζει ὅτι τὰ πάντα εἶναι δημιουργημένα ἐν Χριστῷ καὶ γιὰ τὸ Χριστό. Κατὰ τὸν ἅγ. Μάξιμο, τὸ Μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, δηλαδή, ἡ ἔνωση τῆς κτίσεως μέσῳ τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ εἶναι «τὸ προεπινοούμενον τέλος» ἕνεκεν τοῦ ὁποῖου ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν κόσμο καὶ τὸν ἄνθρωπο. Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ ἔνωση Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου ἦταν ἀπαραίτητο νὰ ἐπιτευχθεῖ (καὶ ἂν ἀκόμη ὁ Ἀδάμ δὲν ἀστοχοῦσε — καὶ νὰ μὴν ἀμάρτανε), ἀπλὰ καὶ μόνον διότι ἡ πλασμένη φύση δὲν δύναται νὰ ζεῖ χωρὶς τὴν ἔνωσή της μὲ τὸ Θεό. Ἐὰν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ὁ Ἀδάμ, πραγματοποιοῦσε, ὑλοποιοῦσε, τὴν κοινωνία μὲ τὸ Θεό, αὐτὸς θὰ γίνονταν Χριστός. Αὐτὴ ἡ ἀλήθεια, μᾶς ἀποκαλύφθηκε καὶ πραγματοποιήθηκε ἐν τῷ Χριστῷ, τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, ὁ Ὅποιος ἔγινε ἄνθρωπος, ὅπως θὰ δοῦμε παρακάτω.

Ἡ ἔνωση ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ, ἐπαναλάμβανε συνεχῶς ὁ ἀείμνηστος Ἰωάννης Ζηζιούλας, δὲν μπορούσε νὰ πραγματοποιηθεῖ μόνον μὲ ἀνθρώπινες προσπάθειες, παρὰ πρωτίστως, μὲ τὴν κάθοδο τοῦ Θεοῦ, δηλαδή, μὲ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἕως τὸν ἄνθρωπο. Καθότι καὶ διότι, ὁ ἄνθρωπος εἶναι περιορισμένο, πεπερασμένο ὄν, καὶ δὲν εἶχε τὴ δυνατότητα νὰ ἐνωθεῖ μὲ τὸ Θεό, πρὶν νὰ ἀποκαλυφθεῖ ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς καὶ κατέλθει στὸν κόσμο. Ἐπιπροσθέτως, δὲν δυνατό ὁ ἄνθρωπος νὰ τὸ ἐπιτύχει αὐτὸ ὕστερα ἀπὸ τὴν πτώση. Βεβαίως, καὶ ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος θὰ ἔπρεπε ἐλεύθερα νὰ ἀποδεχθεῖ κάτι τέτοιο - ὅπως καὶ ἔγινε ἀργότερα μὲ τὸ κοσμοσωτήριο γεγονός τῆς ἐνανθρωπίσεως τοῦ

Υίου τοῦ Θεοῦ, ὅπως θὰ δοῦμε πιὸ κάτω. Ὁ πρωτόπλαστος, λοιπόν, ἄνθρωπος — ὁ Ἀδὰμ, δὲν ἐκπλήρωσε, ἐν τούτοις, τὸ θέλημα καὶ τὶς προσδοκίες τοῦ Θεοῦ. Ἀντὶ νὰ ἐπιθυμῆ νὰ ἐνωθεῖ (νὰ συνταχθεῖ — ὅπως ὁμολογοῦμε στὸ ἱερὸ Βάπτισμα) μὲ τὸ Θεό, κάτι πού κι ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς ἤθελε, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, τόσο ὁ ἄνθρωπος ὅσο καὶ ἡ υπόλοιπη δημιουργία νὰ ἐπιτύχει τὴν ἐνωση μὲ τὸ Θεὸ καὶ ἔτσι νὰ ὑπερβεῖ τὸ θάνατο, ὁ Ἀδὰμ αὐτὸ τὸ ἀπέρριψε, καὶ ἐνώθηκε (συνετάχθη) μὲ τὴν κτιστὴ φύση. Ἄμεση συνέπεια αὐτοῦ ἦταν νὰ γίνεῖ ὁ θάνατος κυρίαρχη καὶ πρυτανεύουσα πραγματικότητα τοῦ κτιστοῦ κόσμου. Μὲ αὐτὴν τὴν ἐπιλογή τοῦ πρωτοπλάστου, ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ κόσμος ἀντὶ νὰ πάρουν τὸ δρόμο πρὸς τὴν ὑπέρβαση τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου, πρὸς τὴν ἀθανασία, πῆραν τὸ δρόμο πρὸς τὸ μὴ εἶναι, πρὸς τὸ μηδέν. Ὁ Θεός, ὅμως, δὲν ἐπέτρεψε, ἡ δημιουργία Του, τὴν ὁποία ἀπὸ ἀγάπη ἔπλασε, νὰ καταλήξει στὴν ἀνυπαρξία. Ἦθελε, ἡ κτίση νὰ ζεῖ αἰώνια, καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν σκοπὸ εὐδόκησε νέον τρόπο πραγματοποίησεως τοῦ σχεδίου Του παραμένοντας, παράλληλα, σταθερὸς στὸ πρωταρχικὸ Του σχέδιο. Ὁ τρόπος ὑλοποιήσεως τοῦ σχεδίου τώρα ἔπρεπε νὰ ἀλλάξει, ἀλλὰ ὁ σκοπὸς παρέμενε ἀναλλίωτος: νὰ ἐνωθεῖ ἡ δημιουργία μὲ τὸ Θεὸ καὶ ἔτσι νὰ ζεῖ αἰώνια. Ποιός, λοιπόν, εἶναι αὐτὸς ὁ νέος τρόπος μέσῳ τοῦ ὁποίου πραγματώνεται τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ δημιουργία; Τί μᾶς λέει γι' αὐτὸ ὁ μητροπολίτης Ἰωάννης;

Τὸ Μυστήριο τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ πρόβλημα τοῦ θανάτου

Λόγῳ τῆς ἐξέχουσας σημασίας τοῦ θέματος, θὰ πρέπει ἐκ νέου ἐδῶ νὰ υπογραμμίσουμε, ὅτι ἡ ὑπαρξη, ἡ ἀλλιῶς, τὸ εἶναι — τόσο σύμφωνα μὲ τὴν ὄντολογία τῶν ἁγίων Καππαδοκῶν Πατέρων ὅσο καὶ μὲ αὐτὴν τοῦ Περγάμου Ἰωάννου, δὲν ἀποτελεῖ συνέπεια, καρπὸ, τῆς φύσεως καὶ τῶν νόμων τῆς, ἀλλὰ, τῆς ἐλευθερίας τοῦ προσώπου ἢ ὁποία ἐξωτερικεύεται ὡς σχέση μὲ τὸ ἄλλο πρόσωπο. Ἡ ὑπέρβαση τοῦ προβλήματος τοῦ θανάτου καὶ ἡ ἐπίτευξη αἰωνίας ζωῆς γιὰ τὴν κτιστὴ φύση, μπορεῖ νὰ κατορθωθεῖ, ἐὰν καὶ ἐφόσον ὁ ἄνθρωπος, ὡς ἐλεύθερο ὄντολογικὰ ὄν, ἐκδηλώσει τὴν ἐλευθερία του ὡς κοινωνία μὲ τὸ Θεό, ὡς ἀγάπη πρὸς τὸ Θεό. Δεδομένου τοῦ ὅτι, ὁ ἄνθρωπος βρίσκεται σὲ ἐνότητα μὲ σύνολη τὴν κτιστὴ δημιουργία, αὐτὴ ἡ ἐνότητα τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ Θεὸ θὰ συνεπάγονταν αἰώνια ὑπαρξη καὶ γιὰ ὀλόκληρη τὴ δημιουργία.

Ἀκόμη καὶ μετὰ τὴν ἄρνηση τοῦ πρωτόπλαστου Ἀδὰμ νὰ ἐνωθεῖ μὲ τὸ Θεό, ὁ Θεὸς δὲν παραιτήθηκε ἀπὸ τὸ πρωταρχικὸ Του σχέδιο, πού

ήταν, ή Δημιουργία Του να ζει αιώνια μέσω της κοινωνίας του ανθρώπου με το Δημιουργό. Βρήκε, λοιπόν, νέον τρόπο πραγματοποίησεως του σχεδίου Του — την ενσάρκωση του Υιού Του, του Χριστού. Όταν έφτασε το πλήρωμα του χρόνου, ο Θεός έστειλε στον κόσμο τον Υίο Του, τον μονογενή, που ένώθηκε με τη δημιουργία, με το να γεννηθεί ως άνθρωπος — Θεάνθρωπος. Η ίδια ή κάθοδος του Υιού του Θεού στον κόσμο και ή ενανθρώπισή Του, δηλ., ή ένωσή Του με την κτίση, αποτελεί, πρώτ απ' όλα, έργο του Θεού. Διότι, μόνος του ο άνθρωπος δεν θα μπορούσε να αναβιβαστεί μέχρι το ύψος του Θεού και να ένωθεί μαζί Του. Από την άλλη πάλι, αυτό δεν θα μπορούσε να συμβεί χωρίς τον άνθρωπο και την απολύτως ελεύθερη συγκατάθεσή του. Ακριβώς έτσι, όπως ο Θεός είχε θελήσει να συμβεί, όταν είχε ποιήσει τον πρωτόπλαστο άνθρωπο ως ελεύθερο. Αυτό καταδεικνύει και ο εκ Πνεύματος Αγίου τρόπος της συλλήψεως του Υιού του Θεού από την Παρθένο Μαρία, ο διάλογος που είχε προηγουμένως ή Θεοτόκος κατά τον Ευαγγελισμό Της με τον απεσταλμένο του Θεού, ο οποίος ρωτά την Παναγία Παρθένο Μαρία, για το εάν επιθυμεί Αυτή να γεννήσει τον Υίο του Θεού, τον Σωτήρα του κόσμου (βλ. Λκ 1, 38). Η Παρθένος αποδέχεται απολύτως ελεύθερα να γεννήσει τον Υίο του Θεού ως άνθρωπο, και με αυτόν τον τρόπο να πραγματωθεί ή πρωταρχική βούλιση του Θεού Πατέρα, δηλαδή, της Αγίας Τριάδος, ή οποία ήταν να κατέλθει ο Θεός (ο Υιός του Θεού) και ή δημιουργία μέσω του ανθρώπου ελεύθερα να ένωθεί μαζί Του, και έτσι να ζει αιώνια.

Με την ενανθρώπιση εκπληρώθηκε το πρωταρχικό θέλημα του Θεού, να ένωθεί ή κτιστή πλάση μαζί Του δια του ανθρώπου και με αυτόν τον τρόπο να ξεπεράσει το θάνατο. Ο Χριστός έγινε ο Νέος Άδάμ χωρίς να πάψει να είναι Θεός, δηλαδή, έγινε Θεάνθρωπος και διαμεσολαβητής μεταξύ του κτιστού κόσμου και του Θεού. Με τον τρόπο αυτό, σύμφωνα με τους λόγους του αγ. Μαξίμου, αλλά και του μητροπολίτου Ζηζιούλα, ο Θεός πραγματοποίησε τον πρωταρχικά έπινοούμενον σκοπό Του περί της Δημιουργίας, ο οποίος ήταν, ή κτιστή φύση σε ένότητα με το Θεό, με τον Υίο του Θεού, και μέσω του ανθρώπου, μολονότι θνητή, να υπερβεί το θάνατο και να ζει αιώνια. Κάτι που κατέδειξε και ή ανάσταση του Χριστού εκ των νεκρών. Έν τούτοις, για να μās απελευθερώσει από το θάνατο ο Χριστός δέχθηκε να πεθάνει. Γιατί, όμως, ήταν απαραίτητο να περάσει από το κατώφλι του θανάτου ο Χριστός για να σώσει εμās από το θάνατο; Τί λέει γι' αυτό ο Περγάμου Ιωάννης;

Η ένωση της θεϊκής με την ανθρώπινη φύση πραγματοποιήθηκε

στο Πρόσωπο του Υιού του Θεού. Οί δύο φύσεις, θεϊκή και ανθρώπινη, ενώθηκαν σε ένα Πρόσωπο, σε αυτό του Ιησού Χριστού, «αδιαιρέτως, αλλά και ασυγχύτως». Στο Χριστό υπάρχουν δύο φύσεις αλλά ο Χριστός είναι ένα Πρόσωπο. Το Πρόσωπο του Υιού του Θεού. Ο Χριστός έγινε τέλειος άνθρωπος, όπως παρέμεινε και τέλειος Θεός – Υιός του Θεού, και μετά την ενανθρώπιση, επειδή ακριβώς ο Χριστός είναι Ένα πρόσωπο, το Πρόσωπο του Υιού του Θεού. Διότι, η ανθρώπινη φύση την οποία στο Χριστό δώρησε ή Υπεραγία Θεοτόκος και αειπάρθενος Μαρία είναι προσωποποιημένη, ένυποστασιασμένη στην Υπόσταση, στο Πρόσωπο του Υιού του Θεού.¹⁵ Η θεϊκή και η ανθρώπινη φύση στο Χριστό ενώθηκαν στο Πρόσωπο του Υιού του Θεού με τη μεσολάβηση του Αγίου Πνεύματος, ούτως ώστε και μετά την ένωσή τους να διατηρήσουν τις φυσικές τους ιδιότητες. Όλες οι ιδιότητες, τόσο της θεϊκής φύσεως όσο και εκείνες της ανθρωπίνης, φανερώνονταν, εκδηλώνονταν, σε ένα Πρόσωπο και μέσω ενός Προσώπου, αυτό του Υιού του Θεού, δηλαδή, εν τῷ Χριστῷ. Η πτώση τῶν πρωτοπλάστων, ὅμως, επέφερε την κατάσταση, ὁ θάνατος τῆς κτιστῆς φύσεως – και κατὰ συνέπεια και τῆς ανθρωπίνης – νὰ γίνει ἀπὸ δυναμικός, πραγματικός (ἀπὸ δυναμικὴ ἐκδοχὴ νὰ γίνει ρεαλιστικὴ πραγματικότητα). Αυτό, ὡς πρὸς τὸ Μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, εἶχε ὡς συνέπεια, τὸ ὅτι τώρα ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ – ὁ Χριστός, θὰ ἔπρεπε νὰ πεθάνει, γιὰ νὰ μᾶς σώσει ἀπὸ τὸ θάνατο. Καθότι, λαμβάνοντας τὴν κτιστὴ φύση στὸ Πρόσωπό Του προσέλαβε μὲ αὐτὸ (καὶ) τὸ θάνατο, δεδομένου τοῦ ὅτι ὁ θάνατος ὕστερα ἀπὸ τὴν πτώση τοῦ Ἀδὰμ κατέστη πραγματικότητα γιὰ τὴν κτιστὴ φύση, κάτι ποὺ διαφοροτικὰ δὲν θὰ συνέβαινε, ἐὰν δὲν ἐπέρχονταν ἡ πτώση. Ἐὰν ὁ Ἀδὰμ ἐνώνονταν μὲ τὸ Θεό, δὲν θὰ ὑπῆρχε ὁ θάνατος. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἔκανε θαύματα, καὶ μὲ αὐτὸ φανέρωνε τὴ Θεότητά Του, ἀλλὰ καὶ δάκρυζε καὶ πεινοῦσε, καὶ στὸ τέλος γεύθηκε καὶ αὐτὸν ἀκόμη τὸν θάνατο, στοιχεῖα ποὺ συνιστοῦν ιδιότητες τῆς ανθρωπίνης φύσεως μέσα σὲ Αὐτόν.

Παρ' ὅλα αὐτά, καὶ παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Χριστὸς προσέλαβε τὴ θνητὴν ἀνθρώπινη φύση στὸ Πρόσωπό Του καὶ ἔγινε θνητὸς ὅπως καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ὁ Χριστὸς πέθανε ἐκούσια. Ὁ Χριστὸς μποροῦσε καὶ νὰ μὴν πεθάνει, ὅπως θὰ μποροῦσε καὶ νὰ μὴν γεννηθεῖ ὡς ἄνθρωπος. Ἐν τούτοις, μὲ τὸ ὅτι ἐνσαρκώθηκε, μὲ τὸ ὅτι ὑπέμεινε φρικτὰ Πάθη καὶ στὸ τέλος, καὶ τὸν ἴδιο τὸ θάνατο, ὁ Χριστὸς, καὶ ὡς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ

¹⁵ βλ. J. Зизижулас, Χριστολογία и постојање, (I. Ζηζιούλα, «Χριστολογία καὶ ὑπαρξη», Σύναξη, 2, Ἀθήνα, 1982).

καὶ ὡς ἄνθρωπος — καὶ ὄχι μόνον ὡς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, κατέδειξε τὴν ἀπεριόριστη ἀγάπη τοῦ τόσο πρὸς τὸ Θεὸ Πατέρα, ὅσο καὶ πρὸς ἐμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ πρὸς ὅλοκληρο τὸν κόσμο, ἐπισφραγίζοντας αὐτὴν τὴν ἀγάπη μὲ τὸ θάνατό Του. Ὁ Χριστὸς φανέρωσε, ὅτι γι' Αὐτόν, τὸ πιὸ σημαντικό εἶναι ἡ κοινωνία μὲ τὸ Θεὸ Πατέρα, καὶ κατόπιν, ἡ κοινωνία καὶ μὲ τὴ δημιουργία, ἀκόμη καὶ μὲ τίμημα τὸ θάνατο. Μὲ ἄλλα λόγια, ὁ Χριστὸς πέθανε ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τὸν Πατέρα, ὅπως καὶ πρὸς ἐμᾶς, δηλαδή, πέθανε ἐκπληρώνοντας τὸ θέλημα καὶ τὴ βούλιση τοῦ Πατρὸς, ὁ Ὅποῖος ἤθελε νὰ μᾶς σώσει ἀπὸ τὸ θάνατο. Ἐπίσης, καὶ ὁ Θεὸς Πατέρας ἐπέδειξε ἀγάπη πρὸς τὸ Χριστό — καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, καὶ πρὸς τὸν ἄνθρωπο ἐν τῷ Χριστῷ, μὲ τὸ νὰ Τὸν ἀναστήσει ἀπὸ τοὺς νεκροὺς διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (βλ. Πάπ 2, 24 καὶ 13, 30-34). Ἔτσι, ἡ κτιστὴ φύση ὑπερέβη, νίκησε, τὸ θάνατο ἐν τῷ Χριστῷ. Ὁ Χριστὸς πέθανε γιὰ νὰ μᾶς ἀπελευθερώσει ἀπὸ τὸ θάνατο ἐξ αἰτίας τῆς πτώσεως τοῦ πρωτοπλάστου, δηλαδή, ἐξ αἰτίας τῆς ἀρνήσεώς του νὰ συνάψει κοινωνία μὲ τὸ Θεό. Κάτι πού δὲν θὰ συνέβαινε στὸ Χριστό, ἐὰν ὁ πρῶτος Ἀδὰμ δὲν ἀπέρριπτε τὴν κοινωνία μὲ τὸ Θεό, ἐὰν δὲν ἔπεφτε. Τὸ Μυστήριον τοῦ Χριστοῦ θὰ πραγματοποιοιοῦνταν ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν πτώση τοῦ πρώτου ἀνθρώπου, διότι τὸ Μυστήριον αὐτὸ συνιστᾷ ἔνωση τῆς Δημιουργίας μὲ τὸ Θεὸ μέσῳ τοῦ ἀνθρώπου, χωρὶς τὴν ὁποία ἔνωση, ἡ Δημιουργία δὲν θὰ μπορούσε νὰ ζεῖ. Ἐὰν δὲν συνέβαινε ἡ πτώση, ὅμως, δὲν θὰ συνέβαινε καὶ τὸ σωτήριο Πάθος τοῦ Χριστοῦ.

Ἐπειδὴ, λοιπόν, τώρα διαμεσολαβητὴς μεταξὺ κόσμου καὶ Θεοῦ ἔγινε ὁ Θεάνθρωπος Χριστός, ὡς ὁ «Νέος Ἀδὰμ» καὶ ὡς ἡ μοναδικὴ πηγὴ ἀθανασίας, ὁ μόνος τρόπος ὑπερβάσεως τοῦ θανάτου γιὰ κάθε ἄνθρωπο, ὅπως καὶ γιὰ τὸν κόσμο ἐν γένει, εἶναι ἡ ἔνωσή του, δηλαδή, ἡ κοινωνία του μὲ τὸ Χριστό ὡς τὸ Νέο Ἀδὰμ. Μὲ ποιὸν τρόπο, ὅμως, αὐτὸ μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ;

Τὸ Βάπτισμα καὶ ἡ Θεία Λειτουργία ὡς ἔνωση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ Θεὸ ἐν Χριστῷ

Ὅπως εἶδαμε, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐνώθηκε μὲ τὴ δημιουργία διὰ μέσου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπως καὶ μέσῳ τῆς ἐλεύθερης συγκατάθεσης τοῦ ἀνθρώπου (τῆς Παρθένου Μαρίας). Κάθε ἄνθρωπος, ἐπίσης, δύναται νὰ ἐνωθεῖ μὲ τὸ Θεὸ Χριστό καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο νὰ ὑπερβεῖ τὸ θάνατο, μέσῳ τοῦ Ἁγίου καὶ Ζωοποιοῦ Πνεύματος, ἐὰν καὶ ὁ ἴδιος τὸ ἐπιθυμεῖ ἐλεύθερα. Καὶ αὐτὸ πραγματοποιεῖται στὸ ἱερὸ Μυστήριον τοῦ

Βαπτίσματος, με τὸ ὅποιο ὁ ἄνθρωπος ἐνώνεται μετὰ τὸ Χριστὸ διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἕως ταυτίσεώς του μετὰ τὸ Χριστὸ (ἐνδύεται τὸ Χριστό), καὶ ἔτσι ὑπερβαίνει τὸ θάνατο.

Μέσω τοῦ Βαπτίσματος, ὅμως, πού σημαίνει μέσω τῆς ἐνώσεως τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὸ Χριστό, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον οἰκοδομεῖ Κοινωνία πολλῶν ἐν τῷ Χριστῷ, οἰκοδομεῖ Ἐκκλησία. Γιὰ τὴν ἀκρίβεια, συγκροτεῖ λατρευτικὴ Κοινωνία (συγκροτεῖ εὐχαριστιακὴ Κοινότητα). Μετὰ τὸ Βάπτισμα, τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δὲν κάνει τοὺς Χριστιανοὺς ἄτομα, ἀλλὰ κτίζει μιὰ κοινωνία πολλῶν ἐν τῷ Χριστῷ. Χωρὶς αὐτὴν τὴν κοινωνία ἢ ὅποια συγκροτεῖται καὶ πραγματώνεται στὴ Θεία Λειτουργία — στὴν Ἐκκλησία, δὲν ὑπάρχουν Χριστιανοί. Διὰ τοῦ Βαπτίσματος ὁ ἄνθρωπος γίνεται, πρῶτα ἀπ’ ὅλα, μέλος τῆς Ἐκκλησίας. Ἔτσι, αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ταυτίζεται μετὰ τὴ Σύναξη τῆς Θ. Λειτουργίας τῶν πολλῶν (τῆς Λειτουργίας πού εἶναι εὐχαριστιακὴ Κοινότητα — Κοινωνία πολλῶν), οἱ ὅποιοι εἶναι Σῶμα Χριστοῦ. Ὁ Χριστὸς εἶναι ἓνας, ἀλλὰ εἶναι Ἐκεῖνος πού ἔχει πολλὰ μέλη (βλ. Α΄ Κορ 12). Γι’ αὐτὸ τὸ Βάπτισμα, ὡς ἔνωση τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὸ Χριστό, εἶναι συνδεδεμένο μετὰ τὴ Θεία Εὐχαριστία, ὅπως ἀκριβῶς εἶναι συνδεδεμένα καὶ ὅλα τὰ ἄλλα γεγονότα πού ἔχουν γιὰ σκοπὸ τους τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου, δηλαδή, τὴν ἀπελευθέρωσή τους ἀπὸ τὸ θάνατο διὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν τῷ Χριστῷ. Μετὰ ἄλλα λόγια, ὁ νεοβαπτιζόμενος, εἰσερχόμενος σὲ προσωπικὴ κοινωνία μετὰ τὸ Χριστό μέσω τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ταυτόχρονα εἰσέρχεται σὲ κοινωνία μετὰ πολλὰ συγκεκριμένα πρόσωπα-μέλη, δηλαδή, τὴν ἐλευθερία του ὡς πρὸς τὴν ὑπαρξὴ του τὴν ἐκφράζει ὡς ἀγάπη, ὡς κοινωνία μετὰ τὸ Χριστό καὶ μετὰ τὰ ἄλλα πρόσωπα. Καὶ κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπο, διὰ τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς Θ. Λειτουργίας, δηλαδή, ὡς μέλος τῆς Λειτουργίας, ὁ ἄνθρωπος γίνεται καὶ ὁ ἴδιος συγκεκριμένο, μοναδικὸ καὶ ἀνεπανάληπτο πρόσωπο. Γιὰ νὰ τὸ ποῦμε διαφορετικά, ἡ ὑπαρξὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ζωὴ του, ἐκφραζόμενη μετὰ ἓναν εὐχαριστιακὸ τρόπο — πράγμα πού σημαίνει, ὅτι ἐκδηλώνεται ὡς κοινωνία ἐλευθερίας μετὰ τὸ Θεὸ ἐν Χριστῷ, καὶ ὡς κοινωνία μετὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους — δείχνει ὅτι τὸ ὄν τοῦ ἀνθρώπου ταυτίζεται μετὰ τὴν ἐλευθερία του, ἢ ὅποια, πάλι, ἐκφράζεται θεοειδῶς, δηλαδή, ὡς κοινωνία, ὡς ἀγάπη ἀπέναντι στὸν ἄλλον.

Δεδομένου, λοιπόν, ὅτι οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι διὰ τοῦ Βαπτίσματός τους πραγματώνουν μιὰ κατ’ ἐλευθερία, ἀγαπητικὴ κοινωνία μετὰ τὸ Χριστό, καὶ ὅτι αὐτὴ ἢ κοινωνία μετὰ τὸ Χριστό κάθε νεοφώτιστου συμπεριλαμβάνει ἀναπόσπαστα καὶ τὴν ἀγάπη ἀπέναντι στοὺς ἄλλους

άνθρώπους που είναι μαζί με το Χριστό, ή παρουσία του ανθρώπου στη Θ. Λειτουργία είναι ύπαρξη εν αγάπη, από και μέσα στην αγάπη. Αυτό φανερώνουν τόσο τα λόγια του Χριστού που απευθύνονται προς όλους εμάς – ότι χωρίς αγάπη προς τον πλησίον άνθρωπο δεν υπάρχει σωτηρία, όσο και οι λόγοι του αποστόλου Παύλου περί αγάπης, ο οποίος ταυτίζει την ευχαριστιακή Κοινότητα με την αγάπη (βλ. Α' Κορ 13). Από αυτό προκύπτει, και το ότι η κοινωνία αγάπης του ανθρώπου με το Χριστό, διά της μεσολάβησης του Αγ. Πνεύματος, και μέσω του Χριστού, με το Θεό Πατέρα, μπορεί να πάρει σάρκα και οστά μόνον μέσα στην Εκκλησία, δηλαδή, στη Θεία Λειτουργία, και ως Θεία Λειτουργία.

Παράλληλα, τα μέλη της Θ. Λειτουργίας καθώς έρχονται στη Λειτουργία φέρουν μαζί τους και τα δώρα της Δημιουργίας: άρτο, οίνο, λάδι, λουλούδια κτλ, χωρίς τα όποια δεν είναι δυνατόν να τελεσθεί ή Ευχαριστία, και τα παραδίδουν στα χέρια αυτού που προδίσταται της Λειτουργικής Συνάξεως. Έτσι, η Λειτουργία είναι ταυτόχρονα προσφορά και άνφορα όλοπλευρου και σύμπαντος του κτιστού κόσμου στο Θεό Πατέρα από το Χριστό, διά μέσου του Αγίου Πνεύματος. Αυτό εκδηλώνεται με την Είσοδο των τιμών Δώρων τα όποια είναι αντιπροσωπευτικά της Δημιουργίας, και την Αναφορά Τους από πλευράς του προεστώτος της Θείας Ευχαριστίας στο Θεό Πατέρα. Με τον τρόπο αυτό, στη Θεία Λειτουργία – ως Κοινωνία Ευχαριστίας του Χριστού με το Θεό Πατέρα διά της μεσολαβήσεως του Αγίου Πνεύματος, όλόκληρη ή φύση – και όχι μόνον ο άνθρωπος, εισέρχεται σε κοινωνία με το Θεό εν Χριστώ και γίνεται Σώμα του Χριστού, και έτσι, υπερβαίνει το θάνατο. Οι άνθρωποι γίνονται υιοί του Θεού και ο κόσμος γίνεται κόσμος του Θεού. Με ένα λόγο, ο κόσμος γίνεται μια «κοσμική Λειτουργία» (κατά την έκφραση του αγ. Μαξίμου την όποια ένστερνίζεται ο μητροπολίτης Περγάμου).

Ό ευχαριστιακός τρόπος ζωής του ανθρώπου και το πρόβλημα της έλευθερίας

Τονίσαμε νωρίτερα, ότι ο άνθρωπος, όχι μόνο θέλει να υπερβεί το θάνατο και να ζει αιώνια, αλλά επιθυμεί, και το να είναι ή ύπαρξή του έκφραση και εκδήλωση της δικής του έλεύθερης βούλησης (και όχι ανάγκη της φύσεώς του), όπως και το να υπάρχει ως μοναδικό και ανεπανάληπτο πρόσωπο. Άς δούμε τώρα, ποιά σχέση έχει ή Θ. Λειτουργία με αυτόν ακριβώς τον ενδόμυχο πόθο του ανθρώπου, να υπάρχει ο ίδιος

ὡς ἀπαύγασμα ἐλεύθερου θελήματα — ὡς πρόσωπο ἀνεπανάληπτο, καὶ ὄχι ὡς δεδομένο καθ' ὑπαγόρευση τῆς ἀναγκαιότητας τῆς φύσεώς του.

Ἡ ἀρχαιοελληνικὴ φιλοσοφία δὲν ἀντιλαμβάνονταν τὴν ἐλευθερία ὡς ὄντολογικὴ, παρὰ μόνον σὰν πολιτικὴ ἢ ἠθικὴ ἐλευθερία. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες φιλόσοφοι ἔβλεπαν τὴν ὑπαρξὴ σὰν πραγματικότητα τοῦ παρελθόντος, ἐνῶ τὴν ἐλευθερία, σὰν ἓνα γεγονός πού ἐκ τῶν ὑστέρων ἐκδηλώνεται, διότι, κατ' αὐτούς, ὁ ἄνθρωπος πρῶτα ὑπάρχει, καὶ κατόπιν ἐκφράζει τὴν ἐλευθερία του. Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο, δὲν ὑπῆρχε κἀν γι' αὐτούς ὄντολογικὴ ἐλευθερία, παρὰ μόνον ἐλευθερία ἐπιλογῆς. Ὅμως, τὸ μεγαλύτερο πρόβλημα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ὁποῖο βρίσκεται σὲ ἄμεση συνάρτηση μὲ τὴν ἀπαιτήσή του γιὰ ἐλεύθερη ὑπαρξὴ, εἶναι ἡ ὄντολογικὴ ἐλευθερία. Ὁ ἄνθρωπος θὰ ἤθελε, τὸ δικό του ὄν, νὰ ἐξαρθᾶται ἀπὸ τὴ δική του ἐλευθερία. Ἐὰν τὸ ὄν τοῦ ἀνθρώπου, ὅμως, εἶναι κάτι δεδομένο, τότε αὐτὸ τὸ δεδομένο ἀποτελεῖ τὴν αἰτία νὰ μὴν ἔχει ὁ ἄνθρωπος ὄντολογικὴ ἐλευθερία. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν ἴδια τοῦ τῆ δημιουργία εἶχε (ὀριστικὰ) ὄν, τότε τὸ ὄν του δὲν θὰ ἦταν ἔκφραση τῆς δικῆς του ἐλευθερίας, παρὰ, θὰ ἦταν ἀνάγκη (δεδομένο τῆς ὑπάρξεως). Κἀν μὲ τὸ ὁποῖο ὁ ἄνθρωπος δὲν συμφωνεῖ μὲ κανένα τρόπο. Αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι γιὰ τὸν ἄνθρωπο τὸ μεγαλύτερο πρόβλημα, τὸ ὁποῖο ἐξωτερικεύει, γιὰ παράδειγμα, ὅταν γίνεαι ἔφηβος ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς τοῦ μὲ τὰ λόγια: «γιατί μὲ γεννήσατε, ἀφοῦ ἐμένα δὲν μὲ ρωτήσατε, προηγουμένως;». Εὐλογα, λοιπόν, κάθε ἄνθρωπος ἐπιθυμεῖ, τὸ ὄν του νὰ εἶναι ἐκδήλωση τῆς δικῆς του ἐλεύθερης βουλίσσεως. Μὲ ποιόν, ὅμως, τρόπο ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ εἶναι ὄντολογικὰ ἐλεύθερος; Πῶς μπορεῖ, ἄραγε, ὁ ἄνθρωπος νὰ εἶναι ἐλεύθερος ἐφόσον εἶναι κτιστός; Τὸ δεδομένο καὶ μόνο, τῆς ὑπάρξεώς του, δὲν σημαίνει, ἴσως, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ὄντολογικὰ ἐλεύθερος;

Ἡ ἀπάντηση σὲ αὐτὸ τὸ πολυσύνθετο ἐρώτημα θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι ἡ ἐξῆς: ὁ ἄνθρωπος εἶναι πλασμένος, ὅπως εἶδαμε, ἐκ τοῦ μηδενός, καὶ γι' αὐτὸ εἶναι θνητὸς ἀπὸ τὴ φύση του. Ὁ Θεὸς δὲν ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο φύσει ἀθάνατο. Ἐὰν τὸν εἶχε δημιουργήσει κατὰ φύσιν ἀθάνατο, τότε ἡ ὑπαρξὴ του θὰ ἀποτελοῦσε ἀνάγκη γιὰ τὸν ἴδιο. Ὡς ἐκ τούτου, λοιπόν, παρ' ὅτι ἦταν δημιουργημένος ὁ ἄνθρωπος, δὲν εἶχε ἀκόμη ἀληθινὴ, δηλ., ἀθάνατη ὑπαρξὴ. Μιὰ τέτοιου εἶδους ὑπαρξὴ του — ἀθάνατη, ἐξαρθώνταν καὶ ἀπὸ τὴν ἐλεύθερη θέληση τοῦ ἴδιου τοῦ ἀνθρώπου. Ακριβέστερα, ἐξαρθώνταν καὶ ἀπὸ τὴν ἐλεύθερη συγκατάθεσή του, δηλαδή, καὶ ἀπὸ τὴν ἐκούσια κοινωνία του μὲ τὸ

Θεό. Διότι, όπως ήδη σημειώσαμε, η ύπαρξη — και κατ' επέκταση και η ύπαρξη του ανθρώπου αποτελεί έκδηλωση, έκφραση και έκφραση, αποκάλυψη και φανέρωση της εν ελευθερία, ακριβώς, κοινωνίας του με το Θεό. Πράγμα που σημαίνει, ότι παρ' όλο που ο άνθρωπος είναι (ήδη) πλασμένος, παρ' όλο που του έχει δοθεί το όν από το Θεό, θα μπορούσε να είναι οντολογικά ελεύθερος, μόνον εάν θα είχε θελήσει ο ίδιος ο άνθρωπος, να συνάψει και να πραγματώσει κοινωνία μετά του Θεού. Σε αυτήν την περίπτωση, η ύπαρξη του ανθρώπου θα ήταν αποτέλεσμα, συνέπεια και έκφραση και της δικής του ελευθερίας, και όχι μόνο της ελευθερίας του Θεού. Όμως, ο πρώτος άνθρωπος εκδήλωσε την ελευθερία του ως απόρριψη, ως άρνηση του άλλου, δηλαδή, την εξέφρασε με το να αποκρούσει το Θεό, μετατρέποντας, με αυτόν τον τρόπο, τον εαυτό του σε άτομο. Την ελευθερία τους οι άνθρωποι, ακόμη και τώρα, πάρα πολύ συχνά, την φανερώνουν ως ανεξαρτησία από τον άλλον, ως άρνηση του άλλου. Συνέπεια μιας τέτοιας έκδηλωσης της ελευθερίας του ανθρώπου, όπως είδαμε, είναι ο θάνατος. Με ποιόν, όμως, τρόπο, μπορεί η ελευθερία του ανθρώπου να έχει ως συνέπεια της την αιώνια ζωή για τον ίδιο, και μέσω αυτού και για την κτίση;

Η ζωή για τον άνθρωπο και τη δημιουργία, πρώτα απ' όλα, επιτυγχάνεται μέσω του αγίου Βαπτίσματος, το οποίο είναι δεύτερη γέννηση, ή αλλιώς, γέννηση κατ' ελευθερία. Η Βάπτιση είναι κοινωνία ανθρώπου και Θεού εν Χριστώ, ή οποία, πρωτίστως, αποτελεί έκφραση της ελευθερίας του ανθρώπου που βαπτίζεται. Με το Βάπτισμα ο άνθρωπος γεννιέται εκ Πνεύματος Αγίου για την αιώνιο ζωή, και μάλιστα, (αυτή τη φορά) με τη δική του θέληση, ελεύθερα (με ενεργοποίηση και της δικής του ελευθερίας). Εάν έχουμε κατά νου, ότι χωρίς κοινωνία ελευθερίας με το Θεό και με τους άλλους ανθρώπους δεν μπορεί να υπάρχει ο άνθρωπος, αυτό σημαίνει, ότι ο άνθρωπος δεν υπάρχει πρώτα, και εκ των υστέρων εκδηλώνει την ελευθερία του, παρά, ότι η ελευθερία είναι εκείνη που κάνει τον άνθρωπο να υπάρχει. Με τον τρόπο αυτό, ο άνθρωπος γίνεται οντολογικά ελεύθερος. Η ύπαρξη του ανθρώπου γίνεται έκφραση, έκδηλωση, καρπός της ελευθερίας του. Και μάλιστα, της ελευθερίας του ή οποία εκφράζεται ως κοινωνία, ως αγάπη απέναντι στον άλλον, δηλαδή, ως κοινωνία μετά του Θεού. Πράγμα που σημαίνει, ότι ο νεοβαπτισμένος υπάρχει με τον τρόπο με τον οποίο ο Θεός υπάρχει. Ταυτόχρονα, μέσω του ιερού Βαπτίσματος κάθε βαπτισμένος συντάσσεται σε μια προσωπική, σε μια κατ' ελευθερία κοινωνία με το Χριστό. Για την ακρίβεια, ο βαπτισμένος, την ελευθερία του την εκδηλώνει ως κοινωνία με το Θεό εν Χριστώ, και με αυτόν τον τρόπο γί-

νεται ἀνεπανάληπτο πρόσωπο, γίνεται υἱὸς τοῦ Θεοῦ κατὰ χάριν (χρισμένος). Μὲ μιὰ κουβέντα, γίνεται ὡς πρὸς τὸν τρόπο ὑπάρξεώς του, ὁμοιος μὲ τὸν τρόπο ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ.

Συντασσόμενος — καθὼς ἐνώνεται — μετὰ τοῦ Θεοῦ, ὁ ἄνθρωπος συντάσσεται ταυτόχρονα καὶ μὲ ὄλους ἐκείνους τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους πού ἤδη ἐνώθηκαν μὲ τὸ Θεό. Πρᾶγμα πού σημαίνει, ὅτι ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου φανερώνεται ὡς ὄντολογικὴ κατηγορία δημιουργώντας, συγκροτώντας, Ἐκκλησία ὡς κοινωνία, γεγονός πού πάλι σημαίνει, συγκροτώντας τὴ μέλλουσα Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ αὐτὸ συμπεραίνουμε, ὅτι ἡ ὑπαρξὴ ἐν Χριστῷ, εἶναι ὑπαρξὴ ἐν ἐλευθερίᾳ, καὶ ἡ ὑπαρξὴ αὐτὴ συνδέεται μὲ τὸ μέλλον, καὶ ὄχι μὲ τὸ παρελθόν. Αὐτὸ μας παραπέμπει στὰ Ἐσχατα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸν ἀληθινὸ τρόπο ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς δημιουργίας.

Τὰ Ἐσχατα, δηλαδή, ἡ Δευτέρα Παρουσία τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ Κοινὴ ἀνάστασις ἀποτελοῦν τὴν ὀριστικὴν κατάργησιν τοῦ θανάτου καὶ τὴν ἀληθινὴν ὑπαρξὴν τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου

Σὲ ἀντίθεση μὲ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας φιλοσόφους οἱ ὁποῖοι ἐβλεπαν τὴν ἀλήθεια τῶν ὄντων στὴν ἀρχή, δηλαδή, στὸ παρελθόν, ἡ θεώριση τῆς ἀλήθειας τῆς ὑπάρξεως στὴν ὁποῖα προβαίνει ἡ Ἁγία Γραφή, τόσο γιὰ τὸν κόσμον, ὅσο καὶ γιὰ τὸν ἄνθρωπον, βλέπει τὴν ἀλήθεια αὐτὴ στὸ τέλος τῆς ἱστορίας. Ὄταν ὁ Χριστὸς ἔλθει καὶ πάλι μὲ δόξα καὶ δύναμη, τότε θὰ συνάξει ὄλους τοὺς λαοὺς γύρω Του, καὶ τότε θὰ συντελεστεῖ ἡ Κοινὴ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν καὶ ἡ κρίσις τοῦ κόσμου. Μὲ αὐτὰ συμβάντα θὰ πραγματοποιηθεῖ ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, δηλαδή, τότε θὰ συμβεῖ ἡ ἀληθινὴ ὑπαρξὴ τῆς δημιουργίας. Μέχρι τότε, ἡ Ἐκκλησία, δηλαδή, ἡ Θεία Λειτουργία πού εἶναι Σύναξις πολλῶν γύρω ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον, εἶναι εἰκόνα τῆς μέλλουσας Βασιλείας.

Ἡ ἀλήθεια τῆς ὑπάρξεως τῆς δημιουργίας ἢ ἀλλιῶς, ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, εἶναι πάνω ἀπ' ὅλα, ἔργο τοῦ Θεοῦ, καὶ ὄχι τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὅτι ἡ μελλοντικὴ Βασιλεία ἀποκαλύπτεται σὲ ἐμᾶς μὲ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, ὁ μητροπολίτης Περγάμου, τὸ τόνιζε ιδιαίτερα. Διότι πολλοί, τὴ μέλλουσα Βασιλεία τὴν ταυτίζουν μὲ τίς ἀνθρώπινες δυνάμεις καὶ ἐνέργειες καὶ τὴν ἀνθρώπινη δραστηριότητα. Μὲ ἕνα εἶδος ἀριστοτελικῆς ἐντελέχειας. Σὰν νὰ πρόκειται οἱ ἄνθρωποι, τηρώντας ὄλους τοὺς θεϊκοὺς καὶ ἀνθρώπινους ἠθικοὺς νόμους νὰ ὑπερβοῦν τὸ θάνατον καὶ νὰ κτίσουν ἕναν παράδεισον ἐπάνω στὴ γῆ. Κάτι πού φυσικὰ

είναι αδύνατο. Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἔργο τοῦ Θεοῦ τὸ ὁποῖο μᾶς φανερώνεται στὴν ἱστορία μέσῳ τῶν γεγονότων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅπως, περισσότερο, καὶ δι' αὐτῶν τῆς Καινῆς, ἐνῶ μετὰ τὴν Ανάληψη τοῦ Χριστοῦ διὰ μέσου τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδή, μέσῳ τῆς Εὐχαριστίας, καὶ θὰ ἔλθει ὀλοκληρωτικά, ὅταν ὁ Χριστὸς ἐκ νέου ἔλθει ἐν δόξῃ καὶ δυνάμει, πὺ σημαίνει ὅτι εἶναι ἔργο τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι τοῦ ἀνθρώπου. Γιατί, ὅμως, εἶναι σημαντικό αὐτὸ νὰ τονισθεῖ καὶ σὲ ποιὸ συσχετισμὸ βρίσκεται αὐτὴ ἡ ἐσχατολογικὴ ὄντολογία (ὡς θέλημα τοῦ Θεοῦ) μετὰ τὴν ἐκ βαθέων ἀναζήτησι καὶ κραυγὴ τοῦ ἀνθρώπου γιὰ ὄντολογικὴ ἐλευθερία καὶ ἀθάνατη ὑπαρξί;

Τὸ πρωταρχικὸ αὐτὸ ζήτημα - τὰ Ἐσχατα ὡς τὸ ἀληθινὸ καὶ ἀθάνατο εἶναι τοῦ ἀνθρώπου καὶ σύμπασας τῆς δημιουργίας, ὑπάρξεως, ἡ ὁποία συσχετίζεται καὶ ἄρρηκτα συνδέεται μετὰ τὸ τέλος τῆς ἱστορίας - βρίσκεται σὲ συνάρτησι μετὰ τὸ παραπάνω κεφαλαιῶδες πρόβλημα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὸ ὁποῖο δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὴν ἐλευθερία σὲ σχέσι μετὰ τὴν ἴδια τοῦ τὴν ὑπαρξί, ὡς προσώπου, καθὼς καὶ μετὰ τὴν ἴδια τὴν ὑπέρβασι τοῦ θανάτου. Ὅταν ἀναφερόμαστε στὰ τελευταῖα ὅσα μέλλει γενέσθαι τῆς ἱστορίας, δηλαδή, στὰ Ἐσχατα, ὡς τὴ μόνη ἀλήθεια τῆς ὑπάρξεως, ἀναδεικνύεται σὲ ὅλο του τὸ μεγαλεῖο τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἀθάνατη ὑπαρξί τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται καὶ ἀπὸ τὴ δική του ἐλευθερία, γεγονὸς τὸ ὁποῖο διεξάγεται μέσα στὴν κοινωνία μετὰ τὸ Θεὸ καὶ μετὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, καὶ μετὰ τὴν ὑπόλοιπὴ φύσι, ἐν Χριστῷ. Ἐὰν ἡ ἀθανασία εἶχε δοθεῖ στὸν ἄνθρωπο στὴν ἀρχὴ τῆς δημιουργίας σὰν ἀθανασία τῆς φύσεώς του, τότε ἡ ὑπαρξί θὰ ἦταν ἐπιβεβλημένη, ὑποχρεωτική, πὺ σημαίνει, θὰ ἦταν μιὰ ἀνάγκη τόσο γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ὅσο καὶ γιὰ τὴν ὑπόλοιπὴ κτίσι. Τότε ὁ ἄνθρωπος δὲν θὰ ἦταν ὄντολογικὰ ἐλεύθερος. Ὡς ἐκ τούτου, ὅμως τότε, τίθεται τὸ ἐρώτημα: εἶναι, ἄραγε, ὁ ἄνθρωπος ἄνθρωπος, καὶ εἶναι, ἄραγε, εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ἐὰν δὲν εἶναι ὄντολογικὰ ἐλεύθερος; Ἐὰν καὶ ἐφόσον ἡ ἐλευθερία δὲν εἶναι ὄντολογικὴ τότε αὐτὴ οὔτε κἂν ὑπάρχει, καὶ κατὰ συνέπειαν αὐτοῦ, δὲν ὑπάρχει τότε οὔτε ὁ ἄνθρωπος. Ἐν τούτοις, ὁ ἄνθρωπος μέσα στὴν Ἐκκλησία ὑπάρχει ὄντολογικὰ ἐλεύθερος, θέλει καὶ ὑπάρχει, καὶ αὐτὴ του τὴν ὑπαρξί τὴν ἐκδηλώνει διὰ τοῦ ἱεροῦ Βαπτίσματος ὡς κοινωνίας μετὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ μετὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἐν τῷ Χριστῷ.

Ἡ Κοινωνία τῆς Θείας Λειτουργίας ἡ ὁποία φανερώνει τὸ Χριστὸ ὡς προεστώτα, δηλαδή, ὡς Κεφαλὴ τῆς κοινωνίας τῶν πολλῶν (ἀνθρώπων) καὶ τῆς κτίσεως, σύμφωνα μετὰ τοὺς λόγους τοῦ μητροπολ. Περγάμου ὁ ὁποῖος σὲ αὐτὸ τὸ θέμα διαδέχεται τὴ διδασκαλία τῶν

ἀγίων Πατέρων – για παράδειγμα τοῦ Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητῆ (βλ. «Μυσταγωγία»), εἶναι ἐδῶ καὶ τώρα εἰκόνα μόνον, καὶ πρόγευση τῆς ἀθανάτου ὑπάρξεως συνολικῆς τῆς δημιουργίας, δηλαδή, τῆς μελλούσης Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ ὄχι ἡ ἴδια ἡ Βασιλεία.¹⁶ Αὐτὸ εἶναι ἰδιαίτερα σημαντικό νὰ τὸ τονίσουμε, εἰδικὰ ὅταν μιᾶμε γὰ τὴν ἐλεύθερη ὑπαρξη τοῦ ἀνθρώπου, διότι ὁ ἀνθρώπος μὲ τὸ νὰ γίνεται μέλος τῆς εὐχαριστιακῆς Κοινότητος ἀποδεικνύει τὴν ἀληθινὴ του ἐλευθερία. Τὴν φανερῶνει ὡς πίστη, δηλαδή ὡς ἀγάπη ἀπέναντι στοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς συνανθρώπους του (βλ. Α' Κορ 13).

Διότι, ἐὰν ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἦταν σὲ πληρότητα ἐδῶ καὶ τώρα παρόντα, ποιὸς θὰ μπορούσε νὰ ἀρνηθεῖ, τὸ νὰ γίνεи μέλος τοῦ Χριστοῦ καὶ αὐτῆς τῆς Βασιλείας; Ἀλλὰ τότε, αὐτὴ ἡ ἔνταξη καὶ ἡ ιδιότητα τοῦ μέλους δὲν θὰ ἦταν ἐλεύθερη (ἐκδήλωση ὄντολογικὰ ἐλεύθερης βούλησης). Ἐνῶ τοιοῦτοτρόπως, γενόμενος κάποιος μέλος μιᾶς μέλλουσας Βασιλείας πού ἀκόμη δὲν ἔχει ἔλθει, δηλαδή, γενόμενος μέλος αὐτῆς, μόνον μὲ βάση τὴν πίστη (βλ. Ἐβ 11) καὶ τὴν ὑπόσχεση, ὁ ἀνθρώπος μὲ ἕναν ἀληθινὸ τρόπο ἐκδηλώνει τὴν ἐλευθερία του – τὴν ἐκδηλώνει μὲ τὸ ὅτι γίνεται ἀθάνατο ὄν, ἀθάνατο πρόσωπο. Αὐτὸ, μὲ τὸν πιὸ τρανὸ τρόπο τὸ ἀποδεικνύουν οἱ ἅγιοι Μάρτυρες τοῦ Χριστοῦ οἱ ὁποῖοι δίνουν τὰ πάντα χάριν τῆς κοινωνίας μὲ τὸ Χριστό – δίνουν τὴν ἴδια Τοὺς τὴ ζωὴ, πού σημαίνει, ὅτι ἐκφράζουν τὴν ἐλευθερία τους ὡς ἀγάπη ἀπέναντι στοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ, καὶ ἔτσι θεώνονται – γίνονται ἀθάνατα πρόσωπα καὶ μέλη τῆς Βασιλείας.

Συμπεράσματα

Τὸ θεολογικὸ ἔργο τοῦ μακαρία τῆ λήξει ἀειμνήστου μητροπολίτου καὶ διδασκάλου Ἰωάννου Ζηζιούλα εἶναι πολυσύνθετο, πολυδιάστατο καὶ βαθυστόχαστο θεολογικὸ γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ περιγραφεῖ σὲ ἕνα σύντομο ἄρθρο ὅπως εἶναι αὐτὸ τὸ δικό μας. Γιὰ τὸ λόγο αὐτό, καὶ ἐπιλέξαμε μόνο κάποιες ἀπὸ τὶς θεματικὲς ἐνότητες τὶς ὁποῖες τόνισε στὴ Νεοπατερικὴ του σύνθεση ὁ μακαριστὸς μητροπολίτης καὶ θεολόγος. Εἶναι τομεῖς πού ἀφοροῦν στὴν ὄντολογία καὶ στοὺς ὁποίους ἀναφερθήκαμε περιληπτικά. Σύνολη ἡ θεολογία τοῦ αἰδίου Πατρὸς καὶ ἱεράρχου κυροῦ Ἰωάννου σχετίζεται πρωτίστως μὲ τὰ ὄντολογικὰ προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου γενικώτερα, καὶ ὡς ἐκ τούτου καὶ μὲ ἐκεῖνα

¹⁶ βλ. Μητρ. Περγάμου, Εὐχαριστία καὶ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, περ. «Σύναξη», τ. 49, 51- 52, Ἀθήνα, 1994.

του σημερινού ανθρώπου και ολόκληρης της κτίσεως. Τα θέματα αυτά άφορουν κυρίως το πρόσωπο, την έλευθερία και την υπέρβαση της φθοράς και του θανάτου. Η θεολογία Του, όπως είδαμε, θεμελιώνεται στη διδασκαλία των άγιων Πατέρων της πρώτης Έκκλησίας, όπως και στο γεγονός της Θείας Λειτουργίας, διότι η Θεία Ευχαριστία, για τον άλησμόνητο ιεράρχη και άκαδημαϊκό διδάσκαλο Ιωάννη Ζηζιούλα, άποτελεί άποκάλυψη της μέλλουσας Βασιλείας του Θεού, ή όποια είναι ή άλήθεια της υπάρξεως της Δημιουργίας του Θεού, και ως τέτοια, συνιστά και το μοναδικό πρότυπο του τρόπου ζωής του ανθρώπου και του κόσμου στην προοπτική της αιώνιου υπάρξεως αυτών, αλλά έρμηνευόμενη στη βάση του Μυστηρίου του Προσώπου, και της έλευθερίας του να υπάρχει, όπως και της υπάρξεως ολόκληρης της Δημιουργίας. Τα ζητήματα αυτά, καταλαμβάνουν ιδιαίτερη θέση, τόσο στην Έκκλησία, όσο και στη σύγχρονη κοινωνία.

Σε αντίδιαστολή με τη σύγχρονη φιλοσοφική, αλλά σε μεγάλο βαθμό και θεολογική προσέγγιση, ιδιαίτερα των Δυτικών θεολόγων, οι όποιοι κατανοούν το πρόσωπο του ανθρώπου σαν άτομο, ο Περγάμου Ιωάννης βιώνει το πρόσωπο ως κοινωνία με τον άλλον. Οί συνέπειες του έξατομικισμού του προσώπου οδηγούν στο να πραγματώνεται το ίδιο δια της άρνήσεως του άλλου, έως του σημείου άκόμη και αυτής της έξολοθρεύσεως του. Είναι γνωστή ή ρήση του υπαρξιστή φιλοσόφου: «ό άλλος είναι ή δική μου κόλαση», ή εκείνη πάλι, της μηδενιστικής φιλοσοφίας ή όποια βλέπει την έλευθερία του ανθρώπου - εάν αυτή ή έλευθερία θα ήταν «άπόλυτη», ως εκείνη που οδηγεί στο μη είναι (πρβλ. Φ. Ντοστογιέβσκι, Τα κακά πνεύματα). Σε αντίθεση με αυτό, το πρόσωπο ως κοινωνία προϋποθέτει άπόλυτα τον άλλον και την κοινωνία με αυτόν, για να υπάρχει. «Ο άλλος είναι ό παράδεισός μου, και εγώ χωρίς τον άλλον δεν μπορώ να υπάρχω», θα έλεγε ό μακαριστός μητροπολίτης Περγάμου. Ένα συγκεκριμένο πρόσωπο, δηλαδή, το «εγώ» ποτέ δεν υπάρχει χωρίς ένα «έσύ» και την κοινωνία μαζί του. Η διαφορετικότητα και το ανεπανάληπτο (ή μοναδικότητα) του προσώπου άποτελούν καρπό της κοινωνίας. Το πρόσωπο είναι αυτό που είναι, μόνον σε κοινωνία με, τουλάχιστον, ένα άλλο πρόσωπο.

Άλλο στοιχείο που είναι άπολύτως άπαραίτητο για την ύπαρξη του προσώπου είναι ή άθανασία του. Ως εκ τούτου, ένεκεν της πλήρους πραγματοποίησης του ανθρώπου ως προσώπου είναι άναγκαία ή κοινωνία μετά του Θεού. Διότι, ό άνθρωπος μπορεί να είναι πρόσωπο και σε κοινωνία με κάποιον άλλον άνθρωπο. Η κοινωνία, όμως, αυτή

λήγει με τὸ θάνατο, καὶ τότε παύει καὶ τὸ πρόσωπο μετὰ τὴν ἀπώλεια τοῦ ἄλλου προσώπου. Αὐτό, μᾶς κάνει νὰ στραφοῦμε στὴν κοινωνία με τὸ Χριστὸ μέσα τὴν Ἐκκλησία, δηλαδή, σὲ ἓναν εὐχαριστιακὸ τρόπο ζωῆς, σύμφωνα με τὸν ὅποιο, ταυτόχρονα συνάπτουμε κοινωνία με τὸ Θεὸ ἀλλὰ καὶ με τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, δίχως τὴν ὁποία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξει πραγμάτωση τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἐλευθέρου καὶ ἀνεπανάληπτου προσώπου.

Μιά τέτοιου εἴδους, ὄντολογικοῦ χαρακτήρα, προσέγγιση στὴ θεολογία, ὅπως αὐτὴ πού ἔκανε ὁ μακαριστὸς μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης Ζηζιούλας εἶναι ἡ ἐνδεδειγμένη, δεδομένου τοῦ ὅτι καὶ οἱ Απόστολοι, ὅπως καὶ οἱ μεταγενέστεροι μεγάλοι ἄγιοι καὶ οἰκουμενικοὶ Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας — ὅπως καὶ ὁ ἴδιος δὲν παρέλειπε νὰ τονίζει — με τέτοιον τρόπο προσέγγιζαν τὴ θεολογία. Γιὰ τὸ λόγο αὐτό, τὰ κύρια θέματα τοῦ κηρύγματος τῶν Αποστόλων ἦταν τὰ γεγονότα τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅλα αὐτά, με σκοπὸ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ κάθε ἀνθρώπου ἀπὸ τὸ θάνατο. Περὶ αὐτοῦ μαρτυρεῖ ὁλόκληρη ἡ Εὐαγγελικὴ ἀποκάλυψη τῆς Καινῆς Διαθήκης. Γιὰ παράδειγμα, ὁ ἀπόστολος Παῦλος γράφοντας πρὸς τοὺς Κορινθίους, ἐξαίρει τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Χριστὸς πέθανε καὶ τὴν τρίτῃ Ἡμέρα ἀνέστη ἀπὸ τοὺς νεκροὺς καὶ ὅτι ἔτσι, «πρωτότοκος τῶν νεκρῶν ἐγένετο». Ὅταν ὁ Χριστὸς ἔλθει καὶ πάλι ἐν δόξῃ καὶ με ἰσχύ, τότε θὰ συντελεστεῖ καὶ ἡ κοινὴ Ἀνάσταση καὶ «ὁ ἔσχατος ἐχθρὸς» (πὺ σημαίνει: ὁ μεγαλύτερος, δηλ., ὁ θάνατος) θὰ καταργηθεῖ.

Μολοντί, ἡ θεολογία τῶν ἁγίων Αποστόλων, ὅπως καὶ τῶν μετέπειτα ἁγίων Πατέρων πραγματεύεται καὶ ἄλλα προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ὀφθαλμοφανές, ὅτι τὸ κατ' ἐξοχὴν οὐσιαστικὸ πρόβλημα τῆς χριστιανικῆς θεολογίας καὶ πίστεως ἐντοπίζεται στὴν ἀπελευθέρωση τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου ἀπὸ τὸ θάνατο. Τὸ βασικὸ ζητούμενο εἶναι ἡ Κοινὴ Ἀνάσταση καὶ ἡ αἰώνια ὑπαρξὴ σύμπασας τῆς δημιουργίας. Ἐξάλλου, γι' αὐτὸ καὶ τὸ κήρυγμα τῶν Αποστόλων εἶναι ἡ «χαρούμενη ἀγγελία, τὸ εὐ—ἀγγέλιο» πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἐπειδὴ ἀκριβῶς τοὺς ἀναγγέλει τὴν ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ θανάτου ὡς τὸν μεγαλύτερο ἐχθρὸ ὅλων τῶν ἐμβίων ὄντων, καὶ ἰδιαίτερα τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὅποιος, βιώνει τὸ θάνατο ὡς τὴ μεγαλύτερη τραγωδία, καὶ ἐξαυτοῦ, καὶ τὴν αἰώνια ζωὴ, ὡς ζωὴ με τὸ Χριστὸ καὶ ἐν τῷ Χριστῷ. Διαφορετικά, «...ἐὰν οἱ νεκροὶ δὲν ἀναστηθοῦν, τότε ἄς τρώμε καὶ ἄς πίνουμε, διότι αὐριο θὰ πεθάνουμε» (πρβλ. Α' Κορ 15, 1–32). Με ἄλλα λόγια, ἡ θεολογία τῶν πανευφήμεων Αποστόλων, ὅπως καὶ τῶν πρώτων

Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποία διαδέχθηκε, ἀκολούθησε, συνέχισε καὶ προήγαγε καὶ ὁ αἰμίμηστος μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης, εἶναι δομημένη καὶ ἀνεπτυγμένη σὲ σχέση καὶ γύρω ἀπὸ τὰ ὄντολογικὰ προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου. Καθότι καὶ διότι, ἐὰν καὶ ἐφόσον (ὃ μὴ γένοιτο), ἡ θεολογία πάψει νὰ ἀσχολεῖται μὲ τὸ πρόβλημα τοῦ θανάτου — τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ πρόβλημα κατ' ἐξοχὴν ὄντολογικό — καὶ μὲ τὴν κατάργησή τοῦ, ὅπως καὶ μὲ τὸ ζητούμενο τῆς αἰωνίου ζωῆς κάθε ἀνθρώπου καὶ παντὸς τοῦ κόσμου, ὄρατοῦ τε καὶ ἀόρατου, τότε ἡ θεολογία δὲν θὰ εἶναι πλέον κἂν ἀπαραίτητη.

International dialogue between the Anglican Communion and the Orthodox Church Historical overview

Athenagoras Peckstadt, Metropolitan of Belgium

In this brief presentation of this bilateral dialogue, I would first like to give a brief history of the main contacts that took place between representatives of the Anglican and Orthodox Churches. I will then talk about the objectives of this dialogue, and end with the fruits of it, especially by the production of texts adopted jointly.

1. The first important contacts between the two Churches

Let me begin with a few words about previous contacts between the Anglican and Orthodox Churches. It is known that in 1534, during the reign of Henry VIII, the English Church severed all ties with the Roman Church and established itself as an independent Church. At the same time, the Reformation and therefore the Anglican Church sought to enter into contact with the Orthodox East. These relationships, as well as the general desire of Anglicans to be united with the Orthodox Church, have been warmly welcomed by the Ecumenical Patriarchate.¹⁷ This is why there has always been an honest dialogue between the two Churches. In the 17th century, an exchange of letters took place between the archbishops of Canterbury and the bishops of the East. One of them was metropolitan Gabriel Seviros who, as Metropolitan of Philadelphia, was the Exarch of the Ecumenical Patriarchate in Western Europe and resided in Venice. metropolitan Gabriel, for example, wrote a letter in 1615 to George Abbot, the archbishop of Canterbury, asking him to pray for the unity of the Church of Christ in the hope that the Anglican Church would unite with the only true Church, the Orthodox.¹⁸ This letter shows that Gabriel Seviros

¹⁷ Vassiliki El. Stathokosta, "Relations between the orthodox and the anglicans in the twentieth century: a reason to consider the present and the future of the theological dialogue," *Eccelesiology* 8 (2012), 353.

¹⁸ Τ. Π. Θέμελη, "Επιστολή του ἁγίου Φιλαδελφείας πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τῶν Ἀγγλων," *Νέα Σιών* 8 (1909), 256.

maintained very good contacts with the Anglican Church.¹⁹

A little later, Cyril Lucaris, who was initially patriarch of Alexandria, then ecumenical patriarch, also maintained good contacts with archbishop Robert Abbot and his successor. In his letters Lucaris asked if the English Church could help in the training of some Greek clerics.²⁰ It was a period when the Orthodox Church was under Ottoman rule and limited in the organization of theological institutions. He knew better than anyone that he preferred not to send them to Venice or Padua, where they would be prey to Roman propaganda. It was more prudent to send them to England, Geneva or Leiden.²¹ Indeed, the Church needed a well-trained clergy capable of resisting the maneuvers of the Jesuits and other organizations which, since the mid-16th century, had been trying to convert Orthodox Christians to Catholicism.²² This question was very sensitive among the Greeks and among Orthodox Christians in general. Their faith was the only thing they retained as their identity. This faith was respected by Mehmet II and should not be taken away from them by the Latin Christians!²³ This is how some of Lucaris' disciples were sent to England to study.²⁴ This was

¹⁹ Δημητρίου Ε. Φύκα, “Ο Γαβριήλ Σεβήρος και ἡ στάση του στὰ πνευματικὰ προβλήματα τῆς ἐποχῆς του,” (διδασκατορικὴ διατριβή), (Αθήνα, 2008), 155.

²⁰ W. B. Patterson, *King James VI and I and the reunion of Christendom* (Cambridge: Cambridge University Press, 1997), 199–200.

²¹ Such as Mitrophanes Kritopoulos, who studied at Oxford and later became Patriarch of Alexandria; Maximus Kalliopolitis, who translated the New Testament into modern Greek in 1638; Nicodemus Metaxas, a monk from Cephalonia who lived in London and later became Metropolitan of Corfu; Nathanael Konopios, who worked in Leiden and Oxford on the translation of Calvin's *Institutiones* and later became Metropolitan of Smyrna; Hierotheos Avvatiος of Cephalonia, who enrolled at the University of Leiden; not forgetting Meletios Pantogalos, who was Metropolitan of Ephesus and a great defender of Cyril Lucaris and stayed in Leiden. See also: John Mason Neale, *A History of the Holy Eastern Church: the Patriarchate of Alexandria*, Vol. 2, (London: Joseph Masters, 1847), 384–385.

²² Neale, *A History of the Holy Eastern Church*, (London: Joseph Masters, 1847), 365. Voir aussi: Dirk Christiaan Hesseling, *Uit Byzantium en Hellas* (Haarlem: H.D. Tjeenk Willink & zoon, 1911), 128–129. En οοκ: Χρήστου Γιανναρά, Ὁρθοδοξία καὶ Δύση στὴ νεώτερη Ἑλλάδα, (Αθήνα: Ἐκδόσεις Δόμος, 1992), 94–100.

²³ Hesseling, *Uit Byzantium en Hellas*, (Haarlem, 1911), 132.

²⁴ Steven Runciman, *The Great Church in Captivity. A study of the Patriarchate of*

the case for Mitrophanes Kritopoulos who, thanks to a scholarship from archbishop Abbot, was able to study at Oxford for five to six years, but also for the chancellor of the Ecumenical Patriarchate, archimandrite Nathanael Konopios, who not only there made brilliant studies but continued them at the University of Leiden, where he worked in defense of his mentor Cyril Lucaris. It is not known exactly when he returned to Oxford, but what is certain is that the English allowed him to celebrate the liturgy at Christ Church in Oxford.²⁵ Konopios made a strong impression on John Evelyn, a 17th century philosopher and author, because he was the first person he saw preparing and drinking coffee.²⁶

A few years later, the founding of the Greek College in Oxford (1699-1705) allowed Greeks to study at this famous university.²⁷ In the meantime, the large Greek community of wealthy people and intellectuals which had formed in London, had an Orthodox church built in the Soho district of London at the end of the 17th century, thanks to the intervention of the archbishop of Canterbury. Not without difficulty, however...²⁸

Since then, friendly relations between the two Churches have continued. We are not going to describe these first contacts in detail here. But, it is important to emphasize that, from the beginning, theology occupied a central place in these friendly relations between Anglicans and Orthodox. These and other contacts led in 1698 to the establishment of a publishing house, known as the *Society for Promoting Christian Knowledge*, which produced numerous works on Orthodoxy.²⁹ In his book *“Anglicans and Orthodox. Unity and subversion,”* Judith Pinnington shows in detail the extent to which Anglicans of the time were interested in Orthodoxy.³⁰ But

Constantinople from the eve of the Turkish conquest to the Greek war of independence, (Cambridge: Cambridge University Press, 1968), 294–295.

²⁵ Δ.Ν., “Ναθαναήλ Κανώπιος,” Πανδώρα 21 (1871), 449.

²⁶ *The general biographical dictionary: containing an historical and critical account of the most eminent persons in every nation, particularly the British and Irish, from the earliest accounts to the present time*, Vol. XIII, (London, 1814), 413.

²⁷ Βασιλείου Σταυρίδου, *Ίστορία του Οικουμενικού Πατριαρχείου (1453-σήμερον)*, (Θεσσαλονίκη: Έκδοτικός Οίκος Άδελφών Κυριακίδη, 1987), 44.

²⁸ Runciman, *The Great Church in captivity*, (Cambridge: Cambridge University Press, 1968), 296–299.

²⁹ Βασιλείου Θ. Σταυρίδου, “Ορθοδοξία καὶ Ἀγγλικανισμός,” *Θεολογία*, τ. ΑΒ' (1963), 478.

³⁰ Judith Pinnington, *Anglicans and orthodox. Unity and subversion (1559–1725)*,

English people also visited Orthodox regions and wrote about it. First, Sir Paul Ricaut, successively consul in Constantinople then in Smyrna. Later, in the 19th century, John Mason Neale wrote books on the history, life and worship of the Orthodox Church, which still have some value today.³¹

Another ecumenical patriarch whose name often comes up in inter-church relations of his time is Gregory VI. Patriarch twice in the middle of the 19th century, he sent numerous letters to Orthodox bishops asking them to authorize the celebration of mixed marriages, but also the celebration of funerals for non-Orthodox people.³²

A high point of the mid-19th century was *The Oxford Movement* (1833–1845). A reactionary movement from Oxford University, it advocated the restoration of lost Christian traditions and their integration into Anglican theology and liturgy. Hence the publication of the English translation of numerous works of the fathers of the Church of the East and West, such as those of Augustine, Cyril of Alexandria, John Chrysostom, Athanasius the Great and by Gregory the Theologian. This brought Anglican scholars back to the patristic tradition of the ancient undivided Church and made them yearn even more for a theological dialogue with Orthodoxy. *The Oxford Movement*, for its part, allowed the Orthodox to appreciate the Anglicans.³³ This emerges, for example, from the theological discussions that Alexander Lycourgos, Greek archbishop of Syros, Tinos and Milos, had in 1869 with high-ranking Anglican representatives. The objective of these interviews was to establish points of agreement and disagreement between the two parties.³⁴

The Anglican Church was not only in contact with representatives of the Ecumenical Patriarchate, but also had contacts with leading bishops and theologians of the ancient Patriarchates of Alexandria and Jerusalem, especially since the 19th century. The Russian Church did this initially through the *Russian Bible Society*.³⁵

These relationships were, however, eclipsed by a wave of proselytizing on the part of Anglicans in the late 18th and early 19th centuries. The crisis

(Gloucester, 2003).

³¹ Σταυρίδου, “Ορθοδοξία και Αγγλικανισμός,” 484.

³² Σταυρίδου, “Ορθοδοξία και Αγγλικανισμός,” 484–485.

³³ Stathokosta, “Relations between the orthodox and the anglicans,” 354.

³⁴ Stathokosta, “Relations between the orthodox and the anglicans,” 354.

³⁵ Σταυρίδου, “Ορθοδοξία και Αγγλικανισμός,” 483.

was fortunately short-lived, as through a declaration at the *Third Lambeth Conference* (1888) it was stipulated that the Anglican Communion had no intention of converting members of the Orthodox Church.

Despite the many good contacts between Anglicans and Orthodox, the moment was not at all conducive to unity between the two Churches. The Orthodox Church was in a difficult situation and was a plaything between the Roman and Protestant Churches. What is very important, however, is that in the early 17th century the East opened up to closer contact with the English Church.³⁶ Additionally, Orthodox theology was considered by some English people to be a purer form of the Christian faith than conflicting Western versions.³⁷ English theologians also saw much in common between the two Churches. Both attach great importance to sacred scripture and the writings of the fathers of the Church, to historical confessions of faith and to ancient conciliar descriptions of faith and ecclesial order, but also to the need for a conciliar form of decision-making.

These were the first remarkable contacts between Anglicans and Orthodox. It is certain that the aforementioned figures, such as George Abbot, Gabriel Séviros, Cyril Lucaris, Mitrophanes Kritopoulos and Nathanael Konopios, but others too, laid the foundations on which subsequent generations could build.

2. More structural contacts

Since the founding of the *Anglican Diocese of Gibraltar* (1842)—which was given responsibility for all parishes in Europe except those in the United Kingdom and Ireland—its bishop has been in constant contact with the Ecumenical Patriarchate and various Orthodox hierarchs. He was considered the *apokrisarios* (representative) of the archbishop of Canterbury to the Ecumenical Patriarchate.³⁸

In 1857, Anglicans, Roman Catholics and Orthodox established the *Association for the Promotion of the Unity of Christendom* with the aim of restoring the visible unity of Christianity through common prayer. Its operation did not last long because, in 1864, the Vatican sent a letter to

³⁶ Patterson, King James VI and I and the reunion of Christendom, 217.

³⁷ Patterson, King James VI and I and the reunion of Christendom, 219.

³⁸ Σταυρίδου, “Ορθοδοξία και Αγγλικανισμός,” 486.

Anglican bishops prohibiting Roman Catholics from participating.³⁹

In 1902, ecumenical patriarch Joachim III officially requested all local Orthodox Churches to clarify their position on relations with other Churches. Five years later, archimandrite Constantine Pagonis was appointed as the official representative of the Ecumenical Patriarchate to the Archbishop of Canterbury.⁴⁰ In 1918, the archbishop of Athens, Meletios Metaxakis (the future ecumenical patriarch), led a delegation of Orthodox bishops and theologians in a sincere dialogue with Anglicans. This was likely a starting point in the developments of the ecumenical movement during the 20th century. This allowed a clear position of the Orthodox in relation to Western Christianity. These contacts led to the creation of the *Faith and Order Commission*. This work consisted mainly of recording the differences between the two Churches, but also of studying ways to find solutions to doctrinal and ecclesiological conflicts. During the two consultations which took place in 1918 in New York and England, the following questions were among others discussed: 1. the validity of the Anglican ecclesial ministry, 2. the filioque,⁴¹ 3. the ecumenical councils, 4. the sacraments, ... Regarding the first point—that of the recognition of the Anglican ecclesial ministry—the Orthodox representatives indicated that Orthodoxy could recognize the function by *economia*, provided that Anglicans accept ordination as a sacrament. Anglicans accepted it and recognized ordination as a sacrament.⁴²

The dialogue between the Anglican and Orthodox Churches has continued mainly within the framework of the Lambeth Conferences or the synods of all the Anglican bishops of the world. The first Lambeth Conference, in 1867, dealt with the unity of the Churches. Representatives

³⁹ Georges Florovsky, "The orthodox churches and the ecumenical movement prior to 1910," in *A history of the ecumenical movement (1517–1968)*, edited by Ruth Rouse and Stephen Charles Neill, (Geneva: WCC Publications, 1993), 202. Voir aussi: Henry Renaud Turner Brandreth, "Approaches of the churches towards each other in the nineteenth century," in *A history of the ecumenical movement (1517–1968)*, edited by Ruth Rouse and Stephen Charles Neill, (Geneva: WCC Publications, 1993), 278–279.

⁴⁰ Stathokosta, "Relations between the orthodox and the anglicans," 355.

⁴¹ The Anglicans considered the addition of filioque to be inaccurate, but for practical reasons they will not rule it out immediately. See: Stathokosta, "Relations between the orthodox and the anglicans," 358.

⁴² Stathokosta, "Relations between the orthodox and the anglicans," 356–357.

of local Orthodox Churches have been invited since 1920 to these synods which take place every ten years. It was mainly bishops and theologians who were already participating in official and unofficial bilateral dialogues who were delegated. This was the time when many Orthodox immigrants came to settle in Western Europe, particularly after the Russian Revolution and the catastrophe in Asia Minor.

At the Lambeth Conference of 1920, Anglicans were keen to know why intercommunion was impossible. The Orthodox argued that there must first be unity of doctrine and asked that they be given time to explain themselves. From then on, the dialogue continued slowly but surely. After the Lambeth Conference of 1930, a subcommittee was created within the Anglican Communion to maintain contacts with the so-called Episcopalian Churches (Churches which recognize the episcopal ministry). The Orthodox Church has also been counted among the Episcopalian Churches. The Orthodox delegation was led by the patriarch of Alexandria, Meletios Metaxakis, and included representatives of ten local Orthodox Churches. The objective was to establish a theological commission common to the two Churches. It was decided that this commission would be appointed by the archbishop of Canterbury and the ecumenical patriarch. The first Orthodox president was the representative of the Ecumenical Patriarchate, the late Germanos Strinopoulos, who, as metropolitan of Thyateira, was responsible for the Orthodox parishes of Western Europe. He lived in London.

3. The establishment of an official Anglican-Orthodox dialogue

It was only after the pan-Orthodox conferences held in Rhodes in the early 1960s that an official dialogue commission was established in 1966 at the initiative of ecumenical patriarch Athenagoras I and archbishop Dr. Michael Ramsey. This initiative was supported by all local Orthodox Churches. This commission, initially called the Anglican-Orthodox Joint Doctrinal Discussions (AOJDD), was renamed the International Commission for Anglican-Orthodox Theological Dialogue (ICAOTD) in 1990. The main objective of the commission is to restore visible unity between the two Churches. Russian archbishop Basil Krivocheine, who lived in Brussels for almost 25 years, was a prominent member of the Commission and noted that: *...the aim of our dialogue is that we are ultimately visibly united in one Church, to which we can add that it is necessary «...to examine the fundamental questions on which there is doctrinal agreement or disagreement in*

our Churches.»⁴³

The actual dialogue could begin; it included several phases. In a short article published by the Orthodox Academy of Volos, professor Bogdan Lubardic lists these steps as follows:⁴⁴

1. The initial phase (1962–1966) consisted mainly of initiating dialogue.
2. This was followed by a preparatory phase (1966–1972), during which the two Churches held separate preparatory meetings.
3. It was then followed by a first series of ‘*Common Conversations*’ (1973–1976). The first meeting took place in Oxford in 1973. These discussions were devoted to certain theological topics and projects which were to serve as an introduction to the dialogue. The first text adopted is better known as The Moscow agreed Statement (1976). It covers topics such as the knowledge of God in Trinitarian and ecclesial contexts, the inspiration and authority of Sacred Scripture, Sacred Scripture and Tradition, the authority of the Ecumenical Councils, the addition of the filioque, the Church as a Eucharistic community, the invocation of the Holy Spirit and the ordination of women;
4. The second series of ‘*Joint Conversations*’ (1976–1984), after an intermediate period of crisis (1976–1978), led to the second joint declaration, The Dublin Agreed Statement (1984), with the themes: mystery from the church; faith in the Trinity; prayer and holiness; cult and tradition. The crisis arose from the decision of the Lambeth Conference in 1978 to now authorize the ordination of women. Then was added the possibility—at least in the United States and Canada—of the consecration of same-sex marriages and the ordination of homosexuals. A special meeting of the Commission devoted entirely to this question was immediately convened in Athens (1978). The reaction to this decision did not only come from the Orthodox side, but even threatened the unity of the Anglican Communion.⁴⁵ Some Orthodox members of the Commission believed that only (lay)

⁴³ Bogdan Lubardic, “Orthodox dialogue with the Anglican Church,” in *Orthodox Handbook for Teaching Ecumenism*, (Geneva: WCC Publications, 2014), 490.

⁴⁴ Lubardic, *Orthodox dialogue with the Anglican Church*, 490-491.

⁴⁵ Lubardic, *Orthodox dialogue with the Anglican Church*, 493.

professors would still participate in the dialogue and therefore no more bishops. Ultimately, this turned out to be unnecessary, and the clergy and hierarchs continued to actively participate in joint work. We also understood that the restoration of visible unity between the two Churches was not imminent, whatever the value of dialogue.⁴⁶ This is why the unity of the two Churches remains the objective of dialogue.

5. The third round of *'Joint Conversations'* (1984–2006) — again linked to a period of difficult and tense years, followed by a turning point in 1990 — bore fruit in the third The Cyprus Agreed Statement (2006), covering topics such as: the Trinity and the Church; Christ, Holy Spirit and Church; Christ, humanity and Church; episkope, episkopos and primacy; priesthood, Christ and Church; women and men, ministries in the Church; heresy, schism and the Church; welcome into communion.

According to Jonathan Goodall, the Cypriot declaration was intended as a means of placing the issue of women's ordination in a theological context.⁴⁷ Metropolitan Jean Zizioulas, who was then the Orthodox co-chair, said: *"Neither side of the Commission was convinced by the reasons given by the other regarding the ordination of women. The Orthodox are not convinced that the reasons given by the Anglican side for the ordination of women are really so serious and important that they should lead to this change which, as we all know, is a renewal of tradition. (...) These subjects [the ordination of women and homosexuality] must be treated with the greatest care so as not to become obstacles to our community."*⁴⁸

It is certain that on the one hand the rise of an ever greater liberalism (both in doctrinal and moral matters) within Anglicanism and on the other hand, a tendency towards fundamentalism within Orthodoxy have not facilitated the maintenance of a sincere dialogue between the two Churches. But both Churches have persevered and are aware that they must continue to pray to the Lord that all may become one. Metropolitan Kallistos affirms the need for a prophetic vision. Indeed, no progress can be made without repentance (metanoia in the sense of a change of mind and heart) and

⁴⁶ Lubardic, *Orthodox dialogue with the Anglican Church*, 493.

⁴⁷ Lubardic, *Orthodox dialogue with the Anglican Church*, 492.

⁴⁸ Lubardic, *Orthodox dialogue with the Anglican Church*, 492.

without always renewed openness to the Holy Spirit.⁴⁹

6. These two periods of crisis in dialogue led to a new understanding of the objectives and methods of dialogue. Since the New Valamo meeting (1990), optimism has returned. Gradually, and especially since the meeting in Crete (2009), we have increasingly moved towards a fourth series of joint discussions devoted to Christian anthropology. We asked ourselves the question in particular of knowing what it is to be a man in Christ?⁵⁰ Together we sought the meaning of man created in the image and likeness of Christ. This new series of joint conversations has revealed how Christian traditions from the East and West, both spiritual and theological, both ecclesiastical and academic, are working together toward a better understanding of faith in our Lord Jesus Christ. These conversations culminated in The Buffalo Agreed Statement (2015), entitled *In the Image and Likeness of God: A Hope-Filled Anthropology*. This text is the fruit of six years of study and dialogue and offers what Anglicans and Orthodox can say together about the human person, created in the image and likeness of God.

It was here that I was allowed to participate in the dialogue. Based on this joint declaration, work continues today on various themes, such as the responsibility of humanity towards the environment, questions of sexuality, the meaning of marriage and human intervention in the different phases of life (birth control, abortion, organ transplantation, euthanasia, etc.).⁵¹ During my co-chairmanship, a fifth joint statement has already been published: The Canterbury Agreed Statement (2020), entitled *Stewards of creation. A hope-filled ecology*. In the foreword of the two co-chairs, we can read: The questions of ecology, the safeguarding of creation and the dangers of climate change are very present throughout the world at the moment. However, the theological significance of man's role in the created order is both historical and eternal. (...) Both Orthodox and Anglicans have prioritized and engaged with ecological issues intensively in recent years.⁵²

⁴⁹ Judith Pinnington, *Anglicans and orthodox. Unity and subversion (1559-1725)*, Gloucester, 2003, p. xxvii.

⁵⁰ Duncan Reid, "Discussion of Theological Anthropology by The International Commission for Anglican-Orthodox Theological Dialogue," in *International Journal of Orthodox Theology*, 2.4 (2011), 21–29.

⁵¹ *In the image and likeness of God. A hope-filled anthropology*, The Buffalo Statement, agreed by the International Commission for Anglican-Orthodox Theological Dialogue, (London, 2015), ix.

⁵² *Stewards of creation. A hope-filled ecology*, The Canterbury Statement, agreed by

This year (2023) we published a new agreed document on euthanasia (dying well), the title of which is: *Our sure and certain hope. A Christian approach to living and dying.*

4. Mutual understanding and trust guarantee the continuation of dialogue

We usually hold an annual one-week plenary meeting. This plenary meeting benefits from the hospitality of the Anglican Communion for one year, and the following year from that of one of the local Orthodox Churches. Each local Orthodox Church has the right to send one delegate, and our Anglican brothers and sisters, for their part, appoint an equivalent number of delegates. Taking into account absences, this means that our meetings are attended by approximately twenty to twenty-five people. We also have an executive committee and an editorial committee, which meet as needed. The Patriarchate of Bulgaria and the Churches of Poland, Czechia and Slovakia do not participate in the work of the Commission. Due to known internal tensions, the Moscow Patriarchate also recently withdrew from the dialogue. We have issued 6 joint statements so far.

The Commission was led by a series of prominent Anglican hierarchs, including archbishop Robert Runcie, bishop Mark Dyer, bishop Henry Hill, archbishop Rowan Williams, archbishop Roger Herft, archbishop Ricard Clarke and archbishop Michael Lewis. The Orthodox co-presidents were archbishops Athenagoras Kokkinakis of Thyateira and Great Britain (1973–1979), Stylianos Harkianakis of Australia (1976), Methodios Fouyas of Thyateira and Great Britain (1980–1988) and metropolitans Jean Zizioulas of Pergamum (1989–2007) and Kallistos Ware of Diokleia (2007–2016), all from the Ecumenical Patriarchate of Constantinople.

The general spirit of our meetings is warm and friendly. The theological vision of the Anglicans of the Commission is close to that of the Orthodox. We are progressing slowly but surely in mutual understanding. This is why the Ecumenical Patriarchate, which heads the Orthodox Church, wants the Orthodox-Anglican dialogue to continue.

It cannot be denied, however, that highly controversial issues continue to trouble the dialogue, such as the ordination of women, same-sex marriage and the ordination of homosexuals. These questions do not facilitate the

the International Commission for Anglican-Orthodox Theological Dialogue, (London, 2020), ii.

search for visible unity. The Orthodox Church always recalls the common tradition which dates back to the time of the undivided Church, therefore to the first millennium of Christianity. Nevertheless, it is certain that common views on many issues are possible, that continuing dialogue with mutual respect and continuing to pray for the unity of all Christians are important. From now on, against the temptations of discouragement — if there are any — the Anglican-Orthodox dialogue will continue with prudence and lucidity, animated by faith, supported by the hope that God will accomplish his miracle of unity in unique Christ by his Holy Spirit.

Αντιφώνησις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σελευκείας Θεοδώρου κατὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ δεξιῶσιν
(Φανάριον, Χριστούγεννα 2023)

«Ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτω καὶ ἐγένετο· εἶη τό ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας»
(Ἰώβ 1:21).

Χριστούγεννα καὶ πάλιν εἰς τό ταπεινὸν καὶ ἐν ταυτῷ κλεινὸν σπήλαιον τοῦ Φαναρίου! Ὑμνολογικὴ φωνὴ ἀγγελῶν ἀκαταπαύστως ἐκ τῶν ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ Πανσέπτου Πατριαρχικοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου δοξολογούντων καὶ καλούντων τὴν θορυβουμένην καὶ κλυδωνιζομένην ἀνθρωπότητα εἰς προσκύνησιν τοῦ τεχθέντος Σωτῆρος διὰ τοῦ προσκλητηρίου περὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἱστορίας Οἴκου τῆς Μητροπόλεως τῶν ἑορτῶν· «Τὴν Ἐδέμ Βηθλεέμ ἤνοιξε, δεῦτε ἰδῶμεν· τὴν τροφήν ἐν κρυφῇ εὗρομεν, δεῦτε λάβωμεν· τὰ τοῦ Παραδείσου ἔνδον τοῦ Σπηλαίου. Ἐκεῖ ἐφάνη ῥίζα ἀπότιστος, βλαστάνουσα ἄφεισιν· ἐκεῖ εὐρέθη φρέαρ ἀνώρυκτον, οὐ πιεῖν Δαυὶδ πρὶν ἐπεθύμησεν· ἐκεῖ Παρθένος τεκοῦσα βρέφος, τὴν δίψαν ἔπαυσεν εὐθύς, τὴν τοῦ Ἀδάμ καὶ τοῦ Δαυὶδ· διὰ τοῦτο πρὸς τοῦτο ἐπειχθῶμεν, οὐ ἐτέχθη, Παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰῶνων Θεός».

Χριστούγεννα ὀλόλαμπρα, ἰδίᾳ ἐν τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ, τῇ ἀρχούσῃ καὶ πασχούσῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντίνου Πόλεως, καθὼς ὁ αἰὲν νηπιάζων διὰ τῆς κενωτικῆς καὶ θυσιαστικῆς διακονίας Του σεπτὸς Προκαθήμενός Της, μιμούμενος ἀπὸ τῆς πρὸ ἑξήκοντα καὶ πλέον ἐτῶν εἰσόδου Του εἰς τὸν τοῦ κλήρου στίβον τό κενωτικὸν καὶ ζωηφόρον παράδειγμα τοῦ Ἀρχηγοῦ καὶ τελειωτοῦ τῆς πίστεως ἡμῶν Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, συνεπλήρωσε σήμερον, χάριτι Θεοῦ, τό χρυσοῦν πεντηκονταετὲς ἀρχιερατικὸν Αὐτοῦ ἰωβηλαῖον, φέρων, μάλιστα, ἐπὶ κεφαλῆς ἐπὶ τριάκοντα καὶ δύο καὶ πλέον ἔτη τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ αἰρῶν ἀγογγύστως τὸν σταυρὸν τῆς πατριαρχικῆς εὐθύνης καὶ τῆς διακονίας πασῶν τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν «διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας» (Β΄ Κορ. 6:8).

Ἐντὸς τοῦ ἀθεωρήτου τούτου γνόφου τῆς διττῆς ταύτης θεοφανείας, τολμῶ ὁ τάλας ἐγώ, μετὰ δέους καὶ τρόμου καὶ ἐν ἀπέριω δοξολογίᾳ τοῦ πανευλογήτου ὀνόματος τῆς Τρισηλίου Θεότητος, δοξάζων τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ τὴν δύναμιν καὶ Πνεύματος Ἁγίου ὑμῶν τὴν ἐξου-

σίαν, δι' ὅσα θαυμαστά καί ἐξαίσια ἠξιώσέ με νά βιώσω κατ' αὐτάς, τολμῶ, ὁμοῦ μετά τοῦ ἱεροῦ ὑμνωδοῦ, νά ψελλίσω: «Μυστήριον ξένον ὄρῳ καί παραδόξον».

- Μυστήριον ξένον, διά τῆς ὑψίστης καί ἀνεπαναλήπτου τιμῆς νά συγκαταλεχθῶ κατά τό σημαντικόν δι' Ὑμᾶς, Παναγιώτατε, ὀρόσημον τῆς σήμερον εἰς τήν τιμίαν χορείαν τῶν ἁγίων ἀρχιερέων τοῦ Ἀποστολικοῦ, Πατριαρχικοῦ καί Οἰκουμενικοῦ τῆς τοῦ Κωνσταντίνου Πόλεως Θρόνου διά τῆς ἐκλογῆς καί χειροτονίας τῆς ἀναξιότητός μου εἰς Μητροπολίτην τῆς εὐήχου Μητροπόλεως Σελευκείας, ἦν, μεταξύ ἄλλων, ἐτίμησαν διά τῆς ἀρχιερατικῆς των ἐπιστασίας Ἄνθιμος ὁ Μαζαράκης, ὁ καί λογιώτατος Διευθυντής τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς Χάλκης, καί Γερμανός Στρηνόπουλος, Καθηγητής καί Σχολάρχης τῆς περιφήμου καί παρά πᾶσαν ἔννοιαν δικαίου σιωπῶσης ἐκείσε Θεολογικῆς Σχολῆς, ἐκ τῶν πλέον διακεκριμένων καί συνετῶν θεολόγων καί ἐμβριθῶν ἐπιστημόνων Ἱεραρχῶν τοῦ Θρόνου, τό ὄνομα τοῦ ὁποίου συνεδέθη, ἤ μᾶλλον, ἐταυτίσθη, ἐν πολλοῖς, μέ τήν ἱστορίαν τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, συγκαταλεχθεῖς μεταξύ τῶν πρωτοπόρων εἰς τό διαχριστιανικόν ἄθλημα τοῦ ἐπί τό αὐτό διαλέγεσθαι, ὡς καί ὁ νῦν Σεβ. Μητροπολίτης Μοσχονησίων κ. Κύριλλος, τοῦ ὁποίου τήν εὐχήν ἐξαιτοῦμαι.
- Μυστήριον παράδοξον, διά τῆς κλήσεώς μου, ὅπως, κατερχόμενος πάραυτα ἐκ τοῦ θαβωρίου φωτός τῆς ἀνεσπέρου ἀρχιερατικῆς δόξης τοῦ Κυρίου, νηπιάζω πλέον ἐντόνως ταπεινούμενος καί συσταυρούμενος ὡς ὁ ἔσχατος συγκυρηναῖος τῆς Ὑμετέρας Σεπτῆς Κορυφῆς, κατά τήν δυσκατόρθωτον ἄρσιν τοῦ σταυροῦ τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου, προσβλέπων μέν εἰς τό ἀνέσπερον φῶς τῆς Θείας Ἀναστάσεως καί καθιστάμενος ἐν ταῦτῳ διάκονος τοῦ πάσχοντος συνανθρώπου, ἔχων δέ κατά νοῦν ὡς ὁδοδείκτην τήν Ὑμετέραν πρός τόν αἰοίδιμον Πατριάρχην τῆς ἀγάπης Δημήτριον ὑπόσχεσιν, ἦν Ὑμεῖς, Παναγιώτατε, ἐδώκατε κατά τήν πρό πεντηκονταετίας, καί δὴ κατά τήν εὐσημον ἐκείνην ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1973, Ὑμετέραν ἀντιφώνησιν ἐπί τῇ ἐπακολουθησάσῃ τήν χειροτονίαν Ὑμῶν εἰς Μητροπολίτην Φιλαδελφείας δεξιῶσαι: «Τοῦτον [ἐνν. τόν ἄνθρωπον], ὑπόσχομαι ἐνώπιον Ὑμῶν, Παναγιώτατε, νά ἀγαπῶ καί νά τιμῶ καί νά σέβωμαι ὡς εἰκόνα τοῦ Θεοῦ καί νά διακονῶ μετά χαρᾶς καί προθυμίας καί ἐν ἀνάγκῃ νά θυσιάζωμαι ὑπέρ αὐτοῦ».

Ἐπιτραπήτω μοι, ἐπαναλαμβάνων ὅλως καταχρηστικῶς τὰ ἀνωτέρω, νά προσθέσω ὀφειλετικῶς ὅτι Ὑμᾶς, Παναγιώτατε, τόν Πατριάρχην τόν εἰρηνοποιόν, τόν Πατριάρχην τῆς διορθοδόξου ἐνότητος καί τῆς διαχριστιανικῆς καταλλαγῆς, τόν Πατριάρχην τῆς συμφιλιώσεως τῶν πολιτισμῶν καί τῶν θρησκειῶν, τόν πράσινον Πατριάρχην, τόν Βαρθολομαῖον τόν Μέγαν, τόν Πάνυ, τόν Ἰμβριολάττην, ἀλλά καί τόν πρῶτον τῆς Ὁρθοδοξίας Θρόνον καί τὰ ἀπαράγραπτα ἱεροκανονικά του προνόμια ὑπόσχομαι νά διακονῶ ὀλοθύμως τε καί προθύμως καί ἐν ἀνάγκῃ νά θυσιάζωμαι ὑπέρ αὐτῶν, ἀνακαλῶν εἰς τήν μνήμην τὰ ὑπό τοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων περί τοῦ ρόλου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὡς ἐκφραστοῦ τῆς κανονικῆς τάξεως καί ἐγγυητοῦ τῆς ἐνότητος μεταξύ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν λεχθέντα καί διαχρονικῶς, εἰς πείσμα, μάλιστα, πολλῶν, ἰσχύοντα: «Ἐκεῖνος ὁ θρόνος ὑπάρχει τό θεοστήρικτον κέντρον, εἰς ὃ συνέρχονται καί συγκροτοῦνται αἱ ἐν διαφόροις βασιλείοις συνεστῶσαι ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, κακεῖ συναρμολογούμεναι συγκροτοῦσι τό ἀδιαίρετον σῶμα τῆς μιᾶς, τῆς ἁγίας, τῆς Ἀνατολικῆς καί τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἧς κεφαλή ὁ Χριστός, σεβάσμιος παρά πᾶσι τοῖς χριστιανοῖς βασιλεῦσι, τίμιος δέ καί παρ' αὐτῶ τῶ κρατοῦντι κατ' ἐκείνων τήν βασιλεύουσαν, ἀνέχει τήν ἔξοχον μέριμναν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, διοικεῖ τās ἀμέσως ὑπ' αὐτόν διατελούσας, ἐπικυροῖ καί διακηρύττει τήν αὐτονομίαν καί αὐτῶν τῶν κατά τόπους καί κράτη περί τήν κανονικήν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων οἰκονομίαν αὐτενέργων καί αὐτοκεφάλων» (Κ. Οἰκονόμου, Ἐπίκρισις εἰς τήν περί νεοελληνικῆς Ἐκκλησίας σύντομον ἀπάντησιν τοῦ σοφολογιώτατου διδασκάλου κυρίου Νεοφύτου Βάμβα, ἐκδ. Κ. Ράλλη, Ἀθήνα 1829, 328).

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ἀναμνησκόμενος τήν ἐπί εἰκοσαετίαν περίπου μαθητείαν μου εἰς τό πανδιδακτήριον τῆς Πατριαρχικῆς Ἀδλῆς, καθ' ἣν ἐγεύθην τήν ἀδιάπτωτον ἐμπιστοσύνην καί ἐξαιρετικήν τιμὴν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, ἀποτελῶν συνεργάτην Αὐτῆς κατά τήν ἐν Φαναρίῳ διακονίαν μου, ἐκ τῶν ἐυθυνοφόρων θέσεων τοῦ τε Μεγάλου Ἀρχιδιακόνου καί τοῦ Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου, τολμῶ νά εἶπω ὅτι ὁ ἱστορικός τοῦ μέλλοντος, πλήν τῶν προαναφερθέντων καί ἐνδεχομένως πολλῶν ἄλλων προσωνυμίων, θά προσδώσῃ εἰς Ὑμᾶς καί τό προσωνύμιον «ὁ Πατριάρχης τῆς δικαιοσύνης καί τῆς ποιμαντικῆς ἐνσυναισθήσεως», καθὼς τό μείζον παιδαγωγικόν διά τόν ὀμιλοῦντα, καί οὐχίμόνον, δίδαγμα, τό ὅποιον ἀποτελεῖ καί στάσιν

προτύπου ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καί ἐμπόνου σταυροαναστασίμου μαρτυρίας, τυγχάνει, Παναγιώτατε, ἢ ἐκ τοῦ εὐλάλου, εἰ καί σιωπηλοῦ, παραδείγματός Σας ἀπαράμιλλος μακροθυμία, ἢ ἀνεξάντλητος συγχωρητικότης, ἢ ἀδιάκριτος πρὸς ἅπαντα ἀνεξαίρετως τὰ τέκνα Σας πατρική ἀγάπη καί πρόνοια, ἢ ἀπερίγραπτος καρδιακή εὐρουχωρία, ἢ παραινετική ἐνίσχυσις εἰς τὰς ἀναποφεύκτους ἀνθρωπίνους πτώσεις καί τὰς ἀστοχίας των, ἢ διακριτική ἀνάπαυσις τῶν λογισμῶν, ἢ ἀκαταπόνητος ἐργατικότης καί ἢ ἀνυποχώρητος ὑπεράσπισις τῶν καθηγιασμένων δικαίων τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἢ δυσεύρετος ποιμαντική εὐαισθησία πρὸς πάντα ἄνθρωπον καλῆς θελήσεως, ἄνευ διακρίσεων, ἢ βίωσις τῆς καθ' ἡμέραν λειτουργικῆς ζωῆς, ἢ λιτότης τοῦ βίου καί ἢ πρὸς ἑαυτόν αὐστηρότης, ἢ ἐκστατική μέχρι θυσίας ἀγάπη καί ἢ ὀλοτελής ἀνάλωσις ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τῶν ἱερῶν ὑποθέσεων τοῦ σεπτοῦ Κέντρου, ὡς καί ὁ ἀκατάπαυστος ὄραματισμὸς διὰ τὸ μέλλον μὲ ἀκράδαντον ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν θεϊὰν πρόνοιαν, τὴν «πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσιν καί τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσιν».

Διὰ πάντα ταῦτα, ἐξαιρέτως δὲ διὰ τὴν πρὸς τὸ ταπεινὸν μου πρόσωπον ἐπιδειχθεῖσαν κατ' αὐτὰς Πατριαρχικὴν εὐμένειαν καί πατρικὴν πρόνοιαν, ὑποβάλλω τῇ Ὑμετέρᾳ Θειοτάτῃ καί προσκυνητῇ μοι Παναγιότητι καί τῇ περὶ Αὐτὴν Ἁγίᾳ καί Ἱερᾷ Συνόδῳ, τῇ καί ψήφοις κανονικαῖς ἐπικυρωσάσῃ τὴν σεπτὴν Πατριαρχικὴν προβολήν, τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην μου καί τὰς μυχιοκαρδίους εὐχαριστίας μου.

Ἰδιαιτέραν εὐχαριστίαν ὀφείλω πρὸς τὸν Μακαριώτατον Πάπαν καί Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς κ. κ. Θεόδωρον Β', τὸν Ἀγκαραθίτην ἱεραπόστολον, τὸν σεμνὸν Πατριάρχην τῆς Ἠπείρου τοῦ μέλλοντος, τὸν ἄξιον διάδοχον περιφανῶν μορφῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, τὸν ἀνυπόκριτον κατὰ πάντα ἀδελφὸν καί συγκυρηναῖον τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος εἰς τὰ διορθόδοξα πράγματα, διὰ τὸ ἄκκνον δι' ἐμὲ ἐνδιαφέρον καί τὴν ὅλως τιμητικὴν ἀποστολήν ὡς ἐκπροσώπου Αὐτοῦ ἐκ τοῦ δευτεροθρόνου παλαιφάτου Ἀλεξανδρινοῦ Θρόνου εἰς τὴν πρωτόθρονον Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γουϊνέας κ. Γεωργίου.

Ἐχων ὁ ὁμιλῶν τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν νὰ φέρῃ τὸ ὄνομα τοῦ γέροντος τῆς Α. Θ. Μακαριότητος, τοῦ λογίου, φιλόστοργος καί ἐγκρατεστάτου τοῦ ἑλληνοῦ λόγου ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου κυροῦ Θεοδώρου Τζεδάκη, τοῦ ἀπὸ Λάμπης καί Σφακιῶν,

ἀναμμνήσκομαι μετά συγκινήσεως τὴν εὐλογημένην ἐκείνην στιγμήν τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 2003, ὅτε, ἄρτι ἀποφοιτήσας ἐκ τῆς τροφοῦ Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης, συνεδέθην, χάρις εἰς τὴν πνευματικὴν καθοδήγησιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀρκαλοχωρίου, Καστελλίου καὶ Βιάννου κ. Ἀνδρέου, Καθηγητοῦ τῆς εἰρημένης Θεολογικῆς Σχολῆς, ὄντολογικῶς μετά τῆς σεβασμίας καὶ ἱστορικῆς Μονῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Ἀγκαράθου, τὰ κράσπεδα τῆς ὁποίας διέβη πρό πεντήκοντα ἀκριβῶς ἔτη ὁ Μακαριώτατος ἅγιος Ἀλεξανδρείας, ἀλλὰ καὶ πρό αὐτοῦ ἀνεπανάληπτοι ἐκκλησιαστικαὶ μορφαί, ὡς οἱ ἅγιοι Μελέτιος Πηγᾶς καὶ Κύριλλος Λούκαρις, ὁ Ἀλεξανδρείας Σίλβεστρος καὶ πλείας ἱεραρχῶν. Ἐπικαλοῦμαι τὴν μεσιτείαν τῆς προστάτιδος τῆς εἰρημένης Μονῆς Παναγίας τῆς Ὁρφανῆς, τῆς μόνης ἀκατασχύντου ἐλπίδος καὶ σωτηρίας μου, εὐχαριστῶ δέ θερμῶς καὶ εὐγνωμόνως τὸν ἐκ νεότητός μου πολλαπλῶς εὐεργετήσαντά με ἅγιον Ἀρκαλοχωρίου, τὸν ὀδηγήσαντά με εἰς τό ἱερόν τοῦτο σέβασμα, διὰ τὴν κουράν καὶ τὴν εἰς διάκονον χειροτονίαν μου, καὶ παρευρισκόμενον ἐν μέσῳ ἡμῶν κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς προσωπικῆς μου Πεντηκοστῆς.

Ἐπιτραπήτω μοι, Παναγιώτατε, ὅπως, κατὰ τὴν εὐσημον ταύτην ἡμέραν τῆς ζωῆς μου, στρέψω τό βλέμμα μου πρὸς τὴν γενέτειράν μου, τὴν ἀποστολοβάδιστον, ἀγιοτόκον, ἠρωτοτόκον καὶ εὐαδρον Κρήτην, τὴν ναυαρχίδα του Θρόνου Σας, διὰ νά ἐκζητήσω τὰς εὐχὰς καὶ τὰς προσευχὰς τῆς σεβασμίας Ἱεραρχίας τῆς Μεγαλονήσου προεξάρχοντος τοῦ νυμφαγωγοῦ μου Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ. Εὐγενίου Β΄, τῆς ἀδελφότητος τῆς Ἱ. Μονῆς Ἀγκαράθου, τῆς ἐκ Σμύρνης καὶ ἐκ Παλαιᾶς Φωκαίας ἐλκούσης τὴν καταγωγὴν ἐμπεριστάτου καὶ ἐν κλίνῃ ἀσθενείας δοκιμαζομένης μητρός μου Ἑλένης, τῆς ἀγαπητῆς ἀδελφῆς μου Οὐρανίας, τῆς ἀναδόχου μου Μαρίας, τῶν συγγενῶν καὶ φίλων, τῶν διδασκάλων καὶ καθηγητῶν μου, τοῦ μουσικοδιδασκάλου μου Ἀρχοντος Ὑμνωδοῦ κ. Ἀντωνίου Πλαῖτη, τῶν συναδέλφων μου Καθηγητῶν τῆς Πατριαρχικῆς Ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας Κρήτης μέ ἐπί κεφαλῆς τόν Πρόεδρον αὐτῆς Ἐλλογ. κ. Μιχαήλ Στρομπάκη καὶ πάντων τῶν ἐκδηλωσάντων τὴν χαράν των διὰ τὰ γενόμενα κατ' αὐτάς.

Ἰδιαίτερος εὐχαριστῶ διὰ τὴν τιμητικὴν του παρουσίαν τόν ἑορτάζοντα Ἐλλογ. κ. Ἐμμανουήλ Καραγεωργοῦδην, Κοσμήτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ὁποίου ὑποβάλλω εὐγνώμονας εὐχαριστίας πρὸς ἅπαντας ἀνεξαιρέτως τοὺς καθηγητάς μου ἐν τε τῇ Ἀνωτέρᾳ Ἐκκλησιαστικῇ Σχολῇ Κρήτης, τῇ Θεολογικῇ

Σχολή Θεσσαλονίκης, τῷ Οἰκουμενικῷ Ἰνστιτοῦτῳ τοῦ Bossey καί τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Γενεύης.

Εὐχαριστίας ἐκφράζω πρὸς τὸν ἐκπροσωποῦντα τὴν Ἀδελφότητα τῶν Ὀφικιαλίων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου «Παναγία ἡ Παμμακάριστος» Ἐντιμολ. Ἄρχοντα Διδάσκαλον τοῦ Γένους κ. Κωνσταντῖνον Δεληκωσταντῆν, Διευθυντὴν τοῦ Α΄ Πατριαρχικοῦ Γραφείου καί Ὁμότιμον Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὡς καί πρὸς τὸν Αἰδεσιμολ. Μέγαν Πρωτοπρεσβύτερον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου κ. Γεώργιον Τσέτσην διὰ τὴν παντοειδῆ πρὸς ἐμέ στήριξιν του.

Εὐχαριστηρίους προσρήσεις, ὡσαύτως, ὑποβάλλω πρὸς τὴν ἐνταῦθα Ἱεραρχίαν τοῦ Θρόνου καί τοὺς Σεβ. Προέδρους καί μέλη τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν, μεθ' ὧν συνεργάσθην, καί πρὸς πάντας τοὺς διατελέσαντας προϊσταμένους μου εἰς τὰς σημαινούσας θέσεις τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας, τῆς Ἀρχιεραμμεταίης καί τῆς Μ. Ἀρχιδιακονίας διὰ τὴν πολύτιμον ἐμπειρίαν τῆς μαθητείας εἰς τὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως καί εἰς τὸ μυστηριακὸν ἦθος τοῦ Φαναρίου, ὡς καί πρὸς τοὺς ἀγαπητούς μου ἀδελφούς, ἐξαίρετα μέλη τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς, καί πρὸς τοὺς ὑπαλλήλους τῶν Πατριαρχείων ἀλλὰ καί τοὺς εὐλαβεῖς λευίτας τῆς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, τοὺς δραστηρίους κοινοτικούς παράγοντας καί τοὺς συντελεστάς ἐν τῷ ἐκπαιδευτικῷ ἀμπελῶνι τῆς Ὁμογενείας, διὰ τὴν ἀγαστήν συνεργασίαν καί τὴν συναντίληψίν των, εὐχόμενος ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Πανοσιολ. Πρωτοσυγκελλεύοντος κ. Γρηγορίου πρὸς πάντας τοὺς ἐπαξίως προαχθέντας τὰ βέλτιστα παρὰ τοῦ ἐν σπηλαίῳ γεννηθέντος καί ἐν φάτνῃ ἀνακλιθέντος διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν Κυρίου.

Τέλος, στρέφω τὸ ὄμμα μου εἰς τὴν θριαμβέβουσαν Ἐκκλησίαν, ἐπικαλούμενος τὰς εὐχὰς τοῦ ἐκ Κίρκκαγατς τῆς Μαγνησίας τῆς Ἐπαρχίας Ἐφέσου καταγομένου πατρὸς μου Ἀριστείδου, τῶν ἀειμνήστων Ἀρχιερέων Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου Θεοδώρου, Ἡρακλείας Φωτίου, τοῦ στηριζαντός με πατρικῶς διὰ πολυτίμων νουθεσιῶν κατὰ τὰς ἀπαρχὰς τῆς ἐν Φαναρίῳ διακονίας μου, καί Σασίμων Γενναδίου, τοῦ καλοῦ κάγαθοῦ, τοῦ εἰσοδεύσαντος καί μυήσαντός με εἰς τὸν πολυδαίδαλον καί λίαν ἀπαιτητικὸν κόσμον τῶν διορθοδόξων καί τῶν διαχριστιανικῶν σχέσεων, ὡς καί τῶν Ἱερομονάχων Κυρίλλου καί Τίτου. Εἴη ἡ μνήμη αὐτῶν αἰωνία καί ἄληστος.

Εὐχηθῆτε, Παναγιώτατε, ὅπως, διὰ πρεσβειῶν τῆς Παναγίας τῆς Παμμακαρίστου, τῶν ἁγίων ἐνδόξων Ἀποστόλων Ἀνδρέου τοῦ

Πρωτοκλήτου καί Τίτου, πρώτου Ἐπισκόπου Κρήτης, τῶν ἁγίων ἐνδόξων Μεγαλομαρτύρων Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος καί Μηνᾶ τοῦ θαυματουργοῦ, τῶν ἐν Ἁγίοις Πατέρων ἡμῶν Ἀρτέμονος καί Κυντίονος, Ἐπισκόπων Σελευκείας, καί πάντων τῶν Ἁγίων, καταστῶ πιστός φύλαξ καί φρόνιμος οἰκονόμος τῆς ζειδώρου παρακαταθήκης τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, τελῶν ἐν πλήρει ἀφοσιώσει πρὸς τόν Πρῶτον Αὐτῆς.

Εἰς πολλά ἔτη, Παναγιώτατε Πάτερ καί Δέσποτα.

**Κήρυγμα Σεβ. Μητροπολίτου Σελευκείας Θεοδώρου, Καθηγητοῦ
τῆς Πατριαρχικῆς Ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας Κρή-
της, κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν
(Π. Πατριαρχικὸς Ναός, 30 Ἰανουαρίου 2024)**

«Τοὺς ἀναφθέντας ἄνθρακας, ἐκ τοῦ ἀστέκτου πυρός, οἱ δι' αὐτῶν
φωτισθέντες, πιστῶς ἀνευφημήσωμεν. Οὗτοι γάρ τῇ πρὸς αὐτό ἐνώσει
ἐκπυρωθέντες, φωστῆρες τοῦ κόσμου ἐγένοντο, ζωτική τοῖς πτωχοῖς
χρηματίζοντες δύναμις, Πατέρα καὶ Υἱόν, καὶ Πνεῦμα Ἅγιον, εὐσεβῶς
ἀνακηρύττοντες· οἷς καὶ ἡμεῖς προσείπωμεν· Χαίροις τριάδος, Τριάς ἢ
θεόσοφος»

(Στιχηρὸν Ἰδιόμελον Λιτῆς τῆς ἑορτῆς, ποίημα Νείλου τοῦ
Ξανθοπούλου).

Παναγιώτατε Δέσποτα,
Σεπτὴ τῶν ἁγίων Ἱεραρχῶν χορεία,
Σεβαστοὶ Πατέρες,
Ἐξοχ. Κυρία Ὑφυπουργέ Παιδείας,
Ἐξοχ. Κύριε Πρέσβυ, Γεν. Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Πόλει,
Ἐντιμολογιώτατοι ἄρχοντες,
Ἐλλόγιμοι ἐκπαιδευτικοί,
Ἀγαπητοὶ μαθητές καὶ μαθήτριες,
Φιλέορτον ἐκκλησίασμα.

Ἐπέστη καὶ ἐφέτος ἡ πανέορτος μνήμη καὶ πάνδημος πανήγυρις τῶν
σοφῶν Μεγάλων Οἰκουμενικῶν Διδασκάλων. Ὄθεν, καλεϊήμας σήμερον
ἡ Ἐκκλησία νά τιμήσωμεν τοὺς Τρεῖς μεγίστους Φωστῆρας τῆς Τρισηλίου
Θεότητος, Βασίλειον Ἀρχιεπίσκοπον Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας
τόν Μέγαν, «τόν οὐρανοφάντορα καὶ θεοπρεπῶς δογματίσαντα, τόν
φιλόθεον ἀσκητήν, τόν φιλάνθρωπον καὶ πτωχοτρόφον, Γρηγόριον
τόν Θεολόγον, τόν "θερμότατον τῆς Τριάδος ὑπέρμαχον" καὶ
"δεύτερον Ἐπιστήθιον" εἰς τόν Θρόνον Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου
καὶ Στάχυος, καὶ Ἰωάννην τόν Χρυσόστομον, τόν ἀγωνιστήν καὶ
θυσιαστικόν "προφήτην τῆς φιλανθρωπίας" καὶ "διδάσκαλον τῆς

Θείας Εὐχαριστίας”, Αρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως⁵³.

Εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν τῶν ἀντιφάσεων, τῶν μεγάλων μέσων καὶ τῶν συγκεχυμένων σκοπῶν, ἡ ὁποία χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸ τέλος τῆς μετανεωτερικότητος καὶ τῆς παραδοσιακῆς ἀνθρωπολογίας καὶ τὴν εἴσοδον εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ μετανθρωπισμοῦ καὶ τῆς τεχνητῆς νοημοσύνης, ἐν μέσῳ μιᾶς παρατεταμένης παγκοσμίου πνευματικῆς, ἠθικῆς καὶ οἰκονομικῆς κρίσεως πού ἐνισχύει καὶ ἐκτρέφει τὰς πολεμικὰς συρράξεις, ἡ ἑορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ ἡ ἀναφορὰ εἰς τοὺς τρεῖς οἰκουμενικοὺς θεολόγους τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ εὐκαιρίαν ἐπιστροφῆς εἰς τὰς πνευματικὰς ρίζας τοῦ Γένους, πρὸς ὑπαρξιακὸν ἀναστοχασμὸν καὶ πνευματικὴν ἀνατροφοδότησιν, ἀλλὰ καὶ ὁδοδείκτην διὰ τὴν ζωὴν μας εἰς τὸ παρὸν καὶ διὰ τὴν πορείαν μας πρὸς τὸ μέλλον. Καὶ τοῦτο, καθὼς τὰ σήμερον τιμώμενα τῆς χάριτος ὄργανα, αἱ κιθάραι τοῦ Πνεύματος, αἱ εὐσημοὶ σάλπιγγες τοῦ κηρύγματος δὲν διεκρίθησαν μόνον διὰ τὴν ἀξιομνημόνευτον ἀφιέρωσίν των, ψυχῇ τε καὶ διανοίᾳ καὶ σώματι, εἰς τὸν Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ χριστιανικοῦ δόγματος, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν λιπαρὰν θεολογικὴν καὶ θύραθεν παιδείαν των, τὴν φιλάνθρωπον δρᾶσιν των καὶ τὸ οὐσιαστικὸν ἐνδιαφέρον των διὰ τὴν νεότητα.

Ἐκφρασταὶ μιᾶς θεολογίας πιστῆς εἰς τὴν παράδοσιν καὶ ἀνοικτῆς εἰς τὸν κόσμον, ἡ ὁποία συνέδεε τὴν πρᾶξιν μὲ τὴν θεωρίαν, τὴν πίστιν μὲ τὴν ζωὴν, πάντοτε μετὰ διαθέσεως ποιμαντικῆς -θεολογοῦσα «ἀλιευτικῶς»-, πάντοτε μετὰ συγκεκριμένης ἀναφορᾶς εἰς τὰς ὑπαρξιακὰς ἀναζητήσεις καὶ τὸν ἐν Χριστῷ αἰώνιον προορισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι, ζήσαντες εἰς τὸ μεταίχιμον τῆς μεταβάσεως ἐκ τοῦ τότε παλαιοῦ κόσμου εἰς τὸν νέον, ὅτε «ἡ ἱστορικὴ συνάντησις τοῦ Χριστιανισμοῦ μὲ τὸν Ἑλληνισμὸν ὑπῆρξε χωρὶς ἀμφιβολίαν τὸ μεγαλύτερον κοσμοϊστορικῆς σημασίας γεγονός πού ἐπήγαγε τὴν βαθύτερη καὶ ριζικώτερη τομὴ στὴν καθόλου ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος»⁵⁴, κατῳρθώσαν βιωματικῶς νὰ ἐνώσουν ἀρμονικῶς τὴν κλασσικὴν ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ τὴν χριστιανικὴν πίστιν διὰ τῆς συζεύξεως τοῦ σωτηριολογικοῦ μηνύματος τοῦ Εὐαγγελίου μετὰ τοῦ ἑλληνος λόγου καὶ νὰ γίνουν οἱ φορεῖς καὶ οἱ θεμελιωταὶ πολιτισμοῦ

⁵³ Ὁμιλία τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, Φανάριον, 30 Ἰανουαρίου 2020, 1.

⁵⁴ Μιχ. Φ. Δημητρακοπούλου, Μελέτες κριτικῆς φιλοσοφίας καὶ μεταφυσικῆς, Ἀθῆναι 2005, 288.

ἐπί τῶν βασικῶν ἀρχῶν τοῦ ὁποίου ἐδράζεται σήμερον καί ὁ σύγχρονος εὐρωπαϊκός πολιτισμός.

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι, βιοῦντες εἰς τήν ζωὴν των τό μυστήριον τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου καί τήν ἐμπειρίαν τῆς πίστεως κατὰ τρόπον ἀληθῆ καί μοναδικόν, «κατώρθωσαν νά ὑπερβοῦν τόσο τήν ἀλαζονεῖα τοῦ ἑλληνικοῦ μονισμοῦ, ὅσο καί τίς μονιστικές τάσεις στοῦς κόλπους τῆς ἴδιας τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπέναντι σέ τάσεις ἀπομονωτικές, ἀποκλειστικές, ἀπέναντι στήν ἀνασφάλεια τῆς αὐτάρκειας καί τῆς ἐσωστρέφειας, ἐπέλεξαν συνειδητά μέ τή ζωὴ καί τό ἔργο τους τήν ὑπέρβαση, ἔχοντας συνείδηση τῆς οἰκουμενικότητας τοῦ σωτηρίου χριστιανικοῦ μηνύματος καί βεβαιότητα γιά τήν καθολικότητα τῆς ἀλήθειας (...). Μέ ἓνα συνθετικό ὑπερβατικό διαλογισμό κατέδειξαν τό ἀδιέξοδο τῶν μονιστικῶν ἀποκλειστικῶν ἀντιλήψεων καί τῶν τάσεων ἐσωστρέφειας καί ἀπομόνωσης. Ἀνέδειξαν τήν οἰκουμενικότητα τοῦ χριστιανικοῦ λόγου ὡς οὐσιώδες στοιχεῖο τῆς αὐθεντικῆς χριστιανικῆς ταυτότητας, ὡς τό γνήσιο ἦθος τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος»⁵⁵.

Εἰς τήν σύγχρονον ἐποχὴν τῆς παγκοσμιοποιήσεως, ἐξ ἧς, βεβαίως, δέν ἐκλείπουν ἡ σύγχυσις τῆς πανσπερμίας, ὁ πλουραλιστικός σχετικισμός, ἡ ἀπαξίωσις τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, ἡ ἀποτυχία τῶν προγραμμάτων μιᾶς κοινωνικῆς παιδείας καί ἡ διεύρυνσις τῶν κοινωνικῶν ἀνισοτήτων, αἱ οἰκουμενικά θεωρήσεις τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἀποκοτῶν ἰδιαίτερον ἐπικαιρότητα, καθὼς αὐταὶ εὐρισκόμεναι εἰς τὸν ἀντίποδα τῆς ἀλαζονικῆς ἀποκλειστικότητος, τῆς αὐταρέσκου ἐσωστρεφείας, τῆς περιφρονήσεως τοῦ «ἐτέρου» καί τῆς θεωρήσεώς του ὡς «ἄλλου», τῆς ξενοφοβίας καί τοῦ θρησκευτικοῦ καί πάσης φύσεως φονταμενταλισμοῦ, ὡς ἐγγενῶν στοιχείων τοῦ εὐδαιμονιστικοῦ τρόπου τοῦ ζῆν καί τοῦ εὐθραύστου εἰδώλου τοῦ «ἀνθρωποθεοῦ», ἀποτελοῦν τό ζεῖδωρον ἀντίδοτον πρὸς ὑπέρβασιν τῆς αὐτοαπομονώσεως εἰς τήν πορείαν πρὸς τήν παγκοσμιοτητα καί τήν οἰκουμενικότητα τῆς ἐν Χριστῷ πίστεως ὡς δυναμικῆς, διαχρονικῆς καί μεταπλαστικῆς παρουσίας τῆς ἄνωθεν ἀποκεκαλυμμένης σεσαρκωμένης ἀληθείας εἰς τό ἐκάστοτε παρόν, μετὰ συγκεκριμένον σωτηριολογικοῦ σκοποῦ καί σαφοῦς ἐσχατολογικοῦ προσανατολισμοῦ, πρὸς ὑπέρβασιν τῶν ἀγκυλώσεων, τῶν σχημά-

⁵⁵ «Ὁμιλία Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτου Κυρίλλου Κατερέλου, Καθηγητοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, κατὰ τήν ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ ἐπί τῆ ἑορτῆ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν τελεσθεῖσαν Θ. Λειτουργίαν ἐν Πατριαρχικῇ καί Συνοδικῇ Χοροστασίᾳ (30/01/2006)», Ὁρθοδοξία, Περίοδος Β', ἔτ. ΙΓ', τεῦχ. Α', Ἰανουάριος – Μάρτιος 2006, 174, 176.

των, τῶν φραγμῶν, τῶν περιορισμῶν καὶ τῶν διακρίσεων τοῦ παρόντος αἰῶνος τοῦ ἀπατεῶνος.

Καὶ ἐπειδὴ ἡ χαλάρωσις τῆς οἰκουμενικῆς συνειδήσεως σηματοδοτεῖ ἀναποδράστως τὴν ἀλλοίωσιν τῆς ταυτότητος τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος τῆς ἀληθείας, ἃς ἀναλογισθῶμεν, ἰδιαίτερος ἡμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι, τὴν ζημίαν τὴν ὁποίαν ἡ ἐπικράτησις τοῦ ἐθνοφυλετισμοῦ, τοῦ σωβινισμοῦ καὶ τοῦ μειοψηφικοῦ δικαιωματοῦ ὡς καθοριστικῶν κριτηρίων περὶ τῆς ὀρθοδόξου μαρτυρίας ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ ἔναντι τῆς ἀπ' αἰῶνων καθηγιασμένης κανονικῆς ἐκκλησιαστικῆς πράξεως καὶ πρακτικῆς ἐπιφέρει ἐπὶ τῆς ἀκεραιότητος, τῆς αὐθεντικότητος καὶ τῆς ἀξιοπιστίας τοῦ παρ' ἡμῖν αἰτουμένου λόγου, ὁψέποτε ἡ χριστιανικὴ μαρτυρία ἐδράζεται εἰς τὰ ἐφήμερα δεκανίκια τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας καὶ εἰς τὰς πεπερασμένας προνοίας τῶν ἀνθρωπίνων νομοθετημάτων, πολλῶ δέ μᾶλλον ὅτε ὁ ἀσφυκτικός ἐναγκαλισμός μεταξὺ κοσμικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας, μὲ τὴν παράλληλον ἐργαλειοποίησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας, τὴν προώθησιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀναθεωρητισμοῦ καὶ τὴν υἰοθέτησιν καινοφανῶν καὶ ἐκκοσμικευμένων δῆθεν «ἐκκλησιολογικῶν» ἀρχῶν, ὀδηγεῖ ἀναποτρέπτως καὶ νομοτελειακῶς εἰς τὴν ἐκπτώσιν τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας ὡς σώματος Χριστοῦ καὶ τὴν μετάλλαξιν τῆς ὄντολογίας τῆς εἰς φορεὰ ἐκπληρώσεως ἐθνικιστικῶν προταγμάτων καὶ ὄχημα ὑλοποιήσεως σωβινιστικῶν πρακτικῶν εἰς τὸν βωμόν, μάλιστα, τῆς διαπράξεως εἰδεχθῶν ἐγκλημάτων πολέμου κατὰ τῆς ἀνθρωπότητος, ὡς δύναται νὰ διακρίνη ἀπροσκόπτως ἕκαστος καλῆς θελήσεως καὶ ἄνευ μυωπικῶν παρωπιδῶν παρατηρητῆς τῆς ἐν Οὐκρανίᾳ διαδραματιζομένης ἀδελφοκτόνου αἱματοχυσίας καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς ἐπαπειλουμένης ἐνεργειακῆς καὶ ἐπισιτιστικῆς κρίσεως καὶ κοινωνικῆς ἀναταραχῆς εἰς παγκόσμιον κλίμακα.

Δέν λανθάνει, ἀσφαλῶς, τῆς προσοχῆς τό γεγονός ὅτι ζῶμεν εἰς μίαν ἐποχὴν καθ' ἣν ὁ λόγος περὶ ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων εἶναι ἄφθονος, παρὰ ταῦτα ἡ ἀνθρωπίνη ἀξιοπρέπεια διαρκῶς εὐτελίζεται, ἐνῶ ἀνθοῦν αἱ μορφαὶ κοινωνικοῦ ἀποκλεισμοῦ καὶ περιθωριοποιήσεως, ὡς καὶ αἱ ἐκφράσεις περὶ ἀνίσου καὶ ἀδίκου μεταχειρίσεως. Τυχάνει δέ ζητούμενον πότε καὶ τίνι τρόπῳ τὸ ἡ ἀνθρωπότης θὰ ἐπιτύχῃ τὸν σεβασμὸν τοῦ ἀνθρώπου προσώπου ἕκάστου ἀνθρώπου, τὴν ὁμοτιμίαν τῶν ἀνθρώπων, τὴν ἰσότητα τῶν λαῶν καὶ τῶν πολιτισμῶν καὶ τὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην. Ταῦτα πάντα, παρὰ τὰς βερμπαλιστικὰς οὐμανιστικὰς διακηρύξεις περὶ τῶν

άνθρωπινων δικαιωμάτων, τόσον εις παγκόσμιον ὅσον καί εις τοπικήν κλίμακα, ἐξακολουθοῦν νά παραμένουν ἕν ἰδεολόγημα, τό ὁποῖον τίθεται πάντοτε εις τήν προκρούστειον κλίνην τῆς ἐξυπηρετήσεως καί τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν συμφερόντων τῶν ἰσχυρῶν ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων.

Ἡ μόνη διέξοδος ἐκ τοῦ ὑφισταμένου ἀδιεξόδου δύναται νά ἐναποτεθῆ εις τόν ρόλον τῆς παιδείας καί τῆς ἀγωγῆς τῶν νέων, ὅπως οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι ἐγκαίρως καί προφητικῶ τῷ τρόπῳ τόν προσδιώρισαν, ὥστε νά δημιουργηθοῦν νέαι συνειδήσεις πού θά ἐπιφέρουν τήν οὐσιαστικήν ἀλλαγὴν ἐπὶ τῆς βαθμιαίως μὲν μεταλλασομένης, ἀργῶς δέ καί σταθερῶς πνεύσεως τὰ λοιθία, λόγω καί τῆς διογκουμένης οἰκολογικῆς κρίσεως, ἀνθρωπότητος.

Οἱ Οἰκουμενικοὶ Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας, ἀναδεικνύοντες τόν ἀνθρωπολογικόν χαρακτήρα τῆς παιδευτικῆς διαδικασίας ὡς ἀμέσως συνυφασμένον μετὰ τῆς χριστιανικῆς ἀνθρωπολογίας, καθ' ἣν ὁ τελικός σκοπός καί προορισμός τοῦ ἀνθρώπου ὑπερβαίνει τὰ ἐγκόσμια καί ἀνάγεται εις τό ἐπέκεινα, εις «τό καθ' ὁμοίωσιν» τῆς κατὰ χάριν θεώσεως, ἀναγνωρίζουν τήν ὑψίστην σημασίαν τῆς διαπαιδαγωγήσεως τοῦ νέου ἀνθρώπου, τοῦ πολυδυνάμου καί πολυσυνθέτου τούτου ὄντος, ὡς μετοχῆς εις τό ἄθλημα τοῦ ἀληθεύειν ἐν ἀγάπῃ: «Αὕτη μοι φαίνεται τέχνη τις τεχνῶν καί ἐπιστήμη ἐπιστημῶν ἀνθρώπων ἀγειν τό ποικιλώτατον ζῶον καί πολυτροπώτατον»⁵⁶, θά τονίσῃ ὁ ὑψιπέτης Γρηγόριος, ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος.

Τό σημερινόν πρότυπον τῆς παρεχομένης παιδείας εις παγκόσμιον ἐπίπεδον προσδιορίζεται θεωρητικῶς ἐκ τῆς Ἀτζέντας τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν περί τῆς ἀειφόρου ἀναπτύξεως, ἣν καί ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωσις ἔχει υἱοθετήσῃ, μετὰ προοπτικῆς ἐπιτεύξεως κατὰ τήν δεκαπενταετίαν 2015 - 2030. Καθορίζουσα ἕν ὀλοκληρωμένον σχέδιον παγκοσμίου δράσεως διὰ τήν ἀνθρωπότητα καί τόν πλανήτην, προκειμένου νά ἐνισχυθῇ ἡ εὐημερία καί ἡ καθολικὴ εἰρήνη, ἡ Ἀτζέντα τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἀντικαταστήσασα τήν ἀποτυχημένην εις τό ἐπίπεδον τῆς ἐπιτεύξεως τῆς κοινοτικῆς ἐπὶ ἐκπαιδευτικῶν ζητημάτων συνεργασίας «Στρατηγικὴν τῆς Λισσαβῶνος» (2001-2009), ἐπεκέντρωσεν εις τήν ἐξυπηρετήσιν τῆς συνεκτικῆς καί δικαίας ποιοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καί εις τήν προώθησιν εὐκαιριῶν διὰ βίου μαθήσεως δι' ἅπαντας ἀνεξαιρέτως, θέτουσα στόχους εὐκρινῶς μετ' ἀνθρωπολογικόν περιεχόμενον, ὡς ἡ ἐξάλειψις τῶν διακρίσεων καί ἡ διασφάλισις τῆς ἰσοτίμου προσβάσεως ἀπάντων

⁵⁶ P.G. 35, 425.

εις ὅλα τὰ ἐπίπεδα τῆς ἐκπαιδεύσεως δι' ὅλους, συμπεριλαμβανομένων τῶν ἀτόμων μέ ἀναπηρίας, τῶν αὐτοχθόνων πληθυσμῶν καί τῶν παιδίων πού εὐρίσκονται εἰς εὐάλωτον κατάστασιν, ὡς καί ἡ ἐξασφάλισις τῶν προϋποθέσεων ὥστε ἅπαντες νά ἀποκοτῶν γνώσεις καί νά καλλιερگوῦν τὰς δεξιότητας πού χρειάζονται πρὸς προαγωγήν τῆς βιωσίμου ἀναπτύξεως, τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, τῆς ἰσότητος τῶν φύλων, τῆς προαγωγῆς τῆς κουλτούρας τῆς εἰρήνης καί τῆς μή-βίας, τῆς ταυτότητος τοῦ παγκοσμίου πολίτου, καθὼς καί τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς πολιτιστικῆς ποικιλομορφίας⁵⁷.

Καθίσταται, λοιπόν, εὐκόλος ἡ διαπίστωσις ὅτι αἱ προρηθεῖσαι ἀνθρωπιστικαὶ φιλοδοξίαι καί τὸ πρότυπον τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ κεφαλαίου πού ἤδη προβάλλει καί εἰς τὸν εὐρωπαϊκόν χώρον εἶναι συνυφασμένα μετὰ τοῦ πνεύματος καί τῶν βασικῶν θεωρητικῶν ἀρχῶν τῶν σήμερον τιμωμένων Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἡ διδασκαλία καί τὸ ἔργον τῶν ὁποίων δύναται νά φωτίσουν καί νά προσδώσουν ξεχωριστόν τι νόημα καί περιεχόμενον εἰς τὴν ὡς ἄνω προοπτικῆν.

Οἱ ὑπέρλαμπροι τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ φωστήρες, ἐκκινοῦντες ἐκ τῆς ἀξονικῆς ἀφετηρίας ὅτι πᾶς ἄνθρωπος, ὡς εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, ἀποτελεῖ μίαν μοναδικήν καί ἀνεπανάληπτον προσωπικότητα, ἀνάγουν τὴν ἐπίλυσιν τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων πρωτίστως εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἠθικὴν. Ὁ χρυσορρήμων Πατὴρ θά τονίσῃ ὅτι ὁ ἄνθρωπος πού ζεῖ πνευματικῶς, πού θεωρεῖ τὸν συνάνθρωπόν του ὡς ἀδελφόν, ὁ ἀπλός, ταπεινός καί δίκαιος ἄνθρωπος, πού θά παραμερίσῃ τὸ ἀτομικόν του συμφέρον, ἀποτελεῖ τὸ ἰδανικόν πρότυπον ἀνθρώπου πού δύναται νά προσεγγίσῃ οὐσιαστικῶς καί ἀποτελεσματικῶς τὰ κοινωνικά προβλήματα⁵⁸.

Ἡ ἀνθρωπολογικὴ προοπτικὴ πού οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι προσδίδουν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν, διὰ τοῦ συγκερασμοῦ παιδείας, ἡ ὁποία, κατὰ τὸν Ἱερόν Χρυσόστομον, «μετάληψις ἀγιότητος ἐστὶ»⁵⁹, καί πίστεως καί τῆς διαφορετικῆς ἱεραρχήσεως τῶν ἀναγκῶν τῆς παιδείας μέ πρωταρχικὴν ἔμφασιν εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος καί τὴν προαγωγήν τῆς ἀγωγῆς καί, συνεπῶς, εἰς τὴν ἐπαύξησιν τῆς γνώσεως, προσφέρει μίαν σημαντικὴν διέξοδον εἰς τὸ ἀδιέξοδον εἰς τὸ ὁποῖον ἔχει περιέλθει

⁵⁷ <https://unric.org/en/sdg-4/>.

⁵⁸ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἔργα, τόμος Α', Ἠθικά καί Κοινωνικά, ἐκδ. ὁ Λόγος, Αθήνα 1967, 13-15.

⁵⁹ Ε.Π.Ε. 25, 282.

σήμερον ἢ ἀνθρωπότης. Μία προοπτική σαφῶς χριστοκεντρική, καθῶς, κατὰ τόν Μέγαν Βασίλειον, σκοπός τῆς ἀγωγῆς εἶναι «ὁμοιωθῆναι Θεῷ κατὰ τό δυνατόν ἀνθρώπου φύσει. Ὁμοίωσις δέ οὐκ ἄνευ γνώσεως, ἡ δέ γνώσις οὐκ ἐκτός τῶν διδαγμάτων»⁶⁰.

Ἡ προοπτική αὕτη ἀποκτᾷ σήμερον ξεχωριστόν χαρακτήρα, ἐάν ἀναλογισθῶμεν τήν πρό τετραετίας περίπου ἐπισήμανσιν τῆς Ὑπάτου Ἀρμοστείας τοῦ Ὄργανισμοῦ Ἠνωμένων Ἐθνῶν⁶¹, καθ' ἣν ἐάν ἡ παγκόσμιος κοινότης δέν ἀναλάβῃ ἄμεσον καί τολμηράν δρᾶσιν πρὸς ἀνακοπήν τῶν καταστρεπτικῶν ἐπιπτώσεων τῆς COVID-19 εἰς τήν ἐκπαίδευσιν, τότε ἀπειλοῦνται περαιτέρω αἱ προοπτικαί ἑκατομμυρίων παιδῶν καί, ἰδιαίτερος, τῶν προσφύγων παιδῶν πού εὐρίσκονται εἰς λίαν μειονεκτικήν θέσιν.

Τυγχάνει κοινός τόπος ὅτι ἡ σύγχρονος ἐκπαιδευτική διαδικασία καί μάθησις προσανατολίζεται εἰς μίαν ἄκριτον καί δίχως ἀνθρωπολογικόν καί κοσμολογικόν προβληματισμόν συσσωρεύουσιν ἐπιστημονικῶν καί τεχνολογικῶν γνώσεων, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ διαρκῆς μετασχηματισμός τῆς συγχρόνου πολυπολιτισμικῆς κοινωνίας, χαρακτηριζομένης ὑπὸ τῆς προκλήσεως τῆς πολιτιστικῆς ἑτερότητος καί συγκεκριμένης ἀναποτρέπτως καί ὑπὸ οἰκονομικῶν μεταναστῶν καί πολιτικῶν προσφύγων, θέτει νέας προκλήσεις εἰς τό ἐκπαιδευτικόν γίγνεσθαι, ὡς λόγου χάριν ἡ διαπολιτισμική ἐκπαίδευσις καί ἀγωγή, ἡ ἐκπαίδευσις διδασκόντων καί διδασκομένων εἰς τήν ἐνσυναίσθησιν, ἡ ἐπικέντρωσις καί ἡ ἐνασχόλησις μετὰ τῶν ζητημάτων τῆς πολιτιστικῆς διαφορετικότητος καί τῶν προβλημάτων τῶν συνανθρώπων ἡμῶν.

Ὑμεῖς, ἄλλως τε, Παναγιώτατε, εἰς Ὑμετέραν σχετικὴν δήλωσιν περὶ τὰς ἀρχάς Σεπτεμβρίου 2001 κατὰ τήν ἐν Ντουρμπάν Παγκόσμιον Διάσκεψιν τοῦ Ὄργανισμοῦ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν κατὰ τοῦ ρατσισμοῦ, τῶν φυλετικῶν διακρίσεων, τῆς ξενοφοβίας καί πάσης ἀδιαλλαξίας, συνεδέσατε λίαν χαρακτηριστικῶς τήν παιδαγωγικὴν διάστασιν τοῦ σεβασμοῦ εἰς τήν πολιτιστικὴν ἑτερότητα μετὰ τῆς πίστεως καί τῆς δογματικῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

«Ὅποτε οἱ ἀνθρώποι ἀποτυγχάνουν νά ἀναγνωρίσουν τήν ἀξία τῆς ἑτερότητας, μειώνουν βαθιὰ τὴ δόξα τῆς θεϊκῆς δημιουργίας. Ἀκολουθώντας τό παράδειγμα τῶν τριῶν προσώπων τῆς Ἀγίας

⁶⁰ Ε.Π.Μ. 32, 69B.

⁶¹ UNHCR "Coming Together for Refugee Education", <https://www.unhcr.org/fr-fr/en/media/coming-together-refugee-education-education-report-2020>

Τριάδος, οί άνθρωποι καλοῦνται νά ὑπάρξουν σέ σχέση ὁ ἕνας μέ τόν ἄλλον, ἐνωμένοι μέ τόν δεσμό τῆς ἀγάπης, ὡς διαφορετικά καί μοναδικά πρόσωπα, τό καθένα προικισμένο μέ ιδιαίτερα χαρίσματα καί χαρακτηριστικά, καθένα δημιουργημένο κατ' εἰκόνα καί ὁμοίωση Θεοῦ. Ὅλα τά ἀνθρώπινα ὄντα, ἀνεξάρτητα ἀπό τή θρησκεία, τή φυλή, τήν ἔθνη καταγωγή, τό χρῶμα, τήν πίστη ἢ τό φύλο, εἶναι ζῶσες εἰκόνες τοῦ Θεοῦ καί ὡς ἐκ τούτου ἀξίζουν τόν σεβασμό καί τήν ἀξιοπρέπεια πού ἀνήκει στή φύση τους. Κάθε φορά πού οί ἄνθρωποι ἀποτυγχάνουν νά συμπεριφέρονται στούς ἄλλους μέ αὐτόν τό σεβασμό προσβάλλουν τό δημιουργό Θεό».

Εἰς τήν σύγχρονον διδακτικήν, μέ τήν ἐφαρμογήν τῆς προηγμένης τεχνολογίας καί τῶν καινοτομιῶν, τήν κατά περιπτώσεις ἐπιβολήν τῆς, λόγω τῶν ἐπιπτώσεων τοῦ κορωνοϊοῦ, ἐξ ἀποστάσεως ἐκπαιδύσεως, πού ὀδηγοῦν εἰς τήν ἐκμηδένισιν τοῦ χωροχρόνου, ἀναγνωρίζεται ὑπό τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης ὅτι ἡ ἐπίτευξις τῶν συναισθηματικῶν στόχων τῆς μαθήσεως δέν εἶναι ἀπλῶς σημαντική τις παράμετρος, ἀλλ' ἡ βάσις καί ἡ κρηπίς τῆς κατακτήσεως τῶν γνωστικῶν στόχων, καθ' ἣν στιγμῆν τυγχάνει προφανές ὅτι τό κοινωνικόν περιεχόμενον τῆς μαθήσεως δέν καθίσταται ἐφαρμόσιμος στοχοθεσία ὅσον εἰς ἕν διά ζώσης περιβάλλον μαθήσεως.

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι διά τῆς παιδαγωγικῆς των διδασκαλίας ἐπισημαίνουν τήν σημασίαν τῆς κατανόσεως τοῦ νοήματος μιᾶς καταστάσεως, τονίζοντες ὅτι ὁ ἐκπαιδευτικός κατά τήν διδασκαλίαν δέν πρέπει νά μεταχειρίζεται γενικότητος, ἀλλά νά διδάσκη καθ' ἐνότητος καί διά παραδειγμάτων καί διά τῆς χρήσεως ἐποπτικῶν μέσων νά καθιστᾷ σαφές εἰς τούς μαθητάς τό περιεχόμενον τῆς διδακτέας ὕλης, δεδομένου, μάλιστα, ὅτι «τά πράγματα εἶναι τῶν ὀνομάτων ἰσχυρότερα». Ὁ χρυσορρήμων Χρυσόστομος θά ἐπιστήσῃ τήν προσοχήν εἰς τόν ἔλεγχον ὑπό τοῦ διδασκάλου τῆς ἀφομοιωτικῆς ἰκανότητος τῶν μαθητῶν, ὥστε ἡ καθ' ἐνότητος πρός τούς τελευταίους παρεχομένη γνώσις νά καθίσταται κτήμα των κατά τρόπον τμηματικόν: «Μή ἐπεξέλθῃς τῷ παντί διηγήματι»⁶². Συμπληρωματικῶς, ὁ Μέγας Βασίλειος θά ἐπισημάνῃ μεθοδολογικῶς τήν ἀνάγκην τῆς προσθήκης νέων γνώσεων μέ μέτρον καί τῆς σταδιακῆς ἀπό τῶν εὐκολοτέρων θεματικῶν πρός τὰς δυσκολοτέρας ἀναβάσεως εἰς τήν κλίμακα τῆς προοκτῆσεως νέων, ἀνευ τῆς ἀναμίξεως ἐτέρων θεματικῶν, γνώσεων,

⁶²Jean Chrysostome, *Sur la vaine gloire et l' éducation des enfants*, (Ed. A. Malingrey), Sources Chrétiennes 188, Les éditions du Cerf, 1972, 142.

καί τῆς ρυθμίσεως τῆς διδασκαλίας τῶν ἐκπαιδευτικῶν συμφώνως πρός τὰς ἀντιλήψεις, τὰ χαρακτηριστικά καί τὰς μαθησιακὰς ἰκανότητες τῶν μαθητῶν, καθὼς «ἡ διάνοια ἀτονοῦσα πάντων ὁμοῦ περιδράξασθαι»⁶³.

Ἡ παιδαγωγικὴ προτεραιότης τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν συνίσταται εἰς:

- Τὴν σημασίαν τοῦ παραδείγματος, τῆς ἐνθαρρύνσεως καί τοῦ ἐπαίνου, τῆς ἀποφυγῆς τῆς βίας, τῆς χρήσεως τῆς πειθοῦς καί τῆς λειτουργίας τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ὡς προτύπου διὰ τῆς συμφωνίας μεταξύ λόγων καί πράξεων καί τῆς καταστάσεως τῶν παιδαγωγῶν ὡς ἀρχετύπων βίου καί κανόνων ἀρετῆς. Ὁ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου λόγος τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου δέν ἐπιδέχεται ἀμφισβήτησιν: «ἢ μὴ δίδασκε ἢ δίδασκε διὰ τοῦ παραδείγματος»⁶⁴, διὰ νὰ συμπληρώσῃ: «Μισῶ διδάγματα οἷς ἐνάντιος βίος»⁶⁵ καί «ἄφωνον ἔργον κρεῖσσον ἀπράκτου λόγου»⁶⁶, ἐνῶ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ἀφοῦ εἶπη: «Τόν δέ παιδεύοντα, οὐ διὰ ρημάτων μόνον, ἀλλὰ διὰ πραγμάτων παιδεύειν χρή»⁶⁷, θά τονίσῃ καί τὰ ἑξῆς: «Τί μέγα φρονεῖς; Ὅτι διδάσκεις διὰ λόγων; Ἀλλ' εὐκόλον τοῦτον, τό φιλοσοφεῖν ἐν ρήμασιν· δίδαξόν με διὰ τοῦ βίου τοῦ σοῦ, αὕτη ἡ διδασκαλία ἀρίστη»⁶⁸. Καί τοῦτο, καθὼς ἡ διχοτόμησις σκέψεως καί δράσεως ὀδηγεῖ εἰς ἓν μὴ αὐθεντικόν λόγον πού ἀδυνατεῖ νὰ μετασχηματίσῃ τὴν σύγχρονον πραγματικότητα καί καταλήγει εἰς κενολογίαν, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ μανιχαϊστικὴ διάζευξις μεταξύ τούτων διὰ τῆς προαγωγῆς τοῦ συνθήματος «δραῖσις διὰ τὴν δραῖσιν» ὀδηγεῖ εἰς ἓν ἄκρατον ἀκτιβισμόν πού ἀρνεῖται τὴν ὀρθὴν πρᾶξιν καί καθιστᾷ ἀδύνατον τόν διάλογον.
- Τόν ἀναντικατάστατον ρόλον ἀμφοτέρων τῶν γονέων, πατρός καί μητρός, εἰς τὴν ἀγωγήν τῶν νέων ἐντός τοῦ οἰκογενειακοῦ περιβάλλοντος, τό ὅποῖον ἐσχάτως βάλλεται διὰ τῆς ἐκκοσμικεύσεως καί ἀναθεωρήσεως μέ τὴν πρότασιν καί διὰ νόμων ἐπικύρωσιν καινοφανῶν καί ἀθέσμων ἐναλλακτικῶν προτύπων οἰκογενείας, ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ

⁶³ PG 31, 345B.

⁶⁴ P.G. 36, 212.

⁶⁵ E.P.E. 10, 174, 40.

⁶⁶ P.G. 37, 929.

⁶⁷ E.P.E. 14, 554.

⁶⁸ P.G. 60, 223.

στείρου δικαιωματισμοῦ. Ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος χαρακτηρίζει ὡς παιδοκτόνους τοὺς γονεῖς πού ἐνδιαφέρονται ἀποκλειστικῶς μόνον διὰ τὴν ὑλικὴν ἀποκατάστασιν τῶν τέκνων των, ἀδιαφορῶντες διὰ τὴν ψυχικὴν ἀγωγὴν αὐτῶν: «Ἄσκησον τὴν ψυχὴν τοῦ παιδός, κἀκείνον παρέσται λοιπόν. Ταύτης μὲν γὰρ οὐκ οὔσης ἀγαθῆς, οὐδὲν ὄφελος αὐτῷ τῶν χρημάτων. Ταύτης δὲ κατορθουμένης, οὐδὲν βλάβος ἀπὸ τῆς πενίας»⁶⁹. Πόσον ἐπίκαιρος ἢ ἐν λόγῳ ἐπισήμανσις, λόγῳ τῶν οἰκογενειακῶν δραμάτων πού καθημερινῶς διαδραματίζονται ἐξαιτίας τῆς ἀπουσίας τῶν γονέων ἐκ τῆς ζωῆς τῶν τέκνων των, τὰ ὅποια ὀδηγοῦνται εἰς τὴν ἀναρχίαν, τὴν ἐπιθετικότητα, τὴν βίαν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν σχολικῶν μονάδων καὶ τὴν ἀδικίαν καὶ καθίστανται ἀνθρώπινα ἐρείπια, θύματα τῆς ἀγνοίας, τῆς ἀδιαφορίας καὶ τῆς λήθης ἐντὸς τῆς οἰκογενειακῆς ἐστίας, γεγονός τό ὅποιον ἐπιβεβαιῶ τό γραφέν ὅτι «τά σχολεῖα ἔχουν ἀναγκαστεῖ νά ἀναλάβουν ὄλο καὶ περισσότερα καθήκοντα πού παραδοσιακά θεωροῦνταν ἀρμοδιότητα τῆς οἰκογένειας»⁷⁰. Διό καὶ ὁ Θεολόγος νοῦς Γρηγόριος ἐπισημαίνει: «Ποιήσατε δικαιοσύνης ὄπλον καὶ μὴ θανάτου τὴν παιδείυσιν», ἐνῶ ὁ κλεινὸς Ἰωάννης ὁ τῆ γλώττη χρυσορρήμων θά προσθήσῃ: «Οὐ γὰρ τό σπεῖραι ποιεῖ πατέρα μόνον, ἀλλὰ τό παιδεῦσαι καλῶς (...). Νόμισον ἀγάλματα χρυσά ἔχειν ἐπὶ τῆς οἰκίας τὰ παιδιά (...) τὴν ψυχὴν αὐτῶν κατακόσμη καὶ διάπλαττε».

- ο Τὴν ἀνθησιν τῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων ὡς προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν στόχων, τοῦ χρυσορρήμονος Πατρός διαλαλοῦντος ὅτι «οὐδὲν γὰρ οὕτω πρὸς διδασκαλίαν ἐπαγωγόν ὡς τό φιλεῖν καὶ φιλεῖσθαι» καὶ θεμελιώσαντος τὴν παιδαγωγικὴν τοῦ προσώπου πού ἐδράζεται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

«Τοῖς τῶν μεγάλων ἱεραρχῶν ῥήμασι καὶ ἴχνεσιν ἐπόμενος», αἴρετε οὖν καὶ Ὑμεῖς, ὡς ὁ παιδαγωγὸς Πατριάρχης τῆς ποιμαντικῆς ἐνσυναίσθησεως, μερμῶν διὰ τὴν τῶν παιδῶν ἀνατροφήν, τόν σταυρόν τῆς

⁶⁹ Ε.Π.Ε. 23, 268.

⁷⁰ John MacBeath, Michael Scharz, Denis Meuret, Lars Jacobsen, Ἡ αὐτοαξιολόγησις στὸ Εὐρωπαϊκὸ σχολεῖο, μτφρ. Μαρία Δεληγιάννη, ἐκδ. Μεταίχμιο, Ἀθήνα 2005, 150.

Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία, ὡς τό ἀμφικτυονικόν, κατά τόν Κωνσταντῖνον Οἰκονόμον τόν ἐξ Οἰκονόμων, κέντρον τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς, φυλάσσει μέ ἔνθεον ζῆλον ὡς βίωμα καί ἐμπειρία τό αὐτό πνεῦμα τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν μέ τήν κατ' ἐξοχήν χριστοκεντρικήν, ἀνθρωπολογικήν, σωτηριολογικήν καί οἰκουμενικήν του διάστασιν καί τήν πνευματικήν των παρακαταθήκην καί ἡ ὁποία Μήτηρ Ἐκκλησία καθιέρωσε πολὺ πρὶν ἀπὸ τό Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν τήν ἑορτήν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ὡς ἑορτήν τῆς παιδείας. Λαμβάνετε δύναμιν, Παναγιώτατε, προσκυνῶν τά ἱερά λείψανα Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καί Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τά ὁποία πρὸ εἰκοσαετίας ἠξιώθητε, μετὰ ἀπὸ τήν πάροδον ὀκτῶ ἑκατονταετιῶν, νά ἐπαναπατρίσητε εἰς τήν ἔδραν των.

Δέν εἶναι ἄνευ σημασίας ὅτι Ὑμεῖς, Παναγιώτατε, ἔχοντες ὡς διαρκῆ προσευχητικήν μέριμναν τό τοῦ Μεγάλου Βασιλείου «τήν νεότητα παιδαγωγῆσον», ἀγωνίζεσθε μή πτοούμενος διά τήν ἐπαναλειτουργίαν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης, μεριμνᾶτε διαρκῶς διά τήν εὐρυθμον λειτουργίαν τῆς Πατριαρχικῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς καί τῶν λοιπῶν Ὁμογενειακῶν Ἐκπαιδευτηρίων, ὀργανώνετε ἀνά τακτά χρονικά διαστήματα Συνέδρια Νεολαίας, ὑποδέχεσθε μετὰ πατρικῆς χαρᾶς νέους καί νέας, μαθητάς καί μαθητριάς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς τήν Βασιλεύου σαν διά νά τούς μεταδώσητε φῶς ἀπὸ τήν ἀκοίμητον κανδήλα τοῦ Φαναρίου, τό ἀνέσπερον φῶς τῶν Ἱερῶν Παραδόσεών μας, τό φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας, τό φῶς τῆς Εὐαγγελικῆς ἀληθείας, πού οἱ Ἅγιοι Τρεῖς Μεγάλοι Ἱεράρχαι καί ἅπαντες οἱ Ἅγιοι προκάτοχοι Ὑμῶν, Ἀρχιεπίσκοποι καί Πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως, «παρέδωκαν τῇ Ἐκκλησίᾳ».

Εὐχηθῆτε, Παναγιώτατε, ὅπως ἡ παιδεία, συμφώνως καί πρὸς τά κατά τήν ἐν Κρήτῃ Ἁγίαν καί Μεγάλῃν Σύνοδον διατυπωθέντα, ἐπανεύρη τόν αὐθεντικόν της προσανατολισμόν, ἀπευθυνομένη εἰς τήν πνευματικήν φύσιν καί τόν αἰώνιον προορισμόν τοῦ ἀνθρώπου, προσφέρουσα εἰς τούς νέους οὐχί μόνον «βοήθειαν» ἀλλά τήν «ἀλήθειαν» τῆς θεανθρωπίνου καινῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Γένοιτο.

Πανηγυρικός Λόγος
Μητροπολίτου Κώου και Νισύρου κ. Ναθαναήλ
 (Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας, Φαναριον, 24 Μαρτίου 2024)

Πανήγυρις λαμπρά σήμερον Χριστιανῶν Ὁρθοδόξων, τῆς Θριαμβευούσης καί τῆς Στρατευομένης Ἐκκλησίας,

Παναγιώτατε Πατριάρχα τῆς Οἰκουμένης καί Δέσποτα,

Ὁμήγυρις τῶν Ἁγίων Ἀρχιερέων Τιμιωτάτη,

Λαέ τοῦ Θεοῦ Περιούσιε!

Οἱ ἀγῶνες τοῦ Ἁγίου Μεθοδίου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Ὁμολογητοῦ, καί τῆς Σεπτῆς χορείας ἀπάντων τῶν Ἁγίων Πατριαρχῶν, Ἐπισκόπων, Ἱερέων, Ἱεροδιακόνων, Μοναχῶν καί Μοναζουσῶν, ἡ Ἁγιασμένη δυάς τῶν Ἁγίων Αὐτοκρατόρων Μιχαήλ καί τῆς Μητρός αὐτοῦ Θεοδώρας, τῆς Εὐσεβεστάτης Αὐγούστας, καθὼς καί τοῦ πιστοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ μᾶς ἔδωσαν τή δυνατότητα νά συνερχόμαστε κατὰ τήν Ἁγία καί Μεγάλη τούτη Ἡμέρα, ὑπό τήν πατρική μέριμνα τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ ἡμῶν Πατριάρχου, στίς αὐλές τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καί νά ἐορτάζουμε τόν Θρίαμβο τῆς Ἀληθείας τῆς Πίστεώς μας καί τῆς Ὁρθῆς Δόξας τοῦ Ἁγίου Θεοῦ μας!

Τόν Μάρτιο τοῦ 843, μέ φιλόθεη πρωτοβουλία τοῦ Ἁγίου Μεθοδίου, ἡ Σύνοδος τῶν Ὁρθοδόξων Ἐπισκόπων πού συνεκλήθη ἐδῶ στή Βασιλίδα τῶν Πόλεων, ἀπεκατέστησε τήν τιμή πρὸς τίς Ἁγίες Εἰκόνες καί τίς ἐπανέφερε, δόξη καί τιμῆ, στόν Ἱερώτατον Ναόν τῆς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας, σέ ὅλους τούς Ἱερούς Ναούς καί στούς οἴκους τῶν πιστῶν, ὥστε ἅπαντες νά διδάσκονται καί νά κατηχούνται ἀπό αὐτές, ἀλλά κατὰ πρῶτον νά ἔχουν ἀπρόσκοπτη τή δυνατότητα νά τίς τιμοῦν κατὰ τή Θεία Λατρεία ἀναπέμποντας αἶνον πρὸς τόν Ἅγιον Τριαδικόν Θεόν, προσκυνώντας μέ προσευχή καί κλίση αὐχένος καί γονάτων τόν Κύριόν μας Ἰησοῦν Χριστόν, καί τιμώντας ἀνεμπόδιστως τήν Ὑπεραγία Δέσποινά μας, τήν Κυρία Θεοτόκο, καί τή σύναξη Πάντων τῶν Ἁγίων.

Γιά διάστημα μεγαλύτερο τῆς ἑκατονταετίας ἡ Ἐκκλησία ταλανίστηκε, μέχρις ἀλλοιώσεως τοῦ φρονήματός της καί νοθεύσεως τῆς πίστεώς της, ἀπό ἀρνητές τῶν Ἁγίων Εἰκόνων καί ἀπό διῶκτες τῆς ἀκραιφνοῦς Ὁρθοδοξίας, ὅπως αὐτή ἐξεφράσθη, πολλαπλῶς καί ποικιλοτρόπως, ἀπό τούς Ἁγίους μέ τίς προσευχές, τά κείμενα καί τίς θυσίες τους.

Οἱ Εἰκονομάχοι, ἔχοντας συγκεχυμένη ἀντίληψη γιά τούς σκοπούς

πού ύπηρετοῦσε ἡ Ὁρθόδοξη Εἰκονογραφία καί ἐπηρεασμένοι ἀπό ἐσφαλμένες πολιτικές ἀπόψεις καί ὑφέρπουσες ἀνεικονικές τάσεις, ἰδιαιτέρως στίς ἀνατολικές ἐπαρχίες τῆς Αὐτοκρατορίας, ἀρνήθηκαν ἀρχικῶς τήν ἀπεικόνιση τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ, κι ἔτσι ἡ Ἄχραντος Εἰκόνα τοῦ Κυρίου ἦταν ἡ πρώτη πού κατέβασαν ἀπό τήν Χαλκή Πύλη.

Δέν μπορούσαν νά δεχθοῦν ὅτι ὁ Θεός, πού εἶναι παντελῶς ἀπρόσιτος καί ὀλότελα ἄγνωστος στόν ἄνθρωπο ὡς πρὸς τήν Οὐσία Του, εἶναι ἐφικτό νά ἀπεικονιστεῖ, ἐφ' ὅσον ἀποκαλύπτεται σ' ἐμᾶς μέσῳ τῶν ἀκτίστων θείων ἐνεργειῶν Του.

Ἐλησμόνησαν καί παρέβλεψαν ὅτι τό Δεύτερο Πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος ἦλθε στόν Κόσμο μας καί ἐσαρκώθη, «γενόμενος ἐκ γυναικός, γενόμενος ὑπό νόμον, ἵνα τοὺς ὑπό Νόμον ἐξαγοράσῃ ἵνα τήν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν» (Γαλ. 4:4). Αὐτή καί μόνο ἡ ἀναφορά τοῦ Οὐρανοβάμονος Παύλου, τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν καί Φωτιστοῦ τῆς Κώου, θά ἀρκοῦσε νά λύσει τό πρόβλημα τῆς εἰκονομαχικῆς κρίσεως καί νά ἀποκαταστήσει παρεξηγήσεις καί προβλήματα.

Παρά ταῦτα, δυστυχῶς, ἡ πολιτική τῶν Αὐτοκρατόρων ἀκολούθησε ἀλλότριον καί ἐσφαλμένο δρόμο. Ἡ κατάσταση περιπλέχθηκε, τά προβλήματα γιγαντώθηκαν, οἱ ἀντιδράσεις τῶν Ὁρθοδόξων πολλαπλασιάστηκαν καί ἡ Αὐτοκρατορία, ὡς μὴ ἔδει, διχάσθηκε μέ κατοστροφικά ἀποτελέσματα.

Πλήθος Ἐπισκόπων, Ἱερέων, Διακόνων, Μοναχῶν, Μοναζουσῶν καί εὐσεβῶν Χριστιανῶν ἐδιώχθησαν, διεπομπεύθησαν, ἐβασανίσθησαν ὁμολογώντας τήν ἀληθινή πίστη. Πατριάρχες διεσύρθησαν. Κάποιοι ὑπέκυψαν στή δύναμη τῆς ἐξουσίας, ἐνῶ ἄλλοι μένοντας ἐδραῖοι στίς ἀρχές τοῦ Χριστιανισμοῦ καί ὑπηρετώντας τήν Ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας ἐτελειώθησαν μαρτυρικῶς.

Ἡ χρήση τῆς Εἰκόνας εἶναι μία διαφορετική γλῶσσα, ἡ ὁποία ἐκφράζει τήν Ἀλήθεια μέ τήν ἴδια ἀκρίβεια πού τό πράττει καί ὁ λόγος. Ἐνα ἄριστο καί πρωτοποριακό ἐποπτικό μέσο, πού εἶναι προσβάσιμο ἀπό ὅλους καί χρήσιμο σέ ὅλους.

Καθὼς ἐκεῖνα τά χρόνια ἡ πρόσβαση σέ γραπτά κείμενα ἦταν πρόνομιον πολὺ μικροῦ τμήματος τοῦ πληθυσμοῦ, οἱ κατάγραφοι Ἱεροῖ Ναοῖ καί οἱ φορητές Ἁγίες Εἰκόνες προσέφεραν στοὺς πιστοὺς τὴ δυνατότητα νά διδαχθοῦν, μέσῳ αὐτῶν, τὴ χριστιανικὴ πίστη μέ τὴ δέουσα ὀρθότητα, καλλιεργώντας ταυτοχρόνως τὸ θεολογικὸ τους αἰσθητήριον.

Μέσῳ τῶν Ἁγίων Εἰκόνων οἱ πιστοὶ ζοῦσαν καί ζοῦν στὴν καθημε-

ρινότητά τους αυτό που η Ἐκκλησία ἐκφράζει μέ τήν Ἁγία Γραφή, μέ τό κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων, μέ τά ἔργα τῶν Ἁγίων Πατέρων καί Διδασκάλων, μέ τή Θεία Λατρεία καί, φυσικά, μέ τίς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Στό κείμενο τοῦ Συνοδικοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας ἐκφράζονται καί καταγράφονται ὅσα ἐπιθυμοῦμε νά γνωρίζουμε γιά τήν πίστη μας. Σύνολη ἡ Ἐκκλησία παρουσιάζεται ἐνώπιόν μας συνηγμένη ἐπί τῷ αὐτῷ:

«Οἱ προφηταί ὡς εἶδον, οἱ ἀπόστολοι ὡς ἐδίδαξαν, ἡ ἐκκλησία ὡς παρέλαβεν, οἱ διδάσκαλοι ὡς ἐδογματίσαν, ἡ οἰκουμένη ὡς συμπεφρόνηκεν, ἡ χάρις ὡς ἔλαμψεν, ἡ ἀλήθεια ὡς ἀποδέδεικται, τό ψεῦδος ὡς ἀπελήλαται, ἡ σοφία ὡς ἐπαρρησιάσατο, ὁ Χριστός ὡς ἐβράβευσεν· οὕτω φρονοῦμεν, οὕτω λαλοῦμεν, οὕτω κηρῦσομεν».

Συστρατευόμεθα μέ Αὐτήν ὡς ζῶντα, φιλότιμα καί πιστά μέλη της, δίχως ταλαντεύσεις, μέ συνείδηση τῆς θέσεώς μας ἐντός Της, προσδοκῶντας τήν κοινή Ἀνάσταση καί τόν Παράδεισο τῆς Τρυφῆς!

Γιά νά πορευθοῦμε, ὅμως, στόν ὀρθό δρόμο ὀφείλομε νά ξεκαθαρίσουμε στόν νοῦ καί στήν καρδιά μας, μέ ἀπολύτως σαφεῖ τρόπο, τόν ρόλο τῶν Εἰκόνων στήν ἐκκλησιαστική ζωή.

Τόν μέν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό προσκυνοῦμε καί σεβόμαστε «ὡς Θεόν καί Δεσπότην», τήν δέ Παναγίαν Αὐτοῦ Μητέραν καί τοὺς ἁγίους τιμοῦμε καί προσκυνοῦμε ὄχι κατ' ἀπόλυτον τρόπο, ὄχι γιά τή δική τους ιδιαίτερη ἀξία οὔτε γιά τίς ἐξαιρετικές τους ἰκανότητες, ἀλλά διότι ἀνεδείχθησαν «γνήσιοι Αὐτοῦ θεράποντες». Τοὺς προσκυνοῦμε ἐξαιτίας τῆς σχέσεως πού ἐν ζωῇ ἀνέπτυξαν μέ τόν Χριστό. Τό Συνοδικό εἶναι ἀπολύτως σαφές! Δέν ἐπιτρέπει τήν παραμικρή παρανόηση!

Προσεγγίζοντας τίς Ἁγίες Εἰκόνες στεκόμαστε ἀπέναντί τους μέ εὐλάβεια καί ἀποδίδουμε τή δέουσα τιμή πρὸς τό πρωτότυπο, δηλαδή τίς εἰκονιζόμενες Ἱερές Μορφές καί μέσῳ αὐτῶν πρὸς τόν Κύριό μας, καί ὄχι στό ὑλικό, ὅσο πολύτιμο καί σημαντικό κι ἂν εἶναι.

Ἡ ἀναστήλωση τῶν Ἱερῶν Εἰκόνων ἔδωσε τήν ἀφορμή γιά τή θέσπιση τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, διότι μέ τή νίκη της, μετά ἀπό πολυετεῖς ἀγῶνες καί φοβεροὺς διωγμούς, ἡ Ἐκκλησία κατόρθωσε νά διακηρύξει τήν ὀρθή πίστη, ἡ ὁποία εἶχε ἀλλοιωθεῖ ἀπό τοὺς Εἰκονομάχους.

Κι ἐδῶ εὐλογα θά ἀναρωτηθεῖ κάποιος:

Γιατί προκλήθηκε τόσο μεγάλη ἀναστάτωση γιά τίς Ἁγίες Εἰκόνες;

Τόσο σημαντική είναι ή χρήση καί ή παρουσία τους στους Ίερούς Ναούς καί στίς οίκες μας;

Η απάντηση είναι αναμφίβολα θετική!

Αποδεχόμενοι καί τιμώντας τίς Άγιες Εικόνες καταφάσκουμε στήν «ένσαρκον οικονομίαν του Θεού Λόγου» όχι μόνο λόγω όπως έπρατταν καί αυτοί πού δέν τίς άνέχονταν, αλλά καί έργω τιμώντας τες στή Θεία Λατρεία καί στή ζωή.

Τό πρόβλημα τής εικονομαχικής κρίσεως έφθασε στήν καρδιά τής Ορθόδοξου διδασκαλίας καί, εάν τά επιχειρήματα τών εικονομάχων είχαν γίνει αποδεκτά, τότε θά είχε τεθει έν άμφιβόλω ή όρθή κατανόηση τής Σαρκώσεως του Υιού καί Λόγου του Θεού, καί κατ' έπέκτασιν ή ίδια ή σωτηρία μας.

Ένδεικτικό τής σπουδαιότητας τής έορτής καί τής κομβικής θέσεώς της στή Λατρεία καί στή Θεολογία τής Έκκλησίας είναι ότι τό Συνοδικόν συνέχισε νά έμπλουτίζεται καί νά συμπληρώνεται για πολλούς αιώνες μετά τήν λήξη τής ξριδας καί πλέον νά περιλαμβάνει όλες τίς μετά ταύτα άμφισβητήσεις τής πίστεώς μας, έπισημαίνοντας καί καταδικάζοντας μέ ξεκάθαρο τρόπο κάθε προσπάθεια παραχαράξεώς της.

Μέ τό Συνοδικόν καί τήν ύμνολογία τής έορτής στηλιτεύεται άπερίφραστα ή «Χριστομάχος άποστασία» καί δηλώνεται, ώστε νά άποφευχθούν οί πιθανές παρεξηγήσεις, μέ άπόλυτη ένάργεια ή πίστη μας, ή πίστη τών Άποστόλων, ή πίστη τών Πατέρων, ή πίστη τών Ορθόδοξων, ή όποία τήν Οικουμένην έστήριξε.

Εορτάζοντας διατρανώνουμε προς κάθε κατεύθυνση, ότι έμπνεόμεθα από τήν πίστη τής αρχαίας Έκκλησίας, ότι έμφορούμεθα από τά ίδια θεοπρεπή ιδανικά, ότι ακολουθοϋμε άταλάντευτα τήν όδό τών Άγίων Πατέρων.

Καυχόμεθα διότι παραμένουμε πιστοί στήν αρχαία Παράδοση τής Έκκλησίας, καί, μέ σεβασμό καί έλπίδα, στρεφόμεθα προς τό Οικουμενικόν ήμών Πατριαρχείον, πού είναι τροφός καί έφορος του Γένους τών Ορθόδοξων.

Άδελφοί μου,

Η Ορθόδοξη Έκκλησία πορεύεται προς τά έσχατα καί προσεύχεται στηριγμένη στήν πίστη στον Άγιον Τριαδικόν Θεόν καί στήν άγάπη προς τον Άνθρωπο! Πάντα έλπίζει μέ πίστη! Η άπελπισία είναι ξένη προς αυτήν! Η άπελπισία άνήκει στους συγχρόνους εικονομάχους.

Ὁ Πατριάρχης τοῦ Γένους τῶν Ὁρθοδόξων δέν πτοεῖται καί δέν κάμπτεται! Γνωρίζει τήν Ἀλήθειαν καί πορεύεται ἐν ἐλευθερίᾳ καταυγαζόμενος ἀπό τήν Χάριν τοῦ Ἁγίου Θεοῦ μας, στηρίζοντας ὅλους ἐμᾶς καί καθοδηγώντας τούς Ὁρθοδόξους πού πορεύονται πρὸς τή Σωτηρία!

Τό σφρίγος τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι πρωτόγνωρο! Εἶναι νεανικό!

Ἡ ζωντάνια της εἶναι ἀκατάβλητη, διότι βασίζεται στήν Ἀλήθεια τήν ὁποία κατέχει καί ἀδιάκοπα προσφέρει στήν Οἰκουμένη!

Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικός μας Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, ὑπερνικώντας ἐμπόδια καί προσκόμματα ἐπέτυχε τή σύγκληση, στή Μεγαλόνησο Κρήτη, τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἕνα γεγονός ἱστορικής σημασίας στό ὁποῖο ἐμεῖς ἀνατρέχουμε συνεχῶς, ἀλλά θά ἀποτελέσει σημεῖο ἀναφορᾶς καί γιά τίς ἐπερχόμενες γενεές.

Στή Σύνοδο αὐτή οἱ σύγχρονοι εἰκονομάχοι φανερώθηκαν καί ἔδειξαν τό πρόσωπό τους. Ἀγωνίσθηκαν γιά τήν ἀκύρωσή της, ἀλλά τό μόνο πού ἐπέτυχαν εἶναι νά ἀπομονωθοῦν καί, ἐν τέλει, νά διακηρυχθεῖ παγκοσμίως ἡ Ἐνότητα τῆς Ἁγίας μας Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἐκκλησία διαρκῶς ἀναμένει τήν ἐπιστροφή τους καί ἀδιαλείπτως προσεύχεται γι' αὐτήν. Ἡ ἀνώριμη ἐγωιστική στάση κάποιων δέν ἐπιτρέπεται νά τήν ἀπομακρύνει ἀπό τόν στόχο τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῆς Οἰκουμένης, εὐθύνη πού, ἐν πρώτοις, μέ προθυμία ἐπωμίζεται τό Οἰκουμενικό μας Πατριαρχεῖο καί, δευτερευόντως, τά λοιπά παλαιάφατα Πατριαρχεῖα.

Εὐθύνη πού ὁ Παναγιώτατος Αὐθέντης καί Πατριάρχης μας ἀποδέχεται μέ χαρά καί ταπείνωση καί κάνει τά πάντα γιά νά τήν φέρει εἰς πέρας.

Ἡ σύγκληση τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης δείχνει ὅτι ἡ περίοδος τῶν Συνόδων τῆς Ἐκκλησίας δέν παρήλθεν ἀνεπιστρεπτί. Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος ἔδωσε ἀπαντήσεις σέ ποικίλα θέματα πού ἄπτονται τῆς καθημερινότητας τῶν Ὁρθοδόξων, στηριγμένη στό πλαίσιο τῆς Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας μας ὥστε νά ἀποφύγει τόν κίνδυνο τῆς ἐκκοσμικεύσεως καί τυχόν ἀλλοίωση τῶν δογμάτων.

Παναγιώτατε Πάτερ καί Δέσποτα,

Πολυσέβαστοι Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς,

Λαέ τοῦ Θεοῦ εὐλογημένε,

Σκοπός τῆς ζωῆς καί τῶν κόπων μας εἶναι ἡ Σωτηρία.

Κινητήριοις δύναμι τῆς πορείας μας ἦταν, εἶναι καί θά παραμείνει ἡ Ἀγάπη!

Παναγιώτατε,

ὡς Ὑμεῖς ἔχετε τονίσει «νομίζομεν ὅτι δυνάμεθα νά ἀγαπῶμεν τόν ἕνα καί ὄχι τόν ἄλλον. Αυτό εἶναι ἀδύνατον πνευματικῶς, διότι ἡ εἴμεθα ἀγάπη ἢ δέν εἴμεθα· ὅπως ὁ Θεός δέν ἔχει ἀγάπην, ἀλλά εἶναι ἀγάπη, κατ' αὐτόν τόν τρόπον καί ἡμεῖς δέν ὀφείλωμεν νά ἔχωμεν ἀγάπην, ἀλλά νά γίνωμεν ἀγάπη. Ὅταν δέ γίνωμεν ἀγάπη, εἴμεθα δι' ὅλους ἀγάπη καί ὄχι διά μερικούς»⁷¹.

Ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ ὁδός πού ἀκολουθεῖ τό Σεπτό καί Μαρτυρικό Φανάριον! Γι' αὐτό παραμένει, πέρα ἀπό σκοπιμότητες, κυριολεκτικά ξένο πρὸς ὅσα ἀπάδουν στίς ἀρχές πού σήμερα ἡ Ὁρθοδοξία τιμᾷ.

Μέ ἐφόδιό του τήν ἀπροϋπόθετη ἀγάπη, ἐμπνευσμένο ἀπό τά θεία νάματα τῆς πίστεως πορεύεται ἀδιακόπως πρὸς τά Ἔσχατα καί, παρά τίς δυσκολίες, ἀδιαταράκτως εὐαγγελίζεται τήν Ἀλήθεια τοῖς ἐγγύς καί τοῖς μακράν!

Ἀναμένει, προσευχόμενο πατρικά, τή μετάνοια τῶν σύγχρονων εἰκονοκλαστῶν καί τήν ἐπιστροφή τους στήν Κιβωτό τῆς Σωτηρίας, στόν Χῶρο τῆς Χάριτος, στήν Ἁγία μας Ἐκκλησία!

Ἀμήν! Γένοιτο!

⁷¹ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου, Ἡ Ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει, Αθήνα: Ἐκδόσεις Ἀρμός, 2001, σελίδα 26. Πρόκειται γιά τό κείμενο τοῦ λόγου τοῦ Παναγιωτάτου κατά τήν τελετή ἐπιδόσεως τοῦ Χαριστηρίου Τόμου πρὸς τιμήν του στήν κεντρική αἴθουσα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας στήν Αθήνα στίς 19 Ὀκτωβρίου 2000.

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον

Εὐχές τοῦ Ἀθηνῶν Ἱερωνύμου πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως
Βαρθολομαῖο

Τις ἐγκάρδιες ἀδελφικὲς εὐχές του γιὰ τὸ νέο Ἔτος ἐξέφρασε πρὸς τὴν Α.Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαῖο, ἢ Α. Μακαριότης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος.

Ὁ Μακαριώτατος ἐπικοινωνήσε τηλεφωνικῶς, τὴν παραμονὴ τῆς Πρωτοχρονιάς, τὸ βράδυ, μὲ τὸν Παναγιώτατο, καὶ ἀντήλλαξαν ἐόρτιες εὐχές, ἐκφράζοντας ἀμφοτέρωθεν τὴν ἐλπίδα κατὰ τὸ 2024 νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ πολυπόθητη εἰρήνη στὸν ταραγμένο ἀπὸ πολέμους καὶ συγκρούσεις κόσμον μας. Ἐπίσης, οἱ δύο ἐκκλησιαστικοὶ ἄνδρες ὑπογράμμισαν τὴ σημασίαν τῆς συνεργασίας καὶ συμπόρευσης τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, στὸ πλαίσιο τῆς αὐτονόητης συναντίληψης, γιὰ τὴν περαιτέρω ἐνίσχυση τῆς πανορθόδοξης ἐνότητας καὶ τῆς πνευματικῆς στήριξης τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ πρώτη τοῦ ἔτους στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο

«Ἀγωνιζόμεθα καὶ προσευχόμεθα διὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν δικαιοσύνην, ἐκφράζοντες τὴν ἀδιάσειστον πεποίθησίν μας ὅτι εἶναι ἐφικτὸς εἰς κόσμον ἄνευ πολέμων καὶ βίας καὶ ὅτι τὸ ἀποτελεσματικώτερον μέσον διὰ τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων εἶναι ὁ εἰλικρινὴς διάλογος», τόνισε ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, στὴν καθιερωμένη ὁμιλία του γιὰ τὴν ἑναρξὴ τοῦ νέου ἔτους, στὴν Αἴθουσα τοῦ Θρόνου τοῦ Πατριαρχικοῦ Οἴκου, μετὰ τὴ Θεία Λειτουργία, κατὰ τὴν ὁποία χοροστάτησε τὸ πρωὶ τῆς Πρωτοχρονιάς, στὸν Πάνσεπτο Πατριαρχικὸ Ναὸ στὸ Φανάρι.

Μὲ τὸν Παναγιώτατο συγχοροστάτησαν οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Γέρων

Χαλκηδόνος κ. Ἐμμανουήλ, Φιλαδελφείας κ. Μελίτων, Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως κ. Εἰρηναῖος, Μύρων κ. Χρυσόστομος, Ἰκονίου κ. Θεόληπτος, Προύσης κ. Ἰωακείμ καὶ Σελευκείας κ. Θεόδωρος. Τὴν Θεία Λειτουργία τέλεσε ὁ Πανοσιολ. κ. Γρηγόριος, στὸ τέλος τῆς ὁποίας, ὁ Πατριάρχης τον χειροθέτησε στὸ ὀφθίκιο τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

«Ἦγωνίσθημεν διὰ τὴν χριστιανικὴν μαρτυρίαν εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον, ἐνώπιον τῶν τάσεων, αἱ ὁποῖαι φαλκιδεύουν τὸ ἀνθρώπινον πρόσωπον. Ἡ ἀνθρωπότης εὐρίσκεται μὲν καὶ σήμερον ἀντιμέτωπος μὲ τὰ σταθερὰ καὶ ἐπαναλαμβανόμενα προβλήματα, ὑπάρχουν ὅμως καὶ πολλοὶ πρωτόγνωροι ἐξελίξεις, ἀποτέλεσμα τῆς ἰλλιγίδους προόδου τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς τεχνολογίας. Ὑπάρχει ἡ μαζικὴ μετακίνησις πληθυσμῶν λόγῳ τῆς κλιματικῆς ἀλλαγῆς, περιστασιακαὶ πολιτισμικαὶ συγκρούσεις, ἡ μεταξίωσις καὶ ἡ ἀπαξίωσις τῶν ἀξιῶν καὶ πολλὰ ἄλλα πλανητικὰ προβλήματα, ἀπέναντι εἰς τὰ ὁποῖα ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μείνῃ ἀδρανῆς. Ἡ συνάντησις τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὸν σύγχρονον κόσμον ἀποτελεῖ δι' αὐτὴν εὐκαιρίαν νὰ διατυπώσῃ ἐπικαίρως τὴν πίστιν τῆς καὶ νὰ ἀναδείξῃ ἐν τῇ πράξει τὸν διακονικὸν τῆς χαρακτήρα.

Καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, εἰς τὸ κέντρον τῆς μερίμνης ἡμῶν εὐρίσκετο ἡ ὑπόθεσις τῆς εἰρήνης καὶ ἡ συμβολὴ εἰς τὴν καταλλαγὴν. Ἐνῶ ὁ καταστροφικὸς πόλεμος εἰς τὴν Οὐκρανίαν συνεχίζεται, προσετέθη εἰς αὐτὸν τὸ τελευταῖον τρίμηνον ἡ βιαία σύγκρουσις εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν καὶ αἱ ἐπώδυνοι προεκτάσεις των. Ἀγωνιζόμεθα καὶ προσευχόμεθα διὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν δικαιοσύνην, ἐκφράζοντες τὴν ἀδιάσειστον πεποίθησίν μας ὅτι εἶναι ἐφικτὸς ἕνας κόσμος ἄνευ πολέμων καὶ βίας καὶ ὅτι τὸ ἀποτελεσματικώτερον μέσον διὰ τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων εἶναι ὁ εἰλικρινῆς διάλογος.

Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ, εἰργάσθημεν διὰ τὴν προώθησιν τῶν διαχριστιανικῶν διαλόγων καὶ τῆς ὀρθοδόξου παρουσίας εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν. Εἶχομεν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον συναντήσεις μετὰ τοῦ Πάπα Ρώμης Φραγκίσκου, συμμετέσχομεν ὡς ὁμιλητῆς εἰς οἰκουμενικὰ συνέδρια καὶ εἰς διαθρησκευτικὰς συναντήσεις. Ὁμιλήσαμεν εἰς τὰς ἐκδηλώσεις ἐν Γενεύῃ ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἑβδομήκοντα πέντε ἐτῶν ἀπὸ τῆς Οἰκουμενικῆς Διακηρύξεως τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν καὶ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν».

Σὲ ἄλλο σημεῖο τῆς ὁμιλίας του, ὁ Παναγιώτατος, παρουσία Ἱεραρχῶν καὶ Ἀρχόντων Ὀφφικιαλίων τοῦ Θρόνου, τοῦ Ἐξοχ. Πρέσβη κ. Κωνσταντίνου Κούτρα, Γενικοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος στὴν Πόλη, τοῦ Προξένου τῆς Οὐκρανίας Ἐντιμ. κ. Maksim Vdovychenko, Ὁμογενειακῶν παραγόντων καὶ πιστῶν ἀπὸ τὴν Πόλη καὶ τὸ ἐξωτερικό, τόνισε:

«Ὅταν ὁ Ἀριστοτέλης ὀρίζη τὸν ἄνθρωπον ὡς «ζῶον λόγον ἔχον», κατονομάζει τὴν ἔντασιν ἢ ὅποια ὑπάρχει εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν μεταξὺ τῆς βιολογικῆς ὑποστάσεως καὶ τῆς διαστάσεως τοῦ «λόγου», τῆς νοήσεως, τῆς γλώσσης τῆς ἐπικοινωνίας. Ὑπάρχει ὁμως καὶ μία ἄλλη διάστασις: ὁ λόγος ὑπάρξεως, ὁ σκοπὸς καὶ τὸ νόημα τῆς ζωῆς. Ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ζῆσθαι χωρὶς κατεύθυνσιν καὶ προοπτικὴν, δὲν ἀντέχει τὸ «ὑπαρξιακὸν κενόν». Ἡ ἀποψις ὅτι ἡ πρόοδος τῆς ἐπιστήμης καὶ ἡ ἀνοδος τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου θὰ ἐξαφανίσουν τὸν πόθον τοῦ ἀνθρώπου διὰ νόημα καὶ αἰωνίαν ζωὴν, ὑποτιμᾷ τὸ βάθος τῆς πνευματικότητος τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ὅποῖον ἐκφράζει μὲ μοναδικὸν τρόπον καὶ ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ: «Οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος» (Ματθ δ', 4). Ἡ πίστις εἰς Χριστὸν εἶναι ἡ λυτρωτικὴ ἀπάντησις εἰς τὰ ἔσχατα ἐρωτήματά μας.

Μὲ αὐτὰς τὰς σκέψεις καὶ τὰ αἰσθήματα καὶ μὲ ἀμετακίνητον πίστιν ὅτι τὴν ζωὴν ἐκάστου ἐξ ἡμῶν καὶ τὴν πορείαν τῆς ἀνθρωπότητος κατευθύνει ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης, ἀποχαιρετοῦμεν τὸ 2023, εὐχαριστοῦντες τὸν χρόνους καὶ καιροὺς ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ θέμενον Κύριον, καὶ προσβλέποντες εἰς ἐν εὐλογημένον 2024.

Δεόμενοι τοῦ συγκαταβάτος τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων Θεοῦ Λόγου, ὅπως ἀναπαύη τὰς ψυχὰς τῶν αἰοδιμῶν Προκατόχων ἡμῶν, πάντων τῶν διακονησάντων τὴν Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν καὶ τῶν ἐνταῦθα καὶ ἐν ἀπάσῃ τῇ δεσποτείᾳ Κυρίου ἀναπαυομένων τέκνων αὐτῆς, ἐπικαλούμεθα ἐπὶ πάντας ὑμᾶς, πρεσβείαις τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου Ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας τοῦ Μεγάλου, ὑγιερὸν καὶ ἀγλαόκαρπον νέον ἐνιαυτόν, τὴν εἰς ἀλλήλους ἀγάπην καὶ τὴν εἰρήνην τοῦ Κυρίου, «τὴν ὑπερέχουσαν πάντα νοῦν» (Φιλιπ. δ', 7).»

Προηγουμένως τὸν Παναγιώτατο προσφώνησαν ἀπὸ μέρους τῆς σεβασμίας Ἱεραρχίας τοῦ Θρόνου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνας κ. Ἐμμανουήλ, καὶ στὴ συνέχεια ὁ Ἐντιμολ. Ἀρχων Πριμικήριος Ἐντιμολ. κ. Ἀδαμάντιος Κομβόπουλος, ὁ ὁποῖος εὐχήθηκε ἐκ μέρους τῶν Ὀφφικιαλίων τῆς Μ.τ.Χ.Ε. καὶ τῆς Ὁμογενείας τῆς

Πόλεως.

Στὴν ὁμιλία τοῦ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γέρον Χαλκηδόνος, μεταξύ ἄλλων, ἐπεσήμανε:

«Σήμερον, Παναγιώτατε Δέσποτα, τὸ Ὁρθόδοξον δόγμα, ἡ ἀμώμητος πίστις ἡμῶν, δὲν κινδυνεύει κατὰ τὸ θεολογικὸν μέρος αὐτῆς, γερῶς καὶ δυναμικῶς ἐδραιωθεῖσα ὑπὸ τοιούτων μορφῶν ὅπως τῶν Καππαδοκῶν Πατέρων. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιο, ὅμως, κινδυνεύει καὶ μάλιστα σοβαρῶς καὶ ἀνησυχητικῶς, εἶναι ἡ Ὁρθόδοξος ἐκκλησιολογία. Ἡ παρατηρουμένη καὶ διαρκῆς ἀλλοίωσις τῆς ὑγιοῦς ἐκκλησιολογίας, ἐπαναλαμβάνεται καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πανηγυρικὴν, κατὰ τὰ λοιπὰ, προσφώνησιν, ὡς τραγικὴ διαπίστωσις, καθὼς δὲν δύναται νὰ ἀφήσῃ ἀδιάφορον τόν, Ὑμετέρα βουλήσει, πρῶτον τῶν Ὑμετέρων συγκληρυναίων καὶ ταπεινὸν Ἐπίσκοπον τῆς Χαλκηδόνος εἰς τὴν ὁποίαν ἐτέθησαν τὰ βασικότερα θεμέλια τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ θυσιαστικῆς διακονίας τοῦ Θρόνου τῆς τοῦ Κωνσταντίνου.

Εὐτυχῶς εἶχε μὲν ἡ Καισάρεια τὸν ἰδικόν της λέοντα, ὅμως εὐμοιρεῖ καὶ ἡ Βασιλις τῶν πόλεων νὰ ἔχη ἐπὶ κεφαλῆς τὴν Ὑμετέραν Σεπτὴν Κορυφὴν, τὸν Πρωθιεράρχην ὁ Ὅποιος ἀφιερώνετε ἐκ πρώτης νεότητος ὅλον το εἶναι Σᾶς εἰς τὴν διακονίαν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ τῶν μακαρίων ἀρχῶν της. Ἐχομεν τὸν Πατριάρχην ὁ Ὅποιος ἐνετροχίασεν, ὄχι ἀκόπως καὶ χωρὶς κόστος προσωπικόν, τὴν Ὁρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν εἰς τὴν ὁδὸν τῶν παραδεδομένων. Ἐχομεν τὸν Πατριάρχην ὁ Ὅποιος ἠσθάνθη ἐπόμενος τοῖς προκατόχοις Αὐτοῦ καὶ ἀνέστησε καὶ θὰ ἀνιστᾶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀκόμη εἰς τὴν ζωὴν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ὅλας τὰς μοναδικὰς εὐθύνas της διὰ τῶν ὁποίων ἐπὶ αἰῶνας διακονεῖ τὸ Κυριακὸν σῶμα θυσιαστικῶς. Ἐχομεν τὸν ἰδικόν μας Μέγαν Βαρθολομαῖον ὁ Ὅποιος μοχθεῖ καὶ πάσχει πολλὰ ὑπὲρ της ἀνατεθείσης Αὐτῷ ὀλκάδος. Ἡ ἀσκησίς Του, οἱ ἀγῶνες Του, ὁ βίος καὶ ἡ πολιτεία Του εἶναι ἡ μέριμνα πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν διὰ τῆς κενωτικῆς διακονίας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως.»

Στὴν ὁμιλία τοῦ ὁ Ἐντιμολ. Ἀρχων Πριμικήριος Ἐντιμολ. κ. Ἀδαμάντιος Κομβόπουλος, μετέφερε τὰ σεβάσματα καὶ τίς εὐχῆς τοῦ Ἐντιμολ. Ἀρχοντος Ἐξάρχου κ. Ἀθανασίου Μαρτίνου, Προέδρου τῆς Ἀδελφότητος Ὁφφικιαλίων τῆς Μ.τ.Χ.Ε. «Παναγία ἡ Παμμακάριστος», καὶ στὴ συνέχεια, μεταξύ ἄλλων, ἀνέφερε τὰ ἑξῆς:

«Στις 7 Ὀκτωβρίου, στὸν πόλεμο μεταξύ Ρωσίας-Ουκρανίας, προστέθηκε ἄλλος ἓνας στὴ γειτονία μας, τὴ Μέση Ἀνατολή, μὲ θλιβερὰ

ἀποτελέσματα γιὰ τὸν ἄμαχο, τάλαιπωρημένο καὶ ἀπροστάτευτο λαό. Καὶ οἱ δύο συρράξεις δυστυχῶς βρίσκονται σὲ ἐξέλιξη, διχάζοντας τὸν πλανήτη μὲ ἀπροσδιόριστα μελλοντικὰ ἀποτελέσματα.

Οἱ παραπάνω ἐξελίξεις βεβαίως δὲν μποροῦν νὰ νοηθοῦν ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ περιβάλλον μέσα στὸ ὁποῖο ζεῖ ὁ ἄνθρωπος. Φέτος, τὴν ἡμέρα προσευχῆς ὑπὲρ τῆς Προστασίας τοῦ Φυσικοῦ Περιβάλλοντος, τὴν 1η Σεπτεμβρίου, στὸ μήνυμά σας Παναγιώτατε, ματαξὺ ἄλλων, ἀναφέρατε ὅτι «κάθε πολεμικὴ ἐνέργεια εἶναι καὶ πόλεμος κατὰ τῆς κτίσεως, εἶναι μία σοβαρωτάτη ἀπειλὴ κατὰ τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος» καὶ ἐπαναλάβετε τὴν ἐκκληση «νὰ τερματισθῆ ἄμέσως ὁ πόλεμος καὶ νὰ ἀρχίσῃ ὁ εἰλικρινὴς διάλογος». Ἡ εἰρηνοποιὸς φωνὴ τοῦ Φαναρίου πού σοφὰ ὑπενθυμίζει ὅτι «ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ βλέπει στὸ πρόσωπο τοῦ συνανθρώπου του τὸν ἀδελφὸ καὶ φίλο του, ὄχι τὸν ἐπίβουλο καὶ ἐχθρό του», δυστυχῶς μέχρι στιγμῆς δὲν εἰσακούστηκε. Ἄς εὐχηθοῦμε ἢ ἐπισήμανσή Σας ὅτι «οἱ μεγάλοι ἥρωες τῆς πολιτικῆς εἶναι οἱ ἀγωνιστὰι τῆς εἰρήνης», θὰ βρεῖ ἐπὶ τέλους ὦτα εὐήκοα μεταξὺ τῶν κυβερνώντων.»

Εὐχὲς τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη

Τρίτη, 2 Ἰανουαρίου 2024, ἡ Α.Θ. Μακαριότης ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Ἰωάννης ἐπικοινωνήσε πρὸς τὴν Α.Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαῖο, πρὸς τὸν ὁποῖο ἐξέφρασε τίς προσωπικὲς του εὐχὲς καθὼς καὶ τῆς Ἐκκλησίας του μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς εἰσόδου στὸ νέο ἔτος. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀντευχήθηκε θερμὰ, καὶ ἰδιαίτερος γιὰ τὴν ἐπικράτηση τῆς εἰρήνης στὴ Μέση Ἀνατολή, καὶ συνεχάρη τον Μακαριώτατο γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς κοινωνίας μεταξὺ τῶν πρεσβυγενῶν Ἐκκλησιῶν Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων.

Ἡ ἐπικοινωνία τῶν δύο Προκαθημένων ὑπῆρξε ἰδιαίτερος ἐγκάρδιος καὶ ἀδελφική, ὁ δὲ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης προσεκάλεσε τὸν Πατριάρχη Ἀντιοχείας νὰ ἐπισκεφθῆ τὸ Φανάρι στὸ ἄμεσο μέλλον.

Ευχές τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου πρὸς τὴν Πρόεδρο τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, Τρίτη, 2 Ἰανουαρίου 2024, εἶχε τηλεφωνικὴ ἐπικοινωνία μὲ τὴν Πρόεδρο τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας Ἐξοχωτάτη κ. Κατερίνα Σακελλαροπούλου, στὴν ὁποία ἐξέφρασε τὶς ἐγκάρδιες εὐχές τοῦ ἰδίου προσωπικῶς καὶ τῆς Μῆτρος Ἐκκλησίας μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς εἰσόδου στοῦ νέου ἔτος.

Ὁ Παναγιώτατος εὐχήθηκε τὸ 2024 νὰ εἶναι καρποφόρο καὶ δημιουργικὸ καὶ νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ εἰρήνη στὸν κόσμο, καὶ ζήτησε ἀπὸ τὴν Ἐξοχωτάτη νὰ διαβιβάσῃ τὶς Πατριαρχικὲς εὐλογίες καὶ τὶς πατρικὲς εὐχές του πρὸς τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸ λαό.

Ἐπίσης, ὁ Παναγιώτατος εὐχαρίστησε τὴν κυρία Πρόεδρο γιὰ τὴν εὐγενικὴ χειρονομία τῆς νὰ προλογίσῃ, μὲ λόγους ἐκτιμῆσεως καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸ πρόσωπό του, τὸ προσφάτως ἐκδοθὲν συλλογικὸ ἔργο, ἐπιστημονικοῦ περιεχομένου, μὲ τίτλο «Legal Thought and Eastern Orthodox Christianity – The Addresses of Ecumenical Patriarch Bartholomew I».

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τίμησε τὴ μνήμη τοῦ προκατόχου του, Πατριάρχου Βασιλείου Γ΄

Τὴν Δευτέρα, 1 Ἰανουαρίου 2024, ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος μετέβη στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ζωοδόχου Πηγῆς Βαλουκλή, ὅπου ἔψαλε τρισάγιο γιὰ τὴν ἀνάπαυση τῆς ψυχῆς τοῦ ἐκ τῶν προκατόχων τοῦ αἰοδίμου Πατριάρχου Βασιλείου Γ΄. Προσευχήθηκε ἐπίσης γιὰ τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη Μάξιμο Ε΄, ὁ ὁποῖος ἐκοιμήθη ἀνήμερα τῆς Πρωτοχρονιάς τοῦ 1972, καθὼς καὶ γιὰ τὸν Ἐπίσκοπο Ἀπαμείας Βασίλειο, διατελέσαντα ἡγούμενο τῆς Μονῆς.

Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης: «Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ ἐμεῖς προσωπικὰ ἀγωνιζόμαστε καὶ προσευχόμαστε γιὰ τὴν εἰρήνη καὶ τὴν καταλλαγή»

«Ὁ νέος χρόνος ξεκινᾷ, ἐκλεκτοὶ παρόντες, μὲ χρηστὲς ἐλπίδες γιὰ ἓνα εἰρηνικὸ κόσμο, χωρὶς τοὺς πολέμους ποὺ ταλανίζουν ὄχι μόνον πρόσωπα καὶ λαούς, ἀλλὰ ὁλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα, ἐνῶ ἐπικρέματα

ή απειλή ευρύτερης ανάφλεξης ή και πυρηνικού όλεθρου.» έπεσήμανε ή Α.Θ. Παναγιώτης ό Οίκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος, στην όμιλία του, τό άπόγευμα τής Πέμπτης, 4 Ιανουαρίου 2024, κατά την έορταστική έκδήλωση για τό Νέο Έτος, πού πραγματοποιήθηκε στο Πολιτιστικό Κέντρο τής Όμογενείας, πού στεγάζεται στην Αστική Σχολή Γαλατᾶ. «Τό Οίκουμενικό Πατριαρχείο και έμεις προσωπικά άγωνιζόμαστε και προσευχόμαστε για τήν ειρήνη και τήν καταλλαγή, βέβαιοι ότι ή «άνωθεν ειρήνη», ή πνευματική και έσωτερική ειρήνη πού μᾶς χαρίζει ό Χριστός, εἶναι προϋπόθεση και τής έξωτερικής ειρήνης, τής ειρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου. Οί προσπάθειές μας θά συνεχισθοῦν και τό 2024, μέσα και άπό τόν διάλογο τῶν θρησκείων, ό όποίος συμβάλλει σημαντικά στην υπέρβαση προκαταλήψεων και στην έμπέδωση άμοιβαίας έμπιστοσύνης. Όπου οί θρησκείες έκφράζουν τήν βαθύτερη οὐσία τους, δρουν ως δυνάμεις ειρήνης και άλληλεγγύης.» , πρόσθεσε ό Παναγιώτατος.

Στό πλαίσιο τής έδηλώσεως ό Παναγιώτατος, εὐλόγησε τήν Άγιοβασιλόπιττα τοῦ Ιδρύματος Αστικής Σχολῆς Γαλατᾶ, ένῶ πραγματοποιήθηκε συναυλία τοῦ διακεκριμένου καλλιτέχνη Μουσικολ. κ. Μανώλη Μητσιά, μαζί με τήν Γυναικεία Χορωδία «Άγία Κασσιανή ή Ύμνογράφος», τής Ίερᾶς Μητροπόλεως Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως, υπό τήν διεύθυνση τής Έλλογιμ. κ. Μαρίας Χαραλαμπίδου.

Ο Πατριάρχης εὐχαρίστησε θερμά τόν Σεβ. Μητροπολίτη Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως κ. Βαρνάβα για τήν πρωτοβουλία τής πραγματοποίησης τής έκδηλώσεως και τήν όργάνωση τής συναυλίας, καθώς, επίσης, και τόν εὐφήμως γνωστό καλλιτέχνη Μουσικολ. κ. Μανώλη Μητσιά, ό όποίος, μετά τή έξαιρετική συναυλία του, τό περασμένο καλοκαίρι, στην Ίμβρο, βρέθηκε για τόν ίδιο λόγο τώρα στην Πόλη. Επίσης, εὐχαρίστησε όλους τούς συντελεστές τής συναυλίας και τήν Πρόεδρο τοῦ Ιδρύματος Αστικής Σχολῆς Γαλατᾶ Εὐγεν. κ. Μαίρη Κομοροσάνο, και τούς συνεργάτες της, για τήν φροντίδα και τήν προσφορά τους.

Στήν όμιλία του, σημείωσε, μεταξύ άλλων, και τὰ έξῆς:

«Οί πιστοί δέν έπιζητοῦν τή φυγή άπό τόν χρόνο. Γιατί μέσα στον χρόνο και τήν ιστορία εισήλθεν ό σαρκωθείς Λόγος τοῦ Θεοῦ. Η Έκκλησία, ή όποία εἶναι ό τόπος και ό τρόπος τής λυτρωτικής παρουσίας τοῦ Χριστοῦ στον κόσμο, με τή δογματική διδασκαλία της, τή

λειτουργική ζωή, τὴν πνευματικότητα καὶ τὸ ἀσκητικὸ ἦθος, τὴν ἀγάπη καὶ τὴν διακονία, ἀγιάζει τὴ ζωὴ μας καὶ τὴν ἀναφέρει στὴν ἐρχομένη Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Εὐδοκία, δυνάμει, προστασία καὶ σκέπη τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ, τῆς Παναγίας Θεοτόκου τῆς Ἁγιοπρώτου καὶ πάντων τῶν Ἁγίων, ἡ Μητὴρ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως δίδει τὴν καλὴν μαρτυρίαν πάση τῇ κτίσει, ἐξαγγέλλει καὶ ἀποσαφηνίζει ἐπικαίρως τὸ χριστιανικὸν Εὐαγγέλιον, ἀγωνίζεται, πιστὴ εἰς τὰ οὐράνια προστάγματα τοῦ Χριστοῦ, γιὰ τὴν ἔνθεη μεταμόρφωση τοῦ κόσμου, ἐν εὐγνώμονι ἐπιγνώσει ὅτι ἐν Χριστῷ χαρίζεται στὸν ἄνθρωπο ὑπέρτατη ἀξία καὶ τιμὴ, «ἀληθεστάτη ἐλευθερία», ἀνυπέβλητη ἱερότητα καὶ αἰώνιος προορισμός.»

Προηγουμένως, τὸν Παναγιώτατο, προσφώνησε ἡ Πρόεδρος τῆς Ἐφορείας τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς Γαλατᾶ κ.Μαίρη Κομοροσάνο.

Παρέστησαν, Ἱεράρχες τοῦ Θρόνου, κληρικοί, πλῆθος ὁμογενῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπισκεπτῶν ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό.

Μὲ μεγαλοπρέπεια ὁ ἑορτασμός τῶν Ἁγίων Θεοφανείων στὸ Φανάρι

Μὲ κάθε μεγαλοπρέπεια καὶ λαμπρότητα ἑορτάστηκαν τὰ Ἅγια Θεοφάνεια στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, Σάββατο, 6 Ἰανουαρίου 2024.

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, μετὰ τὸν Ὅρθρο, κατὰ τὸν ὁποῖο χοροστάτησε, τέλεσε τὸν Μεγάλον Ἁγιασμό, καὶ στὴ συνέχεια προέστη τῆς Θείας Λειτουργίας, συλλειτουργούντων τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Φιλαδελφείας κ. Μελίτωνος, Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως κ. Εἰρηναίου, Μύρων κ. Χρυσοστόμου, Ἰκονίου κ. Θεολήπτου, Γουϊνέας κ. Γεωργίου καὶ Προύσης κ. Ἰωακείμ.

Κατὰ τὴ διάρκειά της τέλεσε τὴν εἰς Πρεσβύτερον χειροτονία τοῦ Ἱερολ. Διακόνου κ. Ἀνδρέου καὶ τὴν εἰς διάκονο χειροτονία τοῦ Ὀσιωτ. Μοναχοῦ κ. Ἐφραίμ, ἀμφοτέρων ἀπὸ τὴν ἀδελφότητα τῆς Ἱεράς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τοῦ Τίμιου Προδρομοῦ καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου Essex Μ. Βρεταννίας.

Προηγουμένως, ὁ Παναγιώτατος, ἀπηύθυνε πατρικούς λόγους καὶ παραινέσεις πρὸς τοὺς δύο κληρικούς.

Ἐκκλησιάστηκαν οἱ Ἐξοχ. Ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος κ. Γεώργιος Κώτσηρας, ἐκπροσωπώντας τὴν Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση, ὁ Πρόεδρος τοῦ ΣΥΡΙΖΑ – Προοδευτικῆς Συμμαχίας κ. Στέφανος Κασσελά-

κης, ὁ Πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ – Κινήματος Ἀλλαγῆς κ. Νίκος Ἀνδρουλάκης, ὁ Ἐξοχ. Πρόεδρος κ. Κωνσταντῖνος Κούτρας, Γενικός Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στήν Πόλη, ὁ Ἐντιμ. κ. Roman Nedilskyi, Γενικός Πρόξενος τῆς Οὐκρανίας, οἱ Ἐντιμ. κ. Ἐμμανουήλ Κεφαλογιάννης, Εὐρωβουλευτής, Εὐάγγελος Ἀποστολάκης καί Βασίλειος Κόκκαλης, μέλη τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, καί πλῆθος πιστῶν ἀπό τὴν Πόλη καί προσκυνητὲς ἀπὸ τὸ ἔξωτερικό

Μετὰ τὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, οἱ Ἀρχιερεῖς, οἱ ἐπίσημοι καί ὁ πιστὸς λαὸς ἐν πομπῇ μετέβησαν στήν προκουμαία τοῦ Φαναρίου ὅπου ὁ Παναγιώτατος προεξήρχε τῆς τελετῆς τῆς καταδύσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στὸν Κεράτιο Κόλπο.

Στὰ γαλανὰ νερά του Κερατίου, βούτηξαν περισσότερα ἀπὸ 40 ἄτομα ἀπὸ τὴν Πόλη, τὴν Ἑλλάδα καί τὸ ἔξωτερικό, καί τὸν Τίμιο Σταυρὸ ἔπιασε ὁ κ. Κωνσταντῖνος Κύπρος, ἀπὸ τὴν Ἀλεξανδρούπολη, στὸν ὁποῖο ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης προσέφερε ὡς εὐλογία χρυσὸ ἐπιστήθιο σταυρὸ, ἐνῶ εὐλόγησε ὅλους τοὺς ὑπόλοιπους κολυμβητές, στοὺς ὁποίους προσέφερε μαζί μὲ τίς πατρικὲς του εὐχὲς καί μικρὰ ἀναμνηστικά.

Ἀκολούθησε δεξίωση στήν Αἴθουσα τοῦ Θρόνου, μετὰ τὴν ὁποία ὁ Παναγιώτατος δέχθηκε σὲ κατ' ἰδίαν συνάντηση τὸν Ἐξοχ. Ὑφυπουργὸ Ἐξωτερικῶν κ. Γ. Κώτσηρα, ὁ ὁποῖος μετέφερε στὴ Μητέρα Ἐκκλησία τίς εὐχὲς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνεόρτασε μὲ τὴν ρωσόφωνη παροικία τῆς Πόλεως τὰ Χριστούγεννα κατὰ τὸ Ἰουλιανὸ ἡμερολόγιο

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος χοροστάτησε τὴν Κυριακή, 7 Ἰανουαρίου 2024, στὴ Θεία Λειτουργία τῶν Χριστουγέννων, κατὰ τὸ Ἰουλιανὸ ἡμερολόγιο, στὸ Ι. Βατοπαιδινὸ Μετόχι τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου στὸν Γαλατᾶ, ὅπου ἐκκλησιάζεται ἡ ρωσόφωνη παροικία τῆς Πόλεως.

Ἀπευθυνόμενος στοὺς πολυάριθμους πιστοὺς, ὁ Πατριάρχης ἐξέφρασε γιὰ ἄλλη μία φορὰ τὸ στοργικὸ ἐνδιαφέρον τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας γιὰ ὅλα τὰ πνευματικὰ τέκνα της καί τοὺς εὐχήθηκε ἐγκαρδίως γιὰ τὰ Χριστούγεννα, ἰδιαίτερος πρὸς τὰ μικρὰ παιδιά καί τὴ νεολαία τῆς Κοινότητας.

«Αυτή την μεγάλη έορτή της πίστεώς μας δὲν θὰ μπορούσα νὰ εἶμαι μακριὰ ἀπὸ ἐσᾶς, μακριὰ ὁ πατέρας ἀπὸ τὰ παιδιά του. Γιορτάσαμε ἐμεῖς τὰ Χριστούγεννα στὶς 25 Δεκεμβρίου, ἀλλὰ ἐφόσον μία μερίδα τοῦ ποιμνίου μας, τῶν Χριστιανῶν μας, γιορτάζει μὲ τὸ Ἰουλιανὸ Ἡμερολόγιο δὲν θὰ μπορούσα νὰ ἀπουσιάσω ἀπὸ αὐτὴ τὴν χαρμόσυνη έορτή καὶ πανήγυρη», εἶπε ὁ Παναγιώτατος καὶ σὲ ἄλλο σημεῖο τῆς σύντομης ὁμιλίας του ἐπεσήμανε:

«Ἡ πίστις ὅλων μας στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, στὸ δεῦτερο πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐνώνει ὅλους ἐμᾶς τοὺς Ὁρθοδόξους πὺ συγκεντρωθήκαμε σήμερα στὴν ρωσῶφωνα ένορία τῆς Πόλεως μας. Τὰ Χριστούγεννα ἐνώνουν τοὺς Ρώσους, τοὺς Οὐκρανοὺς, τοὺς Ἑλληνας, τοὺς Γεωργιανούς, τοὺς Γκαγκαούζους, Ρουμάνους, Τούρκους, εἴμαστε ὅλοι γύρω ἀπὸ τὴν ἱερὰ μορφή τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ σήμερα. Ὅπως τὸ εἶπε ὁ π. Πανάρετος πρὸ ὀλίγου, τὸν ὁποῖο εὐχαριστῶ μαζὶ μὲ τὸν π. Βίκτωρα πὺ ἔχουν τὴν πνευματικὴ ἐπιστοασία αὐτῆς τῆς Κοινότητος, σήμερα δὲν ὑπάρχουν ἐδῶ ἀντιπαραθέσεις καὶ διαιρέσεις.»

Στὴ συνέχεια, ὁ Παναγιώτατος προέτρεψε τὸν παριστάμενο σεβάσμιο Γέροντα Ζαχαρία, πνευματικὸ τῆς Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τοῦ Τίμιου Προδρόμου Essex M. Βρετανίας καὶ στενὸ συνεργάτη τοῦ ἀνιδρυτοῦ τῆς Μονῆς Ἁγίου Σωφρονίου, νὰ ἀπευθύνει λόγους πνευματικῆς οἰκοδομῆς πρὸς τὸ ἐκκλησίασμα. Ὅπως εἶπε ὁ Πατριάρχης, ὁ ὁποῖος ἀνήμερα τῶν Ἁγίων Θεοφανείων χειροτόνησε δύο ἀδελφούς τῆς Μονῆς, σὲ Πρεσβύτερο καὶ Διάκονο ἀντιστοίχως, ἐπισκέφθηκε κατ' ἐπανάληψη καὶ θαύμασε τὸ πνευματικὸ ἔργο τῆς Ἀδελφότητος τῆς Μονῆς τοῦ Essex καὶ τὴν ἀφοσίωσή της στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο.

Προηγουμένως, τὸν Παναγιώτατο προσφώνησε ὁ Μ. Ἱεροκῆρυξ κ. Πανάρετος, ὁ ὁποῖος, μετὰξὺ ἄλλων, ἀναφέρθηκε στὴν προσφορὰ τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, πὺ, ὅπως εἶπε, «εἶναι ἕνας πνεύμονας γιὰ τὸν κάθε πονεμένο, τὸν κάθε ξενιτεμένο, τὸν κάθε πρόσφυγα καὶ τὸν κάθε μετανάστη, ὅπου κοινὸ γνῶρισμά τους εἶναι ἡ γλῶσσα καὶ ἡ κοινὴ πίστη στὸν Χριστὸ», καὶ ζήτησε ἀπὸ τὸν Παναγιώτατο νὰ εὐλογῆσει τὰ μέλη τῆς ρωσοφώνου κοινότητος.

Τὴ Θεία Λειτουργία τέλεσε ὁ Πανοσιολ. Μ. Σύγκελλος κ. Ἰάκωβος μὲ τὸν Ἱερολ. Πατριαρχικὸ Διάκονο κ. Ἐπιφάνιο στὰ σλαβωνικὰ καὶ ἔψαλε ἡ γυναικεῖα χορωδία τῆς ένορίας. Ἐκκλησιάστηκαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Προύσης κ. Ἰωακείμ, μὲ ὄμιλο πιστῶν ἀπὸ τὴν Προῦσα,

ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Πέτρος, Ἡγούμενος Essex, ὁ Ὄσιολ. Ἱερομόναχος κ. Νικόλαος, ὑπεύθυνος τοῦ γειτονικοῦ Μετοχίου τῆς Ἱ. Μονῆς Ἁγίου Παντελεήμονος Ἁγίου Ὁρους, στὸν Γαλατᾶ, μαζί μὲ τοὺς πατέρες ποὺ διακονοῦν σὲ αὐτό, ὁ Γενικὸς Πρόξενος τῆς Μολδαβίας στὴν Πόλη Ἐντιμ. κ. Sergiu Gurduza, μὲ τὴν σύζυγό του, καὶ πλῆθος πιστῶν.

Εὐχές τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου πρὸς τὸν Πατριάρχη τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ἀρμενίων γιὰ τὴν ἐορτὴ τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ Βαρθολομαῖος ἐπισκέφθηκε τὴ Δευτέρα, 8 Ἰανουαρίου 2024, τὸ μεσημέρι, τὸ Ἀρμενικὸ Πατριαρχεῖο, στὸ Κοντοσκάλι τῆς Πόλεως, προκειμένου νὰ ἐκφράσει προσωπικῶς τὶς εὐχές του πρὸς τὸν Μάκ. Πατριάρχη τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ἀρμενίων κ. Sahak Masalyan, καὶ δι' αὐτοῦ πρὸς τὸ ποιμνιό του, γιὰ τὰ Χριστούγεννα καὶ τὰ Ἁγία Θεοφάνεια, τὰ ὁποῖα ἐόρτασαν στίς 6 Ἰανουαρίου ε.ε.

Ὁ Παναγιώτατος, ὁ ὁποῖος συνοδεύταν ἀπὸ τὸν Πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλο κ. Γρηγόριο καὶ τὸν Ὄσιωτ. Μοναχὸ Ἰεζεκιήλ Ξενοφωντινὸ, ἐξέφρασε καὶ τὶς ἐγκάρδιες εὐχές του γιὰ ἓνα καρποφόρο καὶ εἰρηνικὸ νέο ἔτος.

Ὁ νέος Πολιτικὸς Διοικητὴς τοῦ Ἁγίου Ὁρους στὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη

Ἐπίσκεψη στὴν Ἔδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πραγματοποίησε, Τετάρτη, 10 Ἰανουαρίου 2024, ὁ Ἐξοχ. Πρέσβης ἐ.τ. κ. Ἀναστάσιος Μητσιάλης, ὁ ὁποῖος πρόσφατα διορίσθηκε ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση ὡς νέος Πολιτικὸς Διοικητὴς τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Ὁ νέος Πολιτικὸς Διοικητὴς ὑπέβαλε τὰ σέβη τοῦ πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη καὶ Ἐπίσκοπο τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ ζήτησε τὴν πατριαρχικὴ εὐλογία μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἀνάληψης τῶν νέων πολυεύθυνων καθηκόντων του. Ὁ Παναγιώτατος, εὐχήθηκε στὸ νέο Πολιτικὸ Διοικητὴ γόνιμη καὶ καλλίκαρπη ὑπηρεσία στὸν Ἱερὸ Ἄθω, ἀρχαῖο τμῆμα τῆς Κανονικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Οικουμενικός Πατριάρχης: «Η ιστορία του Ὁρφανοτροφείου είναι βαθιά συνυφασμένη με την ανθεκτικότητα της Κοινοτήτάς μας ἔδῳ σὲ αὐτὴ τὴ μεγάλη Πόλη»

«Ἡ ἀποκατάσταση τοῦ Ὁρφανοτροφείου τῆς Πριγκίπου, αὐτοῦ τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ θαύματος, δὲν ὑπηρετεῖ μόνο σὰν μία μαρτυρία τοῦ πλούσιου πολυπολιτισμικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ παρελθόντος τῆς Πόλεως καὶ τοῦ κοινωνικοῦ καὶ ποιμαντικοῦ ἔργου ποῦ προσέφερε τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο στὴν κοινωνία, ἀλλὰ ὑπογραμμίζει ἐπίσης τὴ σημασία τῆς διαφύλαξης τῆς τεράστιας καὶ ποικιλόμορφης πολιτιστικῆς κληρονομιάς ἔδῳ σὲ αὐτὰ τὰ ἱερὰ ἐδάφη», ἐπεσήμανε ἡ Α.Θ. Παναγιώτης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος στὸν χαιρετισμὸ τοῦ πρὸς τοὺς συμμετέχοντες στὴ σχετικὴ συνάντηση ἐργασίας, ποῦ διοργανώθηκε με πρωτοβουλία τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Europa Nostra στὴν Τουρκία, σὲ συνεργασία με τὴν Ἐπιτροπὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιὰ τὴ διάσωση καὶ ἀναστήλωση τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ κτηρίου, ἡ ὁποία πραγματοποιήθηκε στὴν Πατριαρχικὴ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή, τὸ Σάββατο, 13 Ἰανουαρίου 2024.

«Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος», πρόσθεσε ὁ Παναγιώτατος, «γιὰ τὸν ὁποῖο ἐνθαρρύνουμε τὸν ἀνοιχτὸ διάλογο, τὴ συνεργασία καὶ τὴν κοινὴ δέσμευση γιὰ τὴ διασφάλιση τοῦ μέλλοντος τοῦ ἱστορικοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁρφανοτροφείου τῆς Πριγκίπου γιὰ τὶς ἐπόμενες γενιές».

Στὴν ὁμιλία του, ποῦ πραγματοποιοῖσε στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα, ὁ Πατριάρχης ἀναφέρθηκε στὴν ἱστορία τοῦ Ὁρφανοτροφείου, ἡ ὁποία ὅπως εἶπε, «εἶναι βαθιά συνυφασμένη με τὴν ἀνθεκτικότητα τῆς Κοινοτήτάς μας ἔδῳ σὲ αὐτὴ τὴ μεγάλη Πόλη, εἰδικὰ κατὰ τὰ δύσκολα χρόνια τοῦ προηγούμενου αἰῶνα», ἐνῶ ἀναφερόμενος στὶς προσπάθειες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τοῦ ξύλινου κτηριακοῦ συγκροτήματος ἐπεσήμανε τὶς οικονομικὲς δυσκολίες τοῦ ἐγχειρήματος.

«Τὸ 2018, ἡ Europa Nostra καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τράπεζα Ἐπενδύσεων ἀναγνώρισαν δικαίως τὸ Ἑλληνικὸ Ὁρφανοτροφεῖο τῆς Πριγκίπου ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ ἑπτὰ περισσότερο ἀπειλούμενα μνημεῖα πολιτιστικῆς κληρονομιάς τῆς Εὐρώπης, ἐφιστώντας τὴν προσοχὴ στὴν ἐπισημάνει κατάστασή του. Ἐπιπλέον, ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια, προσπαθήσαμε ἐπίσης νὰ ἐνθαρρύνουμε τοπικοὺς καὶ ξένους συνεργάτες νὰ συμβάλλουν στὴ διάσωση καὶ ἀποκατάσταση τοῦ κτηρίου, πρὶν αὐτὸ καταστεῖ ἀδύνατο», τόνισε ὁ Παναγιώτατος.

Μηνύματα και χαιρετισμούς ἀπηύθυναν ὁ ἐπί κεφαλῆς τῆς Europa Nostra Τουρκίας Ἐλλογιμ. Καθηγητῆς κ. Yüksel Dinçer, καὶ οἱ Ἐντιμ. κύριοι Guy Clausse, ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου τῆς Europa Nostra, καὶ Κώστας Σταματόπουλος, μέλος τῆς ἴδιας πανευρωπαϊκῆς Ὁργάνωσης καὶ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας Προστασίας Περιβάλλοντος καὶ Πολιτισμοῦ, ἐνῶ ὁμιλίες πραγματοποίησαν ἔγκριτοι ἐπιστήμονες καὶ εἰδικοί ἀπὸ τὴν Τουρκία καὶ τὸ ἐξωτερικό, οἱ ὁποῖοι παρακολουθοῦν τὸ ζήτημα ἀναστήλωσης τοῦ Ὁρφανοτροφείου, καθὼς καὶ ὁ Ἐντιμολ. Ἀρχων Μ. Χαρτοφύλακας κ. Παντελεήμων Βίγκας, συντονιστῆς τῆς σχετικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Παρέστησαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων Δέρκων κ. Απόστολος, ὁ Ἐξοχ. Πρόεδρος κ. Κωνσταντῖνος Κούτρας, Γενικός Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στὴν Πόλη, καὶ πολυπληθεῖς ἀκροατήριο.

Συμμετοχὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στὴν 4ῃ Διεθνῇ Συνάντησιν γιὰ τὴν προώθησιν τῆς εἰρήνης στὴν Οὐκρανία

Στὸ πλαίσιο τοῦ ἔτησιου Παγκοσμίου Οἰκονομικοῦ Φόρουμ του Νταβὸς πραγματοποιήθηκε μὲ τὴν πρωτοβουλία τῆς Οὐκρανίας καὶ μὲ τὴν πρόσκλησιν τῆς Ἑλβετικῆς Ὁμοσπονδίας ἡ τέταρτη κατὰ σειρά συνάντησιν ἐκπροσώπων 83 κρατῶν καὶ θεσμῶν μὲ θέμα τὴν προώθησιν τῆς εἰρήνης στὴν Οὐκρανία.

Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἐκπροσώπησε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνος κ. Ἐμμανουήλ.

Κατὰ τὴ συνάντησιν, οἱ συμμετέχοντες συζήτησαν θέματα ποῦ ἀφοροῦν στὴν προσπάθεια γιὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς εἰρήνης καὶ τὸν τερατισμὸ τῶν ἐπιθέσεων τῆς Ρωσίας. Ἐπίσης, στὸ ἐπίκεντρο τῶν συζητήσεων τέθηκαν ζητήματα σχετικὰ μὲ τὴν προώθησιν τῆς εὐρωπαϊκῆς πορείας τῆς Οὐκρανίας, μὲ τις ἀνθρωπιστικὲς προσπάθειες, ὅπως τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ἀπαχθέντων μικρῶν παιδιῶν, τῆς ἀσφάλειας τῶν τροφίμων [food security] καὶ τῶν ἐπισιτιστικῶν ἀναγκῶν τῶν δοκιμαζόμενων ἀπὸ τὸν πόλεμο Οὐκρανῶν πολιτῶν, καθὼς καὶ τῆς προστασίας τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος τῆς πολὺπαθῆς χώρας.

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης κήρυξε την έναρξη Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου για τὸν Απόστολο Παῦλο, πὸν διοργανώνει ἡ Ἱ. Μητρόπολη Πισιδίας στὴν Αττάλεια

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, τῆ Δευτέρα, 15 Ἰανουαρίου 2024, κήρυξε τὴν έναρξη τοῦ Διεθνούς Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου «Ὁ Απόστολος Παῦλος στὴν Αττάλεια. Μνήμη. Μαρτυρία», τὸ ὁποῖο τελεῖ ὑπὸ τὴν αἰγίδα Του καὶ διοργανώνει ἡ Ἱερά Μητρόπολη Πισιδίας στὴν πόλη τῆς Ατταλείας.

Ὁ Παναγιώτατος στὴν ὁμιλία του ἀναφέρθηκε στὴν οἰκουμενικότητα τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ καὶ στὴ σημασία τοῦ κηρύγματος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, στὸ πλαίσιο τῶν ὁποίων τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἀνέλαβε, στὴν ἐποχὴ μας, σειρὰ πρωτοβουλιῶν γιὰ τὴν προώθηση τῶν οἰκουμενικῶν σχέσεων καὶ τοῦ διαλόγου.

«Ἐχουμε ὑπογραμμίσει ἐπανειλημμένα ὅτι ἡ ἐνότητα δὲν εἶναι ἀπλῶς ἓνα ἐσωτερικὸ ζήτημα τῆς Ἐκκλησίας, ἀκριβῶς ἐπειδὴ εἶναι ἄρρηκτα συνδεδεμένη μὲ τὴν ἐνότητα ὅλης τῆς ἀνθρωπότητας. Ἡ Ἐκκλησία δὲν ὑπάρχει γιὰ τὸν ἑαυτό της, ἀλλὰ γιὰ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα καί, ἀκόμη εὐρύτερα, γιὰ ὁλόκληρη τὴ Δημιουργία», ἐπεσήμανε ὁ Πατριάρχης καὶ πρόσθεσε: «Ὡστόσο, σὲ αὐτὴν τὴν κρίσιμη στιγμή τῆς ἱστορίας, ἡ οἰκουμενικότητα δὲν εἶναι πολυτέλεια ἢ πλεονέκτημα. Εἶναι ἐπιτακτικὴ καὶ ἀπαραίτητη γιὰ ἐμᾶς ὡς Χριστιανούς, καθὼς ἡ ἐπιβίωση τοῦ κόσμου ἐξαρτᾶται ἀπὸ μία διευρυμένη ἐρμηνεία καὶ ἐκτενὴ ἐφαρμογὴ τοῦ Εὐαγγελίου. Ἡ οἰκουμενικὴ ἐντολὴ εἶναι ἀναγκαία γιὰ τὴν ἴδια τὴν ὑπαρξὴ καὶ τὴν ἀνθεκτικότητά της. Καλούμαστε νὰ εἴμαστε οἰκουμενικοὶ γιατί ἄλλιῶς δὲν μπορούμε νὰ ἀναπνεύσουμε, γιατί ἄλλιῶς δὲν μπορούμε νὰ ὑπάρχομε!»

Σὲ ἄλλο σημεῖο τῆς ὁμιλίας του, ὁ Παναγιώτατος ἐπεσήμανε ὅτι στὸν κόσμο μας ἡ θρησκεία γίνεται ἀντικείμενο ἐκμετάλλευσης, χειραγώγησης καὶ ἐργαλειοποίησης γιὰ διάφορους λόγους, συμπεριλαμβανομένου τοῦ ἐθνικισμοῦ, τοῦ φανατισμοῦ καὶ τοῦ φονταμενταλισμοῦ. «Αὐτὸ τὸ βλέπουμε μπροστὰ στὰ μάτια μας στὴν Οὐκρανία, ὅπου ὁ Ὁρθόδοξος Χριστιανισμὸς χρησιμοποιεῖται ἀντιδεοντολογικὰ καὶ ἄδικα ἐναντίον ἄλλων Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας. Παρατηροῦμε τὴν ἴδια παραβίαση καὶ ὕβρη στὴ Μέση Ἀνατολή καὶ τὴ Βόρεια Ἀφρική, ὅπου οἱ ἐχθροπραξίες καὶ ὁ πόλεμος διεξάγονται στὸ ὄνομα τῆς θρησκείας σὲ βάρος τῆς ζωῆς τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἀνάγκων.»

Στὸ Συνέδριο συμμετείχαν Ἱεράρχες, κληρικοί, Πανεπιστημιακοὶ καθηγητὲς ἀπὸ πολλὰ Πανεπιστήμια καὶ θεολόγοι ἀπὸ διάφορες χῶρες.

Ὁ Παναγιώτατος, ἀφίχθη μὲ τὴν συνοδεία του στὴν Αττάλεια τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς, ὅπου στὸ ἀεροδρόμιο τὸν ὑπεδέχθη ὁ Ποιμενάρχης Σεβ. Μητροπολίτης Πισιδίας κ. Ἰώβ, περιστοιχοῦμενος ἀπὸ κληρικούς καὶ λαϊκούς συνεργάτες του. Στὴ συνέχεια, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης προσκύνησε στὸν ἱστορικὸ Ἱ. Ναὸ τοῦ Ἁγίου Ἀλυπίου του Κιονίου.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης στὴν Τρίγλια τῆς Βιθυνίας γιὰ τὸν ἑορτασμὸ τῶν Θεοφανείων κατὰ τὸ Ἰουλιανὸ ἡμερολόγιο

Σὲ ἔντονα συγκινησιακὰ φορτισμένη ἀτμόσφαιρα, τὴν Παρασκευή, 19 Ἰανουαρίου 2024, ἡμέρα τῆς ἑορτῆς τῶν Ἁγίων Θεοφανείων, μὲ τὸ Ἰουλιανὸ ἡμερολόγιο, ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος χοροστάτησε στὴ Θεία Λειτουργία, πὺλ τελέστηκε στὸν παλαιὸ Ἱερὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου στὴν Τρίγλια, τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Προῦσης, τὸν ὁποῖο ὁ τοπικὸς Δῆμος, ἀφοῦ τὸν ἀνακαίνισε, τὸν χρησιμοποιεῖ σὰν πολιτιστικὸ κέντρο. Ὑπενθυμίζεται ὅτι στὴν Τρίγλια καὶ στὴν εὐρύτερη περιοχὴ διαβιοῦν ἐργαζόμενοι σλαβόφωνοι Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν ὁποίων μεριμᾷ ἡ Ἱ. Μητρόπολη Προῦσης.

Ἐκκλησιάστηκαν οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Γέρων Χαλκιδόνος κ. Ἐμμανουὴλ καὶ Δέρκων κ. Απόστολος, κληρικοί καὶ μοναχοί, Ἄρχοντες Ὀφικιάλιοι τῆς Μ.τ.Χ.Ε., ὁ Ἐξοχ. Πρέσβης κ. Κωνσταντῖνος Κούτρας, Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στὴν Πόλη, καθὼς καὶ οἱ Γενικοὶ Πρόξενοι τῆς Οὐκρανίας, τῆς Μολδαβίας καὶ τῆς Γεωργίας, Ἐντιμ. κύριοι Roman Nedilskyi, Sergiu Gurduza, καὶ Aleksandre Jishkariani ἀντίστοιχα, μὲ συνεργάτες τους, ὁ Ἐπιτετραμμένος τοῦ Γενικοῦ Προξενείου τῆς Δημοκρατίας τῆς Βορείου Μακεδονίας Ἐντιμ. κ. Iljaz Feta, οἱ Πρόξενοι Εὐγεν. κ. Kristina Radović καὶ Ἐντιμ. κ. Ratimir Gajić, ἐκ μέρους τοῦ Γενικοῦ Προξενείου τῆς Σερβίας στὴν Πόλη, ὁ Πρόξενος τῆς Βουλγαρίας στὴν Προῦσα Ἐντιμ. κ. Momchil Rusinov, ὁ Δήμαρχος Νέας Προποντίδας (Χαλκιδικῆς) κ. Ἐμμανουὴλ Καρράς, μὲ συνεργάτες του, ἐκπρόσωποι Συλλόγων Τριγλιανῶν μαζί μὲ πολλοὺς καταγόμενους ἀπὸ τὴν Τρίγλια, καθὼς καὶ πιστοὶ ἀπὸ τὴν κοντινὴ Προῦσα.

Κατὰ τὴ θεία λειτουργία, ἀπαγγέλληκε τὸ «Πιστεύω» καὶ τὸ «Πάτερ

ήμων» στα ελληνικά, ουκρανικά, ρουμανικά, αραβικά, γεωργιανά και τουρκικά.

Ο Παναγιώτατος, στην όμιλία του, αναφέρθηκε με ιδιαίτερη συγκίνηση στο γεγονός του έορτασμού των Θεοφανείων στην ιστορική Τρίγλια, επισημαίνοντας, μεταξύ άλλων, ότι «αγάλλονται και οι ψυχές των προγόνων μας, οι όποιοι αναπαύονται σε αυτά τα χώματα προσδοκώντας Ανάστασιν νεκρών. Όλοι είναι μαζί μας στην έορτία αυτή σύναξη.»

Στη συνέχεια εξέφρασε τις ευχαριστίες του προς τους Τριγλιανούς, οι όποιοι βρέθηκαν στην γενέτειρα των προγόνων τους, και όλους τους άλλους προσκυνητές.

«Η επίσκεψη στα εύλογημένα χώματα της Μικρᾶς Ασίας είναι πάντοτε πηγή έντονων συγκινήσεων, ύπαρξιακού συγκλονισμού και ανακαινισμού. Αὐτὰ τὰ αἰσθήματα δὲν μποροῦμε νὰ τὰ νοιώσουμε καὶ νὰ τὰ κατανοήσουμε, ἂν δὲν βρεθοῦμε οἱ ἴδιοι στὴν ἁγιασμένη αὐτὴ γῆ.

Ὅπως διηγούνται οἱ παλαιότεροι γιὰ τὰ Θεοφάνεια, ἐδῶ στὴν Τρίγλια, μετὰ τὸν Ἁγιασμό τῶν ὑδάτων, οἱ Ἱερεῖς, συνοδευόμενοι ἀπὸ τοὺς νέους πὺ ἐπεςαν στὴ θάλασσα γιὰ νὰ ἀνασύρουν τὸν Σταυρό, ἐπισκέπτονταν ὅλα τὰ σπίτια γιὰ νὰ τὰ ἀγιάσουν. Ἐδῶ, ἡ πίστη καὶ ἡ εὐσέβεια ἦταν ὀργανικὰ δεμένες μὲ τὴ ζωὴ. Ὅλα ἄρχιζαν μὲ τὴν ἐπίκληση τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἑορτὲς καθόριζαν καὶ ὀμόρφαιναν τὸν χρόνο τῆς ζωῆς καὶ τοὺς ρυθμοὺς τῆς καθημερινότητας. Θαυμαστὰ γεγονότα συνδέονταν μὲ τὰ χωριὰ καὶ τὶς πόλεις, μὲ τὰ ἐξωκλήσια καὶ τὰ μοναστήρια, μὲ τὰ ἀγιάσματα καὶ τὶς πηγές, μὲ τὶς μεγάλας ἑορτὲς καὶ πανηγύρεις, μὲ τοὺς ἁγίους καὶ τοὺς μάρτυρες πὺ ἦταν τὰ πρότυπα, οἱ προστάτες καὶ τὸ στήριγμα τῶν πιστῶν.

Εἶναι γεγονός ὅτι δὲν συναντοῦμε σήμερα στὴ Μικρασιατικὴ γῆ τὶς ἀκμάζουσες κοινότητες τῶν Ρωμιῶν, τὰ σχολεῖα καὶ τὰ εὐαγῆ ἰδρυμάτα, τοὺς ναοὺς, τὶς ἐνορίες καὶ τὰ μοναστήρια μας. Βρίσκουμε ὀμως παντοῦ τὸ ἀποτύπωμα τῶν προγόνων μας. Ανακαλύπτουμε τὴ σφραγίδα τῆς Ὀρθοδοξίας, τὴ φιλοθεΐα καὶ τὴ φιλανθρωπία, τὴν ἀγάπη καὶ τὴ φροντίδα γιὰ τὴ φύση, τὴν εἰρηνικὴ συνύπαρξη καὶ συνεργασία μὲ τοὺς συντοπίτες τους, ἀλλὰ καὶ τὴ φιλόξενη διάθεσή τους πρὸς τοὺς ἐπισκέπτες, πὺ ἐντυπωσίαζε τοὺς ξένους περιηγητές. Ἀπὸ τὴν ἀστείρευτὴ πηγὴ τῆς Ὀρθοδόξου εὐσεβείας ἀντλοῦσαν οἱ πρόγονοί μας ἔμπνευση καὶ δύναμη, πάντοτε δοξολογῶντας τὸν Θεὸ γιὰ τὶς εὐεργεσίες καὶ τὶς εὐλογίες Του.»

Ακολουθως, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπεσήμανε:

«Οφείλουμε πάμπολλα στοὺς Μικρασιαῖτες Ρωμιούς, οἱ ὅποιοι, καὶ ὡς πρόσφυγες, ὅπου κι ἂν βρέθηκαν στὴν οἰκουμένη, διέσωσαν καὶ καλλιέργησαν τὴν Ὁρθόδοξη ταυτότητα καὶ τὶς ὑψηλές ἀξίες της. Αὐτοὶ ποὺ ἔφυγαν ἀπὸ τὶς προγονικὲς ἐστίες τους, πτωχοὶ καὶ γυμνητεύοντες, πήραν μαζί τους, γραμμένα ἀνεξιτήλα στὸν νοῦ καὶ βαθιὰ στὴν καρδιά τους, ὅλον τὸν πνευματικὸ πλοῦτο καὶ τὴν ἀνεκτίμητη πείρα αἰῶνων, τὴν πολιτιστικὴ παρακαταθήκη τοῦ Γένους, ποὺ ἦταν ἄρρηκτα δεμένη μὲ τὴν πίστη στὸν Χριστὸ καὶ τὸ ὀρθόδοξο ἦθος.

Σήμερα, ποὺ οἱ πνευματικὲς ἀξίες ὑποτιμῶνται, ἀποκαλύπτεται ἡ μεγάλη σημασία καὶ ἐπικαιρότητα αὐτῆς τῆς πνευματικῆς κληρονομιάς. Γί' αὐτὸ καὶ ἐπαναλαμβάνουμε ἐνώπιόν σας, ἀγαπητοὶ προσκυνητές, αὐτὸ ποὺ τονίζουμε πάντοτε σὲ παρόμοιες περιστάσεις: Νὰ μὴ λησμονήσετε τὶς ρίζες σας! Νὰ διδάσκετε στὰ παιδιά σας τὶς παραδόσεις τοῦ Γένους. Νὰ πείσετε τὴ νέα γενιὰ νὰ αἰσθάνεται ὑπερήφανη γιὰ τὴ μικρασιατικὴ της καταγωγή. Νὰ παρακινεῖτε τοὺς νέους καὶ τὶς νέες νὰ ἐπισκέπτονται τὶς ἀλησμόνητες πατρίδες, νὰ γνωρίσουν ἀπὸ κοντὰ τὴν πατρώα γῆ. Καὶ νὰ εἴσθε βέβαιοι ὅτι, ὅταν βρίσκονται ἐδῶ δὲν θὰ αἰσθάνονται ἀπλῶς ἐπισκέπτες, ἀλλὰ θὰ νοιώθουν βαθιὰ στὴν καρδιά τους ὅτι ἐδῶ ἀνήκουν, θὰ ἀνακαλύψουν ἀγνωστους πνευματικὸς θησαυροὺς, κρυμμένα θαύματα, θὰ ἀκούουν ἄρρητα ρήματα. Ἡ ψυχὴ τους θὰ γεμίσει ἀπὸ εὐγνωμοσύνη γιὰ τοὺς προγόνους τους, ποὺ ἀγάπησαν καὶ ὁμόρφαιναν αὐτὸν τὸν τόπο.

Παρόμοια αἰσθήματα, ἀγαπητοὶ χριστιανοί, κατακλύζουν τοὺς προσκυνητές, ὅταν βρίσκονται στὸ Φανάρι, στὸ Πάνσεπτο Κέντρο τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅπου διασώζονται ἐπὶ μακροὺς αἰῶνες καὶ φυλάσσονται ἀνυστάκτως τὰ ὅσια καὶ τὰ ἱερά τοῦ Γένους. Ἀπὸ ἐκεῖ θὰ ξεκινᾷ ὁ Πατριάρχης σας καὶ στὸ μέλλον, ὅσο μᾶς ἐπιτρέψει ὁ φιλόθεος Θεός, γιὰ νὰ ἐπισκέπτεται τὰ ἱερά προσκυνήματα τοῦ Γένους καὶ νὰ λειτουργεῖ στοὺς ναοὺς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης. Σᾶς καλοῦμε καὶ ἐσᾶς νὰ συμμετέχετε ὅσο συχνότερα μπορεῖτε. Καὶ σᾶς παρακαλοῦμε νὰ προσεύχεσθε γιὰ τὴν Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, γιὰ νὰ σκέπει ὁ Χριστὸς τὴν ἀποστολὴ της καὶ νὰ κρατῆναι τὴ μαρτυρία της στὸν σύγχρονο κόσμο. Νὰ φωτίζει καὶ νὰ προστατεύει ἐμᾶς ποὺ ἔχουμε τὸ προνόμιο νὰ τὴ διακονοῦμε.»

Ὁλοκληρώνοντας τὴν ὁμιλία του ὁ Παναγιώτατος εὐχαρίστησε τὸν Δήμαρχο Μουδανίων Ἐντμ. κ. Hayri Türkyilmaz, καὶ τὶς ἀρμόδιες

ἀρχές, για τὴν ἄδεια ποὺ ἔδωσαν γιὰ τὴν τέλεση τῆς Θείας Λειτουργίας καὶ γιὰ ὅλες τὶς διευκολύνσεις ποὺ προσέφεραν, καθὼς καὶ ὅλους ὅσοι συνέβαλαν στὴν ὀργάνωση τῆς πανηγύρεως.

Προηγουμένως, τὸν Παναγιώτατο προσφώνησε ὁ Μητροπολίτης Προύσης.

Ἀμέσως μετὰ, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, οἱ Ἀρχιερεῖς, οἱ ἐπίσημοι καὶ ὁ πιστὸς λαὸς ἐν πομπῇ καὶ μὲ τὴ συνοδεία πολλῶν μονίμων κατοίκων τῆς Τρίγλιας μετέβησαν στὴν προκουμαία τῆς Κωμόπολης, ὅπου ὁ Παναγιώτατος προεξήρχε τῆς τελετῆς τῆς καταδύσεως τοῦ Σταυροῦ.

Στὰ κράα νερὰ βούτηξαν 6 πιστοὶ καὶ τὸν Τίμιο Σταυρὸ ἔπιασε ὁ κ. Victor Galip Yanuz, ἀπὸ τὴν Πόλη, στὸν ὅποιο ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης προσέφερε ὡς εὐλογία ἐπιστήθιο σταυρὸ, ἐνῶ εὐλόγησε καὶ συνεχάρη ὅλους τοὺς κολυμβητές.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς τελετῆς, ὁ Πρόεδρος τοῦ τοπικοῦ ποδοσφαιρικοῦ συλλόγου καλωσόρισε τὸν Πατριάρχη καὶ τοῦ προσέφερε ὡς ἀναμνηστικὸ ἓνα κασκὸλ στὰ χρώματα τῆς ὁμάδας.

Στὴ συνέχεια, στὸ παλαιὸ ἑλληνικὸ σχολεῖο τῆς Τρίγλιας, τὸ ὅποιο ἰδρύθηκε μὲ τὴ μέριμνα τοῦ καταγόμενου ἀπὸ τὴν Τρίγλια Μητροπολίτου Σμύρνης Χρυσοστόμου (Καλαφάτη) καὶ ἀνακαίνισε πρόσφατα ὁ τοπικὸς δήμος, ὁ Δήμαρχος τῶν Μουδανιῶν καλωσόρισε μὲ θερμούς λόγους τὸν Παναγιώτατο καὶ τοὺς προσκυνητὲς ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἀναφέρθηκε σὲ παλαιότερες ἐπισκέψεις του στὴ Ραφήνα, τὴ Νέα Τρίγλια καὶ τὰ Νέα Μουδανιά, ὅπου ζοῦν πολλοὶ Τριγλιανοί, καὶ ἐπανέλαβε τὴ σημασία τῆς εἰρηνικῆς συνυπάρξεως.

Ὁ Παναγιώτατος, σὲ σύντομο χαιρετισμὸ του, συνεχάρη τὸν Ποιμενάρχη Σεβ. Μητροπολίτη Προύσης κ. Ἰωακείμ γιὰ τὸ ἐπιτελούμενο ἔργο στὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐπαρχία του καὶ ἐξέφρασε καὶ πάλι τὶς εὐχαριστίες του πρὸς τὸν Δήμαρχο καὶ τὶς τοπικὲς ἀρχές γιὰ τὶς διευκολύνσεις τους, καθὼς καὶ πρὸς τοὺς προσκυνητὲς ποὺ ταξίδεψαν ἀπὸ τὴν Πόλη καὶ τὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ συμμετάσχουν στὴν πανηγύρη. Ἀκολούθως, εὐλόγησε τὴν Ἁγιοβασιλόπιτα τοῦ Παραρτήματος Ν. Τρίγλιας τοῦ Συλλόγου τῶν Ἀπανταχοῦ Τριγλιανῶν καὶ εὐχήθηκε σὲ ὅλους χρόνια πολλὰ καὶ τὸ νέο ἔτος νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ εἰρήνη σὲ ὅλο τὸν κόσμο. Τὸν Πατριάρχη εὐχαρίστησαν ὁ Πρόεδρος τοῦ Παραρτήματος, Ἐντιμ. κ. Ἀναστάσιος Μαστρογιάννης, ἀλλὰ καὶ ὁ Δήμαρχος Νέας Προποντιδας.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς σύντομης ἑορταστικῆς ἐκδηλώσεως ἡ Χορωδία

του ὁμογενειακοῦ Πολιτιστικοῦ Ὄργανισμοῦ «Ἴστος» ἐρμήνευσε κάλα-
ντα τῶν Θεοφανείων καὶ παραδοσιακὰ τραγούδια.

Ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου, Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλε- ως τοῦ Θεολόγου στὸ Φανάρι

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος
χοροστάτησε, Πέμπτη, 25 Ἰανουαρίου 2024, στὸν πάνσεπτο Πατριαρχι-
κὸ Ναό, στὴ Θεία Λειτουργία, γιὰ τὴν ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου, τοῦ
Θεολόγου, τὴν ὁποία τέλεσε ὁ ἑορτάζων Πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελ-
λος κ. Γρηγόριος.

Ἐκκλησιάσθηκαν τὰ μέλη τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ἄλλοι Ἱε-
ράρχες τοῦ Θρόνου, ὁ Θεοφιλ. ἐψηφισμένος Μητροπολίτης Μεξικοῦ κ.
Ἰάκωβος, κληρικοὶ καὶ πιστοί.

Τὰ Ἱερά Λείψανά του Ἁγίου ἐκτέθηκαν στὸν σολεά πρὸς προσκύνη-
ση ἀπὸ τοὺς πιστοὺς.

Τὸ Μικρὸ καὶ Μεγάλο Μήνυμα τοῦ ἐψηφισμένου Μητροπολίτου Μεξικοῦ ἐνώπιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου

Ἐνώπιον τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ.
Βαρθολομαίου καὶ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου προσήλθε τὴν Πέμπτη,
25 Ἰανουαρίου 2024, ὁ Θεοφιλ. ἐψηφισμένος Μητροπολίτης Μεξικοῦ κ.
Ἰάκωβος γιὰ τὴν τέλεση τοῦ μικροῦ Μηνύματος.

«Ἡ οἰκουμενικότης τοῦ πανσέπτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου
ἐκφράζεται διὰ τοῦ πανανθρωπίνου καὶ διαχρονικοῦ μηνύματός του,
ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐκτάσεως καὶ τῆς εὐρύτητος τῆς ἑδαφικῆς δικαιοδοσίας
του, ἡ ὁποία ἐπεκτείνεται εἰς πολλὰς χώρας καὶ ἠπείρους.», ἀνέφερε ὁ
Παναγιώτατος ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Θεοφιλέστατο καὶ συνέχισε:

«Μία ἀπομεμακρυσμένη ἐκ τοῦ Ἱεροῦ τούτου Κέντρου Ἐπαρχία
αὐτοῦ εἶναι καὶ ἡ Ἱερά Μητρόπολις Μεξικοῦ, ποιμενάρχης τῆς ὁποίας
ἐξελέγης χθὲς παμψηφεί καὶ ὁμοφώνως ὑπὸ τῶν σεβασμιῶν μελῶν τῆς
περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, κατόπιν τῆς μεταθέσεως τοῦ μέχρι
τουῦδε πρώτου ποιμενάρχου αὐτῆς εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Βιζύης.

Διὰ τὴν μεγάλην ταύτην τιμὴν πρὸς τὸ πρόσωπόν σου σὲ συγχαίρομεν,
καὶ ἅπαντες οἱ ἀδελφοὶ ὁμοῦ εὐλογοῦμεν ἀπὸ καρδίας τὰς ἀπαρχὰς τῆς

ποιμαντορίας σου, διὰ τὴν ὁποίαν ὑπάρχουν οἱ καλύτεροι οἰωνοὶ χάρις εἰς τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας σου καὶ τὴν ἐκ τούτου ἰκανότητα πρὸς δρᾶσιν καὶ ἐκδαπάνησιν εἰς τὴν διακονίαν μιᾶς λίαν ἐκτεταμένης ἐπαρχίας, καθὼς ἐπίσης καὶ χάρις εἰς τὴν πολυμερῆ μόρφωσιν, γλωσσομάθειαν, γνώσεις περὶ τὰ χρηματοοικονομικὰ καὶ πείραν τὴν ὁποίαν ἀπέκτησες ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ διαφόρων ὑπευθύνων θέσεων καὶ ἀπὸ τὴν συμμετοχῆν σοῦ εἰς διαχριστιανικοὺς καὶ διεθνεῖς ὀργανισμοὺς.»

Ὁ Παναγιώτατος, πρόσθεσε ὅτι τὸν ἐψηφισμένο Μητροπολίτη Μεξικοῦ συνοδεύουν, ἐπίσης, οἱ εὐχές καὶ οἱ προσευχές τοῦ Μάκ. Αρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, «παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ὁποίου εὐόρκως καὶ πιστῶς διηκόνησες κατὰ τὸ τελευταῖον διάστημα.»

«Μὲ τὰ πλούσια ταῦτα ἐφόδια», εἶπε ὁ Πατριάρχης, «σὲ ἀποστέλλει ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, εἰς τὸν κορμὸν τῆς ὁποίας ἐγκεντρῖζεσαι πλέον, εἰς τὴν νέαν εὐθυνοφόρον ἀποστολήν σου ὡς ἱεράρχου καὶ ποιμενάρχου μιᾶς πολυπολιτισμικῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, μὲ ἀπόλυτον βεβαιότητα ὅτι θὰ ἐπιτύχης καὶ θὰ τιμήσης τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἔνδοξον παρελθὸν αὐτῆς, θὰ δοξάσης τὸ ὑπερουράνιον ὄνομα τοῦ ἄκρου ἀρχιερέως Χριστοῦ καὶ θὰ δίδης πάντοτε εἰς ἡμᾶς τοὺς τιμήσαντάς σε καὶ εἰς τὸ ἐνταῦθα Ἱερόν μας Κέντρον τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἰκανοποίησιν νὰ καυχώμεθα ἐν Κυρίῳ διὰ σέ.»

Στὴν ἀντιφώνησή του ὁ Θεοφιλ. ἐψηφισμένος Μητροπολίτης Μεξικοῦ ἐξέφρασε τὴν βαθειὰ εὐγνωμοσύνη τοῦ πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη «διὰ τὴν ἀφειδωλεύτως καὶ καθ' ὑπερβολὴν ἐκδηλωθεῖσαν πρὸς τὸ πρόσωπόν μου ἀγάπην», ἀλλὰ καὶ τὶς εἰλικρινεῖς εὐχαριστίες τοῦ πρὸς τὰ μέλη τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, «διὰ τὴν ἔνταξιν τῆς ἐλαχιστότητός μου, διὰ τῆς τιμίας ψήφου ὑμῶν, εἰς τὴν σεβασμίαν χορείαν τῶν Ἱεραρχῶν τοῦ Πανσέπτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, τὴν πανίερον πνευματικὴν παρακαταθήκην καὶ τὰς ἀπαραγράπτους κανονικὰς προνομίας τοῦ ὁποίου δεσμεύομαι, ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, νὰ διαφυλάττω καὶ νὰ προασπίζωμαι μέχρις ἐσχάτης μου ἀναπνοῆς». Θερμὲς εὐχαριστίες ἐξέφρασε καὶ πρὸς τὸν Μάκ. Αρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμο, γιὰ τὴν ἀδιάπτωτη πατρικὴ στοργὴ καὶ τὴν ἀνεπιφύλακτὴ συγκατάθεσή του στὴν προβολὴ τῆς ὑποψηφιότητάς του.

«Ἡ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ μὲ ἀποστέλλει νὰ διακονήσω μίαν ἱεραποστολικὴν Μητρόπολιν μὲ ποιμνιον διασκορπισμένον εἰς

πολλὰς χώρας. Ὑπόσχομαι νὰ συνεχίσω τὸ ἔργον τοῦ προκατόχου μου καὶ πρώτου ποιμενάρχου τῆς Ἐπαρχίας ταύτης, Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Βιζύης κ. Ἀθηναγόρου, ἐν ἀρμονικῇ συνεργασίᾳ μετὰ τῶν Θεοφιλεστάτων συνεπισκόπων μου καὶ τοῦ ἱεροῦ κλήρου», εἶπε, μετὰ τὸ ἄλλων, ὁ Θεοφιλέστατος.

Στὴ συνέχεια, στὸν Πατριαρχικὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου παρουσία τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων, τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς ἀλλὰ καὶ ἄλλων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν προσκυνητῶν, ὁ Θεοφιλ. ἐψηφισμένος Μητροπολίτης Μεξικοῦ τέλεσε τὴν Ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου Μηνύματος, κατὰ τὴν ὁποία τοῦ ἀνακοινώθηκε ἐν ἐκκλησίᾳ ἡ ἐκλογή του, καὶ ἀπάντησε μὲ τὸ κείμενο τῆς Εὐχαριστίας γιὰ τὴν γενομένη πρόκριση τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸ πρόσωπό του, ἀποδεχόμενος μὲ συγκίνηση καὶ εὐγνωμοσύνη τὸ «ἐπίταγμα».

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ Μεγάλου Μηνύματος ὁ Θεοφιλέστατος δέχθηκε τὰ συγχαρητήρια καὶ τὶς εὐχὰς ὄλων τῶν παρισταμένων.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τίμησε τὴ μνήμη τοῦ προκατόχου τοῦ Γρηγορίου Ζ'

Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς μνήμης τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου, Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Θεολόγου, ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλο κ. Γρηγόριο, μετέβη τὴν Πέμπτη, 25 Ἰανουαρίου 2024, στὴν Ἱ. Μονὴ Ζωοδόχου Πηγῆς Βαλουκλή, καὶ ἔψαλε τρισάγιο γιὰ τὴν ἀνάπαυση τῆς ψυχῆς τοῦ προκατόχου τοῦ Γρηγορίου Ζ' (1923-1924), ὁ ὁποῖος εἶχε δώσει τὸν Τόμο Ἀυτοκεφαλίας στὴν Ἀγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Πολωνίας, καὶ εἶχε ἰδρύσει τὴν Ἱ. Μητρόπολη Πριγκηποννήσων, καθὼς καὶ τὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Αὐστραλίας, οἱ ὁποῖες ἐφέτος ἑορτάζουν τὴν ἑκατονταετηρίδα τους.

Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο τίμησε τὴν μνήμη τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου

Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς ἀνακομιδῆς τῶν Ἱερῶν Λειψάνων τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος χοροστάτησε, 27 Ἰανουαρίου 2024, ἀπὸ τὸ Παραθρόνιο, κατὰ τὴν Θεία Λειτουργία, στὸν Πάνσεπτο Πατριαρχικὸ Ναό.

Κατὰ παλαιὰ παράδοση, στὸν Πατριαρχικὸ Θρόνο τοποθετήθηκε, ἤδη ἀπὸ τὴν παραμονὴ τῆς ἑορτῆς, ἡ εἰκόνα τοῦ Ἁγίου καὶ ἡ Πατριαρχικὴ ράβδος, ἐνῶ τὰ Ἱερά Λείψανά του, πού ἐπεστράφησαν τὸ 2004 ἀπὸ τὴν Ρώμη, ἐκτέθηκαν στὸν σολέα πρὸς προσκύνηση ἀπὸ τοὺς πιστοὺς.

Ἐκκλησιάστηκαν οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Ταμασοῦ καὶ Ὀρεινῆς κ. Ησαΐας, Ἰωαννίνων κ. Μάξιμος, καὶ Σελευκείας κ. Θεόδωρος, ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Αλικαρνασσοῦ κ. Ἀδριανός, καὶ πιστοὶ ἀπὸ τὴν Πόλη καὶ προσκυνητὲς ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐξέφρασε τὴ συμπαράστασή του πρὸς τὸν Ἐπίσκοπο τῶν ἐν τῇ Πόλει Ρκαθολικῶν καὶ τὴν περὶ αὐτὸν κοινότητα γιὰ τὴν ἐπίθεση στὸν Ναὸ Santa Maria Büyükdere

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, ἀμέσως μόλις πληροφορήθηκε τὴν ἔνοπλη δολοφονικὴ ἐπίθεση πού συνέβη κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Κυριακάτικης Θείας Λειτουργίας στὸν Ρκαθολικὸ Ναὸ τῆς Santa Maria Βαθυρρούακος (Büyükdere), ἐπικοινωνήσε τηλεφωνικῶς μὲ τὸν Θεοφιλ. Ἐπίσκοπο τῶν ἐν τῇ Πόλει Ρκαθολικῶν κ. Massimiliano Palinuro, ἐκφράζοντας τὴ συμπαράσταση καὶ τὰ θερμὰ συλλυπητήρια τοῦ ἰδίου προσωπικῶς καὶ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν οἰκογένεια τοῦ θύματος καὶ συνολικὰ πρὸς τὴν Ρκαθολικὴ Κοινότητα. Ὁ Παναγιώτατος ἐξέφρασε τὴ βεβαιότητα ὅτι οἱ ἀρμόδιες ἀρχὲς θὰ πράξουν ὅ,τι εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ τὴ διαλεύκανση τοῦ τραγικοῦ γεγονότος, καὶ ἐπεσήμανε ὅτι οὐδεὶς πρέπει νὰ ἐπιτρέψει στὸν φόβο νὰ ἐπικρατήσῃ σὲ βάρος τῆς κοινωνικῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀρμονικῆς συνύπαρξης τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων στὴν χώρα.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης στὸν Ρκαθολικὸ Ναὸ Santa Maria ὅπου συνέβη ἡ αἱματηρὴ ἔνοπλη ἐπίθεση

Τὴν Δευτέρα, 29 Ἰανουαρίου 2024, ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος μετέβη στὸν Βαθυρρούακα (Büyükdere) τοῦ Βοσπόρου καὶ προσκύνησε στὴ Ρκαθολικὴ Ἐκκλησία τῆς Παναγίας, ὅπου χθὲς τὸ πρωί, τὴν ὥρα τῆς λειτουργίας, ἔγινε εἰσβολὴ δύο τρομοκρατῶν, οἱ ὁποῖοι δολοφόνησαν ἕναν μεσήλικα.

Ὁ Πατριάρχης συνομίλησε μὲ τὸν Θεοφιλ. Ἐπίσκοπο κ. Massimiliano Palinuro, τὸν Ἱερέα τοῦ Ναοῦ π. Ἀντώνιο Bulai καὶ λοιποὺς παρόντες

πιστούς, στους οποίους εξέφρασε τη συμπάθεια του Οικουμενικού Πατριαρχείου, της Ομογένειας και του ίδιου, καθώς και την ικανοποίησή του για την αποτελεσματική αστυνομική διερεύνηση του τραγικού συμβάντος.

Μιλώντας σε δημοσιογράφους, άμεσα μετά, καταδίκασε και πάλι την βδελυρή επίθεση, έξηρε το ενδιαφέρον και την άμεση κινητοποίηση των αρχών και ευχήθηκε να μην συμβούν ποτέ ξανά τοιαύτα άποτρόπαια γεγονότα.

Οικουμενικός Πατριάρχης προς τους νέους: «Αντισταθείτε στην αντικειμενοποιημένη ζωή και στην έργαλειοποίηση του ανθρώπινου προσώπου»

Με ιδιαίτερη λαμπρότητα τιμήθηκε στο Σεπτό Κέντρο της Πρωτοθρόνου Έκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως, την Τρίτη, 30 Ιανουαρίου 2024, ή μνήμη των Τριών Ίεραρχών και «Προστατών των Γραμμάτων». Στην όμιλία του ο Πατριάρχης αναφέρθηκε στους τρεις Πατέρες και Οικουμενικούς Διδασκάλους της Έκκλησίας και στην προσφορά τους, έπισημαίνοντας ότι «ή ζωή και το θεολογικό, έκκλησιαστικό και κοινωνικό έργο των Τριών Ίεραρχών είναι αξιοθαύμαστα και υπερβαίνουν το ανθρώπινο μέτρο. Τους θαυμάζουμε για την όλική άφιέρωσή τους στον Χριστό και στη διακονία της Άγίας Έκκλησίας Του, για τη θύραθεν και τη θεολογική παιδεία τους, για τον ανένδοτο άγώνα τους κατά των αίρέσεων, για την προσφορά τους στα γράμματα και τον πολιτισμό, για τη συμβολή τους στην καθοριστική για την ιστορία του πνεύματος σύζευξη Έλληνισμού και Χριστιανισμού, για τη φιλανθρωπία και την κοινωνική δράση τους, για το ζωηρό ενδιαφέρον τους για τη νεότητα, την άληθη πρόοδο και την προκοπή της».

Ο Παναγιώτατος, τόνισε ότι «ή μεγαλύτερη τιμή προς τους Τρεις Ίεράρχες είναι ή ανάδειξη της πνευματικής και πολιτισμικής παρακαταθήκης τους μέσα στον σύγχρονο κόσμο», και αναφέρθηκε στη σημασία της σημερινής έορτής, τονίζοντας ότι «είναι εύκαιρία για να έξάρουμε την έπικαιρότητά τους, τη προσφορά τους στα γράμματα, σε μία έποχή, όπου ή παιδεία έχει καταστή πεδίο συνεχών μεταρρυθμίσεων και άτελειώτων πειραματισμών, λόγω των κοινωνικών έξελίξεων, έπ' έσχάτων δέ έξ αίτίας και των έπιτευγμάτων της τεχνολογίας που έπηρεάζουν άμεσα και τον χώρο της εκπαίδευσης».

Σε άλλο σημείο τῆς ὁμιλίας του, χαρακτήρισε δυσεπίλυτο πρόβλημα τὴ διαπαιδαγώγηση τῆς νέας γενιᾶς, ἐνῶ ἀναφέρθηκε στὶς δυνατότητες συνεισφοράς τῆς Ὁρθοδόξου παραδόσεως στὶς σύγχρονες παιδαγωγικὲς προκλήσεις.

Ἀπευθυνόμενος δὲ στοὺς παρισταμένους μαθητὲς τῆς Ἀθωνιάδας καὶ τῶν ὁμογενειακῶν σχολείων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὅλους τοὺς νέους ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, τοὺς συμβούλευσε:

«Ἄντισταθεῖτε στὴν ἀντικειμενοποιημένη ζωὴ καὶ στὴν ἐργαλειοποίηση τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου. Ὁ προσανατολισμὸς στὸν ἑαυτὸ μας καὶ στὴν ἱκανοποίηση τῶν ἀτομικῶν ἀναγκῶν σημαίνει συρρίκνωση τῆς ὑπαρξῆς μας. Τότε ὁ ἀνθρώπος, ὅπως ὁ βασιλιᾶς Μίδας, ὅ,τι ἐγγίζει τὸ μετατρέπει σὲ ἄψυχο καὶ παγερὸ ἀντικείμενο. Νὰ μοιράζεσθε τὴ ζωὴ, νὰ ἔχετε ἀγάπη, χωρὶς τὴν ὁποία ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ἀνθρώπος αὐτοεκμηδενίζεται. Ἐὰν δὲν ἔχω ἀγάπη, «οὐδὲν εἰμι», λέγει ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν (Α΄ Κόρ. ιγ', 2). Καὶ ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος προσθέτει, στιγματίζοντας τὸν «μῆ-πολιτισμὸ» τοῦ ἔχειν: «Ὅπου γὰρ τὸ ἐμὸν καὶ τὸ σὸν, ἐκεῖ πᾶσα μάχης ἰδέα καὶ φιλονεικίας ὑπόθεσις» (PG 53, 309). Μόνον ἀκολουθώντας τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ ἡμπορεῖ ὁ ἀνθρώπος νὰ ἀναπτύξει τὶς δημιουργικὲς δυνάμεις του στὴν ἐγκόσμια ζωὴ του. Ποτὲ καὶ πουθενὰ δὲν ὑπάρχει ἀληθινὴ πρόοδος χωρὶς σεβασμὸ τῶν πνευματικῶν ἀξιών.»

Προηγούμενος, ὁμιλίες ἀπηύθυναν ἡ Ἐξοχ. Ὑφυπουργὸς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων τῆς Ἑλλάδος κ. Ζέττα Μακρῆ, καὶ ὁ Ἐντμ. κ. Παντελεήμων Παναγιωτίδης, Πρόεδρος τῆς Ἐφορείας τῆς Πατριαρχικῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς.

Νωρίτερα, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, χοροστάτησε στὴ Θεία Λειτουργία ποὺ τελέστηκε στὸν Πατριαρχικὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, συγχοροστατούντων τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Γέροντος Χαλκηδόνος κ. Ἐμμανουήλ, Γέροντος Δέρκων κ. Ἀποστόλου, Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως κ. Εἰρηναίου, Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου κ. Στεφάνου, Κυδωνιῶν κ. Ἀθηναγόρα, Σηλυβρίας κ. Μαξίμου, Σαράντα Ἐκκλησιῶν κ. Ἀνδρέα καὶ Προύσης κ. Ἰωακείμ.

Τὸν πανηγυρικὸ λόγο τῆς ἡμέρας ἐκφώνησε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σελευκείας κ. Θεόδωρος, Καθηγητὴς τῆς Πατριαρχικῆς Ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας Κρήτης.

Ἐκκλησιάστηκαν οἱ Θεοφίλ. Ἐπίσκοποι Ἀλικαρνασοῦ κ. Ἀδριανός, Ἀραβισσοῦ κ. Κασσιανός, Δαφνουσίας κ. Σμάρραγδος, καὶ Ξανθουπόλεως

κ. Παΐσιος, Άγιορείτες Μοναχοί, Άρχοντες Όφφικιάλιοι τής Μ.τ.Χ.Ε., ό Έξοχ. Πρέσβης κ. Κωνσταντίνος Κούτρας, Γενικός Πρόξενος τής Έλλάδος στήν Πόλη, ό Έξοχ. κ. Γιασουνόρι Νακαγιαύμα, Πρέσβης τής Ιαπωνίας στήν Έλλάδα, ή Έφορεία, ό Λυκειαύρχης, Καθηγητές και μαθητές τής Πατριαρχικής Μεγάλης του Γένους Σχολής, Καθηγητές και μαθητές άλλων Όμογενειακών Σχολείων, Καθηγητές και οί τελειόφοιτοι μαθητές τής Άθωνιάδας Έκκλησιαστικής Άκαδημίας, καθώς και πιστοί από τήν Πόλη και τό έξωτερικό.

Μετά τό πέρας τής Θείας Λειτουργίας, ό Οικουμενικός Πατριάρχης τέλεσε, όπως κάθε χρόνο, τρισάγιο ύπέρ αναπαύσεως των ψυχών των άειμνήστων Ίδρυτών, Εύεργετών, Έφόρων, Σχολαρχών, Καθηγητών, Διδασκάλων, Επιμελητών και μαθητών τής Μεγάλης του Γένους Σχολής.

Η Χειροτονία του νέου Μητροπολίτου Μεξικού στο Οικουμενικό Πατριαρχείο

Με ιδιαίτερη λαμπρότητα τελέστηκε τήν Παρασκευή, 2 Φεβρουαρίου 2024, έορτή τής Υπαπαντής του Κυρίου, ή εις Έπίσκοπον χειροτονία του έψηφισμένου Μητροπολίτη Μεξικού κ. Ιακάβου, στο Φανάρι.

Στή Θεία Λειτουργία προεξήρχε ή Α. Θ. Παναγιώτης ό Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος, και συμμετείχαν οί Σεβ. Αρχιερείς Γέρων Δέρκων κ. Άπόστολος, Δημητριάδος και Άλμυρου κ. Ιγνάτιος, Μυριοφύτου και Περιστάσεως κ. Ειρηναίος, Άνθηδώνος κ. Νεκτάριος, Σηλυβρίας κ. Μάξιμος, Σαράντα Έκκλησιών κ. Άνδρέας και Σελευκείας κ. Θεόδωρος.

Ό Οικουμενικός Πατριάρχης, άπηύθυνε προς τον χειροτονούμενο πατρικούς λόγους οικοδομής και νουθεσιών για τή νέα άποστολή διακονίας που του άνέθεσε ή Μητέρα Έκκλησία.

Όλοκληρώνοντας τήν όμιλία του, ό Παναγιώτατος, ελόγησε πατρικώς και συνεχάρη τους παρισταμένους γονείς του Θεοφιλεστάτου, «οί όποιοι προθύμως προσέφερον τό τέκνον των εις τήν Έκκλησίαν δια να γίνη διάκονος αυτής και του πιστού λαού του Θεού». Στή συνέχεια, έκανε ιδιαίτερη αναφορά στον πνευματικό πατέρα του έψηφισμένου Μητροπολίτου, Μάκ. Αρχιεπίσκοπο Άθηνών και πάσης Έλλάδος κ. Ίερώνυμο, ό όποιος, παρά τήν έπιθυμία του, όπως ειπε ό Πατριάρχης, δέν κατέστη δυνατόν να παρίσταται στήν εις Έπίσκοπον χειροτονία

του κ. Ιακώβου, και εκπροσωπήθηκε από τριμελή αντιπροσωπεία, με επί κεφαλής τον Σεβ. Μητροπολίτη Δημητριάδος και Αλμυρού κ. Ιγνάτιο, τον οποίο καλωσόρισε και ευχαρίστησε για την συμμετοχή του στο συλλείτουργο, μαζί με τον Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτη κ. Ιωάννη Καραμούζη, νέο Αρχιγραμματέα της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Εκκλησιάστηκαν ο Σεβ. Μητροπολίτης Καλλιουπόλεως και Μαδύτου κ. Στέφανος, οί Θεοφιλ. Επίσκοποι Αλικαρνασσοῦ κ. Αδριανός, Δαφνουασίας κ. Σμάραγδος και Ξανθουπόλεως κ. Παΐσιος, κληρικοί, Άρχοντες Οφφικιάλιοι της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας, ο Πρόεδρος των ΗΠΑ στην Ελλάδα Έξοχ. κ. Γεώργιος Τσουνης, ο Αναπληρωτής επί κεφαλής Αποστολής της Πρεσβείας του Μεξικου στην Ελλάδα Έξοχ. κ. Edgar Cubero Gómez, ο πρώην Υπουργός Έξοχ. κ. Μάρκος Μπόλαρης, ή Γενική Γραμματεὺς Δημόσιας Περιουσίας του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικῶν της Ελλάδος Εὐγεν. κ. Νάγια Κόλλια, οί γονεῖς και συγγενεῖς του νέου Μητροπολίτου, οί οποῖοι ταξίδεψαν από τις ΗΠΑ, πιστοῖ από την Πόλη, ἀλλὰ και προσκυνητὲς από την Ελλάδα και ἄλλες χῶρες του ἔξωτερικου.

Άμέσως μετά, στην κατάμεστη Αἴθουσα του Θρόνου, στον Πατριαρχικὸ Οἶκο, πραγματοποιήθηκε ή αντιφώνηση του νέου Μητροπολίτη, ο οποίος ἐξέφρασε και πάλι την εὐγνωμοσύνη του πρὸς τον Παναγιώτατο και πρὸς τὰ μέλη της Ἁγίας και Ιεράς Συνόδου για την ἐκλογή του, ἐνῶ ευχαριστίες ἀπηύθυνε και πρὸς τον Μάκ. Αρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν και πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμο, για την πατρική ἀγάπη και την στήριξη που του προσέφερε μέχρι σήμερα.

Ακολουθῶς, ο Οἰκουμενικός Πατριάρχης, σὲ σύντομο χαιρετισμό του, ἐξέφρασε τὴ χαρά του για την χειροτονία του Μητροπολίτη Μεξικου, ἐνῶ ευχαρίστησε για την παρουσία του τον ἑλληνοαμερικανὸ Πρόσβυ των ΗΠΑ στην Ελλάδα Έξοχ. κ. Τσουνη, τον οποίο δέχθηκε λίγο ἀργότερα μαζί με την Εὐγεν. σύζυγό του κ. Όλγα στο Πατριαρχικὸ Γραφείο. Τὴ χαρά της Εκκλησίας της Ελλάδος μετέφερε ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος και Αλμυρού κ. Ιγνάτιος, ο οποίος μίλησε με θερμούς και ἐγκάρδιους λόγους για τον νέο Ιεράρχη του Οἰκουμενικου Θρόνου.

Ἐτήσιο μνημόσυνο μακαριστου Μητροπολίτου Γέροντος Περγάμου κυρου Ιωάννου

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ο Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος,

παρέστη συμπροσευχόμενος στην Τρισαρχιερατική Θεία Λειτουργία που τελέστηκε τὸ Σάββατο, 3 Φεβρουαρίου 2024, προεξάρχοντας τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σηλυβρίας κ. Μαξίμου, καὶ μὲ τὴ συμμετοχὴ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν κ. Ἀνδρέα καὶ Σελευκείας κ. Θεοδώρου, κατὰ τὴν ὁποία τελέστηκε τὸ ἐτήσιο Ἱερὸ Μνημόσυνο ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Γέροντος Περγάμου κυροῦ Ἰωάννου.

Ἐκκλησιάστηκαν οἱ Ἀρχιερεῖς Σεβ. Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου κ. Στέφανος, Κυδωνιῶν κ. Αθηναγόρας, καὶ Μεξικοῦ κ. Ἰάκωβος, καὶ Θεοφιλ. Τράλλεων κ. Βενιαμίν, ὁ Ἐντιμολ. Ἄρχων τῆς Μ.τ.Χ.Ε. κ. Κωνσταντῖνος Δεληκωσταντής, Διευθυντῆς τοῦ Α΄ Πατριαρχικοῦ Γραφείου, ἐκ προσώπου τοῦ Δ.Σ. τῆς Αδελφότητος Ὁφφικιαλίων «Παναγία ἢ Παμμακάριστος», ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγητῆς κ. Ἐμμανουήλ Καραγεωργούδης, Κοσμήτορας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Αθηνῶν, καὶ πιστοὶ ἀπὸ τὴν Πόλη καὶ τὸ ἐξωτερικό.

Στὴ συνέχεια ἐδόθη ἐπιμνημόσυνος δεξίωση, κατὰ τὴν ὁποία ὁ Παναγιώτατος ἀναφέρθηκε στὴν πολυσήμαντη καὶ ἀνεκτίμητη προσφορὰ τοῦ μακαριστοῦ Ἱεράρχου τοῦ Θρόνου, πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ θεολογικὰ γράμματα. Ὅπως εἶπε, μεταξὺ ἄλλων, ὁ Περγάμου Ἰωάννης ἦταν «πολύτιμος θεολογικὸς βραχίων τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας» καὶ «ἡ θεολογικὴ προσφορὰ του ἦταν μοναδική». Μὲ τὴν εὐκαιρία, ἀνακοίνωσε ὅτι τὸν ἐρχόμενο Νοέμβριο θὰ πραγματοποιηθεῖ, στὸ Φανάρι, Διεθνὲς Συνέδριο ἀφιερωμένο στὴ διακονία καὶ τὸ θεολογικὸ ἔργο τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Γέροντος Περγάμου Ἰωάννου (Ζηζιούλα).

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης χοροστάτησε στὸν Ἑσπερινό, στὸν Πάνσепτο Πατριαρχικὸ Ναό.

Πατριαρχικὸ Τρισάγιο γιὰ τὸν Πατριάρχη Φῶτιο Β΄

Κατερχόμενος ἀπὸ τὴν Χάλκη, ὅπου εἶχε μεταβεῖ γιὰ τὴν ἑορτὴ τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου, τὸ ἀπόγευμα τῆς Τρίτης, 6 Φεβρουαρίου 2024, ὁ Παναγιώτατος μετέβη στὴν Ἱερὰ Μονὴ Βαλουκλή καὶ τέλεσε Τρισάγιο ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ προκατόχου Αὐτοῦ Φωτίου Β΄, τοῦ ὁποίου ὁ τάφος βρίσκεται στὸ Πατριαρχικὸ Κοιμητήριο, στὸν περίβολο τῆς Μονῆς, δεηθεῖς καὶ γιὰ τὸν μακαριστὸ Μητροπολίτη Ἡρακλείας Φῶτιο, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν

συγγενῆ του ἀπὸ τὴν Ἰμβρο, Ἀρχιμ. Φώτιο Γεωργιάδη, ἀπόφοιτο Χάλκης, ἱερατεύσαντα ἐπὶ σειρὰ ἐτῶν καὶ κοιμηθέντα στὴ Ρουμανία.

Συνάντηση τοῦ Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνος μὲ τὴν Πρωθυπουργό της Λιθουανίας

Ἡ Α. Σεβασμιότης ὁ Μητροπολίτης Γέρον Χαλκηδόνος κ. Ἐμμανουήλ, μετέβη ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, στὴ Λιθουανία, ὅπου συναντήθηκε τὴν Τρίτη, 6 Φεβρουαρίου 2024, μὲ τὴν Πρωθυπουργό τῆς χώρας Ἐξοχ. κυρία Ingrida Šimonytė.

Τὸν Σεβασμιώτατο συνόδευε ὁ Ἐξαρχος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στὴν Λιθουανία Ὁσιολ. Ἱερομόναχος κ. Ἰουστίνος Κινίλοο, ὁ ὁποῖος πρόσφατα ἀνέλαβε καὶ ἐπισήμως τὰ καθήκοντά του.

Στὸ ἐπίκεντρο τῆς ἐγκάρδιας συζητήσεώς τους τέθηκαν θέματα σχετικὰ μὲ τὴ διακονία τῆς Ἐξαρχίας τοῦ Πατριαρχείου στὴ χώρα, ἀλλὰ καὶ εὐρύτερα ζητήματα ἀμοιβαίου ἐνδιαφέροντος.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐπισκέψεώς του στὴ Λιθουανία ὁ Σεβασμιώτατος συναντήθηκε καὶ μὲ τοὺς κληρικούς τῆς Ἐξαρχίας, στοὺς ὁποῖους μετέφερε τὴν εὐλογία τοῦ Παναγιωτάτου καὶ τὸ ἀμείωτο προσωπικὸ ἐνδιαφέρον του γιὰ τὴ διακονία καὶ τὸ ἔργο ποὺ ἐπιτελοῦν πρὸς ὄφελος τοῦ ποιμνίου τους καὶ γενικώτερα τῆς Λιθουανικῆς κοινωνίας.

Ὑπενθυμίζεται, ὅτι τὸν Μάρτιο τοῦ 2023, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος πραγματοποίησε ἐπίσημη ἐπίσκεψη στὴν πρωτεύουσα τῆς χώρας, Βίλνιους, κατόπιν προσκλήσεως τῆς Κυβερνήσεως τῆς Λιθουανίας, ὅποτε καὶ ἀνακοίνωσε τὴν πρόθεση τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως νὰ ἰδρῦσει ἐκεῖ Πατριαρχικὴ Ἐξαρχία.

Νομικὴ ἀναγνώριση τῆς Πατριαρχικῆς Ἐξαρχίας Λιθουανίας ἀπὸ τὶς Κρατικὲς Ἀρχὲς τῆς χώρας

Στὴ νομικὴ ἀναγνώριση τῆς Ἐξαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στὴ Λιθουανία προχώρησε τὸ Ὑπουργεῖο Δικαιοσύνης τῆς χώρας, τὸ ὁποῖο ἀπεφάνθη ὅτι αὐτὴ πληροῖ τὶς ἀπαιτήσεις γιὰ τὴν ἐγγραφή τῆς στὸ Μητρῶο Νομικῶν Προσώπων ὡς μιᾶς ἐκ τῶν ἑννέα παραδοσιακῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων, μὲ βάση τὴ Λιθουανικὴ νομοθεσία.

Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἐξαρχίας ἀνέλαβε, κατόπιν σεπτῆς Πατριαρχικῆς ἐντολῆς, ὁ Ὅσιολ. Ἱερομόναχος κ. Ἰουστίνος Κίνιλοο, ἐνῶ σὲ αὐτὴν ἤδη ὑπάγονται δέκα κληρικοί, οἱ ὁποῖοι διακονοῦν ἰσαριθμὲς κοινότητες σὲ ὅλη τὴν χώρα.

Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης: Δὲν ἔχουμε ἄλλη ἐπιλογή ἀπὸ τὸ νὰ διαφυλάξουμε καὶ νὰ καλλιεργήσουμε τὴ γλωσσικὴ μας κληρονομιά

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος παρέστη καὶ ἀπήντησε χαιρετισμὸ στὴν ἐκδήλωση μὲ θέμα «Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ‘εἰς τὴν Πόλιν’», τὴν ὁποία διοργάνωσε τὸ Γενικὸ Προξενεῖο τῆς Ἑλλάδος, τὸ ἀπόγευμα τῆς Παρασκευῆς, 9 Φεβρουαρίου 2024, στὸ Πολιτιστικὸ Κέντρο τῆς Ὁμογενείας στὸ ἱστορικὸ κτήριο τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς Γαλατᾶ, μὲ ἀφορμὴ τὸν ἐορτασμὸ τῆς Παγκόσμιας Ἡμέρας τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας.

Στὴν ὁμιλία του ὁ Παναγιώτατος ἀναφέρθηκε στὴ σημασία καὶ στὴ συνεισφορὰ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας στὸν παγκόσμιον πολιτισμὸ, ἐπισημαίνοντας ὅτι αὐτὴ ἔχει χαρακτηριστεῖ ὡς «ἡ μητρικὴ γλῶσσα τοῦ πνεύματος», στὴν ὁποία, πρόσθεσε, γράφτηκαν ἀπαράμιλλα ἔργα ποῦ ἄλλαξαν τὴν πορεία τῆς ἀνθρωπότητας καὶ τὸν ροὺν τῆς ἱστορίας. «Μεταξὺ αὐτῶν ξεχωρίζει ἡ Καινὴ Διαθήκη, «σὰν νὰ διάλεξε ὁ Θεὸς τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα γιὰ νὰ ἀναγγεῖλει τὸ Εὐαγγέλιό Του», ὅπως ἔχει λεχθῆ», ἐπεσήμανε.

Στὴ συνέχεια ὁ Πατριάρχης ὑπενθύμισε τὴν καθοριστικὴ συμβολὴ τῆς Ἐκκλησίας στὴ διάσωση τῆς γλωσσικῆς ταυτότητάς μας.

«Ἴδρυσε σχολεῖα, μὲ τὴ βεβαιότητα ὅτι γνώση καὶ χριστιανικὴ πίστη συγκροτοῦν τὸν πυρῆνα τῆς ἰδιοπροσωπίας μας. Ατενίζουμε καθημερινὰ στὸ Φανάρι τὴ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῆ, ποῦ συμβολίζει αὐτὴ τὴν τιτάνια προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας σὲ δύσκολους καιροὺς, καὶ τὴν πεποίθηση ὅτι ἡ γνώση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας ἀπὸ μόνῃ της εἶναι εἰσαγωγὴ σὲ μία ὑψηλὴ κουλτούρα, σὲ ἕνα ἥθος ἐλευθερίας, σὲ ἕνα μοναδικὸ τρόπο ὑπαρξῆς καὶ συνύπαρξῆς, σκέψῆς καὶ πράξης. Καὶ σήμερον, τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο συνεχίζει αὐτὴν τὴν παράδοση ὡς ὑπερασπιστὴς τῆς γλωσσικῆς μας ταυτότητας.

Ποτὲ ἡ ἐκμάθηση τῆς γλώσσας μας δὲν ὑπῆρξε εὐκόλο ἐγχείρημα. Απαιτοῦσε καὶ ἀπαιτεῖ εὐφυΐα, προσπάθεια καὶ κόπο. Ὅμως, ἡ

προσπάθεια αυτή απέδιδε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα, συνέβαλλε στὴν ἀνάπτυξη τῆς προσωπικότητας, μᾶς ἔδινε τὴν ἱκανοποίηση νὰ χαιρόμαστε τὸν πολιτισμικὸ καὶ τὸν πνευματικὸ μας πλοῦτο, τὴν ποίηση καὶ τὰ ἄλλα λογοτεχνήματα, τὴν ἐκκλησιαστικὴ ὑμνολογία, νὰ ξεφεύγουμε ἀπὸ τὶς παγίδες τοῦ στείρου ὠφελιμισμοῦ. Ὁ «ἐγκλωβισμὸς στὸ χρήσιμο» στὴν ἐποχὴ μας, κατὰ τὴν ὁποία, ὅπως λέγει ὁ Ὀδυσσεὺς Ἐλύτης, «ἐὰν δὲν ἔχεις τίποτε νὰ κερδίσεις ἀπ’ αὐτὸ ποὺ κάνεις, σὲ κοιτάζουν ὅλοι μὲ ἀνοιχτὸ στόμα» (Ἡ Ἑλλάδα τοῦ Ἐλύτη, Ἀθήνα 2021, σ. 120), ἐπιτείνεται ἀπὸ τὴν κυριαρχία τῆς τετράγωνης λογικῆς τῶν ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν καὶ τοῦ τεχνοπωλίου, ποὺ κυριαρχεῖ στὸν χῶρο τῆς ἐκπαίδευσης. Θὰ λέγαμε, παραλλάσσοντας μιὰ ἀντίστοιχη φράση, ὅτι «ἡ ἐκμάθηση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας δὲν εὐδοκίμει ὡς ἀξεσουὰρ μιᾶς τεχνοκρατούμενης ἐκπαίδευσης». Στὸ σημεῖο αὐτὸ εἶναι δύσκολο νὰ βρεθῆ ἡ ζωτικῆς σημασίας λύση.»

Ὀλοκληρώνοντας τὸν χαιρετισμὸ του, ὁ Παναγιώτατος ἀναφέρθηκε στὴν εὐθύνη καὶ στὸν ἀγῶνα ὅλων ὅσοι ἐκπροσωποῦν τὴν παρουσία τῆς Ἑλληνικῆς ὡς μητρικῆς γλώσσας στὴν Πόλη, σὲ σχέση καὶ μὲ τὶς πολυδιάστατες ἐπιπτώσεις τοῦ προβλήματος τῆς πληθυσμιακῆς συρρίκνωσης τῆς Ὀμογένειας.

Τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη καὶ τὸ πολυπληθὲς ἀκροατήριό του καλωσόρισε ὁ Ἐξοχ. Πρέσβης κ. Κωνσταντῖνος Κούτρας, Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στὴν Πόλη, ὁ ὁποῖος ἀναφέρθηκε στὸ σημαντικὸ ἔργο ποὺ πραγματοποιεῖται στὰ Ὀμογενειακὰ σχολεῖα, ἐνῶ ἀναφέρθηκε καὶ στὸ μεγάλο ἐνδιαφέρον ποὺ ἐπιδεικνύουν Τοῦρκοι πολῖτες νὰ διδαχθοῦν τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα.

Ἀκολούθως, Ἕλληνες καὶ Τοῦρκοι καθηγητές, καθὼς καὶ Τοῦρκοι πολῖτες ποὺ ἔχουν διδαχθεῖ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, πραγματοποιοῦσαν ὁμιλίες γιὰ τὴ σχέση τῆς μὲ τὸν Πολιτισμὸ, τὴ Λογοτεχνία καὶ τὴ Μουσική, μεταφέροντας, ταυτόχρονα, τὴν ἐμπειρία τους γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον ἐκμάθησής τῆς ποὺ ὑπάρχει στὴ σύγχρονη Τουρκικὴ Κοινωνία.

Στὴν ἐκδήλωση ἀπέδωσαν παραδοσιακὰ Μικρασιάτικα τραγούδια τὰ μέλη τῆς χορωδίας τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου «Ἰστός», ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τούρκους πολῖτες ποὺ διδάσκονται τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, μαζὶ μὲ μαθητὲς τῶν Ὀμογενειακῶν Σχολείων.

Παρέστησαν Ἀρχιερεῖς τοῦ Θρόνου, κληρικοὶ τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς, Ἀρχοντες Ὀφφικιάλιοι τῆς Μ.τ.Χ.Ε., ἡ Βουλευτὴς (ΣΥΡΙΖΑ)

Εύγεν. κ. Νίνα Κασιμάτη, Πανεπιστημιακοί Καθηγητές από την Τουρκία και την Ελλάδα, και αρκετοί Τούρκοι μαθητές που διδάσκονται στην ελληνική γλώσσα στην Πόλη.

Σε τερματισμό τῶν πολέμων καὶ κάθε σύγκρουσης καλοῦν Θρησκευτικοὶ ἡγέτες πού συναντήθηκαν στὸ Τόκιο

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος ἐκπροσωπήθηκε ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Γέροντα Χαλκηδόνος κ. Ἐμμανουήλ, Συμπρόεδρος τοῦ Διεθνoῦς Ὁργανισμοῦ «Religions for Peace», στὸ 2ο Συνέδριο «Tokyo Peace Roundtable», πού πραγματοποιήθηκε στὴν Ἰαπωνία ἀπὸ τὶς 18 ἕως τὶς 21 Φεβρουαρίου 2024.

Οἱ θρησκευτικοὶ ἡγέτες καὶ ἐκπρόσωποι διαφορετικῶν θρησκειῶν, θρησκευτικῶν κοινοτήτων καὶ ὀργανισμῶν ἀπὸ 15 χῶρες, πού συμμετείχαν στὴ σημαντικὴ αὐτὴ Διεθνῆ Συνάντηση, ἀπηύθυναν ἠχηρὸ μήνυμα πρὸς τοὺς ἡγέτες τοῦ κόσμου καὶ πρὸς κάθε ἄνθρωπο καλῆς θελήσεως γιὰ τὸν ἄμεσο τερματισμὸ τῶν ἐν ἐξελίξει πολέμων καὶ κάθε μορφῆς σύγκρουσης καὶ βίας, ἐπισημαίνοντας τὴν κοινὴ εὐθύνη γιὰ τὴν ἐπίλυση τῶν διαφορῶν μὲ εἰρηνικὰ μέσα, τὰ ὁποῖα διαφυλάσσουν καὶ σέβονται τὴν ἱερότητα τῆς ζωῆς καὶ τὴν ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια, ἰδιαίτερος δὲ τῶν περισσότερο εὐάλωτων συνανθρώπων μας.

Στὴν κοινὴ Διακήρυξή τους, πού ἐξέδωσαν μετὰ τὴν ὀλοκλήρωση τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου, τὸ ὁποῖο εἶχε ὡς σκοπὸ τὴν κοινὴ μελέτη τῶν διαφορῶν κρίσεων στὸν κόσμον καὶ ἰδιαίτερος τοῦ πολέμου στὴν Οὐκρανία μετὰ τὴν ἀνηλεῆ εἰσβολὴ τῆς Ρωσίας, καθὼς καὶ τὴν κρίσιμη κατάσταση στὴ Μέση Ἀνατολή, οἱ συμμετέχοντες τονίζουν τὴ σημασία τοῦ διαθρησκευτικοῦ διαλόγου καὶ τῆς συνεργασίας γιὰ τὴν προώθηση καὶ ἐπικράτηση τῆς εἰρήνης, γιὰ τὴν οἰκοδόμηση ἐμπιστοσύνης μεταξὺ διαφορῶν κοινοτήτων, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν προστασία τῶν ἱερῶν τόπων καὶ τὴν ἀπρόσκοπτη πρόσβαση σὲ αὐτούς.

Ἐπίσης, σημειώνουν ὅτι ἡ ἀνθρωπιστικὴ βοήθεια στὶς ἐμπόλεμες ζῶνες πρέπει νὰ ἀποσυνδέεται ἀπὸ πολιτικὲς ἐπιδιώξεις καὶ νὰ ἐπικεντρώνεται στὴν ἀποκατάσταση τῆς εἰρήνης, τῆς ἀσφάλειας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀξιοπρέπειας τοῦ ἀνθρώπου.

Στὸ πλαίσιο τοῦ Συνεδρίου, οἱ συμμετέχοντες ἐπισκέφθηκαν, τὸ ἀπόγευμα τῆς 20ῆς Φεβρουαρίου, τὸ Ἰαπωνικὸ Κοινοβούλιο, ὅπου εἶχαν τὴν εὐκαιρία νὰ ἐνημερώσουν γιὰ περισσότερες ἀπὸ δύο ὥρες τὰ μέλη

τῆς ἀρμόδιας Ἐπιτροπῆς γιὰ θέματα Θρησκευτῶν.

Ὑπενθυμίζεται ὅτι τὸ προηγούμενο Συνέδριο πραγματοποιήθηκε στὸ Τόκιο, τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 2022.

Ὁ Νομάρχης τῆς Πόλεως στὸ Φανάρι

Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἐπισκέφθηκε Πέμπτη, 22 Φεβρουαρίου 2024, ὁ Ἐξοχ. Νομάρχης τῆς Πόλεως κ. Davut Gül, ὁ ὁποῖος ἔγινε θερμὰ δεκτὸς ἀπὸ τὴν Α.Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαῖο.

Ὁ Ἐξοχώτατος, ὁ ὁποῖος ἀνταπέδωσε τὴν πρόσφατη ἐπίσκεψη τοῦ Παναγιωτάτου πρὸς ἐκεῖνον, ἔδειξε ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ ζητήματα πὺ ἀπασχολοῦν τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ τὴν περὶ αὐτὸ Ρωμαϊκῆ Κοινότητα.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς συναντήσεως παρέστησαν ἐπίσης ὁ Πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Γρηγόριος, ὁ Ἐντιμολ. Ἀρχὼν Μ. Χαροφύλαξ κ. Παντελεήμων Βίγκας καὶ ὁ Ἐντιμ. κ. Γεώργιος Παπαλιάρης, Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Ὑποστηρίξεως Ρωμαϊκῶν Κοινοτικῶν Ἰδρυμάτων (ΣΥΡΚΙ).

Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης: «Δὲν μπορούμε πλέον νὰ ἀγνοήσουμε τὴν κραυγὴ τῶν ἀνθρώπων ἢ τὴν κραυγὴ τῆς γῆς.»

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, τὴν Πέμπτη, 22 Φεβρουαρίου 2024, ἀνταποκρινόμενος στὴν εὐγενικὴ πρόσκληση τοῦ Προέδρου τοῦ Ἰδρύματος Marmara Grubu Vakfi Ἑλλογμ. Δρὸς Akkan Suver, πραγματοποίησε ὁμιλία στὴν «27η Εὐρασιατικὴ Οἰκονομικὴ Σύνοδος Κορυφῆς» (27th Eurasian Economic Summit), πὺ διεξήχθη στὴν Πόλη.

Ὁ Παναγιώτατος, ὁ ὁποῖος μίλησε στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα, ἀναφέρθηκε στὴ σημερινὴ πραγματικότητα, ὅπου πόλεμοι, συγκρούσεις καὶ γενικότερα φαινόμενα βίας συγκλονίζουν τὸν κόσμον μας, καὶ ἐξέφρασε τὴν ἀπογοήτευσή του γιὰ τὸ πολλοὶ ἀντιμετωπίζουν μὲ ἀδιαφορία τὸν πόνον, τὴν ἀνασφάλεια, τὸν βίαιον ἐκτοπισμὸν συνανθρώπων μας, ἀλλὰ καὶ τὴν φτώχεια καὶ τὴν δυστυχία πὺ βιώνουν ἄλλοι. «Γιὰ λόγους πὺ μπορούμε μόνον νὰ ἀποδώσουμε στὴν ἀπληστία ἢ τὴν ἀπάθεια, φαίνεται ὅτι μένουμε ἀποκλειστικὰ ἐστιασμένοι καὶ ἐμμονικοὶ μὲ τὰ δικά μας θέματα καὶ ἐνδιαφέροντα. Καὶ αὐτὸ, φυσικὰ, ἀπέχει πολὺ ἀπὸ

έναν κόσμο σταθερότητας, συνεργασίας και συμπερίληψης», τόνισε.

Και ο Πατριάρχης στη συνέχεια είπε:

«Αυτές οι ζωτικές αρχές — της συνεργασίας και της συμπερίληψης, η ίσως θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για συνεργασία και ένσωμάτωση — βρίσκονται στο επίκεντρο της συζήτησής μας εδώ σήμερα. Ακριβώς επειδή είναι οι θεμελιώδεις αξίες, με τις οποίες μπορούμε να μετρήσουμε και να εγγυηθούμε την σταθερότητα και την ασφάλεια. Ωστόσο, όπως υποδηλώνει ο τίτλος και ο υπότιτλος της παρούσας Συνόδου, πρέπει επίσης να υπογραμμίσουμε τη σημασία της οικοδόμησης. Και η οικοδόμηση σημαίνει δουλειά — μερικές φορές ακόμη και σκληρή δουλειά. Η οικοδόμηση περιλαμβάνει εργασία — μερικές φορές ακόμη και δύσκολη εργασία. Η οικοδόμηση συνεπάγεται αγώνα — μερικές φορές ακόμη και άβολο αγώνα.

Ωστόσο, πάνω απ' όλα, η οικοδόμηση περιλαμβάνει μια άλλη βασική έννοια, χωρίς την οποία δεν μπορούμε να επιτύχουμε τη συνεργασία και την συμπερίληψη. Πράγματι, χωρίς αυτό το ουσιαστικό στοιχείο, δεν μπορούμε να ελπίζουμε ότι θα εξασφαλίσουμε σταθερότητα για τους εαυτούς μας, για τον λαό μας και για τον πλανήτη μας. Αναφέρομαι στην έννοια της βούλησης ή της αποφασιστικότητας. Χωρίς δουλειά και χωρίς θέληση, δεν μπορούμε να φιλοδοξούμε να επιτύχουμε σταθερότητα.

Άλλωστε, η προσπάθεια να οικοδομήσουμε έναν καλύτερο κόσμο και ένα καλύτερο μέλλον συχνά σημαίνει να ερχόμαστε αντιμέτωποι με τις συνήθειες του παρελθόντος. Συχνά απαιτεί να πηγαίνουμε ενάντια στα ρεύματα ή τις μόδες της εποχής μας. Μερικές φορές απαιτεί ακόμη και να πηγαίνουμε ενάντια στις δικές μας επιθυμίες και προτιμήσεις — με άλλα λόγια, να ξεφύγουμε από την άνεση και τον έφησυχασμό μας — έτσι ώστε οι άλλοι άνθρωποι να μπορούν να απολαμβάνουν τους ιερούς πόρους της ζωής που πρέπει να μοιράζονται: το δικαίωμα σε καθαρό αέρα και καθαρό νερό, το δικαίωμα σε επαρκή τροφή και καλή υγεία και το δικαίωμα ειρηνικής και ευήμερους διαβίωσης».

Ο Παναγιώτατος έπεσήμανε ότι καλούμαστε όλοι να ανταποκριθούμε στις σύγχρονες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο κόσμος μας με νέους και πρωτόγνωρους τρόπους, και υπενθύμισε ότι η πρόσφατη πανδημία του Κορωνοϊού μας δίδαξε ότι «κανείς δεν σώζεται αν δεν σωθούν όλοι».

Σε άλλο σημείο της ομιλίας του τόνισε:

«Μόνο μιὰ ματιὰ στὸν κόσμον γύρω μας σήμερα—οὐ στρατιωτικὲς συγκρούσεις ποὺ συμβαίνουν στὴ Μέση Ἀνατολή καὶ τὴν Οὐκρανία, ἢ περιβαλλοντικὴ καταστροφή τὴν ὁποία προκαλοῦν οἱ πλημμύρες καὶ οἱ ξηρασίες, οἱ ἐθνοτικὲς διαιρέσεις ποὺ αὐξάνονται στὴν Ἀφρική καὶ τὴν Ἀσία, ἢ ἀνεπίλυτη κρίση μεταναστῶν καὶ προσφύγων σὲ ὅλο τὸν πλανήτη — ὅλα αὐτὰ ἀρκοῦν γιὰ νὰ μᾶς ὑπενθυμίσουν ὅτι πρέπει νὰ ἀναζητήσουμε νέους τρόπους γιὰ νὰ μεταβοῦμε ἀπὸ τὴν κρίση στὴ σταθερότητα καὶ μέσω τῆς συνεργασίας στὴν συμπερίληψη. Μόνο τότε μποροῦμε νὰ προωθήσουμε τὸ κοινὸ μας ὄνειρο γιὰ τὴν οἰκοδόμησιν ἑνὸς νέου κόσμου.

Δὲν μποροῦμε πλέον νὰ ἀγνοήσουμε τὴν κραυγὴ τῶν ἀνθρώπων ἢ τὴν κραυγὴ τῆς γῆς. Ὁ μόνος τρόπος ποὺ μποροῦμε νὰ ἀπομακρυνθοῦμε ἀπὸ τὶς συγκρούσεις εἶναι μέσω τῆς ἀλληλεγγύης καὶ τῆς εὐαισθησίας στὴ συνεργασία καὶ τὴ συμπόνια.»

Τὸ μεσημέρι ὁ Παναγιώτατος παρακάθησε στὸ γεῦμα ποὺ παρετέθη, στὸ πλαίσιο τοῦ Συνεδρίου.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τέλεσε Μνημόσυνο γιὰ τὰ θύματα τοῦ ἐν ἐξελίξει πολέμου στὴν Οὐκρανία

Ἡ Ἐκκλησιὰ πρὸς τὴ διεθνή κοινότητα νὰ μὴν ἀγνοήσει τὴ συνεχιζόμενη αἵματοχυσία στὴν Οὐκρανία ἀπηύθυνε ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, μετὰ τὴ Θεία Λειτουργία, στὴν ὁποία χοροστάτησε, τὴν Κυριακὴ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου, 25 Φεβρουαρίου 2024, στὸν Ἱ.Ναὸ Ἁγίου Νικολάου Τζιβαλίου, στὸ τέλος τῆς ὁποίας τελέστηκε Μνημόσυνο γιὰ τοὺς Οὐκρανοὺς ποὺ ἔχασαν τὴν ζωὴ τους ὑπερασπιζόμενοι τὴν ἀνεξαρτησία καὶ τὴν ἑδαφικὴ ἀκεραιότητα τῆς πατρίδας τους, μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς συμπληρώσεως δύο ἐτῶν ἀπὸ τὴν μεγάλης κλίμακας ρωσικὴ εἰσβολὴ στὴ χώρα καὶ δέκα ἐτῶν ἀπὸ τὰ γεγονότα τοῦ 2014.

«Πρὶν ἀπὸ δέκα χρόνια, ὁ κόσμος ἔγινε μάρτυρας τῆς γενναιότητος καὶ τῆς θυσίας τῶν «Οὐράνιων Ἑκατὸ» καὶ τοῦ ἀποφασιστικοῦ πνεύματος τῆς Ἐπανάστασης τῆς Ἀξιοπρέπειας. Ἐν τῷ μεταξύ, ἔχουν ἤδη περάσει δύο χρόνια ἀπὸ τὴν ὀλικὴ εἰσβολὴ τοῦ Κρεμλίνου στὴν Οὐκρανία, σὲ μιὰ σύγκρουση ποὺ φαίνεται νὰ μὴν ἔχει τελειωμό. Οἱ πληγὲς ποὺ ἄφησε αὐτὴ ἡ ἀδικαιολόγητη πράξις εἶναι ἀκόμη νωπὲς καὶ ὁ πόνος εἶναι ἀκόμα χειροπιαστός. Ἔτσι, συγκεντρωθήκαμε σήμερα γιὰ νὰ τιμήσουμε τὴ μνήμη ἐκείνων ποὺ χάθηκαν καὶ νὰ συλλογιστοῦμε

τόν βαθύ αντίκτυπο του θάρρους και της ανθεκτικότητάς τους.

Στην Πλατεία Ανεξαρτησίας στο Κίεβο και σε όλοκληρη την Ουκρανία, άπλοϊ άνδρες και γυναίκες ξεσηκώθηκαν άψηφώντας τη διαφθορά, την κατάχρηση έξουσας και την καταπίεση. Στάθηκαν μαζί σε μιά ειρηνική διαμαρτυρία, ένωμένοι από ένα κοινό όραμα για έλευθερία, δικαιοσύνη και εύρωπαϊκή ολοκλήρωση. Παρά τó γεγονός ότι αντιμετώπισαν αφάνταστες κακουχίες και βία από τις αρχές που υποτίθεται ότι τούς προστάτευαν, άρνήθηκαν να υποχωρήσουν, έπιδεικνύοντας τη δύναμη της ενότητας και τη δύναμη του ανθρώπινου πνεύματος. Ο ένας στο πλευρό του άλλου, με κοινό στόχο, οί πολίτες μπόρεσαν να κάνουν μιά άπτη άλλαγή για τη βελτίωση της χώρας τους.»

Ο Παναγιώτατος, μιλώντας στην άγγλική γλώσσα, έπεσήμανε ότι όσοι έχασαν τη ζωή τους στα γεγονότα του 2014 δέν είναι μόνον μάρτυρες για τη χώρα τους, αλλά άποτελούν σύμβολα έλπίδας και έμπνευσης για τούς ανθρώπους σε όλο τόν κόσμο. «Η θυσία τους χρησιμεύει ως υπενθύμιση ότι άκόμη και στις πιό σκοτεινές στιγμές, ή φλόγα της έλευθερίας δέν μπορεί να σβήσει», τόνισε.

Σέ άλλο σημείο της όμιλίας του υπογράμμισε ότι, «ή εισβολή τών ρωσικών δυνάμεων στην Ουκρανία είναι ένα ισχυρό παράδειγμα του είδους της άδικίας και της ύποταγής, τó όποιο ή Έκκλησία πρέπει να κατακρίνει. Δέν μπορεί να δικαιολογηθεί ή να δικαιωθεί. Είναι μιά επίθεση κατά της άξιοπρέπειας και της κυριαρχίας ενός λαού που άγωνίστηκε έδω και πολύ καιρό για την αυτοδιάθεσή του και ύποφέρει από καιρό κάτω από τόν ζυγό της τυραννίας. Παραβιάζει τις θεμελιώδεις αρχές της δικαιοσύνης και της ειρήνης που βρίσκονται στο κέντρο της πίστης μας».

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης προέτρεψε τόν Ουκρανικό λαό να παραμείνει ένωμένος και να μήν χάσει την έλπίδα του, γιατί είναι ό μόνος τρόπος να πετύχουν τόν στόχο τους και να μήν είναι μάταιη ή θυσία εκείνων που έχασαν τη ζωή τους στή μάχη. Έξέφρασε δέ την πεποίθηση ότι ό Ουκρανικός λαός θα βγει νικητής από τόν πόλεμο αυτό.

«Ός άνθρωποι της πίστης, καλούμαστε να υπερασπιστούμε τó σωστό και να μιλήσουμε ενάντια στην καταπίεση και τόν ολοκληρωτισμό όπου κι αν συμβαίνουν. Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία είναι μιά έντονη υπενθύμιση της διαρκούς παρουσίας του κακού και του μίσους στον

κόσμο μας και της επείγουσας ανάγκης να ένωθουν όλοι οί άνθρωποι καλής θέλησης ενάντια στην άδικία.» Είπε ο Παναγιώτατος και επανέλαβε ότι η Αγία του Χριστού Μεγάλη Έκκλησία συμπαρίσταται στα μέλη της Ουκρανικής Κοινότητας της Πόλεως, αλλά και σε όλους τους Ουκρανούς σε κάθε γωνιά του πλανήτη καθώς συνεχίζουν τον αγώνα τους για ένα καλύτερο μέλλον.

«Άς εργαστούμε ακατάπαυστα για την τόσο αναγκαία συμφιλίωση και μιιά δίκαιη ειρήνη, γνωρίζοντας ότι ο Θεός είναι μαζί μας σε όλους τους αγώνες μας. Είθε η μνήμη όλων εκείνων που προσέφεραν τή ζωή τους υπέρ της έλευθερίας της Ουκρανίας να είναι αιώνια και είθε η θυσία τους να μās έμπνεύσει να οικοδομήσουμε έναν κόσμο όπου η ειρήνη, η δικαιοσύνη, τó έλεος και η αγάπη θά κυριαρχούν.»

Σύντομη óμιλία έκανε ο Γενικός Πρόξενος τής Ουκρανίας στην Πόλη Έντιμ. κ. Roman Nedilskyi.

Έκκλησιάστηκαν οί Σεβ. Μητροπολίτες Περιστερίου κ. Γρηγόριος και Μεξικού κ. Ιάκωβος, ó Θεοφιλ. Έπίσκοπος Άλικαρνασσού κ. Άδριανός, Έπόπτης τής Περιφέρειας Φαναρίου – Κερατίου Κόλπου, ο Έντιμ. κ. Σταύρος Χριστοδουλίδης, Πρόξενος τής Ελλάδος στην Πόλη, ó Δήμαρχος Περιστερίου Αττικής Έντιμ. κ. Ανδρέας Παχατουρίδης, με οικογενείς και συνεργάτες του, ó Αντιπρότάνης του Πανεπιστημίου Αθηνών Έλλογιμ. κ. Χρήστος Καραγιάννης, ó Κοσμήτορας τής Θεολογικής Σχολής Αθηνών Έλλογιμ. Καθηγητής κ. Έμμανουήλ Καραγεωργούδης, μέλη τής Ουκρανικής Παρουκίας, καθώς και πιστοί από την Πόλη και προσκυνητές από τó έξωτερικό.

Τήν προηγούμενη, Σάββατο, τó απόγευμα, ó Παναγιώτατος χοροστάτησε, στον πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό, στον Έσπερινό τής Κυριακής Τελώνου και Φαρισσαίου (Έναρξη Τριωδίου).

Ό Οικουμενικός Πατριάρχης παρέστη σε λειτουργία για την επέτειο έκλογής του Πάπα Φραγκίσκου

Η Α.Θ. Παναγιότης ó Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος, συνοδευόμενος από τόν Σεβ. Μητροπολίτη Ιταλίας κ. Πολύκαρπο, μετέβη, την Τετάρτη, 28 Φεβρουαρίου 2024, τó απόγευμα, ανταποκρινόμενος σε σχετική πρόσκληση, στον Ρκαθολικό Ναό του Αγίου Πνεύματος στο Harbiye, όπου παρέστη στη Θεία Λειτουργία που τελέστηκε για την ένδεκάτη επέτειο από την έκλογή του Αγιωτάτου

Πάπα Ρώμης Φραγκίσκου.

Ὁ Παναγιώτατος στήν ὁμιλία του ἀναφέρθηκε στοὺς ἀδελφικούς δεσμούς πού διατηρεῖ μὲ τὸν Πάπα Φραγκίσκο, καθὼς καὶ στήν τακτική ἐπικοινωνία τους. Μεταξὺ ἄλλων ἐπισήμανε:

«Γιὰ περισσότερο ἀπὸ μιὰ δεκαετία τώρα, ἔχουμε κοινὸ βηματισμὸ σὲ πολλὰ ζητήματα πού ἐπιβαρύνουν τοὺς πιστοὺς μας, σὲ πολλές προκλήσεις πού ἐπηρεάζουν τὴν κοινωνία μας καὶ σὲ πολλές κρίσεις πού μαστίζουν τὸν κόσμο μας.

Περιττὸ νὰ ποῦμε ὅτι καὶ οἱ δύο ἐπιθυμοῦμε καὶ ἐργαζόμαστε ἐνθερμα – μέσῳ τοῦ ἐπισήμου θεολογικοῦ διαλόγου καθὼς καὶ μέσῳ ἀνεπίσημων καὶ ἀδελφικῶν σχέσεων – γιὰ τὴν ἐνότητα τῶν δύο «ἀδελφῶν ἐκκλησιῶν» μας πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς προσευχῆς τοῦ Κυρίου μας «νὰ μπορέσουν οἱ μαθητές Του νὰ εἶναι ἓνα (ἵνα ὡσιν ἓν)» (Ἰωαν. ιζ', 21). Φιλοδοξία καὶ προσδοκία μας εἶναι νὰ μπορέσουμε νὰ μετᾶσχομε ἀπὸ κοινοῦ στήν Εὐχαριστία ὡς τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Ὡστόσο, ἐνῶ μπορεῖ νὰ μὴν εἶμαστε ἀκόμη σὲ θέση νὰ μοιραστοῦμε τὸ κοινὸ ποτήριο τῆς Κοινωνίας στοῦ ἱερὸ θυμασθήριον, μποροῦμε τοῦλάχιστον νὰ γονατίσουμε ἐν μετανοίᾳ γιὰ τὶς ἱστορικές διαιρέσεις μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μας, καθὼς καὶ ἐν προσευχῇ γιὰ τὴν προστασία καὶ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου. Πράγματι, ἀναγνωρίζουμε ὅτι ὑπάρχουν τόσα πολλὰ στὰ ὁποῖα μποροῦμε νὰ συνεργαστοῦμε καὶ νὰ συνεισφέρουμε ἀπὸ κοινοῦ, χάριν τῆς παρηγορίας καὶ τῆς φροντίδας τῶν ἀνθρώπων πού ἀποτελοῦν τὸ ἱερὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ πλανήτη ὡς τοῦ δώρου τῆς δημιουργίας, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ τὸ ἐπίγειο Σῶμα Θεοῦ.»

Στὴ Θεία Λειτουργία παρέστησαν, ἐπίσης, ὁ Μάκ. Πατριάρχης τῶν ἐν Τουρκία Ἀρμενίων, καθὼς καὶ ἐκπρόσωποι ἄλλων χριστιανικῶν κοινοτήτων καὶ θρησκευμάτων στήν Πόλη, μέλη τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος, καὶ πλῆθος Ρκαθολικῶν πιστῶν.

Ὁ Ἀρμόδιος ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν σχέσεων τοῦ Βατικανοῦ ἐπισκέφθηκε τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο

Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἐπισκέφθηκε τὴν Πέμπτη, 29 Φεβρουαρίου, ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Paul Richard Gallagher, Ἀρμόδιος γιὰ τὶς σχέσεις τοῦ Βατικανοῦ μὲ τὰ κράτη (Secretary for Relations with States), ὁ ὁποῖος ἔγινε θερμὰ δεκτὸς ἀπὸ τὴν Α.Θ. Παναγιώτητα τὸν Οἰκουμενικὸ

Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαῖο.

Στὴ συνάντηση παρέστησαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γέρον Χαλκηδό-
νος κ. Ἐμμανουήλ καὶ ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Marek Solczynski, Νού-
ντιος τοῦ Βατικανοῦ στὴν Τουρκία καὶ τὸ Ἀζερμπαϊτζάν.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τίμησε τὴ μνήμη τῶν θυμάτων τῶν Τεμπῶν

Ἀνήμερα τῆς ἐπετείου τῶν γενεθλίων του, ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, τίμησε τὴ μνήμη τῶν θυμάτων τῆς σιδηροδρομικῆς τραγωδίας τῶν Τεμπῶν. Τὸ πρωὶ τῆς Πέμπτης, 29 Φεβρουαρίου 2024, μετὰ τὴ Θεία Λειτουργία στὸν Πάνσεπτο Πατριαρχικὸ Ναό, τὴν ὁποία τέλεσε ὁ Πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Γρηγόριος, ὁ Παναγιώτατος τέλεσε Τρισάγιο ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν 57 συνανθρώπων μας ποὺ ἔχασαν τὴν ζωὴ τους πρὶν ἓνα χρόνο στὰ Τέμπη.

Κατὰ τὴ Θ. Λειτουργία ἐκκλησιάστηκαν Ἱεράρχες τοῦ Θρόνου, Κληρικοί, Μοναχοὶ καὶ Μοναχές, Ἀρχοντες Ὁφικιάλιοι τῆς Μ.τ.Χ.Ε., ὁ Ἐξοχ. Πρέσβης κ. Κωνσταντῖνος Κούτρας, Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στὴν Πόλη, Ὁμογενειακοὶ παράγοντες, πιστοὶ ἀπὸ τὴν Πόλη καὶ πλῆθος προσκυνητῶν ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό.

Στὸ τέλος, καὶ μὲ ἀφορμὴ τὴ σημερινὴ ἐπέτειο τῶν γενεθλίων του, ὁ Παναγιώτατος ἐξέφρασε τὴν ἐγκάρδια εὐγνωμοσύνη του πρὸς τὸν Θεὸ γιὰ ὅλα ὅσα τοῦ προσέφερε κατὰ τὰ 84 ἔτη τῆς ζωῆς του. Μεταξὺ ἄλλων σημείωσε:

«Ἡ παροῦσα σύναξις εἶναι δι' ἡμᾶς, ἐκτὸς ἀπὸ καιρὸς δοξολογίας τοῦ πανδώρου Θεοῦ, καὶ καιρὸς ἐνθυμήσεως. Ἐνθυμούμεθα ὅλους ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους χρεωστοῦμεν, μετὰ Θεόν, τὸ ζῆν καὶ τὸ εὖ ζῆν. Εὐγνωμόνως μνημονεύομεν τοῦ ὀνόματος τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος καὶ εὐεργέτου ἡμῶν Μητροπολίτου Χαλκηδόνας Μελίτωνος, αὐτῆς τῆς ἐμβληματικῆς φυσιογνωμίας τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ τῆς χριστιανικῆς οἰκουμένης. Δὲν λησμονοῦμεν τοὺς γενναίους συγκυρηναίους ἀδελφούς, τοὺς πολυτίμους φίλους, τοὺς συναγωνιστὰς εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διακονίαν μας, τὰ προσφιλέστατα μέλη τῆς Ὁμογενείας εἰς τὴν Πόλιν τοῦ Κωνσταντίνου, ὅπου τὰ κατορθώματα τῶν Ἁγίων καὶ τῶν Μαρτύρων «σάλπιγγος λαμπροτέραν ἀφίενται φωνήν».

Ἡ μακρὰ πορεία μᾶς εἰς τὴν ζωὴν μας ἐδίδαξε νὰ σκεπτόμεθα ὑψηλὰ καὶ μὲ αἰσιοδοξίαν διὰ τὸν ἄνθρωπον, τὸν «ἠγαπημένον τοῦ Θεοῦ», τὸν πεπροικισμένον μὲ τὸ δῶρον τῆς ἐλευθερίας, τὸν «κεκελευσμένον Θεόν», κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, τὸν ἐν Ἁγίοις Προκάτοχον τῆς ἡμῶν Μετριότητος. Ὅπου ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον ἀγάπη, φῶς, συγγνώμη καὶ καταλλαγή, πνεῦμα διαλόγου καὶ ἀλληλεγγύη, ὅπου ἀγωνίζονται οἱ ἄνθρωποι διὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὸ δίκαιον, εἶναι παρῶν ὁ Θεός, ὁ αἰεὶ «ποιῶν μεγάλα καὶ θαυμάσια, ἔνδοξά τε καὶ ἐξάϊσια», ἐκεῖ ἡ θεία χάρις ἐμπνέει τὴν ἐλευθερίαν καὶ προάγει τὴν συνεργίαν τοῦ ἀνθρώπου.»

Στὴ συνέχεια, ὁ Πατριάρχης διένειμε τὸ ἀντίδωρο καὶ δέχτηκε τὶς εὐχὲς τοῦ ἐκκλησιάσματος.

Ἐγκάρδιες εὐχὲς πρὸς τὸν Παναγιώτατο γιὰ τὴν ἐπέτειο τῶν γενεθλίων του

Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐπετείου τῶν 84ων γενεθλίων του, ἡ Α.Θ.Παναγιότης δέχθηκε τηλεφωνικῶς τὶς ἐγκάρδιες εὐχὲς τῆς Α.Θ.Μακαριότητος τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ. Θεοδώρου καὶ τῆς Α.Μακαριότητος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερωνύμου, τῆς Ἐξοχωτάτης Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας κυρίας Κατερίνας Σακελλαροπούλου, καθὼς καὶ τῶν Ἐξοχ. Ὑφυπουργῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος κυρίας Ἀλεξάνδρας Παπαδοπούλου καὶ κυρίου Γεωργίου Κώτσηρα.

Ἐπίσης, πρὸς τὸν Παναγιώτατο ἐξέφρασαν, γραπτῶς, τὶς εὐχὲς τοὺς Προκαθήμενοι Ἐκκλησιῶν, Ἱεράρχες, θρησκευτικοὶ λειτουργοί, πολιτικοὶ καὶ πολλὲς προσωπικότητες, καθὼς καὶ πλῆθος πιστῶν κάθε ἐθνικότητας ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμο.

Ὁ Πατριάρχης εἰς τὸ Forum Διπλωματίας τῆς Antalya

Ἡ Α.Θ.Παναγιότης ὁ Πατριάρχης, προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας Ἐξοχ. Κ. Hakan Fidan εἰς τὸ 3ον Forum Διπλωματίας τῆς Antalya, μετέβη ἐκεῖ ἀεροπορικῶς τὴν πρωΐαν τῆς Παρασκευῆς, 1 Μαρτίου, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου κ. Στεφάνου.

Εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τῆς Antalya τὸν Πατριάρχην ὑπεδέχθη ὁ οἰκεῖος Ποιμενάρχης Σεβ. Μητροπολίτης Πισιδίας κ. Ἰωβ μὲ τοὺς κληρικούς τῆς

Ἐπαρχίας αὐτοῦ.

Ἡ Α.Θ.Παναγιότης παρηκολούθησε τὴν ἑναρκτήριον συνεδρίαν τοῦ Forum, πραγματοποιουμένου εἰς τὸ ἐν Belek συνεδριακὸν Κέντρον, κατὰ τὴν ὁποίαν ὠμίλησαν ὁ κ. Ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας Ἐξοχ. κ. Recep Tayyip Erdoğan, καὶ τὸ ἐσπέρας ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Πόλιν.

Τὸ θέμα τοῦ Forum εἶναι «Προβάλλοντας τὴν διπλωματίαν εἰς περιόδον κρίσεων», συμμετέχουν δὲ εἰς αὐτὸ 4000 σύεδροι, μεταξύ τῶν ὁποίων πολλοὶ Ἀρχηγοὶ Κρατῶν καὶ Κυβερνήσεων, Ὑπουργοί, Πρόεδροι κ.ἄ.

Κατὰ τὴν παρουσίαν Του εἰς τὸν χώρον τοῦ Forum, ὁ Πατριάρχης εἶχεν ἐγκάρδιον ἐπικοινωνίαν μὲ τὸν Πρωθυπουργὸν τῆς Οὐγγαρίας Ἐξοχ. κ. Viktor Orban, Ὑπουργοὺς τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, Πρόεδροι διαπιστευμένους εἰς τὴν Ἄγκυραν μὲ τοὺς ὁποίους συνδέεται φιλικῶς καὶ ἄλλες προσωπικότητες.

Ἱερατικὴ Σύναξις τῶν κληρικῶν τῆς Ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως

Μὲ τὴν εὐλογία καὶ τὴ Σεπτῆ παρουσία τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχου κ.κ. Βαρθολομαίου πραγματοποιήθηκε τὴν Κυριακῆ, 3 Μαρτίου 2024, Ἱερατικὴ Σύναξις τῶν κληρικῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως στὸν Ἱ. Ναὸ τῆς Ἁγίας Τριάδος τῆς Μεγαλωνύμου Κοινότητος Σταυροδρομιου.

Στοὺς κληρικοὺς μίλησε, ἀρχικά, ὁ Πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Γρηγόριος, γιὰ πρακτικῆς καὶ διοικητικῆς φύσεως ζητήματα, καὶ στὴ συνέχεια, παρουσία καὶ τοῦ Παναγιωτάτου, ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου κ. Θωμᾶς Χρυσικός, κληρικὸς τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Παρέστησαν, ἐπίσης, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σαράντα Ἐκκλησιῶν κ. Ἀνδρέας, Ἀρχιερατικῶς Προϊστάμενος τῆς Κοινότητος Σταυροδρομιοῦ καὶ ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Τράλλεων κ. Βενιαμίν. Παράλληλα, σὲ αἵθουσα τοῦ παρακείμενου Κοινοτικῶν κτηρίου, οἱ σύζυγοι τῶν ἐγγάμων κληρικῶν εἶχαν συνάντησι καὶ ἐκτενῆ συζήτησι μὲ τὴν Εὐγεν. κυρία Κωνσταντίνα Χρυσικοῦ, σύζυγο τοῦ π. Θωμᾶ.

Μετὰ τὶς ὁμιλίαι καὶ τὴ συζήτησι πὺ ἀκολούθησε, ὁ Παναγιωτατος

εὐλόγησε τὸ κοινὸ γεῦμα στοὺς χώρους τοῦ συσσιτίου τῆς Κοινότητος ὅπου καὶ ἀπευθύνθηκε πατρικῶς πρὸς τοὺς κληρικοὺς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς του καὶ τὶς συζύγους τους, δίνοντας συμβουλές καὶ ἐνισχύοντάς τους στὸ πολυδιάστατο ἔργο ποὺ καλοῦνται νὰ ἐπιτελέσουν στὸ πλαίσιο τῆς διακονίας τους στὴν Βασιλίδα τῶν πόλεων.

Ὁ Παναγιώτατος ἐξέφρασε τὴν χαρὰ του γιὰ τὴν πραγματοποίησή τῆς Συνάξεως, συγχαίροντας τοὺς διοργανωτές, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλο, ἀλλὰ καὶ τὸν Αἰδεσιμιολ. Πρωτοπρεσβύτερο κ. Θωμᾶ Χρυσικό γιὰ τὴν ἀκρῶς ἐνδιαφέρουσα ὁμιλία του, καὶ τὸν Πρόεδρο τῆς Μεγαλωνύμου Κοινότητος Σταυροδρομίου Ἐντιμ. κ. Γεώργιο Παπαλιάρη γιὰ τὴν φιλοξενία.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τίμησε τὴ μνήμη τοῦ Γέροντός του, Μητροπολίτου Χαλκηδόνος Μελίτωνος

9 Μαρτίου 2024, μὲ ἀφορμὴ τὴν ἑορτὴ τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων, ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν οἰκεῖο ποιμενάρχη Σεβ. Μητροπολίτη Γέροντα Χαλκηδόνος κ. Ἐμμανουήλ, μετέβη στὸ Κοιμητήριο Ἁγίου Ἰγνατίου Χαλκηδόνος καὶ ἔψαλε τρισάγιο πρὸ τοῦ τάφου τοῦ Γέροντός Αὐτοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Χαλκηδόνος κυροῦ Μελίτωνος, δεηθεὶς γιὰ τὴν ἀνάπαυση τῆς ψυχῆς του ἐν σικηναῖς δικαίων.

Ὁ Πατριάρχης εἰς τὴν Ἄγκυραν

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, προσκληθεὶς ἐπισήμως, συνοδευόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γέροντος Δέρκων κ. Ἀποστόλου, μετέβη τὴν μεσημβρίαν τῆς Τρίτης, 12ης τ.μ. Μαρτίου, ἀεροπορικῶς εἰς Ἄγκυραν, ὅπου παρεκάθησεν εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ Ραμαζανίου (iftar), εἰς τὸ συνεδριακὸν κέντρον τῆς ἑδρας τοῦ κυβερνῶντος Κόμματος ΑΚ Parti.

Τὸ δεῖπνον, 15ον κατὰ σειρᾶν, παρέθεσεν ἡ Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Σχέσεων τοῦ Κόμματος ὑπὸ τὸν βουλευτὴν τῆς Πόλεως Ἐξοχ. κ. Zafer Sırakaya, παρεκάθησαν δὲ εἰς αὐτὸ 500 συνδαιτυμόνες, μὲ πρῶτον τὸν Πρόεδρον τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας Ἐξοχ. κ. Recep Tayyip Erdoğan, Ὑπουργοί, ἀνώτεροι κρατικοὶ ἀξιωματοῦχοι, ὡς καὶ Πρόσβεις πλείστων χωρῶν.

Εἰς τό τέλος ὠμίλησαν κατά σειράν ὁ ἀμφιτρώων κ. Zafer Sirakaya, ὁ Πρόεδρος τοῦ Τζιμπουτί ἐκ μέρους τῶν ἀρχηγῶν τῶν ξένων διπλωματικῶν ἀποστολῶν καί ὁ Ἐξοχ. κ. Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, ὁ ὁποῖος ἀνεφέρθη εἰς θέματα τῆς διεθνοῦς ἐπικαιρότητος καί ηὐχαρίστησε τοὺς ἀνταποκριθέντας εἰς τήν πρόσκλησιν τοῦ Κόμματος του.

Ὁ Πατριάρχης εἶχε συντόμους συνομιλίας μέ διαφόρους προσωπικότητας καί μέ τόν Ἐξοχ. κ. Erdogan, εἰς τόν ὁποῖον ηὐχήθη διά τό Ραμαζάνιον, ἐπέστρεψε δέ περί τό μεσονύκτιον εἰς τήν Πόλιν.

Οἰκουμενικός Πατριάρχης: Δέν μπορεῖ ποτέ νά υπάρξει μιᾶ «Τρίτη Ρώμη».

Ἐπὶ τῆς ἐπιτροπῆς ἡ Προεδρία καί ἡ Νέα Ρώμη-Κωνσταντινούπολη.

Στήν πολυδιάστατη σημασία τοῦ διαχριστιανικοῦ καί τοῦ διαθρησκευτικοῦ διαλόγου, ἀλλά καί στόν ἐν ἐξελίξει πόλεμο στήν Οὐκρανία, ἀναφέρθηκε ἡ Α. Θ. Παναγιώτης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, ὑποδεχόμενος στό Φανάρι, τήν Τετάρτη, 13 Μαρτίου 2024, τόν Γενικό Γραμματέα τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν (Π.Σ.Ε.) Αἰδεσιμ. Πάστορα Δρᾶ Jerry Pillay, Καθηγητή, μαζί μέ τοὺς συμμετέχοντες στήν Permanent Committee on Consensus & Collaboration, τοῦ διεθνοῦς αὐτοῦ διεκκλησιαστικοῦ ὀργανισμοῦ.

Ἡ Ἐπιτροπή, τῆς ὁποίας συμπρόεδροι εἶναι ὁ Γέρον Χαλκηδόνας κ. Ἐμμανουήλ καί ἡ Προτεστάντης κ. Sally Dyck, καί ἀπαρτίζεται ἀπό 14 μέλη ἐκ τῶν ὁποίων 7 εἶναι Ὁρθόδοξοι, συνεδριάζει τίς ἡμέρες αὐτές στήν Πόλη, φιλοξενούμενη ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο.

Στόν χαιρετισμό του, ὁ Παναγιώτατος, δήλωσε ὑπερήφανος γιατί τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο εἶναι ἓνα ἀπό τὰ ἰδρυτικά μέλη τοῦ ΠΣΕ, τό 1948, καί ἐξέφρασε τήν ἱκανοποίησή του γιά τό ἔργο τῆς Μόνιμης αὐτῆς Ἐπιτροπῆς, ἐνθαρρύνοντας τὰ μέλη τῆς νά συνεχίσουν τήν ἀποστολή τοὺς σέ διαφανῆ καί ἀνοιχτό διάλογο μέ τοὺς ἄλλους.

Ἐπενθύμισε τή θέση τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, πού συγκλήθηκε στήν Κρήτη τό 2016, ὅτι: «Ὁ εἰλικρινῆς διαθρησκευτικός διάλογος συμβάλλει εἰς τήν ἀνάπτυξιν ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης, εἰς τήν προώθησιν τῆς εἰρήνης καί τῆς καταλλαγῆς. Ἡ Ἐκκλησία ἀγωνίζεται διά νά καταστήσῃ αἰσθητοτέρα τήν «ἀνώθεν εἰρήνην» ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ ἀληθινῆ εἰρήνη δέν ἐπιτυγχάνεται μέ τήν δύναμιν τῶν ὄπλων, ἀλλά μόνον διά μέσου τῆς ἀγάπης, ἥτις

«οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς» (Α' Κόρ. ιγ', 5). Τὸ ἔλαιον τῆς πίστεως πρέπει νὰ χρησιμοποιηθῆται διὰ νὰ ἀπαλύνῃ καὶ νὰ θεραπεύῃ τὰς παλαιᾶς πληγὰς τῶν ἄλλων καὶ ὄχι νὰ ἀναρριπίζη νέας ἐστίας μίσους.» (Ἐγκύκλιος, παρ. 17). Ὅπως εἶπε, ὁ Πατριάρχης, ἡ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατανοεῖ τὴ δύναμη τοῦ διαλόγου γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῆς ἐνότητας μεταξὺ τῶν Ὀρθοδόξων, γιὰ τὴν προώθηση τῆς συμφιλίωσης μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν καὶ γιὰ τὴν οἰκοδόμηση γεφυρῶν εἰρήνης μεταξὺ τῶν θρησκειῶν, καὶ σημείωσε ὅτι αὐτὸ τὸ ἀνοιγμα στὸν διάλογο περιλαμβάνει ἐπίσης κοινωνικὰ ζητήματα, ἰδιαίτερος τὴν προστασία τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

Σὲ ἄλλο σημεῖο τῆς ὁμιλίας του, ὁ Πατριάρχης, ἐπεσήμανε ὅτι σὲ ἕναν κόσμον σὲ κρίση, μὲ πολλὰ ἐστίες συγκρούσεων παγκοσμίως, χρειάζεται νὰ ἐντείνουμε τίς προσευχὰς μας στὸν Τριαδικὸ Θεὸ γιὰ εἰρήνη καὶ δικαιοσύνη. «Ἀνησυχούμε ἰδιαίτερα γιὰ τὸν ἀδικαιολόγητο πόλεμον στὴν Οὐκρανία καὶ τὴν ἀνάγκη εἰρηνικοῦ τερατισμοῦ τῶν συγκρούσεων στὴ Μέση Ἀνατολή. Δὲν μποροῦμε νὰ μὴν ἀναφερθοῦμε καὶ σὲ ἄλλες περιπτώσεις στὴν Ἀφρική, τὴν Ἀσία καὶ τὴν Κεντρικὴ Ἀμερική, ὅπου χριστιανικὲς κοινότητες βρῖσκονται σὲ κίνδυνον. Οἱ προσευχὰς μας εἶναι μὲ τοὺς πιὸ εὐάλωτους καὶ τοὺς ἐμπερίστατους», εἶπε καὶ εὐχήθηκε ὁ Ἄρχων τῆς Εἰρήνης νὰ δώσει τὴ δυνατότητα στὸν κόσμον νὰ ζήσει ξανά εἰρηνικά.

«Εἰδικὰ ἡ παρούσα οὐκρανικὴ κρίση, λόγω τῆς ἀπρόκλητης ρωσικῆς ἐπίθεσης τὸν Φεβρουάριον τοῦ 2022, εἶναι τὸ ἐπίκεντρο ἑνὸς γεωπολιτικοῦ σεισμοῦ καὶ μιᾶς πνευματικῆς ἀπειλῆς. Ἡ Εὐρώπη ἔχει ἀφυπνιστεῖ ἀπὸ τὴ βαθιὰ ψευδαίσθηση, ὅτι ὁ πόλεμος στὴν ἠπειρὸ τῆς ἦταν παρελθόν. Ἀπροετοίμαστη ὕλικὰ καὶ πνευματικὰ, ἡ Εὐρώπη προσαρμόστηκε γρήγορα σὲ αὐτὴν τὴν ἀπροσδόκητη κατάσταση, μὲ πνευματικὴ βοήθεια ἀπὸ τὰ νέα μέλη της. Ἀπὸ τὴν ἔκβαση αὐτοῦ τοῦ πολέμου θὰ ἐξαρτηθεῖ ἀναμφίβολα ἡ μελλοντικὴ ἐξέλιξη τόσο τῆς Εὐρώπης ὅσο καὶ τοῦ κόσμου.»

Ὁ Παναγιώτατος ἀναφέρθηκε στοὺς ἱστορικοὺς καὶ ἐκκλησιαστικοὺς δεσμοὺς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως μὲ τὸν γεωγραφικὸ χῶρον γύρω ἀπὸ τὸν ἄξονα Κιέβου-Μόσχας, οἱ ὁποῖοι ξεκινοῦν μὲ τὴ βάπτιση, τὸ 988, τοῦ ἡγεμόνα των Ρώσων του Κιέβου Βλαδιμήρου, καὶ ὑπενθύμισε ὅτι ἀργότερα, τὸ 1589, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας ἔλαβε ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο τὴν Πατριαρχικὴ ἀξία.

«Ὡστόσο, ἤδη μετὰ τὴν ἄλωση τῆς Κωνσταντινούπολης ἀπὸ τοὺς

Όθωμανούς τὸ 1453, ἄρχισε νὰ καλλιεργεῖται ἡ ἀβάσιμη ἰδεολογία ὅτι ἡ Μόσχα θὰ μπορούσε νὰ διαδεχθεῖ τὴν Κωνσταντινούπολη ὡς πνευματικὸς ἡγέτης τοῦ ὀρθόδοξου κόσμου. Σύμφωνα μὲ τοὺς ὑποστηρικτές της, ἡ Μόσχα θὰ γινόταν ἡ «Τρίτη Ρώμη», μετὰ τὴν πτώση τῆς «Δεύτερης», τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὡστόσο, δὲν ὑπῆρξε ποτὲ «Πρώτη» καὶ «Δεύτερη Ρώμη». Ἐπομένως, δὲν μπορεί ποτὲ νὰ υπάρξει μιὰ «Τρίτη Ρώμη». Ὑπάρχει μόνο ἡ Πρεσβυτέρα καὶ ἡ Νέα Ρώμη-Κωνσταντινούπολη.

Ἡ σημερινὴ ἐνσάρκωση τοῦ ἐθνοφυλετισμοῦ εἶναι ἡ φονταμενταλιστικὴ ἰδεολογία τοῦ «Ρωσικοῦ Κόσμου» (Russkii mir). Αὐτὴ ἡ ἔκφραση περιγράφει μιὰ ὑποτιθέμενη σφαῖρα πολιτισμοῦ, συμπεριλαμβανομένης τῆς Ρωσίας, τῆς Οὐκρανίας, τῆς Λευκορωσίας, καθὼς καὶ τῶν Ρώσων σὲ ὅλο τὸν κόσμο, μὲ πολιτικὴ καὶ θρησκευτικὴ καθοδήγηση ἀπὸ τὴ Μόσχα ὡς κέντρο. Ὁ «Ρωσικὸς Κόσμος» παρουσιάζεται ὡς ἡ ἀπάντηση στὴ «διεφθαρμένη Δύση». Αὐτὴ ἡ ἰδεολογία εἶναι τὸ κύριο ὄργανο γιὰ μιὰ «πνευματικὴ» νομιμοποίηση τῆς εἰσβολῆς στὴν Οὐκρανία.»

Ἀναφερόμενος στὸν ρόλο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὁ Παναγιώτατος ἐπεσήμανε ὅτι αὐτὸς στὸν σημερινὸ κόσμο εἶναι ἀκόμη πιὸ σημαντικὸς, καθὼς μὲ τὸ παράδειγμά του διαχρονικὰ ἐπιθυμεῖ νὰ καταδείξει ὅτι οἱ Ἐκκλησίες καὶ οἱ θρησκευτικοὶ ἡγέτες ὀφείλουν νὰ προωθοῦν τὴν εἰρηνικὴ συνύπαρξη, τὴ δικαιοσύνη καὶ τὴν ἰσότητα. Γιὰ τὸν λόγο αὐτό, ὅπως εἶπε, ἡ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρωτοστατεῖ στὴ διοργάνωση διεθνῶν διαχριστιανικῶν καὶ διαθρησκευτικῶν συνεδριῶν, ἔχοντας ἐπίγνωση ὅτι «ὁ γνήσιος διάλογος μπορεί νὰ βοηθήσει στὴν ἀποτροπὴ τῆς τρομερῆς ἐκμετάλλευσης τῶν θρησκευτικῶν ἀπὸ φανατικὸς καὶ ἐξτρεμιστές, καὶ στὴν ἀντιμετώπιση τῆς μισαλλοδοξίας καὶ τῶν προκαταλήψεων, καὶ ἀκολουθώντας τὴν προτροπὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες» (Ρώμ. ιβ', 18)».

Τηλεφωνικὴ ἐπικοινωνία τοῦ Προέδρου τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας μὲ τὸν Παναγιώτατο

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος εἶχε τηλεφωνικὴ ἐπικοινωνία μὲ τὸν Ἐξοχ. Πρόεδρο τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας κ. Νικόλαο Χριστοδουλίδη, ὁ ὁποῖος, πρὸ τῆς μεταβάσεώς του στὸ Ἅγιον Ὄρος, ζήτησε τὴν εὐχὴ καὶ τὴν εὐλογία του γιὰ τὴν προ-

σκυνηματική επίσκεψη τοῦ στόν Ἄθω.

Πατριαρχικό Τρισάγιο γιά τούς μακαριστούς Πατριάρχη Βουλγαρίας καί Ἐπίσκοπο Εὐκαρπίας

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος Πέμπτη, 14 Μαρτίου 2024, τὸ πρωῖ, κατήλθε στόν Πατριαρχικό Ναό καί, παρουσία Ἱεραρχῶν τοῦ Θρόνου καί τῶν μελῶν τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς, τέλεσε Τρισάγιο γιά τὴν ἀνάπαυση τῶν ψυχῶν τῶν ἀειμνήστων Πατριάρχου Βουλγαρίας κυροῦ Νεοφύτου καί Ἐπισκόπου Εὐκαρπίας κυροῦ Ἱεροθέου, Ἡγουμένου τῆς Ἱεράς Πατριαρχικῆς καί Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Ὁσίας Εἰρήνης Χρυσοβαλάντου Αστορίας.

Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης στήν Σόφια γιά τὴν ἐξόδιο Ἀκολουθία τοῦ Μακαριστοῦ Πατριάρχου Βουλγαρίας

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος θά μεταβεῖ νωρίς τὸ πρωῖ τοῦ Σαββάτου, 16 Μαρτίου 2024, στήν Πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας, Σόφια, προκειμένου νὰ προστεῖ τῆς ἐξοδίου Ἀκολουθίας τοῦ μακαριστοῦ Πατριάρχου Βουλγαρίας κυροῦ Νεοφύτου, ποῦ θά τελεστεῖ στόν Ἱερό Καθεδρικό Ναό τοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου Νιέφκι, καί νὰ ἐκφράσει ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν συμπάθεια καί τὰ συλλυπητήρια τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας πρὸς τούς ἀγίους Ἀρχιερεῖς, τὸν ἱερό κλῆρο, τούς μοναχοὺς καί τὶς μοναχές, τὶς Ἀρχές καί τὸν πιστὸ λαὸ τῆς χώρας.

Ὁ Παναγιώτατος θά συνοδεύεται ἀπὸ τούς Σεβ. Μητροπολίτες Γέροντα Χαλκηδόνος κ. Ἐμμανουήλ καί Καλλιουπόλεως καί Μαδύτου κ. Στέφανο, τούς Πανοσιολ. Μ. Ἐκκλησιάρχῃ κ. Ἀέτιο, Διευθυντὴ τοῦ Ἰδιαιτέρου Πατριαρχικοῦ Γραφείου, Δευτερεύοντα κ. Καλλίνικο καί Ἀρχιμανδρίτη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου κ. Χαράλαμπο Nichev, τὸν Ἐντιμολ. Ἀρχοντα τῆς Μ.τ.Χ.Ε. κ. Boris Gurov, καί τούς Ἐντιμ. κυρίου Νικόλαο-Γεώργιο Παπαχρήστου, Διευθυντὴ τοῦ Γραφείου Τύπου καί Ἐπικοινωνίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καί Πέτρο Μπαζγκάρλο, ἐκ τῶν Γραμματέων τοῦ Πατριαρχείου, θά ἐπιστρέψει δὲ αὐθημερὸν στήν Πόλη.

Τὴν Παρασκευή, ὁ Παναγιώτατος ἀπέστειλε πρὸς τὴν πενθηφοροῦ-

σα Ἐκκλησία Βουλγαρίας τὸ ἀκόλουθο συλλυπητήριο Μήνυμα:

Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ
Βάρνης καὶ Μεγάλῃς Πρεσλάβας κυρίῳ Ἰωάννῃ,
Ἀντιπροέδρῳ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας,
Εἰς Σόφιαν.

Συλλυπούμενοι ἀπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τῆ ἀγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας ἐπὶ ἐκδημία μακαριστοῦ Προκαθημένου αὐτῆς Πατριάρχου κυροῦ Νεοφύτου, σεβασμίου ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν γενομένου, προσευχόμεθα ἐξ ὅλης καρδίας ὑπὲρ ἀναπαύσεως ψυχῆς Αὐτοῦ ἐν χώρα ζώντων καὶ ὅπως ἀναδείξῃ ὁ Ἀρχιποίμην Χριστὸς ἄξιον διάδοχον Αὐτοῦ. Αἰωνία Αὐτοῦ ἡ μνήμη!

Ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ
Πατριάρχῃς Βαρθολομαῖος
Φανάριον, 15.03.2024

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης προέστη τῆς ἐξοδίου Ἀκολουθίας τοῦ μακαριστοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος προέστη τῆς νεκρωσίμου Ἀκολουθίας τοῦ Μακαριστοῦ Μητροπολίτου Σόφιας καὶ Πατριάρχῃ πάσης Βουλγαρίας κυροῦ Νεοφύτου, ἡ ὁποία τελέστηκε τὸ Σάββατο, 16 Μαρτίου 2024, τὸ πρωί, στὸν Ἱερὸ Καθεδρικό Ναὸ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου Νιέφσκι Σόφιας, μὲ τὴν συμμετοχὴ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας Βουλγαρίας καὶ Ἀντιπροσώπων ἄλλων Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

Παρέστησαν, ὁ Μακαριώτατος Μητροπολίτης Κιέβου καὶ πάσης Οὐκρανίας κ. Ἐπιφάνιος, ἐκπρόσωποι τῶν Πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων, καὶ τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν Ρωσσίας, Σερβίας, Ρουμανίας, Γεωργίας, Κύπρου, Ἑλλάδος, Ἀλβανίας, ἐκπρόσωποι διαφόρων θρησκευτικῶν κοινοτήτων τῆς χώρας, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας τῆς Βουλγαρίας, ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς χώρας, ἡ Α.Μ. Βασιλεὺς Συμεών, ὁ Πρόεδρος τοῦ Κοινοβουλίου, Ὑπουργοί, βουλευτές, Διπλωμάτες, ἄλλοι ἐπίσημοι καὶ πλῆθος πιστῶν.

Ὁ Παναγιώτατος ἀφίχθη, νωρίτερα τὸ πρωὶ τῆς ἴδιας ἡμέρας, στὸ Διεθνὲς Ἀεροδρόμιο τῆς Σόφιας, ὅπου τον ὑποδέχθηκαν ὁ Σεβ.

Μητροπολίτης Ρουσσσε κ. Ναούμ, εκ μέρους της Ἐκκλησίας Βουλγαρίας, ὁ Πρέσβης τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀλέξιος Μάριος Λυμπερόπουλος καὶ ὁ Ἀναπληρωτὴς ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Πρεσβείας τῆς Τουρκίας Ἐντιμ. κ. Mustafa Kara. Στὴ συνέχεια, ὁ Παναγιώτατος μετέβη στὸν Ἱ. Καθεδρικό Ναὸ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου Νιέφσκι, ὅπου προσκύνησε τὴ σορὸ τοῦ κεκοιμημένου Προθιεράρχου καὶ ἀκολούθως παρέστη συμπροσευχόμενος, ἀπὸ τὸ Ἱερὸ Βῆμα, κατὰ τὴ Θεία Λειτουργία, στὴν ὁποία προεξήρχε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Βάρνης καὶ Μεγάλης Πρεσλάβας κ. Ἰωάννης, Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ συμμετεῖχαν Ἀρχιερεῖς τῆς Ἐκκλησίας Βουλγαρίας.

Μετὰ τὴν ἐξόδιο Ἀκολουθία ὁ Παναγιώτατος εὐλόγησε τὴν Τράπεζα ποὺ παρετέθη ἀπὸ τὴν Ἱ. Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας στὴ μνήμη τοῦ μακαριστοῦ Προκαθημένου της καί, στὴ συνέχεια, ἀναχώρησε γιὰ τὸ ἀεροδρόμιο τῆς Σόφιας, ὅπου, σὲ εἰδικὴ αἴθουσά του, συναντήθηκε καὶ εἶχε ἐκτενὴ συζήτηση μὲ τὸν Ἐξοχ. Πρωθυπουργὸ τῆς χώρας κ. Nikolai Denkon καὶ τὴν Ὑπουργὸ Ἐξωτερικῶν Ἐξοχ. κυρία Mariya Gabriel. Τὸν Παναγιώτατο ἀποχαιρέτησαν ἐγκαρδίως οἱ Ἐξοχ. Πρέσβεις τῆς Τουρκίας κυρία Aylin Sekizkök, καὶ τῆς Ἑλλάδος κ. Λυμπερόπουλος, ἐνῶ ὁ Πρωθυπουργὸς καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσημοι τὸν προέπεμψαν μέχρι τὴν σκάλα τοῦ ἀεροσκάφους, μὲ τὸ ὁποῖο ἐπέστρεψε ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα στὴν Πόλη.

Ἡ Καθαρὰ Δευτέρα στὸ Φανάρι

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, τὸ μεσημέρι τῆς Καθαρᾶς Δευτέρας, 18 Μαρτίου 2024, δέχθηκε, κατὰ τὴν τάξη, τοὺς Ἀρχιερεῖς τοῦ Θρόνου στὴν Τουρκία, μὲ τοὺς ὁποίους ἀντάλλαξε ἀδελφικὲς εὐχὲς σὲ ἀμοιβαία συγχώρηση, μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς εἰσόδου στὴν Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστή.

Ἀκολούθως, ὁ Παναγιώτατος χοροστάτησε ἀπὸ τὸ Παραθρόνιο στὸν Πάνσεπτο Πατριαρχικὸ Ναό, κατὰ τὴν Ἱ. Ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου Ἀποδείπνου τῆς Καθαρᾶς Δευτέρας.

Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης: Τὸ Φανάρι εἶναι τόπος διακονίας, διαλόγου καὶ καλῆς μαρτυρίας, πνευματικοῦ πολιτισμοῦ, διαφυλάξεως καὶ καλλιέργειας τῶν πατρῶων παραδόσεων

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος χοροστάτησε τὸ Σάββατο, 23 Μαρτίου 2024, στὸν Πάνσεπτο Πατριαρχι-

κὸ Ναό, κατὰ τὸν Μ. Ἐσπερινὸ γιὰ τὴν ἑορτὴ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας.

Παρέστησαν συμπροσευχόμενοι οἱ Σεβ. Συνοδικοί Ἀρχιερεῖς, καθὼς καὶ ἄλλοι Ἱεράρχες τοῦ Θρόνου, Ἀρχοντες Ὁφφικιάλιοι τῆς Μ.τ.Χ.Ε., ὁ Ἐντιμ. κ. Σπυρίδων Κυριάκης, μέλος τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, Ἐκπαιδευτικοὶ καὶ μαθητὲς ἀπὸ τὸ Ἀμερικανικὸ Κολλέγιο τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπὸ τὸ 2ο Γενικὸ Λύκειο Πυλαίας, μέλη ἀπὸ τὴν ἀκαδημία παιδῶν ΑΕΚ Καβάλας, καὶ πλῆθος ἄλλων πιστῶν ἀπὸ τὴν Πόλη καὶ τὸ ἔξωτερικό.

Ἀπευθυνόμενος στὸ πυκνὸ ἐκκλησίασμα, μετὰ τὸ πέρασ τοῦ Ἐσπερινοῦ, ὁ Παναγιώτατος ἀναφέρθηκε στὸν αὐριανὸ ἑορτασμὸ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡμέρας κατὰ τὴν ὁποία, ὅπως εἶπε, «διατρανώνουμε ὅλοι οἱ πιστοὶ τὴ δέσμευσή μας νὰ διαφυλάξουμε ἀλώβητη καὶ ἀκέραια «τὴν πίστιν τῶν Ἀποστόλων, τὴν πίστιν τῶν Πατέρων, τὴν πίστιν τῶν Ὁρθοδόξων», πού στήριξε καὶ στηρίζει τὴν οἰκουμένη». Στὸ πλαίσιο αὐτὸ ὑπογράμμισε τὴν κεντρικὴ θέση τῶν σεπτῶν εἰκόνων στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας, τονίζοντας ὅτι αὐτὸ δὲν ἀποτελεῖ μιὰ ἀπλή διάσταση τῆς ὀρθόδοξης εὐσεβείας, ἀλλὰ ἀνήκει στὸν πυρῆνα τῆς ταυτότητάς μας.

Ἀναφερόμενος στὴ σύγχρονη παιδεία, ὁ Πατριάρχης, ἐπεσήμανε ὅτι αὐτὴ, δυστυχῶς, παραμελεῖ τὴν πνευματικὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου, ἐνῶ διογκώνει τὸ ἐγὼ του καὶ τίς ιδιωτικὲς ἐπιθυμίες του. Μὲ τὴν ἔννοια αὐτὴ, συνέχισε, τὸ λεγόμενο «σχολεῖο τῶν εὐτυχισμένων παιδιῶν» μᾶλλον δὲν προετοιμάζει τὴ νέα γενιὰ γιὰ τὴν εὐτυχία, ἀλλὰ γιὰ μιὰ ἀδιέξοδη δουλεία στὶς ἐξ ὀρισμοῦ ἀκόρεστες ἀνάγκες τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Παναγιώτατος, ὑπενθύμισε πρὸς τοὺς προσκυνητὲς, ὅτι τὸ Φανάρι εἶναι τόπος διακονίας, διαλόγου καὶ καλῆς μαρτυρίας, πνευματικοῦ πολιτισμοῦ, διαφυλάξεως καὶ καλλιέργειας τῶν πατρῶων παραδόσεων.

«Εἶναι ζωτικῆς σημασίας νὰ γνωρίζουν οἱ νέοι καὶ οἱ νέες μας τὴν καταλυτικὴ προσφορὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στὸ Γένος καὶ τὸν κεντρικὸ ρόλο του στὴ διάσωση τῆς ταυτότητός μας, τὴ σημασία του γιὰ τὴν πορεία μας πρὸς τὸ μέλλον, καθὼς καὶ τὴν πανορθόδοξη, παγχριστιανικὴ καὶ πανανθρώπινη ἀποστολή του. Δὲν ἐπαρκοῦν ἡ τεχνολογικὴ ἐγγραμματοσύνη, ἡ ἐπιστημονικὴ γνώση, ἡ οικονομικὴ πρόοδος καὶ οἱ σύγχρονες ιδέες γιὰ τὴ συγκρότηση καὶ διάσωση τῆς ἰδιοπροσωπίας μας, στὸ κέντρο τῆς ὁποίας βρίσκεται ὁ πνευματικὸς πολιτισμὸς μας, μὲ σύμβολο τὴν Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησία.»

Ακολουθῶς ὁ Παναγιώτατος ἀπένειμε τὸ ὀφφίκιο τοῦ Ἄρχοντος Ὁρφανοτρόφου τῆς Μ.τ.Χ.Ε. στὸν Ἐντιμολ. κ. Παντελεήμονα Μπούμπουρα, Ἐπιχειρηματία, ἀπὸ τὴν Λήμνο, ὁ ὁποῖος δραστηριοποιεῖται ἐπαγγελματικῶς καὶ στὴν σκληρὰ δοκιμαζόμενη ἀπὸ τὸν πόλεμο Οὐκρανία.

Στὴν ὁμιλία του ὁ Παναγιώτατος ἐπισήμανε ὅτι στὸ πρόσωπο τοῦ νέου Ἄρχοντος, «ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία, ὁ ὕπατος θεσμὸς τοῦ Γένους καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας, ὁ ὁποῖος φυλάσσει ἀνυστάκτως εἰς τὴν Πόλιν τῶν Πόλεων καὶ εἰς τὴν οἰκουμένην τὰς πατρῶας παραδόσεις καὶ τὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεως εἰς Χριστόν, τῆς οὐ ζητούσης τὰ ἑαυτῆς ἀγάπης καὶ τῆς οὐ καταισχυνοῦσης ἐλπίδος, ἀποκτᾷ ἓνα νέον Ὁρφανοτρόφον, συνεργάτην καὶ ἀρωγὸν πολῦτιμον εἰς τὴν καλὴν μαρτυρίαν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ εἰς τὸ κοινωνικὸν ἔργον τῆς».

Ἰδιαίτερη ἀναφορὰ ἔκανε ὁ Παναγιώτατος στὴν πολυδιάστατη κοινωφελῆ προσφορὰ τοῦ νέου Ὁφφικιαλίου τῆς Μ.τ.Χ.Ε., τὸν ὁποῖο συνεχάρη ἐγκαρδῶς καὶ εὐλόγησε τὴ σύζυγο αὐτοῦ Ἐριτιμ. κ. Θεοδώρα, καὶ τὰ τρία τέκνα τους μὲ τις οἰκογένειές τους. «Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ φανῆτε ἀντάξιος τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ Πατριάρχου σας, ἐνισχυόμενος ἐκ τῆς χάριτος τὴν ὁποῖαν ἐλάβετε κατὰ τὴν χειροθεσίαν σας ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὡς δωρεὰν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καλεῖσθε νὰ συνεχίσετε τὸ θεάρεστον ἔργον σας ὡς μέλος πλέον τῆς Ἀδελφότητος Ὁφφικιαλίων «Παναγία ἢ Παμμακάριστος», εἰς τὴν ὁποῖαν ἐντάσσεσθε ἀπὸ τῆς σήμερον. Ἀπέναντί σας βλέπετε τὴν περίπυστον καὶ πανίερρον εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Παμμακαρίστου, τῆς Προστάτιδος τῆς Ἀδελφότητος, ἡ ὁποία θὰ εἶναι καὶ ἡ ἰδική σας προστάτις καὶ τῶν οἰκογενῶν σας», πρόσθεσε.

Στὴν ἀντιφώνησή του ὁ Ἐντιμολ. κ. Παντελεήμων Μπούμπουρας, ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνη του πρὸς τὸν Παναγιώτατο γιὰ τὴν ἰδιαίτερη τιμὴ πού ἐπεφύλαξε πρὸς τὸ πρόσωπό του, καὶ τὸν διαβεβαίωσε ὅτι θὰ ὑπερασπίζεται σθεναρὰ τὰ δίκαια τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας στὸ Φανάρι

Μὲ κάθε ἱεροπρέπεια καὶ σύμφωνα μὲ τὴν ἀπὸ αἰώνων διαμορφωμένη παράδοση ἐορτάσθηκε 24 Μαρτίου 2024, στὴν Ἱερὰ Καθέδρα τῆς Πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Τῆς Θείας Λειτουργίας προεξήρχε ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, συμπαραστατούμενος ἀπὸ τοὺς Σεβ. Ἱεράρχες Βιζύης κ. Ἀθιναγόρα, Ἀνέων κ. Μακάριο, Λαοδικείας κ. Θεοδώρητο, Κρήτης κ. Εὐγένιο, Κορέας κ. Ἀμβρόσιο, Αὐστρίας κ. Ἀρσένιο, Νέας Ἱερσής κ. Ἀπόστολο, Σύμης κ. Χρυσόστομο, Σικάγου κ. Ναθαναήλ, Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου κ. Πρόδρομο, Ἰρλανδίας κ. Ἰάκωβο, καὶ Σελευκείας κ. Θεόδωρο. Κατὰ τὴ διάρκειά της τελέστηκε ἡ εἰς Διάκονον χειροτονία τοῦ Οὐκρανικῆς καταγωγῆς ὑποδιακόνου Ἐλλογ. κ. Βασιλείου Pokhylets.

Τὸν πανηγυρικὸ τῆς ἑορτῆς κήρυξε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κώου καὶ Νισύρου κ. Ναθαναήλ.

Ἐκκλησιάστηκαν Ἱεράρχες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, κληρικοί, Ἄρχοντες Ὁφφικιάλιοι τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ἄρχοντα Διδάσκαλο τοῦ Γένους Ἐντιμολ. κ. Κωνσταντῖνο Δεληκωσταντή, Γενικὸ Γραμματέα τῆς Ἀδελφότητός τους «Παναγία ἡ Παμμακάριστος», οἱ Ἐξοχ. Πρέσβυς κ. Κωνσταντῖνος Κούτρας, Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στὴν Πόλη, καὶ Πρέσβυς (ε.τ.) κ. Δημήτριος Ράλλης, Ἀναπληρωτῆς Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ὄργανισμοῦ Οἰκονομικῆς Συνεργασίας Εὐξείνου Πόντου, συγγενεῖς τοῦ νέου διακόνου, ἐκπαιδευτικοὶ καὶ μαθητὲς τῶν ὁμογενειακῶν σχολείων, καὶ πλῆθος πιστῶν ἀπὸ τὴν Πόλη καὶ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν.

Στὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας, ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, μὲ τοὺς συλλειτουργοῦντες Ἀρχιερεῖς, τέλεσαν τὸ καθιερωμένο Τρισάγιο ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν ὄλων «τῶν ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως ἀγωνισαμένων καὶ τελειωθέντων ἐν αὐτῇ».

Ἀκολούθησε ἡ λιτανευτικὴ πομπὴ τῶν Ἱερῶν Εἰκόνων, στὸν αὐλόγυρο τοῦ Πατριαρχείου, κατὰ τὴν ὁποία ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εὐλόγησε τοὺς πιστοὺς ἀπὸ τὸν ἐξώστη τοῦ Πατριαρχικοῦ Οἴκου.

Ἀμέσως μετὰ, στὴν Αἴθουσα τοῦ Θρόνου, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀπηύθυνε πατρικοὺς λόγους οἰκοδομῆς καὶ νοουθειῶν πρὸς τὸν νεοχειροτονηθέντα Διάκονο κ. Βασίλειο, ὁ ὁποῖος θὰ διακονήσῃ στὴν Ἱ. Μητρόπολη Κορέας. Ἐπίσης, ἀναφέρθηκε καὶ στὴ σκληρὴ δοκιμασία πού ὑφίσταται τὰ τελευταῖα δύο χρόνια ἡ πατρίδα τοῦ νέου κληρικοῦ, ἡ μαρτυρικὴ Οὐκρανία, εὐχόμενος νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ δίκαιη εἰρήνη στὴν περιοχὴ καὶ προτρέποντας τὸν Ἱερολ. Διάκονο κ. Βασίλειο νὰ ἀναδεικνύεται καθημερινῶς ἄνθρωπος καὶ κήρυκας τῆς εἰρήνης.

Στὴν ἀντιφώνησή του, ὁ Ἱερολ. Διάκονος κ. Βασίλειος ἐξέφρασε τὴν

εὐγνωμοσύνη καὶ τὴν ἀπόλυτη ἀφοσίωσή του πρὸς τὴ Μητέρα Ἐκκλησία, τὸν Παναγιώτατο Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη καὶ τὸν Ποιμενάρχη τοῦ Σεβ. Μητροπολίτη Κορέας κ. Ἀμβρόσιο.

Ὁ Πατριάρχης γιὰ τὴν Ἐθνικὴ Ἑορτὴ τῆς Ἑλλάδος

Κατὰ τὴ δεξίωση πού παρέθεσε ὁ Ἴεσοχ. Πρέσβης τῆς Ἑλλάδος στὴν Ἄγκυρα κ. Θεόδωρος Μπιζάκης, γιὰ τὴν Ἐθνικὴ Ἑορτὴ τῆς χώρας, στίς 25 Μαρτίου 2024, ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Πατριάρχης ἐκπροσωπήθηκε ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Σηλυβρίας κ. Μάξιμο, ὁ ὁποῖος τοῦ διεβίβασε τὰ συγχαρητήρια καὶ τὶς εὐχὲς τοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς περὶ αὐτὸ Ὁμογενείας. Ἐπίσης, ὁ Παναγιώτατος ἐκπροσωπήθηκε τὴν ἴδια ἡμέρα, τὸ πρωί, ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Σαράντα Ἐκκλησιῶν κ. Ἀνδρέα, ὁ ὁποῖος τέλεσε τὴν Δοξολογία καὶ τὸ καθιερωμένο Τρισάγιο στὴν ἔδρα τοῦ Γενικοῦ Προξενείου τῆς Ἑλλάδος στὴν Πόλη, καὶ τὸ ἀπόγευμα ἀπὸ τὸν Πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλο κ. Γρηγόριο στὴ δεξίωση πού παρέθεσε ὁ Γενικὸς Πρόξενος Ἴεσοχ. Πρέσβης κ. Κωνσταντῖνος Κούτρας, στὸ Σισμανόγλειο Μέγαρο.

Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης: Ἀποτελεῖ σκάνδαλον ὁ χωριστὸς ἑορτασμοὸς τοῦ μοναδικοῦ γεγονότος τῆς μιᾶς Ἀναστάσεως τοῦ Ἰνὸς Κυρίου!

Τὶς ἐγκάρδιες εὐχὲς τοῦ πρὸς ὅλους τοὺς μὴ Ὁρθοδόξους Χριστιανοὺς πού ἐόρτασαν τὸ Ἅγιον Πάσχα τὴν Κυριακὴ, 31 Μαρτίου, ἀπηύθυνε ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, στὴν ὁμιλία του, μετὰ τὴ χοροστασία του κατὰ τὴν Κυριακάτικη Θεία Λειτουργία στὸν προσφάτως πανηγυρίσαντα Ι.Ν. Ἁγίων Θεοδώρων τῆς Κοινότητος Βλάχκας.

«Κατὰ τὴν ἡμέρα αὐτὴ, τὸ κοσμοχαρμόσυνο μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως ἀποκτᾶ πρόσθετη ἐπικαιρότητα, καθὼς οἱ μὴ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ ἀδελφοί μας ἐορτάζουν σήμερα τὴν ἐκ νεκρῶν ἔγερσι τοῦ Κυρίου μας, τὸ Ἅγιον Πάσχα. Ἐχομε ἤδη ἀποστείλει ἐκπροσώπους μας σὲ ὅλες τὶς Χριστιανικὲς Κοινότητες τῶν ἄλλων Ὁμολογιῶν ἐνταῦθα, γιὰ νὰ διαβιβάσουν σ' αὐτὲς τὶς ἐόρτιες εὐχὲς τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ τὰ Πατριαρχικά μας συγχαρητήρια. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς ἀπευθύνουμε ἐγκάρδιο χαιρετισμὸ ἀγάπης πρὸς ὅλους τοὺς ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Χριστιανοὺς πού ἐορτάζουν τὸ Ἅγιον Πάσχα

σήμερα. Δεόμεθα δὲ τοῦ Κυρίου τῆς δόξης, νὰ μᾶς ἀξιώση, ὁ κοινὸς ἑορτασμὸς τοῦ Πάσχα πού θὰ ἔχουμε κατὰ τὴν ἐπόμενη χρονιά, νὰ μὴ ἀποτελέση μίαν εὐτυχῆ ἀπλῶς σύμπτωσιν, ἓνα τυχαῖο συγκυριακὸ γεγονός, ἀλλὰ τὴν ἀπαρχὴ τῆς καθιερώσεως κοινῆς ἡμερομηνίας γιὰ τὸν ἑορτασμὸ τοῦ κατ' ἔτος ὑπὸ τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Χριστιανοσύνης, ἐν ᾧφει καὶ τῆς ἐπετείου συμπληρώσεως 1700 χρόνων, τὸ 2025, ἀπὸ τῆς συγκλήσεως τῆς ἐν Νικαίᾳ Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἣ ὁποία, μεταξὺ ἄλλων, ἀσχολήθηκε καὶ μὲ τὸ ζήτημα τῆς ρυθμίσεως τοῦ χρόνου ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα. Εἴμαστε αἰσιόδοξοι, καθὼς ἐκατέρωθεν ὑπάρχει ἡ πρὸς τοῦτο καλὴ θέλησις καὶ προθυμία. Διότι, πράγματι, ἀποτελεῖ σκάνδαλον ὁ χωριστὸς ἑορτασμὸς τοῦ μοναδικοῦ γεγονότος τῆς μιᾶς Ἀναστάσεως τοῦ Ἐνὸς Κυρίου!»

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς παρουσίας του στὴν πανηγυρίζουσα Κοινότητα τῆς Βλάχκας ὁ Παναγιώτατος ἐξέφρασε, ὡς Ἀρχιεπίσκοπος καὶ ποιμενάρχης τῆς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὴν ἀπογοήτευση, τὴν πικρία ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγωνία του γιὰ ὀρισμένα γεγονότα σχετικὰ μὲ τὴ διαχείριση τῆς κοινοτικῆς παρουσίας, ἐνῶ ὁλοκληρώνοντας τὴν ὁμιλία του, καλωσόρισε τὸν Θεοφίλ. Ἐπίσκοπο Χριστουπόλεως κ. Ἐμμανουήλ, Βοηθὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γερμανίας κ. Αὐγουστίνου, μὲ ὄμιλο προσκνητῶν ἀπὸ τὴ Γερμανία.

Προηγούμενος, μὲ θερμοὺς λόγους ὑποδέχθηκε τὸν Παναγιώτατο ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σηλυβρίας κ. Μάξιμος, Ἀρχιερατικῶς Προϊστάμενος Ὑψωμαθίων.

Κατὰ τὴ Θεία Λειτουργία τὸν θεῖο λόγο κήρυξε ὁ Πανοσιολ. Δευτερευῶν κ. Καλλίνικος.

ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Κανονικαὶ Πράξεις – Ανακοινωθέντα

Ανακοινωθέν Ἰδρύσεως Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰρλανδίας

Κατόπιν τεκμηριωμένου αιτήματος τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων καὶ Μεγάλης Βρεταννίας κ. Νικήτα, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπεφάσισεν ὅπως ἡ Ἰρλανδία ἀποκοπῆ ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης καὶ ἰδρυθῆ νέα Μητρόπολις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἐπονομαζομένη «Ἱερὰ Μητρόπολις Ἰρλανδίας», διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἐκεῖσε συνεχῶς αὐξανομένου ποιμνίου ἐξ Ὁρθοδόξων πιστῶν, αἱ δὲ ὑπερτιμιαὶ καὶ ἐξαρχαίαι τῶν δύο πλέον τούτων Ἐπαρχιῶν ὀρίζονται ὡς «Δυτικῆς Εὐρώπης» διὰ τὴν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Θυατείρων καὶ Μεγάλης Βρεταννίας, καὶ «Κελτικῆς Θαλάσσης» διὰ τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Ἰρλανδίας.

Ανακοινωθέν περὶ θεσμοθετήσεως γάμου μεταξύ ἀτόμων τοῦ ἰδίου φύλου

Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος, συνελθοῦσα ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εἰς τὴν τακτικὴν συνεδρίαν αὐτῆς, Τετάρτην, 24^{ην} Ἰανουαρίου 2024, ὑπενθυμίζει εἰς τὸ εὐσεβές ποιμνιον τοῦ Πανσέπτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἐπὶ τῇ συζητήσει περὶ θεσμοθετήσεως γάμου μεταξύ ἀτόμων τοῦ ἰδίου φύλου καὶ περὶ τεκνοθεσίας ἐν Ἑλλάδι, τὴν δεσμευτικὴν Ἀπόφασιν τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (Κρήτη, Ἰούνιος 2016), ὅτι «ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀποδέχεται διὰ τὰ μέλη αὐτῆς σύμφωνα συμβιώσεως τοῦ αὐτοῦ ἢ ἐτέρου φύλου καὶ πᾶσαν ἄλλην μορφήν συμβιώσεως, διαφόρου τοῦ γάμου» ὡς «τῆς ἐν Χριστῷ ἐνώσεως ἀνδρός καὶ γυναικός», ἡ ὁποία «συνιστᾷ μίαν μικρὰν ἐκκλησίαν ἢ μίαν εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας» (κεῖμενον «Τὸ μυστήριον τοῦ γάμου καὶ τὰ κωλύματα αὐτοῦ», I.10 καὶ 4). Σημειοῦται συγχρόνως, ὅτι τὰ συνάπτοντα τοιαύτας μορφάς συμβιώσεως μέλη τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ ἀντιμετωπιζῶνται μετὰ ποιμαντικῆς εὐθύνης καὶ ἐν Χριστῷ ἀγάπης.

Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου

Ανακοινωθὲν τῆς 24 Ἰανουαρίου 2024

Συνήλθεν, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος εἰς τακτικὴν συνεδρίαν αὐτῆς τὴν Τετάρτην, 24^{ην} Ἰανουαρίου 2024, πρὸς ἐξέτασιν τῶν ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει ἀναγεγραμμένων θεμάτων.

Κατ' αὐτὴν, προτάσει τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος μετέθεσε τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Μεξικοῦ κ. Ἀθηναγόραν εἰς τὴν χηρεύουσαν Ἱεράν Μητρόπολιν Βιζύης, ἐνῶ εἰς τὴν οὕτω κενωθεῖσαν Ἐπαρχίαν Μεξικοῦ ἐξέλεξε παμψηφεί τὸν Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτην κ. Ἰάκωβον Ἀνδριόπουλον, μέχρι τοῦδε Γενικὸν Ἀρχιερατικὸν Ἐπίτροπον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου

Ανακοινωθὲν τῆς 26 Φεβρουαρίου 2024

Συνήλθεν, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος εἰς τὴν τακτικὴν συνεδρίαν αὐτῆς τὴν Δευτέραν, 26^{ην} Φεβρουαρίου 2024, πρὸς ἐξέτασιν τῶν ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει ἀναγεγραμμένων θεμάτων.

Κατ' αὐτὴν, προτάσει τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου, ἐπὶ τῇ εισόδῳ εἰς τὸ ἅγιον Τριῶδιον καὶ ἐν ὄψει τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος ἀπεφάσισε, διὰ τὰς περιπτώσεις τῶν Θεοφιλ. Ἐπισκόπων Εὐμενείας κ. Εἰρηναίου καὶ Δορυλαίου κ. Δαμασκηνοῦ, τὴν ἄρσιν τῆς πρό τριμήνου Συνοδικῶς ἐπιβληθείσης αὐτοῖς ποινῆς τοῦ περιορισμοῦ εἰς τὰς οἰκειάς αὐτῶν Ἱερᾶς Μονᾶς, ἤτοι εἰς τὴν Μονὴν Γουβερνέτου - Κυρίας τῶν Ἀγγέλων καὶ εἰς τὴν Μονὴν Ἁγίας Τριάδος Τζαγκαρόλλων ἀντιστοίχως, ἀμφοτέρως εὐρισκομένας ἐν τῇ περιοχῇ τῶν Χανίων.

Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου

Ανακοινωθὲν τῆς 27 Φεβρουαρίου 2024

Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος ἐσυνέχισε τὴν 27^{ην} Φεβρουαρίου 2024, τὰς ἐργασίας αὐτῆς, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, θεωρήσασα ἅπαντα τὰ ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει ἀναγεγραμμένα θέματα, ἐφ' ὧν καὶ ἐλήφθησαν αἱ προσήκουσαι ἀποφάσεις.

Κατ' αὐτήν, μεταξύ ἄλλων, ἐμελέτησε:

α) ἔκθεσιν τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν Κανονικῆς καί ἐπί τῶν ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Ἐπαρχιῶν τοῦ Θρόνου περί τοῦ σχεδίου Συντάγματος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Αὐστραλίας, ὑποβληθέντος ὑπό τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας κ. Μακαρίου, συνταχθέντος ὑπό ἐπιτροπῆς κανονολόγων καθηγητῶν, ὑπό τήν ἡγεσίαν αὐτοῦ, ἐγκεκριμένου δέ ὑπό τῶν ἐν Αὐστραλίᾳ διακονούντων Ἐπισκόπων, τῶν μελῶν τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου, καθὼς καί ὑπό τῆς εἰδικῆς πρὸς τοῦτο συσταθείσης Νομικῆς Ἐπιτροπῆς, οὕτως ὥστε νά πληρῶνται ὑπ' αὐτοῦ αἱ τεθείσαι ὑπό τοῦ Αὐστραλιανοῦ κράτους σχετικαὶ νομικαὶ προϋποθέσεις.

Μετά τὰς γενομένας συζητήσεις, ἀπεφασίσθη ὅπως: 1) ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Αὐστραλίας διοικῆται ἀπὸ τοῦδε καί εἰς τὸ ἔξῃς ἐπὶ τῇ βάσει Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου, προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καί ἐχούσης μέλη τοὺς βοηθοὺς Ἐπισκόπους αὐτοῦ, οἱ ὅποιοι μετονομάζονται εἰς «χωρεπισκόπους», διατηροῦντες τοὺς οὗς κατέχουν τίτλους, καί 2) αἱ δύο ἀρμόδιαι Συνοδικαὶ Ἐπιτροπαὶ συνεχίσουν τὸ ἔργον των μέ τήν κατ' ἄρθρον μελέτην τοῦ σχεδίου Συντάγματος, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὡς ἄνω Συνοδικῆς ἀποφάσεως, ὑποβάλλουσαι τήν τελικὴν ἔκθεσιν αὐτῶν τῇ Ἁγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ περί τὸ Πάσχα, καί

β) τήν περίπτωσιν τοῦ Αἰδεσιμολ. Πρωθιερέως Alexey Uminskiy, τέως κληρικοῦ τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, ὑποβάλλοντος ἐκκλητον προσφυγὴν τῷ Παναγιωτάτῳ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ Πατριάρχης ἡμῶν, ἀποκλειστικῶς ἔχων, ἔκ τε τῶν Θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων (θ' καὶ ιζ' τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου) καί ἐκ τῆς καθηγιασμένης πράξεως τῆς Ἐκκλησίας, καί τήν τῆς ἐκκλήτου εὐθύνην, ἀπεδέξατο τὸ ὑποβληθέν αἴτημα.

Μετά ἀπὸ ἐνδελεχῆ μελέτην τῆς ὑπὸ κρίσιν περιπτώσεως, διεπιστώθη ἀφ' ἑνός μὲν ὅτι αὕτη εἶχε τελεσιδικήσει ἐνώπιον τῆς ἐπιβαλοῦσης τήν ποινὴν ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, ἀφ' ἑτέρου δέ ὅτι οἱ λόγοι δι' οὓς ἐπεβλήθη αὕτη οὐδόλως ὀφείλονται εἰς κριτήρια ἐκκλησιαστικά, ἀλλὰ εἰς τήν δικαίαν ἐναντίωσιν τοῦ εἰρημένου κληρικοῦ εἰς τόν πόλεμον τῆς Οὐκρανίας· διὸ καί ὁ Παναγιώτατος, κρίνας ἀμετακλήτως τήν ἐκκλητον αὐτήν προσφυγὴν, εἰσηγήθη τῇ περί Αὐτόν Ἁγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ τήν ἄρσιν τῆς ἐπ' αὐτόν ἐπιβληθείσης ἀπὸ τῆς ἱερωσύνης καθαιρέσεως καί τήν ἀποκατάστασίν του εἰς τόν ὃν ἔφερεν ἐκκλησιαστικόν βαθμόν, ὅπερ καί ὁμοφώνως ἀπεφασίσθη.

Πρός τούτους, καί μετά τήν ούτωςί γενομένην ἀποκατάστασιν, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἐδέχθη, κατόπιν αἰτήματός του, ὑπό τό σεπτόν ὠμοφόριον Αὐτοῦ τόν διαληφθέντα κληρικόν, λαβών ὑπ' ὄψιν τά ὑπέρ τοῦ Θρόνου Αὐτοῦ παραδεδομένα, ὡς ἄλλως ταῦτα ἐνδεικτικῶς καταγράφονται καί εἰς τήν τοῦ Θεοδώρου τοῦ Βαλσαμῶνος ἐρμηνείαν εἰς τε τούς ιζ' καί ιη' Κανόνας τῆς ἐν Τρούλλῳ ἀλλά καί εἰς τόν ι' τῆς Ζ' Οἰκουμενικῶν Συνόδων («Ἀπό δὲ τοῦ παρόντος κανόνος σημείωσαι ἐν ῥητῷ, ὅτι μόνῳ τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως ἐφεῖται κληρικούς ἀλλοτρίους δέχεσθαι, καί δίχα ἀπολυτικῆς γραφῆς τοῦ χειροτονήσαντος αὐτούς»).

Ἐν τῷ τέλει τῆς συνεδρίας, ἀντηλλάγησαν μεταξύ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Βρουύλων κ. Παντελεήμονος, ἐκ μέρους τῶν ἀποχωρούντων ἕξ μελῶν τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου, καί τῆς Α. Θ. Παναγιότητος προσφωνήσεις καί ἀντιφωνήσεις ἐπί τῇ λήξει τῆς παρουσίας συνοδικῆς περιόδου.

Ἐκ τῆς Ἀρχιεραμμεατείας τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου

Ἀνακοινωθὲν τῆς 29 Φεβρουαρίου 2024

Γενομένης τῆς τακτικῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου, ταύτην θά ἀποτελέσουν, διὰ τό ἐξάμηνον 01.03.2024 – 31.08.2024, ὑπό τήν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, οἱ Σεβ. Ἱεράρχαι:

1. Καναδᾶ κ. Σωτήριος
2. Ἀνέων κ. Μακάριος
3. Λαοδικείας κ. Θεοδώρητος
4. Κρήτης κ. Εὐγένιος
5. Κορέας κ. Ἀμβρόσιος
6. Κώου καί Νισύρου κ. Ναθαναήλ
7. Αὐστρίας κ. Ἀρσένιος
8. Νέας Ἱερσέης κ. Απόστολος
9. Σύμης κ. Χρυσόστομος
10. Σικάγου κ. Ναθαναήλ
11. Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου κ. Πρόδρομος
12. Σελευκείας κ. Θεόδωρος
13. Ἐκ τῆς Ἀρχιεραμμεατείας τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου

Ανακοινωθὲν τῆς 22 Μαρτίου 2024

Συνήλθεν, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος εἰς τὴν τακτικὴν συνεδρίαν αὐτῆς τὴν Παρασκευὴν, 22^{av} Μαρτίου 2024.

Κατ' ἀρχὴν ἀντηλλάγησαν μεταξύ τοῦ Παναγιωτάτου Πατριάρχου καὶ τοῦ ἀ' τῆ τάξει, ἐκ τῶν παρισταμένων νέων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων, Σεβ. Μητροπολίτου Ἀνέων κ. Μακαρίου, αἱ εἰθισμένοι προσφωνήσεις καὶ ἀντιφωνήσεις, ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς νέας συνοδικῆς περιόδου.

Κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος προέβη ὁμοφώνως εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας κανονικὰς πράξεις:

α) Κατόπιν τεκμηριωμένου αἰτήματος τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων καὶ Μ. Βρετανίας κ. Νικήτα, ἀπέκοψεν ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης τὴν Ἰρλανδίαν καὶ ἵδρυσεν νέαν Μητρόπολιν τοῦ Θρόνου, ἐπονομαζομένην «Ἱερά Μητρόπολις Ἰρλανδίας», διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἐκεῖσε συνεχῶς αὐξανομένου ποιμνίου ἐξ Ὁρθοδόξων πιστῶν, ἐν συνεχείᾳ δὲ ἐξέλεξε τὸν Θεοφίλ. Ἐπίσκοπον Ζηνουπόλεως κ. Ἰάκωβον Μητροπολίτην τῆς ἀρτισυστάτου ταύτης Μητροπόλεως.

β) Κατόπιν τῆς ἐγκρίσεως κανονικοῦ αἰτήματος τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου Ἀμερικῆς, ἐξέλεξε δύο βοηθοὺς Ἐπισκόπους παρὰ τῷ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀμερικῆς κ. Ἐλπιδοφόρῳ, ἦτοι τὸν Πανοσιολ. Ἀρχιμανδριτὴν κ. Νεκτάριον Παπαζαφειρόπουλον, Πρωτοσύγκελλον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς, ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς πάλαι ποτέ διαλαμψάσης Ἐπισκοπῆς Διοκλείας, καὶ τὸν Πανοσιολ. Ἀρχιμανδριτὴν κ. Ἀντώνιον Ἀβραμόπουλον, ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς πάλαι ποτέ διαλαμψάσης Ἐπισκοπῆς Συνάδων. Ἀμφοτέρων ἐγένοντο αὐθημερόν τὰ Μικρὰ καὶ Μεγάλια Μηνύματα.

Περαιτέρω, ἐθεωρήθησαν ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει ἀναγεγραμμένα θέματα, ἐφ' ὧν καὶ ἐλήφθησαν αἱ προσήκουσαι ἀποφάσεις.

Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου

Ανακοινωθὲν τῆς 23 Μαρτίου 2024

Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος συνέχισε καὶ τὴν 23^{ην} Μαρτίου 2024, τὰς ἐργασίας αὐτῆς, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, θεωρήσασα ἅπαντα τὰ ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει ἀναγεγραμμένα θέματα, ἐφ' ὧν καὶ ἐλήφθησαν αἱ προσήκουσαι ἀποφάσεις.

Κατ' αὐτήν, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος:

α) ἀπεδέξατο τὴν ὑπό τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς κ. Ἐλπιδοφόρου διαβιβασθεῖσαν παραίτησιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ντένβερ κ. Ἡσαΐου, κηρύξασα τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν ταύτην ἐν χηρείᾳ, καὶ

β) προὐχώρησεν εἰς πλήρωσιν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λύστρων, διὰ τῆς ἐκλογῆς εἰς αὐτήν τοῦ πρώην Ντένβερ κ. Ἡσαΐου.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ ἀπὸ Ζηνουπόλεως Σεβ. Μητροπολίτης Ἰρλανδίας κ. Ἰάκωβος ἐτέλεσε τό Μικρόν καὶ τό Μέγα Μήνυμα αὐτοῦ καὶ ἐδέχθη τὰ συγχαρητήρια τοῦ Παναγιωτάτου, τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων καὶ τῶν μελῶν τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς, οἱ ὅποιοι ηὐχήθησαν εἰς αὐτόν ἀφνειᾶ ποιμαντορίαν.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης καὶ ἡ περὶ Αὐτὴν Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος ἐξέφρασαν ὡσαύτως τὴν ὀδύνην αὐτῶν ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τῆς ἐν Μόσχᾳ συντελεσθείσης πολυνέκρου τρομοκρατικῆς ἐνεργείας, τὴν ὁποίαν καταδικάζουν, ὡς εἰκός, μετ' ἀποτροπιασμοῦ, ἐκφράζοντες τὰ εἰλικρινῆ καὶ θερμά αὐτῶν συλλυπητήρια τῷ προσφιλεῖ ρωσικῷ λαῷ.

Ἐν τέλει τῆς συνεδρίας ταύτης, ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ εἰς τὴν περιόδον τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἀντηλλάγησαν μεταξύ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀνέων κ. Μακαρίου αἱ προσήκουσαι τῇ περιστάσει εὐχαί.

Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου

ΙΕΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΧΑΛΚΗΣ

Ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Φωτίου τοῦ Μεγάλου στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης

Ἡ Α. Θ. Πανγιότης, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος χοροστάτησε στὴ Θεία Λειτουργία ποὺ τελέστηκε τὴν Τρίτη, 6 Φεβρουαρίου 2024, ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀνιδρυτοῦ τῆς Μονῆς Ἁγίας Τριάδος Χάλκης, στὸ Καθολικὸ αὐτῆς. Ἐκκλησιάστηκαν οἱ Ἀρχιερεῖς Γέρων Δέρκων κ. Απόστολος, Πρόεδρος τῆς Ἐφορείας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, Γέρων Πριγκηποννήσων κ. Δημήτριος, Ἀθηδώνος κ. Νεκτάριος, Ἐπίτροπος τοῦ Παναγίου Τάφου στὴν Πόλη, Σηλυβρίας κ. Μάξιμος καὶ Σαράντα Ἐκκλησιῶν κ. Ἀνδρέας, μέλη τῆς Ἐφορείας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, καθὼς καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Δαφνουσίας κ. Σμάραγδος, κληρικοὶ καὶ μοναχοί, Ἀρχοντες Ὀφφικιάλιοι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καὶ ἡ Εὐγεν. κ. Julie Eadeh, Γενικὴ Πρόεδρος τῶν ΗΠΙΑ στὴν Πόλη. Παρέστησαν, ἐπίσης, ὁ κ. Sabino Chialà, Ἡγούμενος τοῦ Ρωμαιοκαθολικοῦ Μοναστηριοῦ τοῦ Bose, μὲ μέλη τῆς Ἀδελφότητός του, οἱ Ἑλλογιμ. Καθηγητὲς κ. Christoph Marksches, Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν καὶ Ἀνθρωπιστικῶν Σπουδῶν Βερολίνου – Βραδεμβούργου, πρῶην Πρωσσοικῆς Ἀκαδημίας, καὶ κ. Gerald Haug, Πρόεδρος τῆς Λεοπολδεῖου Γερμανικῆς Ἐθνικῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, στὴν ὁμιλία ποὺ πραγματοποίησε, ἀμέσως μετὰ, στὴν Αἴθουσα Τελετῶν τῆς συστεγαζομένης Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, ὑπενθύμισε ὅτι αὐτὴ λειτούργησε ἀπὸ τὸ 1844 ἕως καὶ τὸ 1971, χαρίζοντας στὴν Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ καὶ στὴν παγκόσμια Ὀρθοδοξία καὶ τὴν χριστιανικὴ οἰκουμένη, περισσοτέρους ἀπὸ 900 ἀποφοίτους, ποὺ διακόνησαν ὡς Ἐπίσκοποι, κληρικοὶ, καὶ καθηγητὲς, “δόντες τὴν καλὴν μαρτυρίαν πίστεως, ἀγάπης καὶ ἐλπίδος, μὲ ἀκλόνητον πιστότητα εἰς τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ μὲ εὐαισθησίαν διὰ τὸν ἄνθρωπον, διὰ τὸν ἐπίγειον καὶ οὐράνιον προορισμόν του”. “Ἡ Χαλκίτις Σχολή”, τόνισε ὁ Πατριάρχης, “ὑπῆρξε τὸ «θεολογικὸν ἐργαστήριον», ὁ σιδηροῦς θεολογικὸς βραχίον καὶ τὸ «think tank» τοῦ Φαναρίου, ὁ τροφοδότης αὐτοῦ μὲ ἰκανώτατα στελέχη”. Καὶ συνέχισε: “Ὁ καθηγητικὸς σύλλογός της ἐκαλεῖτο νὰ ἐκφέρει γνώμην ἐπὶ ἐκκλη-

σιαστικῶν θεμάτων, νὰ ἐκπονήσῃ σχέδια κειμένων καὶ εἰσηγήσεις τοῦ Ἱεροσολιμίτου διὰ κανονικὰ καὶ λειτουργικὰ θέματα, διὰ τὰς διορθοδόξους καὶ διαχριστιανικὰς σχέσεις. Ἄπαντες οἱ Χαλκίται, διδάσκοντες καὶ διδασκόμενοι, ἐγνώριζον ὅτι ἡ ἀγία ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας δὲν προάγεται ὑπὸ μιᾶς ἐσωστρεφούς εὐσεβείας καὶ θεολογίας, ἡ ὁποία ἀδιαφορεῖ διὰ τὸν κόσμον ἢ τὸν ἀπορρίπτει, διὰ νὰ διαφυλάξῃ ἀλώβητον τὴν δῆθεν ἀπειλουμένην ὑπὸ τῶν ἐξελίξεων καθαρότητα τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως. Ἡ κλειστή πνευματικότης εἶναι ἡ μονοφυσιτίζουσα ἄρνησις τῆς οἰκουμενικότητος τοῦ χριστιανικοῦ Εὐαγγελίου, ἡ ὁποία παρᾶγει πάντοτε τὸν φονταμενταλισμόν”.

Σὲ ἄλλο σημεῖο τῆς ὁμιλίας του, ὁ Πατριάρχης ἀναφέρθηκε ἐκτενῶς στὸν ἐφορταζόμενο καὶ τιμῶμενο Μέγα Φῶτιο, ἐπισημαίνοντας, μεταξὺ ἄλλων, ὅτι “συνεδύαζεν εἰς τὸ πρόσωπόν του τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν μὲ τὴν Ὁρθοδοξίαν τῆς πίστεως. Μὲ τὴν πολυδιάστατον παρουσίαν καὶ δρασίμῳ του εἰς τὸ πεδίον τῆς πολιτικῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, εἰς τὰ γράμματα καὶ εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν καὶ πνευματικὸν χῶρον, ἐπέδρασε καθοριστικῶς εἰς τὴν ἱστορικὴν πορείαν τοῦ Βυζαντίου, εἰς τὴν ἀναγέννησιν καὶ ἄνθησιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ εἰς τὴν δόμησιν τῆς ἰδιοπροσωπίας τῆς Ὁρθοδοξίας”. Ὅπως εἶπε, “ὁ Ἱερός Φῶτιος ὑπῆρξε πρωτίστως βαθυστόχαστος θεολόγος, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ φιλολογικὴ καὶ φιλοσοφικὴ κατάρτισις καὶ ἡ ἀρχαιοελληνικὴ κληρονομία ἐλειτούργησαν ὡς πολῦτιμον ἐργαλεῖον διὰ τὴν ἀνάδειξιν τῆς θεολογίας ὡς τῆς «ὑψίστης παιδείας». Ἡ προσφορά του εἰς τὰ γράμματα εἶναι τεθεμελιωμένη εἰς ὅλα ὅσα προηγήθησαν ὡς συνάντησις Ἑλληνισμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ καὶ ἐγέννησαν τὸν «ἐκχριστιανισμένον Ἑλληνισμόν», ποῦ ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστον τμήμα τῆς ἱστορίας τοῦ παγκοσμίου πολιτισμικοῦ γίγνεσθαι”.

Ὁλοκληρώνοντας τὴν ὁμιλία του, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐξέφρασε τὴν χαρὰ του γιὰ τὴν ἔναρξιν τῶν ἔργων ἀνοικοδομήσεως καὶ ἀναβαθμίσεως τοῦ κτηριακοῦ συγκροτήματος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς.

«Ὑμνοῦμεν καὶ δοξάζομεν τὸν Θεὸν τῆς ἀγάπης, τὸν δωρησάμενον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Γένος τὸν Ἐντιμολογιώτατον Ἀρχοντα Ἐξαρχον τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας κύριον Ἀθανάσιον Μαρτίνον, τὸν καὶ Πρόεδρον τῆς Ἀδελφότητος Ὁφφικιαλίων «Παναγία ἢ Παμμακάριστος», ὁ ὁποῖος προθύμως καὶ εὐγενῶς ἀνέλαβε τὴν μεγάλην δαπάνην διὰ τὸ μεγαλόπνοον τοῦτο ἔργον. Ἐκφράζομεν πρὸς τὸν κ. Μαρτίνον καὶ τὴν ἐρίτιμον σύζυγόν του καὶ πάλιν τὸν ἔπαινον

τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ τὴν Πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐαρέσκειαν. Ὁ Θεὸς τοῦ ἐλέους νὰ χαρίζηται εἰς αὐτοὺς πᾶσαν εὐλογίαν».

Εὐχαρίστησε δέ, τὸν Πρόεδρο καὶ τὰ μέλη τῆς Ἐφορείας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίας Τριάδος Χάλκης, καθὼς καὶ τὸν Ἡγούμενο αὐτῆς, Ἐπίσκοπο Ἀραβισσοῦ κ. Κασσιανό, «διὰ τὴν ἀδιάπτωτον μέριμναν καὶ τὴν πολύτιμον προσφορὰν των πρὸς τὸ πανίερρον τοῦτο καθίδρυμα τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας».

Προηγούμενως τὸν Παναγιώτατο καὶ τοὺς λοιποὺς παρισταμένους προσεφώνησε ὁ Καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ὁ ὁποῖος ἀνέφερε τὰ ἀκόλουθα: «Σήμερον ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡμᾶς συνήγαγε διὰ νὰ πανηγυρίσωμεν τὴν μνήμην τοῦ Ἁγίου Φωτίου, τοῦ ἀνιδρυτοῦ τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος, τοῦ προστάτου τῆς Θεολογικῆς ἡμῶν Σχολῆς, τοῦ συμπάτρωνος τῶν Γραμμάτων ὁμοῦ μετὰ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, τοῦ Μεγάλου Πατριάρχου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ λογίου καὶ θεολόγου, τοῦ δοκίμου συγγραφέως, τοῦ φιλολόγου καὶ πανεπιστήμονος, τοῦ ἀκριβοῦς Ἱεράρχου περὶ τὴν πίστιν καὶ τὸ δόγμα, τοῦ ὄργανωτοῦ τῆς Ἱεραποστολῆς, τοῦ Ὁμολογητοῦ, τοῦ κανόνος τῆς Ἀρχιερωσύνης καὶ τοῦ ἐγκαλλωπίσματος τῶν Πατριαρχῶν, τοῦ ὁμοτρόπου τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ὑψηλοῦ φωτωνύμου προτύπου διὰ τοὺς ἱεροσπουδαστὰς τῆς Σχολῆς κατὰ τὰ ἔτη τῆς λειτουργίας της.

Δικαίως καὶ ἀξίως τιμᾶται ἡ μνήμη τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου εἰς τὸ ἱερόν τοῦτο σκῆνωμα, τῆς Χαλκίτιδος Μονῆς καὶ Σχολῆς. Δικαίως καὶ ἡ ἡμέρα αὕτη τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου πατρός ἔχει χαρακτηρισθῆ ὡς «ἡμέρα τῶν ἀποφοίτων» τῆς Σχολῆς, διότι κατ' αὐτὴν μιμνήσκονται τοῦ προτύπου τῶν μαθητικῶν των χρόνων καὶ ἀνακαλοῦν εἰς τὴν μνήμην των ὅλα τὰ ἰδανικὰ καὶ τὰ ιδεώδη, τὰ ὁποῖα τοὺς ἐνέπνευσε ἡ Σχολὴ καὶ οἱ σπουδαῖοι Καθηγηταὶ των. Τὰ ἰδανικὰ ταῦτα συγκεφαλαιώνει κατὰ τὴν σύντομον προσφώνησί του πρὸς τοὺς ἀποφοίτους τοῦ ἔτους 1961, ἔτους ἀποφοιτήσεως τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος, ὁ τελευταῖος Σχολάρχης τῆς Σχολῆς ταύτης, Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως Μάξιμος, προπέμπων τοὺς νεαροὺς Χαλκίτας καὶ ἀποστέλλων αὐτοὺς διὰ νὰ γίνουν «Φώτιοι» κατὰ τὴν διακονίαν τους ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ: «Φρουροὶ ἐτάχθητε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας καὶ ὡς τοιοῦτοι καλεῖσθε, φίλοι τελειοδιδάκτοι, τὸν ἀκατάλυτον θησαυρὸν τῆς Χριστιανικῆς κοσμογονίας, τὰ μεταλεία τοῦ πλοῦτου τῆς προγονικῆς σοφίας, τοὺς εὐγενεῖς ἀδάμαντας τῶν ὑψηλῶν Χριστιανικῶν συναι-

σθημάτων, νὰ φυλάξητε καὶ ὑπὲρ αὐτῶν εὐθαρσῶς νὰ ἀγωνισθῆτε... Διατηρήσατε ὅτι καλὸν καὶ ὠραῖον ἐνταῦθα προσελάβετε κατὰ τὴν πολυετὴ ὑμῶν ἐν τῇ Τροφῷ Σχολῇ ἀναστροφὴν, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγνά, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε (Φιλιπ. 4,8). Σᾶς συνοδεύουν αἱ εὐχαὶ τῆς Ἐκκλησίας, αἱ προσευχαὶ ὅλων μας... Σπεύσατε, πορευθῆτε. Σᾶς παρακολουθεῖ τὸ στοργικὸν μας βλέμμα καὶ πιὸ πολὺ τὸ ἀόρατο μάτι τοῦ Θεοῦ, ποὺ κρῦβεται μέσα στὸν ἑαυτὸν σας».

Δι' ὅλων τούτων τῶν ὑποθηκῶν καὶ τῶν παραινήσεων προέπεμπεν ἡ Σχολὴ τοὺς ἀποφοίτους της κατὰ τὰ ἔτη τῆς λειτουργίας αὐτῆς καὶ τοὺς ἀπέστελλε ἀνὰ τὴν Οἰκουμένη πρὸς διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς Χριστιανοσύνης. Ἡ Θεολογικὴ, ὁμως, αὕτη Σχολή, ἡ ὁποία προσέφερε τόσον ὑψηλὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ τὸ Γένος, εἰς τὸν Χριστιανικὸν κόσμον ἐν γένει καὶ εἰς ἅπασαν τὴν ἀνθρωπότητα, παραμένει ἀδίκως ἐπὶ 53 ἔτη κλειστή, παρὰ τὰς ἀόκνους προσπάθειάς τῆς Ὑμετέρας Σεπτῆς Κορυφῆς, Παναγιώτατε, πρὸς ἐπαναλειτουργίαν της.

Ἡ σημερινή, ὥστόσο, παρουσία τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος, ἡ ὁποία λαμπρύνει τὴν πανήγυριν, εἶναι ἀπόδειξις τῆς πρὸς τὴν Τροφὸν Σχολῆς ἀγάπης καὶ τοῦ συνεχοῦς ἐνδιαφέροντος, τὸ ὁποῖον πλαισιώνει ὁ ἀδιάκοπος ἀγὼν πρὸς ἐπαναλειτουργίαν της. Τὸν ἀγῶνα τοῦτον συμμερίζεται καὶ ἡ Σεβαστὴ Ἐφορεία τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν καθιδρύματος, πρὸς τὴν ὁποία ἐκφράζονται βαθεῖαι εὐχαριστίαι, πρὸς τὸν Πρόεδρον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀγίους Ἀρχιερεῖς, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται πάντοτε πλησίον ἡμῶν καὶ παρίστανται συμπροσευχόμενοι κατὰ τὴν παροῦσαν ἐορτήν, πλὴν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μύρων κ. Χρυσοστόμου, Ἐφοροταμίου τῆς Μονῆς καὶ Σχολῆς ταύτης, ὁ ὁποῖος ἀσθενῶν οἰκουρεῖ καὶ πρὸς τὸν ὁποῖον ἐκφράζουμε, ὀλοθύμους εὐχὰς πρὸς ταχεῖαν ἀνάρρωσιν καὶ ἐπανάκαμψιν εἰς τὰ καθήκοντά του.

Εὐχόμεθα ἐκ βάθους καρδίας, ἡ ἐκ βάθρων ἀνακαίνισις τῆς Σχολῆς, ἡ ὁποία ἔχει ἤδη ἀρχίσει διὰ τῆς γενναίας χορηγίας τοῦ Ἀρχοντος Ἐξάρχου τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, Ἐντιμολογιωτάτου κ. Ἀθανασίου Μαρτίνου, νὰ ἀποτελέσῃ ἐν ἀποφασιστικὸν στάδιον διὰ τὴν ποθεινὴν ἡμέραν τῆς ἐπαναλειτουργίας τῆς Σχολῆς ἡμῶν.

Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ ἐορτάζουσα, ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης, ἡ ὁποία κατὰ τὸ τρέχον ἔτος συμπληροῖ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα ἔτη ἀπὸ

τῆς ἰδρύσεώς της, μακαρίζει τὴν μνήμην τῶν ἀοιδίμων θεμελιωτῶν καὶ ἰδρυτῶν της, αἰτεῖται τὰς θεοπειθεῖς εὐχὰς τῆς Ὑμετέρας Σεπτῆς Κορυφῆς, καί, παρὰ τὰς δυσκολίας, τὰ προβλήματα καὶ τὰ κατ' ἄνθρωπον ἀνυπέρβλητα ἔμπόδια, ἀτενίζει μετ' αἰσιοδοξίας τὸ μέλλον, μετ' ἐμπιστοσύνης εἰς τὸν Κύριον καὶ Σωτῆρα Χριστόν, ὁ ὁποῖος «ἔθου καιροῦς καὶ χρόνους ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ» καὶ γνωρίζει τὸν χρόνον τῆς ἐπανλευτουργίας της, καὶ μετ' ἐλπίδος διότι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, «ἡ ἐλπίς οὐ κατασχύνει», ἀλλὰ καὶ μεθ' ὑπομονῆς καὶ προσδοκίας ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Σταυρουπόλεως Μάξιμον, «ἡ ὑπομονὴ ὑφαίνει τὸ νῆμα τῆς προσδοκίας καὶ ἡ προσδοκία μεταβάλλει τὸν χῶρον σὲ ἄπειρον καὶ τὸν χρόνο σὲ αἰωνιότητα».

Τὴν προτεραίαν, Δευτέρα 5 Φεβρουαρίου 2024, τελέστηκε στὸ ναῦδριον τῆς Σχολῆς ὁ Μέγας πανηγυρικός Ἑσπερινὸς τῆς ἑορτῆς, χοροστατοῦντος τοῦ Καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀραβισσοῦ κ. Κασσιανοῦ καὶ συμπροσευχομένης τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, ὁ ὁποῖος ἀφίχθη, μετὰ τῆς συνοδείας Του, στὴ Σχολὴ περὶ τὴν μεσημβρία.

Κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ παρέστη, ὡσαύτως, Ἀντιπροσωπεία Ῥωμαιοκαθολικῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Καθηγουμένου τῆς Μονῆς Bose τῆς Ἰταλίας κ. Sabino Chialà.

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης στὰ ἐκπαιδευτικὰ προγράμματα τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἰδρύματος Πατερικῶν Μελετῶν

Σχολεῖα ποὺ ἐκπονοῦν ἐκπαιδευτικὰ προγράμματα τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Πατριαρχικοῦ Ἰδρύματος Πατερικῶν Μελετῶν μὲ θέμα τὴν Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης, τὴν ἐπισκέφθηκαν στὸ πλαίσιο ἐπὶ τούτῳ ἐκπαιδευτικῶν ἐκδρομῶν τὸν Μάρτιο τοῦ 2024.

Συγκεκριμένα, τὴν Δευτέρα, 4 Μαρτίου 2024, ἐπισκέφθηκε τὴν Σχολὴ πολυμελὴς ὄμιλος μαθητῶν μὲ τὴ συνοδεία ἐκπαιδευτικῶν τοῦ 6^{ου} Γενικοῦ Λυκείου Γλυφάδας, τὸ ὁποῖο ἐκπόνησε τὸ ἐκπαιδευτικὸ πρόγραμμα τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἰδρύματος Πατερικῶν Μελετῶν «Φυσικὸ περιβάλλον, Διατηρῶ καὶ Ἀλλάζω», μὲ θέμα τὸ φυσικὸ περιβάλλον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς.

Ὁσαύτως, εἰκοσιπενταμελὴς ὄμιλος μαθητῶν καὶ Καθηγητῶν ἀπὸ

τὸ 2^ο Γενικὸ Λύκειο Πυλαίας Θεσσαλονίκης ἐπισκέφθηκε τὸ Σάββατο, 23 Μαρτίου 2024, τὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης, συνοδευόμενος ἀπὸ τὴν Ὑπεύθυνη Ἐκπαιδευτικῶν Προγραμμάτων τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἰδρύματος Πατερικῶν Μελετῶν κ. Ἰωάννα Κλιάρη.

Οἱ μαθητὲς, οἱ ὁποῖοι συμμετέχουν στὸ ἐκπαιδευτικὸ πρόγραμμα τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἰδρύματος «Παλαιογραφία, τὸ ταξίδι τῆς γραφῆς», μὲ ἔμπνευση ἀπὸ χάρτες τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης ποὺ παρουσιάστηκαν στὴ Θεσσαλονίκη (ΔΕΘ, Σεπτέμβριος 2023), ἀφοῦ ἐκκλησιάστηκαν στὸ ναῦδροιο τῆς Σχολῆς, ἔγιναν δεκτοὶ ἀπὸ τὸν Καθηγούμενο, Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Ἀραβισσοῦ κ. Κασσιανό, στὸ Μέγα Συνοδικό, ὅπου τοὺς καλωσόρισε καὶ τοὺς ἀπηύθυνε πατρικὲς συμβουλὲς γιὰ τὶς σπουδὲς καὶ ἐν γένει γιὰ τὴ ζωὴ τους, ἐνῶ τόνισε τὴν ἔντονη καὶ ἐλπιδοφόρα δραστηριότητα τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἰδρύματος στὸν τομέα τῶν ἐκπαιδευτικῶν προγραμμάτων κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη.

Οἱ μαθητὲς προσέφεραν ὡς δῶρο στὸν Καθηγούμενο, συναφὲς πρὸς τὴν ἐνασχόλησή τους, ἕναν δημιουργημένο ἀπὸ ἐκείνους χειρόγραφο χάρτη τῆς Χάλκης μὲ ἐπίκεντρο τὴν Θεολογικὴ Σχολὴ στὸν Λόφο τῆς Ἑλπίδος.

Ἀμφότερα τὰ σχολεῖα ξεναγήθηκαν στὸ ναῦδροιο τῆς Ἁγίας Τριάδος, στὶς παλαιὲς αἶθουσες διδασκαλίας καὶ στὴν πλούσια Βιβλιοθήκη τῆς Σχολῆς, ὅπου ἐνημερώθηκαν γιὰ τὴν ἱστορία τῆς.

ΜΕΡΟΣ Δ'

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑΙ

Ἐπίσκοπος Εὐκαρπίας Ἱερόθεος
(1954–2024)

Πενθηφόρος ἡμέρα ἀνέτειλεν ἡ ἑνδεκάτη Μαρτίου τοῦ 2024 διὰ τὴν Ἱερὰν Πατριαρχικὴν καὶ Σταυροπηγιακὴν Μονὴν τῆς Ὁσίας Εἰρήνης Χρυσοβαλάντου Ἀστορίας, καθὼς ὁ Ἡγούμενος αὐτῆς Ἐπίσκοπος Εὐκαρπίας κυρὸς Ἱερόθεος ἐγκατέλειψε τὰ τοῦ κόσμου τούτου καὶ ἀνεχώρησε διὰ τὴν αἰωνίαν μακαριότητα.

Ὁ μακαριστὸς Ἐπίσκοπος Εὐκαρπίας κυρὸς Ἱερόθεος, κατὰ κόσμον Ἰωάννης Ζαχαρίας, ἐγεννήθη εἰς τὸ Θέρμον Αἰτωλοακαρνανίας, τὸ 1954, καὶ ἠνδρώθη εἰς τὴν Πάτραν, ὅπου καὶ ἐδιδάχθη τὰ πρῶτα γράμματα. Ἐν συνέχειᾳ, μετέβη εἰς τὴν ἐν Ἀγίῳ Ὄρει Ἀθωνιάδα Σχολὴν καὶ ἀργότερον ἐσπούδασεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ἐχειροτονήθη Διάκονος καὶ Πρεσβύτερος ἐν Πάτραις, ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Πατρῶν κυροῦ Νικοδήμου, καὶ κατέστη προϊστάμενος τοῦ ἱστορικοῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος Πατρῶν, τὸν ὁποῖον καὶ ἀνεκαίνισεν ἐκ βάθρων, ἀνήγειρε δέ, ὡς παρεκκλήσιον αὐτοῦ, τὸν μεγαλοπρεπῆ Ἱερὸν Ναὸν πρὸς τιμὴν τῶν Ἁγίων Ἰωάννου Προδρόμου καὶ Ἰωάννου τοῦ Ρώσσου Τέρψης, Ναὸς ὁ ὁποῖος συνέβαλε εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς περιοχῆς. Ἐπὶ μίαν πενταετίαν διετέλεσε πρωτοσύγγελος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Πατρῶν, ἀναπτύξας παραλλήλως μὲ τὰ διοικητικὰ του καθήκοντα, καὶ πλούσιον κοινωνικὸν ἔργον, ὅπως τὴν ἴδρυσιν Σχολῆς Γονέων, Στέγης Ἀστέγων καὶ τροπέζης τροφίμων κ.ἄ.. Ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ὅτι ὁ μακαριστὸς Ἱεράρχης ὑπῆρξε πρωτοπόρος ἐν Πάτραις εἰς τὴν δημιουργίαν καὶ λειτουργίαν συσσιτίων διὰ τοὺς ἑνδεεῖς καὶ ἐμπεριστάτους ἀδελφούς.

Μετὰ τὴν θητεῖαν του ὡς πρωτοσυγκέλου, ἠσχολήθη μὲ τὴν ἀνα-

καίνισιν τῶν Ἱερῶν Μετοχιῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἰβήρων Ἁγίου Ὁρους, Παναγίας Πορταϊτίσσης εἰς Κωστακιούς Ἄρτης καὶ Θείας Μεταμορφώσεως Ἡλείας, ἀναστήσας τὸ τελευταῖον ἐκ τῶν ἐρειπίων του, μετὰ τὸν καταστροφικὸν σεισμὸν τοῦ 2008, μάλιστα κατὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι παραμονὴν του, κυρίως τὸ θέρος, ἡσύχαζεν εἰς τὸ εἰρημένον Μετόχιον.

Ἀκολουθῶς, μετέβη εἰς Ἅγιον Ὅρος, ὅπου καὶ ἀνέλαβε καθήκοντα Σχολάρχου εἰς τὴν Αθωνιάδα Σχολήν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν καὶ συνταξιοδοτήθηκε ὡς καθηγητῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως.

Τὸ 2012 ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, τὸ Πάνσεπτον Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. κ. Βαρθολομαῖος προσεκάλεσαν αὐτὸν ἵνα ἀναλάβῃ τὴν Ἡγουμενίαν τῆς ἐν Ἀστορίᾳ Νέας Ὑόρκης Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῆς Ὁσίας Εἰρήνης Χρυσοβαλάντου.

Τὴν 17ην Φεβρουαρίου 2017, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος, προτάσει τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἐξέλεξεν αὐτὸν παμψηφεί Ἐπίσκοπον ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμπάσης Ἐπισκοπῆς Εὐκαρπίας.

Ἐχειροτονήθη ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ, τῇ 5ῃ Μαρτίου 2017, Κυριακῇ τῆς Ὁρθοδοξίας, ὑπὸ τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου.

Καὶ εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν ἔπαλξιν τῆς ἐπιγείου ζωῆς του ὁ Εὐκαρπίας Ἱερόθεος ἀπεδείχθη πιστὸν τέκνον τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ κατέστη εἰρηνοποιὸς Ἡγούμενος ἐν χρόνοις δυσχερέσι. Ἠγάπησε σφόδρα τὴν Μονὴν καὶ ἐστελέχωσεν αὐτὴν μὲ ἐκλεκτοὺς πατέρας ἐξ Ἑλλάδος, ἠργάσθη δὲ ἀνυστάκτως διὰ τὴν πνευματικὴν πρόοδον καὶ προκοπὴν τῶν προσκυνητῶν, τῶν ὁμογενῶν καὶ τῶν συνεργατῶν του.

Ἐν ἔτει 2023 διεγνώσθη ὅτι ἔπασχεν ἀπὸ τὴν ἐπάρατον νόσον καὶ μετὰ ἀπὸ ὀλιγόμηνον δοκιμασίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν, ὑπομένων ἐπὶ κλίνης ἀσθενείας, εἶχε τὴν συμπαράστασιν καὶ τὸ ἔμπρακτον υἱικὸν ἐνδιαφέρον τῶν πατέρων τῆς Μονῆς, παρέδωκεν τὴν ψυχὴν του εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Δημιουργοῦ του, εὕρισκόμενος ἐν Πάτραις, τῇ 11ῃ Μαρτίου ἔ.ἔ..

Ἡ ἐξόδιος ἀκολουθία αὐτοῦ ἐτελέσθη εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν Ἁγίας Τριάδος Πατρῶν, ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν κ. Χρυσοστόμου, παρουσία δὲ καὶ ἄλλων ἁγίων Ἀρχιερέων καὶ πλήθους πιστῶν ἀπὸ τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν καὶ τὴν ὁμογένειαν τῆς Νέας Ὑόρκης.

Τὴν Α. Θ. Παναγιώτητα, τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. κ. Βαρθο-

λομαϊον, εκπροσώπησεν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σηλυβρίας κ. Μάξιμος.

Εὐχόμεθα ὁ Ἀναστάς Κύριος νὰ ἀναπαύῃ τὴν ψυχὴν τοῦ μακαριστοῦ Ἡγουμένου καὶ Πατρὸς ἡμῶν, ἐν Χώρᾳ Ζώντων καὶ νὰ ἔχωμεν ἅπαντες τὴν εὐχὴν του!

Ἀρχιμανδρίτης Μελέτιος Μπουγᾶς

Ἀρχιμανδρίτης Πατρικίος Καλεώδης
(1941–2024)

*«Μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκο-
ντες...*

τά δέ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν ...»

(Ἀποκ.14, 13)

Ὁ λόγος οὗτος τῆς Ἀποκαλύψεως κυριολε-
κτεῖται εἰς τό πρόσωπον τοῦ Χαλκίτου Ἀρχι-
μανδρίτου Πατρικίου Καλεώδου, ὅστις ἐξεμέ-
τηρησε τό ζῆν τὰς μεταμεσημβρινὰς ὥρας τῆς
29^{ης} Μαρτίου ἐ.ἔ.

Τὰ συνοδεύοντα αὐτόν ἔργα εἰς τὴν μα-
καρίαν ὁδὸν τὴν ὁποίαν πορεύεται ὁ πολίος
οὗτος κληρικός, καθὼς καὶ ἡ προσωπικότης, του καθίσταται ἀδύνατον
νὰ περιγραφοῦν δι' ὀλίγων γραμμῶν.

Πρῶτον καὶ κυριώτερον ἔργον του ἦτο ἡ Θεία Λατρεία καὶ κυρίως ἡ
Θεία Εὐχαριστία. Ἡ Θεία Λειτουργία ἦτο τό κέντρον τῆς ζωῆς του, διό
καὶ τὴν ἐτέλει μετ' ἀπαραμίλλου ἱεροπρεπείας καὶ δωρικότητος, μετα-
βαλλόμενος, κατὰ τό ψαλμικόν λόγιον, «εἰς πῦρ φλέγων».

Ὁ μεταστάς ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἱερὰν νῆσον Τήνον, εἰς τό χωρίον Τρι-
αντάρο, τῆ 2^α Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 1941, ὑπὸ εὐσεβῶν γονέων, τοῦ Ἰωσήφ
Καλεώδου, μηχανικοῦ τοῦ Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ, καὶ τῆς Μαρίας, τό γέ-
νος Λούβαρη. Ἡ Τήνος, ὡς ἦτο φυσικόν, τοῦ μετέδωσε τὴν ἀγάπην διὰ
τό πρόσωπον τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τῆς «Μεγαλόχαρης».

Κατὰ το ἔτος 1951, ἡ οἰκογένεια Καλεώδου μετέκρησεν εἰς το Χαλάν-
δρι Ἀττικῆς. Μετὰ τό πέρας τῶν γυμνασιακῶν του σπουδῶν, τό 1959,
ὁ νεαρός νησιώτης Ἰωάννης, ὡς ὠνομάζετο πρό τῆς χειροτονίας του,

μετεφυτεύθη εις τήν νήσον ἐκ τῆς ὁποίας θά ἐκκινούσε τό ταξίδιον του εις τό πέλαγος τῆς Θεολογίας καί τῆς ἱερατικῆς του διακονίας. Ἐκεῖ, εις τόν «Λόφον τῆς Ἐλπίδος» εις τήν Χάλκην, διηρύνθησαν οἱ ὀρίζοντές του. Ἐπέβη εις τήν «νοητήν Ναῦν» τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας, τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, τό Ἱερόν Κέντρον τοῦ Γένους μας, μέ τήν περίπυστον Θεολογικήν Σχολήν, τήν ὁποίαν καί ὑπερηγάπησε.

Εἰς τήν Χάλκην ἐσφυρηλατήθησαν φιλίαί καί δεσμοί ἀκατάλυτοι, ὡς μετά τοῦ φερέλιδος συνταξιώτου αὐτοῦ, τέκνου τῆς δεινοπαθούσης νήσου Ἰμβρου, Δημητρίου Ἀρχοντῶνη, τοῦ νῦν εὐκλεῶς πατριαρχεῦοντος Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου.

Παραλλήλως, συνεδέθη μετά τοῦ Σχολάρχου, ἀειμνήστου Μητροπολίτου Σταυρουπόλεως κυροῦ Μαξίμου, ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ὁποίου ἔλαβε τήν χειροτονίαν εις διάκονον, ἐν τῷ Ναῷ τῆς Σχολῆς, τῇ 6ῃ Ὀκτωβρίου 1963, μετονομασθεῖς εις Πατρίκιον.

Ἡ ἀγάπη τοῦ Πατρικίου διά τήν λειτουργικήν εὐταξίαν καί ἡ λιπαρά γνώσις τοῦ Τυπικοῦ, ὠδήγησαν αὐτόν εις τόν Πατριαρχικόν Ναόν τῆ ἐπινεύσει τοῦ ἀειμνήστου καί μεγάλου ἐν Πατριαρχαῖς Ἀθηναγόρου, ὅστις τόν προώριξε διά τό ἀξίωμα τοῦ Μεγάλου Ἐκκλησιάρχου, ἀναθέσας εις αὐτόν τήν εὐθύνην τῆς Πατριαρχικῆς ἀλληλογραφίας. Πλήν ὁμως, μετ' οὐ πολύ, αἱ ἱστορικαί συγκυρίαί τόν ἠνάγκασαν νά ἐπιστρέψῃ εις τό κλεινόν Ἄστυ.

Ἄμα τῇ ἐπιστροφῇ του εις Ἀθήνας, καί κατόπιν διαγωνισμοῦ, προσελήφθη ὑπό τῶν Ἀνακτόρων εις τήν θέσιν τοῦ Διακόνου τοῦ Βασιλικοῦ Παρεκκλησίου, πλησίον τοῦ συντοπίτου του καί Πρωθιερέως τῶν Ἀνακτόρων Ἀρχιμανδρίτου Ἱερωνύμου Κοτσῶνη.

Ἀναρρηθέντος τοῦ Ἱερωνύμου Α' εις τόν Ἀρχιεπισκοπικόν Θρόνον τῶν Ἀθηνῶν, ὁ διάκονος Πατρίκιος ἀνέλαβε τό ἰδιαίτερον Γραφεῖον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, καθὼς καί διαφόρους θέσεις εις τήν Ἱεράν Σύνοδον, χειροτονηθεῖς ἐν τέλει εις τόν βαθμόν τοῦ πρεσβυτέρου ὑπ' αὐτοῦ τῇ 6ῃ Ἰουνίου 1973 καί προχειρισθεῖς εις Ἀρχιμανδρίτην.

Κατά το ἔτος 1974, μετά τήν Ἀρχιεπισκοπικήν ἀλλαγὴν, ἐπέστρεψεν εις τὰ ἱερατικά του καθήκοντα, εις τόν Ἅγιον Νικόλαον Χαλανδρίου, ἐπιδιδόμενος μετ' ἀφοσιώσεως εις τήν διακονίαν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ὑπηρετῶν παραλλήλως ὡς καθηγητής εις τὰς Ἐκκλησιαστικάς Σχολάς Τήνου καί Κορίνθου.

Ὁ μακαριστός Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος, κατά το ἔτος 1998, προσεκάλεσε τόν π. Πατρίκιον εις τήν Ἱεράν Σύνοδον διά νά ἀναλάβῃ τήν

διεύθυνσιν τοῦ νεοσυσταθέντος Γραφείου «*Εκκλησιαστικῆς Τάξεως καὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἐθιμοτυπίας*». Καρπὸς τῆς διακονίας του αὐτῆς ἤδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰερωνύμου Α', ὑπῆρξεν ὁ περίφημος «*Κῶδιξ*», τὸ μνημειῶδες αὐτὸ ἔργον «*διὰ τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος κυρίως ἰσχύοντα ἢ περὶ ἱεραῶν αἰσθητικῆς δοκίμιον*».

Ὁ Πατρίκιος, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του, ὑπῆρξε δωρικός καὶ ταπεινὸς τῷ φρονήματι. Οὐδέποτε τὸν κατέλαβεν ἐπαρσις ἐκ τῶν ἐφημέρων πραγμάτων τοῦ κόσμου τούτου. Προσέφερε τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας του ἀνιδιοτελῶς τόσον τῇ Μητρί Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, ὅσον καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀλβανίας, συμβαλλὼν τὰ μέγιστα μετὰ τὴν ἀνεσύστασίν της ὑπὸ τοῦ Πανσέπτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Ὅσάκις δέ τοῦ προετάθη ἡ ἐπισκοποποίησίς του, ἠρνεῖτο, διότι ἐθεώρει ἑαυτὸν ἀδύναμον διὰ τὸ ὕπατον τῆς Ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα.

Ὑπῆρξεν ὡσαύτως ἡ προσωποποίησις τῆς ἐλεημοσύνης καὶ τῆς φιλανθρωπίας, ἐφαρμόζων πλήρως τὸ Κυριακὸν λόγιον: «*μακάριόν ἐστι μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν*» (Πράξ. κ', 35).

Ἐν κατακλείδι, ταπεινῶς εὐχόμεθα· *Εἴη ἡ μνήμη αὐτοῦ ἀγήρω.*

Πρωτοπρεσβύτερος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου

Ἰωάννης Σαββάκης

ΜΕΡΟΣ Ε'

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Ἱερά Μητρόπολις Πριγκηποννήσων, Ἐπετειακός Τόμος Ἐκατονταετηρίδος 1924–2024, (ἔκδ. Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα, 2024)

Ὁ ἐκδοτικός Ὄργανισμός τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Ἀποστολική Διακονία» γιά μία ἀκόμη φορά προσφέρει στό ἀναγνωστικό κοινό ἕναν πολυτελέστατον Ἐπετειακό Τόμο τῆς Ἐκατονταετηρίδος (1924-2024) τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Πριγκηποννήσων, μέ τόν ὅποιον σημαίνεται μία διπλή ἑορταστική ἀναφορά.

Ὁ ἑορτασμός τῆς ἑκατονταετίας ἀπό τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Πριγκηποννήσων καί ἡ συμπλήρωσις πενήντα ἐτῶν ἀπό τήν εἰσοδόν του εἰς τόν ἱερόν κληρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου (1974) τοῦ κατά πάντα ἀξίου, ἐργατικοῦ, παραδοσιακοῦ τέκνου τοῦ Φαναρίου, Γέροντος Μητροπολίτου Πριγκηποννήσων Δημητρίου (2018 κ. ἔξ), τοῦ ἐπί μίαν πενηνταετιάν ἀναλωθέντος εἰς τήν διακονίαν τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας καί τοῦ Γένους ἀπό ἐπικαίρων ἐπάλλεων τοῦ Τριτεύοντος, τοῦ Δευτερεύοντος, τοῦ Μεγάλου Ἀρχidiaκόνου, τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἰδιαιτέρου Πατριαρχικοῦ Γραφείου, τοῦ Μητροπολίτου Γέροντος Πριγκηποννήσων, καί διεκπεραιώσαντος ἐπιτυχῶς σπουδαίας ἐκκλησιαστικές ὑποθέσεις, ἀπτομένας πολλῶν καί ευρυτέρων βαραμέτρων.

Εἰς τό περιεχόμενον τῶν κειμένων τοῦ παρόντος Τόμου περιγράφεται μεθ' ἱστορικής ἀκριβείας, φιλοτίμου ἐπιμελείας καί συγγραφικῆς ἀριότητος τῶν μελετητῶν ἡ καλή μαρτυρία καί προσφορά «τῆς Θεοτηρήτου ταύτης Ἐπαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου» ἀπό τόν χρόνον τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς (Ἰανουάριος 1924), ὑπό τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ζ', δι' ἀποσπάσεως τῶν νήσων Πριγκήπου, Χάλκης, Ἀντιγόνης καί Πρώτης, ἐκ τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Χαλκηδόνος, ὅπως διαλαμβάνει καί ὁ Πατριαρχικός καί Συνοδικός Τόμος Ἰδρύσεως τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Πριγκηποννήσων, μέ πρῶτον Μητροπολίτην Πριγκηποννήσων, ὑπέριτον καί ἔξαρχον Προποντίδος, τόν ἀπό Γρεβενῶν, Δράμας καί Νεοκαισαρείας Ἀγαθάγγελον Κωνσταντινίδην-Μάγνην (1924–1927) καί μετὰ ταῦτα Χαλκηδόνος (1927–1932) καί Ἐφέσου

(1932–1935). Από τῆς ιδρύσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἐλάμπρυναν τόν θρόνον ὀκτώ ἐκκλησιαστικάι προσωπικότητες καί ὡς ἔννατος ὁ δραστηρίως ποιμαίνων σήμερον Γέρων Μητροπολίτης Δημήτριος. Ὅλοι προήρχοντο εἴτε ἐκ τῶν ἐπιτελικῶν βαθμίδων τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς, εἴτε ἐξ ἄλλων περιφήμων Ἱερῶν Μητροπόλεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐνῶ προήγοντο ἐκ μεταθέσεως καί εἰς ἄλλην Ἱεράν Μητρόπολιν τοῦ Συνταγματίου τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐπιβραβευόμενοι διά τό ἐπιτελεσθέν ἔργον των. Ὅλας αὐτάς τας ἐκκλησιαστικάς προσωπικότητας, ὁμοῦ μέ τούς δύο Οἰκουμενικούς Πατριάρχας Γρηγόριον τόν Ζ' καί Βαρθολομαῖον τόν Α', οἱ ὅποιοι συνδέονται μέ τήν παρούσα ἱστορικήν ἐπέτειον, διαζωγραφεῖ εἰς τόν παρόντα Τόμον ὁ καρδιακός φίλος καί πνευματικός ἀδελφός τοῦ Γέροντος Μητροπολίτου Πριγκηποννήσων Δημητρίου, ὁ Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Μελίτων, μέ τήν τιτλοφορούμενη συμβολή του «Ἐννεακλάδου Ἀναδενδράδος Κλέος : Σκιαγραφίαι τῶν Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν Γρηγορίου Ζ' καί Βαρθολομαίου Α' καί τῶν ἐννέα Μητροπολιτῶν τῶν Πριγκηποννήσων» (σελ. 15–178).

Μία μελέτη πραγματική συμβολή διά τήν ἱστορίαν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἡ ὁποία δομεῖται χρονολογικῶς εἰς τήν βάσιν τῆς βιογραφίας, τῆς προσωπογραφίας, τῆς προσφορᾶς καί τῆς δράσεως τοῦ ἐκάστοτε ποιμενάρχου, ἔργον δύσκολον ἀλλά οὐσιαστικόν, σημαντικόν καί «ἐν πολλοῖς» ἀπαραίτητον.

Τήν μελέτην τοῦ Μητροπολίτου Φιλαδελφείας διαδέχεται ἡ βιοματική καί ἐμπειρική σκιαγράφησις «τοῦ ταλαντούχου καί χαρισματικοῦ αὐτοῦ Ἱεράρχου (ἐνν. Δωροθέου)» ἀπό τόν ἐπί τεσσαράμισυ χρόνια Ἀρχιδιάκονό του Μέγα Πρωτοπρεσβύτερον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Γεώργιον Τσέτσην (σελ. 181–189), ὁ ὁποῖος αὐτόλεξεί ὁμολογεῖ ὅτι «ἡ διακονία μου στό πλευρό τοῦ χαρισματικοῦ Ποιμενάρχου Πριγκηποννήσων κυροῦ Δωροθέου, ἦταν συνάμα καί μία πολύτιμη 'μαθητεία». Εἰς τας σελίδας τοῦ Τόμου (σελ. 191–225, καί 241–297) περιλαμβάνονται μελέται καί ἀναφοραί διαφόρων κοινοτικῶν προσώπων, τῆς Ἁγνῆς Νικολαΐδου, τῆς Κατερίνας Τουρκέρ, τοῦ Καθηγητοῦ Αντωνίου Παριζιάνου, τῆς Μαρίκας Μπαλέρ, τοῦ ἱστοριοδίφου ἱατροῦ Ἀκύλα Μήλλα, τῶν Καθηγητῶν Ἐμμανουήλ Βαρθούνη καί Μιχαήλ Ἀναστασιάδη ἐπί διαφόρων λαογραφικῶν, λατρευτικῶν γεγονότων, περιγραφῶν τῶν νήσων καί ἐνθυμήσεων, μέ ἰδιαίτερη σημασία τήν μελέτη τοῦ Δρ. Ἀποστόλου Πορίδη (σελ. 241–264), ἡ ὁποία ἀσχολεῖται μέ τήν διαμόρφωσιν τῆς ἀστικῆς ὑφῆς καί τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ περιβάλλοντος τῆς

Πόλεως καί τῆς Πριγκίπου καί τῶν ἄλλων Νήσων, συγκρίνουσα ἀρχιτεκτονικά τὰ κτίσματα τῶν νήσων πρὸς τὰ ἀντίστοιχα τῆς περιοχῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τονίζει χαρακτηριστικά ὁ μελετητής: «Τὰ Πριγκηπόννησα ἔχουν τὸ προνόμιο νὰ διατηροῦν μεγάλο μέρος αὐτῆς τῆς κληρονομίᾳς σέ καλή κατάσταση, σέ ἀντίθεση μέ ἄλλες συνοικίες τῆς Κωνσταντινούπολης. Τὰ διασωθέντα αὐτὰ ἀρχιτεκτονικά μνημεῖα μέ τὰ πλούσια χαρακτηριστικά τῆς ἐποχῆς τους, σέ συνδυασμό μέ τὸ φυσικὸ περιβάλλον τῶν νησιῶν ἀναδεικνύουν τὰ Πριγκηπόννησα ὡς ἕνα ὑπαίθριο μουσεῖο, προκαλῶντας τὸ ἐνδιαφέρον καί τὸν θαυμασμόν τῶν ἐπισκεπτῶν τοῦ τόπου» (σελ. 262–263).

Σημαντικὲς εἶναι καί αἱ τρεῖς ἐργασίαι, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνονται εἰς τὸν Τόμον, καί ἀναφέρονται εἰς τὴν ἱστορίαν, τὴν συντήρησιν καί τὴν σημασίαν τῆς ἀμφίγραπτης θαυματουργοῦ ἱερᾶς εἰκόνας «Παναγίας τῆς Ἐλεούσης», ἀπὸ τὸν ἱστορικὸ τῆς τέχνης Θανάση Σέμογλου (σελ. 227–231), καί τοὺς «εἰδικούς» Συντηρητὰς ἔργων Τέχνης καί Ἀρχαιοτήτων Βενιζέλο Γ. Γαβριλάκη (σελ. 233–236) καί Κων/νο Στουπάθη, Μουσειολόγο καί Διπλωματοῦχο Ἐπιστημῶν Ἀγωγῆς (σελ. 237–239). Ἡ παροῦσα τριμερὴς συμβολὴ τῶν μελετητῶν καί συντηρητῶν καί ἡ σημασία τοῦ ἔργου τῆς συντηρήσεως τεκμηριώνεται μέ τὴν παράθεση φωτογραφικοῦ ὑλικοῦ, τῆς πρὸ καί μετὰ τὴν συντήρησιν κατάστασεως τῆς εἰκόνας.

Ἡ εἰκόνα αὐτὴ εἶναι ἀμφίπλευρη. Εἰς τὴν ἐμπρόσθιον ὄψιν φέρει τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Ἐλεούσης (ΙΔ' αἰῶνος) τοῦ τύπου τῆς Βρεφοκρατοῦσης καί εἰς τὴν ὀπίσθιαν τὴν σκηνὴν τῆς «Εἰς Ἄδου Καθόδου» (ΙΣΤ' αἰῶνα), μίᾳ εἰκόνα λατρείας, τιμῆς, προσκυνήσεως καί λιτανεύσεως τοῦ πιστοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ὅλος Τόμος κατακλείεται μέ τὴν παράθεση φωτογραφικοῦ ὑλικοῦ ἀπὸ τὴν ἱστορίαν καί τὴν παρουσίαν τῶν μνημείων καί τῶν τόπων, ὅπως καί τὴν δρᾶσιν καί προσφορὰν ἐκκλησιαστικῶν προσώπων καί Ἱεραρχῶν, οἱ ὅποιοι συνέβαλαν καί συμβάλλουν εἰς τὴν διαχρονικὴ ὀλοκλήρωσιν τῆς παρούσης ἑκατονταετίας καί τὴν ἔναρξιν μιᾶς νέας ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καί τοῦ Γένους, ἐφόσον ἡ μελέτη τῆς ἱστορίας δέν ἀφορᾷ τὸ παρελθόν μόνον ἀλλὰ κυρίως τὸ μέλλον τοῦ παρόντος, καί ὅπως σημειώνει ὁ Γέρον Μητροπολίτης Δημήτριος «τὸ μέλλον ἀνήκει σέ ὁποίους γνωρίζουν νὰ περιμένουν» καί νὰ ἀγωνίζονται.

Διὰ τοῦ Τόμου τούτου σκιαγραφεῖται ἀμυδρῶς ἀσφαλῶς ἡ πορεία

τῆς Μητροπόλεως ταύτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, δί' ἧς πορείας ἀποκαλύπτονται ἀναγλύφως αἱ «πορεῖαι τοῦ Θεοῦ».

Μητροπολίτης Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος Σαββάτος,
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Μακαρίου Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας, *Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Ἐκκλησία ἄρχουσα καὶ πάσχουσα*, (ἐκδ. Λιβάνη, Ἀθήνα, 2023)

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Αὐστραλίας Μακάριος, συνεχίζοντας μία παράδοση πὸν καλλιέργησαν ἐξέχοντες Ἱεράρχες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὅπως ὁ Γεννάδιος Ἡλιουπόλεως καὶ Θείων καὶ ὁ Μάξιμος Σάρδεων, ἐπιχειρεῖ μὲ ξεχωριστὴ φιλοτιμία, μέσα ἀπὸ ἓνα καλαισθητο καὶ ἐπιμελημένο τόμο, νὰ παρουσιάσει πτυχές τῆς πολύπαθης ἱστορίας τῆς Πρωτόθρονης Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ὑπαγόμενες σὲ αὐτὸ πὸν δηλώνει ὁ ὑπότιτλος, ἤτοι τὶς ἔνδοξες καὶ τὶς ὀδυνηρὲς στιγμὲς τῆς.

Ὅπως γράφει ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, προλογίζοντας τὸ βιβλίον, «... εἶναι τῶ ὄντι ἀληθὲς ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον δέχεται μέγαν πόλεμον καὶ ἀμφισβήτησιν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἰταμὰς ὕβρεις, διότι μεθ' ἱεράς προσηλώσεως εἰς τὴν παράδοσιν, τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ τὴν πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας ὑπερασπίζεται τὸν τιμαλφέστατον θυσαυρὸν τῆς σταυρικῆς καὶ θυσιαστικῆς αὐτοῦ διακονίας. Δυστυχέστατα, ὅσοι ἀμαθεῖς καὶ ἄγευστοι τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐμπειρίας μάχονται τὰς ἱεροκανονικὰς ταύτας προνομίας, ἐκλαμβάνοντας αὐτὰς ὡς δυναστικὴν ὑπεροχὴν, ἀμαρτάνουν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ τῆς ἱστορίας, βλασφημοῦντες τὸ Πανάγιον Πνεῦμα».

Σὲ αὐτὸ τὸ πλαίσιο, ἐκλαμβανόμενο ὡς πατερικὴ καὶ πατρικὴ ὑποθήκη, κινούμενος ὁ συγγραφέας, πραγματεύεται φλέγοντα κανονικὰ θέματα, πὸν ἀπασχολοῦν σήμερα ἔντονα τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, στὶς οἰκουμενικὲς τῆς διαστάσεις. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Αὐστραλίας δηλώνει τεκμηριωμένα καὶ μὲ παρηρησία ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο συνεχίζει τὴν πρωτεύουσα διακονία του, στηριζόμενο στὴν ἀστείρευτη ἐκκλησιαστικὴ σοφία τῶν Ἱεραρχῶν τοῦ Θρόνου, μεταδιδόμενη κατὰ διαδοχὴ χρόνου ἀπὸ αἰῶνες πολλοὺς στὶς ἐπερχόμενες γενεές, γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ μὲ τὸν καλύτερο τρόπο ὅτι «τὸ Φανάριον εἶναι μία Σχολή».

Ἡ ἱστορικὴ ἐμπειρία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κατατίθεται ὡς ὑποχρέωση γιὰ τὴ συνέχεια τοῦ ἔργου τῆς διακονίας του στὴν Οἰκουμένη, μὲ τὸν Πατριάρχη Βαρθολομαῖο, τὸν μακροβιότερο στὸν

Θρόνο του Ἀποστόλου Ἀνδρέα, νὰ εἶναι ὁ θεματοφύλακας τῆς πολύτιμης παρακαταθήκης πού ἔλαβε ἀπό τοὺς προκατόχους του μεγάλους πατέρες καὶ πατριάρχες. Σὲ αὐτόν, ἐξάλλου, ἀφιερώνεται τὸ βιβλίο ἀπὸ τὸν συγγραφέα.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δύο πρῶτα κείμενα, τὰ ὁποῖα ἐν πολλοῖς ἔχουν εἰσαγωγικὸ χαρακτήρα («I. Λόγος Πανηγυρικός ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου» καὶ «II. Σύντομος Ἱστορία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου»), τὰ ὑπόλοιπα πέντε ἀναφέρονται σὲ κανονικὰ ζητήματα, πού ἀπασχόλησαν ἔντονα τὴν πατριαρχία Βαρθολομαίου. Θὰ ἔλεγα ὅτι τὸ βιβλίο εἶναι μιὰ ἱστορικὴ ἔκθεση τῆς μακρόχρονης διακονίας του καὶ μιὰ ὑποστήριξη τῶν θέσεων καὶ τῶν ἐπιλογῶν του. Τὰ θέματα πού συζητοῦνται εἶναι: «Τὸ ἔκκλητον» (III), «Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας» (IV), «Τὸ Ἀυτόνομο καὶ ὁ τρόπος ἀνακηρύξεως του» (V), «Ἡ διακοπὴ τῆς κοινωνίας μὲ τὸν Ἐπίσκοπο» (VI) καὶ τὸ «Οὐκράνικὸ ζήτημα» (VII). Ὁ συγγραφέας μὲ διεισδυτικότητα καὶ κριτικὴ ἰκανότητα καταθέτει τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια ὡς μαρτυρία καὶ ἔκφραση προσωπικῆς εὐθύνης γιὰ τὴ συνέχεια τοῦ θεσμοῦ μέχρι τῆς συντέλειαι τῶν αἰώνων. Τὸ βιβλίο του εἶναι ἓνα δοκίμιο σπουδῆς στὴν κανονικὴ παράδοση τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Θεόδωρος Ξ. Γιάγκου,

Καθηγητὴς Θεολογικῆς Σχολῆς ΑΠΘ

Μελέτιος Στεφανᾶτος, *Μητροπολίτου Σάρδεων Μαξίμου – Τὰ Παραλειπόμενα* (Κωνσταντινούπολις, Ἱερά Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης, 2023)

Ὁ ἀκούραστος διάκονος Μελέτιος Στεφανᾶτος ἀφιερώνει τὸ τρίτο του βιβλίο, *Μητροπολίτου Σάρδεων Μαξίμου – Τὰ Παραλειπόμενα*, στὴν πεντηκοστὴ ἐπέτειο τῆς εἰς Ἐπίσκοπον ἐκλογῆς τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου (1973–2023). Πρόκειται γιὰ τὴ συνέχεια τοῦ πρώτου του βιβλίου, τὸ ὁποῖο ἐκδόθηκε τὸ 2021, *Μνήμη Μητροπολίτου Σάρδεων Μαξίμου (1914–1986) ἐπὶ τῇ τριακονταπενταετίᾳ ἀπὸ τῆς ἐκδημίας του* (Κωνσταντινούπολις, Ἱερά Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης, 2021), ὅπου δημοσίευσε ἀνέκδοτα ἀρχεακὰ ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα βρέθηκαν στὸ Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης.

Στόν παρόντα τόμο ὁ ἐπιμελητὴς συνεχίζει τὴν σχολαστικὴ ἔκδοση τῶν ἀνεκδότων ἔργων τοῦ λογιῶν Ἱεράρχου, τὴν ὁποῖα συνοδεύει μὲ

πολύτιμες ύποσημειώσεις. Συγκεντρώνει τίς πεφωτισμένες απόψεις του διακεκριμένου Ίεράρχου, ό όποίος κατέλαβε διαδοχικά τίς θέσεις του Υπογραμματέα καί του Αρχιγραμματέα τής Αγίας καί Ίεράς Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου από τό 1941 έως τό 1946, τίς οποίες υπέβαλε στην Αγία καί Ίερά Σύνοδο από τό 1948 έως τό θάνατό του τό 1986 (σελ. 265–502), για διάφορα διορθόδοξα καί διαχριστιανικά ζητήματα. Ίδιαίτερη προσοχή αξίζουν οι θέσεις του για τό Τσεχοσλοβακικό Ζήτημα (1948), για τή Ρωσική Έξαρχία στη Δυτική Εύρώπη (1965), για τίς σχέσεις μέ τήν Έκκλησία τής Ρωσίας (1986), για τήν προετοιμασία τής Αγίας καί Μεγάλης Συνόδου (1986), για τίς σχέσεις μέ τή Ρωμαιοκαθολική Έκκλησία από τήν εποχή τής Δευτέρας Βατικανής Συνόδου (1964) καί στη συνέχεια, για τήν αρχή του επίσημου διμερούς διαλόγου (1986), καί περί του Παγκοσμίου Συμβουλίου τών Έκκλησιών (1954, 1984–1985).

Στό πρώτο μέρος του βιβλίου του, μέ τίτλο «Η μαρτυρία του Σάρδεων Μαξίμου – Εισαγωγικά τινά περί τών Παραλειπόμενων» (σελ. 25-261), ό εκδότης προσφέρει μία σημαντική καί αξιόλογη μελέτη για τή συμβολή καί τή μαρτυρία του έπιφανούς Ίεράρχη στον διορθόδοξο καί διαχριστιανικό χώρο, αναφερόμενος ειδικά σε συγκεκριμένα ζητήματα, όπως ή θέση του Οικουμενικού Πατριαρχείου, ή Αγία καί Μεγάλη Σύνοδος, οι όμαίμονες Έκκλησίες καί οι Έκκλησίες «του παραπετάσματος», οι σχέσεις μέ τήν Ρωμαιοκαθολική Έκκλησία, μέ τόν λοιπό Χριστιανικό κόσμο καί ή συμμετοχή του Οικουμενικού Πατριαρχείου καί όλης τής Όρθοδόξου Έκκλησίας στό Παγκόσμιο Συμβούλιο Έκκλησιών. Τήν έκτενή αυτή εισαγωγική μελέτη του π. Μελετίου κατακλείει ή ένότητα «ή μαρτυρία του Σάρδεων Μαξίμου ως παρακαταθήκη», όπου συνοψίζεται ή προσφορά του σπουδαίου Ίεράρχη ως παρακαταθήκη για τούς επόμενους στη διακονία τής Μητρος Έκκλησίας.

Τό βιβλίο, πού περιλαμβάνει επίσης πολύτιμη βιβλιογραφία καί είναι εμπλουτισμένο μέ πολυάριθμες φωτογραφίες αρχείου, προλογίζει ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μιλήτου κ. Απόστολος, ό όποίος είναι πνευματικό ανάστημα του μακαριστού Σάρδεων Μαξίμου. Ένα βιβλίο απαραίτητο σε όποιον ενδιαφέρεται σε βάθος για τήν ιστορία τής Όρθοδοξίας στον 20ό αιώνα καί τίς σχέσεις της μέ τόν υπόλοιπο χριστιανικό κόσμο.

Μητροπολίτης Πισιδίας Ιώβ

